

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Dr. Hulki
Cevizoğlu

BİLİNMEYEN OSMANLI

*Osmanlı Bir Türk Devleti Miydi?
Bizans'tan Ne Kadar Etkilenmişti?*

DOĞU KİTABEVİ

BİLİNMEYEN OSMANLI

“Yeni Osmanlıcılık” Felaket Mi, Çıkış Yolu Mu?

Hulki Cevizoğlu

TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Sertifika No: 11392

Genel Yayın Yönetmeni: İbrahim Horuz

Kapak Tasarımı: E & M

Kitap Tasarım: Aynur Abancı

Baskı ve Cilt

Mat Sanat Basım Yayın

Topkapı/Zeytinburnu-İstanbul

Sertifika No: 45157

1.Baskı: Ocak 2020

ISBN: 978-605-9588-00-3

DOğU KİTABEVİ

Caęaloęlu Yokuşu, Narlıbahçe Sokak, No: 6/1 Caęaloęlu-İstanbul

Tel.: 0 212 527 29 26

www.dogukitabevi.com

info@dogukitabevi.com

Twitter: @dogukitabevi

Instagram: @dogukitabevi

Bu kitabın Türkçe Yayın Hakları Yeni Alan Yayınları Tic. Ltd.Şti.'ne Aittir. Doğu Kitabevi, Yeni Alan Yayıncılık'ın Yayın Markasıdır Tanıtım İçin Yapılacak Alıntılar Dışında Tüm Alıntılar, Kültür Bakanlığı Telif Hakları Sözleşmesi Gereği Yayınevinin İznini Gerektirir.

Dr. HULKİ CEVİZOĞLU

Tirebolu, 1 Mayıs 1958. Sosyolog Dr., Sosyal Psikolog (ve Ego Psikoloğu). Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde "Siyaset Bilimi Lisans" ve "İşletmecilik Yüksek Lisans" (MBA) eğitimi. Arel Üniversitesi'nde "Psikoloji Yüksek Lisans" eğitimi. Özel öğrenci olarak; "Astronomi Doktora", "Din Felsefesi Doktora" ve "Sosyal Antropoloji Doktora" eğitimi. Maltepe Üniversitesi'nde "Sosyoloji Doktora" unvanı. Ayrıca; uzaktan eğitim yapan St. Clements Üniversitesi'nde Sosyal Psikoloji Doktora" unvanı. 26 yıldır "Popüler Bilim" dergisinin sahipliği ve Genel Yayın Yönetmenliğini yapıyor. Muhabir ve Genel Yayın Yönetmenlikleri dâhil 38 yıllık gazeteci, 25 yıllık televizyoncu. Çeşitli gazetelerinde uzun yıllar köşe yazarlığı yaptı. Yayınlanmış 50 kitabı, "kabul ettiği" 100'den fazla ödülü bulunuyor. "Açık üniversite" iddiasındaki 1.000'in üzerindeki Ceviz Kabuğu programlarının bir kısmı yükseköğretimde bazı derslerde incelenmekte ve bazı doktora tezlerinde kaynak oluşturmakta. Halen, HALK TV'de Ceviz Kabuğu programını yapıyor, Yeniçağ Gazetesi'nde yazıyor.

Kitapları:

Beden ve Teknoloji (Felsefi ve Antropolojik Soruşturma) (2019, 1. Baskı), Kitle Psikolojisi (Benlik, İntihar ve Kolektif Narsisizm Çözümlemeleri) (2019, 1. Baskı), Yapay Zekâ ve Gelecek (9 akademisyenle ortak çalışma) (2019, 1. Baskı), Compositio (Sosyoloji, Psikoloji, 10 Dr. Hülki Cevizoğlu Din Felsefesi ve Astronomi Üzerine) (Mart 2017), Tarih Türklerde Başlar (2016, 2019), 1919'un Şifresi (Çizgi roman özeti: Gizli ABD İşgalinin Belge ve Fotoğrafları) (2019, 2. Baskı), Sorgulama Teknikleri (Gazeteciler, Doktorlar, Savcılar, Polisler ve Herkes İçin El Kitabı) (2015, 1. Baskı), Osmanlılar (Yakılmalı mı, Tapılmalı mı) (2014), Çok Garip Şeyler (Cumhuriyet'in Cahiliye Devri) (Ey Türk İstikbâlinin Evlâdı-7) (2014, 1. Baskı), Lanetli Yıllar (Akbalaların Öcü) (2014), Sen Uyu, Beni Bekleme Türkiye (AKP'li Yıllar, 2004- 2011) (Özel Koleksiyon Baskısı, 2013), Masonluk ve Rotaryenlik (2012), Gizli Sözler (Bir Devrimciyle Röportajlar) (2012), Generalinden 28 Şubat İtirafı: "Postmodern Darbe" (2012), 28 Şubat: Bir Hükümet Nasıl Devrildi (2012), Abra Kadabra (Ey Türk İstikbâlinin Evlâdı-5) (2011), Türkiye Sürgünleri (Ceviz Kabuğu'ndan Canlı Yayın) (2010), Musalla Taşındaki Türkiye (Ey Türk İstikbâlinin Evlâdı-4) (2010), Kod Adı: 68 (68'lilerin Dünyası Bugünü) (2009), Bütün Kaleler Zaptedilmedi (Atilla İlhan'la Birkaç Saat) (2009), Ceviz Kabuğu (Geçmiş Zaman Olur Ki) (2009), Güneşi Beklerken (Ey Türk İstikbâlinin Evlâdı-3) (2009), Ya Sev Ya Sevr (PKK Terörü ve Siyaseti) (2009), İşgal ve Direniş (Belgelerle 1919) (Öğrenciler İçin) (2008), Ey Türk İstikbâlinin Evlâdı! (2008), Altın ve Suikast (Bergama ve Alman Vakıfları Olayı) (2008), Türkiye ve Türkçe Üzerine Oynanan Oyunlar (2008), Yakın Zamanlar Tarihi (Ne Dedik, Ne Oldu!) (2008), 1919'un Şifresi (Gizli ABD İşgalinin Belge ve Fotoğrafları) (2007), Ey Türk İstikbâlinin Evlâdı!-2 (2007), İşgal ve Direniş (1919 ve Bugün) (2007, 3. Baskı 101.000 Adet), Türk Olmak (2006), Vatikan (Batı'dan Gelen Tehlike) (2005), Misyonerlik ve Siyasal Hristiyanlık (2005), Uzağılardan Vahiyyeler! (2003), Taze Yazı Kokusu (2003), Amerika'nın Körfez Savaşı (2003), Kur'an Şifrelerine Cevaplar Edip Yüksel: "Çöpe At" (2002, 9. Baskı), Türkçe İbadet (2002, 3. Baskı), Sözümlün Özü (Oğulcan Cevizoğlu'nun Resimleriyle) (2002), Yaşar Nuri Öztürk'e Soruyorum (2002, 2. Baskı), Eşekdi Kütüphaneci (Fakir Baykurt'la Birkaç Saat, 2000), Nuruçluk (1999), Lider Troyka (1999), Özelleştirme (1998, 3. Baskı), Yaşar Nuri Öztürk (1998), Vicdanımızı Yastık Yapıp Yatıyoruz (1998), Misyon (1987)

İÇİNDEKİLER

2. Baskıya Önsöz (Tarihle Yüzleşmek).....	9
1. Baskının Önsözü (Yakılacak Tarih Mi, Tapılacak Tarih Mi?).....	10
Bilinmeyen Osmanlı.....	13
Sunuş.....	15
Osmanlı Bizans'ın Kopyası Mı?.....	15
Osmanlı'nın Kuruluş Tarihi Biliniyor Mu?.....	17
Akgündüz: "Cumhuriyet Tamamen Osmanlı'nın Devamı".....	18
"Edrak-ı Bîdrak" Kim? Türkler Mi, Müslümanlar Mı, İsyanlılar Mı?.....	19
Türkler Osmanlı Yönetiminden Neden Uzaklaştırıldı?.....	21
Fatih'in Kanunnamesi Ve Kardeş Katli.....	26
Kardeş Katli Fetvaları Dini Mi Siyasi Mi?.....	27
Osmanlı'da İlk Kardeş Katli.....	29
Sultan Cem Olayı.....	31
Şehzade Mustafa'nın Katli: "Kanuni'nin Dedikoduya Yenilgisi".....	32
Taşdelen: "Padişahların Anneleri Türk Değil".....	36
Akgündüz: "Osmanlı Türkleri Sövdüyse Kitabımı Yakarım".....	36
Prof. Taşdelen: "Türkler Devamlı Aşağılanmış".....	39
"Korkunç Katliamlar Oluyordu".....	40
Akgündüz: " 'Padişah Anaları' Kitabı Bir Aşk Romanı".....	41
Piri Reis Niçin Katledildi?.....	43
Akgündüz: "Nice Devlet Adamı Dedikodu Yüzünden Yok Edildi"......	45
Prof. Saltık: "Bugün Cumhuriyet 4 Koldan Şeriatçı Tehlike Altındadır!".....	51
Prof. Saltık: "Devşirme Sistemi Asimilasyondur".....	52
Yavuz Sultan Selim'e Ağır İddia: Oğlancılık!.....	53
Prof. Saltık: "Osmanlıdan Özgürlüğünü Alan Son Ulus Türklerdir".....	55
Prof. Akgündüz: "Osmanlı İle Cumhuriyetin Milli Buluşma Kitabı".....	57
İmralı Krallığı!.....	58
Osmanlı'da Vergi Sistemi.....	61
Hristiyanlardan Alınan "Baş" Vergisi.....	62
The Newyork Times'ın Osmanlı Manşeti.....	64
Prof. Akgündüz: "Yavuz'un Oğlancılığıyla İlgili Kaynak Yok".....	67
Akgündüz: "Padişah Resimlerinin Yüzde 50'si Hayalidir".....	68
Küpe Takmak, Huriler, Gılmanlar, Vildanlar.....	69
Prof. Saltık: "Atatürk Ve Osmanlı Sentezi Yakışksız".....	75
Akgündüz: "Hammer Konuşuyor Gibi Geliyor Bana".....	76
Saltık: "Türkiye Cumhuriyeti'ni Osmanlı'nın Reddi Mirası Temelinde Kurduk".....	77
Prof. Saltık: "Neo Osmanlıcılar Türkiye Cumhuriyeti'ni Kuşattı".....	78
Prof. Saltık: "600 Yıllık Kara Bir Dönem".....	78
Prof. Akgündüz: "Sizin Bu Tavrınıza 65 Milyon Teessüf Ediyor".....	82
Cennetdeki Cinsel İlişki.....	83
Hammer'in Fatih Hakkındaki Ağır İddiaları.....	84

Saltık'ın İddialarına Yanıtlar	85
Türkiye, Selçuklunun Mu Osmanlı'nın Mı Mirası?	86
A.A.: "Osmanlı'nın Resmi Dili Türkçe'ydi"	89
Akgündüz: "Hilafet Hz. Hasan'ın Halifeliğiyle Bitmiştir"	91
Padişahlar Müslüman İse, Niçin Hz. Muhammed'i Örnek Almamış?	93
Katliam Düzeyindeki "Kardeş Katli"ndeki Usul!	94
Osmanlı'nın Yıkılışı Bilim Düşmanlığı İle Başlıyor.	94
Günahın Yasallaştırılması:	
Fatih, 11 Aylık Kardeşi Ahmet'i Katletti mi?	95
Fatih Yağmacı mı?	96
Musa Ağacık: "Osmanlı'da Muhalifler Yakıldı"	100
"16 Devlet Değil Tek Devlet Var. Sadece Hanedanlar Değişmiştir!"	102
"Osmanlı'yı Çıkarırsanız Türk Tarihi Kalmaz"	102
Osmanlı'da Katletme Ve Rüşvet Yöntemleri	104
"İşkence Yok Müsle (Tırnak Çekme, Elini Kolunu Koparmak) Var!"	106
Osmanlıda "İnsan Yakma" Var mıydı?	110
Doç. Çelik: "Cumhuriyet Döneminde Biz Zihin Disketimizi Kaybettik"	116
"Osmanlı Milletler Topluluğu" Kurulmalıdır!	116
Engin Noyan: "Dehşetten Tüylerim Ürpererek Dinliyorum"	117
E. Noyan: "Kendi Ecdadından Tiksinircesine Kaçan, Korkan Başka Toplum Yok"	118
"Rusya Ve Çin, Komünizm Sonrası Bile Eski Tarihini İnkâr Etmedi"	119
Osmanlıda "Engizisyon" Var mıydı?	120
Ali Yıldırım: "Hristiyanlara Gösterilen Hoşgörünün Zerresi Alevilere Gösterilmemiştir"	121
Yıldırım: "3. Murat Kadınlara İşkence Yaparak Büyüden Kurtulacağına İnanıyor"	122
Yavuz Sultan Selim, Babasını mı Zehirledi?	122
Akgündüz: "Yavuz Olmasa Türkiye Toprakları İran'ın Olurdu"	124
Yavuz Sultan Selim "Anadolu Birliği"ni mi Sağladı, Katliam mı Yaptı?	125
"Şah İsmail Türk'tü!"	126
Yavuz Döneminde 40 Bin Kişinin Katli Tartışması	127
Yıldırım: "Namaz Kılmadığı, Oruç Tutmadığı İçin İnsanlar Katledildi"	131
"Cinayetler Tablosu" Ve "Yavuz Selim Kasap mıydı?" Tartışması	133
"Yeniçeri Teşkilatı Bektaşî Teşkilatı mıydı?"	135
Nurettin Karsu: "Akgündüz'den Ders Alan Gençlerimizin Vay Haline"	137
Karsu: "Kuyucu Murat Paşa 8 Yaşındaki Çocuğu Öldürüyor"	138
Karsu: "Şah İsmail Ve Yunus Emre Türk'tür!"	140
Osmanlı'dan Alınacak Ders	142
Celâli İsyânları!	144
Akgündüz: "Osmanlı İrk Ve Din Ayrımı Yapmadı"	146
Karsu: "İnsanların Başını Yiyen İslam Âlimleridir"	147
Akgündüz: "İslam Düşmanlığı Yapıyorsun".	147
Karsu: "Atatürk Düşmanısın"	147
Yılmaz: "Osmanlı Tarihi Evlere Şenlik"	150
Gazali Ve Bilim Düşmanlığı mı?	150
Osmanlı 600 Yıl Zulüm Ve Katliamla mı Ayakta Kaldı?	151

Osmanlı, Atatürk'e Kadar 300 Yıl Boyunca	
Hiçbir Meydan Savaşı Kazanamadı!.....	152
Osmanlı'da Bilimadamı Var Mı Yok Mu Tartışması.	153
Osmanlı Tarihi	157
Sunuş.....	159
"Unesco'nun Osmanlı Kültürünün 700. Yılı'nı Kutlaması Yanlış"	160
Osmanlı'yı Bilmeyen Osmanlı Tarihçileri!.....	161
Prof. Ortaylı: "Türkler Kötü Tarih Yazan Bir Kavim"	162
Ortaylı: "İmparatorluklar Parçalanmak Zorundadır"	164
AB'ye Girmek İçin "İsmlama Tarih" Mi Yazılıyor?	165
"Osmanlı Hanedanı İsmidir, Hepimiz Türk'üz".	165
T. Cumhuriyeti'nin Osmanlı'dan Aldığı Genetik Miras: Müesseseler.....	166
Ortaylı: "Osmanlı'da Parlamento Vardı".....	167
Türkiye Cumhuriyeti'nde Osmanlı Kanunları Mı Uygulanıyor?	170
Osmanlı Devleti'nin Bayrağı Türk Bayrağı Mı?	171
Türk Modernleşmesi!	173
Osmanlı'nın "700 Kuruluş" Yıldönümü Mü, "75. Yıkılış" Yıldönümü Mü?	173
Ecevit, Hanedan Üyelerini Affetti!	174
"Osmanlı Laik Bir Devlet Değil"	175
Prof. Dr. Mumcu: "Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluş Tarihi Bilinmiyor!"	177
Prof. Dr. Mumcu: "Osmanlı'da Parlamenter Sistem Yok"	178
Büyük İddia! Parlamenter Sistem Atatürk'le Değil Evren'le Gelmiş!	181
Prof. Dr. Mumcu: "Atatürk de Parlamenter Sistem Uygulamadı!"	181
"Parlamentolu Sistem, Parlamenter Sistem Değildir".	181
A.Mumcu: "Orta Asya'da Kardeş Katli Yok".....	182
Prof. Mumcu: "Fatih Otoritesi Güçlü Bir Hükümdar"	182
Prof. Mumcu: "Osmanlı'da Son Kardeş Katli 17.Yüzyılda"	183
Prof. Mumcu: "Kardeş Katli İslam Hukukuna Aykırıdır"	184
Prof. Ortaylı: "Kardeş Katli Siyasi Bir Olaydır".	187
Osmanlı'yı Yıkan "Rüşvet!"	190
Osmanlı İslamiyet'i Uygulamadığı İçin Mi Yıkıldı?	193
Osmanlı İmparatorluğu "Türk İmparatorluğu" Mu?	193
Prof. Ortaylı: "Ordu Hep Türk'tür!"	196
Papazın Kızı Hürrem Ve Harem	198
Osmanlı'da Gılman Sistemi!	199
Osmanlı'yı Türkler Kuruyor, Türkler Dışarıda Kalıyor!.....	200
Ortaylı: "Fatih Sevilen Bir Hükümdar Değil, Milletin Canına Okumuş!"	202
Mustafa Kemal: "600 Yıllık Uğursuz Bir Saltanat!"	204
Mustafa Kemal'den, Etnik Bölücülere Tokat!	204
Akgündüz: "M. Kemal'in Osmanlıyla İlgili Sözleri Siyasidir".....	207
Prof. İlber Ortaylı: "Atatürk, Derin Bir Türkçü!"... ..	211
Atatürk: "En Büyük Türk Mareşali Fatih Değil, Timur!".....	211
"Türklük, Osmanlılığı Aşan Bir Şeydir".....	211
"Osmanlı" Yerine "Hititler!"	212
Atatürk'ün Osmanlı'dan Aldığı Kurumlar.....	215
600 Yılla Hesaplaşmak!	216

Sadece Saraydakiler Mi Osmanlı?	217
"ABD'nin Tarihi Yok!"	220
Prof. Saltık: "Okutulan Türk Tarihi Yanlıştır"	221
Avrupa Birliği'nin "Osmanlı Fobisi"	224
Gilman Sisteminin Tartışması.....	224
Prof. Saltık: "Osmanlı Türk Kanı Dökerek Şeriatı Yaydı"	227
Peçeli İçoğlanları!	229
Devşirme Sistemi.....	234
Mimar Sinan Ermenilerden Devşirme Mi?	236
Sokullu Mehmet Paşa "Türk Düşmanı" Mıydı?	242
Prof. Ortaylı: "Sokullu Kardeşini Patrik Tayin Etti"	244
Osmanlı'nın Adaleti!	246
Aleviler Ve Kur'an'ı Kerim Yorumu	247
Şakir Keçeli: "Osmanlı İmparatorluğu'nu Türkler Kurdu"	251
Keçeli: "Osmanlı İnsanları Canlı Canlı Yaktı"	254
Hız. Ali ya da Ebubekir'in Adam Yaktırdığı İddiaları Doğru Mu?	256
Kur'an Şifrecileri (Hurufiler) Önce İdam Ediliyor, Sonra Yakılıyordu!.....	257
Devşirme Tekniği Ve Kuralları	261
Osmanlı'da Rüşvet Belası	262
Kamu Düzeni İçin "Kardeş Katli".....	264
Yavuz'un Küpeli Resmi Kime Ait?	265
Yavuz 40 Bin Kişiyi Katletti Mi?	266
Cami Sayısı: Osmanlı'da 12 Bin, Atatürk'ün Yaptırdığı 17 Bin!	268
Murat Bardakçı: "Dehşet İçinde Seyrediyorum"	269
Murat Bardakçı: "Hurufiler diri diri yakılmıştır"	271
Fatih'in Hristiyanlığı Öven Şiiri!	272
Murat Bardakçı: "Osmanlı Polisi rolüne soyunuyorlar"	273
Erkek Sevgililer	273
Prof. Akgündüz: "Fatih, Hristiyan Papaza Âşık Değildi!"	276
Akgündüz: "Padişah İçki İçse Çok Şey Olur"	277
Osmanlı'da Cinsi Sapıklık İddialar	278
Fatih'in Şiirlerine Sansür!	279
Bardakçı: "Son Zamanlarda Bir 'Osmanlı Polisi' Modası Çıktı"	282
Bardakçı: "Osmanlı'da Meyhane De Açık, Kerhane De"	283
"Osmanlı, Üçüncü Roma'dır"	283
Sorular, Sorular.....	284
EK-1: Prof. Dr. Halil İnalçık : "Has-Bağçede 'Aş u Tarab" (Osmanlı'da İşret).....	287
EK-2: Prof. Dr. Ali Demirsoy : "Osmanlıca Tartışması"	293
Kaynakça	295

2. Baskıya Önsöz

TARİHLE YÜZLEŞMEK

Bu satırları yazdığım günlerde, “Yeni AKP” İktidarı Osmanlıca’yı okullarda “zorunlu ders” yaparak, eski özlemini (**Yeni Osmanlıcılık**) canlandırmaya çalışıyordu.

Atatürk Cumhuriyeti’nin ezeli düşmanları da içlerindeki kini TV ekranlarından lav gibi püskürtüyor, “**tarihimizle yüzleşelim**” propagandası yapıyordu. Cumhuriyet öncesi yüceltiliyor, kutsal bir dönem gibi gösteriliyordu. Onlara göre, 600 yıllık “**Osmanlı Hanedanlığı**” neredeyse bir “**altın çağ**” idi!

“*Tarihimizle yüzleşelim*” kampanyası yapanların amacı, Osmanlı dönemi de dâhil olarak tüm bir tarihle yüzleşmek değil, yalnızca “Atatürk ve Cumhuriyet’in ne kadar kötü olduğunu”(!) anlatmaktır.

Anlatıyorlardı da. Hatta şahsı da dâhil olmak üzere Atatürk’ün tüm eserlerine en ağır küfür ve hakaretler yapılıyor, yapanlar siyasi erkten (maddi ve manevi) destek görüyordu.

*

Osmanlıları incelediğimiz ve bu konudaki “**en yetkili bilim insanlarının**” katıldığı programlarımda pek çok konu “**belgeli**” olarak ortaya kondu. Burada anlatılanlar aslında binlerce sayfa tutan çeşitli eserlerin özeti sayılabilir.

Önceki baskılardan farklı olarak bu baskıda, “her kesimin” otorite kabul ettiği **Osmanlı Tarihçisi, hocaların hocası Prof. Dr. Halil İnalıcık’a** da yer verdim. Prof. İnalıcık’ın yayınlanan ama neredeyse “yok edilmek” istenen “**Has-Bağçede ‘Ays u Tarab’ (Osmanlı’da İşret-HC)**” adlı eserinden yaptığım çok kısa alıntıları bile şaşkınlıkla okuyacaksınız.

Yine, ülkemizin ön önemli aydınlarından, üstelik “Osmanlıca dersi” almış olan **Prof. Dr. Ali Demirsoy’un** “*Osmanlıca*” başlıklı açıklaması da “dil tartışmalarına” ışık tutuyor.

Kitabın ön ve arka kapağında kullandığım görüntüler de “çok özel” nitelikte...
Haydi, hazır mısınız “**tarihle yüzleşmeye?**”

Hulki Cevizoğlu
Çankaya, 12 Aralık 2014

1.Baskının Önsözü

YAKILACAK TARİH Mİ, TAPILACAK TARİH Mİ?

Cumhuriyet tarihi boyunca Osmanlılar her zaman tartışma konusu oldu. Hâlen de tartışılıyor. İşin tarihi boyutu kadar siyasi boyutu da önem taşıyor.

Neo-Osmanlıcılık (Yeni Osmanlıcılık) akımı, “*eski sorulara yeni cevaplar*” bu-larak rahatlatma yaratmayı amaçlıyor!

Osmanlı Tarihi hakkında merak edilen konuların başında şunlar geliyor.

- **Kardeş katli** (İslâmiyet’in temsilcisi bir imparatorluk olduğu ileri sürülen Os-manlıların kardeş katlini bir kanunnameye koymaları İslâmiyet’e uygun muy-du?),
- **Müslüman Padişahlar niçin hiç hacca gitmediler?** (Hacca gitme isteğın-de olan Genç Osman bu nedenle mi öldürüldü?)
- **Matbaanın** yaklaşık 300 yıl geç gelmesinin nedenleri,
- **Güçlü padişahların uygulamaları bir hukuk devleti** mi yoksa bir **keyfi bir yönetim** mi idi?
- **İktidar muhaliflerinin yakılması!**
- “**600 yıllık uğursuz saltanat**” mı?
- Osmanlılar **Türk müydü?**
- Osmanlılardaki **devşirme sistemi** neydi?
- **Fatih Sultan Mehmet** (Döneminde nefret edilen bir padişah mı idi? Annesi **Hristiyan mıydı ve kendisi de Hristiyanlığa mı yöneldi? Küpe takması, Hristiyanlığa övgü şiiri yazmasının sırm? Erkek sevgili tartışması.**)
- **Hürrem ve harem, kölelik ve cariye**lik...
- **Rüşvetin** mahkemelerde (kadılık sisteminde) bile “cehennemlik derecesin-de” yaygınlaşması.
- Osmanlı Devleti aslında **3. Roma** mı idi?

Bendeniz bu konuları **Ceviz Kabuğu** adlı televizyon programının başlarında da (TV yayıncılığımın 5. yılında) ele almıştım. Osmanlı Devletinin kuruluşunun 700. yılında, program yaptığım Show TV adlı kanalda, ilki 23 Temmuz 1999, ikincisi ise 30 Temmuz 1999 olmak üzere ardı ardına iki önemli tartışma gerçekleştirdim.

Medyadaki tartışmalar ve bilimsel araştırmalar kapsamında hâlen bu tartışmalardaki sözlere yeni bir şey eklenmedi. Yani, buradaki açıklamalar “**en son bilgi**” özelliğini korumayı sürdürüyor.

12 yıl önceki bu iki Ceviz Kabuğu programına şu önemli araştırmacılar katıldı (O tarihteki görevleri itibarıyla):

Prof. Dr. İlber Ortaylı (A.Ü.SBF İdare Tarihi Ana Bilim Dalı Başkanı ve UNESCO Türk Millî Komitesi Komisyonu Bşk.Yrd.),

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz (Osmanlı Araştırmaları Vakfı Başkanı),

Prof. Dr. Ahmet Mumcu (Başkent Üni. Huk. Fak. Kamu Hukuku Bl. Bşk.),

Prof. Dr. Ahmet Saltık (Edime ADD Başkanı) (ADD eski Gn. Sekreter Yrd.),
Prof. Dr. Ahmet Uğur (Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Osmanlı Tarihi ve
Müesseseleri Bl. Bşk.),
Ali Yıldırım (Yazar),
Nurettin Karsu (Eski CHP Senatörü),
Mevlüt Uluğtekin Yılmaz (Yazar),
Şakir Keçeli (Alevi-Bektaşî Babası, Yazar),
ve
Murat Bardakçı (Tarih Araştırmacısı, Gazeteci-Yazar).

xxx

Elinizdeki bu **38. kitabımı**¹ okuyunca, Osmanlı Tarihi'nin “**yakılacak**” tarih mi,
“**tapılacak**” tarih mi olduğuna siz karar vereceksiniz.

Hulki Cevizoğlu

Bodrum, 24 Temmuz 2011

¹ Kitabın ilk baskısının yapıldığı tarihte kitap sayısı 38 idi. İkinci baskının yapıldığı 2014 Aralık'ta yazdığım kitap sayısı 43'e ulaştı. Bugün (2019 sonunda) sayı 50 oldu HC.

BİLİNMEYEN OSMANLI¹

¹ Cevizoğlu, Halki, "Bilinmeyen Osmanlı" konulu Ceviz Kabuğu Programı, Show TV, 23 Temmuz 1999, Saat 23.30.
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

SUNUŞ

(Hulki Cevizoğlu)- İyi geceler efendim.

Osmanlı Devletinin kuruluşunun 700. yılı bu yıl (1999) bütün devlet erkânı ve devlet kurumları tarafından kutlanıyor. Osmanlı hakkında bilinenler ve bilinmeyenleri bu gece bir kez daha ele alma gereğini hissettik.

Temel tartışma konuları var Osmanlılarla ilgili.

Kardeş katli zorunlu muydu? İslâmiyet'in temsilcisi, İslâmiyet'i yayan bir imparatorluk olduğu ileri sürülen Osmanlıların kardeş katlini bir Kanunnameye koymaları İslâmiyet'e uygun muydu? Bunun dinde dayanağı var mıydı?

Osmanlılar **matbaa** niçin 270 küsur yıl, 300 yıla yakın bir zaman geç girdi, buna karşı direnç neydi?

Osmanlılar bir **hukuk devleti** mi kumuşlardı, yoksa **keyfi bir yönetim** mi kurdular?

Osmanlı Padişahları niçin İslâmiyet'i bu kadar sevmelerine, uygulamalarına rağmen hiç **hacca gitmediler**? Hacca gitme isteğinde olan Genç Osman bu nedenle mi öldürüldü?

Osmanlılar **Türk müydü** ya da Osmanlılar Türk değildi de Türklere hakaret mi ediyor, küçük, hor mu görüyorlardı?

Osmanlılardaki **devşirme sistemi** nedir?

Osmanlı Padişahları içinde en çok tartışılardan bir tanesi olan **Fatih Sultan Mehmet'in annesi Hristiyan mıydı ve kendisi de daha sonra İstanbul'u aldıktan sonra Hristiyanlığa mı yöneldi**? Papayla yazışmaları Hristiyanlığa geçme isteğinin bir ürünü müydü?

Ve zamanımız kalırsa, **Osmanlıda harem, kölelik ve cariye**lik konularını da bu gece stüdyo konuşumuz ve telefon konuklarımızla birlikte ele alacağız.

Bu gece Ankara Stüdyomuzda Prof.Dr. Ahmed Akgündüz var.

Ahmed Akgündüz'ü tanıyorsunuz çeşitli çalışmalarından ama bir görevi daha var, Osmanlı Araştırmaları Vakfı'nın da Başkanlığını sürdürüyor.

Hoş geldiniz Sayın Akgündüz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz (Osmanlı Araştırmaları Vakfı Başkanı)- Hoş bulduk efendim.

OSMANLI BİZANS'IN KOPYASI MI?

Hulki Cevizoğlu- Osmanlılar hakkında merak edilen soruların bir kısmını giriş konuşmamızda saymaya çalıştık. Ama sizinle belli bir sırayı takip etmeye çalışalım, izleyicilerimizin soruları da tabii programı renklendirecek.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda yıkılan Bizans'ın örnek alındığı ileri sürülüyor. Devlet kurulumu Bizans'ın örneği alındı, Osmanlı Devleti'nin

temelindeki örnek neydi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi önemle ifade ediyorum ki, bir kısım Batılı seyyahlar ve bir kısım Batılı tarihçiler...

Hulki Cevizoğlu- Bir kısım Batılı medya da galiba...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, artık o bir' kısım kelimesi çokça kullanılıyor.

Osmanlı Devletinin Bizans'ın bir kopyası olduğunu, çünkü Osmanlıların kabile itibarıyla böyle büyük bir devleti kuracak kabiliyetleri falan olmadığını iddia etmişler ve bunu kendilerine göre bir kısım delillerle değerlendirmişler. Delilleri nedir, hemen misal olarak çok kıymetli Show TV izleyicilerine takdim edeyim.

Efendim, Osmanlı Devleti'nde çok ciddi anlamda ve tarih boyu önem verdikleri Rumeli- Anadolu Beylerbeyliği gibi bir ikili yönetim anlayışı var. Osmanlı Devletinde "bey" gibi bazı kavramlar, elbiseyle, giyimle ilgili bir kısım âdetler, hatta -ben çok güldüm- Osmanlı padişahlarının halkın içinde cuma namazını birlikte kılmak üzere cuma selâmlığına çıkmak gibi bir kısım âdetlerinin tamamen Bizans Devleti'nden geldiği şeklinde iddia var. Ben buna, kitapta da ifade ettim, katılıyorum.

Şunu bir defa unutmayalım...

Hulki Cevizoğlu- Neye göre katılmıyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İşte onu ifade edeceğim. Çok kıymetli Prof. Dr. Fuat Köprülü'nün, *Osmanlı Devlet müesseselerinde Bizans müesseselerinin etkisi var mı, yok mu* diye 250 sayfalık, hakikaten çok kıymetli bir araştırma neşretmiş. Burada özetle şunu söylüyor, ben de aynı kanaatheyim; Osmanlı Devleti'nin esas aldığı, örnek aldığı, devlet müesseselerinde taklit ettiği iki temel nokta var.

Birinci nokta, **Abbâsî Devleti** başta olmak üzere, bunu takip eden **Selçuklular**, bunu takip eden **Karahanlılar**, bütün Müslüman devletlerdeki devlet teşkilâtlarının aynı olması. Mesela, elimizde Nizam-ül-mülk'ün Siyasetnamesi var. Açın Nizam-ül-mülk'ün Siyasetnamesini, kıyaslayın Abdurrahman Paşa Kanunnamesi'yle. Osmanlı Devlet teşkilâtıyla ilgili en önemli kanunamedir bu.

Yani diyebilirim ki, kelimesi kelimesine olmasa bile, bir kısım kavram değişikliğiyle birlikte müesseseler aynı.

Hulki Cevizoğlu- Peki, hangi gerekçeyle Osmanlı Devleti'nin Bizans Devlet kuruluşlarının kopyası olduğu iddia ediliyor, neye dayanarak bu görüşler ileri sürülüyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen ifade edeceğim.

Şimdi, ikinci önemli nokta; Müslüman Türk devletlerinde olmasa bile, eski Türk devletlerindeki, özellikle Divan-ı Hümayun geleneği ve benzeri devlet kurumları taklit edilmiş.

Neye dayanılıyor?

Efendim, Anadolu ve Rumeli Beylerbeyliği ayrımı Bizans'ta da varmış. Anadolu ve Rumeli Kazaskerliği ayrımı Bizans'ta da varmış. Alay ve efendi kelimeleri Bizans'ın kullandığı kelimelermiş. Efendim, haftada bir defa, Bizans imparatorlarının halkın arasına çıkıp onlarla dertleşmesi, selâmlaşması, Osmanlı Devleti'ndeki cuma selâmlığı alayına benziyormuş. İşte bayram alayları vesaire Bizans'a benziyormuş.

İkinci bir noktayı daha hatırlatayım, o da çok önemli Hulki Bey. İslâm hukukunda

bir kural var, İslâm hukukunun kaynaklarından birisi var; nedir o? “Şerai ümmen kaddena.” Ne demek yani? İslâm hukuku diyor ki, **belli konularda, İslâm’ın temel esaslarına aykırı olmamak şartıyla diğer hukuk sistemlerinin taklit edilmesinde hiçbir beis yoktur.** Yani, dolayısıyla Osmanlı Devleti gibi bir cihan devletinin temelini Anadolu Selçukluları, temeli Selçuklular olmasına rağmen, belli konularda Bizans’ı taklit etmesinde hiçbir beis yok. **Fakat Bizans’ın kopyası olduğu iddiası doğru değil.** Mesela, Kazaskerlikle ilgili iddia, aynen Anadolu Selçuklularında var, Selçuklularda da var. Yani, dolayısıyla, niye Bizans’tan alsın ki Selçuklulardan almak varken.

Diğer taraftan beylerbeylik aynen Selçuklularda da var, birçok önemli müesseseler. Hatta ben, Osmanlı Kanunnameleri adlı kitabımın 10. cildinde neşredeceğim; Üçüncü Ahmet döneminde hazırlanmış bir Teşkilât Kanunnamesi var Hulki Bey. Tek nüshası var, şu anda İstanbul Üniversitesi Türkçe yazmalar bölümünde. O kanunnamenin, Teşkilât Kanunnamesi’nin birinci bölümünün özelliği şu. Maalesef ikinci, üçüncü bölümlerinin nüshası elimizde yok. Teker teker Osmanlı Devleti’ndeki nişancılıktan tutun, defterdarlıktan tutun, şeyhülislâmlıktan tutun beylerbeyliğe kadar bütün kurumların hangi kaynaklardan geldiğini, hangi hadis ve ayetlere dayandığını, Osmanlı’da nasıl bir değişikliğe uğradığını, Osmanlı’nın bayrağına kadar tamamını anlatıyor. Yani dolayısıyla, tekrar ediyorum; eğer İslâm hukukunun kaideleri gereği **Bizans’taki güzel bir müesseseyi** -yani bu bir silah olur, bir kurum olur- **taklit etmek İslâm’a tamamen uygundur.** Almışsa, alay ve efendi kelimelerini aldığı gibi, “beşe” kelimesini “paşa” haline getirerek aldığı gibi; yani bunlarda bir beis yok.

OSMANLI’NIN KURULUŞ TARİHİ BİLİNİYOR MU?

Hulki Cevizoğlu- Bunlarda beis yok ama daha sonra geleceğiz, matbaayı almakta bir beis olmuş ki 300 yılı yakın bir süre sonra gelmiş!

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Onu tartışacağız.

Hulki Cevizoğlu- Onu tartışacağız. Bu saydığınız kitaplarda netlik var mıdır; bu yıl Osmanlı Devletinin 700. yılı, Cumhurbaşkanlığı düzeyinde de kutlandı. Osmanlı Devleti **1299’da mı, 1300 yılında mı kuruldu**ğu tartışılıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Doğru.

Hulki Cevizoğlu- Hatta siz de şu görüştesiniz zannediyorum: **“27 Ocak 1300 yılında kurulmuştur Osmanlılar,** onun için bu yıl 700. yıl değil, 2000 yılında Osmanlıların 700. yılını kutlamak gerekir” diyorsunuz.

Bunu neye dayandırıyorsunuz? Bugüne kadar okullarda bize hep “1299’da Osman Bey tarafından kuruldu” denildi.

Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen izah edeyim.

Şimdi bu konuyla ilgili Osmanlı tarih kaynaklarında iki tane temel görüş var. Bunlardan birisi 699 Hicrî yıl. Tamam da, 699 Hicrî yılını nasıl çevireceğiz Miladi yıla. Ay belli değil. Ay belli olmayınca problem ortaya çıkıyor. Eğer ilk üç ay ise Osmanlı

Devletin, kuruluş günü, yani Osman Bey'in o meşhur giyim kuşam, resmî istiklâl günü, o zaman 1299 olması doğru. Ama ilk üç ay değilse, o zaman 1300 olduğu kesin.

Bu konuyu peki nasıl ortaya çıkarabiliriz?

Ewelâ şunu ifade edeyim: Kutlamalar sembolik şeylerdir. **Yılmaz Öztuna** da çok güzel ifade ediyor, önemli olan kutlanmasıdır, başta onu söyleyeyim. Yani, ben illâ bu yanlıştır, yapılan da büyük bir hatadır demiyorum. Ama şunu ifade edeyim: Sultan Abdülhamid zamanında bu konu araştırılmış, hatta *Osmanlı Tarih Kurumu*'na da görev verilmiş bu konuyu araştırın diye. Tarihçi Eftaluddin bunu araştırmış ve elimizdeki tek belge 4 Cemaziyelula 699.

Buna göre hareket ettiğimiz takdirde, bu da belge değil, ilk salnamede görülen bir husus; buna göre 27 Ocak 1300. O zaman Osmanlı Devleti'nin 700. yıldönümü 2000 yılına, yani 27 Ocak 1300, tabii ki 27 Ocak 2000 yılına denk gelmiş oluyor.

İkinci bir görüş de, o da Osmanlı tarihçilerinin ileri sürdüğü önemli bir görüş, 700. Hicri yılında olması. Eğer o esas kabul edilirse, azınlıktadır bu görüş, o zaman tamamen devre dışı kalıyor 1299'un doğru olması, 1300 olduğu kesin hale geliyor.

Fakat ben tekrar ifade ediyorum, kutlamalar sembolik şeylerdir; önemli olan devletin, milletin bu sene 700. yılı kutlamasıdır. Ne olur, 2000 yılında da devam etsin, inşallah doğru tarihi öğrenme noktasında adım atarız.

Hulki Cevizoğlu- Kutlarsınız da, her sene 700. yılını kutlamayacaksınız tabii. Net bir tarih olursa daha iyi olur. Zaten bilimadamlarının görevi bunları belirlemek.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen ifade ediyorum; Sultan Abdülhamit bunu bilim adamlarına resmen 4 Cemaziyelula 699 olarak tespit ettirmiş. Bu da 27 Ocak 1300 demektir. Bunu da söylemekte yarar var.

AKGÜNDÜZ:"CUMHURİYET TAMAMEN OSMANLI'NIN DEVAMI"

Hulki Cevizoğlu- Bazı eleştiriler var izleyicilerimizden gelen; diyorlar ki "700. yılı nasıl kutlanabilir Osmanlıların? Çünkü Cumhuriyetten sonrası Osmanlılara ait değildir, bunu çıkarmak gerekir." Siz aynı görüşte misiniz?

Yani Osmanlı Devleti 1300 ya da 1299 yılında kurulmasından bu yana sayarsak 700 yıl geçmiş olacak. Ama Cumhuriyet döneminde yaşadığımıza göre, **1923'ten sonrası artık Osmanlılara ait değildir**. Cumhuriyetin ilanından sonra, hatta birkaç yılı daha koyabiliriz; nasıl 700 yıl olabilir diyorlar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi Hulki Bey, ben bu anlayışın doğru olmadığını kanaatindeyim. Nedenine geline, Osmanlı da, Cumhuriyet de Müslüman Türk milletinin müşterek malıdır. Tarihte devamlılık esastır. İktidarlar, hükümetler, hatta hükümetlerin şekli önemli değildir.

Hulki Cevizoğlu- Bu görüşteyseniz, o zaman bu benim söylediğim eleştiriyi savunan izleyicilerimiz de diyor ki, "o zaman niye biz Göktürklerin örneğin 1400. yılını kutlamıyoruz, niye Osmanlıları alıyoruz? **Devamlılık varsa Osmanlılardan önceki Türkleri neden almıyoruz?**"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, kimse karşı çıkmaz. Ama Osmanlı'nın bir özelliği var, onun da altını çizeyim. Cumhuriyet tamamen Osmanlı'nın devamı durumunda; bir.

İkincisi, Osmanlı Anadolu'da kurulan en büyük Türk Devleti.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlı neyin devamı, hiçbir şeyin devamı değil mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz -Osmanlı da Selçukluların devamı, ona kimse karşı çıkmaz.

Hulki Cevizoğlu- O zaman Selçuklular da Türk müydü?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii ki Türk devleti.

Hulki Cevizoğlu- O zaman, Türk devletlerini sayıyorsak, 16 tane Türk devleti var, en başından alıp onun da 2000., 3000. Yıldönümünü kutlamamız gerekir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben ona karşı çıkmam Hulki Bey. Hatta şunu ifade edeyim: İranlılar ordularının 2000 bilmem kaçınıcı yılını kutluyorlardı.

Hulki Cevizoğlu- Böyle yaparsak, hatta daha da iyi olur diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet. Yani, bu tür şeyleri tartışma konusu yapmak bile pek yerinde olmasa gerek benim şahsî kanaatim.

“EDRAK-I BİİDRAK” KİM? TÜRKLER Mİ, MÜSLÜMANLAR MI, İSYANCILAR MI?

Hulki Cevizoğlu- Siz yapmıyorsunuz ama tartışma konusu yapılan bir başka nokta daha var. “Osmanlılar Türk değildi” ya da “Türk müydü, değil miydi” tartışması var. Siz de “*Bilinmeyen Osmanlı*” kitabınızda buna yer veriyorsunuz.

Osmanlıların Türk olmadığına ilişkin bazı belgeler, biliyorsunuz, Erdoğan Aydın'ın “*Fatih ve Fetih*” kitabında da var. Burada örneğin, 1499 yılında yazılan bir manzume, Divan-ı Hümayun kâtiplerinden Kadimi Hafız Çelebi'nin yazdığı manzumeler var. Burada Türklere ağır eleştiriler, hatta hakaretler var. Merak ederseniz Türkçe'sini okurum buradan.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, biliyorum onları, hepsini biliyorum, yani okudum satır satır.

Hulki Cevizoğlu- Çok ağır eleştiriler var. O nedenle, “Osmanlılar Türk değildi, öyle olsaydı bu manzumeler yazılmazdı” diyor. Osmanlıları siz neye göre Türk sayıyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, çok güzel.

İsterseniz bunu Osmanlılar Türklere sövmüşlerdir sorusuyla birleştirelim mi, beraber olduğu için?

Hulki Cevizoğlu- Siz dilediğiniz gibi cevap verin ama ben sorularımı birleştirmeyim.

Siz buyurun, nasıl arzu ediyorsanız.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peki efendim, hemen şunu ifade edeyim: Şu Osmanlı Devleti'nin Türklere hakaret ettiği, sövdüğü ile alâkalı bir kısım manzumeler var, benim de elimde var, Osmanlının Arka Perşegi diye...

Hulki Cevizoğlu- Bunları ciddiye almıyor musunuz, bu manzumeleri?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben kesinlikle ciddiye almıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Neden, manzumeler sahte midir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır sahte değil. Müsaade ederseniz açıklayayım.

Osmanlı Devleti “Türk” kelimesini “Müslüman” kelimesinin eş anlamısı olarak kullanmıştır. Özellikle bu konuda itham edilen Fatih Sultan Mehmet kendi Kanunnamesinde, Kanunname maddelerinde Türk'ü Müslüman anlamında kullanmıştır.

Hulki Cevizoğlu- Ama eğer bu dediğinizi kabul edersek Sayın Akgündüz, o zaman Osmanlılar Türklere değil Müslümanlara hakaret etti sonucu çıkıyor ortaya.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, müsaade ederseniz hemen bitireyim ben.

Ve Osmanlı Türk Devletleri içinde, şu anda elimizde 200 milyona yakın arşiv vesikası Türkçe olarak bulunan tek Müslüman Türk devletidir. Yani, tarihi boyunca bütün resmi belgelerini Türkçe tutan ve Türk kelimesini Müslüman kelimesiyle eş anlamı olarak kabul eden bir devletin Türk'e hakaret etmesini kabul etmek mümkün mü?

Hulki Cevizoğlu- Doğru, kabul etmek mümkün değil ama gerçekler neyi söylüyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu nedir, gerçek nedir?

Şimdi bakın Hulki Bey, bu önemli bir husus. Açın İbni Kemal'in *Tevârihi Alî Osman*'ını, satır satır okuyun. Ali'nin *Külhü Lahvar*'ını açın satır satır okuyun. Bu tarihlerde, bildiğiniz gibi özellikle 2. Bayezid döneminde İran, başta Şah İsmail ve babası Şeyh Haydar olmak üzere Anadolu'yu Şiileştirmek için bir seferberlik başlatmışlardır. Anadolu'daki Türkmen gençlerini, özellikle Erdebil denilen maneviyat erenlerinin merkezi olan şehre davet etmişler, Osmanlı sofuları, Erdebil sofuları diye tekrar Anadolu'ya göndermişler ve Osmanlı'ya karşı isyancılığı tahrik etmişlerdir. Bütün Osmanlı tarihçileri, işte Şah İsmail'in ve taraftarlarının tahrikiyle **Şiileşen ve Osmanlı Devleti'ne isyan eden gençlere, Türkmen gençlerine “Edrak-ı bi idrak”, idraksiz Türkler demişler** ve bu anlamda Türkleri yeren bu manzumeleri kaleme almışlardır.

Eğer bu manzumelerin, biz tarihte “esbabı vürut” diyoruz, yani neden yazıldı, kim yazdı, kime yazdı; onun sebeplerini araştırırsanız, tamamen Şah İsmail'in tahrik ettiği Şii Türkmen gençleri, Osmanlı'ya isyan eden insanlara karşı yazılmış şiirler olarak görürüz.

Dolayısıyla, böyle bir altyapı bilinmeden, sırf edrak-i bi idrak denildi diye, idraksiz Türkler veya “etrakı napak”, pis Türkler denildi diye bunu bütün Türklere teşmil et-

mek ve Osmanlı Devleti'nin Türk düşmanı olduğunu ilan etmek bence doğru değil.

Hulki Cevizoğlu- Öyle söylense de, bizim bunu kabul edip etmeyeceğimiz ayrı bir konudur ama, böyle söylenip söylenmediğini tespit etmeye çalışıyoruz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii. Hayır, kesinlikle söylenmiş.

Hulki Cevizoğlu- Diğer kitapta yer alan Hafız Çelebi de Şah İsmail'in etkisiyle mi yazmış bu manzumeleri? Türklere ya da Müslümanlara hakaret etmek için.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim, (...) Özellikle Şah İsmail'in tahrikiyle Osmanlı Devleti'ne isyan eden bu Şii Türkmenleri kastediyor, buna dair çok delillerimiz var. En büyük delilimiz, İbni Kemal'in *Tevarih-i Ali Osman*'ıdır. Hatta İbni Kemal'in *Tevarih-i* üzerine doktora yapan bir arkadaşımız diyor ki, "Bu manada hiçbir kelime yoktur ki, isyan eden Türkmen gençleri kastediliyor olmasın."

Şimdi ben size şunu ifade edeyim...

Hulki Cevizoğlu- Onları...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Düşünelim diye söylüyorum.

Hulki Cevizoğlu- Onların kastedilmesi bir masumiyet mi getiriyor bu iddiaya?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, hemen ben cevap vereyim ona.

Şimdi Hulki Bey, şu anda da Türkiye'de Türkler var, ben de Türküm, siz de Türk'sünüz, şimdi Türk milleti içinde şu anda idraksiz olanları, pis olanları var mı, yok mu? Var. Dolayısıyla, tarihin her döneminde, her milletin içinde idraklisi de vardır, idraksizi de vardır.

Şayet siz bir milletin...

Hulki Cevizoğlu- Sokaktaki insanları birbirine eşit değildir dersiniz ayrıdır ama bunu resmi devlet görüşü haline getirirseniz olmaz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kesinlikle resmi devlet görüşü... Resmi devlet görüşü haline gelen, Yeniçeri Kanunnamesi'ndeki "Türk üzerine vemek" tabiridir.

TÜRKLER OSMANLI YÖNETİMİNDEN NEDEN UZAKLAŞTIRILDI?

Hulki Cevizoğlu- Peki, resmî devlet görüşü hâline geldiğini iddia edenlerden birisi de Sayın **Muzaffer Özdağ**. Tarih ve Toplum Dergisinin 65. sayısında şöyle diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Biliyorum, o makalesini okudum.

Hulki Cevizoğlu- "Dönme ve devşirme devlet adamları sınıfı, kapıkulu taifesi, kuruluşundan itibaren 90 yılı bulan bir gelişme içinde padişahın çevresinde devlet kapısını, yüksek hizmet makamlarını Türk soylulara kapatıyor ve iktidar için savaştan ve iktidarı tekellerinde tutmak isteyen bir sınıf ve parti oluşturuyordu."

Yani, Türklere kapatıldığını söylüyor. Demek ki bu bir anlamda, o dönemde Türklere karşı bir devlet politikası haline gelmiş sayılmaz mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, Muzaffer Bey'in bu görüşüne ka-

tılmamız mümkün değil. Bildiğiniz gibi, Fatih Sultan Mehmet'ten sonra Osmanlı Devleti'nde Türk aristokrat sınıfına karşı devşirme sınıfının baş kaldırdığı ve Türkleri tamamen tasfiye ettiği şeklinde bir iddia var. Bu iddia yerinde değil ama şu doğru: Osmanlı Devleti, özellikle mülkî makamlarda, askerî makamlarda **Fatih'ten itibaren, gerçekten kuruluş dönemindeki gibi Türk asıllı aristokrat aileleri çocukları yerine, devşirme asıllı insanları istihdam etmiştir**; bu doğrudur. Ama burada Türklüğe karşı bir düşmanlık, Türklerin tasfiyesi yoktur. Bunun sebeplerini, Osmanlı tarihçilerinin, gerçekten kendileri de Türk olan büyük tarihçiler kabul etmektedirler.

Yani nedir? Mesela bir tanesini söyleyeyim. Bunu kitabımda da uzun uzun anlattım; hem Selçuklu Devleti, hem Abbasî Devleti, hem Ernevî Devleti aristokrat sınıflardan gelen devlet adamlarının devlete hâkim olmasıyla yıkılmıştır. Yani, bu bir görüştür, Osmanlı Devleti'nin devlet adamlarının görüşüdür; kabul edebilirsiniz veya tenkit edebilirsiniz.

Hulki Cevizoğlu- Ama bu görüşe uygun hareket edip etmemeleri de galiba önemli, değil mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, ama bu görüşe uygun hareket etmişler, yani tercihleri o yönde olmuş.

Fatih'ten sonra, özellikle sadrazamlık gibi, beylerbeylik gibi, sancak beyliği gibi makamlara devşirme asıllı, Enderun'dan yetişen şahsiyetleri getirmişlerdir.

Ama bunu **Türk düşmanlığı** diye değerlendirmek mümkün değil. Çünkü niye? Aynı hâdiseyi ilmiye ricalinde yapmamışlar.

Hulki Cevizoğlu- Daha sonra örnekler vereceğiz ilim konusundaki çalışmalarına.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, mesela bir şeyhülislâmlık müessesesinde, kazaskerlik müessesesinde, yani devletin diğer önemli müesseselerinde yapmamışlar, özellikle iktidarı elinde tutan, sadrazamlık gibi, vezirlik gibi ve beylerbeyliği gibi konularda yapmışlar. Tarihçiler buna **gılman sistemi** diyor.

Yani kapıkulu sisteminin mahzurları veya menfaatleri; yani bu tartışılır.

Ben bir noktaya daha dikkat çekeceğim.

Hulki Cevizoğlu- Kısaca; ben bununla ilgili başka sorulara da geçeceğim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, çok kısa geçeceğim. Yani, maalesef üzülerek ifade edeyim, hem insan hakları deriz, hem bizim ecdadımız din, dil, ırk ayrımı yapmadan, insanlar arasında bir ayrım söz konusu olmadan bütün insanlara eşit muamele etmiştir deriz, hem de bir Sokullu Mehmet Paşa'nın Sırp asıllı olduğundan dolayı, Müslüman olmasına rağmen, sadrazamlık makamı gibi en yüksek makama ulaşmasından dolayı bu sefer de Osmanlı Devleti'ni Türk düşmanlığıyla itham ederiz.

Geçenlerde ben Katar'da **El Cezire televizyon kanalında** bir tartışmaya katıldım.

Hulki Cevizoğlu- Kimlerle?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz-Bir Filistinli profesörle.

Üzülerek ifade edeyim; iki saat orada tartıştık konuyu, o da Osmanlı Devleti'nin **Arap düşmanlığı** yaptığını ileri sürerek ortaya çıktı.

Ben de dedim ki, merhamet edin, yani Osmanlı Devleti'nin son sadrazamlarından Mahmut Şevket Paşa bile Arap asıllı bir insandı.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlılarda demek ki Araplar var, Avrupa'dan devşirmeler var, ilaç niyetine ne ararsanız hepsinden birer tane var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hepsi var efendim, hepsi var.

Yani evet, Osmanlı Devleti bunu tatbik etmiş.

Hulki Cevizoğlu- Edrak-ı bi idrak, yani idraksiz Türkler tabiri Şii Türkmenler için kullanılmıştır, diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, evet.

Hulki Cevizoğlu- Ama yine sizin son çıkan kitabınızda, Fatih devri kanunnamelerinde Türk deyiminin tamamen Müslüman kelimesine eş anlamlı olarak kullanıldığını söylüyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, aynen öyle.

Hulki Cevizoğlu- Ama bir taraftan da, Müslüman kelimesine eş anlamlı kullanınca, Edrak-ı bi idrak, idraksiz Türkler, yani **idraksiz Müslümanlar** anlamına da geliyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır. Şimdi Hulki Bey, burada dikkat etmek gerekiyor. Kelimelerin teşbihten kaynaklanan manalarıyla hakiki manalarını birbirinden ayırmak gerekiyor.

Hulki Cevizoğlu- Ben, şimdi bazı şeyler okuyacağım, siz bana bunun neresinin teşbih olduğunu söyleyin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim ama ben bunu izah edeyim de, yani bu önemli bir konu.

Şimdi, Osmanlı Devleti Türk'e verdiği önemden dolayı, öylesine; zaten Batılı tarihçiler de öyle. Mesela padişahlar için "Grand Turks" demişler, "Büyük Türkler" demişlerdir.

Yani Batılı devletler de, geçenlerde Amavutluk Kültür Bakanıyla beraberdik bir panelde, bizde diyor, bir insana sorsalar, deseler ki, hangi dindensin, "what is your religion? We are Turks, Elhamdülillah" deriz diyor, yani biz Türküz.

Hulki Cevizoğlu- Demek ki Müslümanlığı öğrenememişler daha.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, yani aynı mesele de, fakat burada önemli bir nokta var. Yani İslamiyet ve Türklüğün, bir nevi et ve kemik gibi birbiriyle birleşmesinden kaynaklanıyor.

Hulki Cevizoğlu- Tamam. İşte bu nedenle hem Müslümanlar, hem Türkler eleştirilmiş oluyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır.

Hulki Cevizoğlu- Bakın şimdi, siz diyorsunuz ki, izin verirsiniz şunu tamamlayayım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, Müslüman'ın da idraksizi olur, Türk'ün de idraksizi olur. Osmanlı Devleti, devlete isyan edenlere idraksiz Türkler demiş. **Bu-
gün de devlete isyan eden bir Türk varsa, ona idraksiz Türk deriz.**

Hulki Cevizoğlu- Ama idraksiz Bizanslar, idraksiz Avrupalılar diye bir ifade yok Osmanlılarda. En azından bizim ve sizin yazdığınız bu kitabın içinde onu görmüyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi o konu sorulmamış ki yazalım.

Hulki Cevizoğlu- Fatih Devri Kanunnamelerinde böyle geçiyor diyorsunuz, Türklükle Müslüman kelimesi eşit kullanılmış, yani 1453-1480'e kadar 30 yıl boyunca.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Ama 1499'da yazılmış bu manzumede diyor ki,

“Sakın Türk'ü insan sanma,

Bir an bile olsa Türk'le birlikte olma.

Türk eline şeker alsa, o şeker zehir olur.

Türk'ün başını keserken sakın gam yeme,

Baban da olsa Türk'ü öldür”.

Buna benzer sözler var. Yani Fatih Kanunnamelerinden daha sonra da devam ediyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yalnız hemen bir noktaya dikkat çekeceğim.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bir, bu manzumenin sıhhat derecesini bilemiyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Ben az önce onu sormuştum, sahte mi diye, hayır gerçek dediniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, olabilir diyorum. Ayrıca dediğim gibi, tekrar ediyorum, Anadolu'da Osmanlı Devleti'ne İran'ın tahrikiyle isyan eden Şii Türkmen gençlere söylendiğini de açıkça ifade edeyim.

Bir nokta daha söyleyeyim. Fatih döneminde böyle bir Türk'e Müslüman manası vermek var da, daha sonraki tarihlerde yok mu şeklinde bir soru akla gelebilir çok kıymetli izleyicilerin nazarında. Hemen size ifade edeyim; ta 1700'li yıllarda hazırlanmış olan Yeniçeri Kanunnamesi'nde de bu konu açıkça ifade ediliyor. Bir de, **“Türk üzerine vermek”** gibi bir kavram da ekleniyor.

Hulki Cevizoğlu- Nedir, pardon?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- “Türk üzerine vermek” kavramı.

Yani en çok Fatih bu konuda itham edildiği için Hulki Bey, bu kavramı da açık-lamama müsaade ediniz.

Osmanlı devlet teşkilatında, özellikle askerî teşkilatta bu kavramın önemli yeri var. Şimdi Fatih Sultan Mehmet İstanbul’u fethettikten sonra, yanında Mahmut Paşa ile birlikte yeniceyi selamlıyor.

“Selamün aleyküm” deyince, onlardan birisi “Ve aleyküm selam Mehmet Beşe” diyor. Yani tıpkı bir cumhurbaşkanına ismini hitap ederek konuşmak gibidir bu. Ayıp-tır bizim dinî ve millî terbiyemizde. Bunun üzerine, Fatih Sultan Mehmet diyor ki “Sadrazam, Mahmut Paşa nedir bu hadise?”

Yani niye bu asker bu kadar edebe aykırı davranıyor? O da diyor ki, “Padişahım, kusura bakmayın, bu Rum asıllı bir ailenin çocuğu, Müslüman oldu ve yeniceyi alındı. Türkçe’yi tam bilmiyor, kendi dillerinde de beşe, tazim manasını taşıyor” yani büyükleme, ululama gibi mana ifade ediyor.”

Paşa “olmaz” diyor, aynen cümlesi şu: *“Lala, dediğin gerçektir, ama, haçan bu denli Türkçe bilmemek ne âlemi var? Bunları bari bir araya getirdikten sonra, Türk üzerine verip, Türkçe öğrense ve Müslümanlığı yaşasa, ondan sonra kapıya çıkart-salar, bu daha güzel olmaz mı?”*

Bu hadiseden sonra...

Hulki Cevizoğlu- Yani önce Türkçe’yi öğrensin, sonra konuşsun benimle de-mek istiyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, bu hadiseden sonra -güzel bir ifade de-Osmanlı devlet teşkilatında, askerî teşkilatında **devşirilen bütün çocuklar önce Müslüman ve Türk ailenin yanına veriliyor, orada Türkçe öğreniyor, Müslü-manlığı tam öğreniyor...**

Hulki Cevizoğlu- Türkçe mi öğreniyor, Farsça, Arapça mı öğreniyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, Türkçe öğreniyor. Bu bir kural, Türk üzeri-ne vermek bir kurum.

Hulki Cevizoğlu- Evet. Bu mantık, demek ki günümüzde de bazı insanlar üze-rinde devam ediyor. Bugün Hıncal Uluç’un köşesinde vardı. Bir hanım gazeteci bayan milletvekilile konuşurken hanımefendi diye hitap etmiş, bayan milletvekili de sinirlenmiş, *“Ben hanımefendi değilim, sayın milletvekiliyim, bana öyle hitap ede-ceksin”* diye.

Bu Fatih’in itirazı da ona benziyor. Demek ki devam ediyor.

Şimdi bu tartışmaları belli bir noktaya kadar getireceğiz, ondan sonrasına git-memiz mümkün değil. Niye mümkün değil? Siz o görüşte ısrar edeceksiniz, karşı görüştekiler burada, izleyicilerimizin ikna olması önemli. Kendi kaynaklarınızı vere-ceksiniz, biz de bu iddialarda bulunanların yararlandığı kaynakları vereceğiz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim, zaten tartışmanın da manası bu-dur.

FATİH'İN KANUNNAMESİ VE KARDEŞ KATLİ

Hulki Cevizoğlu- Osmanlılarla ilgili bir başka temel tartışma konusu kardeş katli. Osmanlılarda kardeş katli İslamiyet'e aykırı ve bu aykırılıktan dolayı da günah değil midir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bu konu önemli bir konu, eğer müsaade ederseniz ayrıntılı bir açıklama yapacağım.

Hulki Cevizoğlu- Evet, ben zaten size başka örneklerini de vereceğim, kim kimi nasıl kattetti.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, tabii.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, evvela Fatih Sultan Mehmet'in Kanunnamesinde böyle bir hüküm var mı yok mu, bu tartışılır. Hemen bu tartışmaya noktayı koyayım...

Hulki Cevizoğlu- Bu galiba için bir boyutu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, ben de aynı kanaatteyim.

Hulki Cevizoğlu- Çünkü Fatih Sultan Mehmet'in Kanunnamesi'nde olup olmaması ayrı, varsa tartışmanın boyutu değişir, bu, katlin kanunlaştırılması anlamına gelir. Ama olmasa dahi, uygulamada var mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben de onu söylüyorum. İsterseniz o Kanunname maddesini seyircilere okuyayım.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- *"Ve dahi, her kimes ki evlâdından saltanat müyesser ola, nizamı âlem için kardeşlerin dahi katletmeyi ekseri ulema tecviz eylemişlerdir. Evlatların bununla amel ola."*

Şimdi madde bu, bunun manası nedir?

Hemen söyleyeyim, **yani çocuklarımdan birisi devlet başkanlığına gelirse, kardeşleri bile olsa, devlete isyan edildiği takdirde, nizamı âlem için**, yani şu anda "Türk Ceza Kanunun 125. maddesindeki "devletin varlığı ve bütünlüğü" kelimesinin karşılığıdır, yani kamu düzeni demek, **âlemin düzeni, devletin düzeni ve varlığı için kardeşlerini bile katletmeyi çoğu âlimler caiz görmüşler, bununla amel ederler.**

Şimdi, biraz önce çok güzel tespit ettiniz, yani efendim bu Fatih'e ait mi değil mi, bunu tartışmak lüzumsuz, çünkü olaylar yaşanmış.

Şimdi Hulki Bey, bir arkadaşımız doktora tezi olarak hazırladı, Doktor Mehmet Akman Bey, Marmara Hukuk'ta çok kıymetli bir arkadaşımız; bunun tespitlerine ve bizim de yaptığımız araştırmalara göre, Osmanlı tarihi boyunca **64 tane kardeş katli** olayı meydana geliyor. Bunları üçe ayırmak lazım, birbirinden ayırmak lazım.

KARDEŞ KATLİ FETVALARI DİNİ Mİ SİYASİ Mİ?

Nedir bunlardan birincisi?

Birincisi şu: Bütün hukuk sistemlerinde olduğu gibi, İslam Hukuk sisteminde de devlete isyan suçunun cezası idamdır. Biz Kuran ifadesiyle buna “bahiy” diyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Ama burada devlete isyandan söz etmiyor. Siz dediniz ki, Fatih şunu söylüyor: “*Ve her kimesneye evlâdından saltanat müesseser ola, kanndaşların nizamı âlem için katletmek münasıptır.*”

Şimdi nizamı âlem için diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, nizamı âlem devletin bütünlüğü ve...

Hulki Cevizoğlu- Ama isyan etmek anlamına gelmiyor. Yani, siz nizamı âlem için katlettim dersiniz, başka iddialar var, hepsinin tek tek örneklerini vereceğim. **Çok küçük yaştaki kardeşini katlettiğinde devlete isyan söz konusu olamaz.**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabî. Yalnız Hulki Bey, kusura bakmayın, ben bitireyim.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi, Kuran'ı Kerim gayet açık, (Ayeti okuyor). Ayeti kerime...

Hulki Cevizoğlu- Ne diyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, “*devlete isyan edenlerle, akıllan başlarına gelip Allah'ın evine dönünceye kadar savaşın.*” Yani devlete isyan suçu, biz ona İslam hukukunda “bahiy” diyoruz. Unsurları var suçun, teşekkül etmesi hâlinde **kardeşiniz de olsa öldüreceksiniz.** Misal mi? Mesela Yavuz Sultan Selim'in iki kardeşi, ağabeyi, Ahmet ile Korkut, her ikisi de devlete isyan etmiştir, açıkça isyan etmiştir. Birisi Venediklilerle ittifak etmiştir, diğeri de İran ile ittifak etmiş, devletin üzerine gelmiş. Buna karşı, Yavuz Sultan Selim'in bu hadisede kardeşlerini katletmesi, ettirmesi dışında, kesinlikle İslam hukukuna göre başka bir yolu yok.

Gelelim ikinci konuya.

Şayet devlete isyan suçunun unsurları teşekkül etmemişse; mesela devlete isyan suçunun teşekkül etmesi için, ceza hukukçusu arkadaşlar bilir:

1-Örgüt kurmak gerekiyor.

2-Asker toplamak gerekiyor.

Hulki Cevizoğlu- Örgüt; zaten bir yerde vali ise, bu örgüt hazır demektir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabî, kâfi.

3-Silah temin etmesi.

4-Failen eyleme geçmesi.

Peki, her şeyi hazırladı ama eyleme geçemedi. Fakat devlete muhtemel potansiyel bir tehlike. Acaba bu idam edilir mi? İşte, Fatih'in kastettiği tartışma bu.

Hulki Cevizoğlu- Yargılamak gibi bir şey söz konusu mu o sırada?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yargılanmadan kesinlikle bir idam söz konusu değil.

Hulki Cevizoğlu- Yani, **Fatih mahkemeye mi çıkanyordu** ya da diğer padişahlar?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bütün kardeş katili olaylarında, bu biraz sonra tenkit edeceğimiz konuda bile, Fatih Sultan Mehmet de dâhil olmak üzere şeyhülislamın fetvası almıyor, kazaskerin de yargılaması yapıyor.

Hemen şunu arz ediyorum: Şimdi bu ikinci gruba misal verir misiniz? Mesela Kanuni'nin oğlu Şehzade Bayezid bunun misali, yani tam teşekkül etmemiş.

Hulki Cevizoğlu- Kanuni'nin oğlu Şehzade Mustafa da...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şehzade Mustafa da aynı şekilde, yani burada nitekim yer veriyorum.

Bu tartışmalı. Hanefî ve Hanbelî hukukçular diyor ki, "Eğer örgütü kurmuşsa, silah toplamışsa ve asker eğitimi yapmışsa ama eyleme geçmemişse, devletin başına bela olmadan bunların idam edilmesi caizdir."

Bu tartışmalı bir konu. İşte **siyaseten katli** budur.

Hulki Cevizoğlu- Belki, ben kendimi padişahlığa daha uygun görüyorum düşünceyi olabiliyor, eyleme geçmemiş olabilir, o zaman **düşünce suçu** oluyor değil mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama şimdi hazırlık yapmış vesaire. Bildiğiniz gibi, Bizans imparatorlarının bu konuda Osmanlı padişahlarının çocuklarını tahrikleri de var, ben ona gireceğim.

Gelelim üçüncü konuya.

Mesela 3.Murat'la 3. Mehmet; **birisi 5, diğeri de, 19 kardeşini açıkça katletmiş**. Hulki Bey, ne Ahmed Akgündüz, -ben İslâm hukukçusuyum- ne de bir başka bilimadaminin, açıkça masum insanların öldürülmesini tasvip etmesi, İslam hukukuna uygundur demesi mümkün değil.

Biz bunları zaten tasvip de etmiyoruz.

Nitekim, **Elmalılı Hamdi Yazır** gibi, **Bediüzzaman** gibi, gerçekten de Osmanlı'nın son döneminde yetişen büyük âlimler de, bu konuda **Osmanlı padişahlarının yaptıkları hataları izah etmişler, kabul etmişler, bunun İslam hukukuna göre kabul edilemez olduğunu söylemişler.**

Şimdi ben özetliyorum.

Demek ki, kardeş katli olayında meseleyi üçe ayırmak gerekiyor. Biz üçüncü sınıfa giren bir kısım suiistimalleri kesinlikle tasvip etmiyoruz. Ama şimdi bugün Türk Ceza Kanunu'nun 125. ve devamı maddesine göre, devlete isyan eden idam cezasıyla yargılamak adaletin gereği oluyor ki ben onu ifade ediyorum. Ama Osmanlı döneminde bir insan devlete isyan etmişse, onu tutup da "Efendim, vahşettir" veya tamamen "siyaseten katlidir" demek, bu doğru olmasa gerek.

Şu cümleyle bitiriyorum: Şimdi Yıldırım Bayezid'in torunu olduğu söylenen Şehzade Orhan'a Bizans İmparatoru aynen şunu söylüyor: "Aslan koçum, haydi hazırlan ve Osmanlı Sultanı ol, o taht sana da lâıyk. Benden asker desteği, para desteği olsun."

Yani, *Osmanlı şehzadelerinin bir tarihçinin ifadesiyle, potansiyel bir devlete isyanı söz konusu*. Ama tasvip ediyor muyum masum çocukların öldürülmesini ileride belki isyan edebilir diye? Hayır, ben tasvip edemem, İslam hukuku da tasvip edemez. O zaman, herkesi potansiyel katil olabilir diye katletmek lazım; bu doğru değildir.

Hulki Cevizoğlu- Emekli öğretmen bir izleyicimiz Ergin Turhan, “İdraksiz Türkler diyen Osmanlılar, öyle söylemiş ama, 300 yıl önce söylemişler, Aziz Nesin de Türklerin yüzde 60’ı aptal demişti” diye bir hatırlatmada bulunuyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, bence o hatırlatmayla Fatih’in veya Osmanlı’nın dediğini eş tutmak doğru değil. Biz bugün, bakın, devlete isyan edip de Mehmetçiği şehit eden insanlara anarşist diyoruz, terörist diyoruz, terörist başı diyoruz, yani kamuoyunda her türlü ifade kullanılıyor. Yani, 50 yıl sonra birisi, bugün PKK’nın Türk Devleti’ne verdiği zarar hesaba katmadan, “yahu kendi vatandaşlarına şöyle hakaret etmişler” diyebilir mi?

Hulki Cevizoğlu- Şimdi teşbihlerden söz ettiniz de, sizin yaptığınız bu benzetmeler uygun mu bilmiyorum, padişahların kendi çocukları PKK tehlikesi mi yaratıyordu, padişahların oğulları, kardeşleri bu çapta mı bilmiyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, ben onu demedim. Ben teşbihi “İdraksiz Türkler” dedikleri İran’ın tahrikiyle...

OSMANLI’DA İLK KARDEŞ KATLI

Hulki Cevizoğlu- Ama genel bir teşbih yaklaşımıyla bakarsak, bu teşbihleri de ele almak gerekiyor.

Şimdi Osmanlılarda *ilk kardeş katlinin Osman Beyin amcası, yani kuruluş yıllarında olduğu* ileri sürülüyor. Sizin kitabınızda 37. sayfada, anyorsanız. Osman Beyin amcası Dündar’ı öldürmesi olarak gösteriliyor. Sonra, hızlıca başlıkları sayayım neler var, tek tek belki gireriz bunlara.

Sultan Cem olayı var, Kanuni Sultan Süleyman’ın oğlu **Şehzade Mustafa**’yı öldürtmesi var, **Piri Reis**’in katledilmesi var. Biz dünya çapında büyük bir coğrafyacıdır, bilimadamıdır diyoruz ama Piri Reis bile katledilmiş. 3. Murat’ın ve oğlu 3. Mehmet’in kardeşlerini katletmeleri var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Onu söyledik, tasvip etmeyeceğimizi.

Hulki Cevizoğlu- Sanki katliam alışkanlığı babadan oğula geçen bir şey olmuş; 3. Murat katletmiş, onun oğlu 3. Mehmet gelmiş o da kardeşini katletmiş. Genç Osman’ın katledilmesi var. Fatih’in kardeş katli için kanun çıkarmasının adalet olup olmadığı, bir anlamda bu **günahın yasallaştırılması**, kanunlaştırılması tartışılabilir. Fatih Sultan Mehmet bu kanuna göre davranarak *çok küçük yaşta olan kardeşi Ahmet’i katlettiği* ileri sürülüyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama doğru mu değil mi...

Hulki Cevizoğlu- İsterseniz Sultan Cem olayından başlayarak ya da hangi örnek, ne isterseniz.

Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakın, önce isterseniz, bu Osmanlı Devletinde ilk kardeş katli olayı diye ifade edilen Osman Beyin amcası Dündar Beyi öldürmesi olayını ele alalım.

Kanemir de başta olmak üzere, yani tarihçilerin önemli bir kısmı böyle bir olayın meydana gelmediğini, hatta bunun bir kısım tarihçilerin iftirası olduğunu çok açık bir şekilde söylüyorlar. Yani, bunu ifade etmemiz lazım.

Peki, zayıf bir rivayet şeklinde nakleden tarihçiler ne diyor? Dündar Bey, biliyorsunuz Osman Bey tarafından öldürüldüğü iddiası doğru bile kabul edilse, 100 yaşında bir insan tahminlere göre. Dolayısıyla *100 yaşındaki amcasını, benim yerime sultan olur diye öldürdüğü ihtimalini* düşünmek de, benim önsözde ifade ettiğim gibi insafla düşünmeyi gerektiriyor. Yani demek ki, tarihçilerin önemli bir kısmı bu olayı kabul etmiyor.

Kabul edenler de diyor ki, özellikle Bilecik Tekfuru hadisesinden...

Hulki Cevizoğlu- Yani, siz ve bazı tarihçiler, *“100 yaşında olan birisinin tahta geçmesi zor olur, niye öldürsün”* diye mi düşünüyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, ben şöyle düşünüyorum: Ben kitabın önsözünde şöyle bir tespit yaptım, dedim ki, iki türlü tenkit vardır; birisi dostun dostu tenkididir, biri de düşmanın düşmanı tenkididir.

Dost dostu tenkit ederken, eğer bir konu yüzde yüz belgelerle sabitse inkâr edemezsiniz, elbette ki dostunuzu da inkâr edeceksiniz. Ama yüzde 20, yüzde 30 ihtimalle sabit olduğu iddia edilen bir konu ise ben dostum hakkında onun doğru olmadığı kanaatini ileri sürerim. Ben de tarihime dostum, yani Osmanlıya da bu nazarla baktım.

Dolayısıyla, sadece zayıf bir rivayetten ibaret olan Dündar Bey'in öldürülmesi olayını tutup da yüzde yüz doğru gibi okuyucuya takdim etmemin doğru olmadığı kanaatindeyim; böyle yaptım. Ama şayet doğruysa, çok açık bir şekilde iddia doğruysa, rivayete göre Bilecik Tekfuru ittifak etmiş Osman Bey'e karşı; eğer bu olay doğruysa, İslam hukukuna göre devlete isyan suçu bu. Had cezası olarak öldürülebilir.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi, önce doğru değildir diyorsunuz, doğruysa bu böyledir diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Doğruysa diyorum. Ama şimdi ben söylemiyorum. Bu olayın doğru olma ihtimali bulunur diye...

Hulki Cevizoğlu- Yani, her hâlükârda Osman Beyin amcası Dündar'ın öldürülmesi, Osman Bey'e bir günah getirmez, diyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Getirmez. Yani sebebine gelince, ben 3. Mehmet, Üçüncü Murat gibi değerlendirmiyorum. Ben, Osman Bey'e alâkalı diyorum ki, bu doğru değil. Şayet doğruysa, bu zayıf rivayette Bilecik Tekfur'uyla ittifak ettiği ve Osman Bey'e karşı komplo kurduğu söyleniyor.

Hulki Cevizoğlu- Doğru mudur bu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bilmiyoruz ki. Doğruysa...

Hulki Cevizoğlu- Bu da zayıf rivayet diyorsunuz, öteki de zayıf.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, tamam. Yani eğer doğruysa, devlete isyan etmiştir; devlete isyan amcası da olsa, elbette ki idam edilecektir.

Hulki Cevizoğlu- Yani, özünde diyorsunuz ki Sayın Akgündüz, *öldürüldü mü, öldürülmedi mi belli değil, ama öldürüldüyse de hak etmiştir* diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, bakın 3. Murat'inkine hak etmiş demiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Hayır hayır, Osman Beyin amcası Dünder için söylüyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Dünder için aynen öyle; çünkü anlatılan rivayet

SULTAN CEM OLAYI

Hulki Cevizoğlu- Yani, siz öyle bir fetva verdiniz.

Sultan Cem olayına gelelim, sizin kitabınızın 127. Sayfasında...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, 127. sayfada.

Şimdi Sultan Cem olayı.

Bildiğiniz gibi, maalesef Osmanlı tarihinde benim Şehzade Mustafa olayı kadar, Sultan Cem olayı kadar üzüldüğüm bir hadise yok. *Sultan Cem, Osmanlı şehzade-leri içerisinde hac yaptığı söylenen ilk şehzade.* En büyük özelliği de *büyük bir İslam âlimi* olması; Arapça'yı, Farsça'yı şiir yazacak kadar biliyor. Ama maalesef, Karamani Mehmet Paşanın arzusu, Sultan Cem'in sultan olması, yani padişah olması. Hatta Fatih Sultan Mehmet de Kanunnamesinin metnine, şehzadeye misal olarak Cem'i veriyor, belki o da onu istiyor. Ama kader, netice itibarıyla, 2. Bayezid sultan oluyor, o da ona karşı isyan ediyor.

Mısır'a kaçıyor, Memlûklü Sultanı Sultan Kayıtbay'a sığınıyor. Oradan da, hepimizin bildiği gibi, yeniden Mısır'a dönmek istiyor Mısır'dan ayrıldıktan sonra, Adana'ya geliyor, kendisine destek verenlerin tahrikiyle Adana'ya tekrar geliyor, isyan için hazırlık yapıyor; ama maalesef Adana'da mağlup olunca tekrar Mısır'a dönmek istiyor. Bu arada, meşhur üstadı azam Fransız, ben telâffuzunu bilemiyorum; Mısır'a dönmek istiyor ve meşhur bir Fransız tüccarı onu elde edip nereye götürüyor? Niçin'e götürüyor, yani Fransa'ya götürüyor.

Hulki Cevizoğlu- Pier De Vüson denilen bir zat. Ve şövalyelere teslim ediyor. Arkasından, bildiğiniz gibi Papa'nın eline geçiyor. Papa kendisine, Müslümanlığı bırakıp Hristiyan olması hâlinde bütün dünya sultanlığının kendisinin olacağını söylemesine rağmen, Sultan Cem -hakikaten ben Sultan Cem diyorum- çok güzel bir cevap veriyor, *"Değil Osmanlı saltanatı, dünya saltanatını da verseniz ben dinimden dönmem"* diyor.

Ve arkasından, -hemen bitiriyorum- maalesef tekrar Napoli'ye giderken 22.2.1495 yılında vefat ediyor, 2. Bayezid de üzülüyor.

Hulki Cevizoğlu- 22 Şubat mı? 25 Şubat galiba?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 25 Şubat, 25 Şubat'ta vefat ediyor. Vefatı üzerine 2. Bayezid 3 gün yas ilan ediyor. Yani, tabii ki bir insanın kardeşinin veyahut da abisinin vefatını istemesi mümkün değil.

Hulki Cevizoğlu- “Yas ilan ediyor” diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Bazı tarihçiler ya da yazarlar da şunu söylüyor: “Osmanlılarda hastalıklı bir ruh yapısı vardı; önce katediyorlar, sonra da yas tutuyorlardı” diyor.

Siz de diyorsunuz ki, yas tutuyordu, yas tutuğuna göre öldürtmesi mümkün mü?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakın, hemen cevap vereyim.

Hulki Cevizoğlu- Hemen cevap verin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi ben çok sevdiğim, çok özür dilerim, çok sevdiğim evladım, Allah korusun, benim Emrullah ve Emre diye iki tane çocuğum var, çok da seviyorum.

Hulki Cevizoğlu- Allah başılsın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Allah korusun, devlete isyan eder hale gelse - anladınız değil mi- ve Allah korusun, idamla yargılanıp idam edilse, devlete isyan ettiği için “vay hainler niye idam ettiniz” diye kimseye bir şey söyleyemem. Ama benim ciğerparemdir, elbetti ki ağlarım, üzülürüm, beni evladımdır. Şimdi aynen bu olay burada da geçerli.

2. Bayezid tutmuş, yani birinci sefer Bursa'ya kadar gelmiş, saltanatını ilan etmiş. Hatta teklif etmiş, demiş ki, “Anadolu benim olsun, Rumeli de senin olsun.” Yani 2. Bayezid'e bu teklifi yapıyor, Rumeli'de sen padişah ol, Anadolu'da ben olayım. Bu teklif üzerine, bu teklifi kabul etmemiş 2. Bayezid, “*saltanat yıkılmaz, devlet parçalanmaz*” demiş. Savaşmışlar, ordusuyla gelmiş, mağlup olmuş.

Hulki Cevizoğlu- Yani, devlete isyan eden oğul değil babam olsa hakettiye idam edilir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben demiyorum, bunu bütün dünya hukuk sistemleri söylüyor, şu anda Türk Ceza Kanunu da söylüyor.

Hulki Cevizoğlu- Az önce siz dediniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben söylemiyorum.

ŞEHZADE MUSTAFA'NIN KATLİ: “KANUNİ'NİN DEDİKODUYA YENİLGİSİ”

Hulki Cevizoğlu- Evet Sayın Akgündüz, Osmanlılar ve kardeş katline verilen örneklerden bir başkası da Kanuni Sultan Süleyman'ın ki adında “Kanuni” sıfatı olan bir padişahın oğlu Şehzade Mustafa'yı öldürtmesi. O da mı devlete karşı isyan etme girişimindeydi de öldürtüldü, nasıl oldu bu olay?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi Hulki Bey, ben bir cümle söyleyeceğim; “*Idace el kader an yelbasar*” diye meşhur bir söz var. Yani, maalesef “**kader hükümünü icra edince**” insanların bazen gözü bağlanıyor.

Hulki Cevizoğlu- Ölümler kaçınılmaz mı oluyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, kaçınılmaz demiyorum, gözü bağlanıyor.

Hulki Cevizoğlu- Hatalar mı kaçınılmaz oluyor diyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, hatalar kaçınılmaz oluyor.

Şimdi burada ben Sultan Selim'in, yani 2. Selim'in bir cümlesiyle başlayacağım bu konuya, uzatmayacağım.

Sultan Selim, biliyorsunuz, padişah olması muhtemel olmayan en son aday. Yani, Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mustafa gibi hem adil, hem de dedesine benzeyen dirayetli bir insan; ondan sonra Şehzade Cihangir var, Şehzade Selim var ve Şehzade Bayezid var. Şimdi, bir gün arkadaşlarıyla sohbet ediyor Şehzade Selim, diyorlar ki, “Baban Şehzade Bayezid'i istiyor, harem halkı Şehzade Cihangir'i istiyor, ordu, asker ve halk da Şehzade Mustafa'yı istiyor, sen niye düşünmüyorsun?”

“Beni de Mevla ister, merak etmeyin, isterse de olur” diyor.

Yani dolayısıyla, bir kısım insanların Şehzade Mustafa meselesini tamamen **Hürrem Sultan**'ın, Rüstem Paşa'nın saray entrikaları neticesindeymiş gibi takdim etmelerini ben başta doğru bulmuyorum.

Peki, olayın aslı nedir? Olayın aslı şudur.

Hulki Cevizoğlu- Doğru bulduğunuz nedir, onu alalım?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Böyle bulduğum şudur: Yani bildiğiniz gibi, Rüstem Paşa Osmanlı tarihinde, maalesef “*ilk rüşveti başlatan devlet adamı*” diye itham edilmiş.

Doğru mu, değil mi onu bilemiyoruz, ama itham var. Ve özellikle Hürrem Sultan'la olan yakınlığı sebebiyle, onun damadı olması hasebiyle...

Hulki Cevizoğlu- Bu kaç yıllarına denk geliyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 1544 yılında Sadrazam olmuş.

Hulki Cevizoğlu- 1544 ise, ilk rüşveti başlatan kişi olması mümkün değil. Çünkü 1400 ve 1450'li yıllarda **Çandarlı Halil Paşa'nın da Bizanslılardan rüşvet aldığı** iddialar var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O bir iddiadır, yani bu bir iddiadır.

Hulki Cevizoğlu- O iddiaysa, o da iddia.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben zaten kabul etmiyorum.

Fakat olay şu: Biliyorsunuz, Kanuni Sultan Süleyman bir sefere çıkıyor, sefere çıkmak üzere hazırlık yapıyor. Bu sefere çıkarken, Konya seferine kendisi bizzat gidemiyor. Padişah hasta ve yaşlı. Gidemeyince ordunun başına serdarı ekrem olarak Rüstem Paşa'yı getiriyor. Halk ve ordu arasında, tıpkı Yavuz'la Bayezid ara-

sında yaşanan olayın bir benzerinin yaşanması, hele bir kısım muhalifler tarafından şiddetle arzu ediliyor. “Artık sefere çıkamaz, lütfen oğluna terketsin bu saltanatı” di asker arasında dedikodu başlıyor.

Hatta ben şunu ifade edeyim: Solakzade’nin bir cümlesini okuyayım. “Şaşılacak iştir ki” diyor, “Askerin dilinde hiç olmayan sözler dolaşıyordu. Bazı gayrimatuf sözlerle çadırlar dolup gizli ve aşikâr söyleniyordu ve şöyle diyorlardı: “Padişah gayet kocadı, yaşlılık vücudunu yıprattı, bugünden sonra sefere çıkamaz. En lâıyk olan Şehzade Mustafa’nın, tıpkı Yavuz Sultan Selim’in yaptığı gibi saltanat tahtına oturmasıdır.”

Nitekim tahrik ediyorlar Şehzade Mustafa’yı. Hatta Şehzade Mustafa’nın habasının yerine oturmak üzere Yavuz gibi düşündüğüne dair de tarihçiler kayıt düşüyor. Bu dedikodular Şehzade Mustafa’nın da dilinde gevşek bir şekilde ortaya çıkınca, bu sefer müzevirler, arayı bozanlar devreye giriyor, artık Rüstem Paşa devreye giriyor. Çünkü Rüstem Paşa ısrarıyla...

Hulki Cevizoğlu- Bunları hep kaynaklara mı dayandırıyorsunuz? ? (...)

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tamamı, satır satır, tabii,”satır satır.

Ve maalesef geliyorlar Kanunî Sultan Süleyman’a diyorlar ki, “Bak, sen orduyu terk ettin, Serdan Ekrem olarak Rüstem Paşa’yı getirdin. Senin oğlun Padişahlığa göz diyor...”

2. Bayezid’i devirmek gibi. Kanunî Sultan Süleyman’ın cevabı şu: “Hâşâ, benim Mustafa Han’ım bu küstahlığa cüret edemez. Bir kısım müfsitler, kendi arzularını onun namına söylüyorlar” diyor.

Önce inanmıyor ama biliyorsunuz, dedikodu yayla yayla, bir insandan çıkan dedikoduya sonradan başkası vasıtasıyla gelir, kendisi de inanır derler.

Hulki Cevizoğlu- Kanunî de olsa değişmiyor. Yani, dirayetli devlet adamlığı...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Maalesef. Efendim, değişmiyor yani.

Hulki Cevizoğlu- Dirayetli devlet adamlığı sıfatı dedikoduya mağlûp mu oluyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Maalesef.

Ayrıca, tabii dedikodunun biraz aslı da var. Yani anlattım, asker açıkça konuşuyor, “Padişah kocadı, lütfen bıraksın, yerine oğlu geçsin.” Ve kendisi de 50 yaşın üzerinde, Şehzade Mustafa.

Hulki Cevizoğlu- Ama eğer böyle olsa, bu iddia doğru olsa, dinen idam edilmesi doğrudur diyorsunuz, değil mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, müsaade edin. Hayır, öyle birşey demedim, az müsaade buyurun.

Bunun üzerine Padişah, Sultan Mustafa’nın açıkça isyanı noktasında ikna ediliyor.

Hulki Cevizoğlu- Gerçekten isyan...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, gerçekten isyan.

Hatta bu hadisede Şeyhülislam Ebussuud Efendi’den kapalı bir fetva alıyor.

Hulki Cevizoğlu- Niye açık fetva alınmıyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, bu da çok enteresan.

Hulki Cevizoğlu- Siz kitabınızda diyorsunuz ki, “Şeyhülislam Ebussuud Efendi’den üstü kapalı, hatta onu kandırarak, usulüne uygun olmayan biçimde bir fetva alındı.”

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Eğer bu iddia doğru, isyan olayı doğru ise, niye Şeyhülislama açıkça söylenip de üstü açık şekilde alınmıyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakınız, işte zaten benim tasvip etmediğim nokta orası. Yani, şimdi tekrar ediyorum; müzavirler, müfsitler hadiseyi önce dedikodu olarak başlatıyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Müfsit dediğiniz dedikoducular mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Dedikoducular. Devleti perişan edenler, bozguncular meseleyi önce pişiriyorlar. Gerçekten Şehzade Mustafa tarafında da olay var. Çünkü Şehzade Mustafa tarafı, özellikle kendi askerleri, “Padişah sen olacaksın” diye bastırıyor.

Hulki Cevizoğlu- Tamam, bir taraftan kışkırtma var, ama...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bunun üzerine Padişah, Şehzade Mustafa’nın getirdiği orduyla tıpkı babası Sultan Selim gibi kendisine isyan etmek üzere geldiği konusunda ikna ediliyor ve Ebussuud Efendi de ikna ediliyor. Fetva alınıyor ve maa-lesef, o hiç tasvip etmediğimiz, hiçbir tarihçinin uygun görmediği, Şehzade Mustafa’nın idamı hadisesi gerçekleşiyor.

Hulki Cevizoğlu- Nasıl gerçekleşiyor? **Babasıyla görüşme niyetiyle babasının çadırına gidiyor, orada boğduruluyor** galiba.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama fetva alındıktan, karar verildikten sonra.

Hulki Cevizoğlu- Ama siz diyorsunuz ki, şimdi söylediğiniz gibi, kitabınızda, “Kanıtlar yanlış, şahitler yalancıdır.”

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, kabul etmiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Yani, yanlış kanıtlara rağmen, yalancı şahitlere rağmen Şeyhülislam da, koskoca Kanunî Sultan Süleyman da bunlara kanıyor ve Şehzade Mustafa boğduruluyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama şimdi tamamen yanlış ve yalan demiyorum. Ben baştan olayı anlattım. Bu önemli bir konu. Yani, Şehzade Mustafa’nın çevresindeki bir kısım askerler ve devlet adamları açıkça dillendiriyorlar, “artık Padişah kocaldı, sefere çıkamıyor...”

Hulki Cevizoğlu- Anladım, fakat...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani bu az bir hadise değil.

Hulki Cevizoğlu- Bu idam olayı kanunla, yani bir anlamda da kitabına uydurul-

du diyorsunuz kitabınızda.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani Hulki Bey, ayrı mesele. Ama siz şimdi...

Hulki Cevizoğlu- Hayır hayır, burada öyle söylüyorsunuz, sizin ifadeniz bu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ben orada söylüyorum, tabii ki. Yani, katli devlete isyan suçundan dolayıdır, ama deliller yanlış ve şahitler yalancıdır diyorum. Ben görüşümü belirtiyorum. Yani yakın zamanda olmadı mı? İşte **Adnan Menderes olayı** bunun acı misallerinden birisidir. Yani, neredeyse Yenikapı'dan insanlar adaya çıktı, tünel kazdılar...

Hulki Cevizoğlu- Konumuz çok uzun olduğu için.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ona giremiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Cumhuriyet dönemini ayrıca ele alalım; bunlar karşılaştırılabilir mi, hangi düzeyde karşılaştırılır?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii. Yani bunlar yakın zamanda da olan olaylar.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi Piri Reis'e de geleceğiz ama önce bir izleyicimiz var, Prof. İsmet Taşer zannediyorum Bursa Uludağ Üniversitesi'nden. İyi geceler Hocam.

İzleyici Telefonu:

Prof. Dr. İsmet Taşdelen (Uludağ Ünv. Öğretim Üyesi)- İyi geceler efendim.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Taşdelen, buyurun.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Efendim, öncelikle ben, belirttiğim fikirleri, Osmanlı Devleti'ni ve Osmanlı padişahlarını aşağılamak için söylemiyorum; onu baştan belirtiyim.

Demin sayın konuşmacıyı dinlerken bazı gerçekleri... Ben amatör olarak tarihle, özellikle Türk tarihiyle meşgulüm.

Bildiğiniz gibi, **Osmanlı padişahları ikinci nesilden itibaren Türk anaya sahip değil.** Osmanlı hanedanının özelliklerini incelersek, hiçbir zaman **Türk ve Müslüman gibi davranmamışlar** bunlar ve Osmanlı padişahları Türkleri daima aşağılamış. Bunlar, bu mezalime karşı başkaldıranlar da şiddetle cezalandırılmış; ezilmiş, hakir görülmüş...

TAŞDELEN: "PADİŞAHLARIN ANNELERİ TÜRK DEĞİL"

AKGÜNDÜZ: "OSMANLI TÜRLERE SÖVDÜYSE KİTABIMI YAKARIM"

Hulki Cevizoğlu- Bunların kanıtları var mı Sayın Taşdelen?

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Tabii çok var efendim, çok.

Hulki Cevizoğlu- Biz bir tane rica etsek.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Yani şey olarak bir sürü eserler var. Bunları zaten biliyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Mesela?

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Nilüfer Hatun'dan itibaren tamamıyla şeydir...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, mesela. Yani bir arşiv belgesi verebilir misiniz? Osmanlı padişahlarının Türkleri hakir gördüğü, Müslüman ve Türk gibi yaşamadığıyla ilgili bir tek arşiv belgesi gösterebilir misiniz?

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Tabii efendim. Şimdi, bildiğiniz gibi, Karaman Devleti yıkıldıktan sonra Osmanlılar tarafından, Enderun paşaları ki bunların hepsi Balkanlıdır, Türk yoktur, **50 bin kadar Karamanlıyı kesmişlerdir** ve hatta oradaki Karamanlı hocalar somuştur, "Bre efendiler" demişler, "nedir bu mezalimin şeyi?" "Biz intikam alıyoruz" demiş.

Hulki Cevizoğlu- Neyin intikamı?

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Ve ondan sonra da bütün bunları Trakya'ya göç ettirmişler.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Acaba, İsmet Bey, bu "intikam alıyoruz", böyle bir hadise var diyen bu devlet adamının ismini, tarihini, bize kaynağını söyleyebilme imkânınız var mı?

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Sayın Hocam, bunlar tabii, ben amatör olarak ilgileniyorum, bunları isterseniz size takdim edebilirim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama biz de profesyonel olarak ilgileniyoruz.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Şimdi, Osmanlı Devleti Türkleri sadece çiftçi ve asker olarak kullanmıştır. Bunun örneği, yani belgeye gerek yok. Savaş bittikten sonraki, Kurtuluş Savaşı...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, belgeye gerek yok değil. Ben size karşı delil söylüyorum. "*Şekayik-i Numaniye*" adlı âlim ediplerin, şairlerin hayatlarını yazan kitabı incellerseniz, **Osmanlı âlimlerinin yüzde 70'inin Türk asıllı ve Türk olduğunu** görürsünüz. Yani, o zaman sadece çiftçi veyahut da ziraatçı demek mümkün mü?

Sayın Hocam, ben sadece sizden, bu dediklerinize, Osmanlı arşivinde 170 milyon belge var. Sadece İstanbul Müftülüğü'nde, eğer siz Bursa'daysanız, yaklaşık 100 binin üzerinde yüzbinlerce mahkeme kararı var. Mesela Bursa şer'iye sicilleri tamamen Fatih zamanında tutulmuş. Eğer bu belgeler içerisinden, resmî belgeler, yoksa bir kısım Osmanlı muhalif, mesela **Karamanlılar Osmanlı'ya muhalif. Osmanlı'nın Türklerle ve İslam'a aykırı hareket ettikleri ve sövdükleriyle ilgili bir tek belge** söylerseniz, ben kamuoyu huzurunda **şu kitabımı yakmaya hazırım**.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Sayın Hocam...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bakın, yani...

Hulki Cevizoğlu- Burada mı yakacaksınız?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet efendim, hiç merak etmeyin.

Hulki Cevizoğlu- Yok, biz kitap yakmanızı istemeyiz.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Sayın Hocam, şimdi okutulan kitaplarda var bu...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, okulda okutulan kitapların...

Prof. Dr. İsmet Taşdelen-Belli bir dönemden sonra tamamıyla, mesela 4. Murat...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 4. Murat değil Beyefendi.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Kendisi her türlü işareti yaparken...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakın, iddiayı hemen değiştirdiniz.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- İçki içeni, sigara içeni kesmiş. Şimdi şöyle...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sayın Hocam, iddiayı değiştirmeyin.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Bir dakika müsaade ederseniz, ben size fikirlerimi söyleyeyim de, ondan sonra siz cevap verirsiniz.

Hulki Cevizoğlu- Siz not alın. Buyurun Sayın Taşdelen.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Efendim şimdi, bunun örneği, demin söylemiştim; Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu zaman diğer ekalliyetler, gayrimüslimler Türkiye'yi terk edince hiçbir zanaatkâr kalmamış. İdare, ticaret ve zanaat yalnızca gayrimüslimlerin elindeymiş eskiden. Türkler sadece çiftçilik yapıyormuş...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bu da başka bir iddia.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Yani halk ozanları var, diğer şeyler var. Diğer sizin söylediğiniz şahıslar da, çoğu Enderun'dur, yani devşimelerdir; bunlar tükenmiştir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi, Sayın Hocam, burada ben unuturum diye soruyorum.

Hulki Cevizoğlu- Not alırsanız.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama çok önemli.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Yeniçeriler yükseldiği zaman derebeyi oluyor. Bütün bu şeyler, Anadolu derebeyleri hepsi şeydir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sayın Hocam, ben...

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Osmanlı Devleti yıkıldığı zaman Anadolu tamamıyla bitap vaziyeteydi; Türkler çok kötü durumdaydı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bunlar çok kuru iddialar.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Bunları biliyoruz, görüyoruz. Yani Türklerin...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani Sayın Hocam, unuturum diye soruyorum. Lütfen Evliya Çelebi'nin *Seyahatname*'sinde, 4. Murat döneminde İstanbul'da ne kadar esnaf var, ne kadar zanaatkâr var; tamamının isim isim listesi yapılıyor. Aca-ba, lütfedip de bu listelerden yarı sayfa okuyabilir misiniz? Yani dediniz ki, "içinde Türk yok." Yani doğrudur, Osmanlı Devleti tabii ki azınlıklara da aynen Müslümanlar gibi ticaret hakkı tanımış. Yani, bir tek misal versin.

PROF. TAŞDELEN: "TÜRKLER DEVAMLİ AŞAĞILANMIŞTIR"

Hulki Cevizoğlu- Peki, Sayın İsmet Taşdelen dedi ki sözlerinin başında, ikinci dönemden itibaren dediğiniz galiba, **Osmanlı padişahlarının anneleri Türk değildi...**

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Tabii, tabii efendim, ikinci şeyden itibaren, Nilüfer Hatun'dan itibaren hiç Türk yoktur.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani bakın...

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Çandarlı Mehmet Paşa'dan itibaren hiçbir Türk veziri yoktur, hepsi Türk dışındadır...

Hulki Cevizoğlu- Çandarlı Mehmet mi, Çandarlı Halil mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Her tarafı yanlış.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Ve Türkler devamlı aşağılanmıştır. Yalnız şunu da belirtmek istiyorum...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama söylediğiniz...

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Az önce bir öğretmen beyefendi birşey söyledi; ben onu tenzih ediyorum. Bu kadar kötülemeye, aşağılamaya rağmen Türkler hiçbir zaman özelliklerini kaybetmemiştir.

Ben bir Yörük'üm, bir Türkmen'im; Osmanlı Devleti'nde Türkmenler aşağılanmıştır. Hakikaten öyledir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Ve ona rağmen güzel özelliklerimizi kaybetmemişiz. Ben onu şey yapmak istiyorum.

Ve 75 sene içinde fırsat verilince, Türk olduğumuz kabul edilip de Türklüğümüz üst seviyeye getirilince, 75 sene içinde idarecilerimizin basiretsiz idaresine rağmen şu anki kuvvetli durumumuza geldik; onu da belirtmek istiyorum müsaadenizle.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Taşdelen...

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Tabii bu olaylar şey. Ben size okuduğum kitapların isimlerini falan veremiyorum, ben amatör olarak okuyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama şimdi ben...

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Ve bunlar da tabii değerli kimselerin eserleri.

Hulki Cevizoğlu- İsim veremiyorsanız, şöyle yardımcı olalım size...

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Ama tabii Osmanlı Devleti, Osmanlı padişahları, demin söylediğim bütün şeylere rağmen, belirli bir dönem çok büyük bir devlet, bir imparatorluk kurmuştur.

Sonra, diğer meselede söylediğiniz kişilerin, padişah olduktan sonra kardeşlerini öldürmesi; zannedersen o da şu nedenle olmuştur. Daha önceki Türk devletleri biliyorsunuz çok kısa dönemler içinde yaşamışlar ve bunun da sebebi, ilk imparatorun, ilk padişahın öldükten sonra, çocuklarının hepsinin parsa kapmaya çalışması

ve bunun devleti parçalamasıdır. Zannedersem Fatih bunu gördü ve bu nedenle o şeyi yaptı ve bir dereceye kadar doğrudur. Bu suretle devlet 600 sene, Osmanlı Devleti sağlam olarak...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Taşdelen, siz Tıp Fakültesi'nde Öğretim Üyesi olarak gözükmüyorsunuz.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Evet efendim.

Hulki Cevizoğlu- Bakın, bir tıp adamı olarak, bir dereceye kadar bunu haklı görmeniz ne kadar haklı, onu soruyorum. Eğer çocuklar arasında taht kavgaları olmasın diye düşündüler ve çocuk katli, evlat katli olduysa, bunun tıp adamı olarak başka bir önlemini siz daha iyi biliyorsunuz. Az çocuk yaparlardı. Çok çocuk yapıp da, “**aman, bunlar birbirini öldürecek, birbirini öldüreceklerine ben onları öldüreyim**” düşüncesi yerine, az çocuk yaparlardı, veliaht tayin ederlerdi. Zaten aralarında şehzadeler vardı değil mi Sayın Akgündüz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, hep veliahtlar var.

Hulki Cevizoğlu- Veliahtlar var.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen-Yalnız efendim, onu bakın ben şey yapıyorum, ben kendim onu haklı görmüyorum.

Hulki Cevizoğlu- Kısmen haklıdır dediniz de, onu anlayamadım.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Ama o şeylere göre, o mantaliteye göre devleti korumak bakımından haklı. Yani sebebi de odur. Mesela bizim Cumhurbaşkanlığı forsunda 16 tane yıldız vardır; ama İngiltere İmparatorluğu'nda bin senedir aynı şey devam etmektedir. Yani benim düşünceme göre, bunlar benim öz fikirlerim. Yani, çok, devamlı devlet kurmak aslında bir/avantaj değil. İşte bunu sağlamış Osmanlı Devleti bunu yaparak.

Hulki Cevizoğlu- Çok teşekkür ederim.

“KORKUNÇ KATLIAMLAR OLUYORDU”

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Tabii biraz gayriinsani yapmış; onu kabul ediyorum ama, büyük bir devlet kuruluşu içinde belirli insanların kaybı, zannedersem o zamanlar biraz makul görülmüş. Ama tabii ben, hiçbir zaman insanların öldürülmesini ne önerimim, ne de uygun görürüm. Ben sadece onları, devleti korumak yönünden bir fikir olarak söylüyorum efendim.

Hulki Cevizoğlu- Tabii. Kardeş katline giden ve buna gerekçe bulan padişahların başka kardeşleri de var, genellikle çok kardeş oluyordu onlarda ama bunlardan bir veya iki kişiyi öldürüyorlar.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Yok efendim, yok. Bakın orada korkunç katliamlar oluyordu. Yani, bir kardeşini değil, mesela...

Hulki Cevizoğlu- Kim örneğin?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, korkunç katliam dediğiniz, 64 kişi öldürülmüş.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Bunların hepsi, diğer şeyleri bulunan bütün kardeşler öldürülüyor ve diğer cariyeler...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın belge belge, tarih tarih konuşuyorum; bütün öldürülenlerin sayısı 64.

Hulki Cevizoğlu- 600 yıl boyunca mı?

AKGÜNDÜZ: “PADİŞAH ANALARI” KİTABI BİR AŞK ROMANI”

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet efendim, ben sayı veriyorum, sizin gibi hiçbir belgeye dayanmadan değil.

Ben size diyorum ki bakın Beyefendi, Doktor Mehmet Akman Beyin “*Osmanlı Devleti’nde Kardeş Katli*” diye, tamamen Osmanlı tarih kaynaklarına, arşiv vesikalarına, İslam hukuku eserlerine dayanarak hazırladığı doktora tezi var diyorum; bakın, bunlar teker teker belli. Dolayısıyla, bakın biraz önce siz dediniz ki, Türk anaya sahip olan Osmanlı padişahı yok. Bu neyi çağırıyor bende? Bir yazarın “*Padişah Anaları*” diye bir eseri var.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Evet evet.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, ben onu satır satır okudum. Ama üzülerek ifade edeyim, bu hayalî olarak kaleme alınmış, çok affedersiniz, bir aşk romanı niteliğinde. Yani, üzülerek ifade edeyim ki, ben bırakınız içinde anlatılan konuları, Osman Gazi’nin bilmem Ermeni midir, bilmem Rum mudur’undan tutun, yani hiçbir yerli yabancı kaynakta olmayan iddialar. **Bakın bir tek misal vereceğim, “Fatih Sultan Mehmet’in hanımlarının tamamı Hristiyan’dı, tamamı Yahudi’ydi, gayrimüslimdi”; hiç alakası yok, tamamının listesi var elimizde.**

Gelelim, mesela şu Türk anaya sahip olmayan padişahlar kısmına. Yavuz Sultan Selim’in anası Türk. Diğer taraftan, biliyorsunuz Genç Osman Şeyhülislam Esat Efendi’nin kızıyla evlenmiş. Ayrıca, Osmanlı Padişahları son dönemlerde özellikle Kafkas asıllı cariyelerle evlenmişler.

Hulki Cevizoğlu- Şöyle söyleyelim isterseniz; “elimizde milyonlarca belge var” diyorsunuz, bunları incelediniz galiba? Kaç Osmanlı padişahı vardı, hatırlatabiliyor musunuz sayısını?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz - Tabii 30-35.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- 36 tane efendim.

Hulki Cevizoğlu- 36 tane Osmanlı padişahının kaç tanesinin annesi Türktü? Mesela 5 tanesi mi, 10 tanesi mi, 36 tanesi mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- En az 15’e yakını tamamen Türk.

Hulki Cevizoğlu- Peki, diğer 15’i, 16’sı, 17’si...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çerkez olan var...

Hulki Cevizoğlu- Müslüman Hristiyan mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır.

Hulki Cevizoğlu -Müslüman Avrupalı mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tamamı Müslüman.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Çerkez de Türk değil efendim, Çerkez de Kafkas kavmidir, yani onu da şey yapalım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz -Efendim, Kafkas kökenlidir, özellikle 1. Sultan Abdülhamid'den sonra hemen hemen Osmanlı padişahlarının hanımları çoğunlukla Kafkas kökenli.

Hulki Cevizoğlu- Benzer sorular geliyor, diğer tarihçilerden de geliyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama lütfen bir cümle daha...

Hulki Cevizoğlu- Ben Sayın Taşdelen'e teşekkür edeceğim, siz devam edeceksiniz diğer benzer sorularla birlikte.

Ben çok teşekkür ediyorum Sayın İsmet Taşdelen size, iyi geceler.

Prof. Dr. İsmet Taşdelen- Efendim, ben de teşekkür ederim, hürmetler ediyorum, sağolun. İyi tartışmalar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sağ olun efendim, çok teşekkür ediyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Sağolun.

Sayın Taşdelen dedi ki, **Osmanlı padişahlarının çoğunun anası Türk değildi ve Türk ve Müslüman gibi de davranmadılar.**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu kesinlikle doğru değil. Yani neden diyeceksiniz...

Hulki Cevizoğlu- Kesinlikle doğru olan nedir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kesinlikle doğru olan; bütün Osmanlı padişahlarının her zaman için asil Türk ailesine mensup olduklarını unutmamış olmaları. Ahmet Cevdet Paşa'nın "*Tarih-i Cevdet*"inin başında bunu bizzat okuyabilirsiniz.

Ve ikinci olarak da, her ne kadar belki içlerinde içki içtiği iddia edilenler olsa da, fakat bizzat Dimitri Kantemer'in kendi ifadesiyle, "her Osmanlı padişahının beş vakit namazı cemaatle kılmak" gibi hassas bir Müslüman oluşları.

Hulki Cevizoğlu- Yani, günümüzde de var, hem içki içip hem namaz kılan Müslümanlar var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, Türk ve Müslüman gibi davranmama şeklindeki iddianın kesinlikle bir belge ile ispat edilmesi mümkün değil. Elimizde bunun dışında...

Hulki Cevizoğlu- Şimdi bazı uzmanlar bağlanacak, belki onlar belgelerle kanıt-

layacaklar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bir noktayı daha söyleyeyim, çok önemli, az müsaade ederseniz.

Hulki Cevizoğlu- Onu söyleyin, Piri Reis'e geçiyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Karamanlının ifadesi; yani, siz de biliyorsunuz ki Hulki Bey, Karamanoğulları ile Osmanlılar arasında çok ciddi bir rekabet yaşanmış. Ben mesela Somuncu Babanın oğlu Yusuf Baba Hakiki var, onun *Divan*'ı var. Şu anda tek nüshası Devlet Bakanı Sadi Somuncuoğlu'nun elinde bu. O büyük maneviyat eri bile, Fatih Sultan Mehmet döneminde Karamanoğulları tamamen Osmanlı Devleti'ne bir nevi katıldığı için, yani Osmanlıların aleyhine bir kısım şiirler yazabilmiş. Bunlar siyasî rekabetler. Yani, benim şunu söylemem yanlış mı?

Hulki Cevizoğlu- Siyasî rekabet ama Fatih Sultan Mehmet, hatırladığım kadarıyla, İstanbul'u fethetmeden evvel Karamanlılarla arasındaki husumeti kendi lehine de olsa dondurmuş ki kuvvetini Bizansa yöneltmiş.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, olay bu. Yani, Karamanoğullarıyla Osmanlılar arasındaki siyasî rekabetten doğan karşılıklı suçlamaları ve bunun etkisiyle o dönemin hangi kabileye aitse, şair veya ediplerinin kaleme aldığı şiirleri esas alıp da Osmanlı Devleti'ni suçlamanın bir manası olmadığı kanaatindeyim.

İRİ REİS NİÇİN KATLEDİLDİ?

Hulki Cevizoğlu- Peki.

Şimdi gelelim, izleyicilerimizin ve bizim bugüne kadar bildiğimiz **büyük Türk denizcisi ve coğrafyacısı Piri Reis'e**. Büyük bilimadamı, dünya haritasını o tarihte 15. yüzyılda nasıl çizebildi, uçakla çıkıp dünyayı turlayamadıma göre? Bu kadar övgüler yağdırdığımız bir Piri Reis hem de Osmanlılarda bilime, bilimin öncülerine örnek gösterdiğimiz birkaç kişiden biri olarak saymamıza rağmen, **Piri Reis nasıl ve niçin katledildi?** 2.Beyazıt dönemindeydi galiba?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet efendim. Yok, 2. Bayezit döneminde değil, Kanunî Sultan Süleyman zamanında. Şimdi açıklayacağım onu.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bildiğiniz gibi, 2. Bayezit döneminde devlet hizmetine giren Kemal Reis'in oğludur Piri Reis.

Hulki Cevizoğlu- 1494'te.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, 1494'te. Ve çok önemli bir nokta, Kemal Reis'in en son görevi de, 1547 yılında Kızıldeniz ve Hint sularında faaliyette bulunacak donanmanın amirallliği manasına, yani Piri Reis'in son görevi, amcası Kemal Reis'le birlikte. Özür dilerim, Kemal Reis'in oğlu değil yeğeni, yanlışlık yapmayalım. **Amcasıyla birlikte, 1547 yılında Kızıldeniz ve Hint sularında faaliyette bulunacak olan donanmanın amirallliği manasına gelen Süveyş-Hint Kaptanlığına**

kadar yükselmiş bir kaptan.

Şimdi Hulki Bey, maalesef Osmanlı Devleti ile Portekizliler arasında, Ümit Bur-nu'nun keşfi de dâhil olmak üzere çok ciddi bir şekilde Hint Okyanusu'nda rekabet yaşanmış. Ama bu rekabette Osmanlı Devleti'nin, belki bazı taktik hataları sebebiyle rekabet Portekizlilerin lehine gelişmiş.

Şimdi Piri Reis 1551'de, Kanuni Sultan Süleyman zamanı bu, 30 kadar gemiden oluşan Süveyş donanmasıyla Hint Denizi'ne çıkmış.

Hulki Cevizoğlu- Piri Reis aslında bir savaşçı asker, deniz kaptanı mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İyi bir denizci, deniz kaptanı.

Hulki Cevizoğlu- Yoksa daha önde gelen özelliği, bir bilimadamı, coğrafya bil-gini olması mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, Osmanlı komutanlarının en büyük özel-liği, bu da çok enteresan bir olay; hem büyük bir medresede müderrislik yapacak kadar âlim olmaları, hem de komutan olmaları. Piri Reis de bunlardan birisi; hem çok ciddi manada denizcilikle ilgili eser kaleme alacak kadar âlim...

Hulki Cevizoğlu- Var mı başka Piri Reis gibi dünya haritaları yapan böyle, aynı zamanda savaşan, Kaptanı Derya gibi böyle komutan olan?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Dünya haritaları yapan yok ama şimdi bakın he-men misal vereyim; Kanuni Sultan Süleyman'ın sadrazamlarından Lütfü Paşa, aynı zamanda büyük bir İslam âlimi.

Hulki Cevizoğlu- Yani, din bilginliğini biraz daha ayrı tutmak lazım, ama...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Öteki fen bilimlerini kastediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Fen bilimlerinde, sosyal bilimlerde, coğrafya bilgisi dünya ça-pında olan Piri Reis gibi bilim adamları var mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ali Hasan Çelebi de iyi bir bilimadamı.

Hulki Cevizoğlu- O da idam edildi galiba?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İdam edildi değil, o yanlış.

Hulki Cevizoğlu- Ona da bakacağız, o da idam edildi deniyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi Piri Reis Portekizlilerle...

Hulki Cevizoğlu- Devlete isyan etmedi ama değil mi Piri Reis?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim. Yani Legari Ahmet Çelebi'nin idam edildiği iddiası tamamen basit bir iddiadan ibaret, geleceğiz.

Hulki Cevizoğlu- Şu Piri Reis konusunu halledelim, ona da geleceğiz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şunu bitirelim.

Şimdi bakınız, Umman sahilini geçiyor Piri Reis, arkasından Maskat denilen bir bölge var, orayı fethediyor ve Portekizlilerin tamamen istila ettiği Hümmüz Kalesine muhasara yapıyor; olay bu.

Hulki Cevizoğlu- Özetleyelim, ne yapıyor? Hümmüz Kalesi'ni kuşatıyor, alamıyor mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hümmüz Kalesi'ni kuşatıyor, ama alamıyor ve kuşatmayı kaldırıyor. Maalesef, herkes gibi Piri Reis'in de rakipleri var. İşte onun muhalifleri, Piri Reis'in Portekizlilerden rüşvet aldığı iddia edecek kadar basit iftiralara başvuruyorlar. Önce Padişah buna inanmıyor; ama sonradan bu iddialar ve dedikodular ileriye gidince, maalesef Piri Reis'in Portekizlilerden rüşvet aldığı iddiası Padişahlık makamına kadar ileri gidiyor ve idam ediliyor. Bu acı bir hadise.

AKGÜNDÜZ: NİCE DEVLET ADAMI DEDİKODU YÜZÜNDEN YOK EDİLDİ"

Hulki Cevizoğlu- Maşallah, hem bilimleri önde, hem dedikoduya çok öncelik veriyorlar!

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Her zaman oluyor bu dedikodu, nice devlet adamlarımız bu dedikodu yüzünden yok edilmiş.

Hulki Cevizoğlu- Ama bizim şimdi devlet adamlarımızın hepsi bilimaadamı değil, bilimadamı olanlar da vardı. Dediğiniz doğru, bilimadamı olan devlet adamlarını da gördük.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani etmeyin, gördük bunları.

Şimdi muhasarayı niçin kaldırdığı sorusuna da gerçekçi cevap vermek lazım.

Hulki Cevizoğlu- Peki, kuşatmayı kaldıran her komutan idam mı edildi o dönemde?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, öyle bir hadise yok. Burada kuşatmayı kaldırdığından dolayı değil, onu sevmeyen rakiplerinin padişah nezdindeki maalesef iftiralardan ve isnatlarından kaynaklanan bir idam bu. Piri Reis'in idamını tasvip eden hiçbir Osmanlı tarihçisi yok.

Hulki Cevizoğlu- Baltacı Mehmet Paşa ne olmuştu, birdenbire aklıma o geldi, o da mı idam edildi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi Baltacı Mehmet Paşa olayı da aynı şekilde.

Hulki Cevizoğlu- Olayın ayrıntısına girmeyelim, idam edildi mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, idam edildi. Siz de biliyorsunuz, maalesef Katerina ile alakalı dedikodular çıkarılarak idam ediliyor.

Hulki Cevizoğlu- Rus Çarının kansı Katerina.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, o iddia Osmanlı tarihlerinde yok. Ama Osmanlı tarihlerinde olan, maalesef Rus Çarından ciddi bir rüşvet aldığı iddiası ki, mesela başta Naima olmak üzere hiçbir tarihçi böyle bir iddiayı kabul etmiyor.

Hulki Cevizoğlu- Afedersiniz, biz tabii Osmanlıların günahını almayalım ama, şu dakikaya kadar anlattıklarınızdan Osmanlılar da işin kolayını bulmuşlar, kafasını kestiklerini ya da boğduklarını, rüşvet aldı diyerek..

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, şimdi bakın Hulki Bey orada itiraz ediyorum size.

Hulki Cevizoğlu- Ama hepsine rüşvet gerekçesi çıktı. Osmanlılarda bu makama gelmiş insanlar rüşvet alacak düzeyde miydi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakın, ben Piri Reis'in -hem zengin, hem de âlimdir- rüşvet aldığı iddiasını kesinlikle reddediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Niye rüşvet alsın?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama lüften bir noktayı tashih etmeden devam etmemiz mümkün değil, o da şu: Ben kitabımda şunu söyledim: Hulki Bey, Osmanlı Devleti 620 kûsur sene yaşamış bir devlet, 20 milyon km²'ye hâkim olmuş bir devlet..

Siz eğer tutar da, bütün bu topraklar üzerinde 600 yıl boyunca meydana gelen münferit hadiseleri toplar, o nazarla Osmanlı tarihine bakarsanız, o yanlış olur.

Hulki Cevizoğlu- Doğru.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O zaman ben kıyaslama imkânına sahip olurum, Cumhuriyet döneminde idam edilen devlet adamlarını ve ilim adamlarını devreye sokarz. Biz şimdi bunları nazara alıp da Cumhuriyet dönemini tümünden suçlayabilir miyiz?

Hulki Cevizoğlu- Cumhuriyet dönemini konuşuruz...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama öyle değil, niye Cumhuriyet döneminde olunca...

Hulki Cevizoğlu- Bakın, ben şunu söyleyeyim: Cumhuriyet dönemini konuşmaktan...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, ben Cumhuriyet dönemini suçlamak için misal vermiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Biz de Cumhuriyet dönemini konuşmaktan çekinmiyoruz, Cumhuriyet dönemiyle ilgili eleştirileri kendi programımızda çok yaptık

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii.

Hulki Cevizoğlu- Ama burada konumuz, bakın Osmanlılarla ilgili bu temel tartışma noktalarının, başta da söyledim, zamanımız kalırsa şunlara da gireceğiz diye.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii gireceğiz.

Hulki Cevizoğlu- Zamanımız biraz daha kalsın diye Cumhuriyet dönemine girmedik.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, ben girmiyorum zaten.

Hulki Cevizoğlu- Cumhuriyet dönemindeki idamları da biz çok tartıştık, ihtilalleri de çok tartıştık programlarımızda.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Olay bu.

Hulki Cevizoğlu- Bundan bir çekincemiz yok. Ama isterseniz Osmanlılar dönemini o dönemde Avrupa'da ya da Asya'daki diğer imparatorluklarla karşılaştırm.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Osmanlıyla diğerlerini kıyaslamak mümkün değil. Eğer arzu ederseniz, lütfen, 1. Katerina mıdır, 2. Katerina mıdır, onunla alakalı Rus tarihçinin kaleme aldığı kitabı lütfen okuyun, meydana gelen idam hadiselerini ve Osmanlıdaki gibi yargılayarak değil. Ben altını çizerek söylüyorum...

Hulki Cevizoğlu- Ama niye hep böyle klasik şablon şeklinde idam edilenlerin rüşvet aldığı iddiası var? Az önce de söyledik, **Fatih Sultan Mehmet'in çok ünlü ve bir dönemler çok güçlü olan Veziriazamı Çandarlı Halil Paşa bile, Bizanslılardan rüşvet aldı diye boğduruluyor. Piri Reis rüşvet aldı diye idam ediliyor.**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama öyle diye boğdurulmuyor, Baltacı Mehmet Paşa da öyle diye idam edilmiyor.

Hulki Cevizoğlu- Ne diye?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz – Ama diyorum ki ben...

Hulki Cevizoğlu- Ama diyorsunuz ki, arkada bu var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hakkında ileri sürülen iddialar arasında bu itham-lar da var diyorum.

Her dönemde idam edilen bir insan hakkında lehte-aleyhte bir kısım iddialar ve iftiralar oluyor. Yani, bunu ortadan kaldırmak mümkün değil. Ama benim söylediğim, tarih içinde meydana gelen münferit hadiseleri toplayıp o gözlükle Osmanlı tarihine bakmak yanlış, 600 yıllık tarihten bahsediyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Peki, dünyaca ünlü bir tane bilimadamı çıkarabilmiş Osmanlı-lar, o da Piri Reis, bugün bile övünerek söz ediyoruz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Ama idam edilmiş.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Bir de, yine **füzenin kâşifi** olarak adlandırılan **Lagari ya da Lagari Hasan Çelebi** diyorsunuz, o idam edilmiş.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İdam edilmemiş.

Hulki Cevizoğlu- Peki, öyle bir iddia var ama ne edilmiş?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bunu anlatayım, müsaade ederseniz ben bunu anlatayım.

Hulki Cevizoğlu- Başka örnekler de vereceğim. Hatta **4. Murat'ın uçuşa de-nemeleri yapan, daha sonra filmlere konu olan Hezarfen Ahmet Çelebi'yi idam ettirdiği...**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, önce ben müsaade ederseniz **4. Mehmet'le ve Lagari Hasan Çelebi ile ilgili önemli bir hususu aktarmak istiyorum.**

Hulki Cevizoğlu- Kitabınızın 192. sayfası.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakın, ben bunu ilk defa “*İstanbul Kanatlarının Altında*” isimli filmde izledim. Daha önce de bir kısım kaynaklarda gördüm. Efendim, füzenin kâşifi kabul edilen Lagari veya Lagri Hasan Çelebi’nin idam edildiği veya Şeyhülislam Yahya Efendi tarafından bu yaptığı işlemlerin engellendiği şeklinde iddia var. Sonradan kaynaklara baktım. Gerçekten ben de üzuldüm, yani böyle bir füzeye kâşifi niye idam edilsin diye.

Şimdi Hulki Bey, burayı önemle takip etmenizi istiyorum, önemli bir konu.

Bu konunun tek kaynağı, Evliya Çelebi’nin *Seyahatname*’si.

Hulki Cevizoğlu- Ne diyor Evliya Çelebi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Anlatacağım, az müsaade buyurun.

Hulki Cevizoğlu- Affedersiniz, **Evliya Çelebi’nin sonu ne oldu, onu da bir konuşalım, öldürüldü, boğduruldu mu?**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır.

Hulki Cevizoğlu- Normal eceliyle, yatakta mı öldü.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır hayır, hiç merak etmeyin.

Ama bu meseleyi iyi dinleyin.

Evliya Çelebi diyor ki, “*Lagari Hasan Çelebi benim çok yakın arkadaşım. 4. Murat’ın Kaya Sultan isimli bir kızı dünyaya geldi, akıke kurbanı kesildi.*” Yani doğan bir çocuk için kesilen, Peygamberimizin tavsiye ettiği bir kurban.

Hulki Cevizoğlu- Yani nedir, şükür...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şükür manasında, teşekkür manasında ve bunun ziyafeti veriliyor. Ama bunu iyi takip edelim, devamı çok önemli.

Hulki Cevizoğlu- Kulağım hep sizde.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi, “*Bu ziyafetin neticesinde, Lagari Hasan Çelebi, kendi yaptığı füzeyle geldi padişahın huzuruna, dedi ki, Padişahım seni Hüda’ya ısmarladım, İsa Peygambere konuşmaya gidiyorum.*” Hani milleti eğlendiriyor ya.

“*Ve bunun üzerine, füzesinin fişeklerini ateşledi ve havaya yükseldi.*” Yani kaç metre yükseldi onu bilemiyoruz. “*Arkasından, en yukarıda da en büyük fişegi ateşledi ve bütün deniz -akşam yapıldığı için- bir nevi ay doğmuş gibi aydınlandı. Sonra da düştü denizin içine ve geri geldi, Padişahım, İsa Peygamber sana selam söyledi diyerek lâtife etti*” diyor. Burası çok önemli.

Hulki Cevizoğlu- Yani füzeyle havalanıyor, düşüyor, sağlam bir şekilde iniyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii iniyor.

Bunun üzerine, Osmanlı Padişahı, bu ilmi buluşundan dolayı Lagari Hasan Çelebi’ye 100 bin Osmanlı altını veriyor. Ve bunun arkasından, yıllık 3 bin akçe geliri bulunan bir tımar tahsis ediyor. Ama üzülmediğim bir nokta var.

Hulki Cevizoğlu- Kitabınızda 70 akçe yazıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 70 akçe mi diyor, yani o tabii günlük olabilir, yani yıllık o kadara geliyor, neyse.

Şimdi bunun devamı önemli.

Lagari Hasan Çelebi'nin idam edildiğiyle ilgili tek bir kayıt yok.

Hemen altında, başka bir şaklabanlık...

Hulki Cevizoğlu- Neyin altında?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani o olayı anlattığı, hemen ikinci paragrafta, diyor ki, *"Filan şaklaban edepsiz hareketlerde bulunduğundan dolayı, (isim ayrı, resim ayrı, zaman ayrı, meslek ayrı) cellâtlar tarafından boğuldu, çuvala konuldu ve Sarayburnu'ndan denize atıldı"* diyor.

Hulki Cevizoğlu- Yani böyle bir olay olmuş ama bu Lagari Hasan Çelebi değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- *"Benim arkadaşımı, benim sohbet ettiğim arkadaşımı Lagari Hasan Çelebi"* diyor.

Şimdi, vatandaşın birisi...

Hulki Cevizoğlu- Bunları karıştırıyor mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Aman yani, bu kadar karıştırma olmaz.

Hulki Cevizoğlu- Yani orada bir olay var ama kişi farklı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Olay var, doğrudur ama kişi farklı. Birisi, namusa tecavüz vesaire gibi bir kısım iddialarla idam edilen, boğulan, denize atılan bir insan; ama kusura bakmayın...

Hulki Cevizoğlu- Ne demişti o Padişaha?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Padişaha hiçbir şey dememişti?

Hulki Cevizoğlu- Hayır hayır, Padişaha ne demişti?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kim ne demişti?

Hulki Cevizoğlu- Denize atılan, boğdurulan?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O, ahlaksızlık yaptığı iddia edilmiş. Yani zaten kendisi...

Hulki Cevizoğlu- Ama siz az önce dediniz ki, füzenin kaşifi olan Lagari Hasan Çelebi Padişaha, *"Padişahım seni Hüdaya ısmarladım (yani Allah'a ısmarladım), İsa Peygamberle konuşmaya gidiyorum"* demiş. Padişah buna kızarak, kendisiyle dalga geçildi diye...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim, hayır; çünkü zaten bir düğün gecesindeler, ziyafet gecesindeler.

Hulki Cevizoğlu- Düğün değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Özür dilerim, düğün değil. Akike kurbanı gece-

sindeler. Yani, Padişahı neşelendirmek ve kendi buluşunu göstermek için bulunuyor orada...

Yani şunu söylüyorum:

Hulki Cevizoğlu- Padişah da galiba espiritu el bir Padişah ı.        bir Padişaha çıkıp da bir bilimadamının, "ben İsa ile g r   meye gidiyorum" demek; Padişah tan daha b y  k...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Murat'ın öyle olduğu kesin. Osmanlı'da böyle çok. Osmanlı'da, şunu söyleyeyim, padişahlar, özellikle şeyh lislamlar ve kazaskerler hiçbir izin istemeden huzura çıkıyorlar.

Fakat buradaki  arpıklı ı anlatabildim mi bilemiyorum, aynı sayfada geçti diye onu ona naklediyorlar, tarihte böyle bir hadise g r  lmemiş.

Hulki Cevizoğlu- 4. Murat, böyle espiritu el bir Padişah ı diyorsunuz, değil mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani,  yle diyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Az sonra 4. Murat'ın espiritu el ve diğer özelliklerine gelece iz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, gelece iz.

Hulki Cevizoğlu- Bir telefonumuz var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Hulki Cevizoğlu- Biz bu katliamlardaki diğer  meklere giremedik henüz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bu çarpıtmanın Hulki Bey,  mek olması gerektiği kanaatindeyim.

Hulki Cevizoğlu- Siz belirtiniz, Evliya  elebi'nin kitabı var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Buyursunlar, kaynağa baksınlar. Ben hemen sayfasını söyleyeyim merak edenlere, Evliya Çelebi *Seyehatname*, Cilt 1, sayfa 670 ve 71. Benim dediğim, 671. sayfada, sol tarafta, bakabilirler. Tamamen aynı şahıs tamamen aynı insan; ama birisinin bo durulmasını tutup Lagari Hasan  elebi'ye getiriyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Kendi eceliyle mi öldü sonra Lagari Hasan Çelebi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, hiç kesinlikle idam hadisesi yok.

Hulki Cevizoğlu- Allah'tan donanma komutanlı ı falan yapmamış bilim adamlı ının yanı sıra, yoksa Piri Reis gibi...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi etmeyin, bütün donanma komutanları da idam edilmemiş. Bir  me i alıp da meseleyi...

Hulki Cevizoğlu- Prof. Ahmet Saltık hattımızda, Edime Atat rk  Düşünce Deme i Başkanı. İyi geceler Sayın Saltık.

Telefon Konu u

Prof. Dr. Ahmet Saltık- (Edime ADD Başkanı)- İyi geceler Sayın Cevizoğlu.

Hulki Cevizoğlu- Buyurunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Teşekkür ederim, öncelikle size ve saygıdeğer konuğunuza; konuşma fırsatı verdiğiniz için eksik olmayın. Bu akşam eğer fırsat olsaydı, Sayın Akgündüz ile karşılıklı stüdyonuzda konuşunuz olacaktık.

Hulki Cevizoğlu- Keşke stüdyoda olsaydınız.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ancak, benim Edime dışında olmam, Çanakkale'de bir görevde olmam buna izin vermedi. Telefon bağlantısı için teşekkür ederken, Sayın Akgündüz'e de kolaylıklar diliyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sağ olun efendim, teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, ben özette düşüncelerimi aktarmak isterim.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Eleştirmek anlamında söylemiyorum ama gördüklerim çok iyi; Sayın Akgündüz kendi kaynaklarını hep güvenilir ve geçerli kaynaklar olarak kabul eder iken, onun karşısına çıkan kaynakların ise güvenilirliğini hep yargılıyor. Bunu yaparken de yalnız kişisel görüşlerini ortaya koyuyor dedikten sonra devam etmek isterim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yalnız ben hemen şunu ifade edeyim...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim not alın Sayın Akgündüz, bu şekilde olmaya-cak, izin verin bana. Ben sizi aşağı yukarı 2 saattir dinliyorum, siz de lütfen not alın, not alın yanıt vereceksiniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, dinliyorum, buyurun Sayın Hocam.

PROF. SALTİK: "BUGÜN CUMHURİYET 4 KOLDAN ŞERİATÇI TEHLİKE ALTINDADIR!"

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Lütfen.

Efendim, 700. yılını kutlama çabası içinde olduğumuz **Osmanlı Devleti**, her şeyden önce bir hanedan idi, bir padişahlık soyu idi, bunu aklımıza koymamız gerekiyor. 21. yy. insanların yönetim rejiminin Cumhuriyet olduğunu, ulus egemenliği olduğunu, dolayısıyla Osmanlıya dönük bir öykünmenin yanlış anlaşılabilirliğini veya kafanızda başka şeyler olabileceğini, çağırıştırılabileceğini göz ardı etmemek gerekiyor.

600 yıl boyunca, Avrupa'da, Afrika'da, Asya'da dünyanın birçok yerinde haraç alarak, ganimet toplayarak hazinesini doldurarak, insanları kılıçtan geçirerek şeriat için cihat yapan bir saltanattır Osmanlı saltanatı. Altını çiziyorum, şeriat için cihat yapan bir saltanattır ve de unutmayalım ki, **Türkiye Cumhuriyeti bugün ciddi bir şeriat tehlikesi ile kuşatılmış durumdadır**, şeriat tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Dört koldan cumhuriyetçi güçler şeriatçı tehlikeyi aşmak için çaba harcamaktadırlar. Böylesi bir dönemde şeriat için cihat uğruna 600 yıl ganimet toplayarak insanları kılıçtan geçiren bir düzenin kuruluşunun kutlanması ne denli akılcı olacağının takdirini kamuoyuna bırakmak gerekiyor.

Türkiye Cumhuriyeti böyle bir ciddi tehlikeyle karşı karşıya. **Bir anlamda Osmanlıyı övmek ve göklere çıkarmak, şeriatı sevimli kılmak anlamına geliyor, şeriat düzenini meşrulaştırmak anlamına geliyor.**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani ne alakası var bunun?

Hulki Cevizoğlu- “Osmanlıların amacı şeriattır” mı diyorsunuz Sayın Saltık?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Elbette efendim.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun devam edin.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Osmanlı düzeni son derece katı bir teokratik düzendi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani bu dedikleriniz...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Eğer izin verirse Sayın Akgündüz, hepsine yanıt verme fırsatı olacak. Ben birkaç yerde devam edeyim.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Lütfen bakın, sabırla dinleyin, siz bir öğretim üyesisiniz değil mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim, tabii.

PROF. SALTİK: “DEVŞİRME SİSTEMİ ASİMİLASYONUDUR”

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim bakın, Osmanlı Devleti devşirme düzenine bağlı, Hristiyan çocuklarının, azınlıkların çocuklarının savaşlarda 3 yaşında, 5 yaşında getirip devşirerek, bir anlamda **asimile ederek**, köklerinden, kültürlerinden, dillerinden, dinlerinden kopartarak bambaşka bir ulus yapmışlardır, devşirmişlerdir.

Genetik olarak yapılan Hristiyan olarak devam etmekle birlikte bu insanlar devşirmişlerdir. **Devşirmek her şeyden önce insanlık haklarına aykındır.** Kendi ailelerinden, anne-babalarından, kültürlerinden kopartarak devşirmek. Ondan sonra da bu insanları, cennette huri ve gılmanları vaat ederek, şehit olacaksınız bu ülkenin uğruna deyip, öbür tarafta huri ve gılmanlarla buluşacaksınız diye, Sayın Akgündüz bana huri ve gılmanın ne anlama geldiğini sormasın, söylemek istemiyorum, kendileri iyi bilirler çünkü...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç merak etmeyin, biliyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Allah Allah diye diye, bu çocuklarımız, Türk çocuklarımız devşirme çocuklarımızla birlikte Avrupa'nın, Afrika'nın, Asya'nın her tarafında insanların üzerine saldırtılmışlardır, şehit edilmişlerdir. Osmanlı, Anadolu'da yaşayan Türk soyunu daha çok tanım için, çiftçilik için ve askerlik için kullanmıştır. Yeniçerinin, Sipahinin çok önemli ölçüde kökenlerinin keza devşirme olduğunu biliyorstu-

nuz. Yeniçeriler ordunun bir bölümü, ama asıl önde savaşan, doğranan Türk kökenli insanlarımız olmuştur.

Mustafa Kemal'in şu sözünü unutmayalım, "*Cahilliklerin, sapkınlıkların anası bireysel saltanattır, ferdî saltanattır; 600 yıllık bu uğursuz saltanata biz son verdik*" demiştir Mustafa Kemal. 31 Ekim 1922 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki konuşmasını herkesin çok iyi anımsaması gerekmektedir. Oradaki konuşmasında Mustafa Kemal der ki, "*600 yıl boyunca egemenliğimizi gasp eden, bu ulusun egemenliğini elinden alan Osmanlı saltanatından nihayet kurtuluyoruz*" demiştir.

1 Kasım 1922'de saltanat kaldırıldığında, bu insanlar, yani Osmanlı Hanedanı *Hıyaneti Vataniye Yasası*'yla "vatan haini" ilân edilmişlerdir bildiğimiz gibi. Ve Sayın Akgündüz'e anımsatmak isterim, bu arada Türkiye kamuoyuna da, **Osmanlı Hanedanı şu anda, yürürlükteki *Hıyaneti Vataniye Yasası*'na göre vatan hainidir.** Bu insanlara dönük övgülerin, eleştirilerin, bir anlamda *Hıyaneti Vataniye Yasası*'na karşı çıkmak anlamına geleceğini de belirtmek isterim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani bir hukukçu olarak katılmıyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, devam edeyim, izin verin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim, devam edin.

YAVUZ SULTAN SELİM'E AĞIR İDDİA: OĞLANCILIK!

Prof. Dr. Ahmet Saltık -Akkoyunlular Devleti üzerine, keza Safaviler üzerine, Doğu Anadolu'da İran üzerine, Şah İsmail üzerine yapılan seferleri anımsayalım; bütün bunlar, sizin söylediğiniz isyan eden Türkmenler olayı değildir Sayın Akgündüz. İsyan eden Türklerin isyan olayını bastırmak olayı değildir. **Şii kökenli Anadolu insanlarını yok etmek için uygulanan bir soykırım politikasıdır bu.** Binlerce insan öldürülmüştür, binlercesi katledilmiştir ve **Yavuz Sultan Selim, 1514'teki Çaldıran Seferi sırasında Şah İsmail'i savaş meydanında yendikten sonra, oralarda gördüğü 14-15 yaşında bir oğlan çocuğuna da diz çöküp ilân-ı aşk etmiştir.**

Demek ki, kimi Osmanlı padişahlarının...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, kaynak gösterebilir misiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bakın Sayın Akgündüz, bakın yanıt veriyorum size.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama yani de sıralarım bu tip iddiaları?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- İzin verir misiniz, yanıt veriyorum size.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen kaynak gösterebilir misiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tamam, yanıt veriyorum size, izin verin bana.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen, izleyiciler söylüyor?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tabii efendim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani diyor ki, bir tek kaynak söylesin.

Prof. Dr. Ahmet Saltık-Tabii Sayın Akgündüz, dinleyin. Eğer ben şimdi sizin

karşınızda stüdyoda olsaydım, bütün bu sözlerimin kitaplarının sayfalarını önünüze koyacaktım, ne yazık ki, çalıştığım kent dışındayım...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, telefonda söyleyin, bir tane kaynak söyleyin?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Çalıştığım kent dışındayım, bu kaynaklarım hiç elimin altında değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İzleyici desin ki, yahu Hocamız bir kaynak söyledi.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Birazdan söyleyeceğim bazı kaynakları da.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bazı kaynak değil, bu Yavuz Sultan Selim gibi, İslam âlimlerinin müceddit dediği **bir padişah hakkında oğlancılık gibi çok ağır bir ithamda bulundunuz**, lütfen bunun kaynağını söyler misiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bakın Akgündüz, keşke ben Edime'de olsaydım, bunların kaynaklarını, kitapların sayfalarını söyleseydim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Edime'ye gerek yok. Yani bakın ben...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet, dinleyin devam edeyim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani bakın ben...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Akgündüz, müsaade eder misiniz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, bir tek kaynak söyleyin.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben sizi çok dinledim, izin verin bana.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim dinleme değil ama ben bir tek kaynak istiyorum. Sonra hep yalan-yanlış şeyler söylenir.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kaynak, ilerleyen dakikalarda vereceğim.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz, galiba kaynak ilerleyen dakikalarda Sayın Saltık'a ulaşacak.

Ama Sayın Saltık, izninizi rica ediyorum, şimdi oldukça fazla iddialarınız var. Bunların hepsini böyle birlikte alırsak cevap vermekte güçlük çekilir. Hangisi doğru, hangisi yanlış? Eğer doğru ve yanlışları ayırt etmek istiyorsak, isterseniz siz teker teker sorun onları alalım, ya da hepsini tamamlayın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabi.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, ben tamamlayayım isterseniz Sayın Cevizoğlu.

Hulki Cevizoğlu- Tamamlayın peki.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Çünkü ben çok fazla ayrıntıya girmeyeceğim. Sayın Akgündüz Osmanlı tarihinin derinlikleri konusunda uzmanlaşmış bir arkadaşımız ve ilginç bir yöntem izliyor, ayrıntılarda bir anlamda hedef saptırma gibi bir yol izliyor. Bu

çok yanlış, bunu yapmasın lütfen.

Hulki Cevizoğlu- Siz onları yakalayacaksınız şimdi telefonda kalarak ama iddialarınızı tamamlayın isterseniz, buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tamam, devam ediyorum efendim. Kamuoyu da buna izin vermesin.

Şimdi efendim, **Enderun olayını** hemen alalım göz önüne. Enderun, bilindiği gibi, yabancı çocukların devşirme yöntemiyle yetiştirildikleri, Hristiyan kökenli çocukların yetiştirildikleri ve yönetici yapıldıkları bir yapının adı, okulun adı. Yani, Türk'ü adam saymayan, Türk insanını yönetime getirmeyen, son derece az sayıda Türk yöneticinin, son derece az sayıda sadrazam olduğu, yüksek makamlara geldiği bir yapı. **Yeniçeri** öyle, **Sipahi Ocağı** öyle. **300'e yakın çocuğu olan padişahlar var** Sayın Akgündüz, hangi saltanatı övüyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Alakası yok ki bunun, yani bir kaynak söyler misiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, bunlar bütün Osmanlı ile ilgili kitaplarda var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama değil, ben 11 bin sayfa, maktu ve matbu, basılı ve yazma halinde kitap okudum; bu dediklerinizin hiçbirini görmedim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben de yüzlerce ve binlerce sayfasını okudum efendim.

Bakın bir tanesini söyleyeyim, kaynak, aklımda kalanları söylüyorum, Bernard Louis'in kitabında...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Neyin?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bernard Louis'in kitabında.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

PROF. SALTİK: "OSMANLIDAN ÖZGÜRLÜĞÜNÜ ALAN SON ULUS TÜRKLERDİR"

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Osmanlılardan özgürlüğünü alan son ulusun Türkler olduğu yazılıdır. Ben size az evvel Mustafa Kemal'in 31 Ekim 1920'deki Büyük Millet Meclisi konuşma zaptından kaynak göstererek, gün söyleyerek ifade ettim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ben onlara karşı çıkmıyorum ki.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- İşte kaynak söylüyorum size.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama yani bu kaynakların Yavuz'un oğlancılığıyla ne alakası var. Yani izleyicileri lütfen, yani meseleyi karıştırmayalım birbirine.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır hayır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben zaten Mustafa Kemal'den bahsettiniz...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Siz şimdi şuna cevap verir misiniz Sayın Akgündüz...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Mustafa Kemal'den naklettiğiniz o cümleye karşı çıkmıyorum. Ama ben size **Yavuz'un oğlancı olduğu iddiası**; yani Sipahilerin tamamının devşirme olduğu iddiasıyla alâkalı Osmanlı arşivinde binlerce tapu tahrir defterleri var, bir tanesini söyler misiniz bunu doğrulayacak?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, aklımda kaldığı kadarıyla söyleyeyim. Toktamış Ateş Hoca'nın, şu anda kaynakların hiçbirisi elimde yok...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama Toktamış...

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ama her şeye itiraz etmeyin efendim, dinleyin.

Hulki Cevizoğlu- Evet, buyurun Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Toktamış Ateş Hoca'nın doktora tezi Osmanlı düzeniyle ilgilidir, "*Osmanlı'nın Toprak Düzeni*" diye doktora tezi basılmıştır, ben şunu söyleyeyim size.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peki orada hangi iddia var?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Söylediğim bilgilerin önemli bir bölümünü de buradan...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, bu dediklerinizde Yavuz'un oğlancılığının hiç alakası yok.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır, Yavuz'un oğlancılığıyla ilgili kaynağı da size bulur takdim ederiz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben Toktamış Hocayı çok severim...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bakın, lütfen ayrıntılarda insanları boğmayın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ayrıntı değil bu.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, Toktamış Hoca'nın doktora tezindeki iddialar hangileri, onları belirtelim isterseniz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Osmanlının askerî düzeniyle ilgili, çiftlik düzeniyle ilgili, Yeniçerinin yapısıyla ilgili, Enderun'la ilgili ve yönetim makamlarına, aşamalarına Türklerin getirilmeyişle ilgili.

Hulki Cevizoğlu- Ama bakın, siz iddia olarak şunları söylediniz ve kaynak olarak da Toktamış Hoca'nın kaç yıl önceki doktora tezini söylediniz. Varsa tabii kabulümüz ama var olup olmadığını sizden rica edeceğiz.

Osmanlıların 600 yıl boyunca Avrupa'da haraç alıp kılıçtan geçirdiklerini, cihat yaptıklarını, devşirme sistemini kurduklarını, bu sistemin bir asimilasyon olduğunu, insan haklarına aykırı olduğunu, Osmanlıların Türkleri tanımda ve askerlikte ön cephede bir anlamda ölüme sürüklediğini...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Anadolu'da da soykırım politikası uyguladığını söylediniz.

Bu iddialardan hangileri Toktamış Hoca'nın kitabında var?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ekonomik düzenle ilgili, askerî düzenli ilgili, toprak düzeniyle ilgili olanlar Toktamış Hoca'nın doktora tezinde yer alıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, bu iddialardan hangisi, isim verebilir misiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Diğer bilgilerimiz ise, okuduğumuz çok sayıda değişik kaynaklardan, şu anda benim kafamda tertiplemediğim bilgilerdir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İsim verin, yani deyin ki, Toktamış Hoca, şu kitabında şu iddiayı ileri sürüyor deyin. Ben satır satır okudum Hoca'nın kitabını.

Hulki Cevizoğlu- Toktamış Hoca ararsa kendisine de sorarız.

Peki, Sayın Saltık, başka iddialarınız varsa onları da alıyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet, devam edeyim izninizle.

Şimdi Sayın Akgündüz konuşmasında, Osmanlı padişahlarının sözgelimi cariyeyle evli olduğunu söylediler.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç onu konuşmadım.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Buna bir açıklama getirmelerini dilerim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Cariye ne demektir? Kadın köle demektir. Demek ki, kadını köle gören bir rejim söz konusudur Osmanlıda...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, tartışınız.

PROF. AKGÜNDÜZ: "OSMANLI İLE CUMHURİYETİN MİLLİ BULUŞMA KİTABI"

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kesmeyin efendim dinleyin.

Ve bugün ona övgü düzülüyor ve 700. yılı nostaljik bir yaklaşım içinde kutlanıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Övgü düzmüyorum, tarihi tasvir ediyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ama efendim, böyle her cümlemin arasına girerseniz benim konuşma şansım kalmıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Özellikle sizin böyle delile dayanmadan, kaynağa dayanmadan, 600 yıllık bir Türk tarihini inkâr ederci tavrınıza karşı Osmanlı tarihini tasvir ediyorum, hatalarını tasvir ediyorum. Ve bu kitabımı da, **Osmanlı ile Cumhuriyetin millî buluşma kitabı ilan ediyorum.** Osmanlı da, Cumhuriyet de Müslüman Türk milletinin müşterek eseridir diyorum. Eğer Osmanlı hatalar yapmasaydı yıkılmazdı diyorum. Cumhuriyet gelmekle millî hâkimiyet kurulmuştur diyorum. Ama bu dediğiniz iddiaların ne kaynağı var, ne delili var, ne belgesi var. Yani dumadan arka arkaya geçiyorsunuz. Eğer ben cevap versem, sabah namazına kadar devam eder bu.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Akgündüz, Osmanlı tarihiyle ilgili herhalde bizim de bir hayli okuduklarımız var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama kaynak ne?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi bu konunun üstüne gelmeniz çok anlamsız.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bir tanesinin kaynağını istiyorum kamuoyunun huzurunda.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bakın, kaç tane kaynak söyledim size; bunlarla yetinmiyor, ile kendi kaynaklarınızı öne çıkarıyorsunuz.

Şimdi dinler misiniz lütfen?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hulki Bey, kitabımda da...

Hulki Cevizoğlu- Şimdi bir şeyi netleştirelim. Sayın Saltık, siz de kaynaklarınızı söyleyin. Sayın Akgündüz kendi kaynağını söylüyor, siz de kendi kaynağınızı söyleyin.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tabii, şimdi elimden kadanyla okuduğum kaynaklardan aktarıyorum efendim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, bir kaynak söyleyiniz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bakınız, Osmanlı döneminde vergi toplama düzeninin bir süre sonra hazinenin, zarara girmesi, altından kalkamaması nedeniyle mültezim usulüne devredildiğini bilirsiniz. Mültezim usulü ve iltizam usulü getirilmiştir ve bu insanlar gidip Anadolu'da insanların ensesine binerek vergi toplamış, dünyanın harbini yapmışlardır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne alakası var, yeni bir mevzu bu.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Boşalan hazineyi doldurabilmek için iltizam usulüyle Anadolu'da insanlara çektirilenleri bütün tarih kitapları yazıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yeni bir mevzu.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şunu da dinleyin Akgündüz, şunu da dinleyin lütfen: Ve o Anadolu çiftçisinin boynunda son derece ağır bir vergi olarak duran bu vergi, Atatürk Cumhuriyeti'nde hazinenin üçte birini oluşturmaya karşın, bu onda birlik öşür vergisi, son derece zorda olmasına rağmen hazine, yine Mustafa Kemal tarafından kaldırılmıştır Anadolu insanının boynundaki ağır yükü kaldırabilmek için.

Şimdi bakın, Müslüm Erdemoğlu'nun yeni çıkan bir kitabında...

Hulki Cevizoğlu- Kim efendim?..

İMRALI KRALLIĞI!

Prof. Dr. Ahmet Saltık- “Atatürk'ün Evrenselliği” adlı Müslüm Erdemoğlu'nun yeni çıkarttığı kitapta, Fatih'in kendisinin Pers soyundan geldiğini kanıtlayan Cristovulas'a İmrالی krallığını verdiğine ilişkin notlar vardır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu notlar var da, bu Atatürk'e mi ait?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Aklıma geldiği kadıyla söylüyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, Mustafa Kemal'e ait mi? Aklıma geldiğiyle olmaz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık -Efendim, ben kaynağı söylüyorum. Bakın, aklımda bu kaynak. Size diyorum ki...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kaynak söylüyorsun ama o kaynak Mustafa Kemal'i mi kaynak göstermiş? Ben Mustafa Kemal'in Fatih ile ilgili 10 tane cümlesini nakledeyim, eğer isterseniz Nutuk'tan da sayfa numarası vereyim.

Hulki Cevizoğlu- Nakledin, buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani Mustafa Kemal, çok açık bir şekilde İstanbul'un fethinin, dünyada çağ açıp çağ kapadığını, böyle bir ecdâda sahip olmakla şeref duyduğunu ifade ediyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi efendim, ben size kaynak sordunuz söyledim. Müslüm Erdemoğlu'nun nereye dayandığını...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama nereye dayandığını söyleyin. Yani siz Mustafa Kemal'e dayanmış gibi söylüyorsunuz kamuoyuna.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır, ben oraya dayandı diye bir şey söylemedim. Müslüm Erdemoğlu'nun kitabında böyle bir şey var dedim. Mustafa Kemal'e dayanıyor demedim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peki, sizin gibi o da böyle delilsiz ve mesnetsiz konuştuyorsa ne yapacağız?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Nasıl?..

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O da sizin gibi kaynağa dayanmadan ve belge göstermeden konuştuyorsa ne yapacağız?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Akgündüz, sizin karşınızdaki bütün tezler kaynağa dayanmıyor, Müslüm Erdemoğlu'nun kitabı da kaynağa dayanmıyor, hep siz kaynaklara dayanıyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ben kaynaklarımı orijinal Osmanlı tarihlerinden, dünyaca muteber olan, **Hammer** gibi araştırmacıların -yani bir kısım görüşlerini kabul etmesem bile- tarih kaynaklarını söylüyorum. Ama siz, bir arkadaşımızın yaptığı bir anekdot toplamasından kaynak veriyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Yani Müslüm Erdemoğlu anekdot toplaması yapıyor...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, bilemiyorum, ben değerlendirmiyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Dinler misiniz? Şimdi de bilemiyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama Fatih Sultan Mehmet'in Pers soyundan geldiği iddiası tamamen asılsız bir iddia.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Akgündüz, sizin beğenmediğiniz bütün iddialar asılsız. **Ali Meram**'ın yazdığı...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kaynak veremiyorsunuz ki.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Dinler misiniz lütfen? **Ali Meram**'m yazdığı "*Padişah Analar*" asılsız, "*Osmanlı'nın Kanlı Tarihi*" asılsız...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Asılsız değil, hayali bir aşk romanı gibi.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tabii tabii, sizin hoşunuza gitmeyince öyle oluyor. Doğru Perinçek'in...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bana **Uzunçarşılı**'dan bahsedin, bana **Ahmet Rasim**'den bahsedin. **Ali Kemal Meram**'ın o kitabı bir tarih kitabı değil, kesinlikle tarih kitabı değil.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Neden?..

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Osman Beyin yaşadığı aşk hikâyelerini anlatmak, çok özür dilerim...

Hulki Cevizoğlu- O kitap toplatıldı mı sonra?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bilemiyorum, ben karışmıyorum olaya.

Ama üzülerek ifade edeyim, tamamen, yani çok özür dilerim kamuoyundan, **pomografik bir roman gibi**. Osman Beyle ilgili anlattığı olayların, **aslı astan yok**. Siz bunu kaynak veriyorsunuz, zaten onun dışında da kaynağınız yok.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bakın, ayrıntılar içinde tartışarak konuyu özünden saptırıyor Sayın Akgündüz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama onun dışında kaynağınız yok.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bakın, bir ton kaynak söyledim size; Müslüm Erdemoğlu'nun kitabını söyledim...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne alakası var yani.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Toktamış Ateş'in kitabını söyledim, "*Osmanlı'nın Kanlı Tarihi*"'ni söyledim, Doğru Perinçek'in "*Osmanlı ve Hoşgörüsü*"'nü söylüyorum...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, Toktamış Ateş'in kitabını saygıyla karşılıyorum. Toktamış Ateş Hoca'nın kitabında bu dediğiniz iddialardan hiçbirini yer almıyor. Lütfen, kamuoyunu yanıltmayalım.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bunu siz yapıyorsunuz, beğenmediğiniz kitaplara romandır diyorsunuz, tarih kitapları değildir diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, ben kamuoyuna diyorum ki, yarın gidin Toktamış Ateş hocamızın kitabını alın, eğer bu iddialardan biri varsa ben kabul ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi bakın, şöyle yapıyoruz: Sayın Saltık ve Sayın Akgündüz izninizle, iddialarınızı sırayla inceleyelim: "Osmanlılar 600 yıl boyunca

Avrupa'da ve Asya'da haraç alıp insanları kılıçtan geçirdiler, cihat yaptılar.”

Bunun cevabını alalım, Sayın Akgündüz katılıyor mu, katılmıyorsa hangi kaynağa göre. Siz ayrılmayın.

Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, ewelâ birinciden başlayayım.

Hulki Cevizoğlu- Mümkün olduğu kadar özetle, kaynakla giderseniz, hepsine cevap...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ewelâ siz kendi kaynaklarınızı güvenilir dediniz, ama karşı görüşteki insanların kaynaklarına güvenilir değil dediniz.

Hulki Cevizoğlu- Onları geçelim, ben bunları soruyorum; Osmanlı 600 yıl boyunca haraç alıp insanları kılıçtan geçirip cihat yaptı ve böyle mi ayakta kaldılar?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, bu kesinlikle doğru değil.

Hulki Cevizoğlu- Neye göre hayır?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Neye göre hayır? En büyük delili, **Prof. Halil İnalcık** Hoca'nın nasıl bir aşiretten cihan devleti haline geldiğine dair mükemmel monografisini ve de onun "*Sureti Defteri Amavî*" isimli dev eserini, -Osmanlı arşivinde orijinal tapu tahrir defterlerinden birisidir,- gösterebilirim.

Hulki Cevizoğlu- Ne diyor o kaynakta?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne diyor bu kaynakta? Bu kaynakta diyor ki...

Hulki Cevizoğlu- Osmanlılar haraç almadılar, kılıçtan geçirmediler mi diyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ben söylemiyorum, ben burada kitabımda teker teker kaynak veririm. Bulgar tarihçiler, Romen tarihçiler, Sırp tarihçiler ve bunları nakleden Prof. Dr. Halil İnalcık Hocamız aynen şunu söylüyor: "*Osmanlı Devleti'nin 400 atlıdan kısa zaman içerisinde bir cihan devleti haline gelmesinin temel sırm, Bizans İmparatorluğu'nun kendi vatandaşlarına zulmederken, adaleti tesis edemezken Osmanlı Devleti'nin gayrimüslim insanların hak ve hümiyetlerini kabul etmesi ve vermesi.*"

Daha enteresan tarafı, özellikle geçiş döneminde, mesela Amavutluk'u fethettiği zaman... Bu defter çok önemli bir defter, Türk Tarih Kurumu bunu neşretti.

Hulki Cevizoğlu- Ne diyor?

OSMANLI'DA VERGİ SİSTEMİ

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın Hulki Bey, bir yer fethedildiği zaman yani Osmanlı Devleti'ne katıldığı zaman orada Sipahi olarak, zaim olarak veya başka bir görevi olarak rahatlıkla Hristiyanları görevlendirebiliyor. O defteri eğer incellerseniz, hemen hemen görevli **Sipahilerin yüzde 90'ının Hristiyan olduğunu** görürsünüz.

Hulki Cevizoğlu- Hangi şartlarda görevlendiriyor? "Bana haracımı ver, yani parayı ver, biz hazinemizi dolduralım da sen burayı idare et" mi diyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen haraca geliyorum; lütfen haraç deyip geçmeyelim.

Hulki Cevizoğlu- Haraç önemli şey.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, önemli şey. Osmanlı Devleti'nin bir vergi sistemi var. Bu vergi sistemi şudur...

Hulki Cevizoğlu- Verginin adı mı haraç?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet efendim, tabii verginin adı haraç.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Haraç ve cizye.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, müsaade eder misiniz, açıklayacağım. Osmanlı Devleti'nde **vergi sisteminin temeli** şu: İki türlü, şerî vergiler, örfî vergiler. Şerî vergilerin birincisi **öşürdür**.

Ama Osmanlı tarihindeki, özellikle Anadolu ve Rumeli'de alınan öşür değildir. Ya nedir? **Haracı mukaseme** ve **haracı muvazzaftır**. Yani topraktan alman, ürüne göre alman yüzde 10, yüzde 20, en fazla yüzde 50'ye kadar alınan vergidir.

Bu Müslümandan da alınır "**çift akçesi**" adı altında, gayrimüslimden de alınır "**ispence**" adı altında. Müslümandan alınır "**öşür**" adı altında, gayrimüslimden alınır "**haracı mukaseme**" adı altında.

HİRİSTİYANLARDAN ALINAN "BAŞ" VERGİSİ

Ben kamuoyu huzurunda iddia ediyorum, şu anda Osmanlı arşivinde ve Ankara'daki Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyudu Kadime Arşivi'nde Tapu Kadastro'daki tapu tahrir defterlerinin tamamı elimizde. Gitsinler, Sofya'nın tapu tahrir defterlerini incelesinler, Manastır'ın incelesinler, Selanik'in incelesinler, **eğer Osmanlı Devleti gayrimüslimlerden, Müslümanlardan aldığı vergiden farklı ve fazla olarak vergi aldıysa, ben bütün bu iddialarımdan vazgeçeceğim**. Osmanlı Devleti'nin gayrimüslimlerden aldığı tek farklı vergi cizye vergisidir. Cizye vergisinin de hukukî sebebi bellidir, baş vergisi de diyorlar buna, herkesten alınmaz Hulki Bey.

Hulki Cevizoğlu- Baş Vergisi ne demek?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne demek? Şu demek: Bildiğiniz gibi Osmanlı Devleti'nde Müslüman olmayan bir insan savaşta asker olarak kullanılmaz. Dolayısıyla, **Yahudiler ve Hristiyanlar askerlik yapmazlar. Askerlik yapmama karşılığında alınan vergidir** bu.

Hulki Cevizoğlu- Yani, bu iddialara katılıyorsunuz, Türkler tarım ve askerlikte kullanılıyordu...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Alakası yok.

Hulki Cevizoğlu- Ama diyorsunuz ki, zaten yabancılar Osmanlılarda askerlik yapmıyordu. Kimler yapıyordu? Türkler yapıyordu o zaman.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama şimdi yabancıların Osmanlı'da askerlik

yapmaması ayrı, Türklerin ticaretle vesaireyle uğraşmaması ayrı. Bunları ben Evliya Çelebi'den naklettiğim misallerle izah ettim.

Ama burada benim söylediğim şu: Nasıl ki bugün **bedelli askerlik** var, o gün için de gayrimüslimlere bedelli askerlik yapılmış; bunun adı da **cizye**.

Şimdi ikinci bir noktaya geliyorum Hulki Bey, bu da çok önemli.

Ben Amerikan kongresindeki bir arşiv vesikasından aldım ve neşrettim bunu. Enteresandır, bırakınız Osmanlı padişahlarının veya Osmanlı Devleti'nin gayrimüslimlere zulmettiğini, onları kılıçtan geçirdiğini, Sırp papazları "*Yarab, bize de Osmanlı hâkimiyetini nasip et ki dinimizi rahat yaşayalım*" diye dua etmişler.

Hulki Bey, siz de bilirsiniz, Sırbistan'ın nasıl Osmanlı Devleti'ne katıldığını, bilmiyorum haberiniz var mı? Ben bir cümleyle özetleyip kamuoyunda bu noktayı açıklamak istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Çok kısa geçelim, çünkü konumuz dağılıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen bitiriyorum efendim, biliyorum.

Bakınız, Sırbistan bir krallık; kuzeyinde Macar İmparatorluğu var. Sırbistan Ortodoks, ama Macar İmparatorluğu Katolik. Ve güneyinde de Osmanlı Devleti var. Sırbistan Kralı George Buronkoviç hemen Macar'a müracaat ediyor, kendi devlet adamlarıyla meşveret ediyor, "hangi devlete katılalım, yıkılmak üzereyiz."

Diyorlar ki, "Hristiyan devlete."

Macar Kralı Jan Hunyad'a gidiyorlar, "biz şayet Macar İmparatorluğu'na katılırsak bize nasıl muamele edeceksin?"

Diyor ki, "Sırbistan'daki bütün Ortodoks kiliselerini yıkacağım, yerine Katolik kilisesi yapacağım."

Bunun üzerine Fatih'e geliyorlar. Belgelerle sabit.

Fatih de diyor ki, "*Eğer banş yoluyla Osmanlı Devleti'ne katılırsanız, Ortodoks kiliseleri de yerinde kalacak, cami de yerinde kalacak, herkes kendi...*"

Hulki Cevizoğlu- Ama haracınızı, verginizi verin, istediğinizi yapın mı diyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Haraç değil. Hulki Bey, lütfen bunu kanştırmayalım. Haraç vergisi...

Hulki Cevizoğlu- Ama az önce dediniz ki, verginin adı haraçtır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, tamam, ama bu **Müslüman**'dan da alınıyor, adı çift akçesi. Haraç, bütün kitaplardaki adı. Gayrimüslimden alınan tek farklı vergi, tekrar ediyorum, tek farklı vergi cizyedir.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık bir başka şey söyledi, "Osmanlıların kuruluş yıldönümünü kutlamak yanlış" dedi. Tabii Hükümete de gidiyor bu eleştiri. "Devşirme sistemi bir asimilasyondur ve insan haklarına da aykırıdır" dedi.

THE NEWYORK TIMES'IN OSMANLI MANŞETİ

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, ewela Osmanlı Devleti'nin 700. yılını kutlamanın yanlış olduğu şeklindeki iddiayı cevaplandırayım.

Yani, siz kutlamasınız da, zaten dünya kutluyor.

Hulki Cevizoğlu- Dünya ne diye kutluyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Dünya ne diye kutluyor?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kim kutluyormuş efendim?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İki sebepten dolayı kutluyor. Ben geçen sene Amerika'daydım, şu anda Amerika'daki üniversiteler kutluyor, Avrupa'daki bir kısım lüks mağazalar Osmanlı katı açıyor. Ve şu anda Kahire'de kutlanıyor...

Hulki Cevizoğlu- Onlar ticarî nedenle açıyordur da. Yani, iyi ki Osmanlılar kuruldu diye mi kutluyorlar?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ayrı mesele.

Niye kutluyorlar? Çünkü Osmanlı Devleti, geçen The Newyork Times Gazetesi kitapla ilgili bölümünün, "section"ının baş manşeti bende var, gönderebilirim bunu, aynen şu soruyu sordu dünya kamuoyuna:

"Şu anda bütün nükleer teknolojiye rağmen, Amerika başta olmak üzere bütün kuvvetler, Kosova'daki ve Bosna'daki kanı durduramıyor? Ama Osmanlı Devleti, hangi sistem ve adaletle 456 yıl Sırp'ını da, Bulgar'ını da, Boşnak'ını da, Türk'ünü de, Müslüman'ını da, Yahudi sini de başı içinde yaşattı? Osmanlı Devleti nasıl Orta Doğu ve Balkanlar gibi dünyanın en büyük problemlili bölgelerini huzur içinde en azından 400 sene yaşattı" diye kutluyorlar.

Yani bize gelince, yahu biz Osmanlı'yı kutlamakla...

Hulki Cevizoğlu- Kutluyorlar mı, soruyorlar mı? İkiisi farklı şey.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakın, biz de kutlamıyoruz, soruşturma yapıyoruz. Dikkat ederseniz, bu kitapta ben o soruşturmayı yaptım. Yani dedim ki, Cumhuriyet de, Osmanlı da bu milletin malı. Gelin, hatalarını tekrarlamayalım, ama güzellikleri varsa taklit edelim. Bunlar bizindir dedim.

Hulki Cevizoğlu- Kutlamayı hükümet yapıyor, devlet yapıyor, ona cevabı kendileri verirler.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, devletin yaptığıını da doğru tarihi anlatmak...

Hulki Cevizoğlu- Devşirme bir asimilasyon muydu; ona cevap rica ediyorum sizden. "İnsan haklarına aykırıydı" diyor Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, devşirmeyle ilgili kısaca şunu ifade edeyim.

Şimdi bakınız, çok kıymetli Prof. Ahmet Saltık Bey, "üç yaşında, beş yaşında devşirmişlerdir" dedi. Yani, söylediklerinin hiçbir elindeki kanunlara, kanunnamelere

ve tatbikata uymuyor. Ben *Osmanlı Kanunnameleri* adlı kitabımın ikinci cildinde, şu anda orijinali hem Osmanlı arşivinde, hem Paris'teki "Bibliotec National" da bulunan *Devşirme Kanunnamesi*'ni neşrettim.

Hulki Cevizoğlu- Kaç yaşında devşirmişler?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen anlatıyorum efendim.

Osmanlı Devleti, savaşlarda esir aldığı insanları köle haline getirmek, bir kısım barbar insanlar gibi öldürtmek yerine, bunları tamamen kendi iradelerine bağlı olarak Acemi Oğlanı yapmış, Acemi Ocakları'nda toplamış, İslamiyeti anlatmış, Türkçe'yi öğretmiş. Gönülleriyle Müslüman olanları Yeniçeri Ocağı'na almış...

Hulki Cevizoğlu- Olmayanlar?..

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Olmayanları kendi memleketine göndermiş ve iade etmiş. Buna dair elimizde çok bilgiler var.

Nasıl ki bugün Amerika Birleşik Devletleri'nde özel ordunun ferdi olmak bir şerefse, **Osmanlı Devleti 300 sene dünyanın tek süper gücü**, Osmanlı Devleti'nin Yeniçeri gibi bir teşkilâtında asker olmak için can atan aileler olmuş. Boşnak kardeşlerim alınmasın, Boşnaklar Müslüman olmasına rağmen, ısrarla araya devlet adamlarını sokarak, "Foturoğulları" deniliyor onlara, Yeniçeri Ocağı'na alınmak ve devşirmek için gayret göstermişler. Kesinlikle üç ve beş değil. Padişahın bizzat tasdikinden geçen *Osmanlı Kanunnamesi*'nden bir cümle okuyorum; "*Bir aile, eğer iki tane erkek çocuğu varsa, 14 yaşıyla 25 yaş arasındaki gençlerden alına ve toplana ve bunlara önce Türkçe öğretilir, sonra İslamiyet telkin edile, Müslümanlığı kabul ederlerse, ondan sonra Yeniçeri Ocağına alına.*"

Kanun metni elimizde; aksini konuşmamız mümkün değil.

Haa, şunu söylemek benim görevim...

Hulki Cevizoğlu- Peki.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade edin, onu da söylemek durumundayım.

Peki, efendim, Osmanlı Devleti'nin düzeninin bozulduğu, gerileme devrinin başladığı yıkılış dönemlerinde maalesef devletin kanununa rağmen bu kanun hükmünü suiistimal eden, **bir kısım Hristiyan ailelerin çocuklarını haksız olarak alan devlet adamları çıkmamış mı? Çıkılmış.** Bunu inkâr etmemek lazım.

Hulki Cevizoğlu- Ama biz kanuna, kâğıdın üstünde ne var, ona mı bakacağız teorik olarak; uygulamada ne var ona mı bakacağız?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Uygulamaya baktığımızda, yükselme döneminde böyle bir olay yok. Ama devlet yıkılmaya başlayınca...

Hulki Cevizoğlu- Bazı dönemlerde var diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Var efendim, bunu inkâr etmek ayıp olur.

Hulki Cevizoğlu-Sayın Saltık, Ahmed Akgündüz Hoca Boşnaklardan örnek verdi, onlar özellikle devşirmek için çok araçlar kullandılar. Devşirmek bile o za-

man önemli bir özellikti diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben bir olay anlatabilir miyim?

Hulki Cevizoğlu- Anlatmayın da, tartışma olursa anlatırsınız.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, hayır, efendim, çok önemli olduğu için, unuturum diye.

Hulki Cevizoğlu -Devşimlikle mi ilgili?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Devşimleyle ilgili.

Rahmetli Özal Cumhurbaşkanı, bana dedi ki, "Hoca, ben bu konuyu tam bilmiyorum. Elimde de *devşirme kanunnameleri* yok."

Bunun üzerine ben kendisine takdim ettim. "Macar Cumhurbaşkanı benden bunları istedi" dedi.

Bir olay okudum. Amerikalı bir yazar bir roman yazmış. Mark isimli bir insan, Atina'nın Mora Yarımadası'ndan doğma bir Rum çocuğu. Hulki Bey, devşirilmiş ve Yeniçeri Ocağı'na alınmış; altını çiziyorum, Osmanlı Yeniçeri askeri olarak da tekrar Yunanlılarla savaşa gitmiş. Bu olayın doğruluğunu bilmiyorum, bir romanın konusunu anlatıyorum...

Hulki Cevizoğlu- Romanı geçelim; şimdi biraz daha...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bitiriyorum. Hayır, bir gerçek payı var, tarihî bir roman.

Hulki Cevizoğlu- Bilmiyorum diyorsunuz doğru mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben, roman diye söylüyorum. Ama bunun üzerine Mark, Mora Yarımadası'na gidiyor. Amerikalı bir yazar yazıyor.

Hulki Cevizoğlu- Kim yazarsa yazsın. Roman mı, tarihî bir belge mi bu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gittikten sonra esir düşüyor. Efendim, belge değil.

Hulki Cevizoğlu- Belge değilse geçelim, geçelim onu.

Evet.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Esir düşüyor. Esir düşünce anne babası diyor ki, anne babasının eline düşüyor, "Müslümanlıktan vazgeç, biz seni oğlumuz olarak kabul edelim." Ben vazgeçmem deyip geri dönüyor. Niye? Çünkü Yeniçeri teşkilâtına giren bir genç sadrazam olabilir.

Hulki Cevizoğlu- Ama bakın az önce Sayın Saltık'a dediniz ki...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama ben bunu baştan kabul ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Ama baştan kabul etmek mazeret olmamalı bence, çünkü süremizden çılmış oluyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Hulki Cevizoğlu- Belge istediniz; siz de belgeyle konuşun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok teşekkür ederim.

Hulki Cevizoğlu- Roman olursa, roman çok piyasada.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim, çok güzel.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, son sözlerinizi rica ediyorum; eleştirileriniz ya da bu sözlerle katıl...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bir konu daha var.

Hulki Cevizoğlu- Hangisiydi o?

PROF. AKGÜNDÜZ: “YAVUZ’UN OĞLANCILIĞI’YLA İLGİLİ KAYNAK YOK”

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yavuz’la alâkalı iddia.

Hulki Cevizoğlu- Peki, Yavuz’la ilgili iddiayı da söyleyin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakınız, **Yavuz Sultan Selim’in katliam yaptığı ve Yavuz’un oğlancısı olduğuyla ilgili iddia**, o bahsettiğiniz kaynak; **kesinlikle kaynak yok**, yani böyle bir iddia mevzubahis değil. Bu oğlancılık iddiasına daha sonra zannediyorum döneceğiz. Ben, uzun gider diye...

Hulki Cevizoğlu- Siz, yeri gelmişken cevap verin. Ve bu arada şunu hatırlatayım: **Yavuz Sultan Selim’in sol kulağına küpe takması** olayı var, o neyin işaretiydi? İsterseniz her ikisine birlikte cevap verin. Daha derli-toplu olabilir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Şimdi bakınız, evvela küpeden başlayalım; çünkü maalesef onu delil olarak kullanıp Yavuz’un oğlancısı olduğunu iddia eden bir kısım insanlar var.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık başka bir şey söyledi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii.

Şimdi, Osmanlı Devleti’nin, sizin de ifade ettiğiniz gibi temel hukuk sistemi olarak kabul ettiği İslam hukukuna göre erkeklerin kulaklarına küpe takmaları bir kısım âlimler tarafından **haram**, bir kısmı tarafından da **mekruh** görülür. Ama Peygamberimizin asrında da böyle bir uygulamanın özellikle **köleler arasında** yaşandığı şeklinde bir kısım nakiller var.

Şimdi, Yavuz gibi bu şerif hükmü çok iyi bilen bir Osmanlı Padişahının, hele hele oğlu Süleyman’ın Mısır seferi dönüşünde süslü elbiseler giydiğini görünce, “Bre Süleyman, sen böyle giyinirsen anan ne giysin” diye sadeliğe önem verdiğini açıkça ortaya koyan bir Padişahın küpe taktığını iddia etmek mümkün değil.

Peki, “küpelî resimleri var.”

Ben burada genel bir konuyu...

Hulki Cevizoğlu- Bu sözü Yavuz nerede söylemiş? Hangi kaynaktan aldınız?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın ben hemen söyleyeyim. Ali’nin künlâklarında

var, Ali'nin künlâklarında bu kaynak var. Ayrıca, Uzunçarşılı İsmail Hakkı'nın *Osmanlı Tarihinde* de bu kaynak var, hemen hemen Osmanlı tarihiyle ilgili temel kaynakların hepsinde var. Yani, künlâklarda bu konu direkt alınmış durumda.

Hulki Cevizoğlu- Kitabınızdaki dipnotta "Ali Künul Ahbar" diye gösteriyorsunuz ama, buradaki dipnotunuz başka bir şeyi gösteriyor, bu dediğiniz sözler dipnotu değil Hocam, sayfa 147'de.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim, az müsaade buyurun.

Ali'nin künlâklarında var. Bakınız, heyetin hazırladığı resimli, haritalı *Mufasssal Tarih*'te var...

Hulki Cevizoğlu- Ama bu saydığınız kaynaklar bu söze ilişkin kaynaklar değil. Bakın ne için bu kaynağı vermişsiniz? Diyorsunuz ki, "Netice olarak Yavuz'un, müeyyet bin indillah olduğunu reddetmek mümkün değildir. Burada, her şeyi maddede arayanların akılları gözlerindedir. Göz ise maneviyatta kördür, hakikatini unutmamak gerekir diyorsunuz. Bu saydığınız Ali Künhül Ahbar ve diğer kaynakları buna örnek gösteriyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, Süleyman hadisesinin de kaynağı yine Ali.

Hulki Cevizoğlu- Ama burada belirtmemişsiniz onu.

AKGÜNDÜZ: "PADİŞAH RESİMLERİNİN YÜZDE 50'Sİ HAYALİDİR"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama o kadar meşhur bir olay ki, hiçbir Osmanlı tarih kaynağı yok bunun, yani gerek görülmez.

İkinci önemli noktaya geliyorum; bu da izleyiciler için önemli bir husus.

Değerli izleyiciler, Hulki Bey, **Osmanlı padişahlarının resimleriyle alâkalı elimizdeki posterler ve resimlerin yüzde 50'den fazlası hayalidir**, yüzde 50'sinden fazlası hayalidir.

Hulki Cevizoğlu- Siz bu iddianızı daha da geliştiriyorsunuz ve diyorsunuz ki, **"Hareme ilişkin bu çıplak kadın fotoğrafları da hayalidir."**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet. Eğer arzu ederseniz, Filistin Üniversitesi'nde neşredilen haremle ilgili kitaba bakınız. Verdiği kaynakların tamamı, Batılı ressamların çizdiği hayalî resimler. Hemen getiriyorum...

Hulki Cevizoğlu- Ama o zaman Sayın Saltık'ın eleştirilerine hak vermiş olmayacak mıyız?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Nasıl efendim? Az şunu tamamlayayım.

Hulki Cevizoğlu- Yani, sizin savunduğunuz, reddettikleriniz hayali oluyor, karşıdaki iddialar hayali oluyor, resimler hayali.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama efendim bakınız, ama bunu ben söylemiyorum. Ben diyorum ki...

Hulki Cevizoğlu- Kim söylüyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Batıda haremle ilgili neşredilen kitapları getirin. Özellikle bir kısım minyatür kitaplarında bulunan istisnaların dışında, onları ben kitabımda zikrettim "*Osmanlının Muzırları*" adı altında, istisnaların dışında söyledim...

Hulki Cevizoğlu- Demek ki Osmanlı'da da varmış böyle şeyler.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bakınız, o bahsedilen, kitapların kapağına gelenler değil; bütün gayri meşru resimlerin tamamına yakını, hepsi demiyorum, tamamına yakını **Batılı ressamaların çizdikleri hayali resimler**. Bunu ben söylemiyorum; Osmanlı haremiyle ilgili yabancı kaynaklar söylüyor. İsterseniz, benim kütüphanemde...

Hulki Cevizoğlu- Batılı olması yanlış olduğu anlamına mı geliyor, kasıtlı olduğu anlamına mı geliyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bizzat Anheger'in ifadesi; "Hiçbir Batı şey-yahı gelip de, hareme girip de oradaki hanımları görüp de bu resimleri çizmiş değil."

Hulki Cevizoğlu- Ama şimdi Batılı deyince, Batılılar bunu hayalî anlatıyorlar, yazıyor çiziyorlar anlamında söylüyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, öyle söylemedim.

Hulki Cevizoğlu- Az önce verdiğiniz romanda da, bunu Amerikalı yazmış dediniz yani.

KÜPE TAKMAK, HURİLER, GILMANLAR, VİLDANLAR

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, ben onu teyit için söylemedim; roman dedim başta. Yani o ayrı mesele.

Şimdi geliyorum olaya.

Yavuz'un şu anda elimizde çok sayıda resmi var; bunların hiçbirinde küpe yok. **Sadece iki tane küpeli resmi var;** bunlardan biri bir Macar ressama ait, diğeri de şu anda Topkapı Sarayı'nda bulunan ve kayıtlı bulunan bir resim, Dolmabahçe Sarayı'ndan getirilmiş, son döneme ait. Bu küpeli resimler uydurma resim diyorum. Niye?

Hulki Cevizoğlu- Hangi tarihte yapılmış bu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Belli değil. Ama 19. yüzyılda yapıldığı kesin. "Niye" diyeceksiniz. Ewela, sarığında taç var, incili madalyon var boynunda, kulağında küpe var. Bütün bunlar Acem şahlarına ait şeyler. Bu sebeple bir kısım tarihçiler diyor ki, bu hayali bir **Şah İsmail resmi**dir.

Netice itibarıyla, şayet küpeli resim doğruysa, bu, Yavuz Sultan Selim'in oğlancı veya "gay" olduğuna dair delil olamaz. "Neden" diyeceksiniz. İslam tarihinde ve bütün toplumlarda kölelerin, kölelik alâmeti olarak kulaklarına küpe taktıkları naklediliyor. Ben, Osmanlı kaynaklarında demiyorum; mesela

Kabusname'de bunu delil olarak görebilirsiniz.

Hulki Cevizoğlu -O *Kabusname* ayrı bir tartışma konusu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani gelebilirsiniz. Ben sadece toplumları anlatıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Ama bakınız, daha önce bu eleştiriye cevap veren bazı yazarlar ki siz kitabınızda bunu almışsınız...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz - İşte ben anlatıyorum efendim.

Hulki Cevizoğlu- Demişler ki, Yavuz bu küpesini...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ona geliyorum.

Hulki Cevizoğlu- Ama ben hızlı gideyim diye söylüyorum. Peki, söyleyin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- "Yavuz, bu küpesini, Allah'a kul olduğunu ifade etmek için takmış olabilir" diyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Ama siz buna bile katılmıyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, ben niye katılmıyorum? Çünkü elimizdeki resimler doğru değil. Ben bunu ilmen tahlil ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Ama diğer yazarlar demek ki kaynak göstererek bu küpenin varlığını kabul ediyorlar, gerekçe olarak da "Allah'a kul olmayı" gösteriyorlar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bakın kaynaklarını bulamadım, bulamadım kaynaklarını.

Hulki Cevizoğlu- Peki, Sayın Saltık, toparlayalım isterseniz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- İzin verirsiniz birkaç dakikada ben toparlayayım Sayın Cevizoğlu.

Şunu görmekteyim: Sayın konuğumuz, kendisini...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, katliam meselesi vardı ama...

Hulki Cevizoğlu- Sonra söylersiniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peki efendim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben devam edeyim izin verirsiniz.

Sayın konuğumuz, kendisinin görüşlerini onaylayan kaynakları saygın ve geçerli sayarken, karşı görüşleri mutlaka geçersiz ve değersiz saymaya devam ediyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, ben hepsini zikrediyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Akgündüz, ben sizi kesmeden dinledim. Lütfederseniz birkaç dakika da ben konuşayım. Siz stüdyodasınız, nasıl olsa yanıt verme şansınız olacak fazlasıyla.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Hulki Cevizoğlu- Yalnız Sayın Saltık, konferans gibi olmasın da.

Ahmet Saltık- Ben hızlı bitireceğim efendim, izin verirsiniz hızlı hızlı bitireceğim.

Kuran'da 20 değişik surede cennetlik kullara cennette huri, gılman ve vildanların armağan edileceğini herhalde Sayın Akgündüz en az benim kadar bilirler. Dolayısıyla, Yavuz'un küpeli resminin de açıklamasını kamuoyu önünde yapmak kendilerine düşer.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ben Kuran'ın hafızı değilim.

Ahmet Saltık- Vildan, "küpeli oğlan" demektir bildikleri gibi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Müsaade ederseniz burada ben meseleyi izah edeyim.

Ahmet Saltık- Sayın Akgündüz, kesmeyin lütfen, izin verin efendim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama izin verin değil. Siz burada Kuran'la da bir nevi...

Ahmet Saltık- Ben sizi hiç kesmedim efendim. Müsaade edin, topluca yanıtlar-sınız...

Sayın Cevizoğlu, lütfen söz hakkımı korumanızı diliyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bu çok yanlış bir şey.

Hulki Cevizoğlu-Söz hakkınız var da, bir sistematik, bir metodoloji açısından anında cevap vermek daha doğru olur diyor ama. Sayın Saltık, söz kendisine ait...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim, bitirsin ondan sonra.

Hulki Cevizoğlu- Söz kendisine ait, bunu tercih ediyor, ona uyalım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Huri, gılman meselesini açıklayacağım.

Hulki Cevizoğlu- Ve Yavuz'un resmiyle bağlantılı olarak ele alacaksınız; not alın.

Buyurun Sayın Saltık.

Ahmet Saltık- İkincisi; bakın, Erdoğan Aydın'ın *Fatih ve Fetih* adlı yapıtında - sizin sanıyorum masanızda da olacak o kitaptan- **Fatih'in, Patrik Naturas'tan oğlunu kendisine istediği** yazılıdır. Sayın Akgündüz buna yanıt versin. Ve Patrik Naturas oğullarını bu insana, yani Fatih'e vermemek için oğullarını öldürmüş, bölgeyi terk etmiş, kaçmıştır. Böylesi bir zulmü yaşamamak için. **Yavuz'un yanı sıra Fatih'te de bu vardır...**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peki, Erdoğan Aydın gibi siz de kaynak verebilir misiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Daha diğer Osmanlı padişahlarında da var. Şimdi ben, sistematik dediniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Var değil, kaynak verebilir misiniz?

Ahmet Saltık- Efendim, kaynak söyledim işte: Erdoğan Aydın'dan *Fatih ve Fe-*

tih adlı kitabı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben söyleyeyim. Kaynak, **Türk düşmanı ve İslam düşmanı olan Hammer**'dir.

Ahmet Saltık- Öyle mi efendim?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hammer'in dışında böyle bir iddiayı ileri süren hiç kimse yoktur.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tabii.

Şimdi, Türk ve İslam düşmanı Hammer'in yazdığı Osmanlı tarihini bir büyük gazetemiz ciltler halinde yayınlıyor ve Türk ulusuna dağıtıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, ben Hammer'i çok büyük bir tarih olarak görüyorum. Lütfen sözlerimi çarpıtmayın.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Peki, şimdi Sayın Akgündüz...

Hulki Cevizoğlu- Affedersiniz; bakın bir izleyicimizden not geldi.

Siz, Sayın Akgündüz, Hammer'i büyük bir tarihçi olarak kabul ediyor musunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, büyük bir tarihçi.

Hulki Cevizoğlu- Hammer'in kitabının sayfa...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama tahrif ettiğini de kabul ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Peki, bir şey söylüyor izleyicimiz. **Padişahların bu cinsel tercihleriyle ilgili** Hammer'in kitabının 285. sayfasında...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, biliyorum orayı.

Hulki Cevizoğlu- **Alfanzo De la Martin**'in *Osmanlı Tarihi* isimli kitabının birinci cildinin 114. sayfasında var diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Hulki Cevizoğlu- **Reşat Ekrem Koçu**'nun *Osmanlı Padişahları* eserinin 207. sayfasında...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bunlardan bahsederek.

Hulki Cevizoğlu- Var diyor. Bu konular geçiyor diyor.

Bir de, Çağatay Hoca'nın, Türk Tarih Kurumu yayınlarından çıkan kitabının 43. sayfasında var diyor. Rıza Zelyut'un, *Osmanlı'da Karşıt Düşünce ve İdam Edilenler* adlı kitabının 108. sayfasında var diyor Mehmet Uçar isimli izleyicimiz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bunlar tamamen aynı iddialar. Ben cevap vereceğim onlara.

Hulki Cevizoğlu- Kaynak dediniz, Sayın Saltık'a, bir kaynak takviyesi geldi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Cevap vereceğim, müsaade ederseniz cevap vereceğim.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun cevap verin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bütün bu kaynaklardaki iddianın Hammer'den kaynaklandığını ve bu iddiaların aynen tekrar edildiğini üzülerek ifade ediyorum.

Evet, devam edin efendim. Cevap vereceğim ona, oğlanc meselesine.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Cevizoğlu, son derece ilginç bir tarih mantığı görüyoruz. Osmanlı'nın aleyhindeki kaynakların hepsi Hammer'den kaynaklanıyor; Hammer de çürük olduğuna göre bütün kaynaklar çürük.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim, Hammer çürük demedim...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Akgündüz'ün metodolojisini...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kamuoyu ve özellikle bu Hammer tarihini veren gazetemizin kültür hizmetine dil uzatmıyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ama Sayın Akgündüz, böyle devam etme şansı bulunmuyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ama siz benim anlatmama hiç fırsat vermiyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, satır aralarında, bakın Beyefendi...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz, siz izin verin; siz buradasınız. Buyurun Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Yani her şey ortada, kamuoyu izliyor bakınız. Aleyhte olan bütün bulguları, kanıtları ben size belleğimde kaldığı kadıyla, bu aktardığım bilgilerin kaynaklarını da söylüyorum.

Murat Çulcu'nun "Marjinal Tarih Tezleri" yanlış, yalan. Uygur Kocabaşoğlu'nun "19. yüzyılda Osmanlı imparatorluğu'nun Misyonu" yanlış. Erdoğan Aydın'ın "Fatih ve Fetih" kitabında yazarlar yanlış. Yine Erdoğan Aydın'ın "Nasıl Müslüman olduk..."

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Erdoğan Aydın'la biz burada beş buçuk saat tartıştık Sayın Hulki Cevizoğlu'nun idaresinde.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Müsaade edin efendim.

O da yanlış. **Prof. Dr. Mehmet Eröz'ün "Atatürk ve Milliyetçilik, Doğu Anadolu" adlı yapıtında yazılanlar yanlış.**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç öyle demedim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Doğu Perinçek'in "*Türk Tarihinin Ana Hatları*"nda yazılan doğru değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Her şeyi birbirine karıştırıyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Niyazi Berkes'in...

Denler misiniz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben, Mehmet Eröz'ü saygıyla anan bir bilimadamıyım, lütfen.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz, lütfen.
Buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Niyazi Berkes'in "Türkiye'de Çağdaşlaşma"sında yazdıkları yanlış. Mahmut Soydan'ın yazdıkları doğru değil. **Meral Altımdal'in** "Osmanlıda Harem, Osmanlıda Kadın" adlı iki cilt halinde yazdıkları; Osmanlı haremının sefahatini, çirkinliklerini, köle pazarlarını anlatan yazıları yanlış.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sadece birisi faks çekti; kaynakları okuyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ama her şey... Müsaade edin. Not alın, yanıt verin efendim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama yani not alın değil; bunların tamamını gördüm ben.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Osmanlı'daki **Köle pazarlarını, cariye pazarlarını** bütün yabancı kaynaklar da yazıyor, bizim kaynaklarımız da yazıyor. Bunlar da yanlış.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İnkâr etmedim ki köle pazarını.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hepsini, çok ilginç bir biçimde.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, az önce "Ben yerimde değilim, Edime'de değilim, Çanakkale'deyim, kaynaklara uzağım" dediniz ve sonra birdenbire bu kaynakları okumaya başladınız.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, faks desteği geldi.

Hulki Cevizoğlu- Gökten mi indi, nasıl yani?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır, ben bir otel odasındayım Sayın Cevizoğlu.

Hulki Cevizoğlu- Nasıl geldi bu kaynaklar birden?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Eşim de yanımda ve beraberce toparlıyoruz belleğimizde.

Hulki Cevizoğlu- Peki efendim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bunları size arz ediyoruz efendim. Eğer bunları elimden altında olsaydı sayfalarını da size arz edecektim.

Hulki Cevizoğlu- Bir sakıncası yok da, ben merak ettim.
Buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Açıklama için söyledim size.

Eşim yanımda, sağ olsun, belleğimizde toparlıyoruz, okuduğumuz yüzlerce kiptan size arz ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun efendim.

PROF. SALTİK: “ATATÜRK VE OSMANLI SENTEZİ YAKIŞIKSIZ”

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi efendim, Sayın Akgündüz Atatürk'ün adını ve Osmanlının adını birlikte anıyor. Bu, doğrusu hiç de bir araya gelmesi yakışıklı olmayan bir sentez.

Osmanlı ve Atatürk birbirine öylesine ters ki, Osmanlı hanedanını, 600 yıl boyunca egemenliğini gasp edendir hanedan olarak ilân eden, *Hıyaneti Vatanîye Yasası*'yla yurtdışına gönderen...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu değerlendirmelerinizi kamuoyuna bırakın.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kesmeyin sözümü lütfen.

Halifeliği kaldırarak egemenliği gerçek sahibine, ulusa armağan eden bir insanı, Osmanlı ve Atatürk'ü birlikte anmak hiç yakışmıyor, bu büyük bir çelişki, onu müsaadenizle belirtmek isterim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Birlikte anıyorum ve şeref duyuyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi devam edelim.

3. Murat döneminde yapılan rasathaneyi, Şeyhülislamın fetvasıyla topa tutturan Osmanlıya mı övgü diziyorsunuz?

1812 yılında -ben bir hekimim- veba salgını çıktığı zaman, veba mikrobuyla savaş için önlem alınması gündeme getirildiğinde, Şeyhülislamın fetva vererek, “Hayır, bu mikroplardan olmamaktadır, bu Tanrı'nın ilahi bir iradesidir, bu anlamda savaş ilan etmek karşı çıkmaktır.”

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O Şeyhülislamın fetvasının kaynağını verir misiniz? Hayali fetva üretmeyin beyefendi.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Türk Tarih Vakfının çıkarttığı *Veba* kitabında; kaynağını da buradan söylüyorum size.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kaynak sordunuz, kaynak da söylüyorum. Yani, insafsız bir biçimde kaynakların elimin altında olmayışının üstüne gidiyorsunuz?

İlhan Arsel'in, Bilim ve Ütopya'nın 59. sayısında "Osmanlıya Özlem" başlığıyla çıkan makalesi mi yanlış? **Murat Çulcu'nun Marjinal Tarih Tezleri** mi yanlış? **Doğu Perinçek'in Osmanlı'da Hoşgörü ve Hoşgörünün Tarihsellliği** mi yanlış. Cumhuriyet ve Soykırım...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bunlarda ne var, ne yok bilmiyoruz ki.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- İşte bu söylediklerimi bu kaynaklardan aktardığımı söylüyorum size.

Şimdi ben toparlayacağım Sayın Cevizoğlu.

Bu tür ayrıntılarla insanların kafasını bulandırmanın anlamı yoktur. Timur'un 2. Beyazıd'ı 1402'de yendikten sonra, *"Bre Frenk dölü Yıldırım"* diye kafese koyduğunu da anımsamak ve sormak gerekir; Timur neden *"Bre Frenk dölü Beyazıt"* demiştir sekiz ay kafeste gezdirirken Yıldırım Beyazıd'ı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Öyle bir ifade kesinlikle mektuplarında yok.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bunlara yanıt vereceksiniz siz, not alın yanıt verin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayalinizden konuşuyorsunuz.

Hulki Cevizoğlu- Hatta bunun sonucu bir intihardan söz ediliyor değil mi?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet.

Sayın Cevizoğlu, ben üç beş dakika içinde bitireceğim, zamanınızı almayacağım.

Hulki Cevizoğlu- Yok beş dakika değil, üç dakika dediniz, sürekli uzatıyorsunuz, toparlayın lütfen.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tamam, üç dakikada bitireceğim. Osmanlı Hanedanının Osman Gazi'den sonra Orhan Gazi'den başlayarak Asforçe, Teodora ve Horafili adlı üç Rum kadından kaynaklandığını başta **Ali Meram**'ın "*Padişah Anaları*" olmak üzere bütün kitaplar yazıyor, buna yanıt versinler Sayın Akgündüz.

Az evvel de söyledim, Fatih kendisinin Pers soyundan geldiğini kanıtlayan Kristovulus'a İmralı Adasının Krallığını vermiştir Müslüm Erdenoğlu'nun kitabında yazılanlara göre bunlara yanıt versin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Aynı şeyi tekrar etmeyin efendim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi Osmanlı giysileri giyip New York'ta "Türk Günü" diye ilân ederek dolaşmanın, o Yeniçeri giysileri içinde pala bıyıklarla dolaşmanın Türkiye Cumhuriyeti'nin bugünkü çağdaş imajına ne katkı sağlayacağını beraberce tartışalım, değerli arkadaşlar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tarihi anımsamanın ne alakası var bununla?

AKGÜNDÜZ: "HAMMER KONUŞUYOR GİBİ GELİYOR BANA"

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Dinleyin efendim, dinleyin.

Türk Günü diye, Avrupalının kafasında, Hristiyan insanların kafasında zalim, zulüm sahibi, barbar olarak yer etmiş bir imajı tazelemenin ve buna sahip çıkmanın bir anlamı yok.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Soruyorum, siz Avrupalılarla aynı mı düşünüyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Dinler misiniz lütfen?

Bugünkü çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin imajına bu ters düşmektedir, zarar vermektedir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Beyefendi, Hammer konuşuyor gibi geliyor bana.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ne konuşuyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sizi dinlerken Hammer konuşuyor gibi geliyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bu sizin hüsnü kuruntunuz efendim, ben kişisel görüşlerimi ifade ediyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Avrupalılarla aynı mısınız?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet, dinler misiniz lütfen.

Osmanlının bu görünümünü ortaya çıkarmak, Türkiye'nin çağdaş imajına ters düşmektedir ve Türkiye Cumhuriyeti'ne zarar vermektedir Sayın Akgündüz.

SALTİK: "TÜRKİYE CUMHURİYETİ'Nİ OSMANLI'NIN REDDİ MİRASI TEMELİNDE KURDUK"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Soru soruyorum kamuoyuna, 65 milyona; siz Avrupalılarla aynı mısınız? Bu söylediğiniz cümlelerin birçoğu Yunan tarihçiler tarafından ileri sürülüyor Osmanlı'nın 700. yılında. Ama objektif Amerikalı tarihçiler bunu söylemiyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Dinleyin Sayın Akgündüz; **Biz Türkiye Cumhuriyeti'ni Osmanlı'nın reddi mirası temelinde kurduk**, Osmanlı'yı reddi miras olarak Türkiye Cumhuriyeti'ni kurduk.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Biz reddi miras etmiyoruz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Eğer kutlayacağımız...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Cumhuriyet de, Osmanlı da bizimdir diyoruz. Osmanlı'ya dönme gibi özlemimiz de yok.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ama efendim, Sayın Cevizoğlu, kör dövüşüne dönüştü. Ben dinledim Beyefendiyi, izin versinler tamamlayayım, benim konuşmam iki dakikayı geçmeyecek.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi Sayın Saltık, aynı şeyleri tekrar etmeyin.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tekrarlamıyorum, bitiriyorum efendim, iki dakika içinde bitiriyorum.

Hulki Cevizoğlu- Bazı şeyleri karıştırmamak gerekir galiba. Nedir onlar? Amerika'da Osmanlıların 700. yılının kutlamasında giyilen elbiseler, işte Mehter Takımının gösterisi; orada Sayın Ahmed Akgündüz onları savunuyor olabilir ama onları düzenleyen Sayın Akgündüz değil, Kültür Bakanlığı düzenliyor galiba.

Aslında siz daha önce bizim bir başka programımızda bu eleştiriyi yapmıştınız ve Hükümet yetkilerini de eleştirmiştiniz. Ama kimi eleştirdiğinizi isterseniz adres vererek söyleyin ki daha net anlaşılsın, Sayın Akgündüz neyle ilgili cevap vereceğini bilsin. Çünkü, başka bekleyen konuklarımız da var, bunun sonucunu alamayız.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tamam.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz size dedi ki, "ben Sayın Saltık'ı dinlerken Hammer'i dinlemiş gibi oluyorum, Yunan tarihçilerini dinlemiş gibi oluyorum."

Siz Sayın Akgündüz'ü dinlerken kimi dinlemiş gibi hissediyorsunuz kendinizi?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- İsterseniz böyle bir polemik noktasına çekmeyelim ama ben şunu anlamak istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Siz bilirsiniz.
Buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık-Türkiye Cumhuriyeti şu anda birçok koldan kuşatılmış durumda, İkinci Cumhuriyetçiler bunlardan biri.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bu mevzu ile ne alakası var bunun?

Prof. Dr. Ahmet Saltık-Bakın, yine Akgündüz devreye girdiler.
Sayın Akgündüz, dinleme olgunluğu gösterin lütfen.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, lütfen bu tespitinizle bizim sohbetimizin ne alakası var?

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Dinleme olgunluğu gösterin lütfen.
Bakın, asıl alakası bununla, şimdi söyleyeceğimle ilgili. Siz bir yığın ayrıntıyla insanların kafasını karıştırarak ana hattı gözden kaçırıyorsunuz.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz de mi İkinci Cumhuriyetçi acaba?

PROF. SALTİK: “NEO OSMANLILAR TÜRKİYE CUMHURİYETİ’Nİ KUŞATTI”

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bilemiyorum Sayın Akgündüz İkinci Cumhuriyetçi mi, ben böyle bir iddiada bulunmadım.

Şimdi ben, izin verin tamamlayayım laflarımı, bitireceğim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi Türkiye Cumhuriyeti bir neo Osmanlılar tarafından kuşatılmış durumda.

Sözlerimin ilk bölümünde ifade etmiştim, Osmanlıyı ve şeriatı sevimli göstermek anlamında bu neo Osmanlılık ortaya getiriliyor diye.

600 yıl boyunca, 400 yıl boyunca şu kadar insanı idare etti dediler Sayın Akgündüz, bu büyük bir başarıdır dediler; hayır, bu bir zulümdür, bu kadar insana yüzyıllarca baskı yapmak yoluyla, asimilasyon yapmak yoluyla, haraçla, kılıçla...

Hulki Cevizoğlu- Onları söylediniz efendim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bunları tekrar ediyorsunuz.

Hulki Cevizoğlu- Siz müdahale etmeyin Sayın Akgündüz.

PROF. SALTİK: “600 YILLIK KARA BİR DÖNEM”

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Peki, tekrarsa bu anlamda bunu geçelim burada.

Şimdi bakın, dönen çerçeve, neo Osmanlılık çerçevesi içinde Türk Devletini kuşatan kollardan bir tanesidir. Ulus-devleti zayıflatmak, Misak-ı Milli sınırları içerisindeki Türkiye Cumhuriyeti’ni tehlikeye sokmak için atılan adımlardan bir başkası-

dır. Osmanlı'ya özlemin altında yatan budur. Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş imajına yakışmamaktadır. Biz tamamen Osmanlı'yı reddi miras yapmak yolu ile şunu söylemeliyiz: Şanlı Türk tarihi binlerce yıldan beri gelmektedir, en az...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 600 yıl şanssız tarih mi?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Onu söylüyorum, tam da onu söylüyorum Sayın Akgündüz, kesmeden dinleyin.

Hatta Ön Türk Tarihi, **Halûk Tarcan**'ın kitaplarında yazdığına göre, **10-15 bin yıl öncesine kadar ön Türklerin tarihi uzanmaktadır**. 600 yıllık dönem, Türk tarihinin kara bir dönemidir, ulus egemenliğinin tümüyle elinden alındığı, gasp edildiği bir dönemdir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O sizin basit bir iddianız.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bernad Louis'in de dediği gibi, Osmanlılardan kurtulan, egemenliğini alan son ulus Türk ulusudur. O bakımdan Osmanlı'yı reddetmek bize tarihsel bakımdan da hiçbir şey kaybettirmez, kazandırır. Bizim tarihimiz açısından kara bir dönem olarak ortaya çıkıyor.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, son olarak size şunu sormak istiyorum:

Genellikle hep yabancı tarihçilerden, Bernad Louis'den söz ettiniz ama Türk tarihçilerden, özellikle Osmanlı tarihçilerinden, yani Osmanlıları savunmasa dahi Osmanlı tarihçisi olan, Osmanlıları eleştiren bir tarihçi kaynağınız var mı? Sayın Akgündüz'ün sözlerini tekrar etmek gibi anlamayın bunu ama verdiğiniz isimler, kaynaklar hep yabancı kaynaklar. Verdiğiniz Türk kaynakları ise, daha çok yazarların kaynakları. Yani tarihçi, bilimadamı değil. Yazarlar roman yazabilir. Bakınız, başka yazar konuklarımızla da Fatih'in İstanbul'u fetih yıldönümlerinde çok program yaptık, hatta üç hafta peş peşe program yaptık, Fatih'in eleştirisi anlamında. Ama burada tarihçilerin neler söylediğinden yola çıkarak bir program yapmaya çalıştık, şimdi de onu yapalım.

Yani, yazarlara mı bakacağız?

Yazarlar her şeyi yazabilir, sağlam kaynaklara da dayanabilirler, doğrudur.

Ama biz Osmanlıların aleyhinde de olsa Osmanlı tarihçisine mi bakacağız?

Bugün bir başka ülkeyi eleştirebilirsiniz, ama o ülkeyi bilen bir bilimadamının eleştirmesi ayrıdır, bir politikacının eleştirmesi ayrıdır.

Ben ülkelerin isimlerini vermek istemiyorum ama Türkiye'yi eleştiren bir yabancı ülkede bir Türkolog eleştiriyorsa o daha ciddi olabilir. Tabii, arasında siyasi etkiler var mıdır, açıklamak gerekir ama biz tarihçilerden yola çıkalım. Yani, bu program biraz daha bilimsel temele otursun istiyoruz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet. Bakın, ben az önce kaynakları sıralarken hem yabancı kaynaklardan, hem yerli kaynaklardan birçoğunu sıraladım.

Hulki Cevizoğlu- İşte onların arasından Osmanlı tarihçisi kim var acaba?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- *Naima Tarih*'ne bakınız, *Naima Tarih*'inde de - Osmanlı'nın köklü tarihçilerinden bir tanesi- Türklerin ne denli aşağılandığını, ne denli hakir görüldüğünü...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bu doğru değil.

Hulki Cevizoğlu- Tamam, bunu bir kaynak olarak not alıyorum, *Naima Tarih'i*ni söylüyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık-Gayet tabii.

Hafız Hamdi Çelebi'nin Padişaha verdiği fetvaya bakınız, o fetvada demektedir ki, "*Padişahım, bu Türkler at sırtında gezen bedevilerdir, çiğ et yemekteirler ve katilleri vaciptir.*"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç alakası yok.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hiç alakası yok, bizim söylediklerimizin hiç alakası yok. Neden alakası olmadığını siz sanıyorum Sayın Akgündüz'e soracaksınız birazdan.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, özür dilerim, Osmanlı şeyhülislamı ve kazaskerlerinden, Şah İsmail'in tahrikiyle Anadolu'yu İranlaştırmak isteyen ekibe karşı şeyhülislamların verdiği fetvaları burada tutup bütün Osmanlı Devletini itham etmek üzere kullanmaya çalışıyorsunuz. Kaynağı da doğru dürüst zikredemiyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben size yüzlerce kaynak saydım, yüzlerce olay saydım, yüzlerce belge saydım.

Hulki Cevizoğlu- Saydı ama Sayın Akgündüz siz bu kaynakları geçerli kılmadınız galiba. Ama Sayın Saltık'ın sözlerinin sonunda hepsini içine alacak bir cümlesi vardı, "600 yıl, Türk tarihinin bir kara dönemidir" dedi. İsterseniz buna bir cevap verin vermek istiyorsanız, yoksa Sayın Saltık'a teşekkür edeceğiz, diğer çok sayıda, onlarca konumuz bekliyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Hemen şunu ifade edeyim: Osmanlı Devleti, 300 senesi dünyanın tek süper gücü olmak üzere, sadece Müslümanlar için değil, hem Müslümanlar için, hem Hristiyanlar için, hem Yahudiler için, hatta ve hatta bir Amerikalı araştırmacının tespitine göre, çok farklı inanç ekollerine mensup olan bir kısım insanların...

Hulki Cevizoğlu- Bu Amerikalı araştırmacı, size de soralım, Amerikalı bir yazar mı, bilimadamı mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yazar, profesör. Kendisi şu anda Princeton Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan bir arkadaşımız.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kim efendim?

Hulki Cevizoğlu- Ne profesörü?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kendisi Osmanlı tarihiyle alakalı doktora tezi, Suriye-Osmanlı münasebetleri olan bir profesör arkadaştan bahsediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlı ve Ortadoğu uzmanı mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kim acaba bu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bu arkadaşın da tespitiyle, az müsaade buyurun...

Hulki Cevizoğlu- Adını soruyor hatırlıyorsanız.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Profesör Caşuva. İngiliz tarihçisi Thonbee diyor ki...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Yahudi asıllı Caşuva...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- “İnsanlık âlemi, Eflatun’un ideler âlemini insanlara gösterecek ve Farabi’nin *El Medinetül Fazıla’sını*, Faziletli Şehri’nin risali olarak zikredilebilecek bir medeniyet görmek istiyorsa, bütün din mensupları ve ırkların huzur, içinde yaşadıkları -elbette ki yükselme dönemini kastediyor- Osmanlı Devleti’ni misal olarak söyleyebiliriz”.

Ben bu karanlık devir anlayışına üzülererek ifade edeyim ki, sizi dinledikten sonra şaşıyorum...

Hulki Cevizoğlu- Tam tersini savunuyorsunuz galiba siz de.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Başka bir şey söylemiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Peki.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, hepsini savunmuyorum, yıkılış dönemini de arz ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık size çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben bir cümle ekleyeyim.

Hulki Cevizoğlu- Ama şuna değinmekte fayda var galiba: Şimdi Osmanlılar öyle de olsa, böyle de olsa, bizden önceki insanlar, en basit deyişle bizden önceki insanlar...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bizim ecdadımız.

Hulki Cevizoğlu- Objektif olmak için demedim, Sayın Saltık kabul etmeyebilir onu diye; bizden önce yaşamış, bu topraklarda yaşamış, devlet kurmuş insanlar diyelim. Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşamak ve **Cumhuriyet vatandaşı olmak geçmişisi savunmamak anlamına gelir mi?**

Bizim şu anda çevremizdeki düşmanlar da kendi geçmişlerini savunuyorlar mı, savunmuyorlar mı? Geçmişte hatalar yapılmış olabilir. Sayın Akgündüz size katılmasa da, sizin dediğiniz diyelim ki yüzde yüz doğrudur ve Osmanlı tarihi kara bir dönemdir ama sonunda yıkılıp gitmiştir, Cumhuriyet kurulmuştur. Bu dönemde bunları savunmak bize, en azından onları yeniden yaşatmak, diriltmek amacı güdülmesine de, “geçmişte bunlar da bizim tarihimizdir” demek dost düşmana karşı iyi midir, kötü müdür? Başkaları bunu yapıyorlar çünkü. Yani, iyi de olsa, kötü de olsa, tarihe, geçmişe sahip çıkmamak mı gerekir?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Çok teşekkür ederim, sorunuz son derece anlamlı, olağanüstü güzellikte bir soru. Kısacık yanıt vereyim değerli zamanınızı almadan.

Efendim, biz -tekrarlıyorum- Türkiye Cumhuriyeti olarak Osmanlı’yı reddi miras

temelinde kurulmuş bir Cumhuriyetiz. Kutlanacak olan bir şey varsa, Türkiye Cumhuriyeti'nin 76., 176., 1076., yılı olması gerekir, bir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Onu reddetmiyoruz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- İki, sizin sorunuza yanıt efendim devam olmak üzere; biz 600 yıllık Osmanlı tarihini yargılarken, irdelerken, sorgularken ve bir anlamda da reddederken aslında tarihimizi reddetmiyoruz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Biz reddetmiyoruz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tam tersine, binlerce yıldır gelen **Türk tarihinin üzeri-ne kara bir şal gibi örtülmüş olan bir dönemi** reddediyoruz. Kendi tarihimizin aydınlığa çıkması, insanlık tarihinin önüne sunulması için biz bu dönemden sorumlu değiliz diyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Hangi dönemden sorumlu sayacaksınız geçmişte kendinizi, mesela Selçuklulardan mı, nelerden mesela sorumlu?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Osmanlıdan, 1299'dan geriye doğru bütün Türk tarihinin başının üstünde yeri vardır.

Hulki Cevizoğlu- Mesela, Selçukluların 1000. yılını kutlamayı düşünür müsünüz Cumhuriyet döneminde?

PROF. AKGÜNDÜZ: "SİZİN BU TAVRINIZA 65 MİLYON TEESSÜF EDİYOR"

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bana hiç anlamlı gelmiyor. 15 Türk devleti yıkılmıştır, şu anda 16. Türk Devleti yaşamdadır, biz bunu sonsuza dek yaşatacağız.

Ve de şunu arz etmek istiyorum Sayın Cevizoğlu. Eğer biz Osmanlı tarihine sahip çıkar isek, uluslararası ilişkilerde zayıflatılmamız ve Osmanlı'nın hesabının sorulması gibi bir kritik noktaya geliyoruz, stratejik olan bu efendim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne alakası var?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bakın, bize bütün Batılılar hâlâ eski Osmanlı'nın devamı gözüyle düşmanca bakıyorlar, barbar Osmanlı gözüyle bakıyorlar. Oysa biz bu 600 yılın hesabını üstümüzden atarsak...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, Sırlarla beraber Osmanlı'nın aleyhine mi konuşalım?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kesmeyin Sayın Akgündüz.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Aleyhinde konuşmayalım, biz sadece bu 600 yıllık dönemden sorumlu değiliz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Konuşuyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık-Bizim Türk tarihi dönemimizin üzerinde Osmanlı denen

bir hanedanın, Türklükle ilişkisi olmayan, kendine özgü yozlaşmış bir hanedanın 600 yıllık baskısı söz konusudur. Bu hanedan tarihe karışmıştır, Türk tarihiyle bir ilişkisi yoktur demek noktasındayız.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Teessüf ediyorum, millet de sizin için teessüf ediyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi neo Osmanlılık...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 65 milyon teessüf ediyor sizin bu tavrınıza.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Akgündüz, böyle duygusal değerlendirmeye bir yere varamayız.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu tavrınızdan, üzülererek ifade edeyim ki, hiçbir millet evlâdı memnun olamaz, üzüliyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben size bilimsel ve tarihsel önemi olan tahliller yapıyorum ve eğer kesmezseniz iki dakika içinde bitiriyorum, tamamlıyorum Sayın Cevizoğlu.

Hulki Cevizoğlu- Söylediniz galiba, ben size çok teşekkür ediyorum Sayın Saltık. Benim soruma da cevap vermiş oldunuz. Galiba bu daha çok üç dakikalar gerektirir. Diğer telefon konuklarımız arasında sizin görüşlerinizi paylaşacak konuklarımız var, reddedecek konuklarımız var onlara da biraz hak tanıyalım, çünkü süreci aşıyoruz.

Çok teşekkür ediyorum size.

İnşallah bir başka zaman stüdyoda olursunuz, Sayın Akgündüz ile tartışma olanğını daha rahat bulursunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bunu yaratmanızı dilerim, teşekkür ederim.

Hulki Cevizoğlu- Efendim, inşallah. İyi geceler.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- İyi akşamlar.

CENNETTEKİ CİNSEL İLİŞKİ

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Müsaade ederseniz, çok önemli ithamları var, ona bir iki cümleyle cevap vereyim.

Hulki Cevizoğlu- Çok hızlıca.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok hızlı efendim.

Hulki Cevizoğlu- Programımız İslamiyet'le ilgili değil, Osmanlılarla ilgili.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Doğrudur, tamam, bir cümleyle izah edeyim, oradan Osmanlı itham ediliyor.

Doğrudur, Kuran'ı Kerim, cennette **huri** denilen kadın hizmetçilerin, **gulman** denilen erkek hizmetçilerin bulunduğunu ve bunların hizmet ettiğini söylüyor.

Hulki Cevizoğlu- Yavuz'un kulağındaki küpeyle bağlantılı olarak açıklayın dedi,

Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani efendim, Kuran'ı Kerim'de, **cennette bu tür cinsel ilişkiler** olacakmış gibi bir yorum altında naklediyor. Etmeyin, ne hiçbir Kuran tefsirinde, ne Peygamberin hadisinde, yani şimdi erkek hizmetçi veya kadın hizmetçi deyince aklımıza gayri meşru cinsel ilişki mi gelmeli? Bu, tam bir **Kuran'a iftira**-dır, özür diliyorum.

Hulki Cevizoğlu- Gayri meşru değilse ama meşru bir cinsel ilişki cennette yok mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Erkek ile erkeğin olur mu?

Hulki Cevizoğlu- Hayır, meşru söylüyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O var, onu iddia ettiğimiz yok. Ama bu tür bir iddia, Osmanlı Devleti padişahları, Kuran'daki huri, gılman olayından esinlenerek, işte Yavuz için yapılan iddialardan biri bu, yani sanki oğlancılık yapmış gibi bir iddia.

İkincisi, Erdoğan Aydın Bey ile ilgili olan konuyu tartıştık, ona girmiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Programda, canlı yayında tartıştınız.

HAMMER'İN FATİH HAKKINDAKİ AĞIR İDDIALARI

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hammer konusuna açıklama getireceğim, çünkü izleyiciler çok merak ederler, acaba **Hammer** tamamen reddedilmesi gereken bir kaynak mı? Hayır değil.

Hulki Cevizoğlu- İşimize geldiği tarafını mı kabul edeceğiz, neye göre ölçeceğiz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Olmaz. Bakın olay şudur. Yani bir **Hristiyan tarihçidir**, iyi bir tarihçidir, **Arapça ve Farsça bilmektedir**, **Osmanlı kaynaklarını değerlendirmiştir...**

Hulki Cevizoğlu- Doğru veya eğri yazdığını nasıl ölçeceğiz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakınız, bir Hammer'in Fatih Sultan Mehmet'i değerlendirirken, yani Claut da öyle, Fransız tarihçisi, diyor ki "*Hristiyan âlemini kasıp kavuran ve yıkan padişah.*" Ama öteki tarafta da yeri yok. Yani bir eserdeki her şeyin doğru veya her şeyin yanlış olduğu doğru mu?

Hulki Cevizoğlu- Soruma cevap vererseniz Sayın Akgündüz, neresi doğru, neresi eğri Hammer'in, nasıl ölçeceğiz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Biz Osmanlının belgelerine başvuracağız, temel kaynaklara başvuracağız, en önemlisi de Kuran'a, İslam'a başvuracağız.

Hammer'in kendi kafasından bir "**Fatih Sultan Mehmet'in, Bizans komutanının oğluna âşık olduğu, onunla ilişki yaşadığı**" şeklindeki iddiası tamamen, maa- lesef Hristiyanlık taassubundan kaynaklanan ve **Fatih'e karşı duyulan bir kinin neticesi.**

Biz bunu belgeleriyle izah ettiğimiz gibi, Osmanlı tarihçiler de izah ettiler.

SALTİK'IN İDDİALARINA YANITLAR

Bir konu da şu: "*Mustafa Kemal ve Osmanlı'yı beraber zikretme*" dedi. Buna çok üzülüyorum, yani **Mustafa Kemal bir Osmanlı Paşası**.

Yani bildiğiniz gibi, **Sultan Vahdettin'in nesidir?** Hem şehzadelğinde, hem de Padişahlığının ilk dönemlerinde yaverliğini yapmış bir Osmanlı subayıdır. Yani, **Osmanlı subayı olan Mustafa Kemal Paşa'nın Osmanlı ile beraber zikretmenin ne zararı olabilir?** Doğrusu buna şaşırdım.

Bir de, tabii padişahların Hristiyan anneleri. Şimdi bir taraftan, Osmanlı Devleti insan hak ve hüriyetlerine riayet etmemiştir diye onları itham ediyor. Diğer taraftan da, bizim dinimize göre, biliyorsunuz bir Hristiyan da olsa, Yahudi de olsa eğer bir hanım Müslüman olmuşsa, hatta Hristiyan ve Yahudi dahi kalsa onunla evlenmek dinen caiz. Yani dolayısıyla, bir taraftan insan hakları deyip de Osmanlı Devleti'ni itham ediyoruz, diğer taraftan Osmanlı Devleti'nin din ayırımı yapmadan, Hristiyan'ına da, Yahudi'sine de toplumda yer verdiği için tenkit ediyoruz. Yani, bizim halk arasında bir tabir var, "Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu." Yani, meseleyi birbirinden ayırmak lazım.

Ama şu cümleyi izleyiciler çok iyi takip etmelidir...

Hulki Cevizoğlu- Özetleyelim de konuğumuza dönelim, telefonda Hakan Satılmış Bey var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- **Hiçbir Osmanlı Padişahının annesi Hristiyan olarak o çocuğu doğurmamıştır.** Çünkü Osmanlı padişahları Müslüman olmayan, Müslümanlığı şahsında özümsemeyen hiçbir hanımından çocuk sahibi olmamıştır; bu manada **evlenip de Hristiyanlıkta ısrar eden hanımlardan boşanmışlardır.**

Hulki Cevizoğlu- Evet.

İyi geceler Sayın Hakan Satılmış.

İzleyici Telefonu:

Hakan Satılmış (Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni)- İyi akşamlar.

Hulki Cevizoğlu Buyurun efendim, buyurun.

Hakan Satılmış- Hulki Bey, vakit epey ilerledi ama, benim aklımda hâlâ, programınızın başında İsmail Bey'in söylemiş olduğu sözler takılı kaldı.

Hulki Cevizoğlu- Hangi İsmail Bey efendim?

Hakan Satılmış- Sayın Akgündüz'ün, pardon.

Hulki Cevizoğlu- Evet.

Hakan Satılmış- Türk kelimesinin Müslüman kelimesiyle aynı anlama geldiği, Osmanlının belgelerini tamamıyla Türkçe tuttuğu...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tamamı değil, yüzde 90'ı.

Hakan Satılmış- Bilmiyorum...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim, tabii.

Hakan Satılmış- Yâni 600 yıllık Osmanlı edebiyatını inceledim, böyle şeyleri görmedim. Kendisine kaynak istiyor bir saattir, kaynak şu anda önümde duruyor zaten, Osmanlının Türk diline verdiği önemi eğer kendileri öğrenmek istiyorlarsa, değerli bilimadamımız **İlhan Arsel'in** "*Arap Milliyetçiliği ve Türkler*" adlı eserinin 252, 53, 54, 55. sayfalarını okumalarını tavsiye ederim; bu bir.

İkincisi; programın başından beri Sayın Akgündüz, Osmanlı Devleti'nin bir Türk devleti olduğu, 600 yıllık tarihin bir Türk tarihi olduğu imajını çizmeye çalışıyor.

Ben Sayın Saltık'la aynı fikirleri paylaşıyorum.

Bu, bizim Türk milletinin tarihinin üzerine örtülmüş **bir kara şaldır** ve kesinlikle bizim tarihimiz değildir.

Büyük önder Atatürk'ün bazı özdeyişleri var, "*Ne mutlu Türküm diyene, Türk öğün çalış güven, Türk milleti zekidir*" gibi. Sayın Akgündüz'e soruyorum, Atatürk bu özdeyişleri niçin söylemiştir acaba?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, tamam mı efendim?

Hakan Satılmış- Siz yanıt verin, ben...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, yani birinci bir iddia ileri sürdünüz, ona yanıt verip ondan sonra geleceğim.

Hakan Satılmış- Tabii buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen yanıt vereyim.

TÜRKİYE, SELÇUKLUNUN MU OSMANLININ MI MİRASI?

Hulki Cevizoğlu-Bir saniye.

Sayın Satılmış, siz de Sayın Saltık gibi bütün iddialarınızı söyleyin de diğer konuklara da sıra gelsin, bir de bakalım neler söyleyeceksiniz. Tekrara kaçabilirsiniz, hepsine topluca cevap alalım.

Buyurun.

Hakan Satılmış-Tabii ki.

Ben, büyük önderimizin söylediği gibi, **Türkiye Cumhuriyeti'nin Göktürk Devletinin devamı olduğunu** düşünüyorum, Osmanlı Devletinin ve 600 yıllık tarihin Türk tarihi üzerine örtülmüş bir kara şal olduğunu düşünüyorum, bunları kesinlikle reddediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Peki, bir şey sormak istiyorum.

Hakan Satılmış-Tabii buyurun.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi biz Göktürkler konusunda kendimizi hazırlamadığımız ve Göktürkler konusunda bu gece bilgi sahibi olmadığımız için, siz mutlaka bilgi sahibisiniz Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak, sormak istiyorum. Göktürklerin özelliği neydi, insan hakları açısından özelliği neydi, vergiler açısından özelliği neydi, ekonomi sistemleri, hukuk sistemleri, genel olarak Göktürklerin nesini beğeniyorsu-

nuz siz?

Hakan Satılmış- Göktürkler üzerine ayrıntılı bir araştırmam yok, fakat **Afet İnân**'ın kitabından öğrendiğime göre Atatürk'ün böyle bir sözü var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, neyi öğrendiniz?

Hulki Cevizoğlu- Affedersiniz; ne diyor efendim Atatürk?

Hakan Satılmış- **Türkiye Cumhuriyeti'nin Selçuklunun ve Osmanlının değil, Göktürklerin bir devamı olduğunu söylüyor Atatürk.**

Ve deminki soruma cevap vermedi galiba.

Hulki Cevizoğlu- Verecek efendim, ben takipçisiyim soruların, siz merak etmeyin, o da bizim işimiz.

Göktürklerle ilgili ben biraz bir şey öğrenmek istiyorum sizden, nedir Göktürklerin özeliği?

Hakan Satılmış- Tamamıyla millî mahiyette bir devlet oluşu, Türk kültürünün hâkim olduğu...

Hulki Cevizoğlu- Ama bakın, bunlar bir Edebiyat Öğretmeni olarak değil, sade bir vatandaş olarak söyleseniz kabul ederim de, bir Edebiyat Öğretmeni, hele Türk dili üzerine uzman bir kişi olarak daha net cevap vermenizi bekliyorum ben sizin.

Hakan Satılmış- Şimdi Hulki Bey, Göktürkler üzerine ayrıntılı bir araştırmam yok. Tarih benim bir hobim, fırsat buldukça araştırıyorum ve Sayın Akgündüz'ün demin söylemiş olduğu şeylerin kamuoyunu yanıltmaya yönelik olduğunu düşünüyorum.

Hulki Cevizoğlu- Tamam, onların cevabını alacağım ama siz dediniz ki "*Osmanlılar kara dönemdir, kara lekedir, Türkiye Cumhuriyeti onların değil ama Göktürklerin devamıdır.*"

Hakan Satılmış- Ben burada büyük önderimizin sözünü size söylemiş oluyorum. Bu fikri paylaşmış olduğumu söylüyorum sadece.

Hulki Cevizoğlu- Anladım, "*bilmiyorum ama paylaşıyorum o sözü*" diyorsunuz.

Hakan Satılmış- Bir de, Sayın Akgündüz bir şey söyledi kanıt kanıt diye. İşte, **Ali Kemal Meram**'ın "*Padişah Anaları*" adlı kitabının bir aşk romanı olduğunu söyledi, satır satır okuduğunu söyledi.

Hulki Cevizoğlu- Aşk romanı demedi efendim.

Hakan Satılmış- Öyle dedi, ben çok iyi dinledim.

Hulki Cevizoğlu- Aşk farklı bir şey, aşk demedi pomo dedi.

Hakan Satılmış- Osmanlı'yla ilgisi yok, eğer kitabı dikkatle okumuş olsaydı, kitabın son kısmında anlattığı tüm bilgilerin hangi kaynaklardan numarasıyla ve sayfasıyla verilmiş olduğunu zaten görecekti.

Hulki Cevizoğlu- Peki bir şey merak ediyorum, o kitap toplatıldı bir ara, sonra

beraat etti. Niye toplatıldı Türkiye Cumhuriyeti'nde?

Hakan Satılmış- O konuda bir fikrim yok, bilgim yok.

Hulki Cevizoğlu- Ama Türkiye Cumhuriyeti'nin savcılarını toplattı o kitabı?

Hakan Satılmış- Herhalde milletimizin bazı gerçekleri bilmesini istemediler.

Hulki Cevizoğlu- Yani hem Türkiye Cumhuriyeti'ni savunuyorsunuz, hem Türkiye Cumhuriyeti'nin savcılarının toplattığı bir kitabı...

Hakan Satılmış- Herkes her şeyi doğru yapamaz ki, yani bugün Türkiye'de pek çok kitap toplatıldı. Bugün İlhan Arsel gibi büyük bir bilimadaminin pek çok güzel kitabı toplatıldı, sonra tekrar serbest bırakıldı.

Hulki Cevizoğlu- Peki, bir başka sorunuz var mı?

Hakan Satılmış- Şimdilik bu kadar, teşekkür ederim.

Hulki Cevizoğlu- Peki, biz teşekkür ederiz.

Hakan Satılmış- İyi geceler.

Hulki Cevizoğlu- Aynlmayın bir saniye. Sizin Hakan Bey'e soracak, cevap alacak bir durumunuz yoksa veda edeceğim, eğer soracaksanız hatta kalacak.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İhtiyaç yok, ben cevap vereceğim.

Hulki Cevizoğlu- Ama sataşma olmayacak, olursa hatta tutacağım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, neden sataşayım?

Hulki Cevizoğlu- Peki, iyi geceler Sayın Satılmış.

Hakan Satılmış- Oldu, iyi geceler.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi, Sayın Satılmış'ın iddia ettiği bir olay var, "Siz Türkün Müslüman manasına geldiğini belgelerle iddia ettiniz." Dikkat ederseniz ben belge dedim, yani bu çok önemli bir olaydır.

Şimdi çok kıymetli **Prof. Halil İnalıcık** Hocam, **İlber Ortaylı** Hocam ve çok kıymetli Osmanlı tarihçileri bilirler, bizim belge deyince aklımıza gelen, Osmanlı Devleti'ne ait uygulama belgeleridir. Bunlardan birincisi, 170 milyonu geçen Osmanlı arşivindeki belgelerdir.

Hulki Cevizoğlu- Kaç milyon.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 170 milyon belge.

Hulki Cevizoğlu- Bunların hepsi araştırmacılara açık mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Maalesef, üzülerek ifade edeyim, 1986'da başlayan, ben orada uzman müşavir olarak görev yaptım ve az çok bunların tasnif edildiği yerlerin...

Hulki Cevizoğlu- Ne kadar tasnif edildi, ne kadar açık bunların?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Zannediyorum yüzde 35'e yakını tasnif edildi. Bütün bu belgelerde bir kısım Memlûklü Sultanlarına veya benzeri...

Hulki Cevizoğlu- Siz bu milyonlarca belgeyi inceleme fırsatını buldunuz mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tamamını mümkün değil.

Hulki Cevizoğlu- Bir insanın ömrü yetmez buna.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama şimdi bakın, olay şu: Farz edelim ki, defterdarlıkla ilgili belge var, mesela *mühimme defterleri* var. Ben *mühimme defterlerine*...

Hulki Cevizoğlu- Nedir *mühimme defterleri*?

A.A.: "OSMANLI'NIN RESMÎ DİLİ TÜRKÇE'YDİ"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- *Mühimme defterleri* şudur.

Osmanlı Devleti'nin en yüksek adli, sosyal, idarî, malî yüksek kurulu, bakanlar kurulu demek olan bu yüksek kurulun aldığı bütün kararlar Padişahın onayından geçmesine *mühimme diyoruz* ve bunlar kaydediliyor.

Hulki Cevizoğlu- Bu *mühimme defterleri*yle ilgili bir şey söylüyordunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen söylüyorum, Türkçe olmayan bir tek mehtin var mı? Yok.

Hulki Cevizoğlu- Yani, "*Osmanlının resmî dili Türkçe idi*" mi demek istiyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim, tabii.

Hulki Cevizoğlu- Peki Osmanlıca dili neydi, kullanılan Farsça neydi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakınız, o ayrı hadise. **Ahmet Sedat Paşa** diyor ki, "*Farsça'dan, Arapça'dan ve Türkçe'den kelimeler kullanılarak ortaya çıkmış yeni bir dil gibidir.*"

Ben bunu ben kabul ediyorum. Ama ben şu noktaya dikkat çekmek istiyorum: **Selçuklu Devleti Farsça'yı kullanmıştır, Memlûklü Devleti Arapça'yı kullanmıştır, ama Osmanlı Devleti, kurulduğu günden bu yana yargı kararlarında bile; tamamen mahkeme kararlarında, çok az istisnaların dışında Türkçe'yi kullanmıştır.**

Hulki Bey, ben bir noktaya daha dikkat çekeyim, önemli bir konu o.

Hulki Cevizoğlu- Ama benim hatırladığım, bu Osmanlı arşivleri açıldığı zaman, en büyük sıkıntı, bunların Türkçe'ye çevrilmesi sıkıntısıydı. Siz ama Türkçe diyorsunuz, çevirmeye ihtiyaç yok gibi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bakın, şimdi Osmanlıca yazının Türkçe'ye transferi...

Hulki Cevizoğlu- Osmanlıca Türkçe'si mi diyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim. Yani Türkçe demiyorum, yani La-

tin harfleriyle değil.

Hulki Cevizoğlu- Ömeğin Göktürklerin Türkçe'si, Selçukluların Türkçe'si, Osmanlıların Türkçe'si.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O ayrı mesele, o diller değişiyor, Uygurca'da farklılık var, ötekinde farklılık var, benim burada iddiam şu: **Osmanlı Devleti yargı dilini, yürütme dilini ve yasama dilini yüzde 99 Türkçe yapmıştır.**

Ha arkadaşımızın dediği haksız mı? Efendim edebî metinler.

Mesela 3. Murat, hem **Farsça divanı** var, Hem **Arapça divanı** var, hem de **Türkçe divanı** var. Mesela Kanuni Sultan Süleyman veyahut ta Yavuz Sultan Selim, **Türkçe şiir** de yazmış, Arapça şiir de yazmış, Farsça şiir de yazmış; bu bir kültür zenginliğidir. Yani ben edebî metinleri söylemedim.

Osmanlı tarihi boyunca tabî ki Arap âlimler var, Arap toplum var, Arap insanlar var, bunlara hitap eden edebî metinlerin de kaleme alınması normaldir. Ama mühim olan, en önemli olan, Osmanlı Devletinin resmî dil olarak Türkçe'yi kullanması hadisesidir.

Ben, İlhan Arsel ile alâkalı söze de bir noktayla değinmek istiyorum, kendi de gayet açık ifade etti: İlhan Arsel maalesef kendisi bir Anayasa Hukukçusudur. Ama üzülerek ifade edeyim ki, bir kısım tarihî gerçekleri sapıtarak kitabını kaleme aldığından dolayı, Türk savcılar tarafından defalarca toplatılmıştır. Ben o konuda ayrıntıya girmek istemiyorum.

Hulki Cevizoğlu- İlhan Arsel'in serbest kitapları çok, şu anda satılıyor.

Biz tabî, izleyicilerimize, telefonlara sıra verdikçe, bizim önümüzdeki sorular, aklımızdaki sorular...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Azalıyor.

Hulki Cevizoğlu- Azalmıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani azalmıyor da vakit azalıyor.

Hulki Cevizoğlu- Bekliyor, burada bekliyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Vakit azalıyor.

Hulki Cevizoğlu- Bir izleyicimizin sorusunu da biz söyleyelim, kendisi istemedi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabî efendim, tabî.

Hulki Cevizoğlu- Ahmet Dolapçı, sanayiciymiş; Konya Atatürkçü Düşünce Demeyi'nin Kurucu üyesiymiş aynı zamanda. Diyor ki size: *"Peygamberimizin 'Ben gidiyorum, benden sonra kendi idarecilerinizi kendiniz seçin' anlamında bir sözü var."*

Var değil mi böyle bir hadis, yani bu mealde?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, o aynı mealî hatırlamıyorum, ama bu manada hadisler var tabî.

Hulki Cevizoğlu- Evet, bu manada hadisler var diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama aynıysa değil.

Hulki Cevizoğlu- Meali önemli, anlamı, yaklaşık anlamı.

“Bu sözde Cumhuriyet rejimi kastediliyordu. Osmanlı o kadar iyiydi de, niye Peygamberimizin bu, kendi idarecinizi kendiniz seçin anlamındaki sözüne uygun davranmadı, seçim yoktu da padişahlık devam etti bu kadar?” diyor. “Bu nasıl İslamiyet?” diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen açıklayayım.

Ewela Osmanlı Devleti Müslüman bir devlet. Tabii ki devlet başkanlığı seçiminde de, yetkililerin seçiminde de İhtimmin tavsiye ettiği metotları takip etmeleri normal.

Hulki Cevizoğlu- Devlet başkanlığında bir seçim mi söz konusu Osmanlılarda.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, hemen onu anlatıyorum müsaade ederse-niz.

Hulki Cevizoğlu- Padişahları kim seçiyordu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İslam tarihinde ve İslam hukukunda devlet başkanlığı seçimi için üç tane tavsiye var.

Bunlardan birincisi...

Hulki Cevizoğlu- Tavsiyeleri merak edersem sorayım isterseniz size.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Emir var, ama önemli.

Hulki Cevizoğlu- Emir var da, bu uygulamada nasıldı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, hemen geçiyorum.

Birincisi, **biat usulü**; bahsettiğim, Peygamberimizin tavsiye ettiği metot odur, yani seçim usulü.

Birisi, mevcut devlet başkanının bir sonrakini **tayin** etmesi, onun şartları var.

Birisi de, belli bir kurulun, belli bir medisin seçmesi, biz buna **şûra metodu** diyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Yani, cumhuriyet..

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, öyle de diyebilirsiniz.

Hulki Cevizoğlu- Medisin içinden çıkan bir hükümet.

AKGÜNDÜZ: “HİLAFET HZ. HASAN’IN HALİFELİĞİYLE BİTMİŞTİR”

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ancak Hulki Bey, şunun altını çizmemiz gerekiyor: İslamiyet hiçbir devlet şeklini mecbur etmemiştir.

Hulki Cevizoğlu- “Bu üç taneden bir tanesini seçeceksiniz” mi demiştir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Demıştır.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlılar da nedense bir tanesini, biatı mı seçmişler?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Biatı seçmemişler.

Hulki Cevizoğlu- Neyi seçmişler?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani resmî platformda biatle Osmanlı padişahını göreve başlatmışlar.

Hulki Cevizoğlu- Biat boyun eğmek mi demek, ne demek?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, **biat boyun eğmek değil, biat sözleşme demek.** Jan Jacques Rousseau'nun "*Sosyal Sözleşme*"sine benzer bir kavramdır bu. Yani, millette devleti idare edecek olan insanın sözleşme yaparak o görevi ona devretmesi demektir, seçim usulüdür bu, tamamen seçim.

Hulki Cevizoğlu- O da seçim. Nasıl olacaktı eğer buna uyulsaydı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama maalesef Peygamberimizin hadisi de kismen eksik ve yanlış nakledilmiş, olay şu: Buyuruyor ki, "*benden sonra hilafet 30 sene devam edecek*", gerçek manada halifelik. **Nitekim Hz. Hasan'ın hilafetiyle bu iş bitmiştir.** Ondan sonra ise maalesef Emeviler, maalesef Abbasiler...

Hulki Cevizoğlu- Maalesef Osmanlılar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Maalesef diyorum ve **maalesef Osmanlılar İslam'ın haram kılmadığı, bakın, gayri meşru ilân etmediği...**

Hulki Cevizoğlu- Ama zorunlu da kılmadığı...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama, **tavsiye de etmediği saltanat usulünü devam ettirmişlerdir.**

Hulki Cevizoğlu- O zaman bir yerde Atatürk İslamiyet'e uygun davrandı, hilafeti kaldırdı!

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O ayrı, yorumlanabilir.

Hulki Cevizoğlu - O ayrı olur mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hilafeti değil, hilafet ayrı bir hadise, ona girmeyelim, o Cumhuriyet dönemine ait bir konu.

Hulki Cevizoğlu- Ama diyorsunuz ki, **Hz. Muhammed "*benden 30 sene sonra gerçek manada halifelik bitecek*"** demiş. Niye 300 sene, 600 sene, 900 sene devam etmemiş...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama hilafeti anlatıyor, hilafet 30 sene devam edecek diyor, ama diğerleri de halife değil manasına değil. Ama bir kısım şartlar eksik olduğu için şeklen halifelik demişler.

Hulki Cevizoğlu- Hilafet olmadan halifelik olur mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, hilafet de, halifelik de aynı mana, aynı kelime.

Hulki Cevizoğlu- Halife, hilafeti temsil eden kişi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bütün İslam hukukçuları Emevi halifelerini

de, Abbasi halifelerini de, Yavuz'dan itibaren Osmanlı halifelerini de halife olarak kabul etmişler.

Şunu söylemek istiyorum...

Hulki Cevizoğlu- Sonuçta izleyicimizin sorusuna dönersek.

PADİŞAHLAR MÜSLÜMAN İSE, NİÇİN HZ. MUHAMMED'İ ÖRNEK ALMAMIŞ?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bitiriyorum, ama önemli, bunu bitireyim.

Osmanlı Devleti'nin halifelerin göreve gelme usulünde tatbik ettiği saltanat usulü İslam'ın tavsiye ettiği bir usul değildir ama gayri meşru ve haram kabul ettiği bir usul de değildir. Bunlar farklı farklı şeyler. Tavsiye ettiği bir usul olmaması ayrı, haram kabul ettiği bir usul olmaması ayndır.

Hulki Cevizoğlu- Ayırdır da, babadan oğula geçme yöntemi de tavsiyelerden bir tanesiydi diyorsunuz öyle mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, tavsiye etmemiştir diyorum, ama haram ve gayri meşru görmemiştir. Bunlar farklı farklı şeyler.

Hulki Cevizoğlu- Konumuzun dışına fazla taşmayalım ama Hz. Muhammed'in hadislerinden ve sünnetlerinden eğer İslamiyet'e göre gidilecekse, Hz. Muhammed de babadan oğula geçirmemiş kendi devlet adamlığını.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, geçirmemiş.

Hulki Cevizoğlu- Peki, niye İslamiyet'in temsilcisi ise Osmanlı, niye Hz. Muhammed'i örnek almamış da, babadan oğula, hatta oğuldan bir kısmını da katlederek devlete isyan etti gerekçesiyle bu hanedanlığı sürdürmüşler? Hz. Muhammed gibi yapsalardı İslamiyet'e daha uygun olmaz mıydı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi Hz. Muhammed gibi derken, Hz. Muhammed illâ şu seçim tarzda olsun diye kesin bir emir vermemiş.

Hulki Cevizoğlu- Dememiş ama illâ...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama kendisinin tatbik ettiği olay o. Ben de diyorum ki, Osmanlı padişahları...

Hulki Cevizoğlu- Ama işte hadis ve Hz. Muhammed'in uygulamaları çok önemli değil mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok önemli.

Hulki Cevizoğlu- Önemliyse, niye padişahlar buna uymamış?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama ben de diyorum ki, **sırf padişahlar değil, Emeviler de uymamış maalesef, Abbasiler de uymamış, Osmanlı padişahları da bu noktada uymamış.** Ama bu yaptıkları iş bizim Kuran'a göre, hadise göre de haram kabul edilmemiş; bunlar farklı farklı şeyler.

Hulki Cevizoğlu- Onu da tek tek yazmaları gerekiyordu demek ki.

Şimdi iki tane izleyicimiz var, onlara dönmeden önce, Osmanlılardaki kardeş katliyle ilgili birkaç tane daha örnek var, onları kısaca söyleyeyim, sizin ezberinizdedir mutlaka.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, çoğu; evet.

KATLİAM DÜZEYİNDEKİ “KARDEŞ KATLI”NDEKİ USUL!

Hulki Cevizoğlu- 3. Murat'ın kardeşlerini katletmesi, sonra 3. Murat'ın yerine gelen oğlu 3. Mehmet'in yine kardeşlerini katletmesi, bir anlamda **katliam alışkanlığı-nın babadan oğula transferi** gibi...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O ifade yanlış.

Hulki Cevizoğlu- Bu nasıldır?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben hemen söyleyeyim.

Hulki Cevizoğlu- Babası kardeşini katletmiş, oğlu kardeşini katletmiş.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Doğru. Evvela; hiçbir Osmanlı tarihçisi, hiçbir Osmanlı şeyhülislamı 3. Mehmet'le 3. Murat'ın yaptığı, **gerçekten de katliam denebileceği olan bu uygulamayı** tasvip etmiyorlar, ben de kitabımda tasvip etmedim, *şerri şerifin* dışına çıkmışlardır dedim, hatta Osmanlı Devleti'nin manevî açıdan gerilemesinin önemli sebeplerinden biri diye noktayı koydum. Bunu özellikle ifade edeyim.

Hulki Cevizoğlu- Yani, İslam hukuku açısından bile uygun görmüyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kesinlikle.

OSMANLININ YIKILIŞI BİLİM DÜŞMANLIĞI İLE BAŞLIYOR..

Hulki Cevizoğlu- Peki, hızlıca geçelim, başka konularımız var.

Az önce Sayın Prof. Ahmet Saltık da belirtti, tam söylemedi ama tam şöyle söylenmesi gerekirdi galiba: 3. Murat zamanında Astronom Takiyuddin tarafından yapılan **İstanbul Rasathanesi**'nin, yani gözlemevinin Osmanlı şeyhülislamı tarafından, adını da verelim, Kadızade Şemsettin Ahmet Efendi tarafından yıkıldığı, topa tutulduğu doğru mu? Eğer bu doğruysa, **bilime karşı bu düşmanlık** nasıl oluyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben bunu Osmanlı Devleti'nin yıkılış sebepleri arasında özellikle zikrettim.

Hulki Cevizoğlu- Bu yıkılışa neden olacak kadar önemli bir gerekçe mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim. Niye önemli bir gerekçe? Osmanlı Devletinde maalesef "**kadızade**" diye bir nesil grubu var. Bu nesil grubu **Osmanlı Devleti'ni ilmi açıdan ciddi manada engelleyen bir ekip**. Doğrudur, 1571 yılında Müneccimbaşıliğa yükseltilen **Takiyuddin Efendi**, bizzat Padişahın kendisine verdiği paralarla bu rasathaneyi kurmuştur. Tavsiye eden Sadrazamdır, Padişah'tır, zamanın Şeyhülislamıdır. Hatta burada bir parantez açayım, dünya ilim tarihinde

rasathanenin resmen kurulması konusunda Osmanlı Devleti Avrupa Devletlerinden de öncedir. Çünkü 10 yıl sonra Avrupa'da bu manada bir rasathane kurulmuştur. Fakat üzülerek ifade edeyim, Kadızade Ahmet Şemsettin Efendi, bir kısım meselelerde **rast gele fetva** verdiği gibi, bu konuda da Padişaha etki etmiş, Hoca Sadettin'in yerine geçince bu yanlış uygulamayı yapmış.

Cevabı bitiriyorum, kimin cümlesiyle? **Kâtip Çelebi**'nin cümlesiyle. Katip Çelebi ne diyor biliyor musunuz? **"Müslümanların Sultanı, bu tip soğuk taassup sahiplerinin..."** Tenkit ediyor Kadızadeyi, ben de tenkit ediyorum. Kim olursa olsun tedip etmesi dinî görevleri arasındadır. Çünkü **maalesef geçmişte bu çeşit mutaassıplar yüzünden çok anarşiler meydana gelmiştir.** *"Gerek Halveti ve Kadızadelik, bazı ahmakların, görünürdeki salih olmalarına bakılmayıp bunları fırsat verilmeyen, nizamı âlem ancak böyle mümkündür."* Yani, bunu tenkit eden, ben de tenkit etmişim, Kâtip Çelebi de tenkit etmiş.

Hulki Cevizoğlu- Olmuştur ama onaylamıyorum, diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii ki onaylamıyorum.

Günahın Yasallaştırılması: FATİH, 11 AYLIK KARDEŞİ AHMET'İ KATLETTİRDİ Mİ?

Hulki Cevizoğlu- Bu kardeş katliyle ilgili son bir şey söyleyelim, geçelim.

Fatih Sultan Mehmet'in kardeş katli için özellikle bir Kanunname, kanun çıkarması, günahın bir anlamda, çünkü katletmek günah olduğuna göre İslamiyet'te, günahın yasallaştırılması anlamına mı geliyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayr.

Hulki Cevizoğlu- Buradaki iddia da, Fatih Sultan Mehmet'in küçük kardeşi, ama küçük kardeşinin yaşı da çok küçük, yani kendisinden bir iki yaş değil, çok küçük yaştaki kardeşi Ahmet'i katletmesi olayıdır. Hatta Türk Tarih Kurumu tarafından basılan 1985 yılı baskısı var, **Dr. Selahattin Tansel**, şu anda herhalde profesördür, onun kitabında da, **Fatih Sultan Mehmet'in son defa tahta geçmesi, cülusuyla birlikteki ilk icraatının da, babasının ve boğdurduğu küçük kardeşi Ahmet'in cenaze işleri ile meşgul olması** gösteriliyor. Türk Tarih Kurumu da bunu söylüyor bir anlamda. Buna cevabınız nedir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, hemen cevap veriyorum.

Evvela, bir, Fatih Sultan Mehmet'in *Kanunnamesi'ne* böyle bir madde almasıyla, uygulamadaki yanlışlıkları birbirine karıştırmamak lazım, **günahın kanunlaşması manasına gelmez.** Çünkü Fatih'in *Kanunname* maddesinde söylediği, **İslam hukukuna uygun olan, devlete isyan edenlerin cezasıdır.** Ama bu kanun hükmüne kendisi de muhalefet etmişse, o da yanlışlar.

Hulki Cevizoğlu- Burada bir açıklık, bir kaynak var mı, kendisi de buna muhalefet etmiş midir, etmemiş midir, bir belge var mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ona geliyorum.

İkincisi, yani bir eserin Türk Tarih Kurumu tarafından neşredilmesi demek orada ifade edilen her görüşün illâ da yüzde yüz doğru olması manasına gelmiyor. Ancak, ben bu konuda reddetmiyorum. Osmanlı tarihçileri biliyorsunuz, Batılı tarihçiler de dâhil olmak üzere önemli bir kısmı, böyle bir olayın meydana gelmediğini ve Sultan 2. Murat vefat ettiğinde Fatih Sultan Mehmet dışında hiçbir çocuğunun kalmadığını, hatta Şehzade Ahmet'in Amasya'da Vali bulunduğu sırada vefat ettiğini söyleyenler var.

Ama bunun yanında, yine bizim temel Osmanlı kaynaklarında, Osmanlı kaynaklarının bir kısmında Sultan Murat'ın İsfendiyar Bey torunu Hatice Halime Hatun'dan doğma şehzade Ahmet diye bir çocuğunun olduğunu, bunun yaşının küçük bulunduğunu ve bunun **Fatih tarafından nizamî âlem için katledildiğini** ifade ediyorlar. **11 aylık bir bebek** olduğunu iddia eden sadece **Babin** var, yani Batılı tarihçilerden bir iki kişi.

Hulki Cevizoğlu- Ama bizim Tarih Kurumu da ya da onun yayınladığı Dr. Selahattin Tansel'in kitabında...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, o şeyi naklediyor.

Hulki Cevizoğlu- Naklediyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Osmanlıdaki kaynakların bilgisini naklediyor. Yani, küçük yaşıta diyor, 11 aylık bir bebek idi demiyor. Yani, küçük yaştan kasıt nedir, 10 mudur, 12 midir?

Hulki Cevizoğlu- Ama katledildiğini söylüyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, o zaten bu kaynakları anlatıyor.

Şimdi, bir; Osmanlı Devletinin Hz. Peygamberin övgüsüne mazhar olan Fatih Sultan Mehmet'i 11 aylık bir bebeği öldürdüğü şeklindeki iddiayı ben şahsen kabul edemiyorum. Çünkü elimde böyle bir olayın olmadığına dair çok önemli tarih kaynakları var.

İki; şayet böyle bir olay olmuşsa, bu Fatih'in hatasıdır. Yani, bir insan namazı terk edip de içki içerse günahtır da Fatih böyle bir şey yapsa günah değil midir? Ama ben, kaynakların bize verdiği bilgileri hesaba kattığımızda, ben şahsen böyle bir olayın olmadığı yönündeki görüşü tercih ediyorum. Öteki görüşün de bulunduğunu söylemek istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Fatih ile ilgili ayrıntılı ayrı bir bölüm başlığı altında inceleyelim dedim ama, yeri gelmişken Fatih'in kardeş kati ile ilgili.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

FATİH YAĞMACI MI?

Hulki Cevizoğlu- Fatih'in İstanbul'u fethinden önce 27 Mayıs'ta askerlerine şehrin yağmasına izin verdiği görüşleri var, siz buna katılıyor musunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, bu da çok önemli bir konu.

Hulki Cevizoğlu- Doğru mu, eğri mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade buyurun, açıklamadığım takdirde olmaz.

Kuran'ı Kerim (...) yağmalamayı şiddetle yasaklıyor. Ama savaş gücüyle fethedilen bir toprakta gayrimüslimlerin mallarını ganimet olarak devlet adına gaziler tarafından toplanmasını emrediyor. Toplandıktan sonra, ben "*Türk Hukuk Tarihi*" eserimde bunun hukukî kurallarını...

Hulki Cevizoğlu- Toplamak ayrı, yağmalamak ayrı tabii ki.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ayrı ayrı şeyler bunlar.

Hulki Cevizoğlu- Toplanmasını mı, yağmalanmasını mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, toplanmasını. Hatta Kuran'ı Kerim hiçbir mümin için "enyehunde" kullanıyor, tabir bu.

Hulki Cevizoğlu- Yağmaya izin vermiyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yağmaya izin vermiyor.

Hulki Cevizoğlu - Peki, Fatih Sultan Mehmet yağmaya izin verdi

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim. Neye izin verdi? Ganimetleri toplayın, topladıktan sonra devlet adına taksim edin.

Hulki Cevizoğlu- Siz az önce Sayın Ahmet Saltık'la tartışırken, ciddi ve güvendiğiniz kaynak tartışması yaparken, güvendiğiniz bir kaynak olarak **Prof. Halil İnalcık'** gösterdiniz. Yine Halil İnalcık'ın *Türk Tarih Kurumu*'ndan çıkan bir kitabı, kitabın adı şu: "*Fatih Devri Üzerine Tetkikler ve Vesikalar*", cilt 1.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Doğrudur.

Hulki Cevizoğlu- Burada diyor ki 131. sayfada; "*askeri daha ziyade şevke getirmek için Sultan Mehmet, hiç istemediği halde şehrin yağmasına izin verdi. 27 Mayıs Pazar günü münadiler iki gün sonra yürüyüş ve yağma kararını orduda ilân ettiler.*"

Yürüyüş ve yağma emri verilmiş, Halil İnalcık sizin de kabul ettiğiniz bir kaynak, o da *Türk Tarih Kurumu* basımı kitabında bunu söylüyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hocama yüzde yüz saygı duyuyorum, ama...

Hulki Cevizoğlu- Kabul etmiyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kabul etmemek değil, kabul etmemek mümkün değil, Hocam gerçekten de bizim de çok istifade ettiğimiz *Türk tarihinin* nadir yetiştirdiği bir bilimadamı. Ama üzülerek ifade edeyim, ganimetle revli birbirine karıştırmaktadır.

Hulki Cevizoğlu- Nedir o?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, birisi yağmadır, birisi de *İslam ordularına gayrimüslimlerin mallarını toplama* şeklinde, ama toplandıktan sonra devletin bunu

taksim etmesi şeklindeki İslam hukukunda belirtilen kurumdur. Bunlar farklı farklı şeylerdir.

Hulki Cevizoğlu- Peki.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Nitekim ben bir misal vereceğim. Kıbn's Harekâ-ti'nda, bakınız aynı hadise olmuştur. Nasıl olmuştur? Elbette ki Rumlar kaçmıştır, ama devlet namına toplanmıştır. **Şahsı namına toplayanlarınki yağmadır.**

Hulki Cevizoğlu- Cumhuriyetle Osmanlıyı karıştırmamaya özellikle dikkat ediyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ben bir misal veriyorum, günümüzde de var diyorum. Yani, Kıbn's'ı bırakın, başka birine bakın.

Yani, **İslam hukukunda bir gazinin kendi adına çapulculuk yaparak yağmalaması yoktur, biz onun adına ganimet toplama diyoruz.**

Ama Sayın Hocamın dediği gibi...

Hulki Cevizoğlu- Yağmalama vardır, diyor burada.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama şimdi bakın, revl ile ganimet toplama arasındaki...

Hulki Cevizoğlu- Yani, Hoca yanlış mı yazmış o bölümü.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, ben olsa olsa o bilgiyi değerlendirirken belki Kuran'ı Kerim'de İslam hukukundaki o iki müesseseyi farklı değerlendirmiş olabilir, ben Hocama saygı gösteriyorum veya ganimet toplamayı yağmalama diye değerlendirmiş olabilir. Yani, bakın Hulki Bey...

Hulki Cevizoğlu- Hocamız burada bu sözü yazarken yaklaşık yarım sayfalık bir dipnot vermiş.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Doğru.

Hulki Cevizoğlu- Akşemsettin'in mektubunu vermiş.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O mektup var elimizde.

Hulki Cevizoğlu- Burada çok sayacağım, **Tursun Bey, Dukas, Tacibeyzade'nin** kitaplarını örnek vermiş.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, hepsi doğru, Hocamın verdiği kaynakların tamamı doğru. Ama tekrar ediyorum, İslam hukukunda ganimeti devletin müsaadesiyle gazilerin gayrimüslimlere ait malları toplamaları var, buna da yağma diyebilirsiniz.

Hulki Cevizoğlu- Burada yağmadan söz ediliyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama Kuran'ı Kerim diyor ki, şahsı adına, yani gidişip yakıp yıkıp mal toplama dediğimiz yağmalama yasaktır. Ama bunu bazı komutan, askerler yapmış olabilir, bu aynı hadise. Yani Hocamın anlattığı yanlış değil. Ama yorumda ben bu izahı yapmak durumundayım.

Hulki Cevizoğlu- Peki, teşekkür ederiz açıklamanıza.

Telefona dönelim.

Bir gazeteci var, Musa Ağacık ve bir bilimadamı, Celal Bayar Üniversitesi'nden. Doç. Dr Mehmet Çelik. İkisi de aynı anda hattımızda.

İyi geceler Sayın Ağacık, iyi geceler Sayın Çelik.

Musa Ağacık (Gazeteci)- İyi geceler.

Doç. Dr. Mehmet Çelik (Celal Bayar Üniversitesi-Tarih Bölümü.)- İyi geceler.

Hulki Cevizoğlu- Evet, Sayın Ağacık, önce sizden rica ediyorum.

Musa Ağacık- Şimdi ben, öncelikle bu konudan dolayı teşekkür ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Sesinizi biraz daha netleştirebilir miyiz?

Musa Ağacık- Tabii.

Sayın Osman Akgündüz'ü dinlerken...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ahmet Akgündüz.

Hulki Cevizoğlu- Ahmet Akgündüz.

Musa Ağacık- Genellikle, bir bilim insanı gibi değil de, taraflı bir şahsiyet olarak orada bulunuyor.

Bence, Osmanlı'yı değerlendirirken, kötölemek ya da gökyüzüne çıkarmanın gereği yoktur, tarihte yaşanan yaşanmıştır. Acaba ne ders alabiliriz; bu perspektifle bakmak gerekiyor.

Şimdi birincisi; Sayın Akgündüz Osmanlı'yı gülistanlık olarak gösteriyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır.

Musa Ağacık- Bende bazı şeyler var, daha önce notlar almıştım, bu tür tartışmalar konusunda.

Şimdi, verilen kaynakları bir kere yok sayıyor Sayın Akgündüz.

Ben birkaç kaynak vereyim Osmanlı'nın neden çöktüğüne ilişkin.

Ben, **Prof. Dr. Ahmet Mumcu'nun** "Osmanlı'da Rüşvet, Siyaseten Katil." On-
dan sonra, biraz önce çok ilginç bir şey söyledi; eğer izin verirseniz ondan kısa bir paragraf okumak istiyorum.

Şimdi, Yeniçeri Ocağı'na devşirme şekliyle getirilen çocukların Hristiyanların talebi üzerine olduğunu söylüyor. Fakat Lord Singal...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Talep değil; zorla olmadığını.

Musa Ağacık- Bunun yanlışlığına değiniyor. Batılıların, Hristiyanların, doğudan gelen Türklerin kendi çocuklarını küçücük yaşta rüşvet diye alıp, Yeniçeri Ocağında büyütüp, sonra kendilerine saldırtmasını çok büyük bir ıstırap, bundan dolayı Türk düşmanlığı olduğuna işaret ediyor.

Şimdi Sayın Profesörün bunları bilmesi gerekiyor. Yani, acaba Sayın Profesörün çocuğunu Hristiyan bir aile alsa, bir ülke alsa, ondan sonra büyütüp Hristiyan yap-

sa, kendisine saldırsa... Nasıl Haçlı ordulanna karşı çıkıyor da, Osmanlı'nın dört kıtada ya da üç kıtada at koşturmasına bu kadar hak veriyor.

Yani, tarihte bunlar yaşanmıştır. Artık günümüzde bunlara öykünmenin doğru olmadığını anlatması gerekirken, bunlara öykünmesi bir trajedi değil midir bilim adına ve insanlık adına? Böyle bir anlayışla biz nereye varmak istiyoruz?

MUSA AĞACIK: "OSMANLI'DA MUHALİFLER YAKILDI"

İkincisi; Sayın Akgündüz, Osmanlı'nın Alevileri katletmediğini üstüne basa basa anlattı. Oysa biraz tarihi bilen kişi...

Hulki Cevizoğlu- O bölüme henüz girmedik.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç girmedik o mevzuya.

Musa Ağacık- Anadolu'da Alevî kınımının olduğunu, örnek vereyim, tarihçi dostlar belki başka yerdeydiler, örnek veremediler, Sivas Müftüsü Hamza Efendi'nin fetvaları var bu konuda, **Kızılbaş kınımıyla** ilgili, onları meşrulaştıran...

Hulki Cevizoğlu- Hangi padişah döneminde?

Musa Ağacık- Ebussuud Efendinin, Kızılbaşların bizzat katledilmesinin...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ağacık, hangi dönemde?

Musa Ağacık- Ne kadar meşru olduğunu, ne kadar dine uygun olduğunu, ne kadar Allah'ın buyruğu, hükmü olduğunu anlatan yüzlerce örneği var. Kuyucu Murat Paşa...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ağacık, hangi dönem bunlar?

Musa Ağacık- Keza aynı şekilde.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ağacık, duyabiliyor musunuz beni?

Musa Ağacık- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Hangi dönemde bunlar?

Musa Ağacık- Şimdi, Kuyucu Murat Paşa hangi dönemde yaşıyor? Yani, Fatih'ten itibaren başlamış bunlar, anlatabiliyor muyum?

Hulki Cevizoğlu- Fatih'ten itibaren mi, Yavuz'dan itibaren mi?

Musa Ağacık- Şimdi, Fatih'ten beri başlıyor bunlar. Yani, muhalif sayıla insanların yakılması var Osmanlı'da.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bunlar tamamen yanlış.

Musa Ağacık- Şimdi tarihi tartışacaksak...

Hulki Cevizoğlu- Ne zaman olmuş bu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, Osmanlıda hiç insan yakılmamış.

Hulki Cevizoğlu- Kafası mı kesilmiş?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani olabilir, ayrı, onu kabul ediyorum, ama yakılmamış.

Hulki Cevizoğlu- Yani, gülünecek bir şey değil ama yakılmamış da...

Musa Ağacık- Efendim, Osmanlı'da insanlar yakılmıştır, şöyle yakılmıştır...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, bakın olay şu: Efendimizin kesin talimatı gereği insan yakmak şiddetle yasaktır.

Musa Ağacık- Şimdi, **Kızılbaş kanadından sayılan insanlar Osmanlı'da yakılmıştır.**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, hiç böyle bir şey yok.

Musa Ağacık- Çok sayıda bunun örnekleri vardır. Eğer Sayın Hoca izin verirse, bir gün gidip, bu belgeleri götürüp kendisiyle röportaj yapayım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok memnun olurum, çok memnun olurum.

Musa Ağacık- Yani, bilimsani bana göre objektif olmalıdır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Musa Ağacık- Yağma kültürü bütün uygarlıkta vardır, yani Batıda vardır, Doğu'da vardır. Bu, üç gün yağmadır, **üçüncü günden sonra yağma olursa, düzen bozulur diye yağmaya katılan kişinin boynu vurulur.** Bunu bilmesi gerekiyor. Yani, bunu bilmiyorsa niye Profesördür?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama ben, "*Hukuk Tarihi*" kitabımda bunun kaide-lerini anlattım. Yağma ile lütfen ganimetlerin gaziler tarafından toplanmasını birbirine karıştırmayınız. Ben, gayrimüslimlerin malları toplanmadı, alınmadı demiyorum; ama diyorum ki, Kuran'ı Kerim yağma tabirini şiddetle kınıyor, hatta, "Yağmalayan insanın Allah'a ve ahirete inancı olamaz. Bu tamamen Peygambere ve dine ihanettir" diyor. Ben, bu ayırımı söylüyorum. Ama uygulamada, birisi ganimet toplamayla yağmayı birbirine karıştırmışsa; bu kurumu ayırıyorum. Ben Türk Hukuk Tarihi Profesörüymün ve bunu 850 sayfalık *Hukuk Tarihi* kitabımda anlattım.

Hulki Cevizoğlu-Türk Hukuk mu, Osmanlı Hukuk mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, *Türk Hukuk Tarihi*. Çünkü Osmanlı, özellikle Müslüman olduktan sonra, 600 yıllık bir Türk tarihinin dilimi. Dolayısıyla, benim asıl ihtisas alanım hukuk tarihi.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Sayın Hocam...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Doç. Dr. Mehmet Çelik'e dönelim.

Bir saniye Sayın Ağacık.

Sayın Çelik'e dönelim. Eğer bu konularla bağlantılı ise sözü onu da dâhil edelim konuşmamıza; değilse biraz daha bekleteceğiz.

Sayın Çelik.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- İyi akşamlar efendim.

Hulki Cevizoğlu- İyi akşamlar.

Şu andaki tartışmayla ilgili mi söyleyecekeriniz?

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Şimdi, kısmen bununla ilgili olabilir.

Hulki Cevizoğlu-Peki, bununla ilgili olanları rica ediyorum öncelikle.

DOÇ. MEHMET ÇELİK:

1- "16 DEVLET DEĞİL TEK DEVLET VAR. SADECE HANEDANLAR DEĞİŞMİŞTİR!"

2- "OSMANLI'YI ÇIKARIRSANIZ TÜRK TARİHİ KALMAZ"

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Şimdi, tarihte şöyle bir mesele var. Tarihte bir bütünlük şart bir sefer; yani, tarihin bu temel metodolojik kaidesidir. Türk milleti her ne kadar, biz tarihçiler, "*tarihte 16 tane devlet kurmuşlar*" falan diyorsak da devlet bir tanedir. Ya hanedanlar değişmiştir, ya rejim değişmiştir. İnsanlar bunu anlayabilsinler diye biz onları ayrı devlet şeklinde anlatıyoruz. O yüzden, **Osmanlı tarihini Türk tarihinin içerisinde çıkardığınız zaman Türk tarihini yok edersiniz.**

İkincisi; bu Osmanlı dönemini özellikle Türk tarihi içerisinde çıkarmak veya arkadaşların deyimiyle, üzerine kara bir şal örtmek meselesini şöyle çok kısaca ifade edeyim: Eğer Selçuklu ve Osmanlı tarihini çıkarırsanız, Türk tarihi ile ilgili yeryüzünde bir tek iz bırakmazsınız. Bu arkadaşlarımız bu konuda art niyetlidirler her şeyden önce.

Şimdi bakınız, Göktürkler deniyor, bilmem ne deniyor. Türk tarihinin en eski dönemlerine baktığınız zaman, fizikî materyal olarak, medeniyet unsuru olarak Göktürk abidelerimiz vardır; üç tane taş. Bunların hiçbir mimarî veya estetik kıymeti de yoktur. Ondan 150 sene önce Batı medeniyeti Ayasofya'yı kurmuştur, 150 sene önce Ayasofya vardır. Türkleri tarih sahnesine çıkaran, onlara insanlık tarihinde bir yer edindiren ve medenî bir millet haline getiren İslam unsuru olmuştur.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Çelik, sizin deyiminizle hata ise, siz de aynı hataya düştünüz galiba; hem geçmişe sahip çıkmak gerek dediniz, hem de Göktürkleri biraz yerin dibine batırdınız galiba.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Hayır, yani, onu Osmanlı'yla mukayese ederken demek istedim; yoksa ben bütün olarak, 5000 yıllık...

Hulki Cevizoğlu- Osmanlı'yla değil, Hristiyanlarla da mukayese ettiniz; Göktürklerden 150 yıl önce Ayasofya'yı kurdular dediniz.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- 5000 yıllık Türk tarihini bir bütün olarak alıyorum. Şimdi bakın...

Hulki Cevizoğlu- Ama bu bütünün bazı parçaları galiba sizin için önemli.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, bütün olarak ele alıyor.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Hayır, benim için hepsi önemli.

Ben, arkadaşlara cevap olması açısından biraz belki maksadı aşan bir ifadeyle ifade ettim; o olabilir. Yoksa ben aynı şeyi söyledim.

Mesela, bundan iki yıl önce yine bizim profesörlerimizden birisi İstanbul'un fethiyle ilgili bir gazetede bir makale yazdı. Fatih Sultan Mehmet'i göğe çıkardı; şöyle büyük hükümdar, böyle büyük padişah, çağ açmış, şey etmiş; son paragrafında bu sefer şunu söylemeye başladı: "Ama, bütün bunlara rağmen Atatürk gibi demokratik ve laik bir Cumhuriyet kuramamıştır..."

Şimdi, tarihi hadiseleri kendi dönemlerinde şey edeceksiniz. O dönemde böyle bir anlayış yoktu ki.

Bu arkadaşlarımız da durmadan meseleyi Cumhuriyete çekip, Atatürkçülüğe çekip, bununla bir mukayese yönüne gitmek şeyindedirler. Yani, Cumhuriyetin ilk kurulduğu dönemde Osmanlı Devleti'ne, hanedana, sultanlığa, rejime karşı bazı şeyler söylenmiştir. Yeni rejimin oturması açısından bu kendi mantığı içerisinde doğrudur. Bakın ben de buna taraftırm. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde rejimin oturması için söylenen şeyler doğrudur. Ama 70 yıl geçti artık. Aynı şeyleri bahane ederek Türk tarihine, Türk milletine adeta hakaret etmek çok korkunç bir şeydir.

Ben burada, esas şunun için açtım: Mesela bütün arkadaşların söylediği bu devşirme usulü, asimilasyon; buna üzülmüyorlar, insan hakları açısından karşı çıkıyorlar, şu bu.

Bakın ben burada bilimsel bir tespit olarak ortaya koyuyorum; duygularımı koymuyorum. Sizin de yakından bildiğiniz gibi, ben, azınlıklar üzerine 20 yılımı vermiş bir uzmanım. Benim Süryanilerle ilgili, Ermenilerle ilgili, Rumlarla ilgili, Yahudilerle ilgili çalışmalarım var ve bunların yaşayan cemaatlerini de çok yakından tanıyan insanım.

Şimdi, bundan iki ay kadar önce Ermeni Patriği Mutaftyan, Ermeni Patrikhanesi'nin 500. kuruluş yıldönümü münasebetiyle bütün ruhanileri aldı ve Fatih Sultan Mehmet'in türbesine gitti. Orada bir ayin düzenledi ve şükranlarını arz etti.

Şimdi, Osmanlı'ya yaklaşan insanlar, Türk kimliği taşıyan, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin nüfus cüzdanını ve Türk kimliğini taşıyan adamlara bir tek şey söylüyorum; bu Ermeni vatandaşlarımız kadar Osmanlıya saygılı olsunlar lütfen.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Çelik, aslında işi siyasetten uzak tutmamız gerekiyor. Siyasal düşüncelerle çok şeyler söylenebilir karşılıklı olarak. Ama mümkün olduğu kadar bilimsel gitmeye çalışalım. Siz de bir Doçent olarak, bilimadamı olarak, bilimsani olarak daha bilimsel gidelim.

Karşılıklı suçlamalardan daha çok belgelere dayanarak -baştan beri Sayın Akgündüz de aynı şeyi istiyor, biz de onu istiyoruz- bildiklerimizi, daha doğrusu sizler bildiklerinizi bizlere anlatın.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Aynen katılıyorum. Akgündüz, benim söylediklerimi içinden geçiriyordu zannediyorum, fakat kendisi canlı yayında olduğu için bunları bir türlü ifade edemedi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet efendim, ben teşekkür ediyorum size.

Ben, Türk tarihinin bir bütün olduğunu, eksiğiyle noksanyla...

Musa Ağacık- Ben iki şey daha sorabilir miyim acaba Sayın Cevizoğlu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sayın Çelik'in çok güzel ifade ettiği gibi, reddi mi-ras yapamayacağımızı, iyisinden taklit edip güzel dersler almamız gerektiğini, kötü-sünü görüp benzerini yapmamamız icap ettiğini kitabımın başında da söyledim. Hiçbir tarih dönemi masum, günahsız değildir; iyileri de vardır, kötülerini de vardır.

Ben, Mehmet Bey'e teşekkür etmek istiyorum.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Estağfurullah.

Ben, bir şey daha ekleyeyim.

Hulki Cevizoğlu- Eklemeden Sayın Ağacık'a dönelim.

Musa Ağacık- Sayın Cevizoğlu, iki şey daha söyleyip telefonu kapatacağım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sayın Ağacık'a cevap verebilir miyim?

Hulki Cevizoğlu- Vereceksiniz.

Sayın Ağacık, buyurun.

Musa Ağacık- Evet.

OSMANLI'DA KATLETME VE RÜŞVET YÖNTEMLERİ

Efendim, şimdi Sayın Akgündüz, Osmanlı'da bilime değer verildiği, düşünceye değer verildiği türünden ifadeler kullandı. "*İstanbul ve Anadolu'da Seyahat Günlü-ğü*"nü yazan **Hans Demschwam**'ın kitabının 9. sayfasında şöyle bir tarih var: 13 Mart 1554'te...

Hulki Cevizoğlu- Bu Hans Alman galiba değil mi?

Musa Ağacık- "*Sinan Paşa, Galatada bir Macar yahut da Hırvat köleyi, kolları haç biçiminde açılmış vaziyette çiviletti. Her iki bacak kemiğinden çivilerle tahtaya çaktırdı. Adam, akşama doğru idam edilinceye kadar bütün gün orada kaldı*" diye yazmış.

Hulki Cevizoğlu- Nedir bu?

Musa Ağacık- Yani, bu işkencenin en çirkinini. Bir başka şeyde de...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ağacık, bu Sayın Hans bilimadamı mı, yazar mı?

Musa Ağacık- Efendim, bu, İstanbul'a gelen bir seyyah. İstanbul'a gelen sey-yahlar var ya İstanbul'u anlatıyorlar, Anadolu'yu anlatıyorlar...

Hulki Cevizoğlu- Evliya Çelebi gibi diyorsunuz, seyyah, gezgin yani.

Musa Ağacık- Evliya Çelebi eğer bilimselse...

Hulki Cevizoğlu- Bu da bilimsel diyorsunuz.

Musa Ağacık- O zaman Batı, yani Evliya Çelebi burada kaynak gösterildi; ben de bunları kaynak gösteriyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen bir izah yapabilir miyim?

Musa Ağacık- Bir de, kadınların rüşvet aldığı; buna da örnek var.

Hulki Cevizoğlu- Tek tek gidelim. Bir saniye, önce buna.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hulki Bey, buna cevap verebilir miyim?

Hulki Cevizoğlu- Verin, buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bakınız, şu anda...

Musa Ağacık- Yani, kadınlar...

Hulki Cevizoğlu- Ona geleceğiz, bir saniye.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ona geleceğiz.

Musa Ağacık- Kadınlar rüşvet alıyor, padişahlar rüşvet alıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade edin efendim, ona cevap vereceğim.

Musa Ağacık- Mesela ilk rüşvet alan Osmanlı Padişahı...

Hulki Cevizoğlu- Musa Bey, ona az sonra geleceğiz, bir saniye. Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın şunu ifade edeyim: Osmanlı hukuku İslam hukuk sistemi. İslam hukukuna göre idam cezaları asma şeklinde yapılmış. Yani, bugün Amerika'da elektrikli sandalyeyle.

Musa Ağacık- İşkence edilerek mi yani?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani asma şeklinde diyorum.

Hulki Cevizoğlu- Yani, darağacını kurup.

Musa Ağacık- Hayır, çiviletiyor ama...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Asma aynı efendim; şu anda Türkiye'de de öyle.

Hulki Cevizoğlu- Peki niye boğdurulmuş o kadar insan?

Musa Ağacık- Hayır, çivi var mı, çivi? Sayın Akgündüz çiviyle mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Nasıl boğdurulmuş?

Hulki Cevizoğlu- Boğdurularak...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, boğdurulma da yapılmış, asma da yapılmış. Bunlar idam cezalarının... Sadece yakma caiz değil. Müsle dediğimiz...

Hulki Cevizoğlu- Boğmak caiz miydi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Boğmuşlar, evet, boğma yoluyla da adam öldürmüşler.

Hulki Cevizoğlu- Ama böyle işkenceyle de öldürmüş olabilirler diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İşkence değil bu; asmak. Ben Fatih kanunname-

lerinden hüküm göstereyim.

İslam hukukunda, tekrar ediyorum, Osmanlı Hukukunda nitekim...

Musa Ağacık- Efendim, pardon, çivileme var mı?

Hulki Cevizoğlu- Çivileme var mı, diyor.

Musa Ağacık- Sayın Akgündüz, çivileme var mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çivileme diye bir olay yok efendim, yani bu anlattığınız doğru diyor.

Musa Ağacık- Ama burada adam yalan mı söylüyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, ama şimdi ben burada belgelere, kanunlara, uygulama örneklerine mi itimat edeceğim, yoksa bir seyyahın anlattığına mı şey yapacağım?

Hulki Cevizoğlu- Belgeyse ona da itibar edeceğiz.

Musa Ağacık- Acaba Osmanlıda işkence aletlerini biliyor musunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, çivilendi diyor, ama doğruluk derecesini bilmiyor. Hiçbir çivileme olayı olmamış.

Hulki Cevizoğlu- Gördüm, diye yazıyor.

Musa Ağacık- Sayın Akgündüz, bakın araştırıyorsunuz, Osmanlıda işkence aletlerine yer verdiniz mi acaba kitabınızda?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bakınız, bir ağaca asılması ayrı şey, çivilenmiş olması ayrı şey. Şu anda Türkiye Cumhuriyeti Türk Ceza Kanununda da asma olayı var.

Musa Ağacık- Sayın Akgündüz, sorumu yanıtlayabilir misiniz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, Osmanlı Devleti de asmış, hatta bazen ibret için günlerce, günlerce değil, belli bir süresi var bunun, yani ibret için asılı tutmuş.

“İŞKENCE YOK MÜSLE (TIRNAK ÇEKME, ELİNİ KOLUNU KOPARMAK) VAR!”

Musa Ağacık- Sayın Akgündüz, demokrasi ve insan hakları adına bir şey sormak istiyorum. Kitabınızda Osmanlıda işkence aletlerini aldınız mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, Osmanlıda işkence aleti yoktur, bunu bilmenizi isterim.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz, vardır da benimsemiyor musunuz, yoksa yok muydu?

Musa Ağacık- Osmanlılar peki nasıl boğuyordu insanları?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, İslam hukukunda, çok açık konuşuyorum, müslle dediğimiz bir olay var.

Hulki Cevizoğlu- Nedir o?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Nedir müslle biliyor musunuz? Bir insanı öldürürken veya öldürmeden önce hayattayken, elini, kolunu, tımağını çekmek, koparmak, parçalamak, bütün bunlar... Hz. Peygamber "*Müslle yapan şeytanın oğludur*" diyor.

Hulki Cevizoğlu- Yani işkence yapan.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Ama bu arada, dayak atılmış mıdır, bunu reddedemem. Yani, dayak atılmış mıdır bunu reddedemem. Sopa vurulmuş mudur, bu reddedemem ama kavramını açmak lazım. Özellikle Avrupalı devletlerin kastettiği,,

Musa Ağacık- Efendim, Fatih Sultan Mehmet'in bilimsani Sinan Paşa'ya yaptığı işkenceye bir örnek verir misiniz Sayın bilimadamı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ona geleceğim de; ilim irfandan açtınız, bir **Macar kölenin çivilenmesi** hadisesine geldiniz, ben ona cevap veriyorum. Diğerine cevap vereceğim. Müsaade ederseniz vereyim.

Musa Ağacık- Hayır, siz şimdi Osmanlıda işkence yoktur diyorsunuz, işkence aleti yoktur diyorsunuz; Sinan Paşa'nın başına gelenler ne oluyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, işkence yoktur demiyorum.

İşkence yoktur demiyorum, Hulki Bey, bu çok önemli bir olay, işkence vardır; ama bu dövme, sopa vurmaktır. Ama anlatılan tarzsa çivilemektir, ateşte yakmaktır, müslle dediğimiz bütün olaylardır...

Hulki Cevizoğlu- Nerede vardır ateşte yakmak?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bunlar kesinlikle İslam hukukunda mevcut değil. Bunlar tamamen yanlış iddialar.

Musa Ağacık- Efendim, Osmanlıda yok mudur? Şimdi kanıtlarsak, bilim insanlığından edecek misiniz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, teker teker ispat etmeye hazırım. Osmanlı Devleti...

Musa Ağacık- Osmanlıda insanların yakıldığını kanıtlarsak, o yazdığınız kitabın geçersizliğini kabul edecek misiniz?

Hulki Cevizoğlu- Bakın, önemli bir şey söylüyor Sayın Ağacık. Diyor ki, "**Osmanlılarda insanların yakıldığını kanıtlarsak, siz bilimadamlığınızdan ayrılacak mısınız?**" diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen, belgeyi gösterin ayrılacağım; çünkü mevcut değil.

Hulki Cevizoğlu- Belgeyi gösteremez de, anlatabilir varsa.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama ben kanunları göstereyim.
Ben size şunu ifade edeyim: Kanuni Sultan Süleyman zamanında...

Musa Ağacık- Efendim, kanunlarla uygulamalar...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Müsaade eder misiniz? Kanuni Sultan Süleyman zamanında...

Musa Ağacık- Sayın Akgündüz, siz bakın bilimsani olarak, kanunlarla uygulamalar farklı değil midir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama ben bilimadamı olarak konuşuyorum.
Bak Musa Bey, ben bilimadamı olarak diyorum ki...

Musa Ağacık- Siz taraflı konuşuyorsunuz, "Osmanlıda işkence yoktur" diyorsunuz. Bunun doğru olmadığını bilmiyor musunuz, niye bunları inkar ediyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani Musa Bey, niye meseleyi çarpıyorsunuz? Ben yoktur demiyorum; ama diyorum ki, Osmanlı'da dövme vardır.

Musa Ağacık- Demin yoktur diyordunuz, ben yanlış mı duydum yoksa?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın açıkladım, ben diyorum ki, **çivileme yoktur, ateşte yakma yoktur, müsle dediğimiz tımaqları çekme yoktur...**

Hulki Cevizoğlu- Yani, teorik olarak mı yoktur diyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, kesinlikle mümkün değildir, uygulayanı da cezalandırmış. Uygulamada olabilir...

Musa Ağacık- Kuyucu Murat Paşa zamanından örnek verir misiniz?

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ağacık, bir saniye, burada bir şeyi net koyalım ortaya. (Akgündüz) *"Teoride yoktur, kuralları yoktur, ama bu kuralların dışına çıkıp uygulama vardır, biz de bunu onaylarıyoruz..."* (diyor).

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Olmasaydı yıkılmazdı zaten.

Hulki Cevizoğlu- Bakın, şimdi anlaştınız Sayın Ağacık.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, olmasaydı yıkılmazdı.

Ama ben şunu ifade edeyim: Müsle yaptığı tespit edilen bir devlet memuru kesinlikle cezalandırılır.

Hulki Cevizoğlu- Ama o uygulamada işkence olmuş sonuçta.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, yani şimdi o ayrı hadise. Yani, bir toplumda zina yasaktır da zina yapanlar vardır. Bunlar ayrı ayrı olaylar.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ağacık, bu konuda anlaştınız mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, lütfen rüşvet meselesine de cevap verebilir miyim? Bu da çok önemli.

Musa Ağacık- Efendim, anlaşılmadı. Sayın Cevizoğlu, ben sizi fazla meşgul etmeyeyim, Sayın Profesörle bence yüz yüze görüşelim de hesabımızı orada yap-

lım, burada sizi de meşgul etmek istemiyorum.

Sayın Profesör, bilim insanının tutumunu takınmıyor, taraflı davranıyor, yani Osmanlı'yı değerlendirirken.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bilimsani belgeyle konuşuyor, ben belgeyle konuşuyorum.

Musa Ağacık- Ben, Atatürkçü Düşünce Demeği'nden arayan Sayın Profesöre de katılmıyorum. Yani, tarihi yok etmek, tarihi yok saymak mümkün değildir, tarihi gerçekleri ortaya koymak gerekiyor, tarihi tarihle kabul etmek gerekiyor. Avrupa'da da bu böyledir, Asya'da da bu böyledir, Afrika'da da bu böyledir. Tarihi inkâr ederek, tarihi yok sayarak, yani gerçekleri inkâr edemeyiz. Objektiflik neyse onu ortaya koyalım, ders alalım ve bugün bunları yapmayalım; mesele bu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu noktada tamamen beraberim.

Hulki Cevizoğlu- Hep aynı fikirdeyiz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tamamen aynı fikirdeyiz. Ben bu noktada aynen katılıyorum size Musa Bey.

Bakın Musa Bey, ben buna kısaca cevap vereyim.

Ben kitabımın başında, önsözde dedim ki, Osmanlı tarihi, sadece haseneleri olan, güzellikleri olan bir tarih değil; ama sadece çirkinlikleri ve kötülükleri olan bir tarih de değil.

Maalesef Osmanlı tarihinde, padişahın İslam hukukuna aykırı bir fermanı karşısında, padişah fermanıyla nameşru olan nesne meşru olamaz. "*Padişahın emriyle haram olan şeye helal demek yoktur*" diyen Ebussuud da çıkmış, ama Şeyhülislam makamına gelmek için İslam'a aykırı fetva veren Turşucuzade de çıkmış. Ben misal veriyorum. Maalesef, üzülererek ifade edeyim, Kâtip Çelebi de çıkmış; öteki taraftan maalesef Takiyuddin Efendi'nin yaptırdığı rasathaneyi yıkmak üzere fetva veren Kadızade Şemsettin Ahmet Efendi de çıkmış.

Ben şunu noktalayım...

Hulki Cevizoğlu- Anlaşıldı bu nokta.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade buyurur musunuz?

Hulki Cevizoğlu- Anlaşıldı ama.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Osmanlı Devleti ne zaman İslam'ın güzelliklerine, doğru İslamiyet'e ve İslamiyet'e layık doğruluğa sahip çıkmışsa ilerlemiş. Ama ne zaman burada eksiklik göstermiş, uygulamada hata yapmışsa o zaman ya gerilemiş ya yıkılmış. Eğer kitabımın 306 ve devamı maddelerini görürseniz, Osmanlı Devleti'nin yıkılış sebeplerini çok iyi takdir edebilirsiniz. Yani bunlardan biri de adaletin perişan olması.

Hulki Cevizoğlu- Peki, anlaştınız galiba.

OSMANLIDA “İNSAN YAKMA” VAR MIYDI?

Musa Ağacık- Sayın Akgündüz, Osmanlı'da Rafizîler yakılmadı mı?

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye, kimler yakılmadı mı?

Musa Ağacık- Rafizîler...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim, hiçbir insan yakılmadı.

Musa Ağacık- Rafizîler yakılmadı mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, Osmanlı tarihinde İslam'ın kesin yasakladığı “inşerahbinnar” dediği, ateşle yakmak olayı gerçekleşmemiştir.

Musa Ağacık- Efendim, İslam'ın yasaklamasını şimdi bir kenara bırakın, gerçekleri konuşalım. Rafizîler yakıldı mı, yakılmadı mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani Musa Bey, belge gösterebilir misin? Belgeyi gösterin.

Musa Ağacık- Ben size belge göstereceğim, siz de profesörlüğünüzden vazgeçecek misiniz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim. Varsa, tekrar ediyorum, ama resmi bir belge varsa...

Musa Ağacık- Peki, ben size belge de göstereceğim. Ben Sayın Cevizoğlu'na bu konuyu getirip göstermiş olacağız. Böylelikle, siz de rahat edeceksiniz, toplum da rahat etmiş olacak.

İyi ama niye gerçekleri inkar ediyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, bir noktayı netliğe kavuşturmak istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Net olarak, evet ortaya koyalım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok önemli bir olay. Mesela Sultan Orhan'ın Ge-yikli Baba'ya rakı hediye ettiğiyle ilgili bir belge var; bu belge değil. Bu, İran'ın tam propagandisti olan bir Erdebir sofisinin yazdığı bir hatıra kitabı. Elbette ki Osmanlı Devleti'nde devlete muhalif olan bir kısım âlimlerin yazdığı risaleler olabilir. Ben onları belge kabul etmiyorum. Belge kabul ettiğim, Osmanlı arşivindeki yürütmeye organına ait belgelerdir ve Osmanlı Devleti'nin yargı sisteminin, yani şeriye mahkemelerinin verdiği ilâm ve hüccetlerdir.

Musa Ağacık- Osmanlı arşivinde işkenceyle öldürdüğü... Sayın Akgündüz, bir saniye...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Neyle sabit olur? Mahkeme kararıyla sabit olur.

Musa Ağacık- Sayın Akgündüz, bir dakikanızı rica edeyim.

Osmanlı arşivinde filanca insanları işkenceyle öldürdük, şöyle işkence yaptık, böyle işkence yaptık, kolunu, bacağına kestik diye belge var mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Olamaz, mümkün değil, mümkün değil.

Musa Ağacık- Peki, ama bu insanlar ölüyor, nasıl oluyor, öldürülmüş?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama ben diyorum ki idam edilmiş.

Musa Ağacık- Kuyucu Murat Paşa bunları öldürmüş, Yavuz bunları öldürmüş, binlerce insan öldürülmüş; nasıl oluyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yahu etmeyin, insanlar ölmüşse, Osmanlı bunları yakmış mı veyahut kulağını, gözünü mü kesmiş? Etmeyin.

Musa Ağacık- Evet, Osmanlılar Rafızileri yakmış.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, bu tamamen yanlış bir iddia.

Musa Ağacık- Siz biliminsanısınız, elinizde belgeler var. Bunları bilmeniz gerekiyor. Niye inkâr ediyorsunuz ya da niye görmezden geliyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tekrar ediyorum, resmi Osmanlı arşivinden veya mahkeme kararlarından bir belge getirin...

Hulki Cevizoğlu- Ne yapacaksınız?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Belge getirin, ben bütün dediklerinizi yapacağım.

Musa Ağacık- Bakın Sayın Akgündüz, günümüzde Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve yasaları işkenceyi yasak ediyor değil mi? Ama insanlar işkenceyle ölüyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben onların olmadığını iddia etmiyorum ki.

Musa Ağacık- Şimdi, devletin arşivinden işkenceyle insanlar öldürülmüş diye belge yoksa ama ortada ölen insanlar var. Biz ne yapacağız, hayır, bunlar işkenceyle ölmeyi mi diyeceğiz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ölen insanların illâ işkenceyle... Bakın, işkenceyi de lütfen birbirinden ayıralım.

Musa Ağacık- Şimdi Metin Göktepe öldü; "*duvardan düştü*" dedi devlet. Ama sonradan işkenceyle dövülerek öldürüldüğü ortaya çıktı. Nasıl anlaşıcağız şimdi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama dövülmeyi ben reddetmiyorum. Ama lütfen, yani bakın meseleleri de birbirine karıştırmayın.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ağacık, Cumhuriyeti ele almıyoruz, Cumhuriyetteki uygulamaları ayrıca tartışacağız.

Musa Ağacık- Hayır hayır, anlıyorum da, yani örnek vermek istiyorum, Sayın Akgündüz'e günümüzden örnek vermek istiyorum konun daha iyi anlaşması için.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Musa Bey, son cümleyi söylüyorum.

Hulki Cevizoğlu- Söyleyin, buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Son cümleyi söylüyorum. Osmanlı Devleti'nde müslle dediğimiz, tımak çekerek...

Hulki Cevizoğlu- Bunları söylediniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani bütün bunlar, haram olan yollarla, işkenceyle adam yakma yoktur, ama dövme, sopalama, benzeri hadiseler olmuş olabilir. Bunları ben reddetmiyorum.

Musa Ağacık- Yani, Sayın **Çetin Altan**'ın yazdıkları gerçek değil mi bu konuda?

Hulki Cevizoğlu- İslamiyet'te taşlama hakkı var mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O ayrı, zina suçuyla alakalı.

Hulki Cevizoğlu- Ama suçu neyse, herhangi bir şekilde.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, başka bir suçluyu kabul etmiyor. Sadece zina suçuna ait bir olay bu.

Hulki Cevizoğlu- Taşlama var İslamiyet'te diyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O ayrı, o İslam hukukundaki...

Hulki Cevizoğlu- Peki, sopa, değnek vurma var mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi, onun vücuduna zarar vermemek şartıyla, yani bu manada...

Hulki Cevizoğlu- Peki, kimin vücuduna zarar veriyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakınız, kimin değil, yani hayatına zarar vermemek şartıyla Osmanlı tarihinde dövuüldüğü hadiseler vardır. Kanunnamelere girmiş, ben niye inkar edeyim? Kanunnamelere gireni inkar edemem.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ağacık, son sözlerinizi alalım, Sayın Çelik'e dönelim.

Musa Ağacık- Efendim, şunu sormak istiyorum: Acaba **Fatih döneminde Sinan Paşa'ya yapılan işkence nasıl bir tür işkencedir efendim?** İşkence olması için, yani Sinan Paşa'ya yapılan işkenceyi bana... Bir de Tokatlı Molla ile ilgili.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İşkence değil, idamdır. Yani lütfen, şu işkence kelimesini, bir şemsiye kelime olarak kullanmayın.

Musa Ağacık- Bakın, Sinan Paşa'ya yapılan işkence üzerine âlim heyeti toplanıyor, Fatih'in ülkesini terk etmekle tehdit ediyor. Fatih buna ara veriyor, fakat hıncını alamıyor, Seferihisar'a sürgün ettiğı Sinan Paşa'ya, arkasından doktorunu yollayıp "dedi" dedirterek, tekrar işkence ediyor. Fatih öldükten sonra Sinan Paşa ancak İstanbul'a dönebiliyor. Bunları bilmiyor musunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kaynağını zikredebilir misiniz?

Musa Ağacık- Efendim, bu kaynak Prof. Dr. Mumcu'nun...

Hulki Cevizoğlu- Ahmet Mumcu mu?

Musa Ağacık- Ahmet Mumcu'nun "*Osmanlıda Siyaseten Katl*" kitabında bu var. Bunları bilmeniz gerekiyor madem araştırınız.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, Sinan Paşanın idam edilmesi ayrı, İslam'a aykırı bir şekilde işkence edilmesi ayrı. Bunlar ayrı ayrı iddialar. Bunu birbirine karıştırmayalım.

Musa Ağacık- Efendim bakın, Sinan Paşaya işkenceyi söylüyorum, ayaklarına işkence yapıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Prof. Ahmet Mumcu Bey, benim hocamdır, saygı duyduğum bir hocamdır. Benim hukuk tarihinde, hem doktora tezimde jüri başkanımdı, saygı duyuyorum. Ama bunları birbirine karıştırmayalım.

Musa Ağacık- Demek ki, yeterince yararlanamamışsınız, yani öyle anlaşıyor.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ağacık, çok teşekkür ederim.

Musa Ağacık- Peki, çok teşekkür ederim efendim, iyi akşamlar dilerim; zamanızı aldım.

Çok teşekkürler, size başarılar dilerim.

Hulki Cevizoğlu- Teşekkür ederiz.

Burada şunu...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çoğu mevzularda beraberiz.

Hulki Cevizoğlu- Affedersiniz.

Burada da şunu belirtmek gerekli: Devletlerin **sistemli bir işkenceden yana olup olmadıkları ile, yasalarda, yasal belgelerinde olmamasına rağmen uygulamada işkencenin olup olmaması** ayrı bir mesele.

Bu, bugün de, Cumhuriyet döneminde de tartışılıyor, Osmanlılar döneminde de tartışılıyor. Avrupa'da da, işte daha medenî denilen yerde de Kazıklı Voyvodalardan söz ediliyor, elçilerin kafasını kesip kazığa oturttuğundan söz ediliyor. İşkence dünyanın her tarafında olabilmiş insanlık dışı bir olay.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Maalesef maalesef.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi burada, tartışmanın sapmaması için bu netliği ortaya koymak gerekiyor. Sistemli bir işkenceden zannediyorum kimse yana değil. Ama "sistemli ve kâğıt üzerinde işkence yapılacak" denmemesine rağmen, insanlara çeşitli dönemlerde, hemen hemen geçmişteki her devlet işkenceyi ne yazık ki yapmışlar; bu ortada.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yapmışlar maalesef. Yapmasalar Osmanlı Devleti yıkılmazdı.

Hulki Cevizoğlu- Biz tabii, bütün dünyanın hesabını görecektir, burada ortaya koyacak, belgeleyecek durumda değiliz. Burada, bu akşam Osmanlıları tartışıyoruz; şimdi de konu Osmanlıların bir hükümdarı olan Fatih Sultan Mehmet'e geldi.

Yine Türk Tarih Kurumu'nun 1985'te...

Bu arada, Sayın Çelik, hattasınız değil mi? Aynlmayın.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Hattayım efendim.

Hulki Cevizoğlu- Yine Türk Tarih Kurumu basımevinden çıkan **Dr. Selahattin Tansel**'in "*Osmanlı kaynaklarına göre, Fatih Sultan Mehmet'in Siyasî ve Askerî Faaliyeti*" adlı kitabında İsfendiyaroglu'yla olan gelişmeyi, "*Fatih hadiseyi duyunca çok hiddetlenmiş ve tahkikata, incelemeye bile lüzum görmeden o köyün halkının öldürülmesini emretmişti. Yani, 40 kadar Rum öldürülmüştü*" diyor.

Bakınız, burada belge diyorsunuz, bu bir belge, burada kaynaklar da gösteriyor, Dukas'ın eserlerini gösteriyor dipnotlarda...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Dukas'ın eserini gösteriyor?

Hulki Cevizoğlu- Dukas'ın eserini de kabul etmiş ama bizim hocamız da Türk Tarih Kurumu olarak.

Hiçbir incelemeye gerek görmeden, Fatih Sultan Mehmet'in hiddetlenerek 40 kişinin katledilmesine izin verdiğini söylüyor. Arka sayfada da diyor ki, 46. sayfada, "*Epivates orakçıları (yani işçiler) Türkler tarafından katolundular.*" Türkler dediği de, Fatih Sultan Mehmet'in askerleri tarafından. Yani bunlar olabiliyor inceleme yapılmadan.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yalnız burada önemli bir nokta zikredebilir miyim, çok önemli bir nokta?

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakınız, Fatih Sultan Mehmet...

Hulki Cevizoğlu- Hocamızın kaynağı kim diyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, kaynak çok güzel.

Şimdi, İslam hukukunda, savaş halinde Hristiyanların, özellikle bir defa çocuklarının, hanımların öldürülmesi mümkün değil. Yani bu hiç kabul edilemez, Fatih'in bir köyün tamamının katliama tâbi tutmak üzere talimat verdiğine beni kimse inandırmaz.

Hulki Cevizoğlu- Kaynağınız nedir olmadığına ilişkin?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Burada Fatih Sultan Mehmet'in *Kanunnamesi*'dir.

Fatih'in dönemindeki Osmanlı'nın resmî hukuk kodu olan **Molla Hüsrev'in Dürer ve Hureri**dir, Hz. Peygamberin açık talimatıdır.

Hulki Cevizoğlu- Burada da işte bu kaynaklar...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Burada köy diyor, o köy de acaba savaş halinde miydi? Hiçbir zaman Hulki Bey, bir Osmanlı veyahut ta Müslüman bir Türk Devleti'nin devlet adamının katliam yaptığını söyleyemezsiniz.

Hulki Cevizoğlu- Savaş halinde değilmiş. Burada diyor ki, "İstanbul'un fethine doğru..."

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama fethine doğru diyor.

Hulki Cevizoğlu- Daha savaş ilan edilmeden.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, o esnada, Fatih Sultan Mehmet, bir kısım

yerlere "Gelin, ben İstanbul'u fethedeceğim" demiştir, davetiye göndemiştir. Ama bunlara bir kısmı itaat etmiş, bir kısmı itaat etmemiştir, Türk askerlerini öldürmeye koyulmuşlardır.

Bunun üzerine talimat vermiştir, filan köydeki insanları öldürün diye.

Ama tekrar ediyorum, tarih açıklansın, ne kadın, ne çocuk, ne din adamı, öldürülmesi yasaktır. Fatih döneminde...

Hulki Cevizoğlu- Ama bir taraftan Fatih'in ya da Osmanlıların hoşgörüsünden söz ediyoruz, bir taraftan da evet öldürün emrini vermiştir diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Savaş anında niye öldürün emrini vermesin? Yani, savaş anında olan bir devlet başkanı öldürmeyin, sizi öldürmelerini mi bekleyin dese idi?

Hulki Cevizoğlu- Ama orada diyor ki, kitapta, kaynakta, orakçılar, yani işçiler öldürüldü diyor, yani o köydeki silâhlanmış, kendisine saldırmış askerler değil, sivil insanlar öldürülmüş, neyse.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama sivil insanlar olduklarını bilemiyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi Sayın Çelik telefonda. Sayın Çelik...

Doç. Dr. Mehmet Çelik- İyi akşamlar tekrar.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun, buyurun.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Şimdi, tabii 600 yıllık bir İmparatorluğun tarihi içerisinde böyle cımbızla hadise bulup çıkarmak ve hep aynı yönde hadiseleri bir araya getirerek bir sonuca götürmek bizi yanlış noktalara götürür. Bundan önce konuşan arkadaşlar hep öyle bir metot takip ettiler. Aslında burada yapılması gereken o değil. Meseleye iki açıdan bakmak lazım.

Birincisi, daha önce de söyledim, bu azınlıkların, Süryanilerin, Ermenilerin, Rumların, Yahudilerin yazdıkları bütün kaynakları aşağı yukarı tetkik ettiğimde, Osmanlı döneminden, oradaki insan haklarına riayetten, verdikleri din hümiyetinden, adalet anlayışından öyle sitayişle bahsediyorlar ki, şimdi bu arkadaşların bu tür şeyler söylemesi beni üzüyor. Yani, öncelikle bu azınlıklar bu konuda çok müspet şeyler söylüyorlar.

Şimdi, insanlık tarihi hatalarla doludur. Mesela işkence bir insanlık ayıbıdır; bugün Amerika'da da var, bugün İngiltere'de de var, bugün bizde de var, başka ülkelerde de var. Daha önce Abbasilerde, Emevilerde, Selçuklularda da vardır, bunu inkâr edemeyiz. Ama bunlar insanların yaptığı, insan tabiatından kaynaklanan şeydir; devletin resmî politikası bu yönde değildir. Bugünkü devletlerin de resmî politikaları bu yönde değildir.

Hulki Cevizoğlu- Devletlerin resmî politikalarında insanlara kötü muamele yapılamaz...

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Yani yoktur. Resmî kaynaklarda, Sayın Akgündüz'ün de dediği gibi, böyle bir şeye kavuşulamaz, bulunamaz, böyle bir şey de olmaz zaten, ama insanlar bunu tarih içerisinde tatbik etmişlerdir.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlılara bağlayalım.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Yani Osmanlı da bunu yapmıştır. Zaten, eğer Osmanlı, yani kitabının başında da Sayın Akgündüz'ün ifade ettiği gibi, sadece haseneden, güzel yönlerinden bahsetmek değil, zaten hatalar yapmasaydı yıkılmazdı.

Hatalar yapmış ama bugün böyle bir tarih düşmanlığıyla, hep bu hataları öne getirip de Osmanlıyı karalamak doğru değildir.

DOÇ. ÇELİK: “CUMHURİYET DÖNEMİNDE BİZ ZİHİN DİSKETİMİZİ KAYBETTİK”

Netice olarak ben şunu söyleyeyim: Şimdi biz Türk milleti olarak yeryüzünde yaşıyoruz, kıyamete kadar da yaşayacağız. **Cumhuriyet döneminde hadiseler öyle gelişti ki, biz zihin disketimizi kaybettik, zihnimizi unuttuk ve Anadolu toprakları içerisine hapsedildik.** O yüzden kafamızı kaldırıp dünyaya bakamıyoruz. 76. yılını kutladığımız Cumhuriyete, burada yapılması gereken, tekrar o eski zihnimizi hatırlamak olmalıdır, dünya nereye gidiyor, biz nereye gideceğiz?

Şimdi bunun için de, mesela yine arkadaşlar akşamdan beri söylüyorlar, devlet niye kutluyor bunu? Sanki Cumhuriyete karşıymış gibi, şuymuş, buymuş gibi. Aslında devletin bu konuyu çok ciddi şekilde ele aldığı kanaatinde de değilim. Yani, tarihine sahip bir devlet şuuru, tarih şuuru ve hukuk şuuru taşıyan devlet yöneticileri bunu şöyle yapmaları lazım: Ben bir tarihçi olarak da buradan bir çağrı yapıyorum; *Sayın Cumhurbaşkanı, bu kutlamalarda, bugün Osmanlı toprakları üzerinde kurulan tüm devletlerin devlet başkanlarını İstanbul'a davet etmeli ve açılışı onlarla beraber yapmalıdır.* Bunun yanında çeşitli etkinlikler bir yıl boyunca devam etmelidir.

“OSMANLI MİLLETLER TOPLULUĞU” KURULMALIDIR!

Örneğin, sporla ilgili dallarda, böyle futboldan tutun basketbole, yüzmeden tutun bilmem neye *Osmanlı oyunları* şeklinde spor müsabakaları düzenlenmelidir, halk oyunları yarışmaları, çeşitli sempozyumlar ve yine bir *Osmanlı Üniversitesi* mutlaka kurulmalı ve her biriminde Osmanlı toprakları üzerinde kurulan bir devletle ilgili araştırmalar yapılmalıdır, hatta öğrencileri de o devletten yapılmalıdır. Yani, bugün **İngiliz Milletler Topluluğu** diye siyasi bir kuruluş var. Türkiye Cumhuriyeti önünü görebiliyorsa, **Osmanlı Devletler Topluluğu** veya **Milletler Topluluğunun** nüvesini bu 600. yılda atmalıdır. En büyük hizmeti Türk tarihine ve Türk milletine bu anlayış yapacaktır.

Hulki Cevizoğlu- Kusura bakmayın Sayın Çelik, biraz fazla ileri gittiniz galiba, Avrupa Topluluğu, Avrupa Birliği üyeleri inşallah duymamıştır!

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen sevindireyim; bizim Osmanlı Araştırmaları Vakfı'nın projeleri arasında istikbalde bir **Osmanlı Üniversitesi** var. Ama Rabbim imkân nasip eder, devletimiz de sahip çıkarsa, bu projeye hazır olduğumu burada ilan etmek istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Ama şunu da ilan edelim, zaten bilinen şeyi ilan etmeye gerek yok ama sizler Cumhuriyet üniversitelerinde okuyorsunuz, hocalık yapıyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, Osmanlı Üniversitesi derken, Cumhuriyetin bir parçası o. Ben Cumhuriyeti reddederek değil, ben Cumhuriyet çocuğuyum, yani orada doğdum.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Çelik, çok teşekkür ediyorum size.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Ben son bir cümle söyleyeyim, o şeyiniz üzerine.

Hiç kimse aklından Osmanlıyı veya şeriatı veya bilmem neyi hortlatma düşüncesi geçirmemelidir. Biz, sadece bir bilimadamı olarak, tarih nasıl değerlendirilmeli, tarihe nasıl sahip çıkılmalı ve Türk milleti tarihini baz alarak ileriye nasıl bakmalı, bunu söylemek istiyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Peki, teşekkür ediyoruz.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Ben de teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bu tür iddialar ucuz kahramanlıklar.

Doç. Dr. Mehmet Çelik- Sizlere iyi akşamlar diliyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Teşekkür ediyoruz Mehmet Bey.

Hulki Cevizoğlu- İyi akşamlar; sağ olun.

Bir sanatçı, ama aynı zamanda meslektaş sayılacağız, televizyoncu olan Sayın Engin Noyan hattımızda galiba.

İyi geceler Sayın Noyan.

ENGİN NOYAN: “DEHŞETTEN TÜYLERİM ÜRPEREREK DİNLIYORUM”

İzleyici

Engin Noyan (Sanatçı)- İyi geceler efendim.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun, sizin bu gece programınız yoktu galiba, bizi seyredivorsunuz?

Engin Noyan- Efendim, sizin program yaptığınız geceler program yapmamaya özen gösteriyorum, çünkü takip etmek istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Estağfurullah. Buyurun.

Engin Noyan- Efendim, nefis bir program her zamanki gibi. Bir kere, size zaten muhabbetim ziyade ama, Akgündüz Hocama özellikle şükranlarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Teşekkür ediyorum.

Engin Noyan- Çok büyük bir soğukkanlılıkla, çok büyük bir sükunetle ve çok büyük bir nezaket ve zarafet içinde, -benim dehşetten tüylerim ürpererek dinlediğim bazı konuşmaların karşısında- bir bilimadamı, çağdaş bir bilimadamı vakarını koruyarak cevap verebilmeyi başardı.

E. NOYAN: “KENDİ ECDADINDAN TİKSİNİRCESİNE KAÇAN, KORKAN BAŞKA TOPLUM YOK”

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Teşekkür ediyorum.

Engin Noyan- Mehmet Çelik Hocam, az önce hattan ayrılan, gönlüme serin sular serpti, söylemek istediğini ve gönlümden geçen birçok şeyi gayet yüksek bir akademik düzeyde ifade etmiş olmasından dolayı zaten benim söyleyecek sözlerim biraz azaldı.

Ben bir dehşet duygumu dile getirmek istiyorum. Acaba, dünya tarihinde, hâlihazırda veya geçmişte kendi geçmişinden, **kendi tarihinden, kendi ecdadından bu kadar** -tabirimi mazur görün, utanarak söylüyorum bunu- **tiksinircesine ürken, kaçan**, hatta belki bir adım daha ileri giderek **korkan bir başka toplum var mıdır**, ben çok merak ediyorum.

Elbette ki biz tarihimize beraber yaşamak zorundayız. Ahmed Akgündüz Hocam, gayet akademik bir biçimde ifade etmiştir, bir kere daha tekrar etmekte fayda vardır. Tarihin karşısında hiçbir toplum, hiçbir dönem, Asrı Saadetî tenzih ederek söylüyorum, sütün çıkma ak kaşık değildir. Tarihimize hesaplaşmak zorundayız ve bu hesaplaşmayı bir düşmanlık şeklinde değil, anlamaya çalışarak, eksiklerimizi gözden geçirerek yapmak zorundayız.

Bakınız bir örnek var. Ağaçlar ağaç olma sıfatını, bizim ülkemizde çok şükür birçok yerde yüzlerce yıl yaşında çınar ağacımız vardır ve insanımız bunu korur, devletimiz de bunları korur. Bu dev çınar ağaçlarını Anadolu'nun her yerinde, İstanbul'da da görmek mümkün. Bu çınar ağaçlarına bakarsınız, o dev gövdenin ucunda yemyeşil yapraklar filizlenir. Bu ağaçlar, kökleri olduğu sürece, köklerini muhafaza edebildikleri sürece ağaç sıfatını taşırlar. Bir ağacı köklerinden kopartırsanız, o ağacın Türkçe'de başka bir ismi vardır, ona Türkçe'de odun derler. Ben, odun olmayı ne kendime, ne de bu ülkeye yakıştıramıyorum, bu ülkenin insanlarına. Biz ağacız, ağaç olarak kalmaya, meyve vermeye, yeşermeye devam etmeliyiz.

Bu çok önemli bir husus. Amatör tarihçilerin, amatör duygusallıklar içinde, hiçbir akademik değeri olmayan birtakım kitaplardan, birtakım esinlenmelerden kaynaklanmış kitaplardan yola çıkarak birtakım fikirler beyan etmeleri karşısında, hele hele **rahmetli Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün adını taşıyan Atatürkçü Düşünce Demeği adına bu kadar bilim dışı konuşmalar gündeme getirmeleri karşısında tüylerim diken diken oldu.**

Rahmetli Gazi Mustafa Kemal Atatürk hayatta olsaydı, acaba kendi adını taşıyan, düşünce ismini de taşıyan bir demekte bu kadar düşüncesizce, bu demek adına fikir ifade eden insanların bulunması karşısında nasıl bir tepki gösterirdi, ben açıkçası çok merak ediyorum. Ve Atatürkçü Düşünce Demeği mensubu olan, akılselim sahibi, düşünceleri, fikirleri hakikaten kendi ülkesinde ve kendi tarihiyle, kendi geleceğiyle barışık yaşama hedefine doğru ilerleyen bütün saygıdeğer insanları da bu akşam, ne yazık ki gayet ideolojik şekilde konuşmaktan hicap duymayan kişilerden tenzih ederek bunları söylüyorum.

Çok önemlidir, çok güzel bir program; ibret verici bir program her açıdan.

Benim söyleyebileceklerim ancak bu, **ben hakikaten korktum, tüylerim diken**

diken oldu.

Hulki Cevizoğlu- Evet, çok fazla korkutmayalım sizi.

Engin Noyan- Ne olur beni korkutmayın.

Hulki Cevizoğlu- Teşekkür ederiz Sayın Noyan.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yalnız bir soruya cevap vereyim mi efendim?

Hulki Cevizoğlu- Buyurun efendim, buyurun.

“RUSYA VE ÇİN, KOMÜNİZM SONRASI BİLE ESKİ TARİHİNİ İNKÂR ETMEDİ”

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok kıymetli Engin Noyan Beyefendi, kendi geçmişinden tiksinen başka bir nesil var mı, diyor.

Hulki Cevizoğlu- Var mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben şunu ifade edeyim: **Rusya komünizmi kabul etmiş, eski tarihten bağını koparmış, dini inkâr etmiş, ama Rus tarihini inkar etmemiş. Çin, kültür devrimi yapmış, ama Çin tarihini inkâr etmemiş.**

Ben, Engin Noyan Bey'e bütün gönlümle katılıyorum. Maalesef böyle bir zihniyeti her halde Türkiye dışında başka yerde bulmak çok zordur. Yani nevi şahsına münhasır bir yanlış zihniyet olduğu kanaatindeyim.

Hulki Cevizoğlu- Peki Sayın Noyan, iyi geceler size.

Engin Noyan- Ben de mukabele ederim efendim, güzel çalışmalarınızın devamını ve aynı yoğunlukta gitmesini yürekten diliyorum.

Hulki Cevizoğlu- Sağ olun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Teşekkür ediyoruz efendim.

Hulki Cevizoğlu- İyi geceler, biz de size.

Yazar Sayın Ali Yıldırım hattımızda. *Osmanlı Engizisyonu* adlı kitabın da yazarı aynı zamanda. Tam zamanında arkadaşlarımız bağlantıyı kurdular.

İyi geceler Sayın Yıldırım.

Telefon Konuşu

Ali Yıldırım (Yazar)- İyi geceler.

Hulki Cevizoğlu- Evet, buyurunuz. Osmanlı'da işkence var mıydı, Engizisyon var mıydı derken, sizin bu kitabınızla bağlantılı olarak görüşlerinizi almak istiyoruz.

Ali Yıldırım- Peki.

OSMANLIDA “ENGİZİSYON” VAR MIYDI?

Hulki Cevizoğlu- Osmanlıda var olduğunu iddia ettiğiniz Engizisyonlar Batıdaki gibi miydi, yoksa Osmanlılara özgü müydü? Neydi bu Engizisyonlar, biraz açıkla-sanız.

Ali Yıldırım- Peki, teşekkür ederim.

Tabii tam da zamanına denk geldi. Aslında ben de Engin Beyin konuşmasını da, Ahmed Beyi de dehşetle izliyorum, tarihi nasıl böyle tahrif edebileceklerini.

Hulki Cevizoğlu- Karşılıklı dehşetler...

Ali Yıldırım- Yani dehşetler içinde kaldım, **tarih bu kadar nasıl tahrif edilir?** Tabii sabırla dinledik, 4 saat oldu galiba. Yani Ahmed Bey, hiçbir şey söylemeden bir şey söyleme becerisini gösterdi; kendisini de kutluyorum tabii.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Öyle görüyorsanız, ben de teşekkür ediyorum.

Ali Yıldırım- Şimdi, burada aslında bir konuya geldiniz, o konuyu da tam açma-dınız.

Hulki Cevizoğlu- Siz açın, buyurun.

Ali Yıldırım- Evet. Musa Bey de açacaktı, o da tam açmadı.

Hulki Cevizoğlu- Kaynak tartışması olunca, kaynaklar...

Ali Yıldırım- Aslında onları da ben söyleyecektim.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun, sizi dinliyoruz.

Ali Yıldırım- Bu Yavuz Sultan Selim'in **Kızılbaş katliamı**, Anadolu'daki **Alevî katliamı** ve işte biraz daha geriye dönerek **şeriat dışı inançlar**, Anadolu'da var olan şeriat dışı inançlara karşı Osmanlı Hanedanlığının tavrı konusu.

Şimdi, kendisi "hiç kimse yakılmadı" dedi Ahmet Bey ama...

Hulki Cevizoğlu- Ama siz kitabınızın 42. sayfasında yakıldı diyorsunuz.

Ali Yıldırım- Evet, Fatih, Hurufileri; Fatih tabii bizzat kendisi yapmıyor ama, Hu-rufilerin yakıldığına dair...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Acaba belge gösterebilir misiniz?

Ali Yıldırım- Tabii belge var, orada yazıyor işte, Osmanlı tarihinden nereden alındığına ilişkin belgeler var.

Benim kitapta ortaya koyduğum bütün belgeler Osmanlı vakanüvislerinin yaz-dıklarıdır. Yani, Osmanlının ben resmî tarihçilerden, yani Osmanlıcılardan onları çok daha güvenilir buluyorum ve gerçekten de onlar hanedanın yanında oturuyor ve olduğu gibi söylüyor. En azından Osmanlıya güzelleme yapmıyor, düşmanı düş-man görüyor, Osmanlıdaki Türkmenleri düşman olarak görüyorsa öyle söylüyor, Alevileri düşman olarak görüyorsa öyle söylüyor, katledilmesi gerektiğine inanıyorsa öyle söylüyor, ama tutup işte bugün yeni Osmanlıcıların yaptığı gibi Osmanlı tarihine baştan aşağıya güzelleme yapmıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani düşmanca yapmadık. Evet, buyurun efendim.

Ali Yıldırım- Siz öyle yapıyorsunuz, siz baştan beri güzelleme yapıyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sorunuzu sorun efendim.

Ali Yıldırım- Bir Osmanlı güzellemesiyle karşı karşıyayız sizin şahsınızda.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim.

Ali Yıldırım- Ve bu kitabınız da bütünüyle Osmanlı savunması. Siz her ne kadar Osmanlıyı işte...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben Osmanlıyı tenkit ettim.

Ali Yıldırım- Olumlu-olumsuz yönleriyle koyuyorum diyorsanız da, sizin o söyledikleriniz devede kulak kalıyor. Neyse, yani o önemli değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, sorunuzu sorar mısınız?

ALİ YILDIRIM: "HİRİSTİYANLARA GÖSTERİLEN HOŞGÖRÜNÜN ZERRESİ ALEVİLERE GÖSTERİLMEMİŞTİR"

Ali Yıldırım- Şimdi geçiyorum.

Şimdi geliyorum, Osmanlıdaki, siz burada Osmanlı hoşgörüsü, sizin başka yazılarınızda da vardı, ben kitapta da onu yazdım; "Osmanlı yüzümüzün akıdır" diyorsunuz. Osmanlının Hristiyanlara karşı gösterdiği hoşgörüden, Rumlara karşı gösterdiği hoşgörüden söz ediyorsunuz; doğrudur belki. Fatih zamanında rahiplerin böyle şeyler söylemesi söz konusu olmuştur. Ama ne yazık ki oralara gösterilen, **Rumlara, Hristiyanlara gösterilen hoşgörünün zerrresi Anadolu'daki Kızıl başlara, Alevilere gösterilmemiştir.** Şimdi, tabii ki, yalnızca Kızılbaşlık, Alevilik adıyla değil, Osmanlıdaki Türkmen, yani Osmanlının hanedan dışındaki nüfusunun çoğunu oluşturan insanlara karşı Osmanlı hanedanlığının tavn düşmanca olmuştur.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Yıldırım, sizin de bu sözlerinizdeki kaynak kitabınıza bakıyorum, daha çok **Hammer**'in "*Osmanlı Tarihi*" ve **Hoca Sadettin Efendi**'nin "*Tac üt Tevarih*" isimli kitabı mı?

Ali Yıldırım- Hammer, Hoca Saddettin...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- *Tac üt Tevarih*'te yakılmayla ilgili bir şey söyle.

Ali Yıldırım- Yakılma değil, yakılmadı başka yerden.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gösterebilir misiniz yakılmayı?

Ali Yıldırım- Gösteriyor, işte kitapta var. Müneccimbaşı Peçevi, Solakzade, yani benim kullandığım, Celalzade, Osmanlı tarihleri, vakanüvislerin bizzat yazdığıdır ve...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ben de satır satır bu söylediğiniz şeyleri hem de aslından okudum.

Ali Yıldırım- Ahmed Beyin hiçbir şekilde itiraz edemeyeceği kaynaklar. Şimdi, işkence konusunda bir parantez açıp sonra tekrar edeceğim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İşkence ayrı, ama ben yakılma olayına itiraz ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Hepsine birlikte cevap verin.

YILDIRIM: "3. MURAT KADINLARA İŞKENCE YAPARAK BÜYÜDEN KURTULACAĞINA İNANIYOR"

Ali Yıldırım- Hocam, şimdi bakın bu Sakarya Şeyhinin katledilmesi olayında Naima'dan olduğu gibi kitaba koydum ben. Adama olmadık şeyler yapıyorlar, parmaklarını kesiyorlar, derisini yüzüyorlar, işte bir eşeğe bindiriyorlar, dolaştırıyorlar...

Niye kafanızı sallıyorsunuz, Naima'dan aktarıyorum ben bunları.

Ve olduğu gibi, yani işkencenin binbir türünü Sakarya Şeyhine uyguluyorlar. Naima yazıyor bunu, yani başka birisi değil, Naima'ya herhalde itirazınız olmaz.

Aynı şekilde bakın başka bir yerde Peçevi'nin bir işkence anlatımı var. Orada da bazı kadınlara yapılan işkenceden söz ediyor ki, bu padişahın cinsel iktidarsızlığı, 3. Murat'ın yaptığı işkenceler bölümünde bunları yazdım ben. Kadınlara işkence yaparak günahlardan kurtulabileceğini, daha doğrusu büyüden kurtulabileceğini söylüyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Alâkası yok.

Ali Yıldırım- Ne demek alâkası yok? Yani, bunu Peçevi'nin kendisi söylüyor herhalde Peçevi'ye itiraz edecek hâliniz yok.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sorunuzu tamamlar mısınız?

YAVUZ SULTAN SELİM, BABASINI MI ZEHİRLEDİ?

Ali Yıldırım- Şimdi gelelim, bu Yavuz Sultan Selim'in gerek kardeşlerine, gerek yeğenlerine, gerek babasına ve gerekse sonra Anadolu'daki yoksul Türkmen halkına yönelik yaptığı katliama.

Yavuz Sultan Selim'i siz çok övdünüz, büyük padişah olarak anlatıyorsunuz baştan beri, işte yere göğe konduramıyorsunuz. Ama bir kere **babasını zehirleyen bir padişah** var karşımızda. Arkasından **kardeşlerini ve arkasından küçük yeğenlerini katleden bir padişah** var. Ve arkasından bunlar yetmemiş gibi, bir de dönüyor **yoksul Anadolu köylüsünü katlediyor**. Uzunçarşılı Hoca'yı, siz de kitabınızda diyorsunuz ki, "*Ne yapsaydı Yavuz, katletmese miydi -40 bin tane yoksul Anadolu insanını-*" Anadolu'daki nüfusun 10 milyon olduğunu o zamanlarda, 1513'te...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, o cümle yok benim kitabımda, onu söyleyeyim.

Ali Yıldırım- Var, kitabınızın en son paragrafında şöyle diyor, "*Yavuz'un başka çaresi yoktu*" demektedir, siz de bu görüşe katılıyorsunuz, yani "*Ne yapsın Yavuz*"

diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben naklediyorum.
Cevap vereceğim, lütfen bitiriniz.

Ali Yıldırım- Bu nakletmek değil, **resmen bir katliam savunuculuğu yapıyorsunuz** burada.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim.

Ali Yıldırım- Sizden başkaları da savunuyor, gerçi çok önemli değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim. Lütfen bitirin, ben cevap vereceğim.

Ali Yıldırım- Şimdi burada yedi yaşından yukarı, **70 yaşından küçük 40 bin tane insan defterlere kaydedtiriliyor** ve bunlar yalnızca bir kuşku üzerine kaydedtiriliyor **ve bu insanların haklarından geliniyor**.

Bakin bu yargılamanın, şimdi sorunuza gelmiş oldum belki Hocam. Bu yargılamanın, bu olayın önemli tarafı şu: Engizisyon kendine özgü. 40 bin tane insan kimdir, ne suç işlemiştir, nerede, hangi, yani gerek şerî hükümlere, gerekse örfî hükümlerin hangisine karşı gelmiştir, bunlar belli değil. 40 bin insan defterlere kaydediliyor ve işte bir kalemde insanların üstü çiziliyor. Şimdi Osmanlının engizisyonu da kendisine özgü tabii. Yani, **Osmanlının engizisyonu, Avrupa engizisyonunu, Hristiyan engizisyonunu elbette aratmayacaktır**, kendisine özgü özellikleri var. 40 bin, bazı kaynaklar bunu daha yüksek rakamlar şeklinde ifade ediyorlar ama hadi biz Uzunçarşılı'nın üzerinde anlaşalım, onun söyledikleri üzerinde.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peki, Uzunçarşılı'nın, bu İran'ın tahrikiyle gelen Türkmenlerin ve bir kısım Şii insanların 60 bin tane çoluk çocuk demeden insan öldürdüklerine dair kayıtlarını da nakleder misiniz 65 milyona.

Ali Yıldırım- Bu nerede yazıyor, bunun belgesi nerede?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Satır satır, hem Hoca Sadettin Efendi...

Ali Yıldırım- Hoca Sadettin Efendi önümde şimdi, orada böyle şeyler yok.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hem de Osmanlı arşivindeki mühimme defterindeki kayıtlar...

Ali Yıldırım- Böyle şeyler yok, bunları siz çarpıyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen Uzunçarşılı'nın Yavuz Sultan Selim...

Ali Yıldırım- Uzunçarşılı da benim önümde, Hoca Sadettin de önümde benim, hepsini ben üst üste koydum, burada siz kaynak dediğiniz için ben de kaynakları hazır ettim. Öyle bir tane şey yok.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bitirin, ben cevap vereceğim

Ali Yıldırım- Şimdi şunu bana söyler misiniz: 40 bin tane insan, 40 bin insanın hepsi ajan olabilir mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben öyle bir şey demedim. Lütfen sorunuzu so-

run, cevap vereyim.

Ali Yıldırım- Sizin dediğiniz bu. Siz diyorsunuz ki, Çaldıran Savaşı'na gidiyor adam, arkasını ne yapacak? Güvenceye alacak. Böyle bir mantık olabilir mi? Siz provokasyonlarla 40 bin tane insanın katledilmesini açıklayabilir misiniz?

Bakın, ben size şimdi...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen efendim, sorunuzu bitirin cevap vereceğim.

AKGÜNDÜZ: "YAVUZ OLMASA TÜRKİYE TOPRAKLARI İRAN'IN OLURDU"

Ali Yıldırım- Ben şimdi size başka bir örnek vereceğim, Hoca Sadettin Efendi-den vereceğim, çok önemli bir örnektir ve sizin bütünüyle bu mantığınızı, bu resmî tarihçilerin de mantığını bütünüyle çürüten bir örnek.

Şahkulu ayaklanmasında ayaklanma sonucu yenilen insanların büyük bölümü, bir bölümü demek daha doğru olur, gidiyor ve Şah İsmail'e sığınıyorlar. Şah İsmail'e sığındıkları zaman, Şah İsmail...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, İran Devleti'yle birlikte **Anadolu'yu Şiileştirmek** istediklerini siz de kabul ediyorsunuz.

Ali Yıldırım- Dinleyin bir dakika, şimdi işte ne kadar kiminle ilgili olduğunu göreceksiniz siz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Eğer Yavuz olmasa şu anda Türkiye toprakları İran'ın bir parçası olurdu Beyefendi.

Ali Yıldırım- Bir dakika, şimdi demagoji yapmayalım, burada bir tartışma yapıyoruz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben idarecilerin yaptıkları hataları asla savunmuyorum.

Ali Yıldırım- Şah İsmail de Türk'tür, Yavuz da Türk'tür. Şimdi ikisi, bugünkü İran'la Türkiye arasındaki bir tartışma gibi değil. Ayrıca Şah İsmail de beni hiç ilgilendirmiyor, ben şimdi size bakın Sadettin Efendiden bir şey okuyacağım.

Hoca Sadettin Efendi Şahkulu ayaklanmasında kaçıp gelen, kendisine sığınan insanlarla ilgili olarak Şah İsmail'in şöyle dediğini yazıyor, diyor ki, "*Ben Beyazıt'a baba diye sesleniyorum, ona baba diyorum...*" Olduğu gibi okuyayım oradan size ya da neyse mealen okuyayım. Diyor ki, "*ben ona baba diyorum, siz benim baba dediğimiz insana karşı nasıl ayaklanırsınız?*"

Düşünebiliyor musunuz, eğer şimdi bunlar ajan olsaydı, Hulki Bey, ne demesini beklerdiniz? Yahu biz sizin adamlarınız değil miyiz, aynı dünya görüşüne de sahibiz, bugünkü laflarla söylüyorum...

Hulki Cevizoğlu- "Vurun kellesini" derdi!

Ali Yıldırım- Tabii, ben de sizin yanınıza geldim, işte bize sahip çıkın demesi gerekirken, Şah İsmail diyor ki bunlara, "*Benim babama karşı nasıl ayaklanırsınız?*"

Ve bunun üzerine onlar diyorlar ki, onların da şöyle demesi beklenir, eğer bu bir dinsel ayaklanma olsa ya da diyelim bir şey ayaklanması olsa, bir ajan hareketi olsa: "Biz sizin insanlarınız, ajanlarınız herhalde bize karşı bir şey yapmamanız gerekir."

Hulki Cevizoğlu- Sayın Yıldırım, şöyle yapalım.

Ali Yıldırım-Toparlıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Biraz daha süreniz var, daha toparlamaya başlamayın.

Ali Yıldırım- Anladım, peki.

Hulki Cevizoğlu- Öyle olsaydı böyle mi olurdu, şunu yaptığına göre...

Ali Yıldırım- O zaman devam edeyim ben isterseniz, tamam anladım.

Hulki Cevizoğlu- Yorumları sizler, bizler çıkarmayalım da, siz bize şunu söyleyin isterseniz, kitabınızdan da yola çıkarak: Şunlar şunlar olmuştur, kaynağımız budur, Akgündüz Hoca inkar mı ediyor, kabul mu ediyor?

Buyurun.

İsterseniz ben biraz ışık tutayım.

Ali Yıldırım- Şimdi ben bir cümle söyleyeyim, ondan sonra siz devam edin.

Şimdi şöyle: Şah İsmail bu insanlara benim babama niye ayaklandınız diyor.

Bu insanlar da diyor ki, biz idarecilerin zulmünden artık dayanamaz hale geldik. Hoca Sadettin'de yazıyor bu. Ve bizim diyor, başka çaremiz kalmadı, bıçak geldi kemige dayandı ve biz o nedenle isyan ettik diyor.

Şah İsmail'in ne yapması lâzım? Bu insanlara sahip çıkması lazım. Ama Şah İsmail bu insanları önce parça parça bölükler ayırıyor, sonra da önde gelenlerinin hepsini ortadan kaldırıyor.

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye orada kalın, cevabını alalım, sonra ötekilere devam edeceksiniz.

Ali Yıldırım- Peki.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

YAVUZ SULTAN SELİM "ANADOLU BİRLİĞİ"Nİ Mİ SAĞLADI, KATLİAM MI YAPTI?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakınız Hulki Bey, ewela Osmanlı padişahları Müslüman'dır, kesinlikle İslam hukukunu tatbik etmişlerdir. Bu genellemeyi tekrar hatırlatıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Ama az önce dediniz ki "böyledir ama aralarında uymayanlar da vardır, onların da kendi günahlarıdır."

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama hiçbir Osmanlı padişahı soykırım uygulamamıştır.

Ali Yıldırım- Bu 40 bin kişinin katli ne oluyor Ahmed Bey?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çünkü soykırım kesinlikle dinimize göre yasaktır.

Ali Yıldırım- Dininize yasak olup olmaması değil, bir somut olaydan söz ediyorsunuz, burada somut bir olay var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen müsaade eder misiniz, ben cevabınızı vereceğim, sizi dinledim beyefendi, bütün anlattıklarınızı da duydum.

Ali Yıldırım- Peki, buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın Beyefendi, **İslam âlimleri Yavuz Sultan Selim'in Anadolu birliğini sağlaması ve Anadolu'nun İranlaşmaması olayından dolayı müceddit kabul etmektedirler.**

Ali Yıldırım- Bu sizin anlayışınız.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi geliyorum konuya.

Erdebil denilen, İran'da şu andaki bir merkez, maneviyat erenlerinin merkezidir. Hz. Peygamberin Musa Kâzım vasıtasıyla neslinden gelen insanlar burada büyük tasavvuf ehlidirler, Safiyyuddin Erdebili bunların başındadır. Ama ne acı ki, ne acı ki, Erdebil şeyhlerinden Şeyh Cüneyt, şeyhliğine şahlık katmak istemiş, o manevî riyasetini Şii bir devlet kurmak üzere ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine 1460 yılında katledilmiştir. Yerine geçen Şeyh Haydar, yani Şah İsmail'in...

Hulki Cevizoğlu- Kim katlediyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Katletmesinin enteresan tarafını izah edeyim.

Hulki Cevizoğlu- Hayır, katledilmiştir dediniz de, kim katlediyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Akkoyunlular tarafından katlediliyor.

Sonra şu var. 2. Murat'a kadar gelmiştir Şeyh Cüneyt, saraya kadar girmiştir. Peygamberimizin neslinden olduğu için hümet görmüştür. Ama Fahrettin Acemi gibi büyük İslam âlimleri tarafından, sahabilere dil uzattığı için, **H. Ayşe'ye hakaret ettiği için** kendisinin sarayda kalmaması gerektiği Murat'a söylenmiş ve sonra da geri dönmüştür.

Bunun üzerine kendisi **katledilince** yerine Şeyh Haydar, hem şeyh, hem şah olmuştur. **Anadolu'yu Şialaştırmak** metodunu yine kullanmaya devam etmiştir. Hatta evlendiği Akkoyunlu Devleti'nin bizzat devlet adamlarına da hıyanet etmiştir ve Yakup Bey tarafından o da idam edilmiştir, Akkoyunlular tarafından.

Hulki Cevizoğlu- Bu arada tartışma konusu Sayın Akgündüz şu...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama geliyorum, yani Alevî katliamı hadisesine geliyorum, bitiriyorum Hulki Bey. Yani, burası çok önemli.

Yerine geçen Şah İsmail, Erdebil'deki o tasavvuf merkezini...

“ŞAH İSMAİL TÜRK'TÜ!”

Hulki Cevizoğlu- Türk müydü Şah İsmail?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet efendim, hatta evladı Resul olduğu da söy-

leniyor.

Hulki Cevizoğlu- Yani, peygamber neslinden.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peygamber neslinden olduğu da söyleniyor. Çünkü Şeyh Cüneyt'in oğlu olduğuna göre Peygamber neslidir.

Hulki Cevizoğlu- Yavuz Sultan Selim Peygamber soyundan mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır.

Şimdi, kendisi Türkiye'den topladığı Türkmen gençlerine Erdebil sofuları adı vererek, Osmanlı sofuları adı vererek 2. Beyazıt'ın halim şahsiyetinden de istifa edip Anadolu'yu Şiileştirme yoluna gitmiştir.

Ben altını çizmek istiyorum; Alaüddevle Beyin üzerine gidilmiştir İran'ın desteğiyle, binlerce insan kınlmıştır.

Bu dediklerimin tamamı Uzunçarşılı'nın kitabındaki arşiv vesikalarıyla sabittir.

Hulki Cevizoğlu- Karşılıklı mı oldu bu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Nasıl?

Hulki Cevizoğlu- Yani, binlerce insan kınıldı derken...

YAVUZ DÖNEMİNDE 40 BİN KİŞİNİN KATLİ TARTIŞMASI

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, İran'ın desteğiyle Alaüddevle, yani Dulkadiye Beyliği talan edilmiştir. Arkasından Diyarbekir şehri kuşatılmıştır, yani bizaati bu kuvvetler tarafından. Diyarbekir'de 12 bin insanın öldürüldüğü tarihçiler tarafından nakledilmektedir; tarihçiler diyor, altını çiziyorum. Arkasından **Şahkulu** denilen, bu **Şah İsmail'in hem müridi, hem de halifesi olan insan** Antalya'ya kadar gelmiştir.

Hulki Cevizoğlu- Ne olarak geliyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Antalya'ya geliyor isyancı kuvvetleriyle birlikte.

Ali Yıldırım- Zaten orada yaşıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sadece 20 bin Erdebil sofularıyla birlikte Amasya'da 10 bin insanın katledildiği Osmanlı arşivindeki belgelerle sabittir.

Ali Yıldırım- Nerede bu belgeler Ahmed Bey ya, afakî şeyler söylüyorsunuz?

Hulki Cevizoğlu- Osmanlı arşivindeki hangi belge bu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu mühimme defterlerinden alınan kayıtlar.

Hulki Cevizoğlu- Ne defteri?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Mühimme defterleri.

Ali Yıldırım- Nerede bu mühimme defterleri?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Beyefendi, Uzunçarşılı'nın kaynaklarına bakabilirsiniz.

Ali Yıldırım- Uzunçarşılı önümde benim, Uzunçarşılı'da böyle bir satır yok.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben size, şu anda Topkapı Sarayı'nda bulunan İdris-i Bitlisî'nin Yavuz Sultan Selim'e yazdığı mektuptan bir cümle okuyorum. Orijinali için benim kitaplarıma bakabilirsiniz.

Ali Yıldırım- Bakıyorum, önümde kitaplarım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- "Biz muhlis ve size itaat eden bendelere yardım edin. Bizim beldelerimiz Şiî diyanna yakındır, hatta kanşıktır. Nice yıllar bunlar bizim evlerimizi yıktılar, bizimle savaştılar, biz size ittiba etmek istediğimiz için bizi perişan ettiler" diyor.

Ve bağlıyorum, Uzunçarşılı'nın da tespitlerine göre, belgeler de tespit ediyor; yaklaşık bu isyanlar neticesinde Sivas'ta, Amasya'da, Antalya'da ve Diyarbakır gibi çevrelerde 60 bine yakın insan öldürülmüştür. Bunun üzerine Yavuz Sultan Selim, bildiğiniz gibi, babası 2. Beyazıt'a, sırf bu hadiselerle yumuşak baktığı için, Anadolu'yu Şiîleştirmekten, İran'ın parçası olmaktan kurtarmak için müdahale etmiştir.

Ben sonunu bağlayacağım.

İbni Kemal'i çağırmış, Zembilli Ali Efendi'yi çağırmış, onlardan fetva almış. Bunun üzerine eli silah tutan isyancılardan 40 bin kişinin toplandığı naklediliyor.

Hulki Cevizoğlu- Peki, şimdi geldik 40 bin kişiye, tam o nokta.

Sayın Yıldırım diyor ki, Hoca Sadettin'e göre -kaynağımız budur- ve Müneccim-başına göre 40 bin kişi deftere yazıldı. Ve sonra katledildi mi?

Ali Yıldırım- Evet, "hakkından gelindi" diyor.

Hulki Cevizoğlu- Siz de geldiniz 40 bin kişiye. Bu 40 bin kişi sizin kaynaklarınızıza göre kimdir, ne olmuştur?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, onu anlatıyorum, ben de onu naklediyordum zaten.

Tekrar ediyorum, 60 bin insan...

Hulki Cevizoğlu- Tekrar etmeyin de yeni şeyler söyleyin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, naklediyorum.

60 bin insan, bu Şah İsmail'in tahrikiyle isyan eden isyancılar tarafından öldürülmüştür. Buna karşı Osmanlı Devleti de bu isyancılarla karşılıklı savaşırken beylerbeyi gönderilmiş, paşalar gönderilmiş. Ölen insanların sayısıdır 40 bin, yoksa tümünü bir araya toplamış da tümünü yakmış veya idamdan geçirmiş değildir. Ama 40 bin tane Şiînin öldürüldüğü nakledilmekte.

Hulki Cevizoğlu- Sayısı tartışmalı bile olsa, bu kadar insan öldürülmüş ama, gerekçe olarak siz diyorsunuz ki...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bir taraftan 60 bin insan öldürülmüş.

Hulki Cevizoğlu- İsyân vardır, savaş vardır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Yıldırım, bu görüşe katılıyor musunuz?

Ali Yıldırım- Şimdi Hulki Bey, bir cümleyle...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi ama ben bir cümle naklediyordum, özür dilerim, bitireyim.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İster 60 bin bir taraf, ister 40 bin bir taraf, ister Şîî, ister Sünnî, eğer idareciler bu karşılıklı öldürme olaylarında hata yaptılarsa...

Ali Yıldırım- Sizin için hata yaptılar yapmadılar diye birşey yok ki zaten.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sadece 40 binden bahsetmiyorum, 60 binden de bahsediyorum.

Ali Yıldırım- 60 bin beni ne ilgilendirsın, ben burada Şah İsmail savunuculuğu yapmıyorum ki.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bence, bu hata ve zulümleri genellemek de yanlışır.

Hulki Cevizoğlu- Ama şimdi, sizin bu kadar yüzlerce binlerce ulaşamadığınız milyonlarca kaynak var diyorsunuz; bu kadar araştırdığınız kaynakların sonucunda vardığınız nokta nedir? Varsa hatalıdır diyorsunuz ama var mıdır, yok mudur, önce onu bir netleştirelim?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Onu ifade ediyorum. 60 bin tane ehlişünnet olan insan öldürülmüştür, teker teker belgesi var.

Ali Yıldırım- Bir kere olanaksız bir şeyden söz ediyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Maalesef, buna karşı da isyancıları bastırmak için 40 bin insanın öldürüldüğü şeklinde tarihçiler nakilde bulunmaktadır.

Hulki Cevizoğlu- Toplam 100 bin mi yapıyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet efendim.

Hulki Cevizoğlu- Peki, Sayın Yıldırım, buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama Osmanlı öldürmedi tamamını.

Yani isyancılar 60 bin insanı öldürüyor, Osmanlı Devleti'nin de buna karşılık isyancıları bastırmak için 40 bin insanı öldürdüğü Uzunçarşılı tarafından belgelerle açıklanıyor. Olay bu kadar basit.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Yıldırım, buyurun.

Ali Yıldırım- Şimdi Osmanlının kendi ülkesinde yaşayan 40 bin insanın katletmesini siz mazur görüyorsunuz bir başka katliamdan dolayı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim, hiç öyle söylemedim.

Ali Yıldırım- Öyle söylüyorsunuz. 60 bin rakamı bir kere gerçekleri yansıtmıyor, bilimsel olarak da doğru değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi ben size soruyorum, kıyaslamak istemiyorum, **Osmanlı Devleti'ni yıkmak üzere 60 bin insanı öldürenlere karşı, Osmanlı devleti, siz beni öldürün ama, ben size bir şey demiyorum, elinize mi sağlık desin?**

Ali Yıldırım- Bakın, bilimsel olarak sizin bu söyledikleriniz doğru değil, tarihsel veriler sizi doğrulamıyor. Tarihsel veriler, 1510'da Anadolu nüfusunun yüzde 90'ının şeriat dışı inançlardan oluştuğunu söylüyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tamamen yanlış.

Ali Yıldırım- Sizin düşünceniz yanlış. Bir avuç hanedan dışında şeriat dışı inanç sahibi insan yok orada. Anadolu'da Aleviler var, Rafiziler var, Batıniler var, Torlaklar var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peki ben bir cümle sorayım, Hulki Bey müsaade eder misiniz, ben bir soru soruyorum.

Hulki Cevizoğlu- Benim müsaade etmeme gerek kalmadan soruyorsunuz; ama sormayın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peki, riayet ediyorum.

Ali Yıldırım- Şimdi bakın, şu benim sorduğum soruya yanıt vermediniz: Şahkulu ayaklanması Şah İsmail'e giden adamlar, eğer gerçekten ajan olsaydı neden Şah İsmail bu insanları katletsin? Bunun yanıtı var mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yavuz Sultan Selim'in babasını tahttan indirmesinin sebebi, Şah İsmail'in entrikalarına gelmesi ve maalesef halim ve selimliğiyle, Anadolu'yu Şiileşme tehlikesine müsaade etmesidir.

Ali Yıldırım- Bakın, ben size başka bir şeyden söz ediyorum. Bu insanlar ajan değil, bu insanlar Anadolu topraklarının gerçek insanları, bu insanlar Türkmen insanlar ve 40 bin Türkmen katledilmiş, siz bunu mazur göstermeye çalışıyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 60 bin insanın öldürülmesini reddedebilir misiniz? Hayır, efendim, hiç mazur göstermiyorum.

Ali Yıldırım- Bir kere bu, bilimsellikte bağdaşan birşey değildir.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Yıldırım, diyor ki Sayın Akgündüz, 60 bin insanın da öldürülmesi söz konusu değil.

Ali Yıldırım- Ben onun savunusunu yapmıyorum ki, Şah İsmail iyi bir Hükümdardır dedim mi ben.

Hulki Cevizoğlu- Yani bir taraftan 60 bin kişinin, diğer taraftan da 40 bin kişiyi öldürülmesi bilgilerine katılıyor musunuz siz?

Ali Yıldırım- 60 bin kişi doğru değil. Çünkü Anadolu nüfusunun büyük bölümü, söylediğim gibi şeriat dışı inançlardan oluşuyor.

Hulki Cevizoğlu- Kaç bin kişi olabilir?

Ali Yıldırım- Hayır, ben bu konuda bir şey söyleyemiyorum, yani benim önümdeki kaynaklarda yok.

Hulki Cevizoğlu- Yani sizin önünüzdeki kaynaklara göre 40 bin kişi kesin, diğer 60 bin kişi hakkında...

Ali Yıldırım- Elimde hiçbir bilgi yok, yani bunları ben okumadım.

Hulki Cevizoğlu- Peki.

Ali Yıldırım- Yani şimdi şey yapmayalım.

Gelelim şimdi başka bir konuya.

Osmanlının inançlar karşısında hoşgörülü olduğunu...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır ama buna cevap vereyim ben.

Ali Yıldırım- Vereceksiniz, verdiniz zaten.

Hulki Cevizoğlu- Kaynaklara, Uzunçarşılı'ya göre cevap verdiniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim başka bir konu var.

Hulki Cevizoğlu- Peki, not alın siz.

Buyurun Sayın Yıldırım.

YILDIRIM: "NAMAZ KILMADIĞI, ORUÇ TUTMADIĞI İÇİN İNSANLAR KATLEDİLDİ"

Ali Yıldırım- Şimdi, Osmanlının hoşgörü ve Ahmet Beyin de Osmanlı yüzümünün akıdır sözleri; Ebussuud Efendiden demin kendisi çok önemli bir şahsiyet olarak söz etti. Ebussuud Efendinin, Anadolu'da yaşayan Alevilerle ilgili olarak, Türkmenlerle ilgili olarak verdiği birçok fetvayı Ertuğrul Düzdağ'dan alıp, Ertuğrul Düzdağ Bey de zaten arşiv belgelerinden almış bu fetvaları. Biz de kitabımızda yayınladık, büyükçe bölümünü yayınladık onların. O fetvaların büyük bölümünde, hem de Kanuni zamanında gerçekleşen olaylar bunlar, **Anadolu'da şeriat dışı inanca sahip Hristiyanlara, Rumlara karşı, Musevilere karşı hoşgörüyle bakılırken, şeriat dışı inanca sahip olan Anadolu'daki Alevilere karşı, Bektaşilere karşı yoğun bir baskı ve zulüm politikasının uygulandığını görüyoruz.**

Her bir fetvada, Ramazan'da oruç tutmadığı için insanların katledilmesi yönünde, beş vakit namaz kılmadığı için insanların katledilmesi yönünde, **cem yaptıkları için, semah döndükleri için, saz çaldıkları için insanların katledilmesi yönünde Ebussuud'a ait fetvalar var.**

Şimdi, tarihi yargılamak değil, tarihten dersler çıkarmak önemlidir. Osmanlının bu tavrı hoşgörüyle bağdaşabilir mi? Ebussuud Efendi'nin cem yapanlar, saz çalanlar, semah dönenlerin katledilmesi yönündeki fetvaları orta yerde duruyor.

Şimdi bir başka şey, bir başka fetvada, kitapta da var, deniliyor ki, bu insanlar diyelim ki cemde yakaladınız, **"cem yaparken yakaladığınız insanları, cem yaparken Rafîzî olduğu için ya da Kızılbaş olduğu için sakın ha cezalandırdık demeyin. Bu insanlar hırsızlık yaptı, haydutluk yaptı diye başka bir adi suç yükleyerek bu insanları**

ortadan kaldırın” diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu dediklerinizin hiç alakası yok.

Ali Yıldırım- Nereden alakası yok?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Osmanlı şeyhülislamı bu konuda fetva vermiş, hem de diyorsunuz ki, “öldürürken hırsızlık yaptı diye öldürün diyor.” Beyefendi, kendi kendinizi tekzip ediyorsunuz, etmeyin.

Ali Yıldırım- İşte Ebussuud'un fetvaları. Evet, diyor ki, bu adamı Kızılbaş diye öldürmeyin çünkü o bir siyasal şey olarak ortaya çıkar. “Hırsızlık yaptı diye öldürün” şeklinde burada padişah fermanları var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç alâkası yok efendim, hiç alâkası yok. Ebussuud Efendi de, İbni Kemal de, Şah İsmail'e karşı Anadolu'nun Şiileşmesini önlemek için...

Ali Yıldırım- Şimdi Şah İsmail'le ne ilgisi var, Ebussuud'un Şah İsmail ile ne ilgisi var, söyler misiniz?

Hulki Cevizoğlu- Şimdi bir saniye...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, şimdi sorulara cevap vereceğim.

Hulki Cevizoğlu- Efendim, bir saniye. Sayın Yıldırım'ın başka iddiaları da var kendi kitabında. “*Kanuni döneminde, 1528'de hırsızlar yakalanamadığı için 800 seyyar satıcı öldürüldü*” diyor. Az önce söylediği gibi “*namaz kılmayanlar, oruç tutmayanlar o dönemde öldürüldü*” diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim, hiç alakası yok.

Hulki Cevizoğlu- “*Emeniler Kızılbaşlara tercih ediliyordu*” diyor sayfa 158'de. Ben hepsini size söyleyeyim Sayın Ali Yıldırım'ın iddialarını. “*Yunus Emre'nin şiirlerini okumak yasaktı*” diyor sayfa 168'de.

Ali Yıldırım- Okuyanlar idam ediliyordu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, Yunus Emre'nin Osmanlı...

Ali Yıldırım- Osmanlı Yunus Emre'ye düşman bir kere, Osmanlı ile Yunus Emre'nin ne ilgisi olabilir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yunus Emre bir Osmanlı şairi ve bizatihi Osmanlı padişahından mükâfat görmüş bir Osmanlı şairi.

Ali Yıldırım- Yunus Emre asla asla Osmanlı ile ilgili birisi değildir. Osmanlı bir kere Türk değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen tarihi çarpıtmayalım. Siz tarihteki bir kısım gerginlikleri ve fitne tohumlarını kabartmaya çalışıyorsunuz. Ben, yapılan bir hata varsa tasvip etmiyorum.

Ali Yıldırım- Şimdi siyaset yapmaya başlamayın, sabahtan beri halifeliği öven halinize ne oldu Ahmed Bey? Çok şaşırtıyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama lütfen Yunus Emre'yi Osmanlı'dan ayıramazsınız, Somuncu Baba'yı ayıramazsınız, Hacı Bektaşî Veli'yi ayıramazsınız.

Hulki Cevizoğlu- Kurallara uyacak mısınız, ben mi müdahale edeyim?..

Ali Yıldırım- Ne oldu Ahmed Bey, sabahtan beri çok halim-selim konuşuyordunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben bu zamana kadar...

Hulki Cevizoğlu- Kurallara uyacak mıyız, ben mi müdahale edeyim?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Uyalım efendim, baş üstüne uyalım.

Hulki Cevizoğlu- Ama sözlerinizi söyledikten sonra uyalım demenin anlamı yok.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peki efendim.

“CİNAYETLER TABLOSU” VE “YAVUZ SELİM KASAP MIYDI?” TARTIŞMASI

Hulki Cevizoğlu- Biraz heyecanlanınca benim söylediklerimi duymuyorsunuz, kesmek zorunda kalmayayım.

Sayın Ali Yıldırım yine şunları iddia ediyor kitabında:

"Şairler katledildi; Temannai, Ümmi Kemal, Figanî, Nefî gibi."

"Kuyucu Murat Paşaya niçin kuyucu deniyordu?" diyor.

"3. Murat, içki yasağını Yeniçerilerin korkusuyla kaldırdı" diyor.

Az önce siz bağlanmadan önce de söyledik sizin sözünüzü. Yine Ali Yıldırım Osmanlı Engizisyonu isimli kitabında "Önce katledip sonra yas tutan hastalıklı bir zihniyetti, bunlar kardeşlerini öldürüyorlardı" diyor.

Pek çok örnek var ve iddia var kitabında. Yavuz Sultan Selim'in bir cinayetler tablosunu çıkıyor Sayın Yıldırım, diyor ki, "2. Beyazıt, yani babasını zehirletti."

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Alakası yok, cevap verdik kitabımızda.

Hulki Cevizoğlu- "Şehzade Ahmet'i, kardeşini boğdurdu."

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Devlete isyan etmiş.

Hulki Cevizoğlu- "Diğer kardeşi Şehzade Korkut'u boğdurdu" diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Devlete isyan etmiş. Biri Venediklilerle, birisi İranlılarla ittifak etmiş.

Ali Yıldırım- Yazık, yazık; o çocuklar da mı, o zavallı çocuklar da mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sen de biliyorsun, devlete savaş ilan etti.

Hulki Cevizoğlu- Devam ediyorum, Sayın Yıldırım bir saniye.

"Kardeşi Mahmut'un oğlu, yeğeni olan Şehzade Musayı boğdurdu" diyor.

"Kardeşi yine Mahmut'un diğer oğlu Şehzade Orhan'ı boğdurdu, Kardeşi Mahmut'un diğer oğlu Şehzade Emir'i boğdurdu" diyor.

"Kardeşi Alem Şah'ın oğlu Şehzade Osman Şah'ı boğdurdu" diyor.
Bir de, yine "Kardeşi Şehinşah'ın oğlu Şehzade Mehmet'i boğdurdu" diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, tek kelimeyle Yavuz bir **kasap**, öyle, onun iddiasına göre.

Hulki Cevizoğlu- Hayır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Müsaade eder misiniz, söz veriyor musunuz efendim?

Hulki Cevizoğlu- Ediyoruz, buyurun.
Hattımızda önemli bir izleyicimiz daha var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama müsaade ederseniz bunu cevaplandıracağım.

Hulki Cevizoğlu- Tabii ki müsaade sizin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakın, evvela bir konuyu, 65 milyonun huzurunda tashih edelim. İsrarla bu Ali Beyefendi, Anadolu'daki yüzde 90 nüfusun şeriat dışı insanlar olduğunu söylüyor.

Ali Yıldırım- Evet, doğrudur.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, lütfen müsaade eder misiniz?

Ali Yıldırım- Kaynakları var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şeriat demek din demek, Kuran demektir.

Ali Yıldırım- Şeriat demek din demek değildir, Kurban demek değildir, şeriatın ne anlama geldiğini hepimiz biliyoruz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Müsaade eder misiniz, o tartışmaya girmeyeyim.
Hiçbir Alevî, hiçbir Şîî, sizin dediğiniz gibi kendisini şeriat dışı ilan edemez.

Ali Yıldırım- Şiîler olabilir, Şiîlerle Alevîleri karıştırmayın. **Şiîlik ayndır, Alevîlik farklıdır**, iki ayrı şeyden söz ediyoruz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiçbir Şîî, hiçbir Rafizî, ben şeriat dışıyım diyemez, demez de bunu.

Hulki Cevizoğlu- Önemli bir şey söylüyor ama Şiîlerle Alevîliği karıştırmayalım, diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ona girmeyeceğim.

Hulki Cevizoğlu- Evet.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani altını çiziyorum, hiçbir Şîî ve Alevî, tekrar ediyorum, bilerek karıştırıyorum, hiçbir zaman ben şeriat dışıyım diyemez. Zannediyorum ki kamuoyu da sizin bu izahlarınızı takdir ediyor, değerlendiriyor.

Ali Yıldırım- Elbette değerlendiriyor. Sizin yaklaşımınız gibi şeriata dayandırmıyoruz değerlendirmemizi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Beyefendi, şayet Anadolu'daki bütün yüzde 90 nüfus şeriat dışı inançlara sahip ise, acaba, elimizde "*Eşşekaikül Numaniye*" diye bir eser var.

Bunun delilleri var, yüzlerce Osmanlı şairi.

Yunus Emre de dâhil olmak üzere, Yunus Emre'nin her halde 10 şiirinden birisi şeriat, bunun kaynakları olan Kuran, sünnet, icma ve kıyası anlatıyor. Yunus Emre bir Hz. Ali hayranı, ben de Hz. Ali hayranıyım.

Ali Yıldırım- Olabilirsiniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama Hz. Ali hayranı olmak demek, Hz. Ali'nin *Nehç-ül Belaha* adlı eserinde övdüğü şeriatı Muhammedîye'ye düşmanlık demek değildir, bunu Yunus Emre anlatıyor.

Eğer siz, Osmanlı topraklarında yaşamış, özellikle Fatih'e kadar olduğu iddia edilen âlimlerden, mesela Fahrettin Acemî'yi, mesela Somuncu Baba'yı, mesela Mollâ Fenârî'yi, mesela Hacı Bayram Veli'yi, mesela Hacı Bektaş Veli'yi, mesela Şeyh Bedrettin'i...

Ali Yıldırım- Şeriatla ilgisi yoktur bunların, hiçbirisinin şeriatla ilgisi yoktur.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bunun eserlerinden **ben şeriat düşmanıyım, Kuran'ın dışındayım diye bir cümle naklederseniz**, biraz önce bahsettiğim, telefondaki arkadaşla söylediğim gibi, **ben kitabımı yakmaya değil ama unvanlarımdan vazgeçmeye hazırım.**

Ali Yıldırım- Estağfurullah, geçmeyin, siz böyle kalın.

"YENİÇERİ TEŞKİLATI BEKTAŞİ TEŞKİLATI MIYDI?"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen meseleleri çarpıtmayalım, bu bir. Geliyoruz ikincisine. Osmanlı Devleti, hiçbir zaman Ali Beyt düşmanı değildir.

Hulki Cevizoğlu- Ehli beyt.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ahli beyt, Ali beyt, aynı şeyler.

Bektaşî düşmanı hiç değildir. Eğer öyle olsaydı, Yeniçeri teşkilâtına "Taife-i Bektaşîyan" demezlerdi.

Ali Yıldırım- Ben Ehli beyt düşmanıdır demedim. Evet, Bektaşî düşmanıdır, Alevî düşmanıdır; bunun binlerce örneği var burada.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- "Taife-i Bektaşîyan" demezlerdi, Yeniçeri teşkilâtının ağalarına, "Ağayan-i Bektaşîyan" demezlerdi.

Hulki Cevizoğlu- Yeniçeri teşkilâtı, sizin kitabınızda da var, **Bektaşîlik teşkilâtı mıydı?**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim, olay farklı; onu sorarsanız cevaplandırırım. Hemen isterseniz bir cümleyle söyleyeyim.

Hulki Cevizoğlu- Hemen söyleyin, çünkü Osmanlıların Yavuz'a kadar Bek-

taşı ve Alevî geleneğini sürdürdükleri iddiaları da var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç alakası yok. Ben şunu ifade edeyim: Bu iddianın en büyük karşı delili şudur...

Hulki Cevizoğlu- Bu delili siz mi getiriyorsunuz, kaynak mı getiriyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim, ben zikrediyorum.

Osman Gazi elimizde, Şeyh Edebalı var, eserleri var, âlimler var. Dursun Fakih elimizde, Sultan Orhan Gazi zamanında yetişen Kazasker ilk Çandarlı ailesinden elimizde. Ondan sonra geliyoruz 1. Murat Hüdavendigâr zamanında yetişen Fahrettin Acemiler ve diğer âlimler elimizde. Bunların tamamının, Yunus Emre de dâhil olmak üzere hepsi elimizde, Emir Sultan Buhari elimizde; bunların tamamının kitapları var elimizde.

Hulki Cevizoğlu- Buradan nereye geliyoruz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Buradan şuraya gidiyorum: Eğer bu kitaplar, Osmanlı Devleti'nin ilk döneminde Şiaya veya başka bir adla bu gruba bir meyil vaki ise, lütfen bu kitaplardan bir tek delil gösterin.

Ali Yıldırım- Şiilikle ilgisi yok diyorum, siz ısrarla Şiilikten söz ediyorsunuz, yani Şiilikle ne ilgisi var?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani tamamen aslı astan olmayan iddialar. Ama eğer Osmanlı padişahlarının 12 İmam hayranlığını Şiilik olarak değerlendiriyorsanız, ben de 12 İmam hayranıyım. **Hız. Ali muhabbetini Şiiliktir diyorsanız** ben de Hız. Ali hayranıyım ve onun muhabbetiyle doluyum.

Ali Yıldırım- Ahmed Bey, şimdi sizin ne söylediğiniz belli değil, ne söylediğiniz belli değil ve her şey birbiriyle karışmış.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bektaşilik denilen anlayış, ancak 2. Beyazıt döneminde ortaya çıkmıştır. Halbuki Hacı Bektaş Veli'nin 1271 yılında vefat ettiği söyleniyor İslam âlimleri tarafından, tarihçiler tarafından. Ben bu konuyu izah ettim.

Hulki Cevizoğlu- İsterseniz bu noktaya gelin, tamamlayın, Sayın Nurettin Karsu hattımızda, onu alalım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, şunu ifade etmek istiyorum: Osmanlı Devleti'nde Yeniçeri teşkilâtı 1. Murat zamanında kurulmuştur. Kurulduktan sonra, iki tane paşa tarafından tesis edilmiş. Bunları ben anlattım kitapta, ayrıntıya girmiyorum...

Hulki Cevizoğlu- Girmeyin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bir Mevlâna Celâleddin'in torunu, bir de Hacıbektaş Veli'nin torunu olduğu zannedilen bir büyük âlim tarafından da kendileriyle meşveret edilmiş. Tekrar ediyorum; **Hacı Bektaş Veli'nin Yeniçeri teşkilâtını kurduğuyla ilgili iddia tamamen yanlış. Tarihler tutmuyor**, belgeler tamamen yanlış, tarihler tutmuyor. Ama Hacıbektaş Veli'nin torunu olan bir zat, Yeniçerinin giydiği borkü giydiğinden dolayı, Hacı Bektaş Veli'nin, dinin dışına çıkmayan, şeriatın dışı-

na çıkmayan bir kısım halifeleri ve kendisinden sonra takip eden maneviyat erenleri gelmiş, Sultan Orhan'a, Birinci Murat Hüdavendigâr'a destek verdiği için dolayı elbette **Yeniçeri teşkilâtına "Taife-i Bektâşiye" demişler**. Yoksa bu, anladığımız manada değil. Buna dair elimde fetvalar var, tarih bilgileri var.

Daha fazla uzatmak istemiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Evet, şu anda Sayın Nurettin Karsu da hattımızda; ona da dönelim.

İyi geceler Sayın Karsu.

NURETTİN KARSU: "AKGÜNDÜZ'DEN DERS ALAN GENÇLERİMİZİN VAY HALİNE"

Nurettin Karsu (Emekli) (Eski CHP Senatörü)- İyi geceler Sayın Cevizoğlu.

Hulki Cevizoğlu- Size de. Buyurun.

Nurettin Karsu- Bugün zor bir sınavdan geçiyorsunuz sanıyorum. Karşınızda kimseyi konuşturmayan bir konuşunuz var. Yalnız Sayın Noyan'ı hiç sesini çıkarmadan dinledi. Öyle sanıyorum, umuyorum ki beni de sözümü kesmeden dinleme nezaketini gösterir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Dinliyorum efendim.

Nurettin Karsu- Yalnız ben, bugün burada bir şeye daha şahit oldum: Bu Hoc'a'dan ders alan gençlerimizin vay haline, vay Atatürkçülüğümüzün haline, yarını ne olacak diye düşünüyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, sataşma yapıyorsunuz; bana da konuşma diyorsunuz.

Nurettin Karsu- Şimdi, bir dakika, bir dakika, bir dakika...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Siyasî tartışmaya giriyorsunuz.

Nurettin Karsu- Kürsüde konuşma değil, burada beni dinleyeceksiniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Dinliyorum.

Nurettin Karsu- Ben başkaları gibi değilim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama ithamlarınızı değil.

Nurettin Karsu- Beni dinleyin, sonra yanıt verin.

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye Sayın Akgündüz.
Sayın Karsu...

Nurettin Karsu- Evvela, Sayın Cevizoğlu...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben edepli ve nezihim.

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye Sayın Akgündüz.

Nurettin Karsu- Buyurun.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi izin verirseniz, bu tarzda olursa buna izin vermeyeceğim; yanlış olur. Ama biz sizi de tanıyoruz, Sayın Akgündüz'ü de tanıyoruz; daha başka ölçüler içinde sürdürelim.

Buyurun.

Nurettin Karsu- Sayın Cevizoğlu, şimdi şuradan başlayalım: **Osmanlının 700. yüzyılını kutlamaya çalışıyoruz.** Bazıları da "Kutlamaya gerek yok" diyor; ben de diyorum **kutlamaya gerek yok, kutlamaya layık bir şey de değil.** "Neden değil" dersiniz, apaçık ortada. Ben mühendisim, kanıtları ortaya koyduğum zaman herkes de buna "evet" diyecek.

Şimdi, Osmanlının kurulduğu zaman, 1299 yılında Anadolu'daki 40 bin tane köyü alın, bu köyün bir fotoğrafını çektiğinizi düşünün, bir de Atatürk'ün gelip Cumhuriyeti kurduğu 1920 yılında aynı köylerin fotoğrafını çekseniz, 600 sene o köylerin üstünde, içinde taş taş üstüne konmuş değildir. Bir adım ileri gitme, bir şey yok.

Batda buhar dönemi, Batda sanayi dönemi, Batda atom dönemine gelmişken, biz Türkiye'de sadece, orada kendi yağıyla kavrulan köylüler, zavallı köylüler sadece Osmanlı'ya asker ve vergi vermekten başka günahı yoktu.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Karsu, biz programımızın sonuna yaklaşıyoruz; isterseniz tekrar ettiğimiz konuları değil de, yeni bir unsur varsa onu rica edeyim sizden.

KARSU: "KUYUCU MURAT PAŞA 8 YAŞINDAKİ ÇOCUĞU ÖLDÜRÜYOR"

Nurettin Karsu- Yeni bir unsur.

Osmanlı'dan aldığımız bir şey yok. Osmanlı sadece, Anadolu'daki Türkmenleri katletmekle meşgul, meşhur. Anadolu'da 40 bin değil, 80 bin Türkmen'i kılıçtan geçirmiştir.

Size Osmanlının bir örneğini vereyim.

Bakın, **Kuyucu Murat Paşa'yı gönderiyor. Kuyucu Murat Paşa, bütün oradaki, o çevredeki insanları boğdurup kuyuya atıktan sonra tütsülüyor, duman veriyor, boğduruyor. 8 yaşında bir çocuk kaçıyor.** Orada askerlerine emir veriyor, diyor ki, "Bu çocuğu tutun getirin" diyor. Askerler gidiyor, kıyamıyorlar...

Hulki Cevizoğlu- Kaynağınız nedir?

Nurettin Karsu- Kaynağımı okuyayım mı size?

Hulki Cevizoğlu- Okuyun efendim.

Nurettin Karsu- *Türk Halk Hareketleri ve Devrimleri* kitabının içinde, bakın size aynen şey ediyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bir Osmanlı belgesi lütfeder misiniz?

Nurettin Karsu- Naima Naima, Naima anlatıyor. Müsaade edin, tahammül edin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tahammül ediyorum.

Nurettin Karsu- "Birgün pişgâhı otakta, otağın üstünde iskemle üzerinde oturup, hafrolunan bir kuyuya gelen adamları katledip doldurmayla meşgul idi. O sırada gördü, halk varasında (arkasında yani) bir atlı sipahi, bir sabiyi (çocuğu yani) kendü redûş edüp (ardından getirmedir diyor) göçüp gider. Paşa emriyle varır sabiyi at arkasından indirip huzuruna götürürler. Oğlancığa, sen ne yerdensün? Celâli arasındanım diye dedükte sabiye doğru söylenir, falan diyardanım, kıtlık sebebiyle babam beni alıp buraya katıldı..."

Hulki Cevizoğlu- Sayın Karsu, çok hikâye tarafını değil de, isterseniz sonucunu söyleyin ki biraz zaman kazanalım. Sonucunu söyleyin, sorun.

Nurettin Karsu- "Bunu dinlemeyüp çocuğun katline işaret etti. Bu sabi masum, nice öldürelim diye etraftakiler..."

Hulki Cevizoğlu- Bunu Naima mı anlatıyor efendim, Naima tarihi?

Nurettin Karsu- Evet, evet.

"Yeniçerilerden biri öldürsün dedi. Askerler öldürmeyince, Yeniçerilerden biri öldürsün dedi. Yeniçeriler de bunu öldürmediler. Biz cellât mıyız, celâletle bu merhamet etti. Vezir kendi içoğlanına emretti ki, sabiyi öldür diye. Onlar dahi huzurundan dağılıp kabul etmediler. Oğlancık gitti, en sonunda Kuyucu Murat Paşa aldı, kellesini kıldı, boğdu ve kuyuya attı" diyor.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Karsu, bakın şöyle özetleyelim: Dediniz ki, Osmanlılar, Anadolu'daki 80 bin Türkmen'i kılıçtan geçirdiler. Kuyucu Murat Paşanın yaptıkları da ortadadır.

Nurettin Karsu- Hırvat asıllı Kuyucu Murat Paşa.

Hulki Cevizoğlu- Evet, Hırvat asıllı Kuyucu Murat Paşa, Naima tarihine göre bunları yaptı diyorsunuz.

Nurettin Karsu- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Bir başka iddianız nedir, onu alalım.

Nurettin Karsu- Bir başka iddiam.

Osmanlı, Anadolu'daki Türkmen'e, Türk'e hiç değer vermemiş. Kanıt şu bakın yine: 16. asırdan itibaren 150 yıl içinde 48 tane padişah geçmiş. Sayın Cevizoğlu, 48 padişahın kaç tanesi Türk biliyor musunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 38 padişah efendim.

Nurettin Karsu- 48 padişahın yalnız 4 tanesi Türk.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne alaka?

Nurettin Karsu- İsterseniz isimlerim de okuyayım.

Hulki Cevizoğlu- Okuyun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Nesil babadan devam eder.

Nurettin Karsu- Kuyucu Murat Paşa.

Hulki Cevizoğlu- Kim?

Nurettin Karsu- Pardon, o ismi okuyorum.

48 taneden sadece 4 tanesi. Bakın okuyorum.

15. yüzyıl ortalarında, yani Fatih Sultan Mehmet döneminde, 16. yüzyıl ortaları-
na değin görev yapan **48 veziriazamın yalnız 4'ü Türk'tür**. Bu Türk olanları...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Padişahla veziriazam karıştı...

Nurettin Karsu- Karamanlı Mehmet Paşa...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Karsu...

Nurettin Karsu- Çandarlızade İbrahim Paşa, Piri Mehmet Paşa, Manisalı Lala
Mehmet Paşa.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Karsu, paşaları mı sayıyorsunuz, padişahları mı sayı-
yorsunuz?

Nurettin Karsu- Vezir... Pardon, vezir, başvezir Beyefendi, başvezir. **48 tane
başvezirden sadece 4 tanesi Türk**. Bu Türkleri de okudum.

Bakın şimdi, burada Osmanlı'nın Anadolu'daki "etrak-ı bi idrak" dediği Türklere
verdiği değeri gösteriyor.

Sonra, bu konuğunuzun bir şeyi daha var bu son zamanda, Yavuz'la karşı kar-
şıya gelen Şah İsmail'in Peygamber torunu olduğunu söylüyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, ben sadece böyle bir iddia var diyorum.

KARSU: "ŞAH İSMAİL VE YUNUS EMRE TÜRK'TÜR!"

Nurettin Karsu- Şah İsmail doğrudan doğruya Türk'tür. Orta Asya'dan
Kemalettin Arapşah Türk ailesinden gelen bir ailenin çocuğudur. Bunun da kanıtını
istiyor musunuz?

Bunun kanıtı da, **Feridun Tülbentçioğlu'nun** tarih kitabını açarsanız, orada ka-
yıtlı.

Hulki Cevizoğlu- Peki, çok teşekkür ederiz.

Nurettin Karsu- Sonra, Yunus Emre için söyleyeyim.

Yunus Emre özbeöz Türk, Türkmen'dir. 16. asırdan itibaren, **Cumhuriyet
gelineye dek Yunus'un bütün şiirleri yasak edilmiştir**.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bu tamamen yanlış ve iftira, her tarafı yan-
lış.

Nurettin Karsu- Bir kanıt daha söyleyeyim Sayın Cevizoğlu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Benim kütüphanemde Yunus Emre'nin Osmanlı
döneminde basıldığına dair nüshalar var. Etmeyin, bu kadar bilmeden konuşmayın.

Nurettin Karsu- Şimdi, bu arkadaşla sormak lâzım; Atatürk'ten evvel Ramazan

bayramında Yunus Emre'nin şiirlerini hiç okuyanı gördünüz mü?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben okudum ben, beş yaşında okudum.

Nurettin Karsu- Siz okursunuz, sizin tabii şeyinize uygun.

Şimdi Sayın Cevizoğlu, Yavuz zamanında çıkan Şeyhülislam Ebussuud Efendi fetvaları var. Bu Şeyhülislam Ebussuud fetvaları bende var, kitabı, kanıt isterseniz gösteririm.

Hulki Cevizoğlu- Ne diyor bu fetvalarda?

Nurettin Karsu- Diyor ki bu fetvalarda; "*Her nerede Kızılbaş taifesini görürseniz, orada katli vaciptir*".

Ve öyle oluyor ki, **Diyarbakır'ın yüzde 50'si Alevî Türkmen olduğu halde, oradaki Kürtlere bu Türkmenleri kırdıyor** ve hatta öyle oluyor ki, mesela Kürt aşiretlerinden birbirine düşman olanlar dahi başka bir Kürt aşiretini, "**bu Kızılbaşır**" diyerek "**nasıl olsa cezası yok**" diye öldürmeye kalkıyor.

Hulki Cevizoğlu- Peki.

Nurettin Karsu- Ondan sonra geriye bir fetva gidiyor. Diyor ki, "*Burada ehli sünnet birü birünü Kızılbaş deyu katlediyor.*" Oradan gelen ikinci fetva: "*Bundan böyle ehli sünnetten biri diğerini katlederse onun da katli vaciptir*" diyor da, ondan sonra katline son veriyor.

Hulki Cevizoğlu- Peki Sayın Karsu, çok teşekkür ediyorum ben size.

Nurettin Karsu- Estağfurullah.

Hulki Cevizoğlu- Bu derli toplu sözlerinizi şimdi Sayın Akgündüz'e soracağız.

Nurettin Karsu- Ben teşekkür ederim.

Bekleyeyim mi?

Hulki Cevizoğlu- Hayır, beklemeyin. Sayın Ali Yıldırım'a da teşekkür etmek istiyorum...

Nurettin Karsu- Burada belki bana şey edecek, isterseniz bir cevap hakkım olsun Sayın Cevizoğlu.

Hulki Cevizoğlu- Cevap hakkı doğuracak mı sözleriniz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, hayır, doğuracak bir şey yok; ben hakikatleri açıklayacağım.

Nurettin Karsu- Bu arkadaş doğurur.

Hulki Cevizoğlu- Bakın "bu arkadaş cevap hakkı doğurur" diyor Sayın Karsu.

Nurettin Karsu- Sayın Cevizoğlu...

Hulki Cevizoğlu- Efendim.

Nurettin Karsu- Zaten bu arkadaşın hep dedikleri doğru, kanıtlı da, diğer bizim verdiğimiz belgeler bile, onlar kanıt sayılmıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yahu, padişahla paşayı birbirine karıştırıyorsun; ben sana ne söyleyeyim?

Hulki Cevizoğlu- Ama öyle maddî hata olabilir. Düzeltti sonra Sayın Karsu. Peki, siz hatta sessiz kaim; bir cevap hakkı olursa müdahale edersiniz.

Nurettin Karsu- Tamam, sessiz kalayım, benim sesimden şey etmesin.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Yıldırım'a teşekkür edebilir miyim?

Ali Yıldırım- Ben de son bir söz söyleyebilir miyim?

Hulki Cevizoğlu- Söyleyin.

OSMANLI'DAN ALINACAK DERS

Ali Yıldırım- Sağ olun.

Şimdi, tarihe nesnel, tarafsız olarak bakmak lazım; yani, tarihi bir güzelleme ya da tarihi yerme anlamıyla değil.

Ahmed Bey tarihi güzellemeyle önümüze sunuyor diye düşünüyorum ben; tabii o katılmayabilir.

Şimdi, burada biz, bunlar gerçek midir, değil midir? Yani, bunları kötüleme ya da övgü anlamında değil ki. Bunlar...

Hulki Cevizoğlu- Tespit etmek açısından.

Ali Yıldırım- Evet, bir tespit yapalım.

Hulki Cevizoğlu- Olduysa ne yapmamız gerekir, olmadıysa ne yapmamız gerekir?

Ali Yıldırım- Evet. Bundan ne dersler çıkarabiliriz, bunun anlamı nedir? Bugün için bundan ne tür sonuçlar çıkarınız? Bu anlamda bunları söylemeye çalışıyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Yoksa 300, 400, 500 yıl öncenin hesabını bugün görmek değil.

Ali Yıldırım- Değil.

Bir de, başka bir şey de, şunu söyleyeyim ben, onunla kapatmak isterim.

Anadolu toprakları üzerinde hiçbir zaman sıradan insanlar arasında, köylüler arasında Alevî-Sünnî, bilmem ne türünden bir çatışma yaşanmamıştır asla...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben de o kanaatteyim.

Ali Yıldırım- Hiçbir şekilde yaşanmamıştır. Tüm insanlar kardeş bir şekilde yaşamıştır. Ama iktidarın, Osmanlı hanedanının son derece baskıları olmuştur. 2. Beyazıt'ın bir lafıyla bitirmek istiyorum izin verirsiniz. **Hammer'den aktarıyorum. İstanbul'da çok büyük bir deprem oluyor 1500'ün başında, Beyazıt şöyle diyor: "İnsanlara o kadar haksızlık ettiniz, o kadar zulmettiniz ki, mazlumlara ahi göklere kadar çıktı ve şehir ve memleket üstüne Allah'ın gazabını davet etti; bu deprem de o yüzden oldu"** diyor.

Hulki Cevizoğlu- Peki, çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne güzel bir söz bu, ne güzel bir söz

Ali Yıldırım- Yani, ikinci Beyazıt da bir zulmün altını çiziyor.

Teşekkür ederim, sağ olun.

Hulki Cevizoğlu- Çok teşekkürler. İyi geceler Sayın Yıldırım.

Sayın Karsu hatta.

Siz en son sözünüzde dediniz ki, "Ne güzel bir şey bu." Sizin kitabınızda da var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Var tabii.

Hulki Cevizoğlu- Söyleyeceğiniz başka bir söz varsa cevabını alalım, yoksa...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben, Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın Viyana bozgununda, burada tarihçinin cümlesini naklettim. Adam diyor ki, "*Bizim ordumuz mükemmeldi, teçhizatımız mükemmeldi, Batıdan daha üstündük ama bir eksikimiz vardı; askerimizin ahlâkı ve bizim maalesef Allah'ın nimetlerine şükretmeyip nankör davranmamız; bizi mağlup eden sır buydu*" diyor.

Şimdi geliyorum diğer konuya.

Hulki Cevizoğlu- Peki, Sayın Nurettin Karsu'nun sözlerine.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evvela Nurettin Bey, "700. yılını kutlamaya gerek yok" diyor; ona cevap vermeyeceğim.

Hulki Cevizoğlu- Kutlamaya layık değil, dedi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Layık değil diyor.

Ancak, üzülerek ifade edeyim, ben biraz önce de söyledim; yani, Filistinli Profesörün Katar Televizyonunda söylediklerini bir Türk vatandaşından duymak doğrusu beni üzüyor. Ayrıca, kim bunu önemsiyor diye sorarsa; bu konuyu Amerika'daki ilim adamlarına sorsun. Amerikan üniversiteleri yanlışcasına arka arkaya Osmanlı kürsülerini kuruyor. Herhalde burada zulümleri araştırmak için değil; belki dünyanın en problemli bölgelerini nasıl bu adaletle idare ettiler, bunu araştırmak için. Geçiyorum onu.

Hulki Cevizoğlu- Şu mu yanlış anlaşılıyor acaba ya da biz mi yanlış anlıyoruz sizin görüşünüzü?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kökten ret veya kabul.

Hulki Cevizoğlu- Hayır.

Şimdi, Osmanlıları tartışırken, Osmanlıların iyiliği-kötülüğü, günahı- sevabı vardır; ama bunları tartıya koyunca iyiliği daha fazladır dediğiniz zaman ve bu şekilde olduğu zaman, bunu diyenlerle ilgili sanki Osmanlıları yeniden canlandırılabilir düşüncesi şeklinde bir algılama mı var?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok güzel bir tespit. Aynen öyle.

Hulki Cevizoğlu- Siz, peki bu görüşleri bilimsel olarak savunduğunuzu ileri sürerken, Osmanlıları yeniden canlandırma peşinde misiniz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim. Ama tarihimizi...

Hulki Cevizoğlu- Peki.

Size karşı eleştirilerde, bu görüşlerinizin arkasında Osmanlılığı canlandırma düşüncesi yatıyor olabilir mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, Osmanlının canlanması “muhal” derler eskiler, imkânsız derler. Ama niye tarihimizi...

Hulki Cevizoğlu- Birçok konukla, birçok telefon konuşuyla, izleyicimizle aslında aynı fikre varıyorsunuz. Sayın Ali Yıldırım da diyor ki, Musa Ağacık da aynı şeyi söyledi, Doç. Mehmet Çelik de aynı şeyi söyledi; tarihi tespit etmek açısından bunları yazıyorsunuz, tartışıyorsunuz, konferanslar veriyorsunuz. Ama bunları tespit ederken taraf gibi gözükebiliyor insanlar, yanında ya da karşısındaymış gibi gözükebiliyor. Yanında olanlar sanki “canlandırmak” karşısında olanlar da “yerin dibine batırmak” istiyorlar gibi algılanabiliyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, hiç öyle bir niyetim yok. Çünkü benim Osmanlının yaptığı bir kısım yanlışlıkları nasıl tenkit ettiğimi kitabı okuyan bir insan olarak sizler biliyorsunuz.

Evet, şimdi gelebilir miyiz?

Hulki Cevizoğlu- Sayın Nurettin Karsu'nun diğer iddialarına...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii.

Önce Kuyucu Murat Paşa hadisesi...

Hulki Cevizoğlu- Onu genelleyelim, Anadolu'da 80 bin Türk'ü kılıçtan geçirdiler diyor, Kuyucu Murat Paşa da bunlardan.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bir defa 80 bin Türkmene diye bir iddia kesinlikle doğru değil.

Hulki Cevizoğlu- Siz 50 bin küsur diyorsunuz ama kitapta.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim. Şimdi Hulki Bey, kesinlikle bu kıyaslamayı yanlış kabul etmeyin. Eğer siz; bakın biz Türkiye Cumhuriyeti Devleti Doğu ve Güneydoğu'daki hadiselerden dolayı 30 bin şehit vermişiz. Şimdi biz Avrupa Birliğinin mensubu olan devletler gibi, bu 30 bin insanın ölümünü bir tarafa bırakıp öldürülen bir kısım isyancıların, devlete isyan eden insanların hayatını müdafaa edersek durum ne olur?

Osmanlı için düşünelim. Şimdi Osmanlı Devleti 1600'li yılların başından itibaren dehşetli bir Celâli İsyanlarıyla karşı karşıya.

CELÂLİ İSYANLARI..

Hulki Cevizoğlu- Nedir Celâli İsyanları?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Celâli İsyanlarının birinci şeyi, Yavuz Sultan Selim zamanında Celâli isimli bir Şii halife...

Nurettin Karsu- Ağız diye bağırıldılar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, müsaade buyurun. Yani, bir Şiinin Osmanlı Devleti'ne isyan etmesi üzerine biliyorsunuz idam ediliyor. Bundan sonra devlete isyan eden herkese Celâlî deniyor. Yani, illâ Şii olmuş, Sünnî olmuş önemli değil.

Yani, ben bir misal vereyim; Beyrut'taki Canbolatoğlu Ali Paşa isyanı tamamen Dürzilerin isyanıdır. Ama, onlara da Celâlî İsyanları deniyor. Mesela Tavi Ahmet İsyanı, Karayazıcı İsyanı, yani bunların illâ da Şii olması şart değil ama Osmanlı Devletinin. 1600'lü yıllardan itibaren Celâlî isyanlar tarafından...

Nurettin Karsu- Bir defa Anadolu Şii değil, Anadolu Alevî, karıştırıyor, Şiilerle bizim tamamen değişik.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Celâlî isyanları tarafından sarsıldığı ve devletin yıkılmak üzere olduğu...

Nurettin Karsu- Sayın Cevizoğlu, Şiilerle Alevîlerin hiçbir ilgisi yok.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen dinler misiniz?

Nurettin Karsu- Bakın ne söylüyorum ben ama, siz beni dinleyin. Bunu da kitabınıza yazın. Alevîlerle Şiilerin hiçbir bağı yok. Şiiler aynı Sünnîler gibidir, 30 gün orucunu tutar, namazını kılar. Bizim Alevîlerde değişik.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şahkulu ve Şeyh Cüneyt ortaya çıkıncaya kadar hiç Alevî yok muydu diyeceksiniz?

Nurettin Karsu- Değişiktir bizde.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şeyh Cüneyt'e kadar herkes Şii'ydi. Ama Şeyh Cüneyt kendisine bu ismi taktı, etmeyin eylemeyin.

Nurettin Karsu- Sayın Cevizoğlu, bakın az önce büyük bir hata oldu...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ayrım yapmayın.

Nurettin Karsu- Dedi ki şeriat din demektir. **Şeriat din hukuku demektir, şeriat din değildir, şeriat İslam değildir...**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, ona girmiyorum. Lütfen müsaade eder-seniz bunu cevaplandırayım.

Ye elimizde belgeler var, Osmanlı Devleti'nin dışta ve içte zayıflamasından dolayı çıkan Celâlî isyanlarıyla binlerce asker öldürülmüş, binlerce Anadolu halkı öldürülmüş, buna karşı devlet aciz kalmış.

Hulki Bey, bitiriyorum, özür dilerim.

Hulki Cevizoğlu- Hayır, bitirmeyin de, özetle söyleyin ki hepsine cevap verin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Devlet aciz kalmış. Hatta bu acizlik karşısında, 3. Mehmet devrinde 1606 yılında Veziriazam olan Kuyucu Murat Paşa Celâlî isyanlarının üzerine gitmiş.

Nurettin Karsu- Hırvat asıllı, Hırvat.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ve isyanların üzerine gidince, şimdi tekrar ediyorum...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Karsu, Hırvat asıllı diyorsunuz ama...

Nurettin Karsu- Hırvat olduğu kesin.

Hulki Cevizoğlu- Hırvat olduğu kesin olabilir de, daha ilerisi var Osmanlılarda, Sırp asıllılar da var.

Nurettin Karsu- Var tabii.

Hulki Cevizoğlu- Hatta bu Sırp asıllıların en önemlisi de Sokullu Mehmet Paşa galiba.

AKGÜNDÜZ: "OSMANLI IRK VE DİN AYRIMI YAPMADI"

Nurettin Karsu- O ayrı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hani insan hakları ve hürriyetlerini savunuyordunuz

Nurettin Karsu- O hayırlı iş yapmış, diğerleri zararlı iş yapmış.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Osmanlı Devleti ırk ayrımı yapmamış Beyefendi, din ayrımı yapmamış; bu, Osmanlı Devleti'nin üstünlüğüdür.

Nurettin Karsu- Bir şey söyleyebilir miyim Sayın Cevizoğlu?

Hulki Cevizoğlu- Ama Sayın Karsu hatta kendisine cevap hakkı doğarsa diye duruyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, doğmuyor ama.

Hulki Cevizoğlu- O zaman karşılıklı konuşmayalım bu bölümde.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İsyanlardan dolayı Osmanlı Devleti yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya; bütün tarihçiler kabul ediyor.

Kuyucu Murat Paşa ilk önce Kalenderoğlu isyanını bastırıyor, ama 10 binlerce insanı katleden bir insan bu. Arkasından Saraçoğlu Ahmet'i, Konya'daki bir Celali bu. İllâ bu Şii demek değil, Alevî demek değil, Lübnan'daki Dürzî İsyânını bastırıyor...

Hulki Cevizoğlu- Özetleyebilirsek şunu söyleyebilir miyiz? Kuyucu Murat Paşa isyanları mı bastırdı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet efendim. Ama bu isyanları bastırırken, ne acıdır ki...

Nurettin Karsu- Neden kuyucu deniyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, müsaade buyurun.

Hulki Cevizoğlu- İşte acı tarafı şimdi söylüyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne acıdır ki, elbette ki binlerce Anadolu insanının ve Osmanlı askerinin kanına giren isyancılardan da belki haksız olarak insanlar öldürülmüş olabilir, hatta 50 bin isyancının öldürüldüğü söyleniyor. Şimdi **50 bin isyancının öldürüldüğü söylenirken, buna Alevi katliamı demek, Türkmen katliamı demek doğru mudur?** Şimdi siz, devletinize isyan eden ve Anadolu'yu kan gölüne çeviren isyancılara karşı bir devlet adamını gönderiyorsanız... Ama Kuyucu Murat Paşayı tenkit edenler şunu tenkit ediyor: **Kuyucu Murat Paşa devletin bu talimatını yerine getirirken suiistimal yapmış olabilir.** Akgündüz bu suiistimale taraftar değil. Kuyucu Murat Paşa zulmetmiş olabilir.

Hulki Cevizoğlu- Yunus Emre'nin yasaklanması ve Yunus Emre'nin öz be öz Türkmen olması.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tamamen yalan ve yanlış. Neden yasaklansın?

Nurettin Karsu- Esas sizin dediğiniz yalan.

KARSU: "İNSANLARIN BAŞINI YİYEN İSLAM ÂLİMLERİDİR"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Osmanlı döneminde sırf matbaa kurulduktan sonra, Yunus Emre'nin *Divan*'ı en az beş defa basılmış. Şu anda benim kütüphanemde Osmanlı Döneminde basılmış *Yunus Emre Divanı* var...

Nurettin Karsu- Ben fetva kitabından bunu çıkarırsam Sayın Cevizoğlu...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bakınız şunu ifade etmek istiyorum...

Nurettin Karsu- Sayın Cevizoğlu...

Hulki Cevizoğlu- Evet, dinliyorum.

Nurettin Karsu- Ben fetva kitabında bunu kanıtlarsam Sayın Profesör profesörlüğünden vazgeçer mi?

Hulki Cevizoğlu- Bu gece Sayın Akgündüz'ün profesörlüğüyle...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Benim profesörlüğüme taktınız.

Nurettin Karsu- Evet evet, bu kadar kanıtlarla konuşuyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yahu, bir İslam âlimi veyahut da Yunus Emre'nin bir; şiirini...

Nurettin Karsu- Ah bu İslam âlimleri, insanların başını yiyen İslam âlimleri.

AGKÜNDÜZ: "İSLAM DÜŞMANLIĞI YAPIYORSUN"

KARSU: "ATATÜRK DÜŞMANISIN"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kusura bakma, sen açıkça, gizli olarak değil açıkça İslam düşmanlığı yapmak istiyorsun bu ifadelerle.

Nurettin Karsu- Senin Atatürk düşmanı olduğun kadar değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Buna bu millet şahittir, ben o noktada sizinle muhatap olmuyorum.

Nurettin Karsu- Tabii, zaten ben sizi muhatap kabul etmiyorum ki.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Karsu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, açıkça İslam düşmanlığı yapıyorsunuz, Osmanlıya düşmanlığının altında da o duygu yatıyor.

Nurettin Karsu- Sayın Cevizoğlu, bir son söz söyleyebilir miyim? Benim sözümü kesmeden, beni asmadan bana bir söz verin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, etmeyin, olur mu öyle şey?

Hulki Cevizoğlu- Ama bakın, karşılıklı olarak sözleriniz kesildiği zaman ben hakemim; lütfen.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gelin, Yunus Emre'nin şiirlerini beraber okuyalım. O övüyor dört halifeyi, o övüyor Hz. Ömer'i, o övüyor Resulullah'ı, o övüyor Kuran'ı, o övüyor şeriatı, İslam'ı.

Nurettin Karsu- Sayın Cevizoğlu, hep orayı konuşturuyorsunuz, bana söz vermiyorsunuz.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz, kesmek zorundayım.

Nurettin Karsu- Bakın bana yalan diyor.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Karsu, bir saniye.

Nurettin Karsu- İki dakika.

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye lütfen.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben Kuyucu Murat Paşanın zulmünü tasvip etmiyorum ki.

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye Sayın Akgündüz, Sayın Karsu bir saniyenizi rica ediyorum.

Karşılıklı olarak birbirinizin sözünü kestiğiniz zaman bana geliyor sözüm kesildi diye ama siz her ikiniz birden benim sözümü kesiyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Doğru efendim, aynen doğru.

Hulki Cevizoğlu- İkiye karşı ben tekim burada. Karşılıklı birbirinizi bastrabildiğiniz zaman bastırıp, bastıramadığınız zaman benden yardım beklemeyin.

Şimdi şöyle yapalım Sayın Karsu: Süremizi biz 20 dakika kadar aştık, ama hatımızda da Sayın Mevlüt Uluğtekin Yılmaz var, "Osmanlının Arka Bahçesi" kitabının yazarı. Bağlanmışken hattını kapatmayalım, ona da bir söz hakkı verelim. İsterseniz siz yeterince hakkınızı kullanınız.

Nurettin Karsu- Bana bir dakikalık bir söz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama cevap hakkım doğarsa veririm.

Nurettin Karsu- Cevap hakkı, seninle ilgili değil, cevap hakkın yok.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Nurettin Karsu- Şimdi bakın, bu Anadolu'ya Türklüğü, Türkmenliği getiren esas Alevî Türkmenlerdir. Şimdi Alevî Türkmenler çağdaştır, Atatürkçüdür. Yavuz'la Şah İsmail'in arasındaki farkı ben size iki kelimeyle izah edeyim.

Yavuz'un şiirlerini okuyun; ben üniversite bitirdim, Yavuz'un şiirlerini anlamam. Fakat Şah İsmail'in şiirlerini benim torun okuyup anlıyor.

Birinin Türklüğüne bakın, yedi ceddinden Türk, Orta Asya'dan gelmiş. Ötekinin Türklüğüne bakın; yazdığı yazılar, yazdığı şiirleri bile üniversite bitiren ben samimi söylüyorum okuyamıyorum, anlayamıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Peki.

Nurettin Karsu- Şimdi Anadolu'da ondan sonra gelen Atatürk, bakın şimdi anlaştırmış Türkçe'yi.

Şimdi niye ikide bir İslam'ı Osmanlının içine sokup, Osmanlıyı İslam'a karıştırıp Türk-İslam sentezini oradan televizyondan yaymaya çalışıyorsunuz? Biz bu ülkede lâik, devrimci, Atatürk ilkelerine inanıyor muyuz, inanmıyor muyuz; onu sorun bakalım bu beyefendi hocaya.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayret yani.

Hulki Cevizoğlu- Ben size çok teşekkür ediyorum Sayın Karsu.

Nurettin Karsu- Ben de teşekkür ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- İyi geceler.

Telefonu kapatmışken, Sayın Karsu izliyor, şunu söyleyelim: Bu gece Cumhuriyeti ele almıyoruz, Osmanlıların bilimsel olarak bu yüzlerce kitap arasındaki kitaplardan biri olan Sayın Akgündüz'ün kitabındaki bilimsel tartışmaları, soruları, cevapları diğer konuklarımızla ele alıyoruz. 15. yüzyıla gittik, 16. yüzyıla gittik, 13. yüzyıla gittik, Osmanlıların kuruluşuna; yani Cumhuriyet değil şu andaki tartışma konusu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet efendim.

Hulki Cevizoğlu- Bugünle karşılaştırsak, o zaman sorularımızın cinsinin de değişmesi gerekir; o değil konumuz.

Sayın Yılmaz iyi geceler.

İzleyici

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz (Yazar)- İyi geceler efendim.

Hulki Cevizoğlu- Süremize saygı göstereceğinize olan inancımızla son dakika da size bağlandık.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Göstereceğim efendim.

Hulki Cevizoğlu- Hakkınızı kullanmanızı istiyorum, buyurun.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Biraz süreyi aşarsam lütfen beni hoş görün...

Hulki Cevizoğlu- Ama hoş göremeyeceğim, kusura bakmayın, benim elimde olan bir süre kalmadı çünkü, siz özetleyin.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Efendim, Ahmed Bey kuşkusuz bir bilimadamı, öyle gözüküyor. Fakat sanki günümüzde alışmadığımız, sevmediğimiz politikacı tavrıyla konuşur gibi halka havale ediyor, "halk dinliyor" diyor.

Efendim, bilimadamı sakın olur.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Teşekkür ediyorum.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Bilimadamı düşünceleriyle, fikirleriyle ortaya çıkar ve gücünü fikir ve düşüncelerinden alır. Lütfen beni bağışlayın böyle söylediğim için. Niçin siz halk dinliyor, bilmem ne dinliyor diyorsunuz, efendim başkaları söylesin onu.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Yılmaz, arayanların çoğu Sayın Akgündüz'ün muhalifi gibi olunca kendisini savunma ihtiyacından kaynaklandı belki.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yok yok, ben hak bildiğim davanın...

YILMAZ: "OSMANLI TARİHİ EVLERE ŞENLİK"

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Diğer taraftan, sanki Osmanlı Devleti'ni büyük bir heyecanla savunuyor, her şeyiyle. Evet, bu bizim tarihimiz.

İsveç'te o büyük meydana şişman bir kral var. Soruyor "bizim buradan giden bir bakanımız, bu kim?" "Kralımız." "Ne iş yapar?" "Valla girdiği her savaşta yenildi" diyor. "Ya niye diktiniz heykelini" diyor. "Ama bizim kralımız" diyor.

Osmanlı bizim tarihimiz; fakat öyle bir tarih ki biraz da evlere şenlik. Ama süre kısıtlı diyor Sayın Cevizoğlu, ben yüzeysel geçeceğim, şöyle: Osmanlıyı incelerken zihniyet açısından incelemek gerekir.

Beyefendi, Osmanlıyı ve Türklüğü perişan eden, Osmanlıya bir kara bulut gibi çöken o zihniyet, beyinlere vurulan o pranga ve devşirme yönlendirmesi.

Ben değerli bilimadamına şunu sormak isterim:

Fatih Sultan Mehmet Han, İstanbul'u fethettiren sonra niçin İstanbul'un bütün gelirlerini Türk olmayanlara vermiştir?

İnalıcı, İslam Ansiklopedisi'nde de bundan bahseder. Hammer'i kabul etmiyor-sunuz. Taner Timur'un da alıntıları var; bu bir.

Bu, Fatih kötü, şu bu; ayrı ama bu bir vakia, bunu kabul edeceğiz.

Diğer taraftan çok söylendi...

GAZALİ VE BİLİM DÜŞMANLIĞI MI?

Hulki Cevizoğlu- Tarihin hesabını sormuyoruz tabii, tespit etmeye çalışıyoruz.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Evet.

Enderun Türklük açısından değil bir cümle, bir kelime dahi övgüye layık değildir. Bu konuda saatlerce konuğunuzla konuşabilirim, ama zaman kısıtlı; iki.

Diğer taraftan, zamanına göre değerlendirmek lazım devletleri efendim, bugüne göre değil. 16. yüzyılda **Leonardo da Vinci** anatomik çalışmalar yapıyor. 16. Yüzyı-
lı kastediyorum dikkat buyurun, 17 değil. 16. yüzyılda **Parasud** kimya üzerinde
çalışıyor, efendim keza **Jardan** üç bilinmeyenli denklem üzerinde çalışıyor, efendim
bilmem **Kopernik**'in durumunu biliyorsunuz, **Kepler**'in durumunu biliyorsunuz,
bunları biliyorsunuz, **Takiyettin Efendi**'nin Rasathanesini yıkıyorsunuz gökleri ince-
lemek Allah'ın iradesine karşı gelmektir diye. Geçiniz 16. yüzyılı, 17.yüzyılda yapı-
yorsunuz bunu. Geçiniz 18. yüzyılda, 1716'da savaşta şehit düşen Ali Paşa'nın
kitaplarını, tarih, matematik kitabı var diye Şeyhülislam onun vakfını yasaklıyor.
Günahtır, yazıktır bu millete.

Diğer taraftan, 2. Mahmut'un kurdurmak istediği **tıbbiyede Müslüman öğrenci-
lerin girmesi neden engelleniyor.**

Zihniyet meselesi efendim. Derler ki bazı araştırmacılar, 1444 yılında Fatih 12
yaşında öğrenciyken Hocası Hocaazade eliyle "*akıl, imandan önce gelemez*" diyen
bir Gazali mantığının Osmanlı medreselerine egemen olmasının ürünüdür derler.
Bilmiyorum, ben yazarım, sizin gibi çok büyük bir bilimadamı değilim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İstirham ederim.

OSMANLI 600 YIL ZULÜM VE KATLIAMLA MI AYAKTA KALDI?

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Efendim, devşimelerin ırklarının şu olması, bu ol-
ması önemli değil, ama Türk ruhunu meczedememiş olmaları önemli, mesele bu-
rada. Ben kitabımda da bunu anlatmaya çalıştım.

Yoksa Osmanlı padişahlarının devleti çökertmek diye bir amacı yok, ama ney-
lersin ki, öyle bir atmosferde yetişiyorlar ki perişan oluyorlar. Ne zamanki Türk hoca-
lar yetiştiriyor bunları ki bunlardan birisi de Genç Osman'dır, 2. Mustafa'dır...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Yılmaz, bütün bunlara rağmen 600 sene bir imparator-
luk nasıl ayakta kalabiliyor? Şunu açık yüreklilikle sorabilirsiniz, **kanla, zulümle,
katliamla mı 600 yıl boyunca bir devlet ayakta kaldı?**

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz-Hayır.

Hulki Cevizoğlu- Bunun sırrı neydi acaba?

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Sayın Cevizoğlu, tabii 1596 yılından 1923 yılına ka-
dar Osmanlının kazandığı bir tane meydan savaşı yoktur.

Hulki Cevizoğlu- Kazanmasını mı isterdiniz?

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Hayır, Haçova Meydan Savaşı'ndan sonra Osmanlı
bir tane meydan savaşı kazanamamıştır, yani siyasî sonuçlar doğuran bir meydan
savaşı kazanamamıştır. Efendim, Söğüt'ten getirdikleri Anadolu Türklüğüyle barışık
oldukları zamanlardan aldıkları Türklük ruhu, 200 yıl idare etmiş. O sırada Avrupa,
Rönesans'ın hareketiyle kendini toparlama çabasıındayken, evet, fetihlerimiz olmuş-
tur. Daha sonra, hep İngiltere'yle başlayan 18. yüzyıl, yani 1740'lı yıllarda İngiltere'yle
başlayan korumalarla günümüze kadar, 1923 yılına kadar gelmiştir Osmanlı.

Hulki Cevizoğlu- Peki, ama şuna dikkat etmek gerekiyor galiba Sayın Uluğtekin Yılmaz. Bir taraftan 1596'dan sonra fetihler...

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- 1598 olacak, Haçova.

Hulki Cevizoğlu- 1600 diyelim.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Ortalama 1600'den sonra siyasî sonuç doğuracak fetihler yapmamışlardır görüşünü savunacağız...

OSMANLI, ATATÜRK'E KADAR 300 YIL BOYUNCA HİÇBİR MEYDAN SAVAŞI KAZANAMADI!

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Büyük meydan savaşları kazanamamışlardır Atatürk'e kadar.

Hulki Cevizoğlu- Bir taraftan da, kazandıkları meydan savaşları ya da aldıkları kaleler, fetihleri eleştireceğiz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yağma diyeceğiz.

Hulki Cevizoğlu- Bizler şimdi ya da sizler tarihçi ya da yazar olarak neyi savunuyorsunuz? Yani ortaya neyi savunduğunuzu net olarak koymanız gerekiyor.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Elbette.

Hulki Cevizoğlu- Affedersiniz.

Osmanlıların meydan savaşlarını kazanıp büyük siyasî sonuçlar doğurmasını, yine 600 yıl ya da daha uzun sürebilirdi, Avrupa'yı daha fazla el altında tutmalarını mı isterdiniz, Asya'yı el altında tutmalarını mı isterdiniz, daha önce 600 sene değil de, örneğin 300 senede yok olmasını mı isterdiniz? Yani, neyi savunuyoruz, neyi ortaya koymaya çalışıyoruz? Osmanlıların yaptığını bir yerde iyi, sonra aynı yaptığını yapamayınca kötü mü görüyoruz, nedir mesele?

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Şimdi, Osmanlının çok önem verdiği bu fetih ve toprak kazanma meselesi...

Hulki Cevizoğlu- Ama siz önem vermiyor musunuz buna, sonra fethedemeyince eleştiriyorsunuz.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- O mantığa göre söylüyorum, Osmanlı Devleti mantığına...

Hulki Cevizoğlu- Hayır, sizin mantığınıza göre söyleyin bize. Yani, bugünden geriye baktığınız zaman bir yazar olarak ne görüyorsunuz? Ve "Osmanlının Arka Bahçesi" diye bir araştırma da yaptığınıza göre kitabınızda; bugünkü bilimsel bilgilerden yola çıktığınız zaman ne görüyorsunuz, bize onu söyleyin?

OSMANLI'DA BİLİMADAMI VAR MI YOK MU TARTIŞMASI

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Osmanlı, hiçbir devirde çağını yakalayamamıştır; onu görüyorum.

Günümüze bir gönderme yaparsak, Osmanlı devleti, çok üzülererek söylüyorum bunu, Osmanlı Devleti ve kurumları çağımızda Türk insanının siyaset konusu olamaz. Konuğumuz büyük araştırmalar yaptığını söylüyor ve kitabını henüz inceleyemedim, bana müspet bilimlerde, **müspet bilimlerin disiplinlerini kurmuş bir tane Osmanlı bilimadamı gösterebilirsin.** Fatih zamanında Akkoyunlulardan getirdiği Ali Kuşçu değil, o iyi bir matematikçidir. Bana bir tane gösterebilirsin. Coğrafyacı Piri Reis falan, bunları kastetmiyorum ben.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Neyi kastediyorsun?

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Yani, matematik, fizik, kimya, astoronomi, buna ait; yaşıatılmamış kimse.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi füzeyi keşfeden Lagari Hasan Çelebi'den bahsetsem, ondan bahsetme diyeceksin.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Efendim, müspet bilimlerin disiplinlerini soruyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Dünyada ilk rasathaneyi kuran Takıyuddin Efendi'den bahsetsem, münecimbaşıdır desem, ondan bahsetme diyeceksin.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Efendim kurdurulmamış, zihniyet engeli var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hızır Çelebi'den bahsetsem, bahsetme diyeceksin. Meşhur düşünce tarihçisi ve matematikçi İsmail Gelendebî'den bahsetsem, bahsetme diyeceksin. Büyük hukukçu ve siyaset tarihçisi Ahmet Cevdet Paşayı anlatsam, bahsetme diyeceksin.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Efendim, bunlar nakildi, onların hepsi nakildi efendim.

Hulki Cevizoğlu- Ama diyor ki Sayın Yılmaz, "bunlar nakilci".

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Hepsi nakilci efendim, yapmayın, yıllardır milleti uyutuyoruz. Günümüzdeki Cumhuriyet kitapları da buna şey oluyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, bir Lagari Hasan Çelebi nakilci değil ki, füzeyi keşfeden bir insan.

Çok kıymetli Yılmaz Bey, şunu hatırlatmak istiyorum size: Ne olur, lütfen tarihe bir bütün olarak bakalım ama iyi taraflarıyla beraber kötü taraflarını da birlikte düşünelim.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Efendim, tarihe küfretmek değil bu, gerçeği ortaya koymak.

Ben 13 bölümlük dizi yazdım Osmanlı'daki hoşgörüyü anlatan. Ama ben Osmanlı'daki yanlışları da yazdım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben de aynısını söylüyorum. Ben size şunu ifade

ediyorum...

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Osmanlı Türk'ten uzaklaştırılmıştır Beyefendi; Osmanlı Anadolu'dan uzaklaşmış ve batmaya başlamıştır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Aynı şeyleri tekrar ediyorsunuz, dinlerseniz cevap vereceğim ben.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, ben cevap veriyor, diyorum ki...

Hulki Cevizoğlu- Bunları da bir anlamda son sözler gibi alalım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hepsini bitiriyorum efendim.

Osmanlı Devleti, özellikle 17. yüzyılın başına kadar her noktada yükselme devrini yaşamış, ilimde de, teknolojiye de. Açın Yılmaz Öztuna hocamızın "*Türkiye Devleti Tarihi*"ni okuyun, "Osmanlı Devleti Tarihi"ni okuyun, Halil İnalcık Hocamızınkini okuyun; açın, İrsika'nın yayınladığı "*Osmanlı Devleti ve Medeniyet*" adlı eseri okuyun. Osmanlı Devleti çağını yakaladığı zaman ilerlemiş, ama eli gevşettiği zaman, nakilciliğe başladığı zaman gerilemiş. Bu kitapta ben de bunu tenkit ediyorum.

Ama diyorum ki Hulki Bey'in ifade ettiği gibi, 600 sene yaşayan bir devlet hiçbir zaman, Rusya da dahil, Amerika da dahil bugün, özellikle hukuk devleti olma noktasında, Osmanlı'nın adaleti noktasında hâlâ Osmanlıya ulaşamamış.

Ama ben kitabımda anlattım; Osmanlı Devleti'ni geri bırakan ve yıkan sebeplerin en önemlisi, devletteki ilmiye sınıfının bozulmasıdır.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Ahmed Bey, sizi çok dinledik, 4,5 saattir dinledik. Benim zamanım kısıtlı, Sayın Cevizoğlu şimdi keser sesimi, ama ben de konuşayım müsaade edin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Günümüzdeki gibi, 2. Selim'den itibaren, ilmî unvanlar ve makamlar maalesef torpille verilmeye başlanmıştır; ben bunları kabul ediyorum.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Ahmed Bey, siz bu zamana kadar anlatılanları tekrar ediyorsunuz. İstirham ediyorum, lütfen.

Hulki Cevizoğlu- Şöyle yapacağız galiba: Biz buna başka bir konu, çok sıcak bir konu girmezse belki bir dahaki hafta devam edeceğiz anlaşılın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, öyle zannediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Diğer söz verip de bağlanamadığımız konuklarımızdan da özür diliyoruz. Ve bizi kendiliğinden arayan değerli izleyicilerimize de bağlanacaktık ama bunu 4 saat daha yapsak bitiremeyeceğiz. Belki önümüzdeki hafta buna devam edebiliriz; söz vermiyorum, gündeme göre bakacağız. Belki siz de müsait olursanız, stüdyo konuklarımızı da fazlaştıracak buna devam edebiliriz.

Ben Sayın Yılmaz, size de çok teşekkür ediyorum aradığınız için.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Bir cümle söyleyebilir miyim Sayın Cevizoğlu; lütfedersiniz?

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Efendim Koçbey 1620'li yıllarda iki padişahın danışmanıdır. *Koçbey Risalesi*'nde kendisi bilir Ahmed Bey, diyor ki, "*Saraya Türk Yörük girer oldu, aman ha Padişahım, devletin sonu felâkettir, aman Kırım Türklerine şey yapmayın.*" Kime değer verin? Yeniçeriye değer verin. "*Aman Padişahım, sen Amavut ülkesinden adam getir, Amavut ülkesinin bir kişisi bütün bu Anadolu'ya değer.*" Yapmayın, istihdam ederim

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Buna cevap vermeden bitiremeyiz.

Hulki Cevizoğlu- Peki, çok teşekkür ederim Sayın Yılmaz, iyi geceler size.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Müsaade eder misiniz?

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Beni hatta tutun ne olur, cevap verecekse beni hatta tutun.

Hulki Cevizoğlu- Hayır. Çok teşekkür ediyorum Sayın Yılmaz, iyi geceler size.

Mevlüt Uluğtekin Yılmaz- Sağ olun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, kitabınızda da okudum bunu, lütfen tarihin kaynaklarını saptırmayalım.

Hulki Cevizoğlu- Birkaç cümle.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, bitiriyorum.

Bakın Hulki Bey, Yeniçeri teşkilâtına alınmanın kuralları var. Hiçbir Müslüman alınmaz Boşnaklar dışında. Anladınız değil mi? Ama maalesef, sonradan, özellikle 2. Selim'den itibaren paşa çocukları bile Yeniçeri ocağına alınmaya başlanmış.

Koçbey diyor ki, "*Padişahım, eskiden Yeniçeri Ocağına Türk alınmazdı, - Müslüman kastediyor- Ermeni alınmazdı, Yahudi alınmazdı, ama bugün hepsi girer oldu. Tanınmış ailelerin çocukları Yeniçeriye girince savaşa gitmez oldular, Yeniçeri bozuldu. Babaların boşu boşuna mı bu kuralı koydu.*"

Yeniçerideki bir kaideyi hatırlatırken kullandığı bu cümleyi, lütfen Türk düşmanlığı olarak yorumlamayalım.

Hulki Cevizoğlu- Çok teşekkür ediyorum size Sayın Akgündüz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben de teşekkür ediyorum efendim.

Hulki Cevizoğlu- Siz, "*Bilinmeyen Osmanlı*" diye bir kitap yazdınız. Osmanlılar üzerine yazılan yüzlerce kitaba bir tanesi daha eklendi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Teşekkür ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Bu programda ve benzerlerinde de ortaya çıkan şu ki Osmanlılar hakkında ilinmeyenler var mı bilmiyoruz ama üzerinde fikir birliğine varlamayan çok nokta var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Doğru.

Hulki Cevizoğlu- Aslında kitabınızın adı "*Bilinmeyen Osmanlı*" yerine, "*Tartış-*

lan Osmanlı'da olabilirdi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu, rahmetli **Adnan Kahveci**'nin verdiği bir isim.

Hulki Cevizoğlu- Ben katıldığınız için size çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben de teşekkür ediyorum bu fırsatı verdiğiniz için.

Hulki Cevizoğlu- Kitabınızı da kutluyoruz.

Belki dediğim gibi, önümüzdeki hafta bunun devamını getireceğiz.

Değerli izleyiciler, bu saate kadar bizimle birlikte olduğunuz için çok teşekkür ediyoruz.

Osmanlıların bilinmeyen ya da tartışılan yönleri burada kalmayacak. İnşallah diğer programlar ve programcılar da bu konuyu aydınlatmaya devam eder.

Yararlı olabildiysek ne mutlu.

İyi sabahlar.

Haftaya buluşmak dileğiyle hoşça kalın efendim.

OSMANLI TARİHİ¹

¹ Cevizoglu, Halki, "Osmanlı Tarihi" konulu Ceviz Kabuğu Programı, Show TV, 30 Temmuz 1999, Saat 23.30.

SUNUŞ

(**Hulki Cevizoğlu**)- İyi aksamlar efendim.

Geçen hafta ele aldığımız Osmanlı Tarihi üzerindeki tartışmaları bu hafta da sürdüreceğiz.

Osmanlı Tarihi tartışmasının yankıları devam ederken, bu hafta pek çok sorunun da yanıtını bu kez stüdyomuzdaki iki konuğumuz ve telefondaki çok sayıdaki uzmanımızla, vakit kalırsa siz değerli izleyicilerimizle birlikte ele alacağız.

Konu başlıklarımızı tekrar etmek istemiyorum, geçen haftadan kalanlar var.

Geçen haftanın yankıları büyük oldu, yüksek oldu. Onları kısaca üç grup halinde toparlamamız mümkündü, kısaca sizlere de aktarmak istiyorum.

Birinci grup izleyici görüşü şu şekilde oluştu: **“Türk dünyası ulu bir çınardır; Türkiye Cumhuriyeti, en güçlüsü ve sonuncusudur. Önceki tüm devletler bu çınarın dallandır.”** Ya da bir hocamıza eleştirilerde bulunarak, **“Biz ailecek Atatürkçüyüz ama öyle Atatürkçü olunmaz”** diyen ve bu görüş etrafında birleşen bir grup izleyicimiz oldu.

İkinci grup izleyicilerimizin savunduğu görüş ise şu: **“Osmanlıların tarihi çok kanlı. Bu konuda, Osmanlıların kanlı tarihine ilişkin çok sayıda kitap vardır. Osmanlıların 700. yılını kutlamak çok saçmadır. Cumhuriyet Osmanlıya karşı kuruldu. Osmanlıyı savunanlar hanedanlığı ve şeriatı savunuyorlar. Sayın Ahmed Akgündüz Hocamız Saray belgelerine dayandığı için, kendisi resmî Osmanlı tarihçisi sayılabilir. Sayın Ahmed Akgündüz Osmanlıyı değil, aslında şeriatı savunuyor.”**

İzleyicilerimizde oluşan üçüncü görüş ise **“Her iki taraf da tarihi çarpıtıyor”** şeklinde idi.

Bu görüşü savunan izleyicilerimiz her iki tarafın da kendi ideolojilerine göre Osmanlıyı anlattığını belirterek eleştiride bulundu.

Çok sayıda soru geldi geçen hafta program içinde ve programdan bugüne kadar. Bunları da bu gece ele alamaya çalışacağız.

Şu anda yine stüdyomuzda; sağımda **Prof. Dr. Sayın Ahmed Akgündüz** var, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Başkanı ve **“Bilinmeyen Osmanlı”** kitabının da yazarı. Tartışmaları başlatan ya da tartışmalara yanıt arayan kişi, yanıt vermeye çalışan kişi. Solumda da, benim Siyasal'dan değerli hocalarımdan biri **Prof. İlber Ortaylı**. Şu anda Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İdare Tarihi Ana Bilim Dalı Başkanı. Ama konumuzla ilgili de bir görevi var, **Osmanlı uzmanı olmasının yanı sıra, UNESCO Türk Millî Komitesi Komisyonu Başkan Yardımcısı** şu anda.

Hoş geldiniz Sayın Akgündüz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hoş bulduk efendim.

Hulki Cevizoğlu- Hoş geldiniz Sayın Ortaylı.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hoş bulduk.

Hulki Cevizoğlu- Önce sizden başlamak istiyorum bu hafta.

“UNESCO’NUN OSMANLI KÜLTÜRÜNÜN 700. YILINI KUTLAMASI YANLIŞ”

UNESCO, Osmanlının 700. yılını uluslararası düzeyde kutlamak kararı aldı ve bu görevi de size verdi.

Nasıl gidiyor göreviniz? UNESCO’nun nesineydi Osmanlıların 700. yılını kutlamak? Biz Türkiye’de kutlayalım mı-kutlamayalım mı diye tartışırken UNESCO niçin uluslararası düzeyde öyle bir karar aldı ve siz ne yapıyorsunuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- UNESCO’nun nesine değil. Çünkü UNESCO, bu gibi kutlamaları yapmak için kurulmuş bir kuruluş ve devletlerin, üye devletlerin bu gibi başvurularını, işte "filanca yazarımızın veya filanca şairimizin, filozofumuzun bilmem kaç yüzüncü ölüm-doğum yıldönümü, lütfen kutlayınız" tipindeki müracaatları hemen yürürlüğe koyuyorlar, kabul ediyorlar ve ilan ediyorlar, işte "kutlanıyor, siz de katılın falan" diye. Bugüne kadar çok fire vermedi bu. Ve bunu, özellikle üçüncü dünya ülkeleri, özellikle millî kültürleri beynelmilel sahada çok tanınmamış ülkeler çok kullanıyorlar. Bu bir amaç sayılıyor. Belki çok tesiri de olmuyor. Ama işte UNESCO’nun şemsiyesi üzerine konuyor. Bazı hâlde destek de olunuyor bu fonlardan, malî bakımdan. En azından bunun bir yararı da oluyor, olmuyor da değil.

Şimdi, Osmanlının; 700. kuruluş yıldönümü de bu şekilde gitti ve usulüne uygun, kabul ediliyordu adeta. Birdenbire Ermenistan, onu takiben Yunanistan buna karşı çıktılar. Ve sonunda galiba Türkiye Cumhuriyeti yine ağır bastı ve oradaki, yani UNESCO’daki temsilcilerimizin Osmanlı kültürünün 700. yılı gibi biraz abes bir başlık oldu...

Hulki Cevizoğlu- Hatta abesin ötesinde, siz buna garabet bir başlık dediniz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet. Yani, kültürün 700. yılı olur mu, yani böyle bir şey? Ama işte bu, artık diplomatik bir manevradır, orada olabilecek ya da...

Hulki Cevizoğlu- Devletin kuruluş yıldönümü yerine kültürün 700. yılı gibi oldu.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdi, aslında devletin de 700. kuruluş yıldönümü değil. Çünkü bu Fransız İhtilâli değil; yani böyle belirli tarihte çıksınlar balkondan beyanname okusunlar veya ne bileyim, işte 48’in Mayıs ayının bilmem kaçınıcı günü İsrail Devleti ilan edilsin veya bizim Cumhuriyetimiz, 29 Ekim 1923.

Eskiden devletler böyle kurulmuyordu biliyorsunuz. İşte vakayinamelerden, tarihlerden belirli sembolik olayları biz tarihçiler seçerek değerlendiriyoruz onu. Dolayısıyla, öyle çok keskin, belirli ve kesin bir tarih söz konusu değil. Ama bir Osmanlı Devleti var, bu Osmanlı Devleti kurulmuş. Anadolu’da Selçukî Hanedanının yerini almış ve çok uzun sürmüş bu devlet. Bu çok ilginç bir devlet...

Hulki Cevizoğlu- Osmanlıların kuruluşuna geçen hafta biraz girmiştik; size de o konuda sorularımız olacak ama özellikle UNESCO’nun bu kutlama kararını ele alalım. Neler yapılacak?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bu kutlama kararına şimdi efendim bazıları, “çok lazımdı müracaat etmek” dediler. Kimi arkadaşlar da “niye etmeyecekmışsiz, ettik”

dediler.

Sonuçta, ben size söyleyeyim, bunu kutluyoruz; herkesi davet ediyoruz ve karşı çıkanlar da geliyor. Bu işler böyledir.

Hulki Cevizoğlu- Nereye davet ediyorsunuz, mesela şimdi nerede kutluyorsunuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdi, mesela çok enteresan bir şey bu UNESCO'nun programlarından biri, bizim Millî Komisyonun. Bu klâsik mitinya, Osmanlı Hüdavendigâr havzası değil mi; Bursa, İznik, Söğüt...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kütahya da, Gemiyan da girer içine. Burada bir konferanslı gezi yapıyoruz. Genç Türk tarihçiler, doktora adayları, yardımcı doçent gibi bir grup arkadaş...

Hulki Cevizoğlu- Akademik bir grup.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet. Ve Asya cumhuriyetlerimizden, etraftaki Rusya, Ukrayna gibi komşularımız, Bulgaristan, Makedonya, hepsi, Arap ülkelerinden, bunların yine aynı şekilde temsilcileri gelecek. Bir iki otobüs, üç belki, gideceğiz. Konferanslı bir gezi. Bu havalı gezilecek.

Bu tabii çok iyi bir kaynaşma olacak. Yani, konferansın dışında insanlar birbirini tanıyacak; bunlardan bir tanesi. Herkes geliyor, kimse itiraz etmiyor yani.

OSMANLIYI BİLMEYEN OSMANLI TARİHÇİLERİ!

Hulki Cevizoğlu- Peki, bu akademik düzeyde bir kutlama mı olacak, yoksa halka da anlatılacak mı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bu, bir tane. Gittiğimiz yerde halka konferans vereceğiz tabii, halk görecektir yani; kimdir bu Osmanistler, nelerle uğraşıyor? Onlar görecektir. Yani, ne zannediyorsunuz ki? Bu Osmanlı tarihiyle uğraşan yabancı meslektaşların birtakımı bu memleketi bilmiyor.

Hulki Cevizoğlu- Bilmeden nasıl araştırma yapıyor?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- İşte o kadar yapıyor. Bu yerine göredir. Bazı dalları çok iyi bilmeli. Mesela Japonya'yı bilmeyen ve Japonca'yı çok iyi konuşmayan bir yabancı uzmanla Japonlar pek itibar edemez.

Hulki Cevizoğlu- Ama biz, Türkiye'yi bilmeyen uzmanlara itibar ediyor muyuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Edebiliriz; çünkü şunun için: Düşünün ki, senelerce Demirperde denen ülkelerden buraya adam giremedi, bizden de oraya gidemedi ve bu adamlar arşivlere bile giremediler. Böyle eskiyen bir nesil var, ihtiyarlayan değil, eskiyen.

Şimdi kendinizi düşünün. Ben mesela iyi kötü Slavistik kongrelerine falan gidiyordum. Siz biliyor musunuz; ben 40 küsur yaşına kadar Moskova'yı görmedim.

Kitâbidir benim Rusya bilgim. Yani, bunda tabii bizim devletin de kabahati vardır...

Hulki Cevizoğlu- Çok iyi de Rusça'nız var galiba değil mi?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Efendim, o, Cebeci-Kızılay arasında öğrenilmiştir; St. Petersburg'da, Leningrad'da değildir.

Ve ben biliyorum, bu burs alan bazı arkadaşları da Dışişleri Bakanlığı ratifiye etmedi o tarihlerde.

Yani, çok böyle Avrupalı olmak başka bir şey, Avrupalı olmak başka bir şey; anlatabiliyor muyum?

PROF. ORTAYLI: "TÜRKLER KÖTÜ TARİH YAZAN BİR KAVİM"

Hulki Cevizoğlu- *"Yabancılar Türkiye'yi bilmiyorlar ama Osmanlı üzerine araştırma yapıyorlar ya da Türkiye üzerine araştırmalar yapıyorlar"*, dediniz. Peki, Türkiye üzerine yorum yapan, araştırma yapan ve dahası, günümüze uygun şekilde yazmayan ama konuşan insanlar, Türkleri ele alalım, Türkler biliyorlar mı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır hayır. Yani, Türklerin "devastrop"udur, bizim ülkemizin insanlarının, hele belirli bir kuşağın; mesela Doğu Anadolu'yu bilmezler, Kayseri'den öte Türkiye bilinmez.

Hulki Cevizoğlu- Bilimadamlarını kastediyorum, Türk bilimadamlarını.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Efendim, hepsi. Mesela şimdi buradan müthiş bir beyin göçü var. Birtakım genç insanlar, 16 yaşından itibaren talimli bunların beyinleri; bu memleketin kötü olduğu, tatsız olduğu, adam olmayacağı konusunda ve bunlar ipi koparıp gidiyorlar. Hatta şimdi bu iş kolaylaştı; artık anneler-babalar çocukları dışarıda doğurmaya başladılar biraz daha hazırlıklı olsun diye.

Bu neden ileri geliyor biliyor musunuz? Tamam, bu ülkede müthiş bir adaletsizlik var, eşit işe eşit ücret yok, insan kayırma var, *"hohumperestlik"* dediği Azerbaycanlıların, Neputizm var, tamam, imkânsızlıklar var falan ama birtakım tatlı şeyler de var. Bunları kimse görmüyor, gösterilmiyor.

Hulki Cevizoğlu- Biraz hızlı gitmek açısından sizin bir sözünüzü hatırlatmak istiyorum.

Şubat ayında Aktüel Dergisi'ne verdiğiniz bir demeçte, şu sözler size ait: **"Türkler, tarih bilmeyen ve kötü tarih yazan bir kavim."**

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Daha ileride diyorsunuz ki, **"Osmanlı'da veya daha önce-sinde de önemli bir Türk tarihçi yetişmemiştir."**

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet.

Hulki Cevizoğlu- **"Bugün, Mohaç Meydan Muharebesi ya da Balkan Savaşları beni niye ilgilendirsin, bunlar ne işime yarar diyorlar"** diye eleştiriniz var.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Türkler, tarih bilmeyen ve kötü tarih yazan bir kavimse, biz bu Osmanlı tarihini ya da kendi tarihimizi nasıl ele alacağız? Yakın tarihi, Cumhuriyet tarihini nasıl, kiminle konuşacağız?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Vallahi, işte şimdi tarih yapıyorsunuz ve onu yazamıyorsunuz; bu çok önemli bir olay. Bu, önemli bir hastalık ve bu hastalığı tedavi cihetine gitmek gerekiyor. Bu çok zor bir tedavidir ama mümkündür.

Yani, iyi tarih eğitimi başarmak zorundayız; bu kadar açık.

Ben çok ümitsizdim 20 sene evvel; artık değilim. Çünkü örnekler var. Ve ben dosya tutuyorum, hem de yani şahsî dosya tutuyorum, temasım da var ve medya da yardım ediyor bu gelişmeye. Mesela bir ev hanımı mektup yazıyor bana, "11 yaşında oğlum var, müthiş tarih okuyor, ne okusun, ben ona yardım edecek durumda değilim" diye; işte anyorum onu. Bilmem İzmir'den bir çocuğumuz var, "yaramaz çocuk" diyorum ona; çünkü bazen böyle gayet sinik, ironik ifadeler de kullanıyor, heccav bir çocuk karakter itibarıyla. Mektuplaşıyor benimle ve illâ mektuplaşmak istiyor, telefonla da şey yapıyor. O da mesela tarih meraklısı.

Hulki Cevizoğlu- Sizin verdiğiniz cevapları, mektupları kitap haline getirecektir, onun için.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Belki.

Mesela mektepte bir meslektaşım var, kendisi alınmasın ama ortaokuldaki oğlu ondan çok daha iyi tarih biliyor.

Hulki Cevizoğlu- İleriye yönelik olarak umutlusunuz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii, tabii. Şimdi böyle insanlar çıkıyor, doğuştan tarihçi. Ve artık biz ipin ucunu bırakamayız.

Hulki Cevizoğlu- Genellikle insanların ya da hocaların yaşı ilerlediği zaman umutsuzluğa kapılırlar bizim gördüğümüz; "artık adam yetişmiyor." Ama siz tam tersine, deneyiminiz, bilginiz ve yaşıınız ilerledikçe umudunuz artıyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Geçenlerde Hukuk Fakültesi'nden bir çocuk geldi bana, ömründe İran'a adım atmamış ve nefis Farsça biliyor, edebiyatla, şiirle öğrenmiş.

Hulki Cevizoğlu- Sizin 40 yaşına kadar Moskova'ya gitmediğiniz gibi.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet, işte yani bu çıkıyor ve ben bunları artık İran'a göndermek zorundayım, yani bu çocuk İran'a gitmeli. Oradaki molla rejimi alakadar etmiyor beni. Türkiye, çok sağlam bir İranistik geleneği olan bir ülkedir. Yani, geçen asırlarda, hatta bu asrın ilk yarısında bizim çok müthiş İran uzmanlarımız vardır...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ahmet Ateş Hoca gibi.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Necati Lugar. Ahmet Ateş'ten evvel Necati Lugar gelir, Fahlevî'yle falan. Daha ölen-yaşayan, işte Meliha Ambarcı Hocamız, Tahsin Bey Hocamız falan. Bunların arkası kesiliyor ve ben bunu diriltmek zorundayım.

Hulki Cevizoğlu- Evet, siz bunları diriltmeye çalışırken, bugün Osmanlının 700. yılını kutluyor devlet, hem UNESCO kutluyor, hem Türkiye Cumhuriyeti Devleti

kutluyor. Bunun için ciddi bir bütçe ayırdı. Bütçe yeni çıktığı için, geçmiş yılın bütçesi, ancak ayrılabildi herhalde.

Ancak, "700. yıl kutlanınca Cumhuriyet tehlikeye giriyor" şeklinde görüş de var. Sanki 700. yıla karşı 75. yılı çıkaranlar var gibi; bunlara sizin cevabınız nedir?

ORTAYLI: "İMPARATORLUKLAR PARÇALANMAK ZORUNDADIR"

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Vallahi, bu metafizik bir görüştür.

Türkiye Cumhuriyetiyle Osmanlı İmparatorluğu'nun zaman içinde, halef selef olmanın ötesinde birbirine muarız antiteler olduğu çok su götürür şey. Ne hukuken bunu ileri sürmek mümkündür, ne varlık olarak.

Bir kere Türk Devleti devam etmektedir. Bu imparatorluk olur, bu cumhuriyet olur, bu Müslümanların hilafeti şeklinde olur, arkadan laik bir devlet, laik bir cumhuriyet şeklinde olur, Türk Devleti devam etmektedir. Ve baktığımız zaman, bu iki devlet ve rejim şekli de son derecede rahatsız etmekten uzatır beni. Yani, mesela ortada, ne bileyim, bir Sovyet deneyimi gibi bir şey yoktur. Rus Devletinin, tarihteki Rus devlet varlığının arasında bir "interregnum" fetret vardır, yani Stalinist bir dönem vardır. Bunun kendine göre başarıları olmuş, vatan savunulmuş o sırada Alman faşizmine karşı falan ama bayağı da o toplumun medeniyetini, hafızasını, moralini yıkıp, tahrip edip geçen tarafları da var bunun. Burada öyle bir şey de yok.

Hulki Cevizoğlu- Yani siz reddi mirası reddediyorsunuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Neyi reddedeceğim canım, reddedecek bir şey de yok ortada. İşte bir devlet yani, herkeste hükümdarlık olduğu zaman bizde de hükümdarlık olmuş. Bütün Müslüman halklar hilafet ve özellikle Hicaz hâkimiyeti için kavga ettiklerinde ki, bu reprezentatif bir şeydir, onu ele geçirmiş bu. Harp, darp zamanında etmiş, zamanın askerî teknolojisine de uymuş.

İmparatorluklar parçalanmak zorundadır kaçınılmazdır, bu bir kuraldır. Parçalanmış, parçalanmış. O arada bir travma da geçirmişiz; İmparatorluk giderken, vatan parçası da gitmiş. Bunu burada tarihçi olarak söylüyorum. Kimsenin toprağında gözümüz yok ama Rumeli'de anavatanımızı kaybettik. Yani, Türk vatanının Rumeli kısmı, Balkan Savaşında kaybedildi ve Balkan Savaşını bugünkü nesiller bilmiyorlar. Mekteplerdeki kötü kitapların sayfalarında, gayet kötü bir şekilde anlatılıp geçiriliyor. Hâlbuki herkes evine gittiği zaman, büyükannesinden Balkan maceralarını dinliyor. Çünkü biz Balkanlar'da anavatanı kaybettik. Biz Girit'i kaybettik, Girit'i istemiyoruz...

Hulki Cevizoğlu- Balkanlar'ı istiyor muyuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Balkanlar'ı da istemiyoruz. Yani biz Batı Trakya'yı ilhak mı etmek istiyoruz? Bizim Güney Bulgaristan'da gözümüz mü var, Makedonya toprağında gözümüz mü var? Ama burada Türkler de halen yaşıyor. Yani, niye Girit'i biz unutalım sayfalarda? İnsanlar orada yaşamış, bunu söylemezsin ki.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Eserlerimiz var.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Eserlerimiz, Girit'te pek o kadar parlak değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kalmadı, kalamadı.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, zaten pek parlak olarak kurulmamış. Yani, mesela bir Bosna toprağındaki verim ve bereket yok Girit'te doğrusu ama işte Giritliler var, Girit'ten gelen insanlar var halen. Ne bileyim, İzmir şehrinde herhalde 10 kapıdan birinde mutlaka 2 aile Giritli çıkar saysanız.

AB'YE GİRMEK İÇİN "İSMARLAMA TARİH" Mİ YAZILIYOR?

Hulki Cevizoğlu- Siz, "Osmanlıları reddi mirası reddederken" şu görüşü de savunuyorsunuz. *"Ermeni olayları tartışılırken, kimileri, onu yapan Osmanlıydı, biz başka bir devletiz dedi, bu saçmalaktır"* diyorsunuz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet, kim inanır buna yani, buna kim inanır? Böyle bir şey olabilir mi?

Hulki Cevizoğlu- Ne demeliyiz peki?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani bu, "Su nerede? İnek içti, dağa kaçtı" diye bir çocuk oyunu var, onun kadar manasız bir şeydir. Yani bu budur, Ermeni olayı neyse bunu bir şekilde bizim üstümüze atarlar ve biz de burada haklı olduğumuzu savunuruz, ne olduğunu ortaya koyarız. Çünkü bunu biz yaşadık ve bu devam ediyor, sürüyor tarih. Yani Ermenistan orada, memlekette Ermeni vatandaşlarımız burada, biz buradayız, Ermenistan'daki Türkler orada. Kim onlar, biliyorsunuz. Azerbaycanlıları kestiler Ermeniler de, intikam için. Bütün bunlar duruyor, yani olaylar da daha çok taze. Bir şey in üstünü örtmekle örtmüş olmuyorsunuz değil mi, gidiyor?

Hulki Cevizoğlu- Evet.

Hatta bunu günümüze uyarlayarak, yine diyorsunuz ki, "Avrupa Birliği'ne gireceğiz diye ısmarlama tarih yazmaya kalkmayalım." Yani bugün Osmanlıyı reddetmek bir yerde Avrupa Birliği ülkelerinin gözüne girmek adına mı yapılıyor?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Avrupalıların hiç öyle bir talebi olduğunu zannetmiyorum. Bizde öyle düşünenler varsa, nereden o talebi aldı, yani ilhamı aldılar onu da bilmiyorum.

Bu memleket Osmanlının murisidir.

Hulki Cevizoğlu- Mirasçısıdır.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İstese de, istemese de öyledir, vakia öyledir.

"OSMANLI HANEDEN İSMİDİR, HEPİMİZ TÜRK'ÜZ"

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hani bizim rahmetli Kudret Ayiter Hoca tekrarları, hani Ailen Rois'in meşhur Roma hukukçusunun bir tümcesidir. Roma Hukukunun önemi tartışılırken Avrupa üniversitelerinde, "Volens doctus, volens de sapens doctus sapens." "İstese de istemesek de, bilsek de bilmesek de hepimiz Roma hukukçusuyuz, hukukçu olarak."

Onun gibi işte, bilsek de bilmesek de -bilmiyoruz ama- Osmanlıyız, devam ediyorsunuz. **Tabii Türk'üz, Osmanlı dediğin hanedan ismidir, Türk'üz.** Ama o bir dönem ne olmuş? Bütün o İmparatorluktaki muhtelif grupları kaynaştıran bir alçı olmuş. Bu bizim mazimizde var olan bir şeydir, unutulamaz.

Hulki Cevizoğlu- Şu sözler de size ait, bu sözlerinize paralel olarak: "Osmanlı mirasını reddetmekle bazı şeylerden kurtulunmuyor" diyorsunuz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet.

Hulki Cevizoğlu- "İnsan Fransa'da Fransa kralını sevebilir veya sevmeyebilir, o onun tercihidir ama hiçbir zaman bunu reddedemez" diyorsunuz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Edemez evet. Görüyorsunuz, Fransa işte kraliyet, toplum tarihinde, kültüründe yer eden bir şey. Lui Kens koltukta oturuyor, işte ne biliyim Dük de Konde'nin büyük aşçısı Laten'dir mesela onun hazırladığı reçetelerle elan geçiyor, değil mi?

Hulki Cevizoğlu- Size bir soru daha sorup Sayın Akgündüz'e dönmek istiyorum.

Osmanlının Cumhuriyete bıraktığı mirası da siz çok iyi irdeliyorsunuz; nedir Osmanlının Cumhuriyete bıraktığı miras? İyi bir miras mıdır bu, sahip çıkılabilecek bir miras mıdır?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Böyle mirasları reddetmek mümkün olmuyor. Çünkü biliyorsunuz, bireyler babasının mirasını reddederse ki o maddi varlıktır, özellikle borçlu, müflis olarak ölen babanın mirasını bazı ahlâksız çocuklar reddederler.

Hulki Cevizoğlu- Borçlarından kurtulmak için.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Fakat hiçbir şekilde o mirası reddetmiş olmuyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Hukuken olmuyorlar mı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Millet de ne diyor? Ahlâksız diyor. Hukuken oluyor ama ahlâksız diyor.

Hulki Cevizoğlu- "Ahlâken olmuyor" diyorsunuz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Sonra tabii başka bazı unsurları var bu mirasın. Mesela babasının kaşını gözünü alıyor, çirkinliğini, güzelliğini alıyor yahut annesi babası çok güzelken kendisi çirkin oluyor, dedenin çirkinliği geçiyor.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN OSMANLI'DAN ALDIĞI GENETİK MİRAS: MÜESSESELER

Hulki Cevizoğlu- Genetik miras. Bizim Osmanlı'da n aldığımız o anlamdaki genetik miras nedir?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bizim Osmanlı'da n aldığımız genetik miras, bir kere bütün müesseselerimiz.

Hulki Cevizoğlu- Nedir bunlar?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Okullarımız.

Hulki Cevizoğlu- Yani mesela üniversiteler, medreseden üniversiteye mi geçti?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Efendim üniversitelerimiz niye böyle, mesela iyi ve kötü yanlarıyla Osmanlı'da n mirastır. Bugün İstanbul Üniversitesi'nin içindeki problemlere baksanız ki bakılması lazım, hepsi Darül Fünun'dan kalma hastalıklardır. Eğer meziyeti varsa o üniversitenin, o da ondandır yine.

Bizim Ankara'ya da geçmiştir o. Çünkü Ankara Üniversitesi'ni kuranlar da Merih'ten gelmediler, gene aynı adamlardı. Üç aşağı, beş yukarı bu böyledir.

Efendime söyleyeyim, mühendislerimiz çok iyidir, 30 senede ortaya çıkmamışlardır bazılarının iddia ettiği gibi, ta 18. asırda kurulan gelenek, 19. asırdaki teknik okullar sayesinde yetişmişlerdir.

Hulki Cevizoğlu- Ama orada da siz medrese dışı eğitim diyorsunuz galiba?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Medrese dışı eğitim tabii. Ama medrese, biliyorsunuz Osmanlı İmparatorluğu'nda yıkılmaya başlamıştır, yani onu yıkmak da İmparatorluğun işidir. 19. asrın laik eğitimi medreseyi kemirerek gelişmiştir. Yani adeta ikiz kardeş, bir tanesi öbürünün aleyhine geliyor, daha ana rahmindeyken.

Bununla birlikte, medresenin kendisini hissettirdiği alan da vardır.

Mesela yeni kurulan hukuk mektebi, Kudat Medresesi'nin, yani Nuvvad yahut Kadı Medresesi'nin yanında çok zayıftır. Çok tuhaf bir şekilde medreseliler Romanist hukuka, Batı hukukuna öbürkülerden daha çok abanarak girmişlerdir. Medrese tül Kudat'ın programına baktığın zaman, hukuk mektebinden daha batıcı.

ORTAYLI: "OSMANLI'DA PARLAMENTO VARDI"

Hulki Cevizoğlu- Siz daha ileri giderek diyorsunuz ki, "*Parlamentarizmi, siyasi parti kadrolarını, basın gibi siyasal kurumları da biz Osmanlı'da n miras aldık.*" Yani bugün parlamenter sistem varsa Türkiye Cumhuriyeti'nde, biz bunu Osmanlı'da n mı aldık, Osmanlı'da parlamento mu vardı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Vardı tabii.

Hulki Cevizoğlu- Neydi bu parlamento?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- 1876 Anayasası'na, 93 Kanunu Esasiyesi'ne istinaden kurulan, 77 Martında açılan Meclisi Mebusan'dır. Üçte bir üyesi Türk ve Müslüman, üçte ikiye doğru Müslüman, tamamen Araplar, Avarutlar falan da var, üçte biri ise tamamen gayrimüslim. Çok enteresan bir emperyal Parlamento bu.

Ayan kısmı daha da enteresan. Hakikaten çok Osmanlı ve çok rengârenk. Bu bizim Parlamentomuz ve bu devam ediyor, bu anane. Ve 1920'de Ankara'da açılan Meclis de...

Hulki Cevizoğlu- Yani devam ediyor bu anane?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Devam ediyor, çünkü...

Hulki Cevizoğlu- Emperyal, yani uluslararası bir parlamento değil mi?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Uluslararası değil, hayır.

Hulki Cevizoğlu- Çeşitli milletlere...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bu bir İmparatorluk, çeşitli dinî grupların temsil edildiği bir Medis bu. Yani bakın, Rusya Duma'sı 1905'te açıldı, böyle renkli değil, Yahudi milletvekili yok.

Hulki Cevizoğlu- Peki bizim bugünkü Türkiye Cumhuriyet Parlamentosu böyle renkli mi?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii, yine renkli, herkes var içinde.

Hulki Cevizoğlu- Ama Amerikan vatandaşı olunca Medise giremiyor.¹

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Amerikan vatandaşı olunca Medise giriyor. Çünkü bu memleket, bana göre çok yanlış bir sistemin içine girdi, vatandaşlık müessesesiyle oynadı.

Hulki Cevizoğlu- Ya da bazı Amerikan vatandaşları giriyor, bazıları giremiyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bu 12 Eylül'de çıkan bir numara, birtakım insanlar vatandaşlıktan atıldı. Ne imiş bunlar? Komünistmiş. Olabilir; tut ki bu çok ayıp ve suç bile olsa niye atıyorsun? Vatandaşlığa sen karar vermiyorsun ki? **Vatandaşlık ilâhî bir olaydır**, tamamen bizim irademiz dışında teşekkül eder. Gelirken biz dünyaya, Türk olarak doğarken kimse bize sormuyor, torpil de yapamıyoruz, Türk olarak doğuyoruz değil mi? Bu atılamaz. Yani Eski Yunan'da bile Ostrazi dediğimiz sürgün cezası vardı, İtalyan Cumhuriyetlerinde sürgün cezası vardı. Yani Dante, Floransa'dan sürüldü, Floransa vatandaşlığından çıkarılmadı. Bu çok önemli bir şey.

Hulki Cevizoğlu- Peki ama bugün Fransa kendisine göre suç olan bazı konularda bazı Fransızları Fransız vatandaşlığından çıkarmıyor mu ya da Amerika, İngiltere, Almanya çıkarmıyor mu?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Efendim, Amerika'nın böyle bir vukuatı vardı 19. asırda, ayrıca beni alakadar etmez. Ben Amerika değilim, ben Türkiye'yim. **Türk olmak çok hususî ve özgün bir olaydır**, çok tarihî bir olaydır. Bu devletin kendine özgün ananesi vardır bu 1000 yılı aşan...

Hulki Cevizoğlu- Türklükten çıkarılmıyor ama Türk vatandaşlığından çıkarılıyor. Yani genetik olarak...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Efendim, böyle saçma şey olmaz, kimse kimseyi vatandaşlıktan çıkaramaz.

Bunu yapan insanlar, ondan sonra bence ikinci bir laubaliliğe girdiler. Bu tamamen Dışişlerinin bir sivri tedbiridir. Amerika'da lobi kuracakmışız, işler iyi gidecekmiş; bunun için çifte vatandaşlık teşvik ediliyor. Vatandaşlık gömlek değildir, yani yedek gömlek olmaz dolapta. Çifte vatandaşlığın teşvikinin ben hiçbir yararının olduğuna kani olmadım.

¹ Merve Kavakçı olayını kastediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Almanya'da da teşvik ediliyor.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Hayır efendim, olmadım. Yani Almanya şimdi çıkıyor bir şey yapıyor, o onun bileceği bir şey. Ben burada Alman konservatiflerini de müdafaa etmiyorum, Almanya'daki tespit de hiçbir şey yaratmaz. Çünkü Almanlar, vatandaşlığa tamamen etnik olarak bakan, ırkçı olarak bakan bir millet...

Hulki Cevizoğlu- Biz de Almanya'daki vatandaşlarımızın çifte vatandaş olması- nı teşvik ediyoruz.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Niye oluyor, yani buna ben hâlâ ikna olmadım. Yani tamam, Almanya'daki Türk'ün Alman vatandaşlığını alması iyi olabilir, buna kaniyim, olabilir. Neticede o vatandaşlığı alır, politikaya atılır, iktisadî, ticarî hayatta birtakım avantajlar getirir, akademisyense belki çok daha fazla şeyler bulabilir. Ama bir de, bu ne oluyor o zaman? Bunu bırakır, yani bu böyledir, bir adamda iki tane gömlek olmaz. Diyorsa ki ben buna razı değilim, bana böylesi daha iyi gelir, peki...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İki tane milletvekilimiz var.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Evet. Ama ne kadar zor durumda ama düşünebiliyor musunuz? Can Özdemir ne kadar zor durumda.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hocam, vatandaşlar da çok zor durumda.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Hayır, zor durumda; yani Cem Özdemir hakikaten zor durumda. Geçende kendisine dendi bu, bizim elçimizi kovmuşsunuz denmiş; bunu söylüyor bakana. Şunu da unutuyor zavallı, hiçbir Yeşil Parti mensubu, o ideolojideki bir insan "bizim elçimiz, bizim bakanımız" demez Almanya'da. O, garip bir ritüeldir orada. Alman elçisi, Alman bakanı falan diye konuşur. Yani Cem, kendini Almandan daha çok Alman olmak durumunda hissediyor, çok zor. Yani bunu kınamak için söylemiyorum, çok zor.

Hulki Cevizoğlu- Tabii biz burada verilen isimler açısından baktık...

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Etnik vatandaşlığın olduğu bir memlekette insanlara çifte vatandaşlık vermek çok zor. Şimdi, Bakanlar Kurulu bir tane adamı çıkartıyor bir hafta, üç hafta sonra bir daha geri alıyor. Yani, böyle bir muvazaa var ortada.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani vatandaşlık oyuncak değil.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Yani, satranç oynar gibi piyonu sür, çık. Efendim, Türk vatandaşlığı bu kadar gayrı ciddi bir müessese değil.

Hulki Cevizoğlu- Peki. Gelelim Osmanlı müessesesine.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- İşte onun için söylüyorum. O zaman tabii iki vatandaşlık taşıyanların milletvekili olmasına da itiraz edemezsiniz. Yani, bunlar illa işçi olacak, bana döviz getirecek... Milletvekili de olur o zaman iki vatandaşlığı olanlar. Ben burada Merve'yi savunmak için de demiyorum, çünkü zaten benim tasvip ettiğim tarzda bir politikayı gütmüyor Merve Hanım. Ama bu durumda olan başka milletvekilleri de vardır ve bunu kınamıyorum; çünkü cevaz veriyor kanun buna, bu kadar açık.

Hulki Cevizoğlu- Siz buraya Osmanlı'daki emperyal bir parlamenter yapıdan geldiniz. Sayın Akgündüz, size de sormak istiyorum; Osmanlı Cumhuriyete nasıl bir miras bıraktı? Bu bıraktığı miras arasında Sayın Hocamız İlber Ortaylı'nın dediği gibi, parlamentarizm, siyasî parti kadroları, basın gibi siyasal kurumlar var mıydı? **Biz bu siyasal kurumları bugün Cumhuriyet yönetiminde Osmanlılardan mı miras aldık?** Bu iddia biraz ileri bir iddia sayılabilir mi?

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NDE OSMANLI KANUNLARI MI UYGULANIYOR?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani ben Hocama aynen katılıyorum. Sebebine gelince; tarihte daima şahıslar ve şahsiyetler değil, devletlerin ve milletlerin devamı mevzubahis. Her ne kadar şekil değişirse değiştirsin, devletler, müesseseler, devletin müesseseleri ister istemez birbirinin devamıdır.

Mesela dersenez, hemen misal vereyim ben. Danıştay'dan tutunuz Sayıştay'a kadar, polis teşkilâtından tutunuz itfaiye teşkilâtına kadar, Türkiye Cumhuriyeti Devleti çok önemli devlet müesseselerinin hiç 75. yılını değil, yani en az 100. yılını, 150. yılını kutluyor. Yani mesela 1868'de Danıştay kurulmuş, işte Sayıştay filan kurulmuş. Bu ne demektir? Bu gayet açık ortaya koyuyor ki, **Osmanlı Devleti'nin bir kısım müesseseleri, biz istesek de istemesek de Cumhuriyette etkili hale gelmiş.** Yani bakınız, noterlik müessesesine bakınız.

Ben şunu ifade edeyim: Şu anda Türk Kanunu Medenîsinin tatbikiyle ilgili kanun var, özel bir kanun. O kanundan bir tek hüküm nakledeyim. "*Sahipsiz araziler, me-ralar, kışlaklar vesaireyle ilgili özel bir kanun çıkarılır*" diyor. Ama hâlâ, 75 yıldır çıkarılmamış.

Peki, çıkarılmayınca ne olacak? Mecelle'nin ilga edilmeyen veyahut ta Arazi Kanunnamesi'nin ilga edilmeyen hükümleri Cumhuriyet döneminde de aynen geçerli kabul edilecek. Şu anda Türk hukuk tarihçileri tartışıyor, "*Acaba Arazi Kanunu yürürlükte mi, yürürlükte değil mi?*" Şimdi bu tartışmanın olması bile, Sayın Hocamın çok güzel ifade ettiği gibi, Osmanlı'nın ister istemez bizim kökümüz olduğu, oradaki bir kısım müesseselerin bize de aynen yansıdığını gösterir.

Hulki Cevizoğlu- Yani, biz parlamenter sistemi Osmanlılardan mı miras aldık?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, Osmanlılardan aynen miras almadık ama Osmanlı'dan bize miras kaldı.

Şunu ifade edeyim: Özellikle 2. Meşrutiyetten sonra bir muhalefet.. Hatta ben geçen bir özel sohbetle şunu söyledim: Özellikle son yıllarda muhalefetle iktidar arasındaki tartışmalar, işte biraz önce Hocamın ifade ettiği vatandaşlıktan çıkarılma prosedürleri vesaire, sanki İttihat Terakki ile muhalefetleri arasındaki tartışmalara benziyor.

Hatta geçen sene ben Amerika'daydım, Prof. Şükrü Hanioğlu var, Hocam da öğrencisidir belki de, o, İttihat Terakki ile ilgili gazeteleri ve belgeleri araştırıyor, beraber okuyoruz.

İnanın Hulki Bey, şunu ifade edeyim: O günün muhalefeti ve iktidarının gazetele-

re yansıyan bir kısım tartışmalarını, eğer bugünkü Türkçe'yle ifade edecek olsak, hemen hemen aynı şeyler.

Yani dolayısıyla, elbette ki parlamentarizmin de, yani bize ait olan şu Parlamen-
tonun da...

Hulki Cevizoğlu- Kültür olarak belki devamı. İşte Sayın Ortaylı da söyledi, UNESCO...

OSMANLI DEVLETİ'NİN BAYRAĞI TÜRK BAYRAĞI MI?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, devlet olarak devamı.

Hatta ben bir hadiseyi anlatayım.

Hocam, kitabımızın üzerinde, dikkat ederseniz, Osmanlı Devletinin 700. yılı var, sağda bir Osmanlı arması var, solda da bir bayrak var. Belki 100 kişiye sordum *"bu bayrak nedir?"* diye. Cevap, 100 kişiden 99'u Hocam, *"Türk bayrağı"* dedi. Ben dedim ki, hayır, yanlış biliyorsunuz, biraz yakından bakarsanız, boyutlar doğru değil; yani bu bir Osmanlı bayrağı. *"Aman Hocam, bu Osmanlı bayrağı nasıl olur?"* Dedim ki, Osmanlı Devleti'nin iki bayrağı var, birisi saltanat kanadını, devleti temsil eden bayrağı...

Hulki Cevizoğlu- Kitabınızın arkasında var galiba?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, bakınız.

Hulki Cevizoğlu- Genellikle şu Osmanlı bayrağı olarak, yeşil, üç hilâl, öyle bi-
linmiyor mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- (Göstererek) Hayır efendim, Osmanlı Devleti'nin devlet bayrağı şu kırmızı olan, bu hilâfet sancağı. Osmanlı padişahlarının iki özelliği var, biri sultan, biri halife. Yani demek istediğim, bunu söylediğim zaman vatandaşlar, *"Hocam bu Osmanlı bayrağı mıydı?"* Tabii ki Osmanlı bayrağıydı.

Hocam biraz önce çok güzel ifade ettiler, Birinci Millet Meclisi, yani meseleleri görürken bizim gibi bakmadı, yani Osmanlı Devleti aydan gelmiş bir devlet diye görmedi, düşman bir devlet diye görmedi. Ama ister istemez bir kısım yenilikler yapılması gerekti. Yani o zaman hilâfete dayalı bir devletti, şimdi de bir...

Hulki Cevizoğlu- Hocama da soralım, bu gerçekten Osmanlı bayrağı mı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, Osmanlı bayrağı değil, Türk bayrağı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tam 430 yıldır Hocam.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Türk bayrağı ama sancak, işte o kadar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hocam, 430 yıldır Osmanlı Devleti bunu kullanmış.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii canım, yani bayrakta kesinti yok ki, yani illâ kesinti olması şart değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kesinti yok, yani ben onu nakletmek istiyorum. 430 yıldır Osmanlı Devleti bunu kullanmış.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdi bak, ne oldu? Rusların bir Çar bandırası vardı, bir de Rusların kendi bayrağı vardı; araya Sovyet şeyi girdi, şimdi tekrar döndüler eskisine.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Eskisine döndüler. Fakat yani bu 430 yıldır...

Hulki Cevizoğlu- Ama biz Osmanlılara dönmedik tabii...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, bizim bayrakta değişme yok. Bizim bayrakta, sadece kanunen...

Hulki Cevizoğlu- Yani, Osmanlılar bunu kullandı mı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Türk bayrağı o, Türklerin bayrağı o

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama boyutlar farklı.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani, orada hilâl daha böyle yarım hilâldir. Şimdi o düzeltil-di. Yani Cumhuriyet, bir kanunla, biliyorsunuz tamamiyle geometrik ölçüleri vererek bugünkü bayrağı ki memnundur eskisini kullanmak o durumda...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, yasaktır.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama esasî böyle yarım aydır ve biz onu kullanıyoruz, yani o Türk bayrağıdır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, Hocamın ifade ettiği gibi Türk bayrağı ama bu bir Osmanlı bayrağı aynı zamanda. Yani, arada sadece şey değişti.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Osmanlılık, devletin hanedandan gelme bir adı, ama herkes Türk Devleti, Türk İmparatorluğu diyebilir.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlılar da saltanat, imparatorluk, padişahlık olunca, sanki parlamentoya birleşmiyormuş gibi. Parlamentoyla padişahlık birbirinin...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Meşrutî monarşi. Bu meşrutî monarşilerde...

Hulki Cevizoğlu- Bugünkü İngiltere'deki gibi.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Aynen, tabii. Yani saltanat, ister istemez parlamento lehine bazı yetkilerinden vazgeçer.

Vakia, bizim 93 Kanuni Esasisi dediğimiz **76 Anayasası**, bu konuda padişahın yetkilerini çok kısıtlamıyor biliyorsunuz; garip hükümler var. Mesela, sürgün yetkisini kaldırmıyor padişahın ve o sürgünü mahkemesiz uygulayabiliyor. Hatta Mithat Paşa'nın hukukçuluğundaki zaaf olarak nitelenir bu.

Yani, Anayasa çıksın da nasıl çıkarsa çıksın; **tekerleksiz araba çıkarır gibi**. Sonunda da bu hükmün ilk kurbanı kendisi oldu biliyorsunuz. Daha Parlamento Medisi toplanmadan o gemiyle postalandı.

Hulki Cevizoğlu- Yani her ikiniz de, parlamenter sistemi, siyasî parti kadrolarını Osmanlılardan miras aldığımızı kabul ediyorsunuz!

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bir de devlet müesseselerini, yani ister istemez etkisi olmuş.

TÜRK MODERNLEŞMESİ

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Türk modernleşmesi diye bir olay var. Bu, tabii geçen asırda hâkim olarak başlıyor. Ve Türklük şuuru diye bir olay var, yani Türk milleti, Türk kültürü, Türk dili.

Bu, geçen asırda başlayan bir şey. Bir kozmopolitizm orada geniliyor. O, çok ilginç bir şey. Bunların hepsinin temelleri orada. Ordu modernleşiyor, maarif modernleşiyor, fen geliyor memlekete, teknoloji geliyor, bunlar hepsi.

Cumhuriyet çok radikal değişiklikler yapan, bunu devam ettiren bir rejim. Bu ikisini onun için ayırmak mümkün değildir, Türklerin kaderidir bu. Yani Çanakkale'de ölen insanlar, kalanları İstiklâl Savaşı'nı yaptılar ve bunların çocukları da işte bugünkü ülkenin insanları. Farklı bir şey yok.

OSMANLININ "700 KURULUŞ" YILDÖNÜMÜ MÜ, "75. YIKILIŞ" YILDÖNÜMÜ MÜ?

Hulki Cevizoğlu- İzleyicilerimizden sorular geliyor. Size, Nazım Kûlâh adlı bir öğretmen diyor ki, "Osmanlının 700. kuruluş yıldönümü kutlanıyor. Yıkılışının 75. yılını niye kutlamıyoruz?" Siz ne diyorsunuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii, yani Osmanlı İmparatorluğu'nun hukuken lağvı rejimin, Cumhuriyetin ilanı demektir. Onun 75. yılını geçen sene kutladık 98'de...

Hulki Cevizoğlu- Ama biz Cumhuriyetin kuruluşunu kutluyoruz, Osmanlılar yıkıldı şeklinde değil. O farklı bir yaklaşım galiba.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- 700. yıl da Osmanlı Devleti'nin kuruluşudur. Yani, Türkler tarihlerinin 700 yıl evvelini şimdi anıyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Ama 700. yılı kutlarsak, sanki Osmanlılara sahip çıkmış gibi oluyoruz. 75. yıkılış yılını kutlarsak da onları reddetmiş gibi oluyoruz. Galiba bakış farkı var orada.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ben bu farkı hâlâ anlamış değilim, anlamamakta da ısrarlıyım.

Hulki Cevizoğlu- Siz bilimadamı olarak tabii anlamıyorsunuz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani 700 sene evvelki, biraz fiktif olan dediğim gibi, çünkü Cumhuriyet gibi günü, tarihi noteryal bir senetle açık değildir. 700 yıl evvelki bir tarihî olgu kutluyoruz, anıyoruz bir global tarih olarak. Cumhuriyet ise 75. yılını, 1923'ün 75. yılını kutluyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Bu aynı zamanda onun yıkılışı demektir.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bu sene 76 olacak, 100'ü, 150'yi daha devam edecek inşallah.

Şimdi, tarihimizin muhtelif safhalarını isimlendirerek anıyoruz. Bunun kuruluşu bunun yıkılışı olup da, bunun yıkılışını niye kutluyoruz? Burada bunu sormayı ben

anlamıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Bir öğretmen izleyicimiz sormuş.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, bu çok soruluyor ama sadece Nazım Bey değil, çok soruluyor bu. *"Efendim, biz onu yıkmışız, niye kutluyoruz"* diyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Yani, Cumhuriyet Osmanlıya karşı...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O çok önemli Hocam, biz onu yıkmadık.

ECEVİT, HANEDAN ÜYELERİNİ AFFETTİ!

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Lağvettik onu, yani o bitti. Saltanat sona erdi, sultanın kendisi kaçtı dışarı. Saltanat makamı sona erdi Millet Meclisi kararıyla ve İslam tarihinde ilk defa olarak millet adına teşekkül kurul ki, Büyük Millet Meclisidir, hâlifeyi seçti. 13 asırdır ilk defa böyle bir olay oluyor. Ve aynı kurul, iki yıl geçmeden, tam tamına iki yıl geçmeden halifeyi ve hilâfet müessesini lağvetti. Bu çok ilginç bir şey.

Hulki Cevizoğlu- Az sonra bir hukukçu hocamıza bağlanacağız ama reklamlardan sonra. Reklamlardan önce soracağım bir izleyici sorusu var.

İbrahim Demir isimli izleyicimiz diyor ki, *"Ben Söğüt'lüyüm, Karakeçi aşiretindeyim. 700. yıl Söğüt'te kutlanıyor. Ancak, bu kutlamalara Osmanlı hanedanının hayatta olan üyeleri davet edilmiyor da Papa ya da Orta Doğu'daki filanca kral davet ediliyor. Bu nasıl 700. yıl kutlamasıdır?"*

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kendileri davet ederler, onlar da isterse gelir...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Herhâlde bu davet, vatandaş Hocam, belki de davet etme yetkisi yok.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Türkiye vatandaşlarının bir yerlere gitme, bir yerlere davet edilme, edilmeme gibi bir durumu söz konusu değil.

Hulki Cevizoğlu- Ama törenlere davet etme söz konusu herhalde. Az önce dediniz ki UNESCO kutlamaları çerçevesinde genç hocaları davet ediyorsunuz, Söğüt'e götürüyorsunuz. *"Osmanlı hanedanını niye davet etmiyorsunuz"* diye soruyor. Bazı izleyicilerimiz de, tahmin ediyorum az sonra bağlanacaklar, bu görüşe kesinlikle karşı biçimde...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdi bakınız, hanedan üyeleri Türkiye'de var, hepsi affedildi biliyorsunuz, 74 affi. O da, Ecevit'in ilk Başbakanlığı zamanına rastlar biliyorsunuz.

Hulki Cevizoğlu- Enteresan bir şey.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Umumi bir af çıktı ya...

Hulki Cevizoğlu- Evet, '74 affi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O umumi af, hanedanın kadın azaları daha evvelden affedilmiş sayılıyordu ve gelmişlerdi 50'lerden beri, erkekler de geldi. Dolayısıyla, böyle bir sorun yok. Yani, biz Habsburglar'dan daha evvel hanedan üyelerini

memlekete bıraktık.

Hulki Cevizoğlu- Çok ilginç, 1974'te Ecevit'in Başbakanlığı döneminde çıkardığı af sırasında, Osmanlı hanedanının hayatta kalanları da affedildi; öyle mi?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Affedildi, geldiler, yani gelenler de var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yasaklı kimse kalmadı.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kalmadı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama yerleşmiş de gelmek istemiyorsa, o ayrı.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Çok da zor tabii, yani bütün oralarda.

Şimdi bu çok açık. Bunun kimse zaten aksini de iddia etmiyor. Dolayısıyla, hanedan üyesi de oraya gider, isteyen de çağırır. Mesele o değil. 700. yıl tipi kutlamalar ve Söğütte her sene yapılan kutlamaları, insanlar kendileri yaparlar. Bu bir Türkmen ananesidir. Bütün Türkmenler 7 iklim, 4 bucaktan Söğüt'e gelirler. Burada devlet kutlaması falan da yok; yeni çıktı o moda.

“OSMANLI LAİK BİR DEVLET DEĞİL”

Hulki Cevizoğlu- Evet ama şimdi var, devlet bütçe ayırıyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Eskiden beri oraya gelinir, kazan kaynatılır orada. Ve bu Türkmenlerin, yani bu imparatorluğu kuran unsurun bir şenliğidir. Bu kadar basit. Yani, buna hanedanın çağırılıp çağırılmaması gibi bir olaya da indirgemenen düşünmek lazım.

Hulki Cevizoğlu- Peki.

Şimdi bir reklam arası vereceğiz, ama reklamlardan sonra Sayın Ahmet Mumcu bağlanacak. Osmanlı'da n aldığımız miras konusunu, hukuki konuyu ele alacak.

Yeniçeriliği, Bektaşiliği, devşirme sistemini geçen hafta tartıştığımız gibi, sizin kitaplarınızda da var Sayın Ortaylı, Osmanlıların **laik bir devlet** mi, yoksa **şariat devleti** mi olduğunun yanıtı var kitabınızda; **Türklükle ilgileri** nedir?..

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Laik değildi Osmanlı Devleti.

Hulki Cevizoğlu- O zaman tartışmayalım, hemen cevabı verdiniz. Kitabınızda hemen cevap vermiyorsunuz, bu çok tartışmalıdır diyorsunuz ama hemen cevap verdiniz şimdi.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Laik devlet değil, öyle bir talep yok, öyle bir gerek yok.

Hulki Cevizoğlu- Ayrıntılarına az sonra gireriz reklamlardan sonra.

Az sonra karşınızdayız efendim.

Reklamlardan sonra:

Hulki Cevizoğlu- Evet, telefonumuzda Prof. Dr. Ahmet Mumcu var. İyi geceler Sayın Mumcu.

Telefon Konuşu:

Prof. Dr. Ahmet Mumcu (Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kamu Hukuku Bölüm Başkanı)- İyi geceler efendim.

Hulki Cevizoğlu- Biraz yüksek sesle rica ediyorum Hocam.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- İyi geceler, teşekkür ederim.

Hulki Cevizoğlu- Size de iyi geceler.

Siz şu anda Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Bölüm Başkanısınız, aynı zamanda Türkiye Büyük Millet Meclis Başkanlığı Kültür Danışmanlığı göreviniz de var, şu anda bu göreviniz de sürüyor.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Tam parlamenter sistem Osmanlı'dan Türkiye'ye miras mı kalmış derken, sizin bu görevinizi hatırlatmak bence yerinde.

Çeşitli kitaplarınızdan bir tanesini hatırlatmak istiyorum. “*Tarih İçindeki Genel Geleşimiyle Birlikte Osmanlı Devletinde Rüşvet, Özellikle Adli Rüşvet*” isimli bir kitabınız var, Osmanlıların çöküş nedenlerinden birisi olarak ve bugünkü rüşvetin kökenleri olarak bu kitabınızda birçok bilgiler var.

Önce şöyle başlamak istiyorum: Türkiye Cumhuriyeti'nin Osmanlılardan aldığı miras içinde parlamenter sistem var mıdır?

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Efendim, ilk önce kısaca bir giriş yapmak istiyorum izin verirsiniz.

Hulki Cevizoğlu- Ben bunu daha sonra verecektim sözlerinizin sonunda, isterseniz şimdi buyurun o hakkınızı kullanın.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Hayır hayır, o zaman mesele yok.

Geçen haftaki programınızı bütün isteğime rağmen seyredemedim.

Hulki Cevizoğlu- Peki, o zaman oradan başlayın, buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- O yüzden geçen haftaki programda sanıyorum beni referans göstererek değerli konuşmacılar bazı eleştirilerde ya da görüşlerde bulunmuşlar. O yüzden tabii, programı seyredemediğim için, dinleyemediğim için o konuları bilmiyorum. Geçen programla bu program arasındaki bağlantıyı da maalesef kuramıyorum.

Yalnız, bu programın başında üç grupta topladığımız geçen programa yönelik değerlendirmeleri. Bir grup, haklı olarak benim kanıma göre, iki tarafın da abartılı davrandığını düşünüyor. Yani ne Osmanlıyı reddetmek yerindedir, ne Osmanlıyı olduğu gibi bütün hataları ve sevaplarıyla hiç eleştirmeden kabul etmek yerindedir. Ben bu görüşe katılıyorum efendim. Bu arada da Sayın İlber Ortaylı'nın bir iki önemli görüşüne de aynen katıldığımı söylemek isterim.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Sağ olun.

Hulki Cevizoğlu- Hangileri onlar Hocam?

PROF. DR. AHMET MUMCU: “OSMANLI İMPARATORLUĞU’NUN KURULUŞ TARİHİ BİLİNİYOR!”

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Efendim, bir defa Sayın Ortaylı’nın da dediği gibi, bugün günümüzde devletler bir deklarasyonla, bir kurucu medis kararıyla vesaire kururlar. Fakat **Osmanlı Devleti’nin kuruluş tarihi bugün kesin olarak bilinmiyor.** Zaten Osmanlı Devleti’nin kuruluş dönemine ait belgeler hemen hemen yok elimizde. Bütün bilgiler 100-150 yıl sonra yazılmış, bazı anonim tarihler ya da bazı önemli kişilerin naklettiği rivayetlerden ibaret. O yüzden devletin kuruluş tarihini kesin olarak bilmemiz mümkün değil. Ancak, şu da var ki, elbette sembolik olarak ve yaklaşık 700. yılı yuvarlak bir rakam olarak kabul etmek ve kutlamak bence yerindedir.

Bu arada hemen ekleyeyim; ben Osmanlı Devleti’nin kuruluşunun kutlanmaması şeklinde bir görüşe sahip değilim. Çünkü sayın konuşmacıların da söylediği gibi, **Osmanlı Devleti’nden doğmuştur Türkiye Cumhuriyeti.** O yüzden bu büyük ve Türklerin şu ana kadar kurdukları en uzun ömürlü devlet olan Osmanlı Devleti’nin kuruluşunu elbette kutlayacağız. Yıkılışını da kutlamak çok abes, Sayın Ortaylı’ya o açıdan da tamamen katılıyorum. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu zaman zaten Osmanlı Devleti de sona erdi, daha doğrusu Saltanat kaldırıldığı andan itibaren 1 Kasım 1922’de sona erdi.

Şimdi hemen sorunuza geçeyim.

Sanıyorum siz biraz acele ediyorsunuz zamanın kısıtlılığı nedeniyle. Osmanlı’dan aldığımız miras, Osmanlı’da n bize geçen miras.

Her şeyden önce ben yine şunu söylemek istiyorum bir hukukçu, bir hukuk tarihçisi olarak. **Türkiye Cumhuriyeti’nin de, Osmanlı Devleti’nin değil ama bir Türk devlet geleneğinin devamı biçiminde bugüne kadar geldiğini** ve kendisinden önceki Türk devleti de Osmanlı Devleti olduğu için, onun istesek de, istemesek de, konuşmacılarımızın çok isabetle belirttiği gibi **mirasçısı** olduğu kanısındayım.

Sayın Akgündüz’ün kitabını büyük bir merakla okudum; Sayın Akgündüz kitabında sadece Osmanlı’nın olumlu yönlerine değiniyor, hatta bazen bu konuda, kendisi çok iyi bir hukukçudur...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sizin de öğrencinizim Hocam.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Evet, sağ olun, teşekkür ederim. Çok iyi bir hukukçudur ancak hukukçuluk görüşüyle pek bağdaştıramadığım bazı aşırı görüşleri var. Mesela **Osmanlı padişahlarının hiçbirine toz kondurmuyor.** Gayet tabii, 630 yıl sürmüş ya da 600 yıldan fazla sürmüş büyük ve görkemli bir devletin başındaki ve egemenlik yetkisini olduğu gibi taşıyan, kesin mutlak olan, hâkimi mutlak olan padişahların içinde iyileri de vardı, kötüler de vardı. Hiç şüphesiz, buradan hareketle şu noktaya gelmek istiyorum:

Osmanlı Devleti zaman içinde kuruluş dönemi, yükseliş dönemi şeklinde pek de doğru olmayan birtakım bölümlere ayrıldı. Ancak, şöyle bir genelleme yapabiliriz: Belli bir süre Osmanlı Devleti gerçekten ileri bir yapıya sahipti, gerçekten, özellikle

daha feodalitenin yıkılıp merkezi devletlerin yeni kurulmaya başladığı **Avrupa'ya göre oldukça ileri bir devlet yönetimi sanatı anlayışına sahipti**. Bu özellikleriyle Osmanlı Devleti elbette çok önemli ve büyük bir devlettir. Ancak, bütün devletlere arz olan bazı hastalıklar var. Bugün bakıyorsunuz, Amerika Birleşik Devletleri'nde, hiç aklım ermemekle birlikte parlamenterler için çıkarılmış **Dürüstlük Yasası** var. Yani kanunla dürüstlük olmaz. Ancak, Amerika gibi oldukça rasyonel düşünen, hatta bir hayli rasyonel düşünen bir toplum dahi dürüstlüğü parlamenterler arasında nihayet, en sonunda bir kanunla sağlanabileceğini düşünmüş.

Hulki Cevizoğlu- Ama Sayın Mumcu, o yasa var olduğu için bugün Amerika Başkanı Clinton'ı yalan söylemekten dolayı cezaya çarptırabiliyor Amerika.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- O ayrı, o ahlâkî bir tutumdur.

Hulki Cevizoğlu- Ahlâkî ama işte onu yasaya koydukları için, yasada suçsa cezası da oluyor. Amerika Başkanına yalan söylemekten ceza verdiler değil mi?

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Gayet tabii. Ama şunu söylemek istiyorum: Tabii Başkanın özellikle, bu kanun yazılı bir şekilde çıkmış olmasa dahi, vicdanlarda bulunan bir kanundur, yani halk, kamuoyu siyasetçilerin her zaman dürüst olmasını ister. Hele Amerika Birleşik Devletleri Başkanı gibi şu anda dünyanın lideri durumunda olan bir kişinin bazı yalanları, dolanları, zaten Amerikan hukukuna göre böyle bir yasa olmasa bile suçtur. Amerikan hukukunda yalan söylemek başlı başına bir suçtur. Beyan esası vardır. Alêlâde bir vatandaş Amerika Birleşik Devletleri'ne girdiği vakit bir Türk ya da Alman vatandaşı, sorarlar, yanınızda kaç dolar para var? Eğer 10 bin dolardan fazlaysa, *"bu paranın kaynağı nedir"* diye nazikâne sorarlar. Siz *"param yok, 300 dolarım var"* dersanız, ona itibar ederler. Ama ileride yanınızda böyle bir yüksek meblağ taşıdığınız anlaşılırsa, o zaman sizi de Amerika'dan sınır dışı ederler. Yani, ahlâk ve hukuk pek çok kez paralel gitmek zorundadır.

Neyse efendim, konumuz o değil, ben sorunuza dönmek istiyorum.

PROF. DR. MUMCU: "OSMANLI'DA PARLAMENTER SİSTEM YOK"

Hulki Cevizoğlu- Parlamenter miras konusu.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Parlamenter sistem Osmanlı mirası mı?

Efendim, 1876 Anayasası'na göre bir parlamenter sistem kurulmadı. Parlamenter sistem, 1876 Anayasası'nın 1909 değişiklikleriyle kuruldu. Parlamenter sistem deyince malum alınız, yasama ve yürütme organları arasında tam bir denge bulunmasından bahsedilir. Zaten 1876 Anayasası'na göre toplanan yasama organı 1878'de feshedildi, Padişah tarafından dağıtıldı ve 30 yıl toplanmadı. Böylece **Osmanlı'da bir parlamenter gelenek** bir parlamenter anane, Sayın İlber Bey'in söylediği gibi, **teşekkül etmiş değil**.

Evet, 1909 değişikliklerinden sonra yasama organının, özellikle Meclisi Mebusan'ın yetkileri artırıldı ve yasama organıyla yürütme organı arasında bir denge kuruldu. Kuruldu ama değerli tarihçi arkadaşlarımız çok iyi bilir 1909 değişiklikleri hiçbir zaman tam ve kâmil bir şekilde uygulanmadı. Sürekli kesintiler vardır. Daha

sonra padişahın fesih hakkının **İttihat ve Terakki Derneği** tarafından artırılması vardır. Çünkü padişahı istedikleri gibi kullanacaklarını düşündüklerinden, padişahın fesih hakkını artırmışlardır. Böylece parlamenter sistemdeki yasama-yürütme dengesi birkaç yıl sonra bozuldu. O yüzden **Osmanlı Devletinde, evet bir parlamenter sistem 1909'dan sonra var, var ama oturmuş bir parlamenter sistem değil.**

Şimdi bu sistem, Türkiye Cumhuriyeti'ne bir gelenek olarak geçti. Ama nasıl geçti? 1920'de toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, **Mustafa Kemal Paşa "kuvvetler birliği" esasını kabul etmişti.** Ve bu esas 1961 Anayasası'na kadar yürürlükte kaldı.

Binaenaleyh, parlamenter sistemin Türkiye Cumhuriyeti'ne intikalinde büyük bir kopukluk vardır. Ancak, 1961 Anayasası'yla, devlet başkanına çok ender gerçekleşecek koşullar altında fesih yetkisi tanındı ve 1982 Anayasası'yla bütün eksikliklerine, sakatlıklarına rağmen, özellikle temel haklar konusunda çok büyük ölçüde aksak ve haksız sınırlamalara gitmesine rağmen ilk kez Türkiye Cumhuriyeti'nde iyi-kötü doğru dürüst işleyen bir parlamenter rejimi kurmuş olduk.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Mumcu, Affedersiniz.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Estağfurullah.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi geçen haftaki tartışmalarımızda, kardeş katli konusunu, bunun kanunlarda yer almasını, Fatih'in adaletinin olmadığını, adı Kanuni olmasına rağmen Kanunî Sultan Süleyman'ın da yaptığı bazı icraatların kanuni olmadığı ileri sürüldü.

Ama siz şimdi 1876 Anayasası'nın, 1909 yılındaki değişikliğiyle getirilen bir parlamenter sistemin ama gelenek hafine gelmemiş, oturmamış bir parlamenter sistemin Sayın İbber Ortaylı gibi varlığını söylüyorsunuz. Fakat izleyicilerimiz ve bizler Osmanlı deyince daha çok tabii Osmanlı'nın hangi dönemini ele aldığınız önemli. Geçen hafta tartışılan, kamuoyunda başka tarihlerde de tartışılan Osmanlıların kardeş katli konusu, bebek yaştaki kardeşlerini dahi Padişah olmasınlar diye katletmeleri, bunu da kanuna yazmaları konusuydu.

Şimdi bir taraftan Osmanlılarda oturmamış, gelenek haline gelmemiş bir parlamenter sistem var derken, sanki bazı izleyicilerimiz, geçen hafta izlememiş olanlar, Fatih zamanında da böyle bir sistem vardı gibi anlayabilir.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Yani, Parlamenter sistemi mi?

Hulki Cevizoğlu- Evet.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Aman efendim, parlamentolar zaten, İngiltere'yi bir tarafa bırakırsanız, dünyada Fransız İhtilali'nden sonra belirdi. Yani, böyle düşünen dinleyicilerimiz varsa...

Hulki Cevizoğlu- Ama izleyicileri de yanıltmamak için bilinen bazı şeyleri de vurgulamakta fayda olabilir.

Yani Fatih, kardeş katlini bir kanun haline getirebiliyorsa, diğer padişahlar da -adlarını saydık, şimdi de sayabiliriz- kardeşlerini katledebiliyorsa, bu iddianın karşısında da Osmanlılarda parlamenter sistem vardı demek biraz yanlış oluyor. Değişik

tarihleri birbirinin karşısına koymamamız gerekiyor.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Hayır efendim, bir dakika müsaade buyurun. Siz bana “*parlamber sistem Osmanlı Devleti’nde doğup Türkiye Cumhuriyeti’ne intikal etti mi, Osmanlı mirasının bir parçası mı*” diye sordunuz. Kardeş katlinin bu işle ilgisi yok Sayın Cevizoğlu.

Hulki Cevizoğlu- Doğru, benim sorum size öyle de, izleyicilerimizin daha rahat anlayabilmesi ve bağlantı kurabilmeleri için, Fatih döneminde bir parlamber sistem olmadığını belirtelim.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Olur mu efendim, Fatih döneminde parlamento olur mu? Dünyada parlamento, arz ettiğim gibi 19. yüzyılda doğmaya başladı. Yani, İngiltere’yi bir kenara bırakıyoruz tabii, o ayrı, kendine özgü bir gelişimi var İngiltere’nin.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- En son kardeş katli ne zaman biliyor musunuz?

Hulki Cevizoğlu- Ne zamandı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- 17. yüzyılda.

Hulki Cevizoğlu- Evet, Sayın Ortaylı diyor ki, en son 17. yüzyılda kardeş katli.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Evet, doğru, tabii.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- O kategoriye koyamayız; yani, Alemdar Mustafa Paşa sarayın içine giriyor, o arada 4. Mustafa, Sultan Selim’i ki kardeşi değil biliyorsunuz amcası, katlettiyor. O düpedüz bir assesinasyon suikast. Sultan Şehzade Mahmut da veliaht. Takip ediliyor, işte çatıya kaçınıyor falan. O, Hocanın dediği gibi o şey değil, yani o değil.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Ama müsaade buyurun; ben, parlamber sistemle kardeş katli meselesini bağdaştıramıyorum; çok ayrı konular.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii; senkronize değil, tabii.

Hulki Cevizoğlu- Sizin sözlerinizde bir çelişki var anlamında değil ama bilinenleri tekrarlamak açısından ben hatırlattım bunu.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Tamam efendim.

Kardeş katline arzu buyursanız sonra geleyim; şu sorunuzun cevabını bitireyim müsaade buyursanız.

Hulki Cevizoğlu- Evet, buyurun.

BÜYÜK İDDİA! PARLAMENTER SİSTEM ATATÜRK'LE DEĞİL EVREN'LE GELMİŞ!

**PROF. DR. MUMCU: "ATATÜRK DE PARLAMENTER SİSTEM
UYGULAMADI!.."**

"PARLAMENTOLU SİSTEM, PARLAMENTER SİSTEM DEĞİLDİR"

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Bu açıdan, **parlamentar sistem Türkiye Cumhuriyeti'nde ancak 1982 Anayasası'ndan sonra işlemeye başladı.** Osmanlı parlamenter sistemi, arz ettiğim gibi 1909'dan sonra kuruldu ve bölük pörçük yaşadı, aksaklıklar yaşadı.

Binaenaleyh bir parlamenter sistem geleneğinin Türkiye Cumhuriyeti'ne geçmesi söz konusu olamaz, sağlıklı bir sisteme geçmesi söz konusu olamaz. Kaldı ki, biraz önce söylemiştim, tekrarlayayım kısaca, zaten Mustafa Kemal Paşa'nın kurduğu Meclis **kuvvetler birliği** esasına dayanıyordu. **Kuvvetler birliğinde de parlamenter sistem olmaz; o aynı bir sistem.**

Prof. Dr. İlber Ortaylı- O konvansiyonel sistem. En iyi örneği.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Tabii.

Yani, o yüzden, Osmanlı Devleti'nden bize parlamento belki geçmiştir; ama parlamenter sistem geçmemiştir.

Efendim, **parlamentar sistem deyince bazı kişiler**, bunların arasında bazı politikacılarımız da var, **parlamentolu sistemi anlıyorlar.**

Parlamentar sistem bir hükümet sistemidir; başkanlık hükümeti sistemi gibi, meclis hükümeti sistemi gibi.

Parlamentar sistemde esas, devlet başkanına parlamentoyu fesih yetkisinin verilmesi, yani yürütmenin başına parlamentoya karşı bir silah, ona karşılık parlamentonun da, hükümeti istediği şekilde düşürebilmesi hakkının tanınmasıdır.

Bizim 1921 Anayasası, 1924 Anayasası'nda -ki 24 Anayasası Cumhuriyetimizin en uzun süre yürürlükte kalmış Anayasasıdır- kuvvetler birliği vardır. Yani, meclis hükümeti sistemi 24 Anayasası'nda biraz değiştirilmiş kabine sistemiyle birlikte ama parlamenter sistem yoktur.

Hulki Cevizoğlu- Evet, gelelim Fatih konusuna.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Ben Sayın İlber'in sözünü, parlamentolu sistem olarak anladım. Evet, o açıdan haklıdır. Çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni kuranların hepsi Osmanlı Parlamentosunu görmüştü, büyük bir bölümü de Osmanlı Parlamentosunun üyesiydi. Ama parlamenter sistemi bırakıp meclis hükümeti sistemi içine girdiler.

Binaenaleyh, **parlamentar sistem değil, parlamentolu sistem** Osmanlı mirasıdır efendim.

Hulki Cevizoğlu- Evet, gelelim Fatih Sultan Mehmet konusuna; buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Evet.

Efendim, bu konuda çok spekülasyon yapıldı. Bazı bilimadamları ya da bu işle ilgilenen fikir adamları, bunun çok vahşi bir gelenek olduğunu söylüyorlar, çok vahşi bir usul olduğunu söylüyorlar. Bir kısmı da, bunun devletin selameti, İslamiyet'in parçalanmaktan kurtulması, kâfirler karşısında İslam devletinin bütünlüğünü koruması açısından bir zorunluluk olduğunu söylüyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz de, "*Devlete isyanı bastırmak*" şeklinde açıkladı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Üçe ayırdım ben.

A.MUMCU: "ORTA ASYA'DA KARDEŞ KATLİ YOK"

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- O zaman şunu düşünmek lazım: Osmanlı egemenlik telâkkisi var. Bütün problem oradan çıkıyor zaten. Orta Asya'dan geçmiştir bize. İslam'a aykırı olarak yerleşmiştir. Türk egemenlik anlayışında, hanedanın bütün erkek üyeleri egemenlik hakkına eşit olarak sahiptir.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- İslam değil o yani.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Efendim, ne dedi Sayın Ortaylı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- İslami değil, doğru yorumunuz.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Evet, tabii. Yorum değil Sevgili İlber, bu gerçek.

O yüzden, **hanedanın erkek üyelerinden kimin hükümdar olacağı belli değildir**. Orta Asya'da bunu biraz kumuşlar, kurtarmışlar. Moğollar'ın **kurultay** dediği bir Medis toplanmış, ölen Hâkan'ın yerine, en uygun gördükleri birini seçmişler. Yalnız **Orta Asya'da kardeş katli yok**. Ancak, büyük Hâkan dediğimiz ya da Kağan dediğimiz kişi Kağan seçilir seçilmez, ailesindeki bütün erkekleri, özellikle kardeşlerini, devletin çeşitli yerlerine son derece geniş yetkilerle, yarı yarıya hükümdar yetkisiyle gönderirdi amaç ne? Amaç şu: İleride bana karşı, "*egemenlikte benim de hakkım vardı*" şeklinde bir ayaklanma yapmasın.

Hulki Cevizoğlu- Evet.

Sayın Mumcu, burada egemenliğin korunmasını, devamını değil de bir katedilme olayını ele alıyoruz.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Ama oraya geleceğim, müsaade buyurun efendim.

Hulki Cevizoğlu- Ama asıl sorumuz o; oraya hızlıca gelerseniz.

PROF. MUMCU: "FATİH OTORİTESİ GÜÇLÜ BİR HÜKÜMDAR"

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Hızlı giriyorum, çok hızlı giriyorum ve hemen keseceğim.

Şimdi, Anadolu Selçuklular'ında başlayan ve Osmanlı'da devam eden bu gelenek şu şekilde tecelli etti: Osmanlı padişahı güçlüyse, özellikle kapıkulunun desteğini almışsa, İstanbul'a yakın bir yerde oturuyorsa, hemen İstanbul'a geldi, devlet

hazinesinin sahibi oldu, kapıkulunu eline geçirdi, emri altına aldı ve böylece hükümdar oldu. Şimdi, kardeşlerin, her zaman bu anlayış, zikrettiğim anlayış nedeniyle hükümdara karşı isyan etmeleri söz konusuydu. Daha doğrusu, buna isyan diyemeyiz, Osmanlılar da isyan demiyorlar, yani saltanat hakkı talep etmeleri mümkün. Zaten kuruluş döneminde kardeş katli henüz oturmamış, yerleşmemiş. Acı tecrübeler var, hepimiz biliyoruz bunu.

Bunu önleyebilmek için **Fatih**, ünlü *Kanunname'sine*, *"Evlâdımdan her kimseye saltanat müyesser olursa, kanndaşların nizam-ı âlem için katli caizdir"* hükmünü koydurdu. Ve orada dikkati çeken iki cümle üzerinde durmak istiyorum.

Birincisi; *"Eksir ulema dahi tecvîz etmiştir"* ibaresi var. Burası çok önemli; bütün ulema tecvîz etmiştir demiyor, dikkat edin. Ulemanın ileri gelenleri, çoğunluğu tecvîz etmiştir, diyor. Üst cümlede ise, dikkat buyurun, son derece güçlü, gerçek anlamıyla bir İmparator olan, Osmanlı tahtının, saltanatının belki en önemli ve en rasyonel hükümdarı **Fatih dahi, ölümünden sonra, daha doğrusu, bir padişahın ölümünden ya da tahttan indirilmesinden sonra evlatlarından kimin hükümdar olacağını tespit edememiş**. Bakın ne diyor, *"Evlâdımdan kime saltanat müyesser olursa"* diyor. Küçük evlat olur, ortanca evlat olur, büyük evlat olur. Yani **Fatih** bu hükmüyle, nizam-ı âlemi temin etmek istemiş, bir ölçüde de bunu başarmış. Çünkü **Fatih**, otoritesi de çok güçlü bir hükümdar.

Hulki Cevizoğlu- Peki, Sayın Mumcu, bakın bu eleştiriyi yapanlar şu soruyu da sorabilirler, ben de sorabilirim size: **Fatih**, kendi iktidarını korumak için kardeşlerini, bebek yaştaki kardeşlerini katledecek, ama kendisinden sonra çocuklarından kim padişah olursa olsun. Yani kendisinden sonra kendisi olmadığı için, adı üstünde, iktidar mücadelesi onu fazla ilgilendirmiyor olabilir.

Yani, çocuklarından kim olacak, onu nasıl düzenledi; onu tartışmıyoruz. **Fatih**, kendi iktidarını başkasıyla paylaştı mı? Bunun karşılığında, bu iktidarı korumak adına bebek, kundaktaki ya da çocuk yaştaki kardeşlerini katletti mi ve bunu yasaya uydurdu mu? Bu eleştiriliyor.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Tabii, uydurdu. Ama müsaade buyurun, bir şey daha söylemek istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Ama uydurdu, deyip geçmeyin; biraz orada durun da onun açıklamasını yapın Sayın Hocam.

PROF. MUMCU: "OSMANLI'DA SON KARDEŞ KATLİ 17.YÜZYILDA"

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Onu yapacağım işte, müsaade edin efendim.

Şimdi, Sayın Ortaylı da çok iyi bilir bunu, tarihte bazı olayların, bazı vakıaların, bazı kuralların doğru mu yanlış mı olduğunu o devrin içinde yaşayarak değerlendirmek lazım. Biz bugün, 20. yüzyıl sona ererken, insan hakları gibi böyle çok kutsal birtakım kuralların etkisi altında dürbünümüzü 13., 14., 15. yüzyıllara çevirdiğimiz zaman bize gayet tabii çok vahşi geliyor bu usul.

Yalnız, şunu da söylemek isterim: Osmanlı Devleti'nde en son gerçekleşen kardeş katli aşağı yukarı 17. yüzyılda bitmiştir. Batıda, bu bir kanuna bağlanmamış

ama Shakespeare'in trajedilerini düşünün lütfen.

Shakespeare'in trajedileri, büyük ölçüde hükümdarların rakiplerini, hatta akrabalarnı nasıl öldürdükleriyle doludur yani.

Hulki Cevizoğlu- Hocam, arada fark var galiba. Benzetmeden kimse alınmasın ama, bakın tecavüz bir suçtur ama tecavüzü yasal hale getirmek akıl almayacak bir iştir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yalnız, orası farklı ama.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Efendim, farklı ama bakın...

Hulki Cevizoğlu- Bakın, gelen eleştiriler benim eleştirim değil. Gelen eleştiriler şu şekilde: Az sonra da bir kısmını da kendi ağızlarından dinleyeceğiz başka hocalarımızın, **bugünkü insan hakları kavramından yola çıkarak 15. yüzyıldaki kardeş katli ele almıyoruz.** Çok adil bir Padişah olduğu ileri sürülen, İslamiyet'in temsilcisi olduğu ileri sürülen bir hanedanlığın, Osmanlı Hanedanlığı'nın önemli, önde gelen bir padişahı olan Fatih'in bu unsurlara, bu özelliklere uygun davranıp-davranmadığı tartışılıyor. Yoksa Fatih Sultan Mehmet'in yaptıkları, 20. yüzyıldan 21. yüzyıla girerken, bugünkü olaylara uygun muydu, kavramlara uygun muydu; o tartışılmıyor ki Sayın Mumcu.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Tamam efendim.

PROF. MUMCU: "KARDEŞ KATLİ İSLAM HUKUKUNA AYKIRIDIR"

Hulki Cevizoğlu- Fatih Sultan Mehmet İslamiyet'i temsil ediyordu kılıcıyla da, İslamiyet'e aykırı olarak kardeşlerini niçin katli ediyordu? Tartışılan bu.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Anlıyorum efendim, ben gayet iyi anlıyorum; ben de size cevap arz etmeye çalışıyorum.

Bir defa, bu Kanunname Fatih'in eseri değil; **Fatih'ten önce de vardı kardeş katli.**

Hulki Cevizoğlu- Ama biz Fatih'in Kanunnamesi'ni...

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Fatih'in Kanunnamesi; Fatih'in Kanunnamesi'nden sonra 1. Ahmet zamanına kadar uygulandı.

Şimdi, o zamanın şartları bunu bir zorunluluk haline getirmiştir. Bana kalırsa o da vahşi bir usul. Yani, kardeşi Ahmet'i Fatih'in, ufaklık bebekken, hamamdan çıkartıp boğdurması tabii tüyleri diken diken eden bir olay.

Ancak, ben şunu da söyleyeyim...

Hulki Cevizoğlu- Kaç yaşındaydı kardeşi Ahmet?

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Sayın Akgündüz bana kızacak. Efendim, ben gerçekleri objektif olarak söylüyorum. Bu olay, yani **kardeş katli İslâm hukukuna da aykırıdır.** Zaten İslam hukuku, hukuk sistemleri arasında, geçmiş hukuk sistemleri arasında ölüm cezasına en az yer veren sistemdir. Ama kardeş katli ya

da hanedan üyelerinin katledilmeleri, hatta hiç ağır suçu olmayan herhangi bir kişinin katledilmesini ulema büyük bir sessizlikle karşılamıştır. Şerî maslahat değildir. *"Ulul-emr nasıl emrederse öyle amel olunur"* demiştir.

Yani, Osmanlı Devleti'nde bu işin hukuki bazda da tartışması yapılmamıştır.

Şimdi bana sorarsanız, sorunuzun son noktasına cevap vermek istiyorum. Bugünkü gözümüzle Fatih'i eleştirmek kolay...

Hulki Cevizoğlu- Hayır hayır, onu yapmıyoruz. Bugünkü gözle değil; o günkü şartlar altında.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- O günkü şartlar altında Fatih bunu zorunlu görmüş ya da Fatih'ten öncekiler ve sonrakiler zorunlu görmüş. **Vahşi bir âdet olduğunu ben de kabul ediyorum. Sayın Akgündüz bunu, İslam hukukunda isyan suçu şeklinde gösteriyor; hayır, isyan suçu değil.**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bir kısmı Hocam.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Altı aylık bir çocuk isyan nasıl ediyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hocam, ona isyan demiyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Ne diyorsunuz buna Sayın Akgündüz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade ederseniz, burada ben Hocamın afına sığınarak şunu ifade etmek istiyorum Hulki Bey, siz dediniz ki, *"Fatih Sultan Mehmed bunu kanun haline getirmiş, bu bir vahşet değil mi"* diye soruyorlar. Hocamdan da özür dileyerek şunu arz etmek istiyorum: Ben kitabımda da uzun uzun anlattım ve dedim ki, Osmanlı Devleti'ndeki kardeş katli olayı üç ana gruptur.

Hulki Cevizoğlu- Siz, o dönemdekini.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tamam, onu anlatacağım efendim.

Fatih'in Kanunnamesi'nde zikrettiği kamu düzeninden dolayı. Ben ikiye ayırdım. Birincisi, bağı suçu. Bütün Osmanlı şeyhülislamlarının, ben yaklaşık 50'ye yakın fetvasını başka kitaplarımda zikrettim. Yani, farz edelim ki Yavuz'un...

Hulki Cevizoğlu- Yani ne suçu? İsyen suçu mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, devlete isyan suçu.

Yavuz Sultan Selim'in iki kardeşinin isyanı gibi. Bunlar devlete isyan suçudur. Yani burada, İslam hukukunun, Kur'an'ın emridir.

Ama ikinci grup; şartlar teşekkül etmediği takdirde, devlete isyan suçunun unsurları teşekkül etmediği takdirde, -çok kıymetli Hocamın *"Siyaseten Katl"* kitabı var- o zaman, İslam hukukuna göre *"tazir bir katl"* diyoruz; yani devletin verdiği idam cezası.

Şimdi, Fatih'in Kanunnamesi'nde söylenen, Hambeli ve Hanefi hukukçuların tazir yoluyla idam cezası verilebileceği görüşü.

Netice itibarıyla, **Fatih'in Kanunnamesi'ndeki hükmün, benim şahsi kanaatime göre İslam hukukuna aykırılığı yok.** Ya ne var? Burası çok önemli, üçüncü grup var. Ben hiçbir zaman, şayet Fatih Sultan Mehmet, kendi, 11 aylık kardeşini öldürdüyse, ki ben kitabımda onun tam doğru olmadığı kanaatini ifade ettim, yani iki

görüşü ifade ettim veya kesin öldürdüğü bir durum olan, mesela 3. Mehmed'le 3. Murat'ın yaptığı, beşikteki çocukların idam edilmesi gibi bir olay varsa, bunun İslam hukukuna aykır olduğunu, daha da önemlisi, Fatih'in Kanununa aykır olduğunu, hemen bunun benzerini, yani, **"Fatih'in zamanında bu kanun var, vahşet hükümüdür"**; bunu da söylemek mümkün değil. Çünkü şu anda Türk Ceza Kanunu'nun 125 ve devamında, devlete isyan eden insanların idam cezasıyla cezalandırılması olayı var.

Yani dolayısıyla, Osmanlı Devleti'ndeki **kardeş katlini mutlaka tasnif etmek gerekiyor**. Yani, bunu Osmanlı şeyhülislamın yapmışlar, Ebussuud Efendi yapmış. Elbette ki İslam hukukuna aykır olan çocukların öldürülmesi, masum insanların öldürülmesini kimse izah edemez. Ama çok kıymetli Hocam da ifade etti, bunu da izah eden bazı tarihçiler var. Yani, eski Türk ananesinin, işte bir kısım olayların, saltanatın devam...

Hulki Cevizoğlu- Siz nasıl izah ediyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben şöyle izah ediyorum...

Hulki Cevizoğlu- Olmadığına inanıyorum diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben şöyle izah ediyorum: Bir, eğer devlete isyan suçu teşekkül etmişse, tamamen kamu düzeninin korunması için, kim olursa olsun, kardeş de isyan etse; Kur'an'ın bir emridir ve idam edilmektedir.

İki; şartlar teşekkül etmeden ama silahlı bir örgüt kurarak devlete isyan etme hazırlığı içindeyse Hambeli ve Hanefi hukukçulara göre bu da dine göre caiz; içtihadî bir konudur.

Bitiriyorum efendim.

Ama işte 3. Mehmet'in, 3. Murat'ın yaptığı gibi masum kardeşler katledilmişse, bunu ne Ahmed Akgündüz'ün ne hiçbir kimsenin İslam hukukuna göre ve hatta Fatih'in Kanunnamesi'ndeki bu maddeye göre izah etmesi mümkün değildir, İslam'a aykındır.

Hulki Cevizoğlu- Hocam, siz bilimadamısınız da, bilimadamı olmayan izleyicilerimiz sizin sözlerinizden şu anlamı çıkarabilirler: Evet böyle bir şeyler olmuş galiba ama Fatih bunu böyle yapmamış, bunu yapacak padişah değildi gibi bir sonuç çıkarabilirler.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, yapmışlar padişahlar.

Hulki Cevizoğlu- Siz bilimadamı olarak bir tespitte bulunacaksınız. Fatih Sultan Mehmet de **"11 aylık küçük kardeşi Ahmet'i boğdurmıştır"** mu diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama kesin olmadığını ifade ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi diğer hocalarımız kesindir diyor, 19 kişidir diyor, kardeşleri şu kadardır diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır o şey, 19 kişi diyen, 3. Murat ve 3. Mehmet'le alakalı iddia.

Hulki Cevizoğlu- Ama Fatih Sultan Mehmet.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, 3. Murat 5 galiba, 3.Mehmet 19.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Biri 5, biri 19.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Sonra, arkadan gelen 1. Ahmet sistemi değiştirdi, Senyorta dediğimiz...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- "Amu de yesevi" dediğimiz...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ekber devlet sesi, yani sülaledeki en yaşlı üye padişah oluyor. O da işte amcalar başladı.

Yani onun için, demek ki, 17. yüzyılda Sultan Osman, 2. Osman, biliyorsunuz kardeşini katletmiştir şüphe üzerine, yani **devlete isyan suçu filan yok, potansi-yel tehlike diye.**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İyi de o üçüncü gruba giriyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Üçüncü grup ama...

Hulki Cevizoğlu- Şüphe üzerine diyor, araştırma yoktu diyor.

PROF. ORTAYLI: "KARDEŞ KATLİ SİYASİ BİR OLAYDIR"

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, bunun burada bulunması iyi değil. Mesela 4. Murat, 17. yüzyılın son sefere çıkan hükümdardır ve Osmanlı İmparatorluğu'nun son düzenlediği "Marshall", hakikaten Alman tabiriyle "Felther" olayı. Biliyorsunuz, yine aynı şekilde bir kardeş katli vardır. Ondan sonra bu iş kesiliyor. Yani şimdi böyle tipik olmayan olaylar var Osmanlı tarihinde, onları böyle tipik olarak yaymak da doğru değil.

Hulki Cevizoğlu- Yok etmek de doğru değil, yaymak da doğru değil.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Müsaade buyurur musunuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama bakın şunun üzerinde ısrarla durmak lazım: Hiçbir şekilde kardeş katli olayını İslam hukukuna veya Roma hukukuna mümkün değil. **Bu bir siyasi olaydır ve bu bir gelenektir.** Nereden geliyor bu gelenek? Asya'dan. Çünkü kardeşler kavga ediyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Kavganın sonunda ölüyorlar.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır kavga demek, iç harp demek; yani insanlar takım takım prenslerin etraflarında toplanıyorlar. Ömekleri var bunlann...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ve iç harp var.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani 2. Beyazıt'ı kim getiriyor tahta, padişah öldüğü zaman?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çevresindeki grup.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Fatih Sultan Mehmet Han, seferdeyken, sahada ölüyor, yani çadırında. Zehirlendi, peki, bu anlaşıldı. Şimdi veziriazam, Sultan Beyazıt Han'ı

tercih ediyor, Yeniçeriler ise Sultan Beyazıt'ı istemiyorlar, Şehzade Cem Sultan'ı tercih ediyorlar. Ve gidiyor, **kime önce haber verilirse o padişah oluyor.** Sancak şehzadesi bunlar, ne kadar enteresan yani. Veziriazam adeta taraf tutuyor, ağırlığını koyuyor. Bu bir sistem ve o adam süratle gelip tahta oturuyor. Şimdi öbürkü ne yapıyor, buna biat mı ediyor? Hayır etmiyor. Ve iç harp başlıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hocamdan da özür dileyeyim, kamuoyunun bilmesi gereken olay şu benim şahsi kanaatime göre, ben kısmen farklı düşünüyorum: Osmanlı Devleti'ndeki kardeş katlinin ilk iki grubu, İslam hukukunda mevcut olan bir müessesedir. Kurallar suistimal edilmiş olabilir. Ama üçüncü grubunu kesinlikle müdafaa etmek mümkün değildir, şeri değildir. Yani tekrar ediyorum, Fatih'in koyduğu kanun İslam'ın belli kurallarına uygundur ama uygulamada suistimal edilmiştir, yanlış kullanılmıştır.

Hulki Cevizoğlu- Ama siz açık açık şu cümleyi kumaktan da kaçmıyorsunuz: *"Fatih Sultan Mehmet, küçük kardeşi Ahmet'i boğdurarak hata etmiştir."* Burada size soru yöneltildiği zaman söylediğiniz şudur: *"Bundan da pek emin değiliz."*

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çünkü tarih öyle anlatıyor.

Hulki Cevizoğlu- Siz bir tarihçi olarak, öyle emin değilim diyorsunuz.

Sayın Mumcu'ya soralım bakalım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, tabii.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Mumcu.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Buyurun.

Hulki Cevizoğlu- Fatih'in küçük kardeşi Ahmet'i, 11 ya da 6 aylık, o konuda çelişkiler var, boğdurduğu olayı doğru mudur tarih bilimi açısından?

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Vallahi ne tarih açısından doğrudur, ne hukuk açısından doğrudur. Kaldı ki, İslam hukuku böyle bir katle de cevaz vermez.

Hulki Cevizoğlu- Hayır, doğru mudur derken şunu sordum, yani olay doğru mudur, olay olmuş mudur?

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Yani olay olmuş mudur, olmamış mıdır diyorsunuz.

Hulki Cevizoğlu- Evet, olmuş mudur?

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Olmuştur efendim.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz, olup olmadığı konusunda kuşkularım var diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İki ayrı görüş vardır dedim.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Yok yok, olmuştur, olmaz olur mu?

Hulki Cevizoğlu- Olay olmuştur.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Olay çok açık yani.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Olay olmuştı, bunu İslam hukukuna göre tasvip etmek mümkün değildir. Ama ben tekrar ediyorum, bu konuda iki ayrı tarihçi görüşü vardır kaynaklarda. Bir görüş bu olayın olduğunu söylüyor, Dimitri Kantemir gibi yabancı tarihçilerin başta geldiği Osmanlı kaynaklarının bir kısmı da böyle bir olayın olmadığını söylüyor.

Hulki Cevizoğlu- Dimitri Kantemir nereli bir bilimadamı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kendisi şeyli...

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Ama çok Osmanlı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kendisi Balkanlı...

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Romen'dir, Romen.

Hulki Cevizoğlu- Çünkü geçen hafta, siz genellikle Hammer gibi yabancı bilimadamlarını fazla saymadınız, dikkate almadınız da.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama Dimitri Kantemir'i saydım.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Müsaade eder misiniz Sayın Cevizoğlu?

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Dimitri Kantemir üzerinde durmak istiyorum. Dimitri Kantemir, Eflak Voyvodası'ğ'ını yapmıştır, yani Osmanlı Devleti'nin resmi memurudur. Çok iyi Türkçe bilir, Arapça bilir, ayrıca Türk musikisinde de üstattır...

Hulki Cevizoğlu- Kendisi bir anlamda Osmanlı'nın resmi tarihçisi mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yok.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Efendim resmi tarihçiler gayet tabii ki...

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Bugün biliyorsunuz, devlete ihanet.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Kim konuşacak, ben mi?

Hulki Cevizoğlu- Şimdi sizde, buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Efendim, Osmanlı Devleti'nin resmi tarihçileri vakanüvistler, Naima gibi çok akıllı ve zeki bazı kişiler dışında, genellikle emrinde bulundukları padişahları -çünkü resmi tarihtir, vakanüvistir, olay yazan demek- gayet tabii kayırmışlardır.

Hulki Cevizoğlu- Dimitri Kantemir de kayırmış mıdır?

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Hayır hayır, Dimitri Kantemir resmî tarihçi değildir. Ben şunu demek istiyorum: Yani Dimitri Kantemir'i son derece yabancı bir tarihçi olarak kabul etmek doğru değil. O yüzden arz ettim, kendisi Osmanlı Devleti'nin yüksek memuru, Eflak Voyvodası'ğı yapmış yıllarca.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Memurluk yapmış.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Evet, yani Osmanlı Devleti'nin emrinde bir kişi. Harikulade güzel Türkçe bilir, Arapça bilir, arz ettiğim gibi Türk musikisinde makamlar

bulmuştur, kendi adıyla anılan makamlar vardır ve yazdığı kitap, pek çok konuda kaynak kitap kabul edilir. Çünkü yaşamıştır olayları, biliyor ya da duymuştur, Türk kaynaklarına inerek okumuştur. Gayet tabii ki her tarihçi, iyi kötü subjektifliğe kaçır, kayırdığı birtakım vakıalar vardır, insanlar vardır ama onun dışında Kanemir, bir bütün olarak değerdendirirseniz iyi bir tarihçidir.

OSMANLIYI YIKAN “RÜŞVETİ”

Hulki Cevizoğlu- Sayın Mumcu, son olarak size yazdığınız eserle ilgili sorular sormak istiyorum.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Buyurun.

Hulki Cevizoğlu- *Osmanlı Devleti’nde Rüşvet* konulu kitabınızda, Osmanlı Devleti’ni yıkan unsurlardan bir tanesinin, önemli unsurlardan birinin rüşvet olduğunu ve bugün Türkiye Cumhuriyeti’ne yansıdığını, altyapısını oluşturduğunu söylüyorsunuz. Osmanlı Devleti’nde rüşvet olayı nasıldı, bugüne nasıl kaldı? Yani Osmanlının mirası diyoruz, bu rüşvet de mi Osmanlının mirası olarak Türkiye Cumhuriyeti’ne geldi? Kısaca izah ederseniz bunu.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Şimdi efendim, bir kişi öldüğü zaman, borçları ve alacaklarıyla birlikte devreder, hakları ve borçları mirasçılara. Biz de, Osmanlı Devleti’nin mirasçısıydı dedğimiz zaman, gayet tabii Osmanlı Devleti’nin bazı olumsuz yanlarının da mirasçısıydı, bunda kuşku yok.

Osmanlı Devleti’nde rüşvetçilik son derece gelişmişti. Bunun çeşitli nedenleri var.

Hulki Cevizoğlu- Bu Osmanlının her döneminde mi vardı yoksa belli dönemlerde mi vardı?

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Efendim, tabii bunları dönem dönem tasnif etmek son derece zor. Kuruluş dönemini istisna ediyorum ben, **kuruluş dönemi hakikaten bir destandır**, gerçekten çok dürüst ve mükemmel bir devlet düzeni vardır. O yüzden zaten Balkanlar’da hemen tanınmıştır Osmanlı hâkimiyeti ve Hristiyan köylüler, Osmanlıları bir kurtarıcı olarak kabul etmişlerdir.

Ancak, devlet mekanizması giriftleştikçe, ekonomik zorluklar artıkça rüşvet de gayet tabii artmıştır. Bir de, kamu hizmetlerinin hukuki statüsünün de rolü var. Osmanlı Devleti’nde 2. Mahmut zamanına kadar, yani 19. yüzyılın ilk yarısına kadar memurlar devletten düzgün bir maaş almazlardı, maaş kavramı yoktu. Sadece ulufeli askerlerle, bir iki istisnai memura düzenli maaş verilirdi devlet hazinesinden ama devlet işlerini gören asıl büyük memur kitlesinin maaşları yoktu.

Örneğin, **en yaygın olan rüşvet kadıların rüşvetidir**. Kadıların belli bir maaşı yoktur. Bugünkü noterler gibi, kendilerine müracaat eden yurttaşların işlerinden belli bir harç alırlar. Osmanlı Devleti sürekli bir enflasyon içindedir Kanuni’nin son zamanlarına kadar maaşları olmadığı için, harç tarifeleri de, hiçbir zaman bugün olduğu gibi gerçek hayat ihtiyaçlarını karşılayamadığı için, **kadıların maalesef**, işlerinde çok dürüstleri, iyileri de var ama **genellikle rüşvetçi olmuşlardır**.

Hatta Hz. Muhammed'in ağzından bir hadis uydurulmuştur, o da Osmanlı Devleti'nde çok yaygındır, **her 3 kadıdan ikisi cehennemliktir** hadisi vardır, yani uyduruk bir hadis. Yani, vatandaş illallah demiştir rüşvetçilikten.

Ayrıca, büyük memurların tayininde, tayin eden veziriazam ya da başka kişiye cayize adı altında bir hediye verildi ki, Osmanlılar çok denemişlerdir hediyeleri kısıtlamayı, biraz önce bahsettiğimiz Amerikan Başkanına ya da politikacılarına verilen hediyeler gibi, kısıtlamaya çalışmışlardır ama elbette bunu tespit etmek son derece zor. Cayize ile birlikte, resmi bölümüyle birlikte son derece hatırı sayılır yasal olmayan paralar verilmiştir.

Hulki Cevizoğlu- Siz kitabınızda diyorsunuz ki, **"Yönetici ve yargıçların zulmü tam bir sömürü olmuştur"**. Yani sadece kadılarda, yargıçlarda değil, Osmanlı yöneticilerinin büyük kısmında da rüşvetten ve ona bağlı olarak işlenen diğer suçlardan söz ediyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Tabii tabii, gayet tabii. Ama ben sebeplerinin üzerinde de biraz durmak istedim, tabii bir parça hocamızın da etkisi. Yani rüşvete itilmişti sistem bozuldukça memurlar ve kadılar. Onu arz etmek istedim.

Hulki Cevizoğlu- Peki, çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Ve bir kısa hatırlatmada bulunmak istiyorum, sorunuzun cevabı olması hasebiyle.

Maalesef, devlet sona erene kadar, Tanzimat döneminde çıkartılan rüşvette mücadele nizamnamelerine kadar bu dert hiçbir zaman eksilmemiştir ve Osmanlı Devleti'nin rüşvetçiliği üzerinde doğulu-batılı bütün tarihçiler maalesef pek hoş olmayan tasvirler yapmışlardır.

Hulki Cevizoğlu- Peki, çok teşekkür ederim Sayın Mumcu, iyi geceler.

Prof. Dr. Ahmet Mumcu- Rica ederim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, müsaade ederseniz...

Hulki Cevizoğlu- Osmanlı'da rüşvet konusunda mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani rüşvette alakalı ancak ondan önce bir şeyi söylemek istiyorum.

Hocam kitapla alakalı bir tespitte bulundu.

Hulki Cevizoğlu- Sizin kitabınız mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Ben saygı duyuyorum Hocama, ancak üzülerek ifade edeyim, biz kitabımızın önsözünde, Osmanlı Devleti'ni teşkil eden fertlerin masum ve günahsız olmadıklarını, **içlerinde 1. Murat, 2. Murat, Fatih, Yavuz ve 2. Abdülhamit gibi veliullah derecesinde bulunan insanlar bulunduğu gibi, içki ve benzeri günahları irtikâp eden şahıslar da bulunabildiğini** ama insanları ve tarihi değerlendirirken, iyilikler, kötülükler sıralaması yer alması icap ettiğini söyledik. Ve biraz önce bahsedilen kardeş katlindeki suiistimaller de başta olmak üzere tümünü kabul etmedik ve reddettik.

Peki, niye böylesine bir yaklaşım sergileniyor? Ona üzülüyorum; çünkü ben özellikle şunu söyledim: Osmanlı padişahları, içki gibi -bir kısım iddialar dışında, iki üç padişah hakkında var bu- özellikle zina ve cinsi tercih meselesinde gayrı meşru hayata girmediklerini ben bu kitabımda da, bütün kitaplarımda da iddia ettim.

Hulki Cevizoğlu- Yavuz Sultan Selim ve 4. Murat gibi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, 4. Murat gibi. Yavuz'la alakalı olan tamamen saçma sapan bir iftira.

Bunların üzerinde durdum ve buna ihtiyaç olmadığını, çünkü Osmanlı padişahlarının tamamının bir İslam âlimi denecek kadar, içlerinde bir iki istisna var, mesela 1. İbrahim gibi, yani hiç Osmanlı padişahlarından Arapça ve Farsça bilmeyen ancak birkaç kişi var. Tamamı büyük bir İslam âlimi durumunda, bunu aktardım.

Şimdi Hocamın rüşvetle alakalı meselesine söyleyeceğim. Tabii Hocam çok güzel tespitlerde bulundu, ona katılmamak mümkün değil ama ben kamuoyuna şunu arz etmek istiyorum: Evvela kadıların ilgili bir noktaya izah getirmek istiyorum. Biliyorsunuz, İslam hukukunda kadıların alacağı ücret uzun uzun tartışılmış, acaba davalı ve davacılar harç adı altında, resm adı altında bir miktar ücret alınsın mı, alınmasın mı? İslam hukukçuları buna, belirlenmek şartıyla alınabilir demişlerdir.

Hulki Cevizoğlu- Yani bir tarife.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii.

Hatta Yıldırım Beyazıt zamanında bir kısım kadılar, fazla aldılar diye, biliyorsunuz idam cezasıyla yargılanmışlar. Yani, büyük tartışmalar olmuş ve ilk kanun, elimizde hemen hemen 10-15 tane Resmi Kaza, Resmi Kudat gibi kanunnameler var. Yani, ne demek? Kadılar acaba bir evlenme sözleşmesi yaptıkları zaman resmi nikâh diyoruz, ne kadar alacaklar, bir tereke paylaştırdıkları zaman ne kadar alacaklar? Yani bütün bunlar tespit edilmiş ve kanunla tespit edilmiş. Kanunun dışına çıkmadığını söylemek mümkün değil. Ama hocamın dediğine şurada katılıyorum: Yani, gerçekten de Osmanlı Devleti'nde ilk rüşvetin Kanuni'nin Sadrazamı Rüstem Paşa'dan itibaren başladığı söyleniyor. Fakat Rüstem Paşa hakkındaki bu iddia doğru mu değil mi tartışmalı bir olay.

Ben şunu ifade edeyim: Bütün devletler, Roma İmparatorluğu da dâhil, rüşvet, suistimal, sefahat, ahlaksızlık arttıkça yıkılırlar. Ama altını çizerek belirtmek istiyorum; son zamanlarında, özellikle **Osmanlı Devleti'nde bütün tedbirlere rağmen rüşvet yaygınlaşmış ve yıkılış sebeplerinden biri olmuştur.** Ben de kitabımda bunu söylüyorum. Fakat lütfen, tıpkı bugün toplumumuzda olduğu gibi, yani bugün Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde rüşvetin olmadığını hiç kimse iddia edemez. Osmanlı Devleti'nde de rüşvetin bulunabilir ama 600 yıl yaşayan bu devlette yöneticiler ve kadıların genelde rüşvetçi olduklarını söylemek kesinlikle mümkün değildir. Ben bunun altını çizmek istiyorum.

OSMANLI İSLAMİYETİ UYGULAMADIĞI İÇİN Mİ YIKILDI?

Hulki Cevizoğlu- Hocam, tabii burada geçen hafta da altını çizdiğiniz pek çok nokta vardı. İzleyicilerin bir kısmının yanlış anlamaması için, yani şu şu şu padişahlar içkiçiydi, şunlar şunların cinsel tercihi böyleydi, şunlar şunlar kardeşini öldürdü ama ötekiler de iyiydi derken, bir genelleme yapmak ya da Osmanlıların o dönemi kötüydü, onu reddedelim veya şu dönemi iyiydi onu benimseyelim anlamı çıkmıyor. Biz burada, tarihçi olarak, sizin değerli hocalarımızın da tarihi tespitlerinizi almaya çalışıyoruz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben hukuk tarihçisiyim, tabii.

Hulki Cevizoğlu- Yoksa bugün Türkiye Cumhuriyetinde rüşvet yoktur, en iyisidir demek gibi bir tercih içinde değiliz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Benim burada hatırlatmak istediğim olay şu: Bakın bir cümle okuyacağım, Hollandalı bir hukukçunun tespiti, 1897'de aynen şöyle söylüyor: *"İslamiyet Osmanlı Devletinde şimdiye kadar uygulandığı gibi şimdi de tatbik olsaydı, bu memleket 20. asrın başından beri maruz kaldığı felaketlere düşmezdi. Adalet yok, kadılar rüşvetçi, müftüler cahil oldular, o zaman devlet de yıkıldı"*.

Benim söylemek istediğim şu: Osmanlı toplumunda da rüşvet hastalığı vardır. Ama Hz. Peygamberin *"rüşveti alan da, veren de cehennemdedir"* şeklinde hadisini bilen kadıların tamamını genelleyerek rüşvetçidir demek mümkün değil. Zaten Hocam da o noktaya dikkat çekti, bu meselenin altını çizmek istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Genellemeler yanlış noktalara götürebilir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

OSMANLI İMPARATORLUĞU "TÜRK İMPARATORLUĞU" MU?

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ortaylı'ya dönmek istiyorum.

Ciddi tartışmalardan bir tanesi de Sayın Hocam, **Osmanlıların Türk olmadığı**, dahası Türklere büyük eziyetler ettiğiydi. Oradan Yeniçeriler konusuna gelecektik ama geçen hafta geledemedik, şimdi geleceğiz.

Osmanlıların Türklükle bağlantısı nedir? Sizin kitabınızın adını da tam olarak söyleyelim, en son kitaplarınızdan bir tanesi; *"İmparatorluğun En Uzun Yüz Yılı"* adını taşıyor.

Burada Osmanlı modernleşmesinden söz ediyorsunuz, Osmanlılıktan söz ediyorsunuz, Osmanlılığın farklı bir şey olduğunu söylüyorsunuz, Türk unsurunun Osmanlılardaki etkin olduğu dönemlerden söz ediyorsunuz.

İsterseniz bu bölümü birkaç soruyla açalım.

Biz, sizin ifadelerinize dayanarak soruyorum; Osmanlı mıyız, Osmanlı'dan mıyız?

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Osmanlı mıyız, şu anlamıyla enteresan bir sorudur. Osmanlılık kimliği 19. yüzyıl kimliğidir. Yani, Osmanlı vatanının üyesi olmak, Osmanlı padişahının tebaası anlamında olmak değil sadece, o Osmanlı vatanının bir

parçası olmak. O anlamda bir kimlik 19. yüzyılın icadıdır. Ve bu anlamdaki vatandaş kimliği de, yani tebaayız ama bu anlamda bir patriotizm de yine Batının getirdiği rüzgârla oluşmuştur. Yani, Batıdaki milliyetçiliğe bakarak buradaki mütefekkirler; işte Namık Kemal'dir bu. Kimdir bu? Cevdet Paşa'dır bu. Kimdir bu? Şemsettin Sami'dir. Saymakla bitmiyor bu, Sadık Rifat Paşa'dır, vesaire vesaire. Mithat Paşa da Türkçü değildir bu anlamda?

Kimdir Türkçü olan? Efendim, **Nazım Hikmet'in büyük dedesi Mustafa Celaledin Paşa**, yani Polonyalı Kont Borjeski. İsyan ettiler, sığındılar Türklerin vatanına, İmparatorluğa. Biz bunları geri vermedik Avusturya ve Rusya'ya, bunlar hakiki Türk patriyotları(=vatanseverleri) oldular. Din değiştirdiler ama değiştirdikleri dine ne kadar bağlı ve sadık olduklarını bilemeyiz, ama Türklüğü benimsediler ve bunlar Türk milliyetçiliği yaptılar. Bu böyle bir gruptur.

Ve Tanzimat modernleşmesinde hem askeri, hem bürokratik alanda, hem de cemiyet hayatında önemli rolü olan insanlardır. Mesela, Macar Süleyman Paşa'nın kızı Şaire Nigar Hanım falan. Bu güruhta Türklük var.

Fakat bunun dışında bir Osmanlılık hakim ve bu Osmanlılığın içine tabii gayrimüslimler de giriyor. Yani, Kostaki Musuruz Paşa Osmanlıdır, Helen milliyetçisi değildir. Artin Dabyan Paşa Ermeni amira sınıfından, nazırlıklar yapmış, müsteşarlıklar yapmış; Osmanlıdır, Ermeni milliyetçisi değildir. Bu bir kimlik olmuştur. Onun için bu anlamda tabii Osmanlılığın devamından Türklüğe geçtik, asli unsuru benimsedik bugün. Ama onun da temelini o hazırlamıştır.

"Osmanlı'dan mıyız?" Oradan geliyoruz, o çok önemli bir şey. Bunu anlatmak çok zor ve aynı zamanda da çok kolay.

Hulki Cevizoğlu- Kolay tarafından başlayalım.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kolay tarafından başlayalım.

1877'de küt diye Balkan geçitlerini Ruslar işgal etmişler, Bulgaristan'ı kumuşlar, kopmuş orası bir ölçekte.

1912-1913 kışı, felaket bir şey, Balkanlar'dan insanlar ricat ediyorlar köylerden, şehirlerden. Paltosunu bile bulamayan köylü çocuklar falan perişan vaziyette Edirne'ye, İstanbul'a yığılıyorlar, edemeyen orada kalıyor. Birdenbire ne oluyor? Yunanistan'ın, Bulgaristan'ın tebaası oluyor. Ve bu insanlar 20 sene, 30 sene, 40 sene geçtikten sonra anavatan diye Türkiye'ye geliyorlar. Şimdi bu adamlar en son Osmanlı tebaası ve Osmanlı olarak kaldılar orada. Ama o onların Türklüğüne mani bir şey değil. Osmanlı'da n gelmek odur işte. Nitekim Türk diye azınlık statüsü hakları almıyor Lozan'da falan. Ve adamın gözü hep burada, sonunda da buraya geliyor.

Hulki Cevizoğlu- Bir de Osmanlıcılıktan söz ediyorsunuz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Osmanlıcılık efendim, o 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başında her dinden ve dilden tebaayı şahane, bunlar hepsi bir milleti teşkil eder. Böyle Türkçülük, Arapçılık falan olmaz, biz Osmanlıcıyız. Bu geçmiş. Bugün buna bakarak, bu ne çürük bir teori de diyemezsin, o, o gün geçerli. Bugünkü araba devrilir, bugün araba devrildikten sonra onun bir geçerliliği yok. O bakımdan tabii **Osmanlılık, Türklük değildir.**

Şimdi bakın, bazı şeylerde, bizde çok enteresan bir şey sosyalizan bir tarih görüşü var. Bu sosyalizan tarih görüşü kaldırılıyor, milli bir kimliği yok etmeye, yani inkâr etmeye gidiyor; bunu götüremezsiniz. Yani, ben hükümdarlığı sevmem, monarşiyi; sevmezsin tabii, Cumhuriyetçisin. Efendim, ben sosyalistim, köylü sınıfına, işçi sınıfına tarihte yapılan zulmü hoş görmem. Tamam, niye göresin, olmaz; bugün de böylesin. Fakat ondan sonra kalkıp da işte kimlik bunalımına götüremezsin. Yani 1848'de işçileri kurşunladı Fransa Devleti, hiç kimse kalkıp da bu Fransa Devleti işçi düşmanıdır, ben de işçi dostu olduğum için Fransız değilim demiyor; yani böyle bir olay yok. Çünkü bu absürttür. Efendim, işte ben Rus değilim, çünkü köylüleri ezdi Rusya Çarlığı; bunu böyle demiyor insan. Ama kimlikteki, herhalde etiketteki isim değişikliğinden olacak, köylülerimiz sıkıntı çekiyor. Tabii, köylüler bütün rejimlerde bütün tarih boyu sıkıntı çeken zümredir; üretir, ürettiğini alamaz. Yani bu böyledir.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlı İmparatorluğu denince, sanki bu İmparatorluğun içinde olan herkesin Osmanlı olduğu, bir Osmanlılıktan söz edildiği zannediliyor ama siz *Osmanlılık kavramının İmparatorluğun son yüz yılının bir olgusu olduğunu* söylüyorsunuz. Nedir bu?

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Kimlik işte. Bu, Batıdaki milliyetçi, ulusallaşma kimliğinin bize aktettiği. Çünkü burada sırf Türkler değil, başka dilden, başka dil konuşan Müslümanlar var ve nihayet burada dini de değişik olduğu halde kendisini bir şekilde bu topluluğa entegre hisseden gruplar var. Ve bu anlamda Batıdaki ulus kimliği burada çok garip kozmopolit bir imparatorlukta **Osmanlılık yaftası** adı altında yeni bir kimlik oluyor; bu çok önemli.

Mesela, Cavit Bey'in arkadaşı Ahmet Şuayip, onu Tevfik Çavdar Bey ortaya koymuştur, bunlar 2. Meşrutiyet yıllarında Osmanlı Sultanının hilafet unvanını bırakmasını istediler. Yani, halife yine hanedandan biri olabilir ama bizzat padişah olanın halifeyi müminin olması olmaz. Çünkü diyor ki, biz hepimiz Osmanlılar; Hristiyan'ımız, Yahudi'miz de var içimizde. O zaman niye bizim padişahımız sırf Müslümanların dini lideri olsun?

Hulki Cevizoğlu- Sanki laikliğe aykırı gibi.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Tabii, bu diyor bölücü bir durum diyor. Yani, böyle bir şey var. Bunu mesela bugün İngiltere'de de tartışanlar var. Mademki İngiliz hükümdarı hepimizin hükümdarıdır, o halde o Anglikan Kilisesi'nin başı olsun? Çünkü burada Katolik de var, Yahudi de var, efendim Protestan da var, yani Anglikan Kilisesi'ne dâhil olmayan Protestanlar da var deniliyor.

Hulki Cevizoğlu- Bugün Türkiye Cumhuriyeti'nde de Diyanet'te sadece Sünniler temsil ediliyor, Alevilerin temsilcisi yok şeklinde tartışma var.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Bir dakika; burada başka şey de tartışılıyor ama. Ne diye Diyanet o zaman bir devlet kuruluşu olarak bütçeden bir para alıyor?

Hulki Cevizoğlu- Laikliğe aykırıdır.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Ama tabii realite buna müsaade ediyor mu? Yani Diyanet'i tamamen bütçenin dışına çıkarsak, vatandaşların vereceği teberru ve aidatla

ayakta duran bir kuruluş haline getirsek ne çıkar ortaya, onu hiç kimse göz önüne alıyor mu?

Hulki Cevizoğlu- Camilerin zaten Diyanet'ten gelmeyen paralarla, halkın yardımlarıyla yapıldığı, sadece din adamlarına maaşının gittiği söyleniyor.

Ben size döneceğim onun cevabı olarak.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi ben Hocamın bu izahıyla ilgili önemli bir noktaya dikkat çekeceğim, Hocam da kitabında belirtmiş bunu.

Şimdi bakınız, buyurduğu gibi, Osmanlıcılık kavramı **"Tebaa-i Devlet-i Aliye-i Osmaniye"**, **Osmanlı Devleti vatandaşı** kavramı Tanzimat'tan sonra gündeme gelen bir kavram. Ondan önce Osmanlı Devleti'nde vatandaş üçe ayrılıyor.

Bunlardan birincisi Müslim. Müslim dedikten sonra, tamamen İslam hukukunun ortaya koyduğu bir ayrımdır bu. Yani, Tanzimat'a kadar Osmanlı Devleti kendi topraklarında yaşayan insanların statüsünü İslam hukukunun kurallarına göre yapıyorlar. Nedir bu? Birinci Müslüman. Arap olsun, Acem olsun, hangi milletten olursa olsun fark gözetmiyor. 763 Osmanlı Kanunnamesini neşrettik, bütün kanunnamelerde, gümrük vergilerinde Müslim diyor.

İkincisi zimmi. Bildiğiniz gibi gayrimüslimler, Osmanlı ülkesi vatandaşları.

Üçüncüsü de müsteğmen, yani yabancı bir ülke vatandaşı olup da tamamen tebaadan sayılmayanlar. Ziyarete gelenler. Ve İslam hukukundaki darül İslam, darül harp ayrımı aynen tatbik edilmiş. Fakat ne zaman ki -önemli bir husus bu- Osmanlı tebaalığıyla alakalı kanun değişikliği yapılmış ve 1876 Anayasasıyla artık Osmanlı vatandaşları Müslim-zimmi şeklinde değil de tebaai Devleti Aliye'yi Osmaniye ve ecnebi tebaa, yani yabancılar ve Osmanlı vatandaşları. Artık, biraz önce Hocamın da ifade ettiği, düşünürlerde yeni bir tartışma, Osmanlıcılık mı, İslamcılık mı, Turancılık mı, daha sonraki dönemlerde biliyorsunuz ortaya çıkıyor.

Hulki Cevizoğlu- Ama Sayın Ortaylı diyor ki, *"Osmanlılık aslında İmparatorluğun son 160 yılının bir olgusudur; geniş halk kitlelerine hiçbir zaman yayılmadı, yayılması da düşünülmüdü."*

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İşte bu manada tartışma.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tartışılmaz tabii. Çünkü mesela Bulgar köyünden bir dilekçe var kilise kurmak için, kapalı, uzak bir köyden. İmparatorluğa, Türk İmparatorluğu diye bahsediliyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, çok önemli.

PROF. ORTAYLI: "ORDU HEP TÜRK'TÜR!"

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Türk İmparatorluğu diye bahsediyor. Yani, Devleti Aliye'nin tebaası olan insanların bir kısmı, eğer o maariften falan uzaksa, devletin adının Osmanlı olduğunu bile düşünemiyor, Türkler. Çünkü Türk diye görülmüş. Onun için, bu *"Osmanlı İmparatorluğu, Türk İmparatorluğu değildir"*, bu çok hazır cevap bir şey. Yani, bu kozmopolit baskı üzerinde devletin ben her zaman durumu şumdur ama bunun bazentiği Türk'tür.

Sonra, temel bir kurumu bu İmparatorluğun nedir? Ordudur. **Ordu hep Türk'tür.**

Hulki Cevizoğlu- Ama Türklere hakareten de söz ediliyor Osmanlılarda.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Efendim, çok enteresan bir şey o Türk'e hakaret, doğru-
dan doğruya çok enteresan; **Türk olanın kendisi bile Türk'e hakaret eder.** Geli-
bolulu Mustafa Ali işte, gayet zehir dilli bir yazarımızdır. Mustafa Ali'nin kendi Türk,
yani etkin olarak Türk, Türkmen takımından menşei. Ama *"Kapıkulluğuna, Türk ve
Kürt alınmaz"* diyor. İtibar edilmez diyor.

Şimdi oradaki hakarete birtakım başka gerekçeler var.

Türklük, köylülükle eşlendiriliyor.

İki; Türklük bazentrik unsuru, yani esas unsuru devletin ve o yüzden bazı dev-
şirme çevrelerde devşirmeliğinden dolayı değil, Türkmen takımıyla, yani onların bu
itaatkâr olmayan, **başına buyruk tavrından dolayı, devlet hizmetine layık gö-
rülüyor.** Doğrudur; hakikaten kaba anlamda bu, Türk devletlerinin hepsinde var-
dır.

Hulki Cevizoğlu- Ama Sayın Ortaylı, burada zaten yapılan eleştiriler, Osmanlı
yönetiminde Türklerin olmadığı yönünde.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Mümkün değil bu, hepimiz Türkçe konuşuyoruz. Yani,
askeri diye adlandırılan sınıf ki, askeriyle asker olacak değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Aynı, evet.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani, hahambaşı da askeri sınıftan, müteferrika da askeri
sınıftan, Divan-ı Hümayun ketebesi de askeri sınıftan, Ermeni amirası da askeri
sınıftan. Buralarda Türkçe konuşuluyor, Türkçe konuşuyorlar. Fenerli Rum, Fenerli
Rum var ya Tercüme Odasında çalışan adam nefis Türkçe, Osmanlıca biliyor. Yani
Halet Efendi İptilântilerin Türkçe hocasıydı, Yunan ayaklanmasında o iftirdan gitti
bunlarla şeydir diye.

Hulki Cevizoğlu- Fakat bu gerçeklere rağmen Sayın Ortaylı, 18. yüzyıla kadar
galiba Türkler etken bir unsur olamadılar. Çünkü 18. yüzyıla kadar olmadığını siz de
söylüyorsunuz ve devamında diyorsunuz ki, *"Gerçekten de 18. yüzyılın ünlü sadra-
zamları, vezirleri, komutanları daha çok Türk kökenlidir"*. Örnek veriyorsunuz, *"Nev-
şehirli İbrahim Paşa, Halil Hamit Paşa."* Demek ki 18. yüzyıla kadar, öncesi ve son-
rası önemli Türklerin yönetimde olup...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Öncesi; Çandarlılar, 15., 16., 17. yüzyıl kısmen devşirme
Enderun Halkı.

Tabii ama ne olur bu? Burada çok ilginç bir kültürasyon süreci var, kültürleşme
süreci. Bu insanların Türkçe öğrenmesi son derece önemli. Yani devşirme olan bir
insan -iki kategori, tabii orada da eşitlik yok, puanı yüksek ve puanı alçak olanlar-
eğer basit bir Yeniçeri neferi ise, doğrudan doğruya köye gönderiliyor. Köyde, Türk
köylüsünün yanında dini, âdetleri ve Türk dilini öğreniyor ve de kendininkini de unu-
tuyor. Çünkü zaten geldiği yer de çok zavalı bir dağ köyü. Yani, adam kendi ana
dilini de zaten 300 kelimeyle konuşuyor, unutuyor bunu.

Ama daha zeki bir çocuksa, mesela Sokullu Mehmet Paşa gibi Ruhban ailesinden veya Fatih'in Sadrazamı Mahmut Paşa, o da öyle bir Ruhban ailesinden tesadüfen; bunlar kendi ana dillerini iyi biliyorlar. Fakat Enderun'da da o kadar iyi yetiştirilmişler ki, Türk kültürü, Türkçe, Arapça, Farsça teşevvüt miktarı, bunlar Türkleşmiş. Yani, **Sokullu Mehmet Paşa'nın artık Hristiyan olduğunu...**

PAPAZIN KIZI HÜRREM VE HAREM

Hulki Cevizoğlu- Türkleşmiş mi, Osmanlılaşmış mı Hocam?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Efendim, adını tabii Türkleşmişim diye koymuyor ama adam Türkçe konuşuyor ve o ordunun bir mensubu; yani bu çok önemli bir şey.

Mesela erkekler değil, kadınlar da böyle yahu. Yani **Hürrem**, doğru, Galıçya'dan muhtemelen, **Ukraynalı yahut Polonyalı**.

Hulki Cevizoğlu- *"Ukraynalı bir papazın kızı"* diyorsunuz ama *"çok iyi de bir Türk şair"* diyorsunuz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet, Hürrem öyle, Gülnur Şeymetullah öyle, Kösem'in pek şeysi yok ama besbelli. Yani, Kösem şayet Rum adalarından geldiyse, Akdeniz adalarından, Rumca'sı mı kalmıştır? Belli ki, yani Türkçe'si çok baskın. Harem de bunu temin ediyor. Yani Enderun'un şeyi de harem. Tabii, **haremin çok cennet olduğunu iddia edecek değiliz**, yani o mümkün değil. Zaten eşitsizlik orada da var...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hocam, Türk meselesinde ben Ahmet Cevdet Paşa'nın bir tespitini aktarayım, enteresan bir tespit. Diyor ki, *"Osmanlı Devleti başlangıçta her ne kadar küçük bir beylik şeklindeydi. Fakat Türklüğe mahsus olan üstün sıfatlarla, İslami şecaat ve dindarlığı kendisinde topladı. Kendisinde İslam milletin birliğine vesile olmak gibi bir kabiliyet vardı."*

Bu cümle önemli. *"Bu Devleti Aliyei Osmaniye, diğer devletler gibi imtiyazlı bir toplum içinden çıkmadı, hazır bir devlet de bulmadı, hazır bir memleket de bulmadı. Belki yeni topraklar fethederek kendine yer edindi ve teşkil ettiği Osmanlı milleti dahi, dilleri farklı, tavır ve ahlakları ayrı ayrı, çeşitli milletlerin en güzel edep ve tavırlarından seçilmiş üstün ve güzel bir topluluk oldu. Bunların dedeleri de -bir kısım iddialara cevap veriyor- çok eski zamanlardan beri Türkistan'da dahi han ve sultan olarak elhak ve asil bir Türk hanedanı idi"* diyor. Yani, ben ona katılıyorum.

Burada bir şey daha ilave edeceğim.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Cevdet Paşa'nın Türkçülüğü bu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, Cevdet Paşa'nın Türkçülüğü; doğru, Hocam ifade etti.

Hulki Cevizoğlu- Ama bu önemli, *"Bu, Cevdet Paşa'nın Türkçülüğü"* diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama şimdi Cevdet Paşa, biliyorsunuz, Osmanlı Devleti'nin son yıllarında hem hukukçu, hem tarihçi, hem de edebiyatçı olarak

önemli bir bilimadamı.

Hulki Cevizoğlu- Biz önemsiz demedik ama onun Türkçülüğü sonuçta.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben zaten Ahmet Cevdet Paşa'ninkini naklettim.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bu böyle başlıyor, 19. yüzyılda bir Türk etnik unsuru çıkıyor.

Hulki Cevizoğlu- 19. yüzyılda.

Az önce de onu vurguladık; 18. yüzyıla kadar farklı...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama ben bir hususu daha ifade edeyim Hocama ilaveten.

Biliyorsunuz, Fatih'e kadar da genellikle paşa ve beylerbeyi seviyesinde çok önemli Türk asil ailelerinden gelen fertler vardır. İşte, Çandarlı ailesi bunun başında geliyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- 16. asırda da var, Şemsi Paşa İsfendiyaroğulları'ndandır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 16. asırda da var. Ama bir ara, devşirme kökenli olan...

Hulki Cevizoğlu- Yani demek ki, Türkler zaman zaman var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır; sadece, biraz önce Hocamın da ifade ettiği gibi özellikle paşalık gibi, beylerbeylik gibi bir kısım makamlarda. Yoksa ilmiyede, Hocamın bahsettiği askeri sınıf denilen sınıfın içerisinde Türkler fazlasıyla var. Geçen hafta da bunu ifade ettik Hulki Bey.

Hulki Cevizoğlu- Siz bakınız, bu 19 Mart 1999'da Türkiye Gazetesi'ne verdiği bir demeçte, Osmanlı padişahlarının yabancılarla evlenmesi konusunda, yani sonuçta bu Türklük tartışması konusunda ilginç bir eleştiri yapıyorsunuz. Bugünkü Cumhuriyete, bazı politikacıların akrabalarına da eleştiri göndererek diyorsunuz ki...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Onu ben yapmıyorum.

OSMANLI'DA GILMAN SİSTEMİ..

Hulki Cevizoğlu- Padişahların Türk olmayanlarla, yani yabancılarla evlenmeleri konusunda, tımkak içinde şu sözler size ait: "*Osmanlı padişahları, devleti, kayınbiraderlerden, yeğenlerden, dayılardan ve amcalardan korumak için böyle bir riske girmeyi tercih etmişlerdir*" diyorsunuz. Bu söz size ait.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Aynen sahibim o sözüme. Neden diyeceksiniz; İbni Kemal diyor ki, "*Osmanlı Devleti'ni ayakta tutan sistem, iyi uygulandığı takdirde gilman sistemidir.*" Tartışılabilir bu.

Hulki Cevizoğlu- Gilman dediniz de, geçen hafta size bunu soran Hocamız...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, onunla alakası yok. **Gilman sisteminden kasıt Kapıkulu sistemi.** Kapıkulu sistemi, **devşirme asıllıların veyahut esir alınıp**

da Türkleştirilen ve Müslümanlaştıran insanların devlet idaresine ve hareme hâkim olmalıdır. Nitekim Fatih Sultan Mehmet'ten itibaren de bu manada Osmanlı'da hâkim olmuştur.

Ben bununla şunu kastediyorum: 20 milyon km² gibi çok geniş bir toprağa hükmeden ve çok değişik milletler ve din mensuplarına hâkim olan Osmanlı Devleti'nde, gerçekten de Fatih'ten sonra hür ailelerden **Alman kızların aileleri, Osmanlı Devleti'nin başına ciddi sıkıntı meydana getirmiş.** Ama biz bunu tasvip mi ediyoruz? Bu devlet siyaseti anlayışıdır. Yani, sadece bilgi olarak ortaya koyuyoruz. Yani, Osmanlı Devleti bunu bir devlet politikası haline getirmiş. Yoksa Türk düşmanlığı yapmak, **Türk ailelerden kız almamak** için yapmamış bunu. Bunun altını çizmek için söylüyorum.

OSMANLIYI TÜRKLER KURUYOR, TÜRKLER DIŞARIDA KALIYOR!

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama Türkmen güvenilir bir unsurdur. Neden o? Bir devleti kuran ana unsura siyasette güvenemezsin. Çünkü bu, çok enteresandır, küçümseme değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yarı benim yerime padişah olur.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet. Yani bu, ana unsura, siyasette güvenemezsin saygı duysan da.

Hulki Cevizoğlu- Yani, Osmanlıyı kuran ana unsur Türkler mi?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii. Türkmen Devleti bu bir yerde. Ona güvenemezsin.

Hulki Cevizoğlu- Ana unsur güvensiz hale geliyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Birtakım böyle Türkmen devletleri var; değil mi? **Akkoyunlular, Karakoyunlular, Safeviler; bunlar hep Türkmenlerin kurduğu devletler.**

Hulki Cevizoğlu- Karamanoğulları.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Karamanoğulları küçük kalır onların yanında. Yani bu dediğim, İran'da bayağı oturaklı devletler. Yani Uzun Hasan'ı düşünsene, İtalya'yla ilişkileri var, Pontus İmparatoruna akraba falan böyle. Şah İsmail Safevi de nedir? Dede tarafından düpedüz Pontus kromlenleriyle akraba, yani onların torunu.

Şimdi bu unsurun, bu devletlerin çöküşündeki en önemli olay, budur; yani Türkmenliğe, o kabileye ve ona dayanarak kalması. Bunu tasfiye edemediğin takdirde, bu sırf Türkler için değil, herkes için böyledir; bunu tasfiye edemediğin takdirde duramazsın ayakta. Yani, niye mesela Rusya İmparatorluğu ayakta durur? Yörükler zamanındaki beyleri, bayanları tasfiye eder, yeni unsurlar girer içine. Kim o yeni unsurlar? Altınordu beyleri değil mi? Türk asıllı bunlar. İşte bak ne diyor, "Turgenyev" diyor, "Rahmaninov" diyor, değil mi? O yetmiyor, birtakım Almanlar giriyor içine Baltık şövalyeleri ve imparatorluk bu kozmopolitizmle gidiyor.

Hulki Cevizoğlu- Peki Sayın Ortaylı, **bir imparatorluğu kuran ana unsurun,**

o imparatorluğun başında devam etmesinin nasıl bir sakıncası var?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Çünkü ev yapan baltanın dışarda kalması lazım. Baltanın içeride kalması çok tehlikeli olur. İşte o zaman İran'a dönersin, yıkılırsın. Bütün o Akkoyunlusu falan yıkılır.

Safeviler niye devam eder? Birdenbire o Türkmen ananesini yıkar. Onu çok güzel yazdı iki tane yazarımız, bazı şeyleri artık takdir etmek lazım.

Türkiye'de. Bir tanesi Taha Akyol'un ki. Bu İran şeyini çok iyi anladı Osmanlı.

İkincisi de Reha'nın (=Çamuroğlu) romanıdır, *İsmail*. Yani orada bir tetkik vardır Çamuroğlu'nun Şah İsmail'i anlatırken. Onu orada anladı.

Yani, bu Türkmen ananesini ve Türkmen ve Aleviliğini, mistisizmini bir tarafa itti, resmi bir Şii şeysiyle bütün İranlıları aldı işin içine. Çok önemli o.

Hulki Cevizoğlu- Peki Sayın Ortaylı, bu mantığınızı sürdürsek, **bugün Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran ana unsur Türk olduğuna göre siz burada bir tehlike mi görüyorsunuz?**

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yo, hiç öyle bir şey görmüyorum. Biz çok karmakarışık, çok renkli bir memleketiz.

Hulki Cevizoğlu- Ama diyorsunuz ki, "*yönetimde Türklerin olması bir tehlikeydi*".

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama artık biz geçtik, yani bu dediğiniz top, tüfek devrinde...

Hulki Cevizoğlu- Eskiden tehlikeliydi, şimdi değil diyorsunuz; öyle mi?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdi biz artık bambaşka bir asırdayız, bambaşka bir teknolojinin, bambaşka bir eğitim sisteminin, başka bir ideolojinin...

Hulki Cevizoğlu- O zaman bir kayıt koymak gerekiyor galiba. Binayı yapan baltanın dışarda kalması eskiden mi geçerliydi?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bugünkü Türk Devleti'ni kuran Türkiye halkı, Türk unsuru demiyor, Türkiye halkı diyor.

Hulki Cevizoğlu- İşte ana unsur Türk.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tamam, Türkçe konuşuyoruz, Türk'üz, kimliğimiz o. Bu, 20. yüzyılın şartlarındadır. Artık bugünün eğitim, bugünün teknolojisi, bugünün vatandaşlık anlayışı, bugünün hukuk strüktürü ve bugünün ideolojisi başka bir şeydir. Onun üzerinde ayrıca konuşuruz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, ayrıca şu da var Hulki Bey, bunu da değerlendirmek lazım: Yani, değişik milletlerden olan insanları devlet idaresine getirmek, insan hak ve hürriyetleri açısından da enteresan bir yaklaşım.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- O zaman onu düşünmemiş o, o zaman başka türlü imkânlar...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır Hocam, tenkit edenlerin temelini söylemek istiyorum...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani, şimdi Balkanlar'ın bir sürü kabiliyetli çocuğu niye sadrazam olmasın, var mı Sokullu gibisi? Yani, var...

PROF. ORTAYLI: "FATİH SEVİLEN BİR HÜKÜMDAR DEĞİL, MİLLETİN CANINA OKUMUŞ!"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Boşnak asıllı var, epeyce var.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, yani Sokullu, mesela bizim tarihimizde yeterince anlaşılmış biri değildir. Bu, son derecede olumlu-olumsuz kanatlarıyla çok enteresan bir adamdır. Sonra, mesela çok yanlış anlatırlar Rüstem Paşa'yı, çok yanlış anlatırlar Makbul ve Makdul İbrahim Paşa'yı. Bunlar enteresan insanlar. Mesela, Mahmut Paşa, ilginç bir adam bu. Mesela **Fatih, çok açık anlaşılıyor ki, devrinde sevilen bir hükümdar değil, milletin canını yakmış.** Biz seviyoruz onu burada. O bizim için büyük bir adam.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Veya bir kısmı seviyor, bir kısmı sevmiyor Hocam.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, uzaktan bakıyoruz, biz Fatih'i bugün çok seviyoruz, büyük adam diyoruz ona. Yani, ne bileyim, Batıcı Türkler, işte onu Rönesans'a açılan bir senyör olarak görüyorlar ki doğru. Efendime söyleyeyim, askeriğe meraklı olanlar hakikaten bir mareşal görüyorlar, oradan seviyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Çevreci görenler var.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Çevreci gören, bilmem ne. **Ama Fatih, devrinde sevilen bir hükümdar değil, milletin canına okumuş,** yani yaptığı tedbirlerle...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hocam, Karamanoğulları için o.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır efendim, oradan al sen milleti sür. İstanbul'a gelmeye millet bugün meraklı, o gün hiç kimsenin öyle bir merakı yok.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama Fatih'in o tedbiri olmasa Hocam, şimdi İstanbul perişandı.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdiki buradaki bu sürgün metodu...

Hulki Cevizoğlu- (Akgündüz'e) Bugünkü İstanbul'u da Fatih'e bağladınız ya, bravo.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yok, artık o kadar da değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama temelini kurmuş.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Efendim, şimdi temeli memeli boş verelim de; yani bugünkü bu sürgün metodunu o zaman engelleyen bir adam, *"biraz hizaya gel Allah aşkına, itidale gel"* diyen adeta, Mahmut Paşa'dır. Çok enteresan bir insan, kokluyor yani bu toplumu.

Şimdi bakın, Balkanlar'dan devşirilen bu çocuk...

Hulki Cevizoğlu- Neyi kokluyor?

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Anadolu halkını kokluyor, anlıyor yani insanların derdini. Bu çok ilginç bir şey. Bu, doğuştan devlet adamlığı.

Hulki Cevizoğlu- Bir Anadolu insanı kadar oluyor.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Anlıyor, milletin derdini anlıyor ve ölçüyü buluyor. Bu çok enteresan bir şey. Yani bu, bir eğitim meselesidir, bu bir kabiliyet meselesidir.

Hulki Cevizoğlu- Dışardan gelen anlıyor ama içerideki zor anlıyor.

Prof. Dr. İliber Ortaylı- İşte o devşirilen çocuğu çok iyi anlamak lazım. Yani demek ki, o devşirilen çocuğu iyi tanıyordu devşirme emini; yani, *"bunda iyi etop var"* diyor, *"kuşaşı iyi"* diyor.

Hulki Cevizoğlu- Evet, dönelim Sayın Ahmet Saltık Hocamıza.

İyi geceler Sayın Saltık.

Telefon Konuşu

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Teşekkür ederim Sayın Cevizoğlu. Ben de sizlere iyi geceler diliyorum, değerli konuşmacılara.

Hulki Cevizoğlu- İyi geceler.

Geçen haftadan bu yana neler oldu; onu soralım. Siz, bazı tehditler aldığınızı da söylediniz. İsterseniz oradan başlayalım. **Küfür ve tehditler aldığınızı** bana bildir-miştiniz; nedir bunlar?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet. Bana ulaşan birkaç faks ve telefon mesajı var, bunların içerikleri çok olumlu değil. Ama isterseniz onların üzerinde pek durmayalım.

Hulki Cevizoğlu- Onların içeriğini söylemeyin de, görüşlerinizi açıkladığınız için mi eleştiri var, yoksa başka bir neden mi?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tabii, geçen programda telefonda ifade ettiğim görüşle-ri paylaşmayan kimi insanlarımız oldukça sert ifadeler kullanmışlar. Ben, bunları da hoşgörüyü karşılıyorum. Çünkü çok uzun yıllar insanlarımız ciddi bir koşullandırmadan geçirildiler; dolayısıyla Osmanlıyı da kutsadılar. Yanlış tarih bilinciyle yönlendiril-dikleri için de bugünkü tepkilerini ben anlayışla karşılıyorum.

Zaman içinde, dinledikçe, anladıkça, okudukça gerçekleri öğreneceklerini düşü-nüyorum.

İsterseniz bunu böyle kısa keseyim ve düşüncelerimi aktarmaya geçeyim izin verirsiniz.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun. Benim de sorularım olacak size. Siz buyurun açık-layın.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tabii.

Şimdi efendim, bakınız, Atatürk'ün bir sözüyle başlamak istiyorum. 10. Yıl Söy-levi'nden hemen önce, oraya da geçeceğim çünkü. *"Kafasını ve vicdanını en son terakki şuleleriyle (yani gelişme alevleriyle) güneşlendirmeye karar vermiş olan bugünün Türk çocukları biliyor ve bileceklerdir ki, onlar, 400 çadırı bir aşiretten*

değil, onbinlerce yıllık arî (yani saf) medenî, yüksek bir ırktan gelen yüksek kabiliyeti bir millettir."

Açıkça Atatürk'ün bu değerlendirmesinden anlıyoruz ki, kökümüz Osmanlı değildir.

MUSTAFA KEMAL: "600 YILLIK UĞURSUZ BİR SALTANAT!"

Hulki Cevizoğlu- Atatürk'ün şöyle bir sözü de var mı sizin elinizdeki belgelerde, "600 yıllık uğursuz bir saltanata son verdik."

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tabii, tabii. 31 Ekim 1922 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmadır o sizin söylediğiniz. Daha önceki, geçen haftaki konuşmada dile getirmiştim, ona da geçecektim ama yeri gelmişken söyleyelim.

"600 yıl boyunca Türk ulusunun egemenliğini gasp etmiş bir soydan egemenliğimizi kurtanyoruz. Saltanat, birilerine lüks olsun diye verilmez, zorla, güçle alınır. Bu, esasen olmuş, bitmiş bir meseledir. Bugün Türk ulusu; 600 yıldır saltanatını gasp edenlerin elinden bunu almaktadır. Bu şekilde karşılanması uygun olur. Karşı çıkılırsa, **ihtimal bazı kafalar kesilecek** ama gerçek kendi çerçevesinde icra edilecektir" gibisinden 31 Ekim 1922'deki konuşmasını anımsanz. Ve 1 Kasım 1921'de saltanatın kaldırıldığını biliyoruz.

Şimdi, Osmanlının kökeniyle ilgili bir şey i daha eklemek isterim.

Fuat Köprülü, "Osmanlının Etnik Kökeni" adlı yapıtında, Osmanlının esasen Ka-yı boyundan geldiği konusunun da kuşku olduğu ifade ediyor.

Ben, Nutuk'tan, Atatürk'ün konuşmalarından biraz daha devam etmek isterim.

"Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş büyük medenî vasfı ve büyük medenî kabiliyeti, bundan sonraki inkişafıyla atının (yani geleceğin) yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır" diyor. Bu, 10. Yıl Nutku'ndan alınmış bir tümceydi, üç satırlık kısa bir tümceydi.

Anlıyoruz ki, yüzyıllarca Türklüğün, büyük medenî vasfının unutturulduğunu ifade etmektedir. Kuşkusuz bu unutturulma 600 yıl önceki döneme adreslenmektedir. Onun medenî yeteneğinin ve gelişmesinin ileride bir güneş gibi tekrar açılacağını ifade etmektedir, o, Türkiye Cumhuriyeti'dir.

MUSTAFA KEMAL'DEN, ETNİK BÖLÜCÜLERE TOKAT!

Bir diğeri, 16 Şubat 1931'de Adana gezisinde Atatürk'ün verdiği bir tarih dersi var, oradan bir minik alıntı yapalım.

"Ben anlamıyorum, Laz diye, Ermeni diye, Gürcü diye, Abaza, Çerkez diye filan öyle bir ikiyüz binlik, yarım milyonluk, bir milyonluk küçük küçük müstakil camialar olur mu? Bunlar, şüphesiz büyük bir ırkın, Şark ve Garbı çalkalayan heybetli neticeleri esnasında, o dağlık ve dalgalı araziye bıraktığı tortulardır. Coğrafyanın farklılığıyla onlar ayrı kümeler halinde kalarak, dilleri ve adetleri değiştiği için kendilerini ayrı birer ırk sandılar. Halbuki, müstakilen hiç yavru ırk olur mu? Yavru ırklar mutlaka büyük bir ırka bağlıdır" diyerek Türk

topluluğunun Anadolu'da ve geçmişteki bütünselliğini ifade ediyor.

Efendim, bir diğeri, Söylev ve Demeçler, 2. cilt. Mart 1923'ten alıyorum büyük Atatürk'ün şu sözlerini de:

"Bizim ulusumuz, ulusallığını bilmezliğe gelişinin çok büyük cezalarını gördü. Osmanlı İmparatorluğu içindeki türlü kavimler hep ulusal inanlara (inançlara ya da) sanılarak ulusallık ülküsünün gücüyle kendilerini kurtardılar. Biz, ne olduğumuzu, onlardan ayrı ve onlara yabancı bir ulus olduğumuzu (Altını çiziyorum, Mustafa Kemal'in Söylev ve Demeçleri, cilt iki, Mart 1923), biz ne olduğumuzu, onlardan ayrı ve onlara yabancı bir ulus olduğumuzu (Osmanlı'yı kastediyor çok açık) sopa ile içlerinden kovulunca anladık. Gücümüzün azaldığı anda bizi aşışıldılar, hortladılar. Anladık ki, kabahatimiz kendimizi unutmaklığımızmış, kendi benliğimizi unutmaklığımızmış. Demek oluyor ki, Osmanlı saltanatı içinde Türklerin kendi benliği baskılanmış ve unutturulmuş."

Yine 1923'te, Söylev ve Demeçler'den bir başka pasaj alalım kısaca.

"Ulusumuz Kurtuluş Savaş'ında, ne şeyhülislamın din gereğidir diye gericiliği çağıran fetvalarını ve ne de halife ve padişahın, camilerden çalınan ayet ve hadislerle süslenmiş ve işlenmiş sancakları başlarında taşıyan hilafet ordularına ve de ne de ulusal savaşa devamına hiçbir şey elde etmedikten başka, büsbütün yok olma nedeni ve dağılıp bozulma olacağını bildirme ile ulusu bağımsızlık ve egemenliğinde hoşgörülü kılmaya zorlayan hükümet çevrelerinin gafil ve cahil çalışmalarına ve en sonunda, ne de uçaklarıyla halife padişahın bildirilerini savaşan ordumuzun saflarına atan ve halife adına hareket ettiği söylenen Yunan ordusu kandırmalarına zerre kadar ilgi göstermedi, gösteremez, göstermeyecektir."

Ben, araya yorum da katmak istemiyorum. Bilindiği gibi, İngiliz uçaklarıyla fetvalar atılmıştı Halife Sultanın, Anadolu'ya, ulusal mücadeleyi, Kurtuluş Savaşı'nı engellemek için. Bunu yapan da Halife Padişah idi.

Hulki Cevizoğlu- Siz, araya yorum katmayın ama ben soru katayım Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şu tümceyi bağlamama izin verir misiniz? Sorunuzu alayım hemen. Bunun bütünlüğü bozulmasın bir iki cümle ile bu bağlanıyor.

Hulki Cevizoğlu- Tabii, buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- **"Özellikle bundan sonra kesinlikle göstermeyecektir. Çünkü bu ulus (yani Türk ulusu) yüzyıllardan beri bu gibi gericilerin, bilgisizlerin, ikiyüzlülerin, çıkarıcıların, serserilerin sözlerine inanmak saflığını gösterdiği içindir ki, bugün çamurdan ve sazdan izbelerde oturmaya mahkûm olmuş, çıplak ayaklarıyla ve çıplak vücutlarıyla çamurların, karların, yağmurların amansız şamarları altında yeniden aklını başına toplamak zorunda kalmıştır."** Bitti bu.

Bu sözlerin kimi adreslediğini sanıyorum sayın konuşmacılar da değerlendireceklerdir.

Ayrıca, bize Osmanlı'dan kalan şanlı mirası takdim ederken, anlatırken, şu son

tümcelerde geçen, "Anadolu halkının çamurlardan ve sazdan izbelerde oturmaya mahkûm kalması, çıplak ayaklarıyla ve çıplak vücutlarıyla çamurların, karların, yağmurların amansız şamarları altında yeniden aklını başına toplamak zorunda kalması"nın ne demek olduğunu, ne anlama geldiğini belki sayın konuşmacılar da yorumlarlar.

Ben sorunuzu alayım efendim.

Hulki Cevizoğlu- Geçen hafta Sayın Akgündüz size sürekli olarak kaynaklarınızı sormuştu; siz de, bir bölümde hatırlatabildiklerinizi söylemişsiniz ama bu hafta görüyorum ki, özellikle cumhuriyet kaynakları var. Atatürk'ün sözlerini, kaynak olarak Nutku almışsınız. Bu haftaki çalışmanızda Osmanlı kaynakları da var mı elinizde?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kaynakçamız oldukça geniş efendim. Şu anda...

Hulki Cevizoğlu- Sorulursa, peki.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yalnız, bir kaynak tashihi yapabilir miyim?

Hulki Cevizoğlu- Peki, Sayın Akgündüz...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bir kaynak tashihi yapmak istiyorum.

Prof. Fuat Köprülü, "Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu" adlı dev eserinde hiçbir zaman Osmanlı Devleti'nin, yani Oğuz Türklerinden olmadığı şeklindeki bir iddiayı ileri sürmüyor. Bilakis...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kayı dedi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, Kayı, tabii efendim.

Bilakis Gibbons'un, Osmanlı aşiretinin önemsiz bir aşiret olduğu ve hatta sonradan Müslüman olduğu şeklindeki iddialarını çok müdellel bir şekilde ispat ediyor.

Hulki Cevizoğlu- Yani?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, Fuat Köprülüyle ilgili Sayın Ahmet Saltık Bey'in aktardığı bilginin doğru olmadığını özellikle ifade etmek istiyorum.

Evet, buyurun efendim.

Hulki Cevizoğlu- Evet, bu konudaki kaynağınızın doğru olmadığını söylüyor Sayın Akgündüz, Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet.

Efendim, ben Fuat Köprülü'nün kaynağını ifade ettim.

"Osmanlı'nın Etnik Kökeni" adlı yapıtında, Oğuzların Kayı boyuyla ilişkilerinin su götürür olduğunu, kuşku olduğunu Fuat Köprülü ifade ediyor.

Zaten Sayın Akgündüz çok ilginç bir yöntem izliyor, kendisini onaylamayan ya da beğenmediği görüşler konusunda bizim ileri sürdüğümüz kaynakları mutlaka geçersiz kılmak için bir şeyler buluyor.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, bakınız, İlber Ortaylı Hocamız da diyor ki, Fuat Köprülü'nün kitabı "Etnik Kökeni" değil, "Kökeni" diyor. Yani kitabın adına...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- "Orijin de Land" diyor. Yani, sizin dediğiniz şey doğru

ama Kayı demiyor, Kayı üzerinde soru işareti koyuyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben de aynı şeyi söylüyorum Sayın Ortaylı.

Hulki Cevizoğlu- Kitabın adında bir değişiklik yapıldı ama içeriğinde yapılmadı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Türkçe'ye, biliyorsunuz, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun diye tercüme edildi.

Evet

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz'e soralım...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- O yanlış, yani kuruluşu diye çevirmek de ama kendi başlığıdır. Fransızca'sında orijin deyip de burada kuruluş diye yazmak da Fuat Bey'e hasır.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz, Atatürk'ün sözlerinde Osmanlı'da n alanan miras başka türü anlatılıyor, bu konuda Sayın Saltık'a bir cevabınız var mı?

AKGÜNDÜZ: "M. KEMAL'İN OSMANLIYLA İLGİLİ SÖZLERİ SİYASİDİR"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, ben şunu ifade etmekle yetiniyorum sadece, fazla bu mesele üzerine gitmek istemiyorum: Hiç kimse inkâr etmesin ki, elbette ki devletler ve milletler devam edecekler ama iktidarlar değişebilirler, devlet şekli değişebilir. **Mustafa Kemal de, tekrar ediyorum, vurguluyorum, bir Osmanlı Paşasıdır ve Osmanlı Paşası olarak çok önemli başarıları imza atmıştır.** Elbette ki saltanatın kaldırılmasıyla alakalı yaptığı konuşmada saltanatı tenkit eden cümleler ihtiva edebilir. Ama Mustafa Kemal'in de Osmanlıyla alakalı, tarihimize alakalı çok ciddi manada, nitekim Türk Tarih Kurumu'nun kurulmasının önemli sebeplerinden biri de budur, hiçbir zaman Osmanlı dönemini dışlayarak, böyle bir tavır sergilediği kanaatinde değilim. **Bunların siyasi konuşmalar olduğu kanaatindeyim.** Kısaca böyle ifade edeyim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Girebilir miyim efendim?

Hulki Cevizoğlu- Buyurun, buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bakınız, çok ilginç değerlendirmeler gerçekten. Meslektaşım, Öğretim Üyesi olmamız nedeniyle meslektaşım Sayın Akgündüz'ün, Atatürk'ün değerlendirmelerini de, "*bunlar siyasi görüşler*" biçiminde karşıladı. Mustafa Kemal'in yazdıklarına, görüşlerine ilişkin böyle bir değerlendirmeyi ilk kez duyuyorum, siyasi görüşlerdi şeklinde.

Bunlar belgesel, tarihe geçmiş, Nutuk'ta, Söylev'de, anı kitaplarında, yüzlerce kaynakta var.

Bir başkasını daha söyleyeyim.

"Biz Türk'üz, tam anlamıyla Türk'üz, işte o kadar. Bize iyi Müslüman olmak yeter. Asya ve Avrupa için bizim yaşamız aynıdır. Dostlara sahip olmak, tam bağımsızlığımızı korumak ve her şeyi Türk cephesinden düşünmek; bu, realist görüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nu mahveden ideolojiye tepkidir."

Buyurun Sayın Akgündüz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gayet açık. Burada, Osmanlı Devleti'nin bakış tarzını tenkit ediyor, yani Mustafa Kemal. Kesinlikle devleti inkar manasında değil. Ayrıca, bir kısım müesseseleri tenkit etmese niye değiştirilsin ki Cumhuriyetle? Elbette ki Cumhuriyet idaresiyle saltanat idaresi arasında çok ciddi farklılıklar olacak ki böyle bir değişikliğe gidilsin.

Benim burada söylediğim; Osmanlı Devleti'nin 600 yıllık tarihinin Türk tarihinden koparlamayacağı, iyisiyle kötüsüyle bu dönemin, bizim ecdadımızın bir parçası olduğu, tarihi olduğu ve bizim bu tarihi inkar etmemizin mümkün olmadığı, başka türlü de bir ifadenin yanlış anlaşılması gerektiğini yine ifade etmek istiyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, **Osmanlıyı mahveden bir ideolojiden** söz ediliyor. Dolayısıyla, o ideolojinin tümüyle reddi söz konusu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Söyler misiniz o ideoloji nedir?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Osmanlının ideolojisi, az önce saydığım gibi, konuşmalarında saydığım gibi, bunu bir ideoloji bütünselliği içinde ele alarak, Osmanlıyı mahveden bu ideolojiyi biz reddediyoruz diyor.

Bakın size başka kaynaklardan da açıklamaya çalışayım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, ideoloji nedir Ahmet Bey söyler misiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Anlattım efendim, deminden beri anlattığım Osmanlının ideolojisiydi işte.

Devam ediyorum izninizle...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Osmanlının ideolojisi nedir; söyler misiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bir dakika Sayın Akgündüz, devam ediyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, reddettiği ideoloji nedir?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Dinleyin efendim, lütfen dinleme inceliği gösterin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen efendim cevap verin.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- *"Yeni Türk Devleti, Osmanlı Devleti'nin dayandığı tüm değerleri yıkararak, kendisini ortaya koyduğu değerler üzerine kuruyordu".* Bu da, Ergun Aybars'ın *"Atatürk, Çağdaşlaşma ve Laik Demokrasi"* adlı kitabının 99. sayfasından, aldığımız bir pasajdı.

Demek oluyor ki, yeni Türk Devleti Osmanlı Devleti'nin dayandığı tüm değerleri yıkıyor, kendisinin ortaya koyduğu değerler üzerine kuruyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O değerlerden birkaç tane sayar mısınız?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bu, Türk ulusunun çağdaş uygarlığa geçişinin köklü bir yapı değişimi olduğunu Mustafa Kemal ifade ediyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, o değerlerden birkaç tanesini sayar mısınız?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ondan sonra, aynı kaynakta da Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, muğlak ifadeler kullanmayın, değerleri sayar mısınız?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Akgündüz, böyle yürümez bu iş. Siz bakın geçen haftaki programda da böyle yaptınız, dinleme inceliği gösterin, dinleme nezaketi gösterin. Böyle yaparsanız ben de sizi dinlemekte zorlanacağım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yürümez değil, lütfen değerleri sayar, mısınız? Mesela, Osmanlıyı Osmanlı yapan İslami değerleri hiçbir zaman Mustafa Kemal reddetmedi.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Elinizi kolunuzu hareket ettirmeyin lütfen, sükûnetle dinleyin, siz öğretim üyesisiniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok özür dilerim, evvela siz bir Osmanlı tarihçisi değilsiniz, hukuk tarihçisi hiç değilsiniz ama naklettiğiniz bir kısım cümlelerle geçen hafta söylediğiniz, *"600 yıllık Osmanlı tarihi Türk tarihinin üzerine oturmuş kara bir şalıdır"* şeklindeki zihniyeti taçlandırmak istiyorsunuz. Biz de diyoruz ki, bu zihniyeti reddediyoruz. Çünkü Cumhuriyet tümüyle Osmanlının reddi mirası demek değildir. Ama elbette ki bir kısım olaylar olmuştur ki, Osmanlı yıkılmış yerine Cumhuriyet kurulmuştur. Elbette ki farklı görüşler olacaktır. Bunu biz inkar etmiyoruz ama reddi miras da etmiyoruz. Siz hangi fikir ve ideolojiyle Osmanlıya karşı her şeyini reddeden bir tavır içine giriyorsunuz, bunu açıkla mısınız?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi bakın, Osmanlının mirasını reddedip etmemek sizin sorunuz; ben Mustafa Kemal'in reddettiğini, bütün varlıklarıyla, kurumlarıyla...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim.

Bakın, çok kıymetli Hocam, reddettiği kanaatinde misiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ama böyle her seferinde araya girerseniz konuşma şansı kalmaz, lütfen sükûnetle dinleyiniz.

Sayın Cevizoğlu da herhalde yardımcı olacaktır. Çünkü çok ilginç, Akgündüz'le baş etmek mümkün değil, hemen kesiyor konuşmaları.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, belgesiz konuşuyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, dinleyin; ben sizi kesme şansına sahip değilim ama siz beni ha bire kesiyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hulki Cevizoğlu Bey de çok güzel isabet etti.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Osmanlı İmparatorluğu...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hep Cumhuriyet kaynakları, hiç inebildiniz mi bir Osmanlı kaynağına?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, ben mi konuşuyorum, Sayın Akgündüz mü

konusuyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, siz itham meydana getiriyorsunuz, tabii ki cevap vereceğim.

Hulki Cevizoğlu- Karşılıklı konuşuyorsunuz şu anda.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok güzel bir diyalog oluyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Cevizoğlu, devam edeyim izin verin.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet.

Osmanlı İmparatorluğu döneminin tüm tutumlarının hiçbirini yeni Türkiye'nin siyasal yapısının tutacağı yol olarak görmeyen Atatürk.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi burada Sayın Ortaylı'ya da bir söz verelim, bakalım Sayın Hocamız ne düşünüyor?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bu cümleyi bağlayayım mı Sayın Cevizoğlu? Bu cümleyi bağlayayım, Hocamız cevap versin.

Hulki Cevizoğlu- Bağlayın, buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Osmanlı İmparatorluğu döneminin tüm tutumlarının hiçbirini yeni Türkiye'nin siyasal yapacağı yol olarak görmeyen Atatürk, ulusun güçlü, mutlu ve sürekli yaşaması için devletin tümüyle ulusal bir siyasa (siyaset) izlemektedir. Siyasetin iç örgütlere uygun ve dayalı olması gerektiğini belirterek yeni Türkiye'nin ulusal siyasetini açıklıyor. Bitiriyorum, bir cümle kaldı. Şöyle: *"Ulusal sınırlarımız içinde her şeyden önce kendi gücümüze dayanarak varlığımızı sürdürmek, ulusun ve ülkenin gerçek mutluluğuna, kalkınmasına çalışmak, gelişigüzel büyük özelemler peşinde ulusu uğraştırmamak, harcamamak"*.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bunları kimse reddetmiyor ki.

Hulki Cevizoğlu- Şunu sorabilir miyiz Sayın Saltık?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Buyurun.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlının tutumlarının hiçbirini Atatürk'ün uygun görmemesi bir konu, Atatürk'ün Osmanlıyı reddetmesi ayrı bir konu bence. Sizin elinizdeki kaynaklara göre, Atatürk Osmanlının tavırlarını, tutumlarını uygulamasını benimseyebilir, gayet doğaldır. Ama biz Osmanlıyı reddediyoruz diyor mu, bu tarihi bir ret, anlamına gelir mi? Bu konudaki görüşünüz alıp sonra Sayın İlber Ortaylı'ya soracağım.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi efendim, az önce de açıkça söyledim, bütün kurumlarıyla, bütün yapısıyla, gelenekleriyle, her şeyiyle biz onlardan ayrıyız. Kökenimizi dahi onlardan ayırıyor Mustafa Kemal Atatürk.

Programınızın başından beri her iki konuşmacının da birçok kaynağa gönderme yapmasına karşın, Cumhuriyeti kuran, Osmanlı hanedanına son veren, onları **Hıyaneti Vatanîye Yasası**'yla yurtdışına çıkaran ve Türkiye'de sonsuza dek oturma-

larını yasaklayan, devrimleri yapan insana hiçbir gönderme yapılmadı.

Hulki Cevizoğlu- Ama az önce bakınız, Sayın Ortaylı dedi ki, 1974 affıyla Osmanlı hanedanı affedildi. Hatta reklam arasında da söyledi, ama canlı yayında sırası gelmedi belki, dedi ki, “*Hanedan üyelerinin hiçbirinin siyasî bir suçu yok*” dedi.

Bu sözlerinizin ışığında, devamında Sayın Ortaylı, Atatürk Osmanlıyı reddediyor muydu? Reddedebilir etmeyebilir, benimseyebilir benimsemeyebilir; ikisi farklı şey. Az önce de dediğiniz gibi, bir insan Fransa’da Fransa kralını sevmeyebilir ama o bir gerçektir, reddetmez, o ayrı bir şeydir, terchtir, dediniz. Fakat burada Atatürk’ün ne düşündüğünü ortaya koymanız önemli. Atatürk “*Osmanlıyı biz miras olarak almıyoruz, bunu reddediyoruz*” diyor mu, diyorsa bunun açıklamasını rica edeyim.

PROF. İLBER ORTAYLI: “ATATÜRK, DERİN BİR TÜRKÇÜ!”

ATATÜRK: “EN BÜYÜK TÜRK MAREŞALİ FATİH DEĞİL, TİMUR!”

“TÜRKLÜK, OSMANLILIĞI AŞAN BİR ŞEYDİR”

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdi bir kere bir şeyin üzerinde durmak lazım. Atatürk’ün bütün siyasi fikri, bütün hayat görüşünde **derin bir Türkçülük** var, bu var, yani bunu beğenip beğenmemek ayrı bir şey.

Şunu mesela söyleyebilirim, çok enteresan; en büyük Türk mareşali olarak -tabii kendisini tavsif etmiyor, bu onun söylemidir- **en büyük Türk mareşali olarak ne Fatih’i, ne Kanuni’yi, ne Yavuz Sultan Selim’i fakat Timur’u gösteriyor.** Yani, bu ilginç bir şey. Yani, burada bir Osmanlılık dar kalıbı yok dikkat ederseniz, doğrudan doğruya **geniş bir Türk tarih sentezi**, Türk tarih görüşüne yönelik meselesi vardır.

Ve yine dikkat ettiğiniz gibi, milli eğitimde de, tarih yazımında da buna çok dikkat etmiştir. **Türklük, Osmanlılığı aşan bir şeydir.** O anlamda Osmanlı maarifinin son zamanlardaki tutumuna da zıt bir şey vardır. Yani, Osmanlı cemiyetinde Türklük diye bir görüş vardır, Türk tarihi diye bir görüş vardır ama mektep kitaplarındaki Türk tarihi çerçevesini yırtmak, daha ileriye getirmek söz konusudur.

Şüphesiz ki, İmparatorluğun son zamanlarındaki müesseseleri, o cemiyetin kendi iç kuruluşunu reddetmektedir, Cumhuriyeti kuran, cumhuriyetçi bir lider olarak o anlamda. Yoksa tabii, metafizik bir anlamda tarih kesintisine giden bir görüşü olduğunu hiç orada zannetmiyorum, o mümkün değildir.

Hulki Cevizoğlu- Yani, Atatürk reddetmiyor mu sizin görüşünüze göre?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani, burada ret meselesi söz konusu değil, yani **70 yılla sınırlayamazsınız zaten bir ulusun tarihini.** Bunu hiç yapmaz, herkesten daha **realist bir adam.** Yani, 70 yılla sınırlayamayız. Tam aksine, söyledikleri gibi ki ona demin kendi de değindi Sayın Saltık, 700 yılın daha gerisine gidiliyor tarih olarak, 700 yılın daha da gerisine gidiliyor. Yani, hakikaten o anlamda Türklük için sadece Osmanlılık değil mevzu bahis olan, daha bir zengin, daha geri bir tarih.

“OSMANLI” YERİNE “HİTİTLER!”

Hatta coğrafya anlamında bir genişletme vardır. Burada tabii daha romantik bir görüş söz konusudur; bütün Anadolu kültürlerini bağlamak Türklüğe, buna gayret etmişti. Bu bir patriotizmdir, yurtseverliktir. Yani, bir de ırka dayanan, **etnisiteye dayanan milliyetçiliğin ötesinde bir vatanseverlik** tarafı vardır. Şüphesiz ki bunu da çok sonra uzatanlar olmuştur; işte İonyalıyız. Bu mümkün olmuyor tabii, çok şık görünüm olsa da. Çünkü aynı dili konuşmuyoruz biz İonyalılarla. Aynı dili konuşmadığımızdan onun bağlantısını kuramıyoruz.

Hulki Cevizoğlu- İonyalılar deyince, izin verirsiniz Hocam, burada Sayın Saltık'a bir şey sormak istiyorum.

Sayın Saltık, Ankara'nın amblemi tartışılırken bir dönemde, bakın Sıhhiye Meydanı'nda olan Hitit Güneşi, Hitit kursu var. Atatürkçü Düşünce Demekleri'nin temsilcileri dediler ki, *“Biz bu Melih Gökçek'in getirdiği Ankara amblemini, Atakule'yi ya da cami görüntülerini Cumhuriyetin Başkentine amblem olarak alamayız, Hitit kursu var, eski ambleme dönelim, Ankara'yı, Cumhuriyeti bu temsil ediyor”*.

Şimdi olaylar sanki birbirinden kopukmuş gibi geliyor ama yeri gelince bu bağlantı kuruluyor. Osmanlıları reddetmek var ama daha öncesine giderek Sayın Ortaylı'nın dediği gibi, benimsemek mi var? Yani, Cumhuriyetin Başkentine, sizin görüşünüzü savunanlar diyor ki, *“Hitit Güneşi kursu Cumhuriyetin Başkenti Ankara'ya amblem olabilir, bizi temsil edebilir, çünkü burada Hititler yaşamış”* diyorlar.

Şimdi, Osmanlıları reddederek Hititlere kadar gidip Hititleri savunmayı nasıl açıklayabilirsiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi efendim, ben ön Türk tarihine yahut Türklerin tarihinin geçmişine, prototipine değinmeyi önermiştim size gönderdiğim faks mesajında, sanıyorum onun sırası geliyor. Ama eğer bağışlarsanız, önceki tartışma konusundan kalan iki küçük noktayı tamamlayıp devam edeyim.

Hulki Cevizoğlu- Öyle devam etmeyin, sorulara anında cevap verirsiniz izleyicilerimiz kaçmaz sonra o söyleyeceklerinizi eklersiniz; fırsat vereceğiz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Peki efendim.

Şimdi Mustafa Kemal, Türk tarihinin aslında son derece eski, bildiğimiz 1000, 2000, 3000, 4000 yıllara değil, çok daha eskilere gittiğini düşünüyor. Bu konuda yaptırdığı ciddi araştırmalar var. Ön Türk tarihi, bildiği gibi çok yeni aydınlatılan bir konu. **Haluk Tarcan**'ın bir kitabı olduğunu anımsayacaksınız, *“Ön Türk Tarihi”* adı altında yayınlandı yakınlarda, Kaynak Yayınları arasında.

Hulki Cevizoğlu- Evet, eksik olmasın göndermiş bize de.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet.

Mustafa Kemal, Meksika'ya 1937 yılında bir maslahatgüzar göndermişti, **Tahsin Mayatepek** diye, anımsayacağımız üzere. Atatürk'e gönderdiği 40 sayfalık 14 tane rapor var. Bu raporlar da Mustafa Kemal'in, az evvel Sayın İber Ortaylı hocamızın belirttiği gibi, Türklüğün tarihinin son derece eski, son derece geçmişe gittiğini ifade ediyor. Şimdi bizim elimizde, benim elimde son derece ciddi belgeler var. Bunlar

eğer gerektiği biçimde incelenebilirse, ortaya konabilirse, dünya tarihinin dahi değişmesi söz konusu.

Hulki Cevizoğlu- Bunlar henüz incelenmemiş belgeler mi?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Yeterince değil belki. **Kâzım Mirşan** adı kamuoyunda çok fazla duyulmadı.

Hulki Cevizoğlu- Ne belgeleri efendim?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Söyleyeceğim, şimdi önümde Kâzım Mirşan'ın yapıtları, kaynakları.

Kâzım Mirşan, yaptığı araştırmalarda aşağı yukarı Türk tarihinin günümüzden **15 bin yıla** kadar uzanan bir geçmişe gittiğini ifade ediyor. Bunun yazıtlarını okumuş durumda. Sibirya'nın Mağaralarından tutunuz, İtalya'ya dek, Etrüsklere değin bir yığın tablet okunmuş durumda. Sayın Mirşan çok ilginç bir insan, mühendis, İTÜ'den mezun. Çince'yi biliyor, beşe yakın eski dili biliyor, Uygurca'yı, Moğolca'yı, Tatarca'yı, Türkçe lehçelerini, Rusça'yı, İngilizce'yi, Almanca'yı biliyor, binlerce tableti okumuş durumda.

Örneğin, elimdeki yapıtlarından bir tanesi "*Anadolu Prototürkleri*" başlığını taşıyor ve 1985 yılında yayınlanmış. Bir diğeri, yine insanlığın zamanımızdan 15 bin yıl öncelerinden başlayan yazılı belgeleri bize astrofizik alanında anlatılar sunuyor diyor ve başlangıçta bir din niteliği taşıyan bu bilimin zamanın akışı içinde bugünkü dinlerimize kadar geliştiğini ifade ediyor. "*Dinlerin Gelişimi*" adını taşıyor bu kaynak, "*Erken Türk dininden doğan dinler*" diye devam ediyor. Buradan bakıldığında, **Hinduizmin, Tevrat'ın, İncil'in, İslam'ın aslında köken olarak bu dine, Türklerin 10-15 bin yıl kadar önce geliştirdikleri tek Tanrı dine dayandığını** görmekteyiz.

Orhun Anıtları'ndan çok daha öncesini, keza sözünü ettiğim tabletlerden okumuş durumda.

Bir başka yapıtı yine elimde, "*Alfabetik Yazının Başlangıcı*" adını taşıyor ve 1994 yılında, beş yıl kadar önce yayınlanmış.

Bir diğeri, "*Bugünkü Avrupa Dillerinde Prototürklerin İzleri*" başlığını taşıyor Hulki Bey. Banş Yolunda Eğitim, Pre-portekiz, Hitit Taşları; Öz Türkçe'deki "sal" eki, birçok çevrenin eleştirdiği, Fransızca olarak ifade ettiği, aslında tam bir Türkçe'dir "sal" eki. Side Hitit Taşları, Tatarca'nın Türk Alfabetisiyle Yazılması diye devam eden bir başka yapıtı var.

Aslında Sayın Mirşan kabul ederse, programınıza konuk edebilirsiniz kendisi kuşkusuz çok daha iyi açıklayacaktır.

Hulki Cevizoğlu- Evet, biraz hızlı gidelim Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hızlı gidelim.

Hulki Cevizoğlu- Bu araştırmalardan, elinizdeki belgeler iyice incelenirse nereye varılabilir düşüncesindesiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Varılacak olan, aşağı yukarı az evvel Sayın Ortaylı'nın ifade ettiği noktadır. Deyimi kaçırdım ama sanıyorum fantazik gibisinden bir niteleme bulundular.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Romantik.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Romantik mi dediler, affedersiniz. Romantik olarak nitelendirilen bu görüşlerin son derece belgesel ve tarihsel, dolayısıyla romantik değil realist olduğu anlaşılacaktır. Bu belgelerin Sayın Ortaylı tarafından...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Birbirine zıt değil, romantikle realist birbirine zıt şeyler değil ama henüz bir tarihi romantizm, biliyorsunuz 19. yüzyılda böyle bir kurgusal, menkıbevi tarihe doğru uzanan bir düşüncedir, yani onun üzerine yürüyen bir düşüncedir. Bu, mesela büyük anlamda Hristiyan kilisesinin ve onun getirdiği uygarlığın, onun getirdiği sistemin dışına taşıp, işte kabilevi ataların sistemine yönelmek, edebiyatına yönelmektir. Çok önemlidir bu. Mesela, Frederic Ogust Morg için bu önemlidir. Bir nevi de popülizm de vardır bunun içinde, halk edebiyatına, halk kültürüne yönelişle tarihi tespit etmek. O çok önemlidir. O anlamdaki romantizm, biliyorsunuz realizmin tersi değildir. Fakat bir nevi bir yöneliş, bir atılımı ifade eder ve bu tabii Türkiye'ye de geldi bu akım. O bakımdan önemli görüyoruz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Teşekkür ediyorum katkınıza Sayın Hocam.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, özetleyelim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bu bölümü özetleyeyim Sayın Cevizoğlu.

Başka birkaç kitap daha var, Proto-Türkçe yazıtlar gibi, *"Proto Turkish Insructions"* başlığını taşıyor. Erken Türk Devletleri *Türk Dil* adıyla, son kitabımı da söyleyeyim.

Şimdi bunlar köklü bir şekilde incelendiğinde varılacak sonuç şudur Sayın Cevizoğlu: Şimdiye dek, Batılı bilimadamları ve araştırmacılarca Türklere layık görülmemeyen, sahipsiz bırakılan Orta Asya'nın gerçek sahiplerinin ön Türkler, Proto-Türkler olduğu ve evrensel uygarlıkların kökenini oluşturdukları anlaşılacaktır.

Ön Türk kişileri, Asya, Avrupa, Kuzey Afrika ve hatta Amerika'da çok geniş bir alana yayılmışlar ve her türlü kan ve ırkla karışmışlardır. Tatarca, Moğolca ve Uygurca dışında beş Türk lehçesini de biliyor Kâzım Mirşan, az evvel belirttim. Bu incelemelerinin sonucunda ön Türk çağına inilmiş, bilgi, kültür, dil ve onu görselleştiren yazının oluşması ve yayılması incelenmiştir. Böylece, bu evrensel keşifle, -yine hemen araya gireyim, 10-15 bin yıl kadar öncesine kadar varan tarihte, o zaman ön Türkler *"Kamgalar taşlara urup"*, (o deyimle, vurup değil urup) yazıyı geliştirmişlerdir. Böylece, bu evrensel keşifle bu çağdaki Türk ve evrensel kültürün köken belgeleri ilk kez okunmuş, *"transcription"*ları yapılmış ve tüm medeniyetlere beşiklik eden büyük bir ön Türk uygarlığının varlığı ortaya çıkartılmıştır.

O halde bu gerçek, insanlık tarihinin tümüyle yanlış olduğunu ve temelden değişmesi, yeniden yazılması gerektiği anlamına gelmektedir. Gerçeği tanımak, anlamak, anlatmak, geliştirmek, öz dilimizi, kültürümüzü ve kimliğimizi tüm dünyaya tanıtmak için bütün Türk aydınlarına ve bilimadamlarına büyük sorumluluklar ve zorunluluk düşmektedir diye burayı özetleyebiliriz.

Hulki Cevizoğlu- Evet, orayı geçelim şimdi, izleyicilerimizin de dikkatini dağıtmamak için Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tabii.

ATATÜRK'ÜN OSMANLI'DAN ALDIĞI KURUMLAR

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz'ün aldığı bir not var, onu alalım, sonra benim size birkaç tane sorum var.

Buyurun Sayın Akgündüz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, yani ben şu noktayla ilgili bir notu aktaracağım: Mustafa Kemal'in, sanki Osmanlı'nın bütün değerlerini reddettiği şeklinde genellemede bulundu. Bu sonraki verdiği cevapların da tabii mevzumuzla fazla alakası yok. Ancak ben şunu ifade edeyim: Bakın, bugün *Sayıştay* olarak ifade ettiğimiz *Divan-ı Muhasebat*, Mustafa Kemal'in Cumhurbaşkanlığı döneminde, hem de eski *Divan-ı Muhasebat*'ta başkan yardımcılığı yapmış olan insan, *Divan-ı Muhasebat* başkanı olarak tayin edilmiş. *Şura-yı Devlet* yine öyle.

Yani, Osmanlı Devleti elbette ki bir kısım siyasi görüşleri, dış politikası ve benzeri konularda, yani farklı düşünülüyordu ki Cumhuriyet kuruldu. Ama bu...

Hulki Cevizoğlu- Yani Atatürk Osmanlı'yı reddetse bu kurumları almazdı mı demek istiyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii ki öyle diyorum. Yani sadece bu değil, bütün müesseseler, ayrıca bir kısım hukuki düzenlemeler. Yani hukuk inkılabına rağmen bir kısım kanunlar aynen yürürlükte kalmış.

Yani demek istediğim, bu genellemeyi yapmak ve bu ifadeyle bir kısım sonuçlara ulaşmanın doğru olmadığı kanaatindeyim.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, Osmanlı hanedanlarını milli tarih dışı bir olay olarak mı görüyorsunuz siz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi efendim, ben şunu anlatmaya çalışıyorum: Osmanlı'yı iyi anlatmak gerekir. Onu 700. yılında anmak yerine, anlamaya çalışmanın doğru olduğunu düşünüyorum. Onu anmayı ve öykünmeciliği tehlikeli noktalara varabilecek bir sakınca olarak görüyorum ve insanların böyle bir paranoyaya ya da şöyle bir sendroma kapılmamalarını doğrusu beklemekteyim: 600 yıllık Osmanlı tarihi boyunca, gerçekten Türk ulusu aşağılanmış, horlanmış, yok sayılmıştır...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi aynı iddiaları tekrar etmeyin, cevap hakkımız doğar.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim izin verin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama siz ithamlarınızı aynen geçen haftaki gibi devam ettiriyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben size bir şey söylemedim Sayın Akgündüz.

Hulki Cevizoğlu- Kaynaklarını verecekler bu hafta. Buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Elbette. Bunların hepsinin kaynaklarını verdim de, veriyorum da.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

600 YILLA HESAPLAŞMAK!

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Söyleyeceğim şudur: **Bu 600 yıla hesaplaşmaktan korkmamak gerekir.** Eğer tarihten dersler çıkartılmazsa, tekemür denilen olay o zaman gerçekleşir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, tarihte kurulmuş 16. büyük Türk devleti, 16. daha çokları var, 100 kadar kurulmuş.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- 16 dediniz, bir soru sorabilir miyim?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bunun da başına...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sayın Cumhurbaşkanının forsun da 16 yıldızdan biri Osmanlı yıldızı mı, değil mi?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim ben ona bir şey demiyorum, Osmanlı da o şekilde kurulmuş ama zaman içinde...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani demek ki, Sayın Cumhurbaşkanımız, yani devlet de bu manadaki reddi mirası kabul etmiyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- 15 devletin başına gelen, 16. devletin, Türkiye'nin de başına gelmesin istiyoruz. O bakımdan Osmanlı'nın yaptığı yanlışlara düşmemek gerekiyor.

Hulki Cevizoğlu- Bu farklı bir boyut ama şu anda söylediğiniz farklı bir boyut Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ne gibi?

Hulki Cevizoğlu- Reddetmek ayrı, hatalardan ders alalım, o hataları tekrar etmeyelim ve devletimiz, Türkiye Cumhuriyeti Devleti devam etsin görüşü farklı bir şey.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben tamamlamadım ama tamamlarsam o çıkmayacak galiba.

Hulki Cevizoğlu- Tamamlayın.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben başta söylediğim kanıdayım.

600 yıllık dönem, gerçek anlamda Türk tarihinden hesaplanarak bir anlamda ekarte edildiğinde, Türk tarihi kesintiye uğramayacaktır, bunun altını çiziyorum. **Türklerin 15 bin yıla varan son derece görkemli bir tarihi vardır.** Bunları ırkçılık anlamında söyleyemiyorum, tarihsel birer tespit anlamında söylüyorum.

10 bin yıl önce örneğin, Türklerin kurdukları düzende, Hakan ölünce kurulan toplandığı, yerine iyi adam olduğuna, kimse iyi adam onun seçildiğine, kadının erkeklerle eş haklara sahip olduğuna ilişkin bilgiler, belgeler var elimizde. Dolayısıyla, Osmanlı döneminin geriliği, yer yer, Osmanlı döneminin ıllıklığı, Osmanlı döneminin insancıl olmayan uygulamaları, tarihe saygısız uygulamaları bir anlamda Türk ulusunun, Türk ırkının, Türk soyunun tarihini ve şanlılığını da gölgeyor.

O bakımdan, bunu reddetmenin, bunu sorgulayıp o ceberut koşullamalardan sıyrılmamızın aslında Türk tarihine hizmet etmek olduğunu; Türk tarihinden kopara-

maz böyle bir yaklaşım, onu ifade etmek istiyorum.

Bakınız, bir belgesel, bir şey daha vereyim: 1934 tarihindeki tarih kitaplarında o zaman nasıl anlatılıyordu?

SADECE SARAYDAKİLER Mİ OSMANLI?

Hulki Cevizoğlu- Ne, Osmanlılar mı?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet.

"Şurası memnuniyetle hatırdı tutulmalıdır ki, Türk milletinin asıl kütlesi Osmanlılık vasfını üzerine almamıştır. Hakikaten Anadolu halkı, her zaman saray ile onun etrafında toplanmış zümreye Osmanlı demiş ve kendini daima onun dışında tutmuştur."

Bu ayırma dikkati çekmek istiyorum; 1934'lü yıllarda tarih kitaplarında böyle öğretiliyordu.

Hulki Cevizoğlu- Tarih kitaplarında böyle öğretenler tarih öğretmenleri miydi, Atatürk'ün sözü mü bu?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Atatürk'ün politikasının gereği tabii ki tarih kitaplarına da yansımıştır.

Hulki Cevizoğlu- Ama Sayın Ortaylı dedi ki, Osmanlılık farklı bir kavramdır. Orada Osmanlılığı kabullenmemekten söz ediyorsunuz; Osmanlılığı kabullenmemek ayrı, Osmanlı İmparatorluğunu reddetmek ayrı bir şey galiba.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, bence burada sözcükler arasındaki nüanslarla (=farklarla) oynanıyor. Aslında Osmanlıyı inkâr kavramını da ben kabul etmek istemiyorum. Osmanlıyı biz, büyük Atatürk'ün buyurduğu biçimde, belgelediği biçimde, kanıtladığı biçimde bu anlamda reddediyoruz. Atatürk ne söylediye, Mustafa Kemal bu doğrultuda, hepsinin altına imzamızı koyuyoruz. **Suçsa suç, hesabını da vermeye hazırız.** Bu anlamda bir **tarihsel ret** davranışı içindeyiz. Atatürk de tarih kitaplarında o dönemde çocuklara bunların öğretilmesini sağlıyordu.

Bakin bir belge daha sunayım, lütfen izin buyurun.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ortaylı'nın görüşünü almak istiyorum burada. Yani "Atatürk'ün söylediklerini aynen benimsiyoruz, suçsa suç, değilse değil" demek bilimsel bir yaklaşım değil galiba. Yani burada sizin söyleyecekleriniz suç olur mu, olmaz mı; olursa Atatürk'e sığınmak gibi bir görüş olmasın. Atatürk'ün görüşlerini bugün tabii ki pek çok insan kabul ediyor ama burada Osmanlı tarihini tarihçilerle ele almaya çalışıyoruz. Yani bu sözünüzün boyutu daha farklı sanki.

Burada bir tarihçimiz Sayın Ortaylı'ya soralım, yani Atatürk'ün dediğini, ne dediğini, nerede nasıl dediğini de ele alıyoruz. Atatürk Osmanlıyı tümüyle mi reddetti, yoksa Osmanlı davranışlarının bir kısmını mı benimsemedi. Onları da soruyorum, net cevaplar alamıyorum sizlerden, izleyicilerimizden de sorular geliyor.

"Üç tane profesör var" diyor pek çok izleyici, şu anda gelen sorularıyla, "her hocamız farklı farklı söylüyor, biz kime inanacağız" diyor vatandaş.

Buyurun Sayın Ortaylı.

Yani, burada üç tane profesör kendi arasında konuşuyor ama biraz da izleyicilerimizi dikkate almalıyız.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Efendim, bütün mesele şurada, bunun üzerinde dumanımız lazım. İmparatorluk yıkılmış, feci bir 1. Harp yaşanmış. Bu 1. Harbin içinde inanılmaz hatalar birlikte götürülmüş. Ve burada bir milliyetçilik var, bu yanlış bir milliyetçilik, kendisini Almanlara teslim eden bir milliyetçilik. Burada büyük destanlar var, Türk vatani kuruluyor ve o vatani kuran bir savunma, fedakârlık ve ölüm var. Bu çok önemli bir şey.

Şimdi bizde tabii her şey çok edebiyatı yapıyor ve o edebiyat yüzünden de değerler aşmıyor. Böyle şüheda toprağı, efendim Çanakkale, Sakarya falan diye diye insanlar lafı aşındırdılar, mefhumları aşındırdılar, olayı aşındırdılar. Aslında aşındırılacak bir şey değil.

Hulki Cevizoğlu- Yani Çanakkale Savaşı'nı küçümsediğiniz için mi söylüyorsunuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır efendim, manası kayboluyor. Yani sabah akşam insana böyle Çanakkale, Çanakkale, Çanakkale dersin, Çanakkale'nin ne olduğu unutulmaya başlanır. Bu ters bir olaydır ama çok tekrarlanan şey aşınmaya başlar.

Aslında, şunun üzerinde duralım...

Ondan sonra bir de tabii bunu şey ediyorlar birtakım adamlar da, efendim işte bu da hamasettir, şövenizmdir, alakası yok.

Şimdi, çok az milletin tarihinde böyle olaylar vardır. Fransa büyük bir memleket tir, çünkü Verdün vardır, çünkü efendim tarihinde onun Mam Cephesi vardır ve vatan savunulmuştur, orada yüzbinlerce insan ölmüştür. Onun için Fransa Fransa'dır, orada bir millet teşekkül etmiştir.

Efendime söyleyeyim, Rusya büyük bir memlekettir ve o milletin her zaman için bir kişiliği vardır. Çünkü o memleket Smolenks'ten Stalingrad'a kadar her karışık kanla sulamıştır.

Hulki Cevizoğlu- Ama Türkiye'de...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Türkiye de büyük bir memlekettir o anlamda, çünkü Çanakkale ile bu milliyet oluşmuştur. Bunun üzerine, artık yeni bir zamanın geldiğini, yeni bir örgütlenmenin doğacağını, yeni değerlerin ortaya çıkacağını, yani Osmanlı tebaası olmak ve sadece Müslüman olmak değil, onun yanında bir de Türklük olmasının olduğunu hatırlamak gerekir ve bu doğru bir yaklaşımdır. Çünkü Müslüman dünyasında bu tür bir abide dikmek Türkiye'ye has bir şeydir. Ve bununla yeni bir kimlik çıkıyor, Türklük çıkıyor ve savunulan Türk vatanıdır. İmparatorluk yıkılmıştır çünkü zaten yıkılmıştır, savunulan Türk vatanıdır.

Onun için, Atatürk'ün ve bütün bir neslin, bu hatalarla dolu, fakat aynı zamanda da destanlarla dolu gerçek anlamda, hamaset için söylemiyorum, bir harpten sonra yeni bir vatan kurarken yeni bazı şeylere işaret etmesi ve bu kimlik için çok uzun bir tarihe bakması normaldir. O anlamda, Osmanlılık bunun içinde bir periyottur sadece ve İmparatorluğun son zamanlarındaki kokuşmuşluğun reddedilmesi gerekmektedir bu anlamda ama bu hiçbir zaman bir Osmanlı tarihinin tümünün reddi demek değildir.

Ve burada yeni bir vatan kuruluyor, budur; bu Cumhuriyettir. Cumhuriyetin vatandaşları söz konusudur ve o vatandaşlık, birtakım cumhuriyetlerde olduğu gibi kâğıt üzerinde veya olayların yardımıyla ortaya çıkmış bir şey değildir. Çünkü arkasında hakikaten büyük olaylar yatmaktadır. Bunun heyecanını anlamak lazım. Bu önemli bir şey.

Çünkü bakınız, Avrupa kıtasında bile, birtakım milli kimliklerin arkasında böyle büyük olaylar yatmıyor. Yani Fransa örneği, efendime söyleyeyim İtalya örneği, Polonya örneği, Rusya örneği bütün Avrupa kıtasını da kapsamıyor. Bugün ne yapıyor İspanya diye? Başka türlü bir olay yapıyor, İspanyol iç savaşı. Onun getirdiği travma yaratıyor, o başka bir şey.

Bizi ne yapıyor? Evet, Sakarya ve Çanakkale yapıyor, bu çok önemli bir şey. Bunun kadar önemli bir olay yok bugünkü bünyenin oluşumunda. Bütün bunlardan sonra...

Hulki Cevizoğlu- Yani bu değerleri aşındırmamak mı gerekiyor?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Aşındırmamak gerekiyor. Bu bir imparatorluktur. Bunu iki anlamda da aşındırmamak gerekiyor. Ne bunu böyle sabah akşam tekrarlayarak, işte burada kurulduk diye. Hayır, çünkü bunu yapan milletin bunu yapabilmesi için arkasında bir şey olması lazım. Yani bunu herkes yapamaz.

Bu olayları, bu savunmaları, bu abideleri kurması için bir toplumun, onun arkasında bambaşka bir geleneğin olması gerekiyor; bu çok önemli bir şey.

Hulki Cevizoğlu- Zaten Sayın Ortaylı, **Cumhuriyet Çanakkale'yi savunuyor...**

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet, niye savunuyor? Çünkü daha aynı millet daha birkaç sene evvel Balkan'da bozguna uğradı. Orada onun rövanşı alındı bir nevi. Yani o Balkanları kaybettik, Anavatanı ve Çanakkale'yi savunarak kimliğimizi oluşturduk. Nasıl oluşturduk onu, o nasıl bir askerlikle oldu, nasıl bir zabıtle oldu, nasıl komutanlıkla oldu? Çünkü onun arkasında çok uzun bir gelenek yatıyor. O aslında Osmanlılığı da aşan bir gelenek, onun da gerisine giden bir şey.

Dolayısıyla, bu olayı ben birbirinden ayırmacı olarak görmüyorum; bu çok önemli bir şey. Ve hiçbir zaman unutmayalım, bu yurdun insanları uzun bir tarihin ürünüdür. Bu çok önemli bir olay.

Birtakım ülkelerde bu yok. Bakın size söylüyorum, Ukrayna diye bir yer var. Bu Ukrayna'nın musikisi bizden iyi, ilmi müesseseleri bizden iyi, tarihçileri de bizden iyi...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şu anda?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet. Ama tarihi bizim gibi değil.

Hulki Cevizoğlu- Yani tarihi yok mu?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yok da değil, var da değil, tartışıyor adamlar. Yani, biz devlet değildik ama biz vatanız. Peki, biz nasıl vatanız falan. Yani biz Rus değiliz, Polonyalı değiliz, Ukraynalıyız ama nedir bu Ukraynalılık falan. Bu Kiev Devleti'nde Ruslar mı vardı, Ukraynalılar mı vardı falan. Biz neyiz, nereyi savunduk, nerede bizim kimliğimiz çelikleşti? Acaba çelikleşti mi, yoksa daha yumuşak kemik miyiz?

Yani bunu tartışıyor. Birtakım uluslar için, birtakım toplumlar için, tarih bu gibi sorunları silmiş ortadan, mevzubahis değil.

“ABD’NİN TARİHİ YOK!”

Hulki Cevizoğlu- Bazıların, Türklerin aksine, tarihi yok galiba. Amerika’nın tarihi var mı, ne kadar Amerika’nın tarihi?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tarih yok ama belki o tarihin içinde önemli olaylar var. Pearl Harbour olmasa bugünkü Amerika da olmazdı.

Buna karşılık, yanımızda 5 bin yıllık İran var. Birtakım kurumlarıyla o toplumun bizi imrendirecek durumda olduğunu bilmek lazım; okuması, yazması, edebi kültürüyle.

Hulki Cevizoğlu- İran’a hayranlık mı duyuyorsunuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yok. Mesela buradaki bürokrasi, buradaki ordu orada yok ve buradaki çelikleşmiş kimlik orada yok. Çünkü bizim yaşadığımızı yaşama-mış. Bu çok önemli bir şey.

Hulki Cevizoğlu- Bu tarihi olan uluslar...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Herkesin tarihi var ama o tarihin tezahür biçimleri çok farklıdır. Tarihin tezahür biçimleri çok farklıdır ve bunları yerinde bilmek lazım. Şu veya bu ulusa hayranlık duymak meselesi de değildir bu. Ondan da vazgeçmek lazım. Çünkü Kemalizm’in getirdiği en önemli unsurlardan biri de bu; ona buna hayran olmak değil yani. Onu bunu beğenirsin, o başka. Onun bunun bazı şeylerini almaya çalışırsın...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Öykünmeci değil, değil mi efendim?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet, sizin o kullandığınız kelime daha iyidir, yani o öz Türkçe’dir.

Hulki Cevizoğlu- Taklitçi değil diyorsunuz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet. O çok önemli bir kelimedir ve “biz bize benzeriz” de onun için söylenmiştir.

Hulki Cevizoğlu- Biz başkasına benzemeyelim diye mi?..

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, “biz bize benzeriz” çok önemli bir şey. Bunun arkasında bu ulusun yaşadığı uzun trajedi vardır, **trajik çözülmezlik** vardır. Biz o ‘biz bize benzeriz’, zamanla işte ‘biz bize benzeriz *hödük bir şeyiz*’ anlamına getirdik, acayip bir şey gibi. Hâlbuki o değil o arkada yatan, onu görüyor.

Bunu söyleyen insanlar kim? Bunu söyleyen insanlar 35’inde olgunlaşan nesildir. Yani Yemen’de, Makedonya’da, Şam’da, Galiciya’da, Kafkas’da olgunlaşan, çok erken olgunlaşan, 35 yaşında çok erken olgunlaşan insanlardır.

Hulki Cevizoğlu- Peki, “Türkün Türkle yaptığını kimse yapmaz” sözünü söyleyenler kimler?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Türk'ün Türk'e yaptığını, bu şey anlamında mı söylüyor, yani Türk kavimlerin birbirini yemesi mi?

Hulki Cevizoğlu- Her anlamda, Türkler Türklere ne yaptıysa, her anlamda.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii, şimdi bu toplumda da böyle bir basitlik de vardır. Her toplumda insanlar birbirine kazık atarlar. Bunu millet söylerken Avrupa'da, "*insan kadar aşağılık mahlûk yoktur, insanın insana yaptığı*" diye. Bizde bunların da hemen Türk oluyor.

Hulki Cevizoğlu- Bu bir yerde, "*İnsan insanın kurdudur*" gibi.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet, yani insan insana kazık atar. Şimdi bunu kalkıp Türk kimliğine çevirmek de, işte o da buraya has bir şey. Fakat tabii bu gibi sloganları gerçekten dikkat etmek gerekiyor ve ben bunun üzerinde onun için duruyorum.

Tarihi bir bütün olarak almak gerekiyor. Bu tarihin içinde, söylüyoruz, 150 yıllık reformlar ve devrimler de var. Yani, bu toplumun kendini değiştime istediği de var ve bu toplum kendini değiştiriyor da. Değişiklik her zaman iyi yönde de olmuyor, onu da söyleyeyim. Ölçüyü tutturamıyoruz bazen, olması gereken yönlerde olmuyor, fakat bu toplum kendini değiştiriyor.

PROF. SALTİK: "OKUTULAN TÜRK TARİHİ YANLIŞTIR"

Hulki Cevizoğlu- Asıl konumuz Osmanlı tarihi olduğu için, o konuya da geleceğiz, bu Tanzimat konusuna da geleceğiz ama ben Sayın Saltık'a teşekkür etmek istiyorum.

Toparlamak için son bir iki cümle varsa, yeni bir konuyu açmadan lütfen.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi efendim bakın, resmi Türk tarihi yanlıştır. Ben önemli şeyler söylemeye çalışıyorum. Günümüzde Türk tarihi adı altında okutulan tarih yanlıştır. Türkler barbar, savaşçı, göçebe sürüler olarak, ön Türklerin geçmişi yok sayılarak, birdenbire görkemli Hun İmparatorluğuyla adeta gökten zembil ile indirilmişler. Doğu Anadolu'nun eski 15 bine uzanan Orta Asya'yla ilişkisi ve eksi 7 binlerde yazıyla başlayıp eksi 600'lere dek süregelen ön Türk dili, tarih ve uygarlığı bilinmediği için bir birleştirici aranmıştır.

Hulki Cevizoğlu- Anlayamadım, resmi Türk tarihi yanlıştır, Türkler barbar değildir derken, bunu kim söylüyor ki?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bu, benim az evvel söylediğim gibi, Haluk Tarcan'ın "*Ön Türk Tarihi*"nden aldığım satırlardır. Bir kere daha alayım isterseniz? Böyle tanıtılmıştır, yanlıştır.

Hulki Cevizoğlu- Hayır hayır, almayın oradan da, aldığınızı özetlediniz, bize onu söyleyin. Resmi Türk tarihi yanlıştır da, resmi Türk tarihinde "*Türkler barbardır*" mı deniyor?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır hayır.

Hulki Cevizoğlu- Peki, nedir?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Düzeltelim; Türkler, barbar, savaşçı, göçebe sürüler olarak gösteriliyor; bu doğru değil.

Hulki Cevizoğlu- Kim tarafından?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Resmi Türk tarihinde böyle gösteriliyor, ön Türklerin geçmişi yok sayılır.

Hulki Cevizoğlu- Efendim, resmi Türk tarihinde mi, resmi Yunan tarihinde mi gösteriliyor bu? Yani, Türkleri barbar gösteren kimler? Avrupalılar ya da Yunanlılar değil mi?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet, Avrupalılar ve Yunanlılar; doğru.

Hulki Cevizoğlu- Ama "*resmi Türk tarihi yanlış*" diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ama güzel de, resmi Türk tarihi onların önüne eksik konduğu için onlar bu yorumları yapıyorlar; ben onu anlatmaya çalışıyorum.

Eksi 7 binlere, eksi 15 binlere inildiği takdirde, ön Türk dili, tarihi ve uygarlığı bilinmediği için bir birleştirici aranmış. Çin, Hint, İran kültürlerine ya da Latin, Sanskrit, Kargan dili, Antigrek, Hint, İran, Çin, Reteroman, Delek, Vatikan, İrlanda dillerine bağlanmak istenmiştir. Hâlbuki gerçekte köken ön Türkçedir.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, kitaptan gidersek bir yere varamayız ve izleyicilerimizin dikkatini dağıtacağız...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kitaptan okumuyorum efendim, ben oradan alarak yorumlarda bulunuyorum.

Hulki Cevizoğlu- Efendim ama yorumları yaparken... Yorum ne demektir? Belli bir konuda o konuyu hatmetmiş bir insan, çok iyi benimsemiş, özümsemiş bir insan olarak çıkaracağınız sonuçlar demektir. Ben de sizden sonucu rica ediyorum. Bir söz söylediniz, bana yanlış geldi, doğrusunu sizden rica ediyorum. "*Resmi Türk tarihi yanlış, Türkler barbardır sözü yanlış*" diyorsunuz. Resmi Türk tarihinde "*Türkler barbardır*" diye bir söz yok ki. O sizin de eleştirdiğiniz, geçen hafta da eleştirdiğiniz şekilde Yunanlıların tezidir Türkler barbardır sözü. Avrupalıların...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sırların tezidir.

Hulki Cevizoğlu- Sırların mı bilmiyorum o kadarını ama Avrupalıların tezidir "*Türkler barbardır*" sözü. Türklerin resmi tarih tezinde "*Türkler barbardır*" diye böyle bir kayıt var mıdır, belge var mıdır?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır hayır. Şimdi biz, bu...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kahvehanede böyle bir düşünce var ama Türkiye'de; yani kendi aramızdaki insanların...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ortaylı, kahvehanedeki düşünce, "*Bir Türk dünyaya bedeldir*" şeklinde.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- O var, öbürü de var. "*Biz adam olmayız, zaten göçbeyiz*" diyor.

Hulki Cevizoğlu- O farklı, biz adam olmayız farklı da...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdi su akıyor, göçebeyiz oluyor, otobüs gelmiyor göçebeyiz oluyor. Mısır'da otobüs gelmeyince, kimse göçebeyiz demiyor, göçebe değiller zaten.

Hulki Cevizoğlu- Peki Sayın Saltık...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Cevizoğlu bakın, galiba o mesajım anlaşılmadı.

Biz, Osmanlı tarihini de iyi inceleyip doğru koymadığımız için ortaya, Batılıların gözünde barbar Türk, göçebe Türk, geri Türk gibisinden değerlendirmelere uğradık. Oysa tarihimizi ön Türklerle dek uzatıp bütünüyle ortaya koyabilirsek, bütün bunları reddedebileceğimiz noktasındayım.

Hulki Cevizoğlu- Yani, bunu da herhalde tartışınz Sayın Saltık. Çünkü Türkleri eleştiren Avrupalılara karşı biz ön-Türk tarihini ileri sürersek Avrupalıları fazla ilgilendirmeyebilir. Avrupalılar, Osmanlıların kendisiyle olan ilişkilerinden dolayı Türkiye'yi eleştiriyorlar. Yoksa biz 10 bin sene öncesine giderek ön-Türk tarihini Avrupalıların önüne koyarsak, "bana ne" diyebilir. Çünkü kendisini ilgilendiren nokta, Osmanlılarla olan temasları, Osmanlıların egemenliğinde olduğu dönem, sonra Osmanlılara karşı çıkması, sonra Kurtuluş Savaşı döneminde gelip Türkiye'yi işgal etmeleri; onları ilgilendiren bu. Yoksa 10 bin yıl önceki, 15 bin yıl önceki ön Türk tarihi Avrupalıların ya da Yunanlıların pek ilgilendirmiyor galiba.

Ben size çok teşekkür ediyorum aradığınız için.

İyi geceler.

Çünkü arayanlarımız ve bekleyenlerimiz çok. Bir reklam arası vereceğiz, son bir cümle belki ama bu konuya girmeden.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tamam, çok kısa.

Efendim, Osmanlılarla ilgili eğer biz tarihimizi düzeltici girişimlerde bulunmazsak, Batılı bizi öyle bilmeye devam edecek; bunu böyle söyleyeyim.

Son olarak iki cümle şunu ekleyeyim...

Hulki Cevizoğlu- İyi ama bakınız, burada siz bile geçen hafta dediniz ki, "Osmanlı tarihi kara bir şalıdır, kara bir lekedir". Şimdi de diyorsunuz ki, sanki geçen haftaki sözlerinizi biraz düzeltir anlamda, biz böyle söylersek yabancılar bizi öyle tanırlar. Ama bunu söyleyen de sizsiniz. Sizin sözlerinizi Avrupalı alabilir.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır, ben diyorum ki, aynı şeyi söylüyorum, işte bu nedenlerle Batılıların bizimle ilgili barbar, şu bu tanımları Osmanlı tarihi yüzündendir, bu yüzden de Osmanlı tarihi içinde Türklerin yeri yoktur demek istiyorum. Biz bundan sıynalım Türk ulusu olarak.

Hulki Cevizoğlu- Bakın, ben size veda etmek istiyorum ama öyle sözler söylüyorsunuz ki her sözünüz tartışmaya açık.

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN “OSMANLI FOBİSİ”

Bugün Avrupa Birliği, “Türkiye’yi alınm, almam” diye Türkiye’ye caka satarken, Osmanlıları mı bahane ediyor, yoksa Türkler’in bugün içinde bulunduğu durumu mu söylüyor? Sizler bilimadamları olarak çok iyi araştırmalar, buluşlar yaparsanız, Avrupalı bilimadamlarını geçseniz Osmanlıları bir tarafa bir bırakıp, Avrupalılar bizi küçük görüp de “sizi almayız” diyebilirler mi? O zaman siz onlara diyeceksiniz “biz sizi reddediyoruz”. Bilimadamlarına galiba iyi bilimsel çalışmalar yapmak düşüyor.

Çok teşekkür ediyorum, iyi geceler size Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- İşte Osmanlı fobisi var altında bunun Sayın Cevizoğlu.

Hulki Cevizoğlu- Ne var efendim?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Osmanlı fobisi yatıyor.

Hulki Cevizoğlu- Peki, çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bir cümle daha lütfeder misiniz, bir cümle?

Hulki Cevizoğlu- Efendim, çok oldu, çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani sizin başarısızlığınızın altında Osmanlı mı yatıyor?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Osmanlı bir şeriat devletiydi; cihat uğruna bütün devletler üzerinde egemenlik kurmaya çalıştı. Bu yönünü gündeme getirmek lazım.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne alakası var?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın konuğumuz geçen sefer açıklayamadılar, insanlara hurileri, gılmanları vadetmek yoluyla insanları Avrupa topraklarında, Asya’da, Afrika’da şehit ettiler.

GILMAN SİSTEMİNİN TARTIŞMASI

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen Kur’an’a dil uzatamayın beyefendi, Kur’an’a dil uzatmayın.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Acaba, lütfederlerse öğrensek; huri, gılman ne anlama geliyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, Kur’an’a dil uzatmayın.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bunlar Kur’an’da yazıyor Sayın konuşmacı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Siz, Kur’an’ın cahilisiniz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hurinin, gılmanın, vildanın ne anlama geldiğini sakın sakın anlatın öğrenelim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bugün Türkiye’de kadın hizmetçi var mı yok mu, erkek hizmetçi var mı yok mu? Kur’an’ı Kerim cennette de kadın ve erkek hiz-

metçi olduğunu söylüyor. Eğer bu kelimeyi kendiniz çok ahlâkî mananın dışında yorumluyorsanız, bu yorum tamamen size ait. Lütfen Kur'an'a dil uzatmayın.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır, Kur'an'a kimse dil uzatmıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Uzatıyorsunuz, huri, gılman derken Kur'an'a dil uzatıyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben size soruyorum, öğrenmek istiyorum sizden. Siz bir hafız olduğunuzu söylediniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, hafızım.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bu huri, gılman, vildan ne anlama geliyor? Örneğin, memeleri yeni tomurcuklanmış... kız ne demek?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, siz bir tıp profesörüsünüz. Arapça biliyor musunuz Ahmet Bey?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hiç gerekmez, ben Türküm.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Osmanlı'dan bahsediyorsunuz, Osmanlı kaynağını gösteremiyorsunuz. Kur'an'dan bahsediyorsunuz, belki Kur'an okumasını bilmiyorsunuz. Lütfen, şu milletin huzurunda, her kelimesi tartışmalı olan cümlelerle insanların beyinlerini kanştırmayın. Burada fevkalade seviyeli güzel bir Osmanlı tartışması yapılıyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Demagoji yapmayın Sayın Akgündüz, bu sözcüklerin anlamını açıklayın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben Kur'an'a dil uzattırmam.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben Kur'an'a dil uzatmıyorum, size soru soruyorum.

Hulki Cevizoğlu- Konuyu isterseniz o noktaya getirmeyelim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Güzelce açıklayın, insanların öğrensin, sinirlemeyin, sakın ve açık anlatın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İnsanlarımız öğrensin, yüzlerce ciltlik tefsir eserleri var. Kur'an'ı Kerim cennette erkek ve kadın hizmetçilerin olduğunu söylüyor. Eğer siz bunu, bugün bir kısım toplumlarda olduğu gibi ahlâksız ilişkiler masasında düşünüyorsanız bu düşünce tamamen size aittir.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Gılman ne demek Sayın Akgündüz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peygamberimizin yüzbinlerce hadisi var, yüzbinle tefsirci açıklamış. Sadece Ahmet İbnî Hambel bir milyon hadis ezberlemiştir.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Gılman ne demek Sayın Akgündüz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama bunların bazıları...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim o ayrı tartışma ama Kur'an'a dil uzatılırsa...

Hulki Cevizoğlu- Neyse, konumuz hadisler değil ama...

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Yani, bütün hadisçileri de şimdi aynen ciddi kabul edersek, hâşâ minel hâşâ, o zaman...

Hulki Cevizoğlu- Az sonra İlahiyat Fakültesinden bir hoca bağlanacak, o zaman soranz ona.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kur'an'ı Kerim'de Ahmet Bey'in bahsettiği şekilde ahlâksız manada hiçbir şekilde ne huri, ne gılman var; bunu özellikle ifade edeyim.

Hulki Cevizoğlu- Peki, yorumu izleyicilere bırakalım.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Peki, ben bir sözcük söyleyim, onu açıklasın Sayın Akgündüz.

Hulki Cevizoğlu- Gecenin bu saatinde birden hararetlendi, sükûnete davet ediyorum ben sizi.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben de istemiyorum, açıklasın istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, bir saniye. Siz ısrarla gılmanın ne olduğunu merak ediyorsunuz, Sayın Akgündüz de size bunun ahlâksız bir şey olmadığını söylüyor. Benim gibi pek çok izleyici de...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ne olduğunu söyleyin ahlâksız olmadığını söylemek yerine.

Hulki Cevizoğlu- Evet, doğru söylüyorsunuz; benim gibi pek çok izleyici de ne olduğunu tanımlayın diyor.

Sayın Akgündüz'e soralım, gılman Kur'an'ı Kerim'de nasıl geçiyor, anlamı nedir? Onu söyleyelim, bakalım Sayın Saltık neyi kastediyor?

Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, Kur'an'ı Kerim'de bugün nasıl ki dünyadaki toplumlarda erkek ve kadın hizmetçiler varsa, var mı yok mu, var, aynen öyledir. Kur'an'ı Kerim'de de...

Hulki Cevizoğlu- Gılman erkek hizmetçi anlamına mı gelir, gılmanın anlamı nedir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, hemen açıklıyorum.

Huri kelimesi, kadın hizmetçi manasına, gılman ise erkek hizmetçi manasına Kur'an'daki tabiriyle konuşuyorum. **Gılman tabiri zaten Kur'an'ı Kerim'de yok;** onu da özellikle ifade edeyim. Çünkü gılman Farsça bir tabir, Kur'an'ı Kerim'de böyle bir tabir yok, huri tabiri var. "... *surat ün filhiyem*", ayeti kerimede bu var, gılman tabiri yok. Kesinlikle mevcut değil

Yani dolayısıyla, Kur'an'ı Kerim cennette kadın hizmetçiler olduğunu, huriler olduğunu anlatıyor. Kesinlikle ne Peygamberin hadislerinde, ne İslam âlimlerinin izahlarında, ne tefsir kitaplarında, ne hadis kitaplarında böyle bir mana yok. Gılman tabiri Kur'an'ı Kerim'de de yok.

Hulki Cevizoğlu- Peki, siz anlamını bu şekilde açıkladınız. Sayın Saltık'a dönmek istiyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gılman tabiri Kur'an'ı Kerim'de de yok.

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye.

Sayın Saltık, siz, bu soruyu sorarken sizin kafanızda bir tanımlama vardı, o tanım neydi? Onu da sizden rica ediyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim bakın, Ferit Develioğlu'nun sözlüğündeki karşılığını söyleyelim. Gılman sözcüğü, tüyü, bıyığı...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Beyefendi; Kur'an'da gılman tabiri var mı?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kesmeyin, dinleyin efendim.

Tüyü, bıyığı çıkmamış delikanlılar, gençler anlamına geliyor.

Hulki Cevizoğlu- Peki, buradan nereye varıyorsunuz?

PROF. SALTİK: "OSMANLI TÜRK KANI DÖKEREK ŞERİATİ YAYDI"

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi ben şunu söylüyorum: Osmanlı esas itibarıyla, bütün dünyayı darül harp ilan etmiş, herkese **İslamiyet'i zorla kabul ettirmeyi kendine hedef seçmiş bir cihat imparatorluğuydu.** İnsanlara da bu dünyada olmayan ne varsa onları vadediyorlardı, zayıf yanlarını sunuyorlardı; huriler, gılmanlar, vildanlar da bu çerçeve içindeydi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç alakası yok.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ve bu şekilde **yüzlerce yıl Türk kanını dökerek Türkiye'nin dünyanın her yerinde genişlediler, bir emperyalist imparatorluk kurdular.**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Aynı ithamları tekrar ediyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bunu anlatmaya çalışıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Peki, bakınız ama yanlış anlaşıyor.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bir cihat imparatorluğuydu, bir şeriat imparatorluğuydu. Oysa biz bugün laik bir devletiz, Osmanlıya özenmenin ne anlamı var?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kardeşim, niye? Biz onu kıyaslamıyoruz ki...

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ne anlamı var? Nereye götürmek istiyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kardeşim gılman diye bir kelime Kur'an'ı Kerim'de de yok. Biraz önce Kur'an'da var mı dedim?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hangisi yok efendim?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gılman kelimesi yok Kur'an'ı Kerim'de.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben gılman var demedim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama Kur'an'da huri ve gılman dediniz; lütfen söyleyin.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Huriler var, bir de vildan var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen, huri, gılman dediniz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır hayır, gılman var demedim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Huriler ve vildanlar geçiyor. Bakın vildan geçiyor, gılman geçmiyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, yani size bir telefon geldi zannediyorum. Kur'an'ı Kerim'deki vildan kelimesini de açtıklayayım.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Gelmedi telefon.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- "*Vildanı muhalledûn*". İslam âlimleri de onu şöyle izah ediyorlar. Buluğa ermeden, ergenlik yaşına ermeden vefat eden çocukların cennette de ebedî olarak anne-babalarına çocukluk lezzetini tattıracaklarına dair Sureyi Dehr'de ayeti kerime var ve tabir, "*vildanı muhalledûn*" ve izah yapılıyor. Bununla senin kastettiğin huri, gılman kelimesinin ne alakası var?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hah, bakın, ben şimdi vildana geçiyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, siz hem biliyorsunuz, hem bilmediğinizi biliyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben biliyorum ve sizin bu tür demagojik çıkışlarınızla bir yere varmanız mümkün değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne demagojisi?

Hulki Cevizoğlu- Ben size yardımcı olmaya çalışayım.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Bakın, gılmanın suresini de söyleyeyim.

Hulki Cevizoğlu- Söyleyin.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tûr 24. "*Ve yetûfü aleyhim ğilmânün lehüm keennehüm*" diye Arapça'sı...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, hiç alakası yok.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tûr 24 suresinde gılman geçiyor,

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yahu, gılman kelimesi Arapça değil.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, Kur'an'dan okuyorum, Tûr 24'ten okuyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Oku bakalım.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- "*Ğilmânün*" diye geçiyor, aynen geçiyor, açın okuyun Kur'an'ı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Oku bakalım.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Evet, ben okudum...

Hulki Cevizoğlu- Yanımızda yok; siz okuyun Sayın Saltık.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tûr 24. Arapça'sından okudum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, öyle bir kelime yok.

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye, bir saniye.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- *"Ve yetûfû aleyhim ğilmânün lehüm keennehüm"* diye geçiyor...

Hulki Cevizoğlu- Orada Türkçe'si ne yazıyor? Türkçesi'ni de okuyun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Türkçe'ye çevrilirken, ğılman diye çevrilmiyor, civan diye çevriliyor, hizmetçi diye çevriliyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne diye?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben biraz da o tuzağa dikkati çekmek istiyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ne alakası var yahu? Kur'an'ı Kerim'de ğılman kelimesi yok.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Diyanet'in Kur'an'ında dahi ğılman sözcüğü bu anlama geldiği halde...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, Sayın Akgündüz; ben size biraz kitabı bilgilerle yardımcı olmaya çalışayım. Benim haddim değil sizin gibi iki değerli profesöre ama bakınız...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Estağfurullah.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, siz bir şey söylemek istiyorsunuz, bazı çekince-leriniz var galiba, net olarak açıklamaktan kaçınıyorsunuz. Sayın Akgündüz de tam olarak, siz net söyleyemediğiniz için cevap veremedi.

Ben, bazı noktaları ortaya koyayım, siz bunları mı kastediyorsunuz; izleyicilerimiz daha iyi anlasın.

Sayın Akgündüz kitabında diyor ki, *"Günümüzde bazı araştırmacıların tenkit ettiği ğılman sistemi, yani kapıkulu sistemi."* Burada ğılman sistemi...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O Osmanlı tarihindeki farklı.

PEÇELİ İÇÖĞLANLARI!

Hulki Cevizoğlu- Kapıkulu sistemi, yani kelimelerin nerede kullanıldığı; burada mı bir karışıklık var? Bunu lütfen not alın, onu sorun Akgündüz'e.

Sayın Akgündüz, sizin eleştirilerinize benzer şekilde bazı eleştirileri kitabında dile getirmiş. Açıkça söylemediğiniz şeyleri ben açıkça söyleyeyim size.

Diyor ki burada Sayın Akgündüz, kitabının 105. sayfasında, *"İç sarayda çalışan içöğlanları, yakışıklı gençlerden oluşması sebebiyle, padişah açısından değil, kendi aralarında muhtemel bir gayn meşru durumdan sakınmak için, çok*

dikkat çekenlerin yüzlerine peçe örtmesinin emredilmesi doğru olabilir. Ancak bu, padişahın onları başkalarından kıskanmalarından dolayı değil, bu konudaki şeri bir hükmün tatbikinden ileri gelmektedir."

"Gerçekten İslam hukukunda bir hüküm vardır..." Bakınız, siz Kur'an'da var dediniz, Sayın Akgündüz de, İslam hukukunda bir hüküm var diyor, bu hüküm de şuymuş: **"Genç bir hoca veya terbiyecisi, genç ve bırıyığı bitmemiş çocuklarla fazla yalnız kalmamasın. Zira nefis, insanı kötülöklere sevk edebilir. Hatta bu tür gençler yüzlerine peçe bile örtülebilir. Bu tür gençlere şabbemret denilir"** deniyor ve bunun açıklamasını uzun bir şekilde devam ederek yapıyor Akgündüz.

Sizin söylemek istediğiniz, bu gençlerin yüzlerine peçe örtmeleri, gılman sistemi, yani burada bir gayri meşruluk vardır iddiası mı, buna mı dayandırıyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Sayın Cevizoğlu, özetle söylemek istediğim şudur, daha önce de ifade ettim: Osmanlı Devleti şeriat temelli bir cihat devletidir. İnsanları cihada sürükleyebilmek için ise son derece ciddi biçimde koşullamıştır.

Hulki Cevizoğlu- Şu gılman kelimesini bir açıklayın da efendim, onu geçelim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Gılmanı söyledim bakın.

Hulki Cevizoğlu- Hayır hayır, ne demek istediğinizi net olarak anlayamadım ben.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben bir daha söyleyeyim.

Gılman sözcüğü, Ferit Develioğlu'nun sözlüğünden anlamını buldum, söylüyorum size, **tüyü, bırıyığı çıkmamış delikanlılar, gençler, köleler, esirler anlamına kullanılıyor.**

Hulki Cevizoğlu- Tamam, ne olmuş bunlara, yani varmak istediğiniz sonuç nedir?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Varmak istediğim sonuç şu: İnsanları cihada yollarken, devşimleri Müslümanlaştıran, analarından, kültürlerinden, yurtlarından koparılan, keza Anadolu'nun bağrında yaşayan yalnız askerlik yapan, yalnız çiftçilik yapan, yalnız vergi veren Türkleri Orta Asya'da, Afrika'da, Avrupa'da kırıdırken koşullamada kullanılan bir vaat ögesidir. Huri, gılman, vildan vaadedilmiştir. Tür 24'te; bunun Türkçe'sini de söyleyeyim, az evvel Arapça'sını iki kez okudu!

"Etraflarında, onların olan sanki sedefe bulanmış yahut sedefe beslenmiş inciler gibi genç hizmetkârlar dolaşır" denmektedir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, "buhurun" değil, vildanla alakası yok bu kelimenin.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, ben Kur'an'ın suresini aynen okudum. Şimdi zaten her şeye itiraz ediyorsunuz Sayın Akgündüz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Aynen okumuyorsunuz; çarpıtıyorsunuz, tahrif ediyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Vildanı da söyleyelim; yeni doğmuş çocuklar, kullar, köleler anlamına geliyor.

Daha genele gidelim isterseniz, bu ayrıntıdan çıkalım, genele gidelim; Sayın Akgündüz rahatsız oluyorlar çünkü.

Genele gidecek olursak, **Osmanlı Devleti bir kul devletidir**, padişah, saltanat, hanedan devletidir.

Nesine öykünüyor; onu anlamak mümkün değildir.

Bugünün özgür bireylerine geldik, bugünün Cumhuriyetine geldik, bugünün laikliğine geldik. Bugün sorunlarımızı konuşup onları ileri taşımak yerine, Osmanlı öyküncülüğüyle sanki İkinci Cumhuriyeti yeniden kuşatıyoruz, Cumhuriyeti kuşatıyoruz. 900 milyar bütçeler ayırıyoruz, Atatürk'e inat bir biçimde Osmanlıya öykünüp onu kutsuyoruz; bunlar yanlış.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Saltık, yanlış dediğiniz bazı noktalara katlıyoruz tabii. Burada Türkiye Cumhuriyetiyle ilgili bir konuyu ele almadık, Osmanlı tarihini ele alıyoruz.

Şimdi konuları siz, aydın bir insan, bir bilimadamı olarak rahatlıkla karıştırmayacak düzeydesiniz. Ben bunları söylerken doğrusu rahatsız oluyorum size. Ama burada Osmanlı tarihini ya da dini konuşurken siz bir şeyler söylemek istiyorsunuz, ben yanlış anladıysam yanlışımı düzeltin sonra konuyu başka noktaya çekmeye çalışıyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır efendim.

Hulki Cevizoğlu- Affedersiniz. Siz izin verin ben bir şey söyleyeyim.

Ya iddiada bulunmayın, ya bulunduğunuz iddianın takipçisi ve açıklayıcısı olun, savunucusu olun.

Bir taraftan diyorsunuz ki, Osmanlı İmparatorluğu şeriat devletiydi. Şeriat ise kötüdür. Nasıl kötüdür? Net olarak söylemiyorsunuz ama ima ediyorsunuz, bakınız birtakım **homoseksüellik imajları** veriyorsunuz. Şeriat budur; Osmanlı da şeriatla idare ediliyordu, o zaman Osmanlı da kötüdür diyorsunuz.

Şimdi, Osmanlıya karşı çıkmak ayrı, Cumhuriyeti savunmak ayrı, Atatürk'ü savunmak ayrı. Ama bilimsel bir tartışmada, Osmanlıları... Bakın, biz de iki sene önce, **"Fatih Sultan Mehmet homoseksüel miydi?"** diye yazan bazı kitapların tartışmalarını yaptık. **Nedim Gürsel** katıldı, **Erdoğan Aydın** katıldı, Sayın **Ahmed Akgündüz** katıldı Fatih konularında ama bilimsel bir tartışma oldu. Kimse kimseyi bu şekilde itham edip bir tarafa kaçmadı. Ama orada Atatürk'e hakaret söz konusu değildi, Atatürk bunu demiştir diyerek bazı iddiaları söyleyip sonradan takip etmemek söz konusu değildi.

Ben de sizden şunu rica ediyorum: Siz, net olarak eğer bir şey söylemek istiyorsanız rahatlıkla söyleyebilirsiniz. Ben size bu hakkı, söz hakkını tanıdım, siz rahatlıkla söyleyebilirsiniz; *"Osmanlılar şeriatla idare ediliyordu, şeriat da böyle cinsel tercihleri yanlış olan bir sistemdi"* mi demek istiyorsunuz, *"onun için biz Osmanlıyı reddediyoruz"* mı demek istiyorsunuz? Bunları demek istemiyorsanız, gılman şu demektir deyip, biz Arapça bilmiyoruz, Sayın Akgündüz diyor ki, okuduğunuz Arapça yanlış, öyle değil, ben Arapça biliyorum, siz Arapça bilmiyorsunuz diyor. Burada da Demagoji yapıyor diyorsunuz Sayın Akgündüz'e.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Arapça bilmiyor değil, Kur'an'ı okumasını biliyor mu?

Hulki Cevizoğlu- Şimdi, ne dediğinizi net olarak söyleyin, sonra başka konulara geçin. Ben size defalarca, son sözünüzü söyleyin dedim. Sözünüzü kesmemek adına ama siz sürekli bir tartışma yaratıp, sözünüz yanda kalmış ve mağdur olmuş gibi davranmak istiyorsunuz galiba.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Hayır hayır.

Hulki Cevizoğlu- Bir bilimadamına da bunu doğrusu, o kelimeyi kullanmayayım, geçelim. Ne demek istediğinizi, eğer arzu ederseniz bir kez daha söyleyin; Osmanlıya niye karşısınız? Ayrıca şunu da belirtelim: Osmanlıya karşı olmanızdan dolayı ben sizi ne kınarım, ne onaylarım. Ama bilimadamı olarak sizin görüşlerinizi kamuoyuna buradan aksettirmek, yansıtmak isterim.

Siz Osmanlıya hangi nedenle karşısınız. Bu gılman kelimesini vatandaşların aklına bir soru, bilmece gibi bırakıp, çengel gibi asıp da bir tarafa gitmeyin; net olarak söyleyecekseniz Sayın Akgündüz ve Sayın Ortaylı da cevabını versin ve bir reklam arası verelim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Şimdi efendim, ben elden geldiğince net olmaya çalışıyorum, neden ayrıştığınızı da doğrusu anlayamıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Ben de anlayamadım.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- En açık bir biçimde Osmanlıya neden karşı çıktığınızı söylüyorsunuz.

Osmanlı bir cihat ve şeriat devletiydi diyorum. Türk unsurları, baskılar...

Hulki Cevizoğlu- Hayır, iki haftadır bu gılman...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şeriatı tarif eder misiniz?

Hulki Cevizoğlu- Şeriata girmeyelim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, tarif eder misiniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Neyi tarif edeyim?

Hulki Cevizoğlu- Hayır hayır, bir şey i tarif etmeyin.

İki haftadır gılman kelimesini soruyorsunuz Sayın Akgündüz'e, buradan da varmak istediğiniz bir nokta var ama bunu net olarak da söylemiyorsunuz. Ya net olarak söyleyin, buradan varmak istediğiniz sonuç nedir? O yorumu bize ve izleyiciye yaptırmayın; doğrudan, direkt olarak siz söyleyin. Varsa cevabı alalım, yoksa sizin söylediğinizi kabul edelim.

Buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Şimdi efendim, çok net söylüyorum.

Sayın Akgündüz Demagoji yapıyor ve damarına basıldığı zaman da tartışma adabını vesaireyi unutuyor...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, sen Kur'an'a dil uzatırsan.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Kırıcı davranıyor.

Ben Kur'an'ı okuyorum; Kur'an'a filan dil uzatmıyorum.

Bakin Tûr 24.

Hulki Cevizoğlu- Ama "yanlış okuyorsunuz" diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yanlış okuyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Efendim, Arapça'sını telaffuzda hata yapabilirim; ama işin özü budur.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, ben size bir ilmi gerçeği anlatıyorum.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Ben size, Arapça bilmediğim halde Arapça'sını dahi okumaya çalıştım, ondan sonra da Türkçe'sini okumaya çalıştım. Arapça telaffuzundaki herhalde bir iki minik hatamın hoş görülmesi gerekir, ben Arapça bilmiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Nereden okuyorsunuz, kimin tercümesi, meal?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Önümde şu anda Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an'ı var, oradan. Yayın no 86, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 86 numaralı yayını.

Hulki Cevizoğlu- Kaçınıcı ayet dediniz?

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Tûr 24'ten söz ediyorum bakın.

Tûr 24; *"Hizmetlerine verilmiş(kabuğunda) saklı, inci gibi gençler etraflarında dönüp dolaşırlar."*

Şimdi diyorum ki, Türklere, Osmanlı uyruklarına, devşimelere, dönmelere bunlar vaat edilerek cihat yaptırıldı. Bu, ne kadar ahlaki? İslam hukukunda yeri var mı?

Hulki Cevizoğlu- Şimdi, Sayın Saltık, beni burada objektif bir televizyoncu, haberci olmanın ötesinde, sanki bir tarafı savunuyormuş durumuna düşürmeyin. Bakın, orada diyorsunuz ki, *"dönmeler"*.

Bilimadamı olarak siz, bazı kavramları nerede nasıl kullanılacağını, nerede nasıl farklı anlamlara geleceğini bilirsiniz. Bu akşam televizyonların ana haberlerini izlediyseniz, dönmelerle ilgili haberler vardı. Oradaki dönmelerle Osmanlılardaki dönmeler, yani devşimeler farklı kavramda. Cinsel olarak bir dönmekten söz edilmiyor o dönme kelimesiyle. Ama bugün sokaktaki sade bir vatandaşa dönme kelimesini söylerseniz, cinsel bir tercih sapmasını anlayabilir. Ama orada devşimeler başka bir kavram.

Onun için, sizin, bir bilimadamı olarak kavramlarınızı nerede nasıl kullanacağınıza bence dikkat etmeniz gerekiyor ki, öğrencileriniz de size öyle yazılı kağıtlar versinler.

Ben size çok teşekkür ediyorum değerli katkılarınız için.
İyi geceler efendim.

Prof. Dr. Ahmet Saltık- Teşekkürler.

Hulki Cevizoğlu- Değerli izleyiciler, son bir reklamımız vardı; onu da veriyoruz

ve az sonra diğer konuklarımızla devam ediyoruz efendim.

Hulki Cevizoğlu- Sayın hocalarımız, "*Avrupa Birliği Türkiye'yi niye almıyor?*" dedi Sayın Saltık, Osmanlılara bağladı ama tartı şamalar bu düzeye geldiği zaman, herhalde Avrupalılar bakıyor diyor ki, bilimadamları bile kendi aralarında böyle konuşuyorlar, biz bu Türklere ne yapacağız diyorlar.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Senin yüzünden almıyorlar gördün mü?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sizin yüzünüzden mi, benim yüzümden mi Hocam?

Hulki Cevizoğlu- O zaman size dönelim.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kavga ettiniz ikiniz, sizin yüzünüzden almayacaklar, daha yüksek sesle kavga edin almasınlar.

Hulki Cevizoğlu- Başarırlarsa girmemiz mümkün mü Avrupa Birliği'ne?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Barışmasınlar gimeyelim.

DEVŞİRME SİSTEMİ

Hulki Cevizoğlu- Peki, girmek istemiyorsunuz.

Sayın Ortaylı size dönelim.

Osmanlılardaki bu devşirme sistemi ne demektir? Devşirme sistemiyle Hristiyan çocuklarının zorla asimile edildiği ileri sürülüyor, savunuluyor. Ama siz çeşitli açıklamalarınızda Osmanlıların hiçbir döneminde asimilasyon olmadığını söylüyorsunuz. Bu kadar zıt görüşü hangi kaynağa dayandırarak söylüyorsunuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Efendim bakınız, şimdi Balkanlı tarihçiler Osmanlının, Türklerin Balkan halklarını asimile ettiğini ileri sürüyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Etmedik mi?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Türkleşen, Türkleşmese Müslümanlaşan gruplar var. Mesela hakikaten Bulgaristan'ın güneyindeki ahalinin, Rodop Dağları'nın falan Müslümanlaştığı, bunlara **Pomak** dendiğini, Pomakların kendini fevkalade Türk hissettiği ve bunu da hakettikleri, hiç onu yapmayalım, çünkü Todor Jivkov'un zamanında en çok zulmü bunlar gördüler ve hiç de o etiketten vazgeçmediler, o kimlikten. Hatta Yunanistan'da bu var, falan. Fakat bunlar, "*Türkler asimile etmiş*".

Buna karşılık, şimdi yeni İslam tarih yazıcılığında da, "*Bu Türk dediğin, işte yağmacı, vergici, asker, hiçbir şekilde İslam'a hizmet etmemiş zaten, Balkanlar'ı da olduğu gibi bırakmış Hristiyan olarak*". Şimdi bunun hangisi doğru?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok güzel bir tespit.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani, şimdi Müslüman Kardeşler diyor ki, "*bu Türklerin İslam'la falan alakası yok, bunlar pragmatik, yiyici, yağmacı herifler. Gittiler oradan vergi topladılar, kimseyi de Müslüman yaptıkları falan yok yani*" diyorlar, berikiler de böyle diyor.

Şimdi Balkan historyagrafisi bir döneminde, devşirme ile memleketlerinde genç erkek kalmadığını, çocuk kalmadığını, külliye nüfuslarının kurutulduğunu ileri sürdü ve bugünkü nüfus artışımızın olmayışı da buna bağlıdır diyen şaşkınlara bile oldu demografi ilminin her şeyini reddederek. Bu tabii yanlış, son derecede yanlış. Maa-lesef bizde de bunun iyi bilinmediğini görüyoruz. Şu son çıkan *İslam Ansiklopedisi*'nin devşirme maddesine bakılsın.

Madde 1- Temelde gayrimüslimler devşirmekle birlikte Müslümanlar da vardır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az da olsa var.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Pek az da değil.

2- Anadolu kıtası hassaten Kuzey Afrika'ya devşirme yollar. Yani, devşirme sırf o değildir. Anadolu kıtası Kuzey Afrika'ya kul sınıfı dediğimiz Yeniçerileri yollar. Bunlar tamamen Türk'tür, oralarından biliyoruz isimlerini, cisimlerini falan.

Şimdi bir kere bu her sene yapılmaz, birkaç yılda bir tekrarlanır. **Devşirme Emni ve kâtipleri** birkaç yılda bir çevreye çıkarlar ve **birkaç bin çocuk devşirilir**, öyle on binler falan değil, birkaç bin çocuk devşirilir.

Devşirmenin yaşı vardır.

Hulki Cevizoğlu- Peki, Ahmet Mumcu hocamızın dediği gibi, bugünkü insan hakları kavramından yola çıkarak o dönemdeki devşirmeyi ya da işte kardeş katlini yorumlamak...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Alakası yok, hiç gidilemez.

Hulki Cevizoğlu- Peki, o dönemde devşirmelerin, devşirme sisteminin Osmanlılarda hüküm sürdüğü dönemlerde **dünyanın diğer bölgelerinde buna benzer sistemler var mıydı?**

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ne olacak; işte asker topluyor, Çar ordusuna topluyor askerî, 25 yıl götürüyor.

Hulki Cevizoğlu- Devşirme miydi o?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır değil, 25 yıl askere götürüyor ve evli adamı da götürüyor. Rephi'nin meşhur bir tablosu vardır, "Novobranets", yeni askere Alman der.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yeniçerinin 9 yıl mecburiyeti var.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, Novobranets'te de böyle işte gencecik bir adam, kansı ve çocukları arkasından ağlıyor, gidiyor, bu var. 2. Aleksander niye kurtancı çar oldu? Sırf Bulgarları Türklerden kurtardığı için değil, beş yılda indirdi askerliği. Yani, bu gibi şeyleri zamanla mukayese etmenin imkânı yoktur.

Hulki Cevizoğlu- İşte onun için o zamanla, yaşanan zamandaki karşılaştırmaları sordum.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdi efendim, zaten bunlar çok azınlık çocuklar, dağ köylerinden falan devşiriliyor, mesela şehirli falan alınmaz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Alınmıyor, yasak.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yahudiler de onun için alınmaz.

Hulki Cevizoğlu- Zeki çocuklar alınmıyor muydu?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Zeki çocuk dağda da olur, şehir uşağı zeki değildir sadece, gözü açılmıştır, ahlaki kınaktır.

Hulki Cevizoğlu- Yani, eğitim sisteminin içine tam girmez mi, yoksa biz onları baskı altına alamayız...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şehir çocuğunun safiyeti kalmamıştır artık, anladın mı, ya esnaftır, ya anasının gözüdür falan, yani böyle...

Hulki Cevizoğlu- Kandıramayız diye mi düşünüyorlar?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Adam olmaz artık, yani yırtık olur, edepsiz olur, terbiyesiz olur, hırsızlığa meyyal olur, sahtekarlığa. Dağlı çocuk tabii tercih ediliyor, yani dağ köylüleri.

Hulki Cevizoğlu- Bu bugün için de geçerli mi, o dönemde Osmanlıların düşüncesini mi söylüyorsunuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bugün de sevmiyor muyuz biz yani dağ köylüsünü?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Saf Anadolu çocuğu diyoruz ya.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Saf Anadolu çocuğu...

Hulki Cevizoğlu- Dağ köylüsünü seviyoruz da, şehirli çocuğa bu sıfatları yakıştırmıyoruz ama.

MİMAR SİNAN ERMENİLERDEN DEVŞİRME Mİ?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, şehirli çocuğu devşirme alamazsınız, şehirlinin gözü açık olur, yani bu kadar açıktır, alamazsınız.

Belirli yaştakini alırsın. Öyle anasının kucağından çocuk alınmaz, **9 yaş, 10 yaş, 15 yaş...**

Hulki Cevizoğlu- 9 yaş da ana kucağı sayılır Hocam.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet ama çok önemli bir şey, anasının kucağından aldı mı, almadı mı düşünmüyor zaten. Ne düşünüyor biliyorsunuz değil mi?

Hulki Cevizoğlu- Bilmiyoruz, ne düşünüyor?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Dokuz yaşında çocuk artık muafiyet safhasına girer, 9-10 yaşında ve öldürücü sâri hastalıkları falan atlatmıştır. Yani, bundan sonra o çocuk sağlam da bir çocuksa, artık ciddi bir hastalık söz konusu değildir. Yani, öyle İvo Andriç'in anlattığı gibi, Sokullu'yu sepete koyup götürmüyorlar. Sepette çocuk gitmez. Yani bu önemli bir şey.

Ondan sonra efendim, mesela **ileri yaşlardaki devşirmeler de oluyor; muhtemelen Mimar Sinan böyle.**

Hulki Cevizoğlu- Mimar Sinan'ın Ermeni olduğu söyleniyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kapadokyalı. Ermeni cemaati onunla iftihar ediyor, Rumlar da ediyorlar, Türkler de ediyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama Ermeni değil.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ne olduğu belli değil.

"Avnim Amet, artı ahmet; Anadolu'dan geldi, Rumelîden geldi", deftere böyle kaydedilir insanlar. Efendim, bu Fransız'dır yahut İtalyan'dır falan diye değil. Yalnız dikkat edin, Abdülmennan, devşirmeler ve cariyeler için çok kullanılan bir isimdir. Bunlar daha ileri yaşta olabiliyor. Çünkü bunlar usta, istihkâm sınıflarına giriyorlar, Hassa Mimarân'a giriyorlar, iş biliyorlar. Hülâsa, bu aslında çok az şey.

Bir kere memleketleriyle ilgisi de hepsininki kopmuyor.

Hulki Cevizoğlu- Bakın, buradaki tartışma noktası şu: Devşirilen çocukların kendi nzası dışında devşirildikleri ileri sürülüyor. **Bunlar kendi nzasıyla mı geliyor-du?**

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, kendi nzasıyla gelen var, gelmeyen var. Öyle köyler var ki, çocuk orada öleceğine gitsin diyor, belki kismetini açılır diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sadrazam bile olur diyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Belki kendi isteyen de vardır gidecek ama çoğu istemezdi, niye istesin? Yani, bunların hepsi zorlu sistemler. Şimdi tabii 16. asrın, 17. -ki 17'de bitmiştir bu sistem tamamen- 17. asrın insanını böyle şeyler için ben kınayacak değilim yani. İnsan Hakları Mahkemesi'ne mi vereceğim? Kaldı ki, bundan iki asır sonra bile **Kuntakinte**'yi nasıl avladıklarını biliyorsunuz değil mi? Senegal'in yerlilerini, niye sevmiyor Afrikalılar Senegallileri? Çünkü, Senegalliler kendi zenci kardeşlerini avlayıp satan adamlardır, işleri budur.

Hulki Cevizoğlu- Ama biz, Osmanlıları mazur göstermek için Senegalli zencileri mi örnek göstereceğiz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır ama kim mesela, o asırda herkes böyle bir şey yaşamıyor mu, böyle bir travma her cemiyet? Bize bugün travma görünüyor. Yani, İngiltere'de Bahriyeye alıyorlar genç çocukları, gitti Allah gider yani. Bir daha geliyor mu evine o doğru dürüst? Ne olacağı da belli mi?

Hulki Cevizoğlu- Peki, din değiştirmek de söz konusuydu devşirmelerde, zorla Müslümanlaştırma.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, zorla değil.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır hayır. Efendim, zorla bir kere alıyor çocuğu sünnet ediyor, soruyor mu, sünnet ediyor. İlk şey biliyorsunuz yürütülür bunlar. Bu yürütülme eziyet için değil, bu bir dayanıklılık denemesidir, yürütülür bunlar.

Hulki Cevizoğlu- Yani, ayakta kalanlar bizimdir.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Sepetle toplanmasa, zaten belli onun yürüyebileceği,

güçlü kuvvetli çocuklar onlar. Yani sıhhatli çocuklar almıyor, zeki çocuklar alınıyor; onu iyi tanırlar devşirenler.

Ve sünnet ediliyor bunlar, tabii kelime-i şahadet getiriliyor ve İslamiyet öğretilmeye başlanıyor.

Hulki Cevizoğlu- Zorla ya da rızaları dışında.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Zorla demek her zaman mümkün değil.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani, zaten öyle. Şimdi mesela şeyi, Borjida Semerciyeviç'te okudunuz onu. Bazıları eski dinlerini de bir şekilde böyle tezahür ettirdiği oluyor; fakat bilhassa bu elit takımı devşirmenin, yani Enderun'a ayrılanlar hakikaten iyi Müslümanlar oluyorlar. Yani, devşirme Paşa'nın Müslümanlığı başka türlü bir şey. Yani daha böyle inançlı ve daha kültive bir Müslümanlığı oluyor öylesinin.

Hulki Cevizoğlu- Devşirilen çocukların anne babaları, dokuz yaşında devşiriliyorsa, iki sene sonra, üç sene sonra **çocuklarını görebiliyor mu?**

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yok, o çocukları bir daha göremez, hayır hayır. Gitti gider. Yani, o devirde şey yok, Varan otobüsü yok yani, atlasın da gelsin, mümkün değil ama o çocukların ailelerini buldukları oluyor, yani onları hep sonra unutmuş değil. Hep aynı örneği veriyorum bakın; **Sokullu** bütün ailesini abad eyledi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Onları Müslüman eyledi.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Müslüman eyledi, teması var.

Ayaz Paşa, kendisine kış günü partial bir çift ayakkabı veren kadına o ayakkabılara altın doldurarak göndermiş.

Hulki Cevizoğlu- Bu da efsane herhalde?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yok efsane değil, bu doğru. Paşa'nın adamları geliyor, verdiği pabuçları altın dolu olarak veriyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Ya da bir tanesi yapabilmiştir.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani, mesela Cigalazade Sinan Paşa'yı biliyorsunuz değil mi? Kont Cigalo'dur o. Kont Cigalo ailesini tekrar görüyor. İtalyan'dır ve denizde yağmalanmıştır o, yani esir çocuğudur.

Hulki Cevizoğlu- Peki, buradaki üzerinde durmamız gereken nokta şu: Bu çocuklar zorla, ailelerinin rızası olmaksızın alınıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi "zorla" kelimesini dikkatli kullanmak lazım.

Hulki Cevizoğlu- Evet, şimdi ona siz dikkat edeceksiniz.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Neyse, pek de öyle yani APS bileti değil bu yani, güle oynaya gelmiyor çocuklar.

Hulki Cevizoğlu- Ben rahat kullanayım da, Sayın Akgündüz daha fazla dikkatli cevap verebilir.

Zorla bu çocuklar ailelerinden alınıyor, sonra diyorsunuz ki zorla sünnet ediliyor, Müslüman ediliyor, kelime-i şahadet getiriyor. Ailelerini daha sonra görmeleri mümkün değil. O zaman bu devşirme...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yok, görür de.

Hulki Cevizoğlu- Nereden bilecek, APS sistemi yok diyordunuz, mektup mu yazıyor annesine ben buradayım diye?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır canım, yani 10 yaşındaki çocuk köyünü, yerini bilir yani, o kadar değil.

Hulki Cevizoğlu- Bırakıyorlar mıydı yani, sen köyüne gidebilirsin diye?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yok, yerine göre tabii. Basit bir Yeniçeri neferi ise biraz daha zor. Her yerde ve her zaman ve her şeyin içinde eşitsizlik vardır. Yani, bu sistemin içerisinde Enderun'a girip güzel güzel terfi edip silaha taraha olan, sancakbeyi olan, vezir olan adamlar, bir Yeniçeri neferi olarak kalan adam herhalde aynı şey olmaz.

Hulki Cevizoğlu- Peki, o sırada, genellikle bunlar Hristiyan çocuklarından yapı-lıyordu, Müslüman edildiğine göre Hristiyanlardan yapılıyor. Bunların, devşirilen çocukların aileleri doğal olarak, içgüdüsel olarak, duygusal olarak ya da bilinçli olarak Osmanlıya düşman olmuyor muydu?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Olmuştur, olabilir.

Hulki Cevizoğlu- Yani, çocuğunuzu elinizden alacaklar, bugünkü mantıkla bakmasak bile...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii. Yani devşirme emininin gelip de çocuğun birini alıp götürmesine herhalde zorla veren, yani vermek istemeyen biri öyle, düşman olur. Ama dediğim gibi veren de var. Yani çocukları, o dağlardaki köylerde aklıktan ölüyorlar. Bak unutmayın, o İmparatorluğun kenarında Çerkezistan'da, Kafkasya'nın birtakım fakir bölgelerinde bazı insanlar çocuklarını satıyorlardı esircilere, fakirlik vardı. O çağların dünyasını düşünün. Dolayısıyla şey var.

Burada başka şeyler de oluyor dünyada o zaman, değil mi? İşte köle kaçınıyor falan.

Hulki Cevizoğlu- Yani, Osmanlılarda kölelik sistemi mi oluyor?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bu devşirme sistemi, tabii kendi trajedisıyla, kendi acısıyla, kendi tatlılarıyla bir sistem. Ama bunun sonunda ne oluyor? Böyle, tamamıyla kabiliyete dayanan bir menajer sınıfı çıkıyor bu İmparatorluğu yöneten.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Hocam, bu Osmanlılar için öyle de; az önce dedik ki, "Türk'ün Türk'e yaptığı" gibi deyimler var, Türklerin barbarlığı gibi deyimler var, bun-lar biz kendimiz bulduk dediniz de, şimdi bu noktada sanki bu deyim-i biz kendimiz bulamadık da, çocuklarını zorla aldığımız Hristiyan aileler bulmuş gibi geliyor bana. O dönemde de olsa çocuğu zorla elinden alınan bir aile Türkleri barbar saymaz mı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bunun için bir literatür var.

Hulki Cevizoğlu- Nedir o?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Mesela, şimdi bu Balkanların halk şarkılarında birtakım şeyler buluyorsun Türkler hakkında...

Hulki Cevizoğlu- Düşmanca sözler mi?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii, düşmanca şey, dostça şey, alay, her şey var değil mi? Bunları inceliyorlar da, yani bilhassa Bulgarlar çok iyi inceliyor bu Türk halk edebiyatını. Yalnız, enteresan olan şey, buralarda bu devşirme edebiyatı o kadar vurgulanmıyor; bu çok ilginç.

Hulki Cevizoğlu- Yani, bu devşirilen ülkelerde vurgulanmıyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani, bir sürü şeyden şikâyet ediliyor falan, görüyorsunuz, hiciv var.

Hulki Cevizoğlu- Yani, bir anlamda olağan karşılanır hale mi gelmiş?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Garip bir şey, burada böyle olağan karşılama şeyi var zamanla. Yani ıstırap var, sıkıntı var, fakat işte *"bu da geldi"* var. Çünkü zaten tek çocuk da alınmıyor, tabii o var, tek çocuk alınmıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- En az iki tane erkek çocuk olması lazım.

Hulki Cevizoğlu- İki tane telefon konuşumuz var, onlara dönmeden Sayın Akgündüz'e dönüyoruz. Evet, bu konularda dikkat etmek gerekir dediniz, sizi eleştirenler genellikle sizi, bu konuların etrafında dönmekle eleştiriyorlar. Biraz konuları basite indirgemenizle, anlaşılır hale getirmek demiyorum, basite indirgemekle, bir yerde yok görmekle, yok saymakla eleştiriyorlar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır hayır...

Hulki Cevizoğlu- Ama biraz önce de devşirme sisteminde dediniz ki, *"o kadar da zorla değildi canım"*.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hemen anlatıyorum.

Evvla üç noktanın bilinmesi lazım. Bunlardan birincisi; acemi oğlanlarının kaynağı ikidir. Sırf devşirmeyle meseleyi izah etmemek lazım. Bunlardan birincisi pençik oğlanlarıdır.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Başta, çok başta.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii başta, özellikle başta, Fatih döneminden önce.

Hulki Cevizoğlu- Çok baştaymış.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır ama çok başta değil, Fatih dönemine kadar.

Hulki Cevizoğlu- Sonra?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi pençik oğlanları, tamamen harpte Alman esirlerin idam edilmeleri veya köle yapılmaları yerine, Osmanlı ordusun-

da istihdam edilmeleri, İslamiyet'in öğretilmesi, Türkçe'nin öğretilmesi olayıdır; bu bir.

Hulki Cevizoğlu- Bunlara nasıl güveniliyordu sonra?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İşte biraz önce Hocamın ifade ettiği gibi, öylesine Türkleşmiş ve Müslümanlaşmış ki, işte onların içerisinde Sokullu çıkmış, Mimar Sinan çıkmış.

Hulki Cevizoğlu- Sokullu ile ilgili bir iddia var, ona da geleceğim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ona geleceğim.

Geliyoruz ikinci noktaya; devşirme kaynaklı olanlar. Fetihler azalınca, Osmanlı Devleti'nin zaferleri yavaş yavaş sayı itibarıyla azalmaya başlayınca, otomatikman Yeniçeri Ocağı, Acemi Oğlan kaynağı açısından kısıtlanmıştır. Ben bunu *Osmanlı Kanunnameleri* adlı kitapta neşrettim. İki tane devşirme kanunnamesi vardır. Hocamın dediklerinin önemli kısımlarına, hepsine katılıyorum, tamamen kuralı vardır. Yani öyle ailelerden çocuklar, bebeler alınmaz vesaire, bunlara da girmiyorum.

Gel gelelim üçüncü noktaya. Ben, yükselme dönemlerinde, tekrar ediyorum ve iddia ediyorum, devşirme yoluyla Osmanlı Devleti'nin Enderun'una, Yeniçeri Teşkilatı'na girmeyi ailelerin yüzde 90'ının, hatta önemli bir kısmının diyelim, sosyal bilimlerde rakam vermeyelim, iftihar ettiği kanaatindeyim. Çünkü Boşnaklar Müslüman olduğu halde kabul edilmiyor, Müslümanlar kabul edilmiyor.

Hulki Cevizoğlu- Yani çocuğumuzu elimizden zorla aldılar, memnunuz mu diyorlar?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, zorla demeyelim. Hayır, o ayrı bir mesele.

Gelelim dördüncü ve son noktaya; biraz önce Hocamın da bahsettiği suiistimaller, Osmanlı Devleti'nin duraklaması ve gerileme dönemine hasır.

Gerçekten de ben kitabımda da bunu söyledim, duraklama ve gerileme dönemlerinde çok büyük zulümler yapılmıştır. Dikkat ederseniz Hocam bir noktaya dikkat çekti, Balkanlı milletler, Osmanlı'nın aleyhindeki argümanların arasına devşirme sistemini fazlaca sokmuyorlar. Olanlar, özellikle duraklama ve gerileme dönemindeki zulümler sebebiyle. Gidiyor, kanunlara aykırı bir şekilde devşirme yapıyor. Bu suiistimalleri görmemek çok yanlış olur. Ben bunları kabul etmiyor değilim. Kitabımda da yazdım, bakın, "*Ailelerden zulmen oğlan aldıkları çokça meydana gelen bir olaydır*" dedim.

Hulki Cevizoğlu- Ama çok da eleştirmemişsiniz kitabınızda Hocam. Siz onları birazcık bir iki cümleyle yazıp geçiştirip öteki konulara girmişsiniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır.

Öteki konu dediğiniz?

Hulki Cevizoğlu- Mesela bunu 3 sayfa, 4 sayfa eleştirmeniz lazımdı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O zaman kitabı 1000 sayfa yapmamız lazımdı.

Hulki Cevizoğlu- Yapın, gerçekleri açıklamak adına.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gerçekleri açıklıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi burada iki sayfa bu zulümdür diye geçiyorsunuz, öbür tarafta...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama iki sayfa, ben pençik oğlanlarını anlatıyorum, devşirmeyi anlatıyorum, önce bunun ne demek olduğunu anlatıyorum, sonra da tenkidimi ilave ediyorum.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Pen-çik.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, "Pençiyek" de diyorlar.

SOKULLU MEHMET PAŞA "TÜRK DÜŞMANI" MIYDI?

Hulki Cevizoğlu- Sokullu Mehmet Paşa'nın da devşirme olması nedeniyle **Türk düşmanlığı yaptığı ileri sürülüyor**, hatta Sokullu Mehmet Paşa'nın gerçek adı da Uzun Mehmet Paşa.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kavi Mehmet. Boşnak bu, upuzun, 1.90 var.

Hulki Cevizoğlu- Boşnak mı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, kendisi Sırp.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bosna Sırp'ı belki.

Hulki Cevizoğlu- Babası bir papazmış Sokullu Mehmet Paşa'nın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, papazmış.

Hulki Cevizoğlu- Hürrem Sultan'ın da babası papazmış, demek ki papazlardan çok çocuk almışız biz, Osmanlı olarak.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, tesadüf de olabilir.

Hulki Cevizoğlu- Ama çok önemli tesadüfler var.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdi tabii bir şey var, papazın çocukları hem daha iyi eğitim görüyor, hem bazen iyi beslenebiliyor falan.

Hulki Cevizoğlu- Yani papazlık, o sırada ruhban sınıfı iyi bir sınıf olduğu için, geliri olduğu için.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bu papaz evli papazlar bunlar, yani ruhban sınıfına girmiyor o zaman. **Hürrem de mesela güzel ve akıllı bir kadın, kızı da öyle Mihrimah Sultan.**

Yani bunları nereden biliyoruz? Ecnebilerin portreleri var, böyle görüp, simayı aklında tutan kimselerin.

Hulki Cevizoğlu- Sokullu Mehmet Paşa'nın Türk düşmanlığı ile ilgili iddialarına...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakın, Sokullu Mehmet Paşa'nın Sırp asıllı bir devşirme olduğu doğrudur. Daha sonra da Enderun'dan yetişerek çok büyük

makamlara geldiği ve 14 yıl sadrazamlık yaptığı, 2. Selim ve 3. Murat döneminde devleti bir nevi tek başına idare ettiği de doğrudur.

Hulki Cevizoğlu- Sırlarla Boşnaklar arasında bugün olan kavga o dönemde de varmış galiba, Sokullu Mehmet Paşa'yı da bir Boşnak öldürmüş, öyle mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet öyle ama sebebi Boşnak ve Sırp arasındaki gerilim midir bilemiyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Sokullu Mehmet Paşa Sırp ama onu öldüren Boşnak.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, aynen öyle.

Şimdi bakınız, Sokullu Mehmet Paşa'yı değerlendirirken, evvel bizim dinimizde, Ebu Cehil'in oğlu İkrime, büyük bir sahabedir. Dolayısıyla babasının papaz olması, onun iyi bir Müslüman ve iyi bir devlet adamı olmasına mani değil.

İkinci nokta; kendisi bildiğiniz gibi, Don ve Volga Nehirlerinin birleştirilmesi gibi, Süveyş Kanalı Projesi gibi çok önemli noktalara parmak basmıştır ve kendisinin Osmanlı Devleti toprakları içerisinde İslam'a hizmet eden çok sayıda vakıfları vardır.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Doğru.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Peki, Türk düşmanı mıdır?

Şimdi, Türk düşmanı iddiası hiçbir Osmanlı kaynağında yok. Osmanlı kaynağında olan şudur: **14 yıllık sadrazamlığı döneminde; bir, asla serdar olarak ordunun başında harbe gitmemiştir.** İkinci tenkit edilen noktası, **maalesef kendi yakınlarını çok önemli makamlara getirmiştir.** Bu yüzden de ciddi tenkide tabi tutulmuş...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Gelibolulu Mustafa Ali ne diyor onun için? Yani, böyle çağdaş kroniklerden Sokullu'ya dil uzatan var, taraftar olan var; çok enteresan.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İşte bu iki noktadan, evet.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlı Padişahlarının yabancılarla evlenmesine bugün atıfta bulunarak işte kayınbiraderler, dayıları, amcalarının suistimallerini önlemek düşüncesi vardır diye kinayeli cevap veriyorsunuz ama Sokullu Mehmet Paşa için onu söylemiyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Onu da tenkit ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Tenkit ediyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani bunu tenkit etmemek mümkün değil ki.

Ama şunu ifade edeyim: 14 yıl sadrazamlık gibi önemli bir makamda kalan ve maalesef diyorum, kendisi bizzat ordunun başında harbe gitmeyen bir sadrazamın bu manada müstebit diye vasıflandırılması, hırslı bir devlet adamı olarak vasıflandırılması normaldir. Hatalarının olması da normaldir. Ama Türk düşmanı olduğunu söylemek tamamen yanlış.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hiç serdar olmamış.

Hulki Cevizoğlu- Siz ne dersiniz Sayın Ortaylı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Öyle Türk veya bilmem ne düşmanlığı falan mevzu-bahis değil canım. Sadrazamın düşmanı çok olur, dedikodusu da çok olur.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu çok önemli.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii, üç tane Türkmen'e atıyesini vermediyse tamamdır, Türkmen düşmanı derler.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Amavut'a vermediyse Amavut düşmanı derler.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii; siz şimdi mesela sadrazam olun...

Hulki Cevizoğlu- Siz öyle dediniz ama tarihte...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tarihte öyle bir şey yok.

Hulki Cevizoğlu- Tarihte yok mu böyle bir şey?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani Osmanlı kroniklerinde Türk düşmanlığıyla alakalı ben bir tek cümleye rastlamadım.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Birisinde var ama.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hangisi acaba Hocam?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kim, onu sevmeyenlerden biri biliyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Türk'le alakalı var mı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Gelibolulu Mustafa.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Türk'le alakalı yok Hocam

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani böyle dedikodular çıkıyor insanlar hakkında.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tenkit ediyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Böylesi yakıştırmalar çıkıyor.

Hulki Cevizoğlu- Ama biz tabii tarihi dedikodulardan arındırarak, sizin...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Arındıramazsanız, kolay da değil her zaman.

Hulki Cevizoğlu- Peki, bu arındırlamamış, dedikodu mu gerçek mi olduğu belli olmayan bir nokta diyelim.

PROF. ORTAYLI: "SOKULLU KARDEŞİNİ PATRİK TAYİN ETTİ"

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani, Sokullu, işte bildiğimiz Sokullu; ince zevkli, kültürlü, çok bilgili, sportmen diyebileceğimiz, kuvvetli, çok iyi dil biliyor. Mesela çok Müslüman ama kardeşini de Pec Patriği yaptı, Sırbistan'ın Patrikhanesini yeniden ihya etti yani, Fener'den koparttı.

Hulki Cevizoğlu- Kardeşini patrik mi yaptı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Milli kiliseyi kurdu Sırbistan'a ve Pec Kilisesi'ne Patrik tayin etti.

Hulki Cevizoğlu- Tarihi deştikçe neler çıkıyor. Sayın Akgündüz diyor ki, "Babası papaz olabilir ama kendisi çok iyi bir Müslüman'dır". Kardeşini de çok iyi bir Hristiyan yapıyor...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama bir kardeşi daha var, Sokullu Mustafa Paşa, Budin Beylerbeyi, kardeşi bunun. **Çok kardeş var bunlarda, birini patrik yapıyor, birini beylerbeyi yapıyor.**

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bu, aynı zamanda din tercihinde zorlama olmadığını da gösteriyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Sonra mesela, Sokullu'nun başka numaraları da var, rahmetlinin. Sarayın bostancıbaşlarını falan, umumiyette kendi hemşehrileriyle dolduruyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İşte en büyük tenkit edilen noktası bu.

Hulki Cevizoğlu- Yani, kendi hanedanını kurmuş.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet. Bir de **hemşehri çok kayıyor adam**, yani nendense. O bence, kendi memleketinin ahalisini boy, bos, huy olarak bu iş için önemli görüyordu.

Hulki Cevizoğlu- Yani Sırp dayanışması o zaman, Sırp olduğuna göre.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tabii. Çünkü bu bostancılık çok önemli biliyorsunuz; sarayın dış bahçelerini korur ve yalıları korur.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii.

Hulki Cevizoğlu- Öyle olduğu için de, bakınız, kendi Sırp hemşehrilerini kayırdığını siz de kabul ediyorsunuz belgesel ve bilimsel olarak.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Doğru.

Hulki Cevizoğlu- İşte buradan da yola çıkarak, Türklere karşı iyi davranmadığı ileri sürülüyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Zaten kimse pek hevesli değil ama Türkleri idareye almaya. Çünkü Türk Kapıkulu sınıfına giriyor, bir de neye giriyor en önemlisi...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kapıkulu sınıfına kabul edilmiyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kapıkulu sınıfına değil, neye giriyor? Eyalet Ordusu'na.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ha, Eyalet Ordusu'na giriyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Başka neye giriyor? En önemlisi...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İlmiye en önemlisi.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- En önemlisi İlmiyedir. Bak, mesela Arabistan uleması giremez Osmanlı İlmiyesine, o ayrı bir hiyerarşi.

Abdülrahim Rafik vardır, Suriyeli Profesör, onu çok iyi inceledi; Arabistan ulemasının hiyerarşi ve terfii kendi içinde kendi bölgesinde, onu almıyorlar.

Sonra Ketebe'ye giremiyorlar Türk olmayanlar kolay kolay.

Hulki Cevizoğlu- Ketebe nedir?

Prof. Dr. İliber Ortaylı- Yani bir de böyle değil mi, maliyecilerimiz var, efendime söyleyeyim Divan-ı Hümayun Ketebesi var, onların eyaletlerdeki uzantıları var; buraya öyle kolay kolay giremiyor Türk olmayanlar.

OSMANLININ ADALETİ!

Hulki Cevizoğlu- Telefon konuklarımıza dönmek istiyorum ama bu arada gelen sorular var. Bazı izleyicilerimiz diyor ki, -her iki görüşü savunanlar da var- "*Mademki Osmanlı zalimdi, neden bazı beylikler, bazı ülkeler Osmanlının egemenliğini istiyordu*" diyorlar. Bazı izleyicilerimiz de şunu soruyor: "*Madem Osmanlı bu kadar adildi, gittiği yerlerde asimilasyon yapmadı, bu kadar adildi de niye Osmanlıya karşı ayaklandılar, isyan ettiler ve kurtulmak istediler?*"

Demek ki, değişik dönemlerde...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çok güzel bir soru bu.

Hulki Cevizoğlu- Çok güzel iki soru.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Birincisi; bir defa Osmanlı zalim değildi her zaman.

Hulki Cevizoğlu- Zaman zaman mı zalimdi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Zalim olmadığı dönemlerde, başta Doğu ve Güneydoğu'daki Kürt ve aşiretleri, Arap aşiretleri olmak üzere istimalet ile yani kendi gönül ve arzularıyla Osmanlıya ilthak ettiler. Ama ne zamanki Osmanlı devleti 1600'lü yıllardan itibaren Celali İsyanlarıyla sarsıldı, 1700 ile 1800'lü yıllar arasında özellikle derebeyleri ve ayanlar işi ele aldı, çok ciddi anlamda zulümler yaşandı, o zaman da ister istemez kaçındı.

Yani dolayısıyla, bir bütün olarak **Osmanlıyı tam adil veya tam zalim diye değerlendirmek doğru değil**. Adil olduğu dönemlerde, yani bir cazibe merkezi haline geldi, bütün Müslümanlar, diğer milletler Osmanlıya akın etti, Bizans'ın eski sakinleri bile kendi İmparatorluklarını değil Osmanlı Devletini tercih ettiler. Ama maalesef, mahalli idarecilerin veya merkezi idarecilerin zulmettiği dönemlerde de, Kur'an'ın bir tabiri var, tıpkı kurdu görmüş koyun sürüsü gibi dağıldılar milletler.

Yani netice itibarıyla, bu iki kıymetli soruya tamim etmeden, genellemeden cevap vermek lazım.

Hulki Cevizoğlu- Evet.

Dönelim, bazı izleyicilerimiz anıyor, Tûr Suresi 24. ayette gılman kelimesi geçiyor diyorlar; şimdi soracağız.

Telefon Konuşu

İyi geceler Prof. Dr. Sayın Ahmet Uğur ve Sayın Şakir Keçeli.

ALEVİLER VE KUR'AN'I KERİM YORUMU

Prof. Dr. Ahmet Uğur (Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Osmanlı Tarihi ve Müesseseleri Bl. Bşk.)- İyi geceler, iyi geceler:

Hulki Cevizoğlu- Kimden duyduk, Şakir Bey'den mi?

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Ben Ahmet.

Hulki Cevizoğlu- Şakir Bey siz hatta mısınız?

Şakir Keçeli (Alevi Babası-Yazar)- Evet, evet.

Hulki Cevizoğlu- Evet, sizin görüntünüz geldi ama sesiniz yavaş geliyor.

Önce Ahmet Bey'e sormak istiyorum, Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Osmanlı Tarihi ve Müesseseleri Bölüm Başkanı olarak sözlerinizi alacağım ama İlahiyat Fakültesi'nde bir bölüm başkanı olmanız nedeniyle, Tûr suresini sormak istiyorum. Ezberinizde mi ya da yanınızda Kur'an'ı Kerim var mı?

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Ben de iyi geceler diliyorum size Hulki Bey.

Demir hanımefendi de sordular, maalesef bulunduğum yerde Kur'an'ı Kerim yok. Ben aynı zamanda ilahiyatçıyım ama Osmanlı tarihi ile uğraşan bir ilahiyatçıyım; kitaplarımı da göndermiştim, özgeçmişimde belki göreceksiniz.

Hulki Cevizoğlu- Var efendim, özgeçmişiniz de burada, her şey hazır ama şu anda Tûr suresi 24. ayeti...

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Ahmet Bey onu okudular, dinledim onu ama fakat maalesef benim de ezberimde değil o süre.

Hulki Cevizoğlu- Peki, Şakir Bey'e dönelim.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Affedersiniz, çok özür diliyorum, belki araya giriyorum ama Ahmet Saltık Bey'in okuduğu tamamen yanlış ve telaffuzu da yanlış, mana da yanlış maalesef.

Hulki Cevizoğlu- Ahmet Saltık Bey'in okuduğunun tamamen doğru olduğunu söyleyen izleyicilerimiz de var.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- maalesef yanlış, yani kusura bakmayın, özür diliyorum ama yakışmıyor yani.

Hulki Cevizoğlu- Biz doğrusunu almaya çalışıyoruz.

Sayın Keçeliye dönelim.

Sayın Keçeli, sizin var mı yanınızda ayet?

Şakir Keçeli- Önümde, açtım, hazır duruyor efendim.

Hulki Cevizoğlu- Peki, okur musunuz bize?

Şakir Keçeli- Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan okuyorum, 24. ayet: "Sedefteki inciler gibi olan gençler yanlarında dolaşırlar". Bu, Diyanet İşleri Başkanlığının, Ankara 1988 baskısı.

Bir de Bedri Noyan mealinden okuyorum, 24: "Çevrelerinde döner dolaşır

gılmanlar, sedeflerle gizlenmiş inci gibi civanlar".

Hulki Cevizoğlu- Anladım. Burada Türkçe anlamını nasıl veriyorsunuz?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Aslını okusun ama.

Şakir Keçeli- Efendim, ben böyle bir tartışmaya girmek istemiyorum.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, Arapça'sını okusun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Arapça'sını okuyun beyefendi, biz vildan kelimesi var diyoruz, huri kelimesi var diyoruz.

Şakir Keçeli- Ben konuşayım müsaade edin de.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama yani orijinalini söyleyin.

Şakir Keçeli- Ama ben Arapça bilmiyorum, ben çeviriyi okuyorum.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Olmaz o.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O zaman, yani...

Şakir Keçeli- Bakın şimdi, bir din adamı, evvela hilim olması, yumuşak huylu olması gerekir, dinlemesini bilmesi gerekir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben dinlemesini biliyorum.

Şakir Keçeli- Hata varsa, hatayı sabırla yanıtlaması gerekir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bir yazarın da Arapça bilmeden Kur'an'da var demesi hiç doğru değil.

Şakir Keçeli- Efendim, bana tercüme oku deniyor ya da meali oku deniyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim; siz tercüme mi sordunuz Hulki Bey?

Hulki Cevizoğlu- Doğrusunu soruyorum, tercümesi doğruysa ama Diyanetin tercümesi var diyor, meali var diyor.

Şakir Keçeli- Diyanet İşleri Başkanlığı'nın tercümesi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama efendim, ben onu reddetmiyorum ki, ben diyorum ki, cennette erkek ve kadın hizmetçiler olduğunu, ayrıca ebedileştirilmiş çocuklar olduğunu, söylüyorum. Ama Kur'an'ı Kerim 'de "gılman" kelimesi yok diyorum.

Şakir Keçeli- Hocam, biraz dinler misiniz beni?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- "Vilden mukaddedun" var.

Şakir Keçeli- Biraz dinler misiniz beni?

Hulki Cevizoğlu- Peki, Şakir Bey'e dönelim, bakalım biraz dinleyelim kendisini.

Şakir Keçeli- Efendim, ben bu konularda bir tartışmaya girmem ve doğru da bulmuyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, doğru değil.

Şakir Keçeli- İsteyen istediği gibi inanır. Hatta hiç istemeyen de, inanmak istemeyen de inanmaz. O "*gılman*" sözcüğünü o şekilde tercüme de edebilir, o şekilde edilmeyebilir de. Örneğin, **Alevi ve Bektaşiler cennette huri ve gılman olduğuna inanmazlar.** Nitekim Yunus Emre'nin sözü vardır: "*Cennet cennet dedikleri, birkaç köşkle, üç beş huri, isteyene ver onları, bana seni gerek seni*" der, o da öyle inanır. Şimdi bu inanmayla, imanla ilgili bir konuda kalkıp da milyonlarca insanın önünde bunları tartışmanın bize pratikte hiçbir yararı yoktur.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama birisi Kur'an'a hücum ediyor.

Şakir Keçeli- Hiçbir yararı yoktur.

Hulki Cevizoğlu- Şakir Bey, o işin başka bir boyutu. Doğru söylüyorsunuz ama biz bir kere sorduk, sorumuzun da takipçisi olalım.

Tûr Suresinin 24. Ayetini Kur'an'ı Kerim önünüzde varsa okumanızı rica ettik.

Şakir Keçeli- Tekrar okuyorum efendim.

Hulki Cevizoğlu- Diyanetinkini...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Türkçe'sini değil efendim.

Hulki Cevizoğlu- Ama Arapça'sını bilmiyorum diyor.

Şakir Keçeli- Bilmiyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama "*gılman*" kelimesi yok ama.

Hulki Cevizoğlu- Bir daha dinleyelim.

Şakir Keçeli- "*Hedefteki inciler gibi olan gençler yanlarında dolaşırlar*".

Sayfanın başlığını okuyorum: 52. Tûr Suresi, sayfa 523. Baskısını söylüyorum: Diyanet, Ankara, Emel Matbaası, 1988.

Ben Türkçe'sini okuyorum. Bunun mealinde, yorumlamasında bir hata varsa, bu ülkenin en otoriter organı olan Diyanet İşleri Başkanlığı'na aittir. Kızılacaksa, Ahmed Bey'in kızmaması gereken yer, Sayın Hocanın kızmaması gereken yer Diyanet İşleri Başkanlığı'dır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim. Müsaade eder misiniz Hulki Bey?

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, ben Kur'an'ı Kerim 'de huri kelimesinin olmadığını söylemiyorum, Kur'an'ı Kerim 'de "*Vıldan*" kelimesinin olmadığını söylemiyorum, ben diyorum ki bu kelimeler var. Cennette erkek veya kadın hizmetçiler bulunduğu, bunların dolaştığı anlatılıyor. Ama benim söylediğim, biraz önce telefon eden Prof. Ahmet Saltık'ın "*huri, gılman*" diyerek, gılman kelimesi bizatihi var diyerek iddia ettiği nokta. Hiç Diyanet İşleri Başkanlığı'na sormamıza gerek yok, o meal güzel, o meal doğru. Yani, Kur'an'ı Kerim 'de ne buyuruyor? Cennette diyor, bu manada inci gibi olan. O inci "*vahurunbin*" tabiri kullanılıyor.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz, ayet tamamı ezberinizde mi, hafız olduğunuzu göre.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben şu anda onu hatırlamıyorum ama diğer ayetleri hatırlıyorum.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yalnız, şimdi biliyoruz ki, bu tercüme kavgalarında yapılacak iş, metin Arapça'sı yahut Almanca yahut Latince, neyse tartışılan konu, orijinali okunur, ondan sonra tercüme.

Şakir Keçeli- Ayetin bir öncesini ve bir sonrasını...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bir dakika, ne diyor Şakir Bey?

Şakir Keçeli- Ayetin bir öncesini okuyorum, "*Orada kadeh tokuştururlar. Fakat bunda...*"

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama Şakir Bey, bir dakika efendim, mealini okuyorsunuz, metnin aslı okunur. Sizden evvel meslektaşım Ahmet Uğur da aynı şeyi yaptı. Şimdi siz de ama...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama ben aslını okuyorum, "*vahurunbin*". Öteki tarafta da "*vilden mukalledun...*"

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır hayır, siz bütün ayeti...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ayetin tamamını şu anda hatırlayamıyorum, onun için zaten Kur'an'ı Kerim istedim. Hıfzımızın da zayıfladığının delilidir bu.

Hulki Cevizoğlu- Demek ki hafızlar da unutabiliyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, hayır şu anda hatırlayamadım.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hafız olmak zorunda değilsiniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, hamdolsun ama şu anda tamamını hatırlamıyorum.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Çünkü bu mealen verirken tabii "*gılman*" diye vermiştir ama kelimenin aslı değildir.

Hulki Cevizoğlu- Orada da yok.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Mealde de mi yok?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yok efendim.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yani, bu gibi tercümelerde aslına müracaat edilir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- "*Velutufu aleyhin vildenimukaddedun*"; bakın orijinalini naklediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun Sayın Keçeli.

Şakir Keçeli- Efendim, ben birkaç sözle meramımı anlatmak istiyorum, bu konuda değil.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

ŞAKİR KEÇELİ: “OSMANLI İMPARATORLUĞU’NU TÜRKLER KURDU”

Şakir Keçeli- Bir şeyi de altını çizerek söylemek zorunluluğunu hissettim.

Ben bundan bir yıl kadar önce Atatürkçü Düşünce Demeği Genel Sekreter Yardımcılığı’nı yapmış bir insanım.

Hulki Cevizoğlu- Genel Merkezde mi?

Şakir Keçeli- Genel Merkez Genel Sekreter Yardımcılığı’nı yapmış bir insanım. Gerek kurulunuz, gerekse kamuoyunun bu açıdan da bizi değerlendirmesini rica ediyorum.

Bir kere madde madde ve süratli bir biçimde gitmek istiyorum.

Osmanlılar Türk müydü, değil miydi?

Osmanlı’nın Türk olup Türk olmadığı şu isimlerde bellidir. Osmanlı Devleti’ni kuranların ismi; Ertuğrul Gazi, Gündüzalp, Uyguralp, Balabancık, Akçakoca, Konuralp. Bunların baştan sona hepsi Türk’tür ve öz Türk isimleridirler.

Bunların Türk olduğunun bir başka kanıtı daha vardır. Günümüzün fetvacılarından biri bu tip isimlerin kullanılmasının dinimize aykırı olduğunu, örneğin Oğuz ismini, Cengiz ismini kullananların bu isimleri tashih etmesi gerektiğini söylemiştir. Bu da gösteriyor ki, bunlar öz ve cet olarak, kültür olarak, karakter olarak Türk olan insanlardır. Bu nedenle, Osmanlıların Türk olup olmadığı tartışılmamalıdır ve Osmanlı Devleti’nin de Türk tarihinin bir parçası olduğunu tartışmaya getirmenin de yine, hem gerçekçilik açısından, hem realite açısından yanlış olduğu kanaatini taşıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Affedersiniz Sayın Keçeli, siz bu kanaatinizi belirtirken Atatürkçü Düşünce Demeği Genel Merkezi Genel Sekreterliği...

Şakir Keçeli- Hayır efendim, benim öyle bir sıfatım yok.

Hulki Cevizoğlu- Hayır hayır, iki sene önce dediniz galiba değil mi?

Şakir Keçeli- Bir yıl önce.

Hulki Cevizoğlu- Bir yıl önce Genel Merkez Genel Sekreterliği görevinde bulunduğunuzu...

Şakir Keçeli- Yardımcı...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Önemli bir şey.

Hulki Cevizoğlu- Efendim?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Genel Sekreter Yardımcısı.

Şakir Keçeli- Evet efendim.

Hulki Cevizoğlu- Peki, öyle olsun. Atatürkçü Düşünce Demeği Genel Merkezi’nin Genel Sekreter Yardımcılığı’nı iki yıl boyunca yaptığınızı söylediniz.

Şakir Keçeli- Evet.

Hulki Cevizoğlu- Bunu belirtmekteki amacınız, az önceki düşüncenizi, kanaatinizi belirtirken, Sayın Prof. Ahmet Saltık’ın da Atatürkçü Düşünce Demeği Edime

Şubesi Başkanı olmasına bir eleştiri miydi, yani bütün ADD'liler aynı şekilde düşünmez, biz Osmanlıları Ahmet Saltık'ın anladığından farklı da anlayabiliyoruz demek mi acaba?

Şakir Keçeli- Ben o anlamda söylemedim, ben şu anlamda söyledim: Bir önce, geçen haftaki tartışmada bir profesör, bir doçent Atatürkçü Düşünce Demeğine saldırdı. Burada bu sözleri söyleme zorunluluğunu duydum, çünkü ona yanıt veriyordum.

İkinci soruya yanıt veriyorum ben.

Cumhuriyetin 75. yılında...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Keçeli, o konuda görüşünüzü alacağım ama bir saniye hattan ayrılmayın siz, bir başka izleyicimiz var öğretmenmiş, Arap dili uzmanı olduğunu söylüyor, kendisine dönelim.

Vedat Hakan Doruk ayetin Arapça'sını zannederim biliyor, onu bir alalım, sonra sizinle devam edeceğiz. İyi geceler Sayın Doruk.

İzleyici Telefonu

Vedat Hakan Doruk (Öğretmen, izleyici)- İyi geceler.

Hulki Cevizoğlu- Görevinizi alabilir miyim?

Vedat Hakan Doruk- Ben Ankara Dil Tarih Coğrafya Arap Dili Edebiyatı mezunuyum. Şu anda Karşıt sınıf öğretmenliği yapıyorum. Ayetin aslını okuyorum.

Hulki Cevizoğlu- Evet, buyurun.

Vedat Hakan Doruk- Bismillâhirrahmanirrahim. 24. ayet.

"Ve yetüfü aleyhim ğilmânün lehüm keennehüm lülûün meknûnün."

Sayın Ahmed Hocama çok saygı duyanım, kendisini mümkün olduğunca takip ederim ama herhalde biraz Ahmet Saltıkla sinirli bir tartışmaya girdiği için o anda ayeti hatırlayamadı, orijinali burada. Ayetin aslı burada, ğilman kelimesi geçiyor ama buna dayanarak, yani huri, ğilman, vildan kelimelerine dayanarak Osmanlı bunlardan dolayı insanlığı cihada teşvik etti, İslam'ı zorla şey etti gibi bir iddiaya saplanması çok abes kaçıyor, onu söyleyecektim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Teşekkür ederim.

Vedat Hakan Doruk- Ve kelimenin köküne baktım, Ahmed Bey yine heyecandan unuttu, Ferit Devellioğlu'nun sözlüğünde **gulâmin çoğulu, erkek, oğlan çocuğunun çoğulu "ġilmân" olarak geçiyor. Vildân da, velid'in çoğulu vildan olarak geçiyor.** Sanırım *"Vildânı muhalledun"* da başka bir ayette geçiyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, Sure-i Dehr'de geçiyor.

Vedat Hakan Doruk- Hangi surede?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Sure-i Dehr...

Vedat Hakan Doruk- Herhalde, onu bilemiyorum, ben hafız değilim ama.

Hulki Cevizoğlu- Burada ğilman kelimesini tartışıyordunuz, Tûr Süresi 24. ayet-

te, Sayın Ahmet Saltık'ın dediği gibi...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama hizmetçi manasında geçiyor, benim dediğim mana yanlış değil ama kelimeyi hatırlayamadım ben.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Gilmân gayn ile yazılıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gulâmin çoğulu zaten.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tamam ama gayn ile yazılınca Farsî asıl olması da şüphededir. Çünkü malumunuz, bu gibi şeylerde kep kullanıyor Farslar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama Farsça bir kelime.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama gayn ile...

Vedat Hakan Doruk- Sayın Develioğlu'nun o sözlüğünde Arapça olarak geçiyor, "gulam"ın çoğulu.

Hulki Cevizoğlu- Peki, çok teşekkür ediyoruz Sayın Doruk.

Vedat Hakan Doruk- Rica ederim, böyle bir program hazırladığınız için ben teşekkür ederim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Teşekkür ediyoruz.

Hulki Cevizoğlu- Teşekkür ederiz, sağ olun, iyi geceler.

Sayın Keçeli, buyurun devam edin efendim.

Şakir Keçeli- Efendim, Cumhuriyetin 75. yılında Osmanlının 700. yılının kutlanmasında herhangi bir çarpıklık, herhangi bir yanlışlık, herhangi bir eksiklik yoktur. Ama **Osmanlının 700. yılını mitleştirerek, Cumhuriyetin getirdiği laik demokratik bir rejimi sarsmaya çalışmak** ve Osmanlıyı kullanmak suretiyle **Cumhuriyeti arkadan çevirmeye çalışmak** arzuları fevkalade yanlıştır. Bu nedenle, Atatürkçü Düşünce Derneği'nin üyeleri ve Atatürkçü Düşünce yandaşlarının büyük çoğunluğu bu Cumhuriyetin 75. yılında Osmanlının 700. yılının mitleştirilmesinden rahatsızlık duymaktadırlar. Bunun altını çizme çize söylemek lazım.

Hulki Cevizoğlu- Zaten Sayın Keçeli, geçen hafta da bunu vurgulamaya özen göstermişti. Osmanlıları savunanlar, sanki Osmanlılar yeniden dirilsin görüşünü savunuyorlarmış gibi algılanıyor.

Şakir Keçeli- (...) Fakat, birisindeki Müslümanlık, İslam'ın Asrı Saadet denen, Hz. Peygamber zamanındaki kurallarna titizlik gösteren Müslümanlık. Nedir o kurallar? Eşitlikçilik, paylaşımcılık, dayanışmacılık. O sistemde, Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde Osmanlının yanında kimler yer almıştır? Fuat Köprülü'nün söylediği 200 hane ya da 400 hanelik bir boydan, bir aşiretten milyonlarca insana hükmeden bir devleti kimler oluşturmuştur? Sadece Osman Bey, Gündüzalp, Ertuğrul Gazi, Konuralp mi? Hayır. Ya kimler oluşturmuştur? O dönemde bütün Anadolu'yu örgü halinde tutan, örmüş olan, Anadolu'ya hükmeden **alperenler, gaziler, ahiler, Bektaşiler**, bunlar, bunlar devlete egemen olmuşlardır Fatih Sultan Mehmet'e kadar. Nitekim bunlar devlete egemen olduğu dönemde, hiçbir Osmanlı sultanı ne oğlunu

öldürmüştür, ne de babasını öldürmüştür. Orhan Bey'in sultan olmasını, bey olmasını, Âşık Paşa, Oruç Bey ve *Cihannüma* anlatır. Üçünün ittifak ettiği şudur: Orhan Bey, kardeşi Alaattin Bey'e, daha büyük olduğu için, "*Sen Bey ol*" demiştir. Alaattin Bey, "*Hayır, bu iş sana düşer, sen ol*" demiştir ve kabile ileri gelenleri de kabul ettiği için Alaattin Bey olmuştur. 1. Murat bu şekilde Bey olmuştur. Kabile ileri gelenlerinin isteğiyle Bey olmuştur. Ve Bey olunca yanındaki servet de şudur. Neşri ve Âşık Paşa Tarihinden alıyorum; bir elbise, Osman Bey'in serveti, terekesi, atın yanına asılan bir yancık, tuzluk, kaşıklik, çizme, iyisinden birkaç at ve birkaç sürü davarı vardır Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Bey'in.

Hulki Cevizoğlu- Evet.

Şakir Keçeli- Bitiriyorum efendim.

Ama bakın, sistem birdenbire değişmeye başlıyor. Nerede? Yıldırım'la birlikte değişmeye başlıyor sistem.

KEÇELİ: "OSMANLI İNSANLARI CANLI CANLI YAKTI"

Yıldırım, Mohaç Savaşı'nda, düşmana saldıran Akıncı beylerinin komutanı olan Yakup Beyi, babasının şehit olduğundan haberi olmayan Yakup Beyi, daha çadıra girer girmez ok kirişiyle boğduğu andan itibaren Osmanlı Devleti'nde bir değişiklik olduğunu, Osmanlı Devleti'nin yapısında bir bozulma olduğunu görüyoruz. Bu bozulma Fatih'te kesin şeklini alıyor ve ondan sonra Osmanlı Devleti'nin çökmesine neden olan iç kargaşa başlıyor. Yoksa **Osmanlı Devleti'nin çökmesinin sebebi**, Şah İsmail'in ya da İran'daki birtakım, Osmanlı Devleti'nin dışındaki güçlerin tahriki ve teşvikinden olmamıştır. **Osmanlı Devleti kendi halkına düşman olmaya başlamıştır; kendi halkını sorgulamaya ve yargılamaya başlamıştır.**

Şimdi birkaç tane örnek vermek istiyorum izin verirseniz.

Geçen sefer Sayın Profesör dedi ki, "*Bana Osmanlı tarihinden bir tek belge gösteremezsiniz insan yaktığına dair, bunu gösterirseniz ben bütün taleplerimden vazgeçiyorum*" dedi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Osmanlı arşiv belgeleri dedim.

Şakir Keçeli- Arşiv belgesi gösteriyorum ben de bakın. Arşiv belgesi...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yalnız bir hususu ifade edeyim; yani canlı canlı bir insanın yakılışı...

Şakir Keçeli- Evet, canlı canlı bir insanın...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Çünkü Osmanlı tarihinde, idam edildikten sonra cesedin yakılması söz konusudur.

Şakir Keçeli- Hocam, bakın okuyorum, arşiv belgesi, Osmanlı arşiv belgesini okuyorum.

"Müslümanların çoğunluğu yaramazlığına şahadet edip haber verdikleri kayda geçip -Türkçe'sini okuyorum- tutanak örnekleri ve hakkında verilen şerefli fetva yüce katıma arz olunup, kendisi bazı suçlularla Bursa zindanında tutukludur diye bildirmi-

şin. İmdi, adı geçenin ateşte yakılmasını emredip buyurdum ki," Fermanın sonunu okuyorum, 13 Rebiyülevvel 975, Miladî 1567, Yükselme Devri. Kaynağını okuyorum şimdi; Ahmet Refik, "Osmanlılarda Rafizilik."

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Biliyorum.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hurufileri yaktırdı Mahmut Paşa. Var. Ama o...

Şakir Keçeli- Hayır, bu Hurufî değil Hocam.

Hocam lütfen, siz de yanı yapmayın. Bu Hurufî filan değil. Bu Suhte.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, yok yok, ben sizi destekler gibi şey yaptın.

Şakir Keçeli- Bu, Kastamonu Bey'in e verilen bir femandır. Lütfen yani, rica ediyorum.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hurufileri Mahmut Paşa yaktırdı, vardır yakılma şeyi.

Şakir Keçeli- Onu söylemedim; o Hurufî'yi de hoş gördüm. Şimdi bir başka belge sunuyorum.

Bu belgeyi ilk defa Sayın Cevizoğlu'nun programında sunuyorum; bugüne kadar yazmadım, saklamıştım.

Hulki Cevizoğlu- Çok teşekkür ederiz, buyurun.

Şakir Keçeli- Belgenin kaynağını söylüyorum. Belge, *Afyonkarahisar'da Meçhul Halk Tarihi*, Edip Ali Bakı yazan, 1951 Afyon, Afyon Matbaasında basılmış.

Hulki Cevizoğlu- Ne belgesi Sayın Keçeli bu?

Şakir Keçeli- Belgenin özetini söylüyorum.

Afyon Sandıklı İlçesi'ne bağlı Emre kariyesindeki köylüler, o köydeki Bektaşî tekkesine kadın-kız, çoluk çocuk sığınırılar ve Afyon Valisi, bu **köylüleri diri diri, canlı canlı yakar.**

Son bölümünü okuyorum bu belgenin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Belge değil ki.

Şakir Keçeli- Efendim, okuyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bir kaynaktan bahsediyorsun; arşiv vesikasından değil.

Şakir Keçeli- Arşiv değil mi bu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim.

Şakir Keçeli- Osmanlı belgesini anlatıyorum ben Türkçe.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, bir hatıradan bahsediyorsunuz.

Şakir Keçeli- Hayır, hatıradan bahsetmiyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın beyefendi, müsaade eder misiniz?

Şakir Keçeli- Bakın zaman almamak için okumadım ben.

Hulki Cevizoğlu- Hatıralar da bazen belge sayılmıyor mu?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, belge...

Şakir Keçeli- "Hala Karahisar Sahip Sancağı Mutasarrıfı izzetli, rifatlı Paşa Hazreti, şeriatmeap, faziletli nisap Karahisar'da niyabeten" vesaire; "hakimüşem" diyor ve burada, bu belgede. Bu belgenin tarihi de şu, Recep 1196. Bu belgede de, İstanbul Hükümeti'ne gönderilen rapordur bu, bu belgede de, kadınlarla çocuklarla birlikte insanların, yüzün üzerindeki insanın diri diri yandığını söylüyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim.

Şimdi bakın...

Şakir Keçeli- Efendim, belgenin tarihini veriyorum ben size, numarasını veriyorum...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Keçeli...

HZ. ALİ YA DA EBUBEKİR'İN ADAM YAKTIRDIĞI İDDIALARI DOĞRU MU?

Şakir Keçeli- Kitabını veriyorum.

Ben güneşi gösteriyorum; siz hayır diyorsanız ben ne yapayım yani şimdi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade eder misiniz, müsaade eder misiniz?

Şakir Keçeli- O zaman diyeceğim, 3'ten 9'a şart olsun ki bu doğru.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakın, bakın, müsaade eder misiniz?

Şakir Keçeli- Evet.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bir, ben, şu anda elimde Kanuni Sultan Süleyman zamanında, onun çok önem verdiği Dede Efendi tarafından kaleme Alman "*Siyasetname*"de veya "*Siyaset-i Şer'iye*" risalesinde, bunun manası, Osmanlı ceza hukukuyla ilgili hukuki hükümleri ihtiva eden resmi manada bir kaynak, orada açıkça şunu söylüyor, okuyorum, kamuoyuna anlatmak istiyorum:

Bir, "*Bir kısım kaynaklarda Hz. Ali'nin, özellikle kendilerini ilah olduklarını iddia eden bir kısım insanları yaktığı rivayet edilmektedir*". Orijinalini de okuyabilirim bunun...

Şakir Keçeli- Efendim, **HZ. Ali değildir o, Ebubekir'dir**; yanlış, o da yanlış, Ebubekir'dir o.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Müsaade ediniz efendim, ben kaynaktan naklediyorum. Yani, lütfen lüzumsuz yere Ebubekir düşmanlığı yapmayalım.

Şakir Keçeli- Hayır, ben kimsenin düşmanı değilim. Ben, 1000 yıl önce yaşamış insanın düşmanı değilim ama tarihin dostuyum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, müsaade buyurun.

Bunun üzerine özetle şunu ifade edeyim, orijinalini de okuyabilirim: *"İnsanoğlu-nu, belki ruh sahibi olan bütün hayvan cinsini inderak binhar eylemek (yani ateşle diri diri yakmak) memnurdur ve yasaktır."*

Şakir Keçeli- Bu doğrudur, Hocam, bu doğrudur.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi, az müsaade buyurun.

Şakir Keçeli- Bakın, İslam'da bu ihtilafıdır.

KUR'AN ŞİFRECİLERİ (HURUFİLER) ÖNCE İDAM EDİLİYOR, SONRA YAKILIYORDU!

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben arz ediyorum müsaade ederseniz.

Ancak, Osmanlı Devleti'nde Fatih zamanında Hurufiler ve daha sonra da Celali İsyanı döneminde bir kısım insanlar idam edildikten, öldürüldükten sonra, cenaze namazlarının kılınması caiz olmadığından dolayı, zındıkan(=dinden çıkmış) cesetlerinin yakıldığı doğrudur. Ama diri diri, ateşle öldürüldükleri doğru değildir.

Hulki Cevizoğlu- Bir de, Hurufiler nedir, neye inanırlar; onu söyler misiniz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, bu Hurufi dedikleri, Fatih Sultan Mehmet zamanında Kur'an'ın ve hadisi şeriflerin harflerinden hareket ederek, tamamen batni, yani gizli manalar; Kur'an'ın bir ayetini alıyor, kendisine göre mana veriyor. Yani en önemli özellikleri bunun, Hristiyanlardaki fülun inancını işlemeleri...

Hulki Cevizoğlu- Yani?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, bir nevi, Allah'ın insanların vücuduna girmesi gibi bir olay bu; o inancı işlemeleri. Bunun üzerine Fatih Sultan Mehmet'in sarayına kadar giriyorlar bunlar. Saraya kadar girince İslam âlimleri tedbir alıyor. Bakıyorlar ki, kendi batıl inançlarını bir kısım devlet adamlarına anlatacaklar, bunun üzerine Fatih'in huzurunda tartışma yapılıyor bunlarla. Ve tartışma neticesinde, Kur'an ve sünnete aykırı hareketleri olduğu ispat ediliyor ve bunların idam edilerek, cenaze namazları kılınmayacağından dolayı yakılmasına fetva veriliyor.

Ben bunu kitabımda da ifade etmişim.

Hulki Cevizoğlu- Yani, canlı canlı yakılmıyor, önce idam ediliyor, sonra yakılıyor öyle mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, hayır. Bu da tenkit ediliyor. Osmanlı Kanunnamesinde...

Hulki Cevizoğlu- Affedersiniz; yani, bu Hurufiler önce idam ediliyor, öldükten sonra cesetleri yakılıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, cenaze namazları kılınmıyor ve cesetleri yakılıyor. Sonradan Osmanlı şeyhülislamı, İslam'ın bu açık hükmünü hatırlatarak,

Peygamberimizin bir hadisi şerifi var, bakın, az müsaade buyurun; *"La yuaddi bubinnar, illa rabbue"*, bunu çok iyi hatırlıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Türkçe'sini söyleyin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, *"Ateşle, ancak ateşin Rabbi olan Allah azaplandır"*.

Hulki Cevizoğlu- Peki, siz diyorsunuz ki...

Şakir Keçeli- Hocam...

Hulki Cevizoğlu- Affedersiniz Sayın Keçeli.

Sayın Ortaylı da, sahih hadis mi diyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu sahih hadis; Buhari ve Müslim'de bulunan bir hadistir.

Hulki Cevizoğlu- Peki.

Şimdi, Osmanlılar Hurufileri önce öldürüyor, idam ediyor...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu bir olay, münferit bir olay.

Hulki Cevizoğlu- Önce idam ediyor, sonra cesetlerini cenaze namazı kılmadan...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama o kadar teferruatlı değil o. Mahmut Paşa bunları yaktırdı. Tenkitlerde de, adamın Hristiyanlığı'ndan kalma bir huy olduğunu söylüyorlar.

Hulki Cevizoğlu- Tamam, ben de onu söylemek istiyorum.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama var böyle. Bir de Bağdat'ta biliyorsunuz karşılıklı yakışma oldu.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama canlı canlı değil.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Canlı canlı, gemiye bağlayarak, nefti döküp, böyle...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O harp sırasında olan bir olay. Müslümanları yakmaya kalkışınca... Onu ben bilmiyorum. Fakat çok açık bir kanunu zikrediyorum.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Doğru, yanma-yakma olayı tabii şark dünyasında yaygın değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, Osmanlı hukukunda kesinlikle yasak, İslam hukukunda.

Hulki Cevizoğlu- İslam hukukunda yasak da, şunu belirtmek gerekir...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Öyle büyücü yakmak falan yoktu.

Hulki Cevizoğlu- Cesedi yakmak İslamiyet'e var mı? Canlı canlı yakmak yasak da, cesedi yakmak var mı?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır hayır, yok.

Hulki Cevizoğlu- Cesedi yakmak Hristiyanlık'ta var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İslam hukukunda yok.

Hulki Cevizoğlu- Yine İslamiyet'e aykır davranmışlar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ancak, bir kısım tarihçi ve hukukçular, Hz. Ali'nin, kendisine ilah olduğunu söyleyen birisini, yani idam ettirdikten sonra cesedini yaktığı şeklinde rivayet var.

Hulki Cevizoğlu- Ama bir rivayet bu şimdi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu doğru mu? Ben rivayet diyorum.

Hulki Cevizoğlu- Ama İslamiyet'e aykır değil mi?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, İslam hukukuna aykır.

Hulki Cevizoğlu- Canlısını da, cesedini de yakmak aykır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hadisi şerifi okumuştuk...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ortaylı da diyor ki, Hristiyanlıkta da son moda bu.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, yani şey, bu cesetleri kül haline getirip götürme şeyden dolayı tabii, '*Ash to ash, dust to dust*'; kül küle, toz toza karışsın şekliyle.

Hulki Cevizoğlu- Hristiyanlığın özünde var mı yakma?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hristiyanlığın özünde yakma şu: Bütün büyücüler yakılır, kâfirler yakılır, şeyden çıkanlar yakılır.

Yakma şarkta sevilen bir ceza değil. Biliyorsunuz *Zerdüştiler* yakmazlar ölüyü, suya da atmazlar, toprağa da gömmezler. Ya ne yaparlar? *Dahne* denen sessizlik kulelerine bırakırlar, akbabalar falan gelip parçalar o cesedi, bitirir, tertemiz eder, sonra kemiklerini bir sandukaya koyup öyle gömerler. Yani, şarkta yakmak hoş bir adet değil. Buna karşılık *Hindu* dininde öyle yakıyorlar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bir de Hocam, şu tartışılmış, bu da önemli bir konu. Mesela Osmanlı şeyhülislamı şunu tartışıyor. Şayet düşmanı ateşle yakma dışında imkan yoksa, tabir şu bakın...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ha, o "*ihraqu bin nar...*"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- "*ihraqu bin nardan başka esbabı idam mümkün değilse*", yani başka bir türlü yok etmek mümkün değilse.

Hulki Cevizoğlu- Nasıl, anlayamadım, nasıl yakmaktan başka yok etmek mümkün değil?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Öldürülemiyor. Mesela bir gemide, yani gemide, misal olarak da o veriliyor...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- O başka, o muharebe o.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani muharebe esnasında, gemide.

Oraya bir bomba atıp yakmanın dışında başka çaresi yok. Yani, ya düşman si-
ze; üzerinize hücum edecek.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Kaleler falan...

Şakir Keçeli- Efendim, cezaevindeki adam niçin yakılıyor?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kalede böyle.

Hulki Cevizoğlu- Kaçırılınsın gemi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ya kaçırılınca ya kadar o sizi yakarsa.

Hulki Cevizoğlu- Nerede hüküm var?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın şu, bakınız.

Hulki Cevizoğlu- Hadis mi, bu nedir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır.

Hulki Cevizoğlu- Nedir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu, Osmanlı hukukundaki bir hüküm.

Hulki Cevizoğlu- Evet, İslamiyet'te değil, Osmanlı hukukunda.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama şimdi şu var: İslam âlimleri de tartışmışlar...

Hulki Cevizoğlu- Hangi padişah döneminde?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kanuni Sultan Süleyman zamanında.

Bir gemide düşman size saldırıyor...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Tamam, zaten ateşli silahların kullanılışı Osmanlıların
dönemine ait...

Şakir Keçeli- Hocam, 1567'de Kanuni var mıydı?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu sebeple, yani yakmanın dışında imkân yoksa
düşmanı yok etmekte...

Hulki Cevizoğlu- Sayın Keçeli, bir saniyenizi rica ediyorum; diğer hattımızda
uzun süreli tuttuğumuz bir Hocamız var, Sayın Ahmet Uğur'a dönelim.

Sayın Uğur...

Telefon Konuşu

**Prof. Dr. Ahmet Uğur (Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Osmanlı Ta-
rihi ve Müesseseleri Bl. Bşk.)-** Efendim, buyurun.

Hulki Cevizoğlu- Evet, sondan başlayarak bu konulardaki görüşünüzü alalım
sizin.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Şimdi efendim, ben iki haftadır hakikaten yürüttüğünüz
programdan dolayı sizlere teşekkür ediyorum Sayın Hulki Bey.

Ahmed Bey'e ve arkadaşım İlber Bey'e de teşekkür ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Sağ olun.

Bu son noktadan hemen girelim de.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Efendim, benim birkaç notum var, müsaade ederseniz oradan başlayayım.

Hulki Cevizoğlu- Efendim, şuradan başlayalım: Şimdi İslamiyet'teki yakmadan söz ettik. Osmanlı'da ki hoşgöründen, kanunnamelerden söz ettik; buradan başlayın da, sonra, o notlarınız nasıl olsa kaybolmayacak, yazılı, önünüzde.

Buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Şimdi efendim, arkadaşlarımızın dediği gibi, demin konuşan beyefendi ta Ömer İbni Abdülaziz'den başlattılar...

Hulki Cevizoğlu- Şakir Keçeli, evet.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Evet, Ömer İbni Abdülaziz'den başlattılar. Efendim, o mesele de haraç ve cizye tamamen başka konulardır. Sanki adam, "*ben cizye vermeyeceğim, şunu vermeyeceğim*" der gibi İslamiyeti kabule gibi bir havaya girdiler. Bu böyle değildir. Müslüman da neyi verecektir? Zekât ve fitreyi verecektir; o da cizye ve haracı verecektir; başka bir şey değildir.

Ben de kaynaklarımızda **yakmaya rastlamadım**. Çünkü Kur'an'ı Kerim'de, **İslamiyet'te bu gibi konular tamamen yasak konulardır**; fakat zamanla olmuş. İlk dönemlerde aşağı yukarı bu gibi hadiseler teşebbüs edilmiş İslam tarihinde. Diyor ki, Affedersiniz, işte "*eşek derisinden sarılan şeye konu ve yakıldı*" diye bir tabir var. Ama bu gibi tabirlerin Osmanlıya kadar teşmil edilip geldiğine ait kaynaklarda ben rastlamadım.

DEVŞİRME TEKNİĞİ VE KURALLARI

İkinci konumuz; efendim, bilhassa şu devşirme sistemi üzerinde duruldu, Sayın arkadaşımız İlber Bey ve Ahmed Bey de değindiler.

Efendim, Koca Sekbanbaşı'nın risalesi var bu konuda. Şöyle: Diyor ki, "*Bir devşirme olacağı zaman bir kadı alınır, devşirici memurlar tayin edilir. Gidilir bir Hristiyan memleketine varıldığında ilk önce oranın papazı çağılır, vaftiz defteri istenir. Vaftiz defterindeki çocukların yaşına göre, -zannediyorum 8 yaşla, 14 yaş arası aklımda kaldığına göre- 14 yaş arasındaki çocukları olan evlere varılır. Bir çocuğu olan evden alınmaz, iki çocuğu olan evden birisi alınır, bir defa daha alınmaz.*"

Hatta efendim, başa gidecek olursak, Affedersiniz, İlber Bey ve diğer arkadaşım bilirler, Kur'an'ı Kerim'de "*gulam*" var, "*abd*" var ve "*rakabe*" var. Bunlar köle manasındadır. Fakat daha sonraki dönemlerde "*memluk*" diye bir kelime çıkmıştır. Bu memluk, askeri gaye için alınan insanlar demektir. Bunlar genellikle Orta Asya'dan, Kırım'dan, Kafkasya'dan toplanan çocuklardır. Bunların tüccarlarına da "*hace*" denilir; hoca manasında kullanılır. Aynı manadan, aynı köle tüccarından Alman insanlara da "*hocadaş*" denilir. Ve bunlar, bütün Avrupa'ya kadar giden, bizim **Kölemen Devleti** dediğimiz devletimizi kuran insanlar bunlar. İşte efendim, malumlarınız, Tomanbey'ler, Kansukavri'ler, Nurettin Garakuş'lar, ta bunlar Portekiz'e kadar gitmişlerdir. Osmanlı bir nevi bunu, demin dediğiniz penç'ten ilerleterek devşirme sis-

temi haline getirmiştir. Varılır, ailesi gönlüyle bunu verir, seve seve verir.

Şunun için söylüyorum Hulki Bey: Bosnalılar İslamiyeti kabul ettikten sonra "Siz Müslüman oldunuz, alınmayacaksınız" diye bir ilan çıkmıştır saraydan. Bunun üzerine Bosnalılar geliyor diyorlar ki, "Eğer bizim çocuklarımızı almaz iseniz biz tekrar Hristiyan oluruz" seve seve bunu veriyorlar.

Çocuklara elbise giydirilir, onlara sürme tabir edilir; bunların yakışıklılıkları, boyu uzunları hemen saraya alınır çeşitli görevlere. Diğerleri köylü yanına verme tabir edilir, köylü yanına verilir; 4 sene orada dinini...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Türk'e vermek Türk'e.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Evet, Türk'e vermek veya köylü yanına vermek tabiri de kullanılıyor İlber Beyciğim, köylü yanına verme de kullanılıyor.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Türkçe konuşacak orada.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Orada konuşacak.

Bunlar yetiştirilir, ondan sonra gelir, demin arkadaşın söylediği gibi okullara verilir, Enderun'da yetiştirilir ve bunlar hangi ayda çıktıysa, o ayda bunlara isim verilir. Mesela Recep ayında çıkmışsa, Recep ama başına bir isim verilir, Recep bin Ali, Recep bin Muhammed, Recep bin şu diye isimler verilir.

Demini dediğiniz, herkesin çocuğu da alınmaz. Mesela kâhyanın çocuğu alınmaz diyor, şımarık olur diyor. Çobanın çocuğu alınmaz, sıyırtmacın çocuğu alınmaz, zayıf olur diyor. Üsküdar'ın çocuğu alınmaz, onlar sultanın çayırını biçerler diyor. Sonra efendim, şehirli çocuğu, yerli çocuk alınmaz. Neden biliyor musunuz efendim? Sıkışık bir zamanda annesinin, babasının yanına kaçır bir müzayakada diyor. Bunların şartları var, kuralları var, kaideleri var.

1981'deki bu sistemle ilgili toplantısında Bulgar tarihçisi, İlber Bey bilirler, Tudorov; Tarih Kurumu'nun -Enver Ziya Bey rahmetli hocamız falan da var, hep beraber- **"Hocam, siz öyle bir milletmişsiniz ki, bizim yavrularımızla bizleri fethettiniz"**. Bu ince bir zekâdır. Bir de, Osmanlının İslamlaştırma politikasına uygundur. Bunların şartları var, kural ve kaideleri var.

Bundan sonra rüşvet meselesine gelmek istiyorum Hulki Bey.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun.

OSMANLI'DA RÜŞVET BELASI

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Rüşvet meselesi her zaman bu devletin başının bir belasıdır. Mesela, ta Yıldırım Beyazıt döneminde, o dönemlerde de bu vardır; demin Ahmed Bey belirtiler. Hatta 2. Beyazıt'ın bir gününde, Karamani Piri Paşa diyor ki, **"Bir gün Sultan hışımla içeriye girdi, yüzünde gazap ve öfke alameti vardı. Sordum, başladı vezirlere sitem etmeye, siz nereden geldiniz, ne yaptınız, nereden öğrendiniz, millet perişandır. Bunları deyince, vezir-i azamlardan birisi dedi ki, Sultanım, müsaadeniz olursa, ben vezirlerinizin durumunu sayayım dedim"** diyor. **"Birinci veziriniz, içki ve işrep düşkünlüdür, gece gündüz işi gücü Rumi ve Frengi şaraplar ele geçirir dedim"** diyor. Kısa geçiyorum, orada var kitabımda da, "Yavuz" kitabımda da

bu var efendim.

Hulki Cevizoğlu- Şimdi "Yavuz" kitabınızla ilgili de başka şeyler sormak istiyorum, biraz daha hızlı geçerseniz.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Tamam efendim, hay hay.

"İkinci vezirin, mal düşkünüdür."

Hatta Ahmed Bey bilirler, İlber Bey de bilirler, *"Bimen yezid"* diye bir tabir vardır bizim Osmanlı tabirimizde. *"Bimen yezid"*, açık arttırmayla bir şeyi satmak, müzayede de satmak manasındadır. *"Bu adam, bu vezirin gece gündüz işi gücü, mansıpları ve mevkileri satmak dedi, işi gücü kanun gibi mal biriktirmek dedi"* diyor.

"Üçüncü vezirin de av peşinde dedi" diyor.

Yine bundan sonra, biliyorsunuz, vezirlerin, müftülerin, kadıların rüşvet aldığına dair pek çok rivayetler var. Hatta elimde bir şiir var, onu okumak istiyorum, Gelibolulu Mustafa Ali'den almışım buraya, müsaade buyursanız.

Hulki Cevizoğlu- Hangi şairdi o *"Selam verdim, rüşvet değil diye almadılar"* diyen?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Fuzuli.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- O daha sonra efendim, o çok sonraki meselemiz. Esas bu, Gelibolulu Mustafa Ali'nin döneminde bir şiirimiz var.

Hulki Cevizoğlu- Uzun bir şiir değil inşallah destan gibi.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Yok yok, hayır.

Bakınız efendim, ne kadar güzel anlatıyor:

Saydı her sureti fetvaya otuz bin dinar,

(Her fetva suretine otuz bin dinar saydı.)

Şeyhülislam'ına verdi temam ol mekkâr,

(O hilekâr insan Şeyhülislam'ına 30 bin dinar fetva karşılığı verdi)

Rüşvet ahsına iden cüreti kadılar iken,

(Kadılar bile rüşvet almaya cüret eder iken)

İrtişa alma müftü de edindi derkâr

(Müftüler de rüşvet almayı iş haline getirdiler)

diyor.

Hulki Cevizoğlu- Yani, müftüler de fetvaları rüşvetle veriyorsa, Şeyhülislam da padişahlara rüşvetle, tehditle vermişlerdir.

Sizin *"Yavuz Selim"* adlı kitabınızda...

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Bakın, şunu bitireyim müsaade buyursanız.

"Ulema zümresinin böyle olacak hâli

(Ulema zümresinin durumu böyle olacak),

Mürteşi olsa acep mi umera leyi ü nehar.

(Devlet memurlarında gece gündüz rüşvet almaları olsa, bunlar kınanacak bir şey değildir) diyor.

Ben kardeş katline değinecektim fakat Sayın Hocalarım ona değindiler.

KAMU DÜZENİ İÇİN “KARDEŞ KATLI”

Hulki Cevizoğlu- Ben size sorayım, kardeş katlini nizamı âlem için mi yapıyorlardı?

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Efendim, orada iki konu var. Hocalarımızın kitaplarında, kaynaklarımızda iki konu üzerinde duruluyor.

Birisi, nizamı âlem, kamu düzeni dediğimiz durumdur.

İkincisi de, Mecelle’de bir madde var, arkadaşlarımız bilirler, “zarar-ı âm’ı def için zarar-ı has yeğ tutulur”. Yani affedersiniz, bütün vücudunuz kanser olacaksa, kolu-nuzda kanser varsa kol kesilebilir.

Hulki Cevizoğlu- Kanser değil, kangren demek istediniz Hocam.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Kangren efendim, affedersiniz. Kesilebilir ama vücudu kurtarabilirsiniz.

Şimdi efendim, Alderson’un bir kitabı var, İlber Bey belki okumuşlar, biliyorlardır...

Hulki Cevizoğlu- Ama siz böyle söylüyorsunuz da, yani kundaktaki ya da küçük çocukların kesilmesinin kangren olmak, kolu kesmekle alakası var mı?

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Efendim, şimdi onu söyleyeceğim.

Hulki Bey şöyle: Toplanan 65 kişidir ve bunun sonunda eğer bu gibi insanlar öldürülmeseydi, acaba kaç bin tane kişi öldürülecekti, ben neticeye bakıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Neticeye bakıyorsunuz da, “Yavuz Sultan Selim” adlı kitabınızda diyorsunuz ki, “Yavuz da oğullarını ve kardeşlerini katlettirdikten sonra, bu kanunu koyanlara kızarak ağlayanlardandır”. Ne demek bu?

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Şimdi onu söyleyeceğim.

Efendim, demin İlber Bey belirttiler, üzerinde durdular, bizde kanun her şeyin üzerindedir Hulki Bey.

Hulki Cevizoğlu- Bizde dediğiniz ne, Osmanlılar mı?

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Türk devletlerinde kanun her şeyin üzerindedir, ona uymak mecburiyetindedir.

Hulki Cevizoğlu- Yani, hukukun her şeyin üzerinde olması gerekmez mi?

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Evet efendim.

Hulki Cevizoğlu- Evet diyorsunuz ama hukukla kanun farklı şeyler.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Mesela?..

Hulki Cevizoğlu- Kanun olur, hukuka uygun olmayabilir. Kanun yapmak kolaydır da, hukuka uygun olmasını temin etmek zordur.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Efendim, şimdi onu da söyleyeyim. Yavuz Selim’in kanun hakkında bir beyiti var, İdris-i Bittisi’nin ağızıyla. Biliyorsunuz sefere çıkacak İran’a, bazı vezire diyorlar ki, efendim, kanunumuz, kuralımız nedir diye buna soralım dediklerinde şunu söylüyor: “Kim bu kanunu kavaidi sübül, gökten inmiş Hak kelâmı

o *değil*" diyor. Bu kanundur, kuraldır dediğiniz nedir, gökten inmiş Allah'ın kelamı değildir diyor. "*Ne Resulün sünnetidir bihilâf*" diyor, Resulün sünneti de değildir. "*Ne bu guflugude vardır ihtilâf*" diyor. Bunda diyecek bir şey yoktur. "*Kendi devrinde ne ihdas etse Şah, olanın kanunudur bu iştibah*" diyor. Kendi devrinde kanunu kim koymuşsa, ne koymuşsa o diyor. Efendim, felsefe budur.

Hulki Cevizoğlu- Bir de, bir başka...

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Affederseniz Hulki Bey, özür diliyorum. Farsça bir şiir var, Türkçe'si de şöyledir...

YAVUZ'UN KÜPELİ RESMİ KİME AİT?

Hulki Cevizoğlu- O şîre girmeyelim Sayın Hocam. Yavuz Sultan Selim'in küpeli resmi de var, siz de Yavuz Sultan Selim üzerine bir kitap yazdığınıza göre başlı başına size de sormak istiyorum.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Buyurun.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlılardaki cinsel sapmalarla ilgili örnekler verilirken, iddialarda bulunulurken, **Yavuz Sultan Selim'in küpeli resminden** söz ediliyor. Siz bu küpeli resmi nasıl yorumluyorsunuz?

Kitabınıza bakınca, aynı zamanda bu küpe takmanın gençlikle **yiğitlik alameti** olduğunu söylüyorsunuz. Hatta bazı tabirlere yer vermişsiniz kitabınızda; "*Var ol küpeli yiğit, helâl olsun küpeli oğlan gibi tabirler halk efsanelerine ve masallarında eksik değildir*" diyorsunuz. Ama bugün sokakta bazı gençlerimiz küpe takıyor da, genellikle geniş bir kitle bunları hoş görmüyor bildiğimiz kadıyla.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Evet efendim.

Hulki Cevizoğlu- Özellikle de milliyetçi kesim kulağına küpe takan insanlara, gençlere iyi gözle bakmıyor. Ama siz, Yavuz Sultan Selim gibi bir Osmanlı padişahının kulağına küpe takmasını yiğitlik ve gençlik alameti olarak yorumluyorsunuz. Yorumunuzu bir de sizden alalım.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Efendim, benim kesin olarak ayırdığım bir şey yoktur. Ben kaynakların hiçbirisinde Yavuz'un kulağına küpe taktığını görmedim efendim. Dikkat ederseniz, o başlığı "*Halk Dilinde Yavuz*" diye ayırdım Hulki Bey.

Hulki Cevizoğlu- Ama halk dilinde, erkeklerin kulağına küpe takmasının da kötü olmadığını belirtiyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Peki, söyleyeceğim efendim, onu söyleyeceğim efendim.

Hulki Cevizoğlu- Buyurun, söyleyin.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Ben onu kötü bir şey olarak görmedim ve görmem. Ben Akkışla kazasındanım Kayseri'nin. Orada anlatırlar ki efendim, bundan aşağı yukarı 50-60 sene önce babayiğit çocukların kulaklarına küpe taktıklarını ve iki köy arasındaki savaşta da bunların içinde Altınloğlu denen birisinin, "*Haydi küpeli yavrum, git*

var, haber ver filan köye, gelsin bizi kurtarsın" dediğini benim büyüklerim bana anlatmışlardır. Ben görmedim ama bunu duydum efendim.

Bir de Yavuz'un, biliyorsunuz ben iki manada onu söyledim. Birisi işte bunun alameti olabilir.

İkincisi de, biliyorsunuz Allah'ın kulu manasında kullanıyorum. Fakat ben kaynaklarda görmedim Hulki Beyciğim.

Hulki Cevizoğlu- Görmediniz ama buraya halk arasındaki inanışları almışsınız. Kulağa küpe takmaya ilişkin inanışlardan birinin, **"Ben de Allah'ın bir kuluyum, kölesi ve arzularının esiriym diyerek kulaklarına küpe takarlar"** diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Yani ben, onu halkın ağzından duyduğum Yavuz olarak anlattım efendim. Daha birkaç tane de vardı, almadım oraya başkalarını.

Hulki Cevizoğlu- Fakat günümüzde milliyetçi gençler, uzun saçlı erkeklere, küpe takan erkeklere iyi gözle bakmıyorlar.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Onlar beni ilgilendirmez efendim.

Hulki Cevizoğlu- Ama tarihte bunlar ayıp değildir, yani halk arasında da iyi gözle karşılanır diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Tabii tabii.

Hulki Cevizoğlu- İlginç.

YAVUZ 40 BİN KİŞİYİ KATLETTİ Mİ?

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Bir de efendim, bir şey daha söylemek istiyorum.

Geçen gün Yavuz hakkında bazı konular da söylendi, bu 40 bin kişiyi kesme meselesi. Müsaade edersiniz, kısaca ona da dokunayım eğer vaktim müsaade ediyorsa.

Hulki Cevizoğlu- Ona da dokunun, o sıra Sayın Keçeli'ye de söz hakkı verelim. Hızlıca buyurun.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Efendim, yine belirttiğim, araştırdığım kaynaklarda, bu 40 bin meselesi iki yerde geçmektedir efendim.

Birisi, Yavuz başa geçtikten sonra bir araştırma yaptırdı diyor. Biliyorsunuz Şah İsmail'in neler yaptıklarını Anadolu'da ben saymaya kalkmayacağım. Hep biz Yavuz'un yaptığını dile getiririz ama Şah İsmail'in Erzincan'da, Erzurum'da, Kayseri'de, Sivas'ta, Maraş'ta, nerelerde neleri yaptığını maalesef kimse dile getirmez.

Hulki Cevizoğlu- Şah İsmail de Türk müydü?

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Türk efendim, Türkçe yazıyor, Atai mahlasıyla şiir yazıyor malumu alileriniz.

Hulki Cevizoğlu- Peki, Türk'ün Türk'e yaptığı sonuçta yine.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Öyle oluyor, demin arkadaşlarım belirttiler.

Efendim, küçük *"İbn-i Kemal"* kitabımı lütfeder okursanız orada göreceksiniz;

"Onun yaptığını, Firavun Kudüs şehrine yapmadı" diyor, "Buhtunasn Gaddar da Mısır halkına bunu yapmadı". Ve her tarafı yakıp yıkıp... Bir de şiir var orada lütfeder eğer okursanız, Horasan'dan gönderilen Yavuz'a bir şiir; orada nelerin çıktığını, Horasan'da kimlerini beklediğini bize anlatıyor.

Şimdi efendim, biliyorsunuz, son zamanda bu saldırılar başladı. Bir gazetemizde bir zamanlar, Yavuz'un Kürt kardeşlerimiz hakkındaki bir şiiri çıktı aleyhinde.

İkincisi, yine başka bir gazetemizin çok değerli bir yazarı "*Mazosadik Sultanlar*" diye bir yazı yazdı. Ben bunlara cevap verdim elimden geldiği kadar.

Hulki Cevizoğlu- O zaman, cevap verdiyseniz, mesele orada bitmiştir.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Bitti.

Hulki Cevizoğlu- Peki...

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Şimdi şunu belirtmek istiyorum, 40 bin kişiyi müsaade edersiniz. Şimdi efendim, 40 bin kişi meselesi iki yerde geçiyor.

Birisi, "Yavuz başa geçince memlekette Şah İsmail taraftan olan ve onunla beraber Anadolu'da kıyıma katılan 40 bin kişi tespit ettirdi, bir kısmını hapsedti, bir kısmını katletti" diyor. Bu bir yerde, İdris-i Bittisi'nin eserinde geçiyor efendim bu hadise.

İkincisi ise efendim, "Yavuz Sivas'a vardı, Sivas'ta askerini saydı, 140 bin askere ulaştığı tespit edildi. Burada, uzun müddet tecrübesi olmayan, yaşı ilerleyen 7 ve 70 yaşındaki insanların arasından 40 bin kişiyi ayırdı ve bunu ihtiyat olarak koydu" diyor, yarı çıkacak herhangi bir iç hadisede...

Hulki Cevizoğlu- Yedek.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Yedek olarak koydu. "Bunların da bir kısmını, Şah İsmail'e sempatisi olanların da bir kısmını hapsedtirdi" diyor. Bunun ikisi geçiyor.

Yavuz, efendim, gittiği bütün bölgelerde, eğer bizim içimizde herhangi bir gruba karşı böyle bir sultanın düşmanlığı olsa, seyitlerin, şeriflerin tekkelerini ziyaret ediyor, oradaki insanlara yardımlar yapıyor, inanda bulunuyor, ihsanda bulunuyor; katiyen böyle bir şey yapmıyor.

Hulki Cevizoğlu- Peki teşekkür ediyorum Sayın Hocam.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Rica ediyorum. Ben teşekkür ediyorum böyle bir fırsatı verdiğiniz için.

Hulki Cevizoğlu- Çok teşekkürler, iyi geceler.

Prof. Dr. Ahmet Uğur- Ben şunu söylemek istiyorum: Efendim, iki haftadan bu yana hep tarihi kurcalıyoruz. Kurcalayalım, tenkit edelim ama birbirimize düşmeye- lim, birbirimize karşı böyle şeyler yapmayalım. Tarihin gayesi nedir? İbret almaktır, nasihat almaktır. Kötülerini de bırakalım, iyilerinden örnek alalım.

Sizlere ve arkadaşlarıma teşekkür ediyorum, iyi akşamlar diliyorum.

Hulki Cevizoğlu- Teşekkürler, iyi geceler Sayın Uğur.

Sayın Keçeli.

Şakir Keçeli - Efendim, ben kısa birkaç şey daha söylemek istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Birkaç şey olunca kısa olmayacak galiba ama mümkün olduğu kadar kısa yapın da...

Şakir Keçeli- İki delil getirmek istiyorum, biraz önce konuşan Hocanın söylediğinin aksine. Ancak bir şeyi söyleyeyim, biz de ulusal birlikten yanayız. Ama ulusal birlikler, sorunların üzeri kapatılarak sağlanamaz.

Hulki Cevizoğlu- Zaten kimse sorunları kapatalım demiyor, sorunları tartışalım ama düşman olmayalım diyor.

Şakir Keçeli- Kaynağımın birisi şu efendim: İsmet Miroğlu, Kemah Sancağı, Erzincan Kazası; diğeri de Harput Sancağı. 1521 yılında bu sancaklarda ve Anadolu'nun her tarafında bir arazi sayımı yapılmıştır. İsmet Miroğlu'nun kitabında, köylerin yüzde 74'ü boştur ve tek tek, isim isim o günkü isimlerini koymuş, bugünkü isimlerini koymuş. Ve İsmet yorum yapıyor, diyor ki, *"Bunlar Yavuz'un Çaldıran Seferinde - 1514'tür biliyorsunuz ya da 15- Çaldıran Seferine giderken kıydığı, yok ettiği köyler ya da Çaldıran'a giden Yavuz'dan korkarak dağlara kaçan insanların köyleridir. Nitekim 1560'taki sayımda köylerde insanlar yaşamaya başlamıştır"* diyor.

Efendim sorun nedir? Sorunu toplamak istiyorum; sorun şudur. Cumhuriyet ile Osmanlı mukayese edilirse, Osmanlı arkaik ve kötü bir ömektir. Bizim ömeğimiz ama bizim insanlarımızın, bizim aynı soydan geldiğimiz insanların ömeğidir, kötü bir ömektir.

Birkaç rakamla bunu sunmak istiyorum.

Bakın, 1560 sayımına göre benim kendi vilayetim Bozok Sancağında 654 köy vardır, bunun 37 tanesinde camide görevlisi vardır, 65 köyünde ise tekke...

**CAMİ SAYISI:
ŞERİATÇI OSMANLI'DA 12 BİN,
ŞU ANDA 80 BİN,
ATATÜRK'ÜN YAPTIRDIĞI 17 BİN!**

Hulki Cevizoğlu- Sayın Keçeli, özetleyelim.

Şakir Keçeli- Büyük çoğunluğu Hacı Bektaş'a bağlı olan tekke görevlisi vardır.

Hulki Cevizoğlu- Evet.

Şakir Keçeli- Osmanlının Cumhuriyete devrettiği, Selçuklularla birlikte, cami sayısı 12 bindir. Şu anda cami sayımız 80 bin civarındadır ve Atatürk'ün sağlığında yapılan cami sayısı 17 bindir.

Osmanlı, şeriatla yönetilen bir devlet olduğu halde ya da öyle olduğunu iddia eden bir devlet olduğu halde, şeri şerife göre yönetimini sürdürdüğünü iddia eden...

Hulki Cevizoğlu- Olduğu halde cami sayısı nüfusa oranla daha azdır.

Şakir Keçeli- Fakat kendi dinine bile hizmetten aciz kalmıştır, kendi dinine bile hizmet etmemiştir.

Hulki Cevizoğlu- Yani, onu şimdi anlayamadım, Atatürk'ten sonra yapılan cami

sayısının fazla olmasını eleştiriyor musunuz?

Şakir Keçeli- Hayır eleştirmiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Osmanlılar zamanında caminin az olmasından dolayı Osmanlıları mı eleştiriyorsunuz, dinine sahip çıkmadı diye?

Şakir Keçeli- Osmanlının, Anadolu halkından ne kadar uzak olduğunu, Osmanlının Anadolu halkının, Anadolu'da yaşayan insanların ihtiyaçlarına ne kadar yabancı kaldığını göstermek açısından.

Hulki Cevizoğlu- Daha özet soralım, size göre Osmanlılar mı iyi yaptı, Cumhuriyet döneminde açılan cami sayısı ile Cumhuriyet mi iyi yaptı? Yani cami sayısının artmasını mı istiyorsunuz, azalmasını mı?

Şakir Keçeli- Atatürk'ün açtığı cami iyidir. **Atatürk, cami ile birlikte aydınlanmayı da götürüyor.**

(...)

Atatürk'ün ve Cumhuriyetin halkçı niteliğini gösteriyor. Halkın inanma ihtiyacı var, ibadet etme ihtiyacı var.

Hulki Cevizoğlu- Yani, Cumhuriyet İslamiyet'e daha sahip çıktı, cami sayısını artırarak diyorsunuz.

Şakir Keçeli- Böyle bir iddiası yoktur Cumhuriyetin. Cumhuriyetin iddiası halkçılıktır, halkın bütün ihtiyaçlarına yanıt vermektir. O ihtiyaçların içerisinde din de vardır.

(...)

Osmanlı, hiçbir konuda Anadolu'ya herhangi bir güzellik ve herhangi bir aydınlık, herhangi bir ışık göndermemiştir.

(...)

Hulki Cevizoğlu- Çok teşekkür ederim, iyi geceler.

Şakir Keçeli- Estağfurullah.

MURAT BARDAKÇI: “DEHŞET İÇİNDE SEYREDİYORUM”

Hulki Cevizoğlu- Sayın Murat Bardakçı hattımızdaymış, aramış. Sayın Bardakçı...

İzleyici

Murat Bardakçı (Hürriyet Gazetesi Yazar-Tarih Araştırmacısı)- İyi akşamlar, iyi geceler.

Hulki Cevizoğlu- Günaydın, uyandırdık galiba, biraz sesiniz yüksek çıktı.

Murat Bardakçı- Yok, hayır hayır. Ben geçen haftakini de seyrettim, bu haftakini de seyrettim; açıkça hiç katılmak istemedim ama...

Hulki Cevizoğlu- Zorlayan mı oldu?

Murat Bardakçı- Hayır, çileden çıktım, çünkü dehşet içinde seyre diyorum.

Hulki Cevizoğlu- İki haftadır herkes dehşet içinde, sizin dehşetiniz nedir Sayın Bardakçı?

Murat Bardakçı- Önce Sayın Akgündüz; Sayın Akgündüz'e iyi akşamlar, İlber'e de iyi akşamlar.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- İyi akşamlar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Teşekkür ediyorum Murat Bey.

Murat Bardakçı- Şimdi Ahmed Bey, lütfen bitirene kadar ben, kısa şey yapacağım, kesmeden dinleyin, ondan sonra cevap verin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii efendim.

Murat Bardakçı- Lütfen.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ahmed genelde not almayıp anında cevap vermeyi tercih ediyor ama...

Murat Bardakçı- Evet, lütfen şu anda cevap vermesinler.

Hulki Cevizoğlu- Evet, buyurun.

Murat Bardakçı- Şimdi efendim, çıktığınız her programda ben hafızım, kaynak gösterin, hafızım, Arapça biliyor musunuz diyorsunuz. Ben hafız değilim, yalnız şunu söyleyeyim, İlber Hoca da bilir, Arapça da, Farsça da bilirim.

Şimdi, programın başından beri, Kur'an'da gılman kelimesinin geçmediğini söylediniz. Bir dinleyicimiz biraz önce telefona çıktı ve ayeti okudu, Arapça'sını, fakat yanlış okudu. Ben size şimdi doğrusunu okuyorum.

Efendim Tûr Süresi 24. ayet: "*Ve yetûfû aleyhim gılamanünlehum keennehüm lül'lûün meknûnün*".

Hani hafızdın, hani Kur'an'ı ezbere biliyordunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim biliyorsunuz, ben bu ayeti hatırlamadığımı...

Murat Bardakçı- Efendim, hafız demek, Kur'an'ı baştan sona ezbere bilen demektir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- İnsan bir şeyi unutamaz mı?

Murat Bardakçı- Kesmeyin, bitirene kadar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tamam efendim, tamam.

Murat Bardakçı- Bitirene kadar müsaade edin, saatlerdir dinliyorum.

Şimdi efendim, Kur'an'daki bir ayeti reddetmenin hükmünü herhalde bilirsiniz, buna girmek istemiyorum.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben reddetmedim.

Murat Bardakçı- Bu hatayla da olsa veyahut kasten de olsa bunun büyük yükümlülüğü vardır, bu konuya hiç girmiyorum.

Ama lütfen "*ben hafızım, biliyorum ve kaynak gösterin*" diyorsunuz ve ayeti red-

dediyorsunuz, ayet var.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ayeti reddetmedim.

Murat Bardakçı- Bir dakika, müsaade edin.

Yani defalarca, 8 veya 9 kere böyle bir ayet yok dediniz. İşte ayeti okudum, işterseniz tekrar okuyayım: "*Ve yetûfû aleyhim ğılamânünlehum keennehüm lü'lûün meknûnün*".

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet.

Murat Bardakçı- Ve "*lü'lûün meknûn*", yani inciler içerisinde, pardon, yani hazinelerde saklanmış inciler, edebiyatta da çok geçen bir terimdir ve bilhassa genç delikanlıdan bahseden şiirlerde bu kavram kullanılır. Bu Divan Edebiyatı'nın maznunlarındandır.

Şeyin de size tam tercümesini yapayım tercümeden değil, Arapça'dan size tercüme yapıyorum: "*Öylesine genç hizmetçiler vardır ki, etraflarında döner dururlar ve onlar sanki hazinelerde saklanmış incilerdir*".

Şimdi, buradaki genç delikanlı mıdır, şu mudur, bu mudur aynı bir şey. O tefsire göre; ben tefsire karşıyım, çünkü ne yazıyorsa odur. Çünkü eskilerin çok güzel bir sözü vardır, bir işin, bir konunun anlaşılmasını mı istiyorsunuz, o zaman şerh edin, tefsir edin derler.

Şimdi **Kur'an'da gılman vardır**, gılman gulam'ın çoğuludur. Gulam normal Fars telaffuzuyla bugünkü golam, Farsça değil eski Pehlevi'den gelmiştir, yani Gülcani lehçesinden gelmiştir. Birçok kelime vardır Arapça'ya böyle girmiş, onlardan birdir ve bugünkü modern Farsça'da bu kelimenin hangi anlamda kullanıldığını herhalde sevgili İlber çok iyi bilir.

Evet, zaten sesinden de duydum.

Bu birinci mesele.

Yine, bütün programlarda "*kaynak gösterin, kaynak gösterin*" diyorsunuz. Ben çok kısa bir şey sormak istiyorum, lütfen evet veya hayır diye cevap verin.

Şakaik-i Numaniye, Mecdi'nin, nasıldır, size göre kaynak olarak değerli midir değersiz midir?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakınız, **Şakaik-i Numaniye**'nin önemli bir biyografi kaynağı olduğunu sizler de biliyorsunuz...

Murat Bardakçı- Tamam, teşekkür ederim, tamam, bir saniye müsaade edin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yalnız, teker teker soruyorsanız, ancak, **Şakaik-i Numaniye**'de menkıbe de vardır, yani...

MURAT BARDAKÇI: "HURUFİLER DİRİ DİRİ YAKILMIŞTIR!"

Murat Bardakçı- Efendim, **Şakaik-i Numaniye**'de belge var, bakın size söylüyorum. Mecdi'nin **Şakaik** tercümesinin 81. sayfasında geçer, "*Âlimi fazılı kâmil Mevlana Fahrettin'i Acemi Rahmetullah Tealâ*". Burada, Edirne'de üç şerefeli caminin avlusunda, bunların, **Hurufilerin diri yakıldığına dair fetvası** da vardır, tasdik bel-

gesi de hepsi vardır. Tasdik belgesi gerekirse Başbakanlık arşivinden kolayca bulunabilir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O fetvayı biliyorum.

Murat Bardakçı- Bir dakika, demin “*yakılan kimse yoktur*” dediniz. Demek ki yakılan kimse var. Ve yok demekle, bildiğiniz halde yok diyorsanız gerçeği gizliyorsunuz demektir...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Biraz önce olduğunu söyledim ama nasıl olduğunu da anlattım.

Murat Bardakçı- Bir dakika müsaade edin.

Efendim, nasıl olduğu değil, diri diri yakılmışlardır ve öyle büyük bir olay olmuştur ki bu, o dönemin şairlerinden Mevlana Hamidi'nin *Divan*'ında Mahmut Paşa'ya yazdığı kasidede bu göklere çıkartılmıştır. Şeyini de vereyim ben size: Ertaylan Yayını, sayfa 10. Bu olayı anlatan ve “*ne iyi ettin de yaktın*” diye şey yapan.

Ve bütün bu olayın teferruatını merak eden; lütfen not alın, karşılaştırabilirsiniz, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, numara 2418, varak 102 ve 103 a. Kitabın ismi “*Vefayati Puriberil Ulil Erbabıl El Mukteber*”. Burada, bu yakılmanın nasıl olduğu, odunun nasıl taşındığı, nasıl ateşlendiği bütün teferruatıyla vardır.

Şimdi, bir başka konuya şey yapmak istiyorum. Yani iki haftadır programı seyrediyorum, dehşet içinde seyrediyorum ve izliyorum derken şunu kastettim: Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir memleketinde bir önceki devlet bu derece, maalesef, yani acımasızca demeyeceğim, cahilce eleştirilmez, değerlendirilmez ve tartışılmaz. Yani, İlber Hodayı, tabii ki yaşayan en büyük tarih âlimlerimizdendir, belki en başta gelenidir.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Estağfurullah.

FATİH'İN HİRİSTİYANLIĞI ÖVEN ŞİİRİ

Murat Bardakçı- Hiç estağfurullah demesin, hepsinden muaf tutuyorum.

Ve bu tartışmalara niçin girdiğini de açıkça Sevgili İlber'in hayretle karşılıyorum.

Fakat şimdi efendim mesela Fatih bir evliya şeyine çıkarıldı tarafınızdan, şöyle idi, böyle idi. Beyefendi, bunlar insandı hep. Yani bunlar yedi tula sahibi, yedi kudret sahibi bilmem ne evliya falan değildir.

Bakın, kısa bir şiir okuyacağım müsaade ederseniz, kaynağımı da söyleyeceğim, hep kaynak soruyorsunuz ya.

Bağlamaz Firdevs'e gönlünü Galata'yı gören.

Selvi anmaz anda o selvi dıllarayı gören.

Bir Frengi şiveli İsa'yı gördüm anda kim,

Lebleri dirisidir, diride İsa'yı gören.

Aklı fehmin dini, imanın nice zapteyesin,

Kâfir olur mu Müselmanlar o telsayı gören.

Kevseri anmaz içtigi meyi nabı içen,

Mescide varmaz o vardığı kilisayı gören.

*Bir Frengi kâfir olduğun bilirdi Avniya,
Birini boynunda binnaru çelipayı gören.
Avniya, Avni yani, Ey Avni diyor, Fatih Sultan Mehmet'in şiirlerindeki mahlası,
yani takma ismidir.*

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Evet, mahlasıdır

Murat Bardakçı- Bugünkü Türkçe'sini de söylüyorum:

*Galata'yı gören, gönlünü cennete bağlamaz.
Orada o gönüller açan selvi boyluyu gören, selvi ağacını anmaz.
Orada Frenk işveli bir İsa gördüm,
Hz. İsa'yı görmüş olanlar, onun hakkında,
Bu İsa'nın dudakları Hz. İsa'yı diriltir dudaklardır dedi.
O eski efsaneye telmih var.*

*O Hristiyan'ı gören Müslümanlar akıllarını, anlayışlarını, dinlerini, imanlarını nasıl
zapt edecekler,*

Kâfir olurlar mı bilmem, içtiği sarı şarabı içenler

*Cennetin şarabı Kevser'i anmaz, gittiği kiliseyi görenler mescide varmazlar. Ey
Avni (Yani Mehmet, Fatih)*

Belindeki ve boynundaki zünnabı hacı görenler,

Onun bir Frenk kâfiri olduğunu bilirler.

*Şimdi, zünna nedir? Gayet iyi biliyorsunuz, papazların bellerine taktıkları kuşak-
tır, erkeklerin.*

**Şimdi bu şiir hiçbir şekilde, her zaman yaptığınız gibi, tasavvufi terimlerle,
manalarla izah edilmez.**

Adam açık açık Galata'daki bir genç rahibi tasvir ediyor. Fakat bu hiçbir zaman
Fatih'i küçültmez.

M.BARDAKÇI: "OSMANLI POLİSİ ROLÜNE SOYUNUYORLAR"

Bir de, merak edersiniz, hep kaynak soruyorsunuz; Fatih'in en eski Divanı Fatih
Ali Emiri Kütüphanesi, şimdiki Millet Kütüphanesi, manzum eserler numara 305,
şiirin olduğu sayfa 19-B. Hep belge soruyorsunuz, belgeyi veriyorum.

Fatih bunu yazsa ne olur, Yavuz içki içse ne olur, içmese ne olur? Yani, bunların
yaptıklarına bunlar gölge düşmez. Fakat hiç kimsenin bir Osmanlı polisi rolüne
soyunup bu kişileri evliya mertebesine çıkartmaya ve bazı gerçekleri saptırmaya
hakkı yoktur.

Bakın, deminden beri Cevdet Paşa'dan bahsediyorsunuz; Cevdet Paşa şöyle-
di böyleydi. Benim de hayran olduğum ve bilen herkesin hayran olması gereken bir
kişidir. Meşhur *Maruzatı Cevdet Paşa'nın*, oradan size çok kısa bir cümle okuyorum.

Hulki Cevizoğlu- Hemen onu okuyun da, cevabını alalım.

ERKEK SEVGİLİLER!

Murat Bardakçı- Bir cümle okuyorum. Yani, şimdi uzun uzun, biraz söylemesi

şey olacak ama Cevdet Paşa açık açık “*İstanbul’da bizim delikanlı sevgililerimiz vardı*” diyor.

“Tanzimat sosyal hayatta birçok değişiklikler getirdi ve erkeğin yerini kadın aldı” diyor.

“Ve bazı kişiler bu huylarından vazgeçemediler, gizli gizli erkek sevgilileriyle bir arada oldular. Bunların en başında gelen Sadrazam Ali Paşaydı” diyor.

Hatta cümlesi de şöyle geçiyor:

“Bu cihette Ali Paşa’nın dairesi mesarifi şehriyye (yani aylık) üç dört bin altına vardı ve Ali nam çare bu delikanlısının mesarifi (yani sevgilisinin masrafları) efendiden bir âdemin hanesini kibarane surette idare edebilirdi” diyor.

Şimdi, bu ne Cevdet Paşa’yı küçültür, ne Osmanlı toplumunu küçültür.

Hulki Cevizoğlu- Peki, hemen cevabını alalım.

Murat Bardakçı- Son bir şey söylemek istiyorum.

Yani, iyisiyle de kötüsüyle de her şeyiyle bu bizimdir, reddedemeyiz, fakat tartışabiliriz, yargılayamayız. Çünkü bize aittir ve olmuş bitmiştir. Ama ne evliya mertebesine çıkartmaya hakkımız var, ne yerin dibine sokmaya hakkımız var. Reddederiz bilmem ne ederiz; yani...

Hulki Cevizoğlu- Tamam Sayın Bardakçı, ayrılmayın cevabını alalım. Sayın Akgündüz, buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi efendim, beş tane soru sordu, bunlardan birincisi...

Murat Bardakçı- Soru sormadım, bilgi verdim.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Biliyorum.

Evvela şunu ifade edeyim: Benim ısrarla huri gılman kelimesinin Kur’an’ı Kerim’de bu manada asla kullanılmadığını...

Murat Bardakçı- Beyefendi, bakın saptırmayın efendim, girmeye mecbur etmeyin, saptırmayın. Ben manasını tartışmadım, “Kurân’da yoktur” dediniz, “hafızım” dediniz, ona cevap verin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, az müsaade eder misiniz, az müsaade buyurun Murat Bey, ben sizi dinledim.

Murat Bardakçı- Beyefendi, benim söylemediğim şeye cevap vermeyin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben sizi dinledim.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Bardakçı, bir saniye.

Murat Bardakçı- Hulki Bey, benim söylemediğim konulara cevap veriyorlar, ben bunu kastetmedim ki.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama müsaade edin.

Hulki Cevizoğlu- Bir saniye dinlerseniz...

Murat Bardakçı- Ben o konulara girmiyorum dedim.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Bardakçı, ne diyeceğini öğreneceğiz. Buyurun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Benim Kur'an'ı Kerim'de huri, gılmanın cinsi sapıklık manasında asla kullanılmadığını, bunların cennetteki erkek ve kadın hizmetçiler olduğunu ısrarla geçen haftadan beri anlatıyorum. Ayete gelince...

Hulki Cevizoğlu- Ama gılman kelimesi geçmiyor dediniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gılman kelimesini hatırlamıyorum, geçmiyor dedim ve o ayeti dedim...

Murat Bardakçı- Demek ki hafız değilsiniz, bu o demektir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade buyurun.

Kur'an'ı Kerim 'de "*vildanı mukalledun*" geçiyor dedim, o ayeti de hatırlamıyorum, maalesef şu anda hatırımda değil.

Murat Bardakçı- Beyefendi, gılman yoktur dediniz, ona cevap verin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade buyurun.

Murat Bardakçı- Gılman yoktur dediniz, hafızım dediniz, göster dediniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gılman kelimesinin olmadığını söyledim, ayeti ke-rimeyi söyleyince de ben şerefle kabul ettim.

Murat Bardakçı- "*Vildanı mukalledun*" falan, onlar mesele değil, konumuz değil.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade buyurun. Siz konuştunuz, ben dinledim; müsaade ederseniz siz de dinleyin, özür dilerim.

Murat Bardakçı- Ama efendim, saptırıyorsunuz.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Bardakçı süremiz daralıyor, hepsine cevap versin izin verirsiniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kur'an'ı Kerim 'de huri, gılman, o dediğiniz mada mevcut değildir. Cennette erkek ve kadın hizmetçiler vardır ama cinsi tercih yönünde bu mana yoktur.

Gelelim şeye; ayeti söyledi. O ayeti söyleyince, o ayeti ben hatırlamıyorum ama Kur'an'ı Kerim 'de "*veyetufu aleyhi vildanu mukalledun*" var dedim.

Murat Bardakçı- O zaman hafız değilsiniz...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Gılmanı hatırlamıyorum, sonra hatırlatınca özür diledim, haklısınız dedim; bu bir.

Hulki Cevizoğlu- İkinci noktaya geçin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Az müsaade buyurun.

İkincisi, *Şakayık-i Numaniye*'deki Fahrettin Acemi'nin bu fetvasını, ben Fatih'le ilgili Hurufilerin yakılması olayında ve diğer meselede naklettim. Ama benim iddia ettiğim şu: İslam hukukçuları Hz. Peygamberin bir hadisine dayanarak, insanları canlı canlı diri diri ateşe öldürmenin caiz olmadığını, Osmanlı hukukçularının da

bunu kabul ettiğini ama bunun maalesef münferit hadiseler halinde hukuka aykırı olarak yaşanmış olabileceğini, ayrıca yakılanların tamamının öldürüldükten sonra yakıldığını ben ifade ettim; bu iki.

Üçüncüsü, ben Fatih Sultan Mehmet'in evliya olduğunu söyledim ve aynı manada da ısrar ediyorum, İslam âlimleri aynı kanaatteler. Benim için içse ne olur, içmese ne olur, hiç fark etmiyor değil. İçerse Osmanlı Padişahı Fatih Sultan Mehmet, Hz. Muhammed'in müjdesine gerçekten mazhar olmuş bir padişah durumuna düşmez. Ben içtiğini kabul etmiyorum.

PROF. AKGÜNDÜZ: "FATİH, HİRİSTİYAN PAPAZA ÂŞIK DEĞİLDİ!"

Gelelim asıl önemli noktaya.

"Bağlamaz Firdevs'e gönlünü Galata'yı gören,

Servi anmaz anda o servi dılarayı gören..."

Ben geçen hafta bu şiiri okudum ve Türkçe'sini de kamuoyuna açıkladım.

Murat Bardakçı- Ben orayı kaçırdım o zaman, bu mısrayı bana açıklar mısınız?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Murat Bey müsaade eder misiniz?

Bakınız, eğer İskender Pala'nın veyahut da bir divan edebiyatçısının divan edebiyatı sözlüğüne bakarsanız, İsa'nın sevgili demek olduğunu, sevgilinin saçına zünnar denildiğini, zülfüne çelifa denildiğini, yani haç denildiğini, kâfir, İsevi veya benzeri kelimelerin sevgili için kullanıldığını, Şeyhülislam Yahya Efendilerin, büyük âlimlerin *divanlarında* bu manada şiirler olduğunu sizler de biliyorsunuz.

Murat Bardakçı- Biraz daha manayı kıvrın efendim, biraz daha kıvrın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen Fatih Sultan Mehmet'in bir divan şairi olarak zünnar'ı, haç kelimesini, İsevi kelimesini kullanmasını, **onun bir Hristiyan papaza âşık olduğu şeklinde yorumlamayın**. Bu, divan edebiyatı kurallarını çiğnemek demektir.

Murat Bardakçı- Âşık değil beyefendi, niye aşka götürüyorsunuz, **hoşlanıyor da olabilir adamcağız**.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Müsaade edin.

Ama ben, geçen hafta da söyledim, Ahmet Cevdet Paşa'nın nakline de bir şey demiyorum; ben, Osmanlı padişahlarından hiçbirinin cinsi sapık olmadığını iddia ettim ve ediyorum. Ama içki içmediklerini söylemedim.

Murat Bardakçı- Ben sapık demedim, kimse sapık demedi.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama toplumda, **Osmanlı toplumunda** bu manada **cinsi sapıkların bulunduğunu hiçbir zaman inkâr etmedim**. Ali'nin *Kavaidül Mecall*'inde bunlarla alakalı, **lezbiyenlerle** alakalı ayrı ayrı bölümler açtığını, İslam hukukunun zinayı, livatayı haram kıldığını, olmaza toplumda niye haram yoluna gideceğini belgelerle izah ettim. Bu naklettiğiniz noktalar...

Murat Bardakçı- Edemediniz efendim, belgelerle izah edemediniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama kusura bakmayın, Fatih Sultan Mehmet'in tamamen divan kaideleri, divan şiirinin kuralları gereği söylediği bir şiiri de menfi manada yorumlamanıza şiddetle karşı çıkıyorum.

Hulki Cevizoğlu- Diğer noktaya gelin; Cevdet Paşa'nın...

Murat Bardakçı- Peki, Sayın Akgündüz, bakın Fatih'ten...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Cevdet Paşa'nın Osmanlı toplumunda böyle bir cinsi sapıklığın olduğuna dair, İslam hukukunun yasakladığı bu hadiseye dair bilgi vermesini çok normal karşılıyorum. Toplumda olduğunu reddetmiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Ama padişahlarda yok, diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, padişahlarda olmadığını iddia ediyorum.

Murat Bardakçı- Nereden biliyorsunuz beyefendi, haremde miydiniz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, haremde değildim. Ama kusura bakmayın, hiçbir kaynakta bu manada bir ifadenin olmadığını da bilenlerdenim; bunu özellikle ifade edeyim.

Murat Bardakçı- Beyefendi, İslam Eserleri Müzesi'ne gidin...

AKGÜNDÜZ: "PADİŞAH İÇKİ İÇSE ÇOK ŞEY OLUR"

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, siz diyorsunuz ki, içse ne olur içmese ne olur.

Murat Bardakçı- Orada bakın, bazı (..) vardır. Müdüresi Nazan Hanımdan rica edin, bunların çoğu okuyucuya çıkartılmıyor ama orada görürsünüz, yapmayın, yani genellemeyin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama bence, bir padişah içki içse çok şey olur.

Bakın, Fatih'in şiirini açıkça divan kurallarını çiğneyerek yorumladınız, aksini iddia edebilir misiniz?

Murat Bardakçı- Peki efendim, bu ne demek: "*Hüsn ile cananlar içre canı canandır deyüp, şerbeti lal ile dil derdine dermandır deyu*".

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben inkâr etmiyorum ki bunu.

Murat Bardakçı- Son mısra: "*Ey Avni (yani Fatih), şansın iyi gitti, o sevgili bu gece yatağına geldi*."

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Etmeyin. Avni, senin aşığına zulmeden bir sevgili...

Murat Bardakçı- "*Zira veyis bin cana bedeldir*" diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç alakası yok.

Murat Bardakçı- Bu neyin mazmunu?

Hulki Cevizoğlu- Sayın Ortaylı'ya soralım bakalım, İlber Hoca'nın ne diyor bu konuda?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Ama orada divan edebiyatı kuralları diyoruz ama yani her şeyi orada bir rumuzla ifade etmek mümkün mü?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bütün divan şiirlerinde kurallar bu Sayın Hocam.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Yok, rumuzlar bazen var, bazen yok.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Divan şiirinde hep mazmunlarla ifade edilir.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Şimdi bak, mesela biz şey diyoruz...

Murat Bardakçı- Hayır beyefendi, divan edebiyatını ölü edebiyat haline getirmeye hakkımız yok.

Hulki Cevizoğlu- Teker teker konuşsak daha iyi olacak.

İlber Hocamızı alalım, buyurun.

Murat Bardakçı- Rumuzların arkasına sığınıp divan edebiyatını ölü edebiyat haline getiremezsiniz, canlı bir edebiyattır.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi bakınız, canlı bir edebiyat değil.

Murat Bardakçı- Beyefendi, bakın televizyon olmasa ben öyle şiirler okurum ki.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, İlber Bey hocam da burada, Türkiye'de divan edebiyatı profesörleri var.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Var tabii.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hocam, divan şiiri oldu mu, teşbihli istiareli konuşuluyor, mazmunlar var.

OSMANLI'DA CİNSİ SAPIKLİK İDDİALARI

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Her zaman değil ama her zaman değil. Mesela, "Gel ey gülü ranai gül şeydestar senindir" diyor, burada rumuz falan yok ki, çok açık ne dediği.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Orada olduğunu da söylemiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Her zaman değil ama diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama lütfen, bir Şeyhülislam Yahya Efendi, "Ben sana âşık olmuşum ey kâfir" dediyse, kâfire âşık oldum manasına değil ki...

Murat Bardakçı- Sayın Akgündüz, Şeyhülislam Yahya'yı lütfen bana okutmayın, *divanı* burada bende var. Divan edebiyatında en çok delikanlı için şiir yazan şairlerden biridir Enderun-i Fazıl'la beraber; yapmayın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç alakası yok efendim. Yani, lütfen divan şiirini kendi mazmunlarıyla yorumlayın.

Murat Bardakçı- Beyefendi, RTÜK olmasa ben bir iki gazelini okurum burada.

Hulki Cevizoğlu- Bir şey söyledi Murat Bey, anlamadık. RTÜK olmasa ne, an-

layamadım.

Murat Bardakçı- RTÜK olmasa ben iki gazelini okurdum size.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hiç alakası yok, okuyun efendim. Ama lütfen divan mazmunlarıyla okuyalım.

Murat Bardakçı- Beyefendi, işinize gelen kaynak iyi, işinize gelmeyen kötü, yapmayın, Osmanlı polisi oynamayı bırakın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani, siz şimdi **Şeyhülislam Yahya Efendi'nin cinsi sapık olduğunu mu söyleyeceksiniz** Murat Bey?

Murat Bardakçı- Beyefendi, niye her şeyi ifrat-tefrite götürüyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır, ben Osmanlı hukuku açısından konuşuyorum.

Murat Bardakçı- Benim ağzımdan cinsi sapık kelimesi çıktı mı? Başından beri sizden çıkıyor.

Hulki Cevizoğlu- Aslında bu konuda divan edebiyatçısı da gerekiyor galiba.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Tabii, buyurun İskender Pala'ya bağlanın, buyurun bir diğer hocamıza bağlanın, divan edebiyatçısı ne diyor.

Bakın, ben bu Fatih'in şiirini yorumlarken...

FATİH'İN ŞİİRLERİNE SANSÜRİ

Murat Bardakçı- Çok affedersiniz beyefendi, bir dakika...

Sayın Akgündüz, çok önemli bir şey söylediniz, buyurun İskender Pala'ya diyorsunuz, İskender Pala çok sevdiğim bir arkadaşımıdır...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben de çok severim.

Murat Bardakçı- 1996 veya 1997'de İstanbul Belediyesi'nden *Fatih Armağanı* çıktı, orada Fatih'in *Divanı*'nı yayınladı, Fatih'in sekiz veya dokuz tane şiirini kesti, yayınlamadı. Niçin efendim, bunu İskender Pala'ya sorar mısınız?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Onu kendisine sorun efendim.

Murat Bardakçı- O zaman İskender Pala'yı bana örnek göstermeyin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama şunu söyleyeyim: Fatih'in bütün *divanı* yayınlanmış durumda.

Murat Bardakçı- İskender Pala, bilgisine her zaman saygı duyduğum bir arkadaşımıdır, fakat *Fatih Divanı*'nı sansür ederek yayınlamıştır.

Bütün söylemek istediğim şu: **500 sene sonra Fatih'i sansür etmeye kimse-nin hakkı yoktur**; bütün mesele budur.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama lütfen. Ona karışmam ben, o onun problemi.

Murat Bardakçı- Ama ömek gösteriyorsunuz beyefendi, kaçmayın şimdi, sözünüzün arkasında durun.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Kaçmıyorum. Lütfen divan edebiyatının kurallarına...

Murat Bardakçı- Ben karışmam diyorsunuz, ne demek? Ben söyleyeyim size, kitap elimde, İstanbul Armağanı, *Fetih ve Fatih*, birinci cilt. Yayına hazırlayan Mustafa Armağan.

Burada İskender Pala, Şair Fatih ve Fatih'in Şiirlerinden Seçmeler, divanı yayınlamıştır. Arkaya tıpkıbasımı koyarken, maalesef o şiirleri kesmeyi unuttular. Yeni Türkçe'sinde o şiirler kesilmiştir. Yani, niye kesiyorlar?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi niye **Fatih Sultan Mehmet'in Hristiyanlığı övdüğünü, Hristiyan bir gence âşık olduğunu anlatan şiirini** böyle yorumluyorsunuz da, Fatih Sultan Mehmet'in...

Murat Bardakçı- Hiç öyle bir şey demedim beyefendi, siz yorum yapıyorsunuz, Hristiyanlığı övdü diye bir laf çıktı mı ağızdan?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Fatih Sultan Mehmet'in, *"İmtisali cahidu.... Din-i İslam'ın mücerret gayretidir gayretim"* şiirini okumuyorsunuz. Yani, lütfen.

Murat Bardakçı- Fatih Hristiyanlığı övüyor diye bir şey söylemedim.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Bardakçı, bir saniye.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bazı şeyler ama rumuza gelmeyecek kadar açıksa onun münakaşası yapılmaz.

Murat Bardakçı- İlber'ciğim, biraz daha açık söyler misin?

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, o bahsettikleri şeyde ama bakın, söz ettikleri şeyde, hakikaten tıpkıbasımda çıkartılması unutulmuş.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- O bir eksiklik.

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Hayır, tıpkıbasımda göreceksiniz o şiiri.

Murat Bardakçı- Eksiklik değil efendim, bu terbiyesizliktir. **500 sene sonra Fatih'i sansür eden terbiyesiz ve sahtekârdır.** Yani bu mantık, Fatih'i sansüre...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Lütfen, ben ona karşıyorum. Ama size söylediğim, **divan şiirinde kâfir ve İsa, sevgili manasında kullanılır, zünnar sevgilinin saçıdır, hac, şelifa da sevgilinin zülfüdür.**

Murat Bardakçı- Beyefendi, bana Şeyhülislam Yahya'nın gazelini okutmayın.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Divan edebiyatındaki bu mazmunları menfi ve yanlış olarak yorumlayıp Fatih'i itham etmeye hiçbirimizin hakkı yoktur.

Hulki Cevizoğlu- Doğru söylüyorsunuz da, böyle bilimsel kaynaklara da gitmenize rağmen anlaşılamıyorsunuz. Bu sefer kaynakları yorumlamada farklılık oluyor.

Murat Bardakçı- Hayır, işine gelen kaynağı alıyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim, Hulki Bey ben size şunu ifade edeyim: Bağlayın lütfen, divan edebiyatçısı olan profesör arkadaşları bağlayın.

Hulki Cevizoğlu- Biz bunu iki haftada bitirelim dedik ama galiba önümüzdeki hafta da bir divan edebiyatçısını çağırmanız gerekir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bağlanın, çağırın bunu yorumlasınlar. Lütfen kelime oyunlarıyla ecdadımıza böylesi bir yanlış...

Murat Bardakçı- Aman kelime oyununu siz yapıyorsunuz efendim, ecdat sömürsü yapmayın bana.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim.

Murat Bardakçı- Hulki Bey bir iki şey söylemek istiyorum müsaade ederseniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Nihat Sami Banarlı Hocanın, buyurun, *"Türk Edebiyatı Tarihi"* isimli...

Murat Bardakçı- Beyefendi, Fatih'in *divanı* ortada, niye şerh ediyorsunuz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben divan kurallarına göre mana veriyorum.

Hulki Cevizoğlu- Bu tartışma bu noktadan daha ileriye gitmeyecek anlaşılır.

Murat Bardakçı- Nasıl verirsiniz, divan edebiyatı ölü bir edebiyat mıdır?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bakın, Baki, Fuzuli gibi büyük divan şairleri şarabı övüyorlar, âşıklarına söylemediklerini bırakmıyor; şimdi biz bunları gece gündüz şarap içen, içki içen insan mı diyeceğiz?

Murat Bardakçı- Beyefendi, Fuzuli'nin *Hamamnamesi* o şekilde mi yorumlanacak? *"Soyunup gösterdi ..."* diyor adam.

Hulki Cevizoğlu- Ne diyeceğiz?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yani gidin, divan edebiyatında az çok bize öğrettikler, yani bu kavramların manalarını, teşbihlerini, istiareleri, mazmunlara yüklenen manaları; niye bu manaları tahrip ediyoruz biz.

Murat Bardakçı- Öğrenememişsiniz. Beyefendi, istiarenin bununla alakası yok.

Hulki Cevizoğlu- Peki, divan edebiyatı yapmak zorunda mıydılar?

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, eğer divan şiiri yazacaksanız mecbursunuz. Divan şiiri yazan bir insan...

Murat Bardakçı- Hiç mecburiyetiniz yok beyefendi.

Hulki Cevizoğlu- Ama bazı noktalarda...

Murat Bardakçı- Mecbur değilsiniz. Lütfen kavramların arkasına saklanmayın, mecbur değilsiniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben saklanmıyorum. Ama siz bir kısım kavramları, üzümlere ifade edeyim...

Murat Bardakçı- Beyefendi, açık yazdığım şeye niye kavram diyorsunuz. Şimdi Şeyhülislam Yahya'dan lütfen okutmayın bana şiir.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Okuyun efendim.

Murat Bardakçı- Hulki istemez okumamı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Hayır efendim.

Murat Bardakçı- Fuzulî'nin *Hamamnamesi*'ni okuyun.

Hulki Cevizoğlu- Siz onu fakslayın Sayın Akgündüz'e Sayın Bardakçı.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Var, kaynaklar var efendim, var elimde.

Murat Bardakçı- Bilirler de, işlerine gelmiyor.

Hulki Cevizoğlu- Ya da gazetelerde RTÜK yok, siz kendi köşenizde yayınlayın onu, okuyalım.

Keşke daha önce yayınlasaydınız da, daha fazla tartışabilseydik.

Murat Bardakçı- Çok çileden çıkınca. Hulki'ciğim müsaade ederseniz, şimdi bir iki kısa şeye temas etmek istiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Son 10 dakikamızın içindeyiz, o arada üç kişiye daha bağlanacağız. Zannediyorum, ancak bir tanesini alabileceğiz.

Sayın Bardakçı, biraz özetlemenizi...

BARDAKÇI: "SON ZAMANLARDA BİR 'OSMANLI POLİSİ' MODASI ÇIKTI"

Murat Bardakçı- Şimdi efendim, son zamanlarda bir **Osmanlı polisi** modası çıktı. Bu şeyiyle Sayın Akgündüz gayet güzel oynuyor, **Osmanlının namus bekçiliğini** oynuyorlar. Bu iş için Sayın Akgündüz'e kimse vekâlet vermedi. Gerçekleri tahrif ediyorlar.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Nerede tahrif ettim söyler misiniz?

Murat Bardakçı- Müsaade edin beyefendi, bitireyim öyle.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ama siz benim sözümü kestiniz.

Murat Bardakçı- Bakın, kitabınızda haremi uzun uzun anlatmışsınız...

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Siz itham ediyorsunuz.

Murat Bardakçı- Efendim, cevap verirsiniz, bir dakika susun.

Hulki Cevizoğlu- Ama aynı şeyi karşılıklı yapınca ben de müdahale etmek istemiyorum. Karşılıklı saygı duymanız gerekiyor birbirinize.

Murat Bardakçı- Abdülhamit, **Sultan Hamit** zamanının en büyük diplomatlarından biridir, şudur, fakat, **ne ulu hakandır, ne kızıl sultandır**. Şunu unutmayın: Osmanlı İmparatorluğu Karlofça Anlaşması'ndan sonra en büyük toprak kaybını

Sultan Hamit zamanında yaşamıştır. Bugün Türkiye'de "*Sultan Hamit zamanında tek kanş toprak gitmedi*" deniyor. Biz hala 1639 Kasr-ı Şirin Anlaşması'ndan bahsediyoruz. Sultan Hamit'in iktidarında İran'la yapılan bir toprak anlaşması var ve biz toprak verdik.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu dediklerinize hep katılıyorum ben.

Murat Bardakçı- Bir dakika efendim, girmeyin lütfen, girmeyin.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Bu dediklerinize katılıyorum ve Abdülhamit'i de övmedim.

Murat Bardakçı- Efendim, bir dakika susun, lütfen.

BARDAKÇI: "OSMANLI'DA MEYHANE DE AÇIKTIR, KERHANE DE"

Hulki Cevizoğlu- Abdülhamit'e sıra gelmedi ki, daha çok konumuz var, daha harem konusu var.

Murat Bardakçı- Osmanlının her şeyini şeriata bağlamayın. Yani biraz amiyane olacak fakat kusura bakmayın, açık söyleyeceğim; **Osmanlı'da meyhane de açıktır, kerhane de açıktır, bunların yönetmelikleri de vardır.**

Bu ikisinin yönetmelikle idare edildiği bir ülkede şeriattan bahsedemezsiniz.

Osmanlı, dini gayet güzel, işine geldiği yerde gayet güzel kullanmış, gerektiğinde şeyhülislam bile idam ettirmiştir, 4. Murat'ı unutmayın.

Yani, ne laiktir Osmanlı, ne şariat devletidir. Zamanına göre gayet mantıklı bir devlet sistemi kurmuştur.

"OSMANLI, ÜÇÜNCÜ ROMA'DIR"

İlber'in çok güzel söylediği gibi, **üçüncü Roma'dır.** Sultan Hamit, eğer şariat varsa...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Büyük tarihçiler olarak ileride şey kalmayacaklarsa olabilir belki. Bu, tamamiyle filolojik yönden olan noksandır. Yani mesela...

Hulki Cevizoğlu- Bu eksikimizi giderirsek...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Bunu gidermemiz lazım ve çok ciddi bir program uygulayacak, onu söyleyeyim.

Hulki Cevizoğlu- Ama siz, genç kuşaklardan çok umutlu olduğunuzu da programın başında da söylemişsiniz...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- Evet. Çünkü genç kuşak; yani bu ortaokul, lise ve üniversite düzeyindeki gençler arasında gerçekten çok parlak insanlar çıkıyor.

Hulki Cevizoğlu- Biraz da sizin hocalığınız sayesinde belki...

Prof. Dr. İlber Ortaylı- İnşallah ama nerede o şeref bize ait, öyle?

SORULAR, SORULAR

Hulki Cevizoğlu- Sayın Akgündüz, sizin de son sözlerinizi rica edeyim. Bu arada izleyicilerimizden öyle sorular geliyor ki;
*"Fatih Sultan Mehmed mumyalı mıydı,
Hristiyan olarak mı öldü,
Osmanlılar Türk'se neden Osmanlı adıyla İmparatorluk kurdular?
Padişahlar, haremlerine cariye aldıklarında ya da almadan önce imam ni-kâhı kıyıyorlar mıydı?"*

Bulgaristan'da örneğin her yıl Osmanlı'dan kurtuluş günü kutlanıyor; Osmanlı adilse niçin Osmanlı'dan kurtulmalarını kutluyorlar?"

O kadar soru var ki.

İzleyicilerimizin tabii yanıtını aradıkları sorular akademik noktaların da ötesinde.

Buyurun, son sözleriniz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şimdi, bakınız şunu ifade edeyim: Osmanlı Devleti 600 yıllık bir tarihi doldurmuş, yani Osmanlı, Türk tarihinin 600 yıllık dilimini kendisi teşkil ediyor. Dolayısıyla, bu 600 yıllık zaman içerisinde geniş mekânlarda elbette ki hataları da var sevapları da var, iyilikleri de var kötülükleri de var.

Ben, yapılan tenkitlerin tam aksine, tekrar ediyorum, bu kitabımızda Osmanlı Devleti'nin hatalarını da saydık, rüşveti, yıkılış sebeplerini de saydık, yükseliş sebeplerini de saydık. Yoksa tamamen Osmanlı'nın polisliğine de soyunmadık.

Ama ben hiçbir zaman, bir tek Osmanlı padişahının dahi tamamen gayri meşru hayatı...

Hulki Cevizoğlu- Yakıştıramıyorum kötü bir şey, diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Yakıştırmıyorum ve belge de yok zaten. Yoksa diğer şeyleri söylemiyorum.

Hulki Cevizoğlu- Sayın Bardakçı, bence var diyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Efendim, Osmanlı padişahlarıyla ilgili bir belgeyi gösteremezler. Bir kısım kavramları tahrif etmenin manası yok.

Hulki Cevizoğlu- Şiirleri gösteriyor.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Şiirlerin ne manaya geldiğini ben biraz önce aktardım.

Ayrıca, elbette ki bizim de tespit hatalarımız olur; bunu baştan kabul ediyoruz. Böylesine heyecanlı bir tartışmada hatalar da yapabiliriz. Ama ben kuralları ortaya koymak istedim. Uygulamadaki hataları kabul ediyorum. Bu hatalar olmasaydı Osmanlı Devleti yıkılmazdı diyorum.

Hulki Cevizoğlu- Öyle bir bilimsel çalışma yaptık diyorsunuz.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ebette.

Teşekkür ediyorum.

Hulki Cevizoğlu- Peki, çok teşekkür ediyorum size, ikinci hafta da geldiğiniz için.

Prof. Dr. Ahmed Akgündüz- Ben de teşekkür ediyorum, sağ olun efendim.

Hulki Cevizoğlu- Değerli izleyiciler, Osmanlı tarihiyle ilgili tartışmalar büyüyor demiştik; büyüdü ama noktalanmadı. Haftaya bu konuya girmek istemiyoruz ama hafta içindeki gelişmelerin ne olacağını, bilmiyoruz. Belki önümüzdeki hafta bir başka boyutuyla Osmanlılarla ilgili tartışmadığımız birçok kavram vardı, o konuları ele almadık, belki önümüzdeki hafta onları ele alınız.

Hepinize, bu saate kadar izlediyseniz çok teşekkür ediyoruz.

İyi sabahlar efendim, hoşça kalın.

Prof. Dr. Halil İnalçık

**HAS-BAĞÇEDE 'AYŞ U TARAB'¹
(Nedîmler, Şairler, Mutribler)**

Batı-Anadolu Beyliklerinde İşret

Tarihî kayıtlar, Anadolu'da Türkler arasında **şarap içme âdetinin** erken zamanlardan beri yaygın olduğunu göstermekte. Ticaret kayıtları, Batı-Anadolu Türkmen beyliklerinin **nâdir pahalı şarap çeşitlerini ithal ettiklerini** tespit etmektedir.

Saruhan oğlu, **açıkta şarap meclisleri** düzenlemekte idi. Orhan'a Cenevizliler şarap sundular, Yıldırım Bayezid, 1392 Anadolu seferinde haracgüzâr olarak ordusuna katılan İmparator II. Manuel'le **işret meclisinde şarap içiyordu**.

Kuşkusuz abartılı olan Al-'Umarî'nin şu satırları, Anadolu halkı üzerinde bilgi kaynağı Balaban'dan gelmektedir: "**Bu memleket ahalisi sanki içki için yaratılmıştır, içki içmek ve kızlara saldırmaktan başka bir şey düşünmezler.**"

Rum askerlerinin içkiye düşkünlüğü üzerinde notu da dikkate değer. "Onlar, ipekli elbiseler giymeye, içki içmeye düşkündürler, gerçek anlamıyla asker sayılmazlar... savaş meydanı yerine içki sofralarını tercih ederler... şarap içmekten başka dertleri yoktur... eğlenmek ya da oyalanmak için ata binerler. Eyi atı Türklerden satın alırlar... memleketin başında olanlar eğlenceye çok düşkündür. İmparator meclisinin toplanması eğlence içindir, bu eğlenceler *urgul* denilen bir çalgı eşliğinde düzenlenir... *Urgul* büyüktür, parçalara ayrılıp taşınır. Telleri bakırdır, sesi kanuna benzer. İmparator sofrasında şarkıcılar... eksik olmaz. Nedîm Ak-sungur al-Rumî'nin görüşünü almadan hükümdar hiçbir karar vermez."

Aydinoğulları Beyliği, Anadolu beylikleri arasında ilk sivrilen, gazâ ve ticaretle zenginleşen, kültür hayatı erkenden gelişmiş bir beylikti. Bu beylikte, donanmasıyla Ceneviz ve Venedik gemilerini vuran, Balkanlar'da gazâ akınları yapan **Gazi** Umur Beg zamanına ait menâkıbnâme, *Düstûmâme* gerçek tarihî bir kaynak olup orada olağanüstü kutlamalar vesilesiyle **şarap içilen işret meclisleri**, "ziyafetler", "sohbetler" görülür.

(...)

Destanlarda gâziler, ziyafetlerde şaraptan kaçarlardı: *Danişmendnâme* kahramanı, Ahmed Gâzi ve askeri "şarabdan ve eğlenceden" kaçınırlardı. **Genelde, ziyafetlerde, toylarda askerin şarap içtiğine kuşku yoktur.**

¹ İnalçık, Halil, Prof. Dr., *Has-bağçede 'Ayş u Tarab (Nedîmler, Şairler, Mutribler)*, Seçme Eserler-III, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Ocak 2011, Genel Yayın No: 2100, ISBN: 978-605-360-102-9, s.191-253. (Özet alıntı, vurgulamalar bana ait-HC)

Saray işret meclisleri, sâkinâmeler

(...) Özetle, klasik dîvân şiirinin hükümdarın patronajı altında en yüksek düzeyde temsil edildiği yer, kadim İran'dan beri **İşret meclisi**, Âlî'nin deyimiyile **Mecâlisü'n-Nefâ'is'tir**. Hristiyan Batı'da olduğu gibi, Ortaçağ İslâm devletlerinde de, en eski zamanlardan beri, hükümdarın yaşamında iki şey en yüksek derecede önem taşır: *Razm [rezm]*, savaş ve *Bazm [bezm]*, yani **saray hâs-bahçesinde geceleri günlerce süren işret meclisleri**.

Selçuknâme'deki bir kayda göre, Selçuklu sultânı "rezmden sonra bir hafta *bezm* yaptı." Düşmanın saldırı tehdidi altında ölümle karşı karşıya, aylarca at üstünde sefer meşakkatlerine katlanan hükümdar ve askeri, dönüşte **'ays u 'işret** özlemiyle teselli ve güç bulurdu. Şâir Ahmedî, ordusuyla Rum-ili dağlarında haftalarca dolaşan I. Murad'ın (1362-1389) ağzından şu sözleri aktarır: "Ben Allâhu Ta'âlâ yolunda dîn gayretine çalışıp iklimimi koyup bir aylık kâfir içine girip gece ve gündüz 'ömrümü gazaya sarf etmeğe niyyet kılıp 'ays u 'işreti terk edüp belâ ve mihnet ihtiyar edem...."

Keza, Kosova savaş meydanında (1389) çavuşlar, askeri şevke getirmek için aralarına girip şöyle bağıryorlardı: "**Ay gaziler... bunca rüzgân 'ays u 'işret, şâdi ve sohbet birle geçirdiğiniz hemân bu dem içündür.**"

Arapça'da 'âş kökünden yaşam, yaşam tarzı, yaşamı zevkle geçirme anlamında 'ays kelimesi üretilmiştir. Aynı kökten **'işret** Farsçada toplu halde görüşme, eğlenme [F. Steingass *A Comprehensive Persian - English Dictionary*, New Delhi, 2008] anlamını almıştır. İran edebiyatında *bazm* sözcüğü, *ziyafet*, *lüks yaşam*, **işret meclisi** anlamında kullanılır.

Anadolu Türk devletlerinde 'ays u 'işret (çoğu kez 'iş ü 'işret) sözcükleri, bir arada içkili sazlı sözlü toplantı ve temâşâ anlamında kullanılır.

Metinlerde 'ays u 'işret aynı zamanda, sadece huzur ve rahat içinde gününü geçirme anlamındadır (bkz. Neşri, I, 216, 346, 374, 394; II, 450); genel kullanımda **'işret ve sohbet** eşdeğer kelimelerdir.

XV. yy Orta Asya Timuroğulları saraylarında hâs-bahçelerde *meclis-i 'işretler*, her türlü sanat kolunda ustaların yarıştıkları birer sanat akademisi görevini üstlenmiş, edebiyatta bir Câmî ve Nevâyî yetişmiştir. Bu parlak işret ve sanat toplantıları, **Sultân Baykara Meclisleri** adıyla Osmanlı edebiyatında özlemle anıla gelmiştir.

Özenle tertiplenmiş bahçelerde gece şarap içilen, "yeme içmeler"i'n, her türlü zevk u safânın, raks ve temaşanın cereyan ettiği işret meclisleri geleceğinin, saray ve idareye ait birçok gelenekler gibi, İslâm-öncesi kadim İran'dan İslâm hilâfeti dönemine geçtiği ve yerleştiği gerçeğini yukanda belirtmeye çalıştık. *Şâhnâme*, *Kâbüsnâme*, Nizâmî'de ve Gerniyanlı musâhib şâirlerin eserlerinde, geleneksel meclis-i 'işret âdabını gördük. Bu meclislerin **şaraplı içki âlemi** özelliği daima yinelenmiştir,

Sünnî ve Şîî İslâmın kesinlikle yasakladığı şarap, bu zevk u safâ toplantılarının vazgeçilmez bir öğesi ve sembolü olmuştur.

Buna karşı tasavvufi düşünce çevrelerinde şarap, vecd haletini kolaylaştıran Tann'nın bağışladığı bir Tann lütfü gibi yorumlana gelmiştir (meselâ, Selmân-i Sâvecî'de ve Gülşehrî'nin Feleknâme'sinde). İşret meclisini tasvir eden *sâkinâmeler*, bir edebî tarz olarak yerleştiğinde, bu iki farklı yorumu buluruz; ama her *sâkinâmede tevhid, münâcât ve na't* bölümleriyle giriş ve tövbe ile bitiş yapılması kuralı yerleşmiştir. (...)

İşret meclislerinin mekânları

Yüksek saray kültürünün, hükümdarlık *âyîn* ve *âdâbının* simgesi olan *işret meclisi* geleneği, bu kültürü paylaşan büyük İslâm İmparatorluklarında, en eski devirlerden başlayarak İran, Hindistan ve Türkiye'de ortak çizgileriyle yüzyıllarca vazgeçilmez bir gelenek olarak sürüp gelmiştir.

Havuzlar, şelâleler, nadîde çiçek tarhları, nahiller, buhurdanlar ve *çerâgân* (kandiller) ile bir cennet köşesi haline getirilen, *sâde-rû* gençlerin hizmet ettiği *hâs-bahçe*de, devrin ünlü musiki heyetleri, seçkin şâir, edip ve sanatkârlar buluşurlar.

Hâs-bahçe, çiçek ve ağaçları özenle seçilen, bahçe kültürünün hayli gelişmiş olduğu bir mekândır. Bu kültüre, *bahçe ve çiçek [şükûfe] kültürü* dense, **abartılı olmaz**. Çiçek her devirde, işret meclisinin mekânı bahçelerde, sanat eserlerinde, şiirde, çinide, kitap bezemelerinde, giyim ve kuşamda bu kültürü temsil eden başlıca imgedir.

İşret meclislerinin seçkin mekânı, saray bahçeleri ve kasrlardır. Saray *hâs-bahçelerinde* veya kasrlarda (köşk), özel *halvette* düzenlenen geleneksel işret meclisleri; şâir, mutrib, hanende, gûvende, rakkas gibi sanatçıların hükümdar önünde kendilerini göstermek fırsatını elde ettikleri bir yarışma meydanı oluştururdu.

Hoca Dehhânî, Selçuklu sultânı Alâeddin'e sunduğu kasideyi, "şâhlar-şâhının çalgılı, içkili zengin bezmleri"nde göstermiştir.⁶ Osmanlı kaynakları, şâirlerin çoğu kez bu gibi işret meclislerinde hükümdarın takdir ve lûtuflarına eriştiklerini belirtirler (bkz. s. 242-292 "Klasik Edebiyatta Patronaj"). *İmsak günlerinde* (genellikle cuma günü, kandil günleri vb) '*ayş u neşâttan kaçınılır*, "*hatm-i kelâm-i kadim ve mubâhase-i usûl-i dîn*" konuşulurdu.

Fuzûlî'nin Farsça divanına yazdığı giriş bölümünde [*Divan-ı Farisi*; 1, 16), şâirlerin işret meclisi hayatına dair şu gözlemi ilginçtir: onlar "*sultânların gözetimiyle zevk sahibi büyüklerle düşüp kalkarak, cennet gibi bahçelerde dolaşıp tadı hoş şarabın neşesiyle çekici şarkıları dinleyip ay yüzlü gençleri seyredip iyi vakit geçirirler*; bu sayede şiir sanatının mükemmelliğini en yüksek derecelere eristirirlerdi." Fuzulî, hâmisî Şah İsmail'e (Hatâyî) *Beng ü Bâde* adıyla bir risale sunmuştur.

(...)

"Padişahlık merasim ve levazımından" (*Babumâme* ve Tahmasb I, *Tezkire*) sayılan işret meclisi âdetini her padişah yerine getirmemiştir. Meselâ, I.

Murad, din emirlerine bağlı, kendini keramet sahibi bir vefî sayan, bütün yaşamını Rum-ili'de gazaya harcayan mütedeyyin bir sultân olarak tanıtılır.

(...)

I. Murad, sünnet veya izdivaçlar dolayısıyla genel düğünler, surlar düzenlerdi. **İçki meclislerinin Yıldırım Bayezid [1389-1402] döneminde, eşi Sırp prensesi ve Çandarlı Ali Paşa'nın saray geleneği olarak başlattığını** halk tarihleri (Anonim *Tevârih-i Âl-i Osman*) ileri sürer.

(...)

İşret meclisi düşkün II. Murad, Edime'de Tunca nehri kıyısında bir köşk yaptırmıştı, "gazice su havasına musâhibleriyle varup musâhebet ederdi." Çağdaş bir müneccim, *Takvîm'inde* II. Murad'ın sünbûle burcunda tahta çıktığına işaretle, "... bu sebebdendir kim, padişahımız şadlıklara ve zevk u safa 'ayş u tarablara be-gâyet meşguldür" der.

Murad bu yüzden tahtı oğlu Mehmed'e bırakmak zorunda kalmıştır (1444).

Fâtih'in veziriazamı Mahmud Paşa'nın *müskirat* kullandığı hakkında görüşü tanığı Tursun Beg açıktır: Paşa'nın yanında kâtibi ve musahibi bulunan *Târîh-i Ebu'l-Feth* yazarı Tursun Beg, onun bir sohbetinden söz ederek şöyle yazar (yazma 23a): "Eğer vakt-i neşâtta ve tenâvül-i *müskirat* buyururlarsa hadd-i sikrden ictinâb ede ki, sîkr 'avâmdan mezmûnudur."

Eski İran şehinşâhlar geleneğini, İstanbul fâtihî II. Mehmed, kendisi için örnek almıştır. O, fetihleri için *Şâhnâme* tarzında Farsça bir *Gazânâme-i Rûm* yazdırttığı gibi, surların çevirdiği saray bahçelerini İran tarzı bir köşkle süslemişti.

(...)

İşret meclisinde daima hazır olanlar, şâirler, musâhib-nedimler, sakiler (bazen onlar Sasânî dönemi rahipleri **mug'**lara benzetilir ve *pîr-i mugân* diye anılır) ve şarap sunan *sâde-rûyâ* (sakalı çıkmamış oğlanlar), *mutribândır* (çalgıcı ve gazel okuyanlar).

(...)

İşret meclisinin, pâdişâhın özel hayatına ait içkili bir toplantı olduğu kaynaklarda daima belirtilir. Bu meclise hükümet ricali çağılmaz; sultân yalnız yanında nedim-musâhibleriyle ("nüdemâsiyle zevk u sohbet") baş başa içer, eğlenirdi.

İşret meclisinde yeme içme yanında şâirlerin şiirlerini okuması, yüksek sanat musikîsi, raks, Karagöz, ortaoyunu *temaşası*, *mutâyebât* (karşılıklı *latife*, fıkra anlatma), satranç başlıca oyun ve eğlenceler arasındadır.

Fâtih'e kadar devlet işleri; hukuk ve idare bilgisi olan ulemâya (Osman ve Orhan'ın veziri Alâeddin, sonra Çandarlılar) bırakılmıştır.

(...)

Ahmedî ve Ahmed-i Dâ'nin anlattığı gibi, nedimler ile sâkî *sade-rûyân*, meclisi işrette bir araya gelirler; **meclisin ileri saatlerinde sâkilerin misafirlerle samimî ilişkiye girmelerine izin verilir.** Şah Abbâs'a (1587-1628) ait bir işret meclisi, *Çihl-Sûtun'da* bir duvar panosunda tasvir edilmiştir. Orada, sâkinâmelerde tasvir olduğu gibi, birbiriyle **sarmaş dolaş insanlar** görüyoruz.

(...)

İstanbul'da Harem'in Yeni Saray'a (Topkapı Sarayı) nakli 1534 yılına rastlar. O tarihte Kanunî'nin sevgili eşi Hürrem (öl. 1557) çocuklarıyla birlikte Yeni Saray'a gelip yerleştiler. 1541 yangınından sonra saray yeniden düzenlendi. Lala Mustafa'nın Kıbrıs fethinden (1570) dönüşte pâdişâha getirdiği cariyeler, Eski Saray'a yerleştirildi.²³ Zevk u safâya düşkün III. Murad (1574-1595) *Sofa-i Hümayûn*, hamam ve havuzlar inşasıyla sarayın genişlemesine önayak olmuştur (993/1585).

Harem'de Hünkâr Sofası, en önemli toplantı yeri idi (Topkapı Sarayı'ndaki *Sofa*, Koca Mimar Sinan'ın eseri olup "odanın ihtişamı ve zerâfeti"ni yüksek kubbesi artırmakta idi). Eğlence ve ziyafetler, bayramlaşmalar burada yapılırdı. Eğlence geceleri, *Sofa*, kandiller, fânûslar, şamdanlarla aydınlatılır, sütün ve revaklar kumaşlarla süslenirdi.

Topkapı Sarayı'nda Lâle Devri pâdişahı III. Ahmed'in (1703-1730) yaptırdığı dairede, sazende ve hanendeler için yapılmış yüksek set, *Sofa*'da oturanlarca görülmez, sazende ve hanendeler de "aşağıda olup bitenleri görmezdi." **Özetle, Harem'de pâdişahın geceleri zevk u safa sürdüğü Sôfa-yi Hümayûn, bahardaki hâs-bahçe eğlencelerini aratmazdı.**

(...)

Pâdişahın ailesi ve câriyeleriyle özel toplantılara halvet denirdi. Harem halkı için sarayın üçüncü avlusunda kurulan **çadırlarda düzenlenen halvet**, günlerce süren eğlencelere sahne olurdu.

(...)

Kanunî'nin defterdarı ünlü İskender Çelebi'nin dillere destan bahçesi, idamın dan sonra pâdişahın hâs-bahçesi olmuştur.

İşret meclisi geleneğine tepki

Birçok sultânlar, beyler, özellikle genç şehzadeler, işret meclislerinin zevk u safâsından kendilerini alamamışlar, bu yüzden halkın ya da siyasi rakiplerinin kurbanı olmuşlardır.

Eretna hanedanından sultanlık tahtını gasp eden Kadı Burhâneddîn, siyasi tertiplerini haklı göstermek üzere İran'dan münşî Azîz Esterâbâdî'yi yanına çağırarak *Bazm u Razm* adlı eseri yazdırtmış, onda Eretna sultânlarının işret meclislerinde geçen sefahat ve rezaletleri vurgulamıştır. Esterâbâdî, bu konuda kitabın başında Irak sultânı Ahmed Celâyirî (1382-1410) misâlini zikreder: o, "**sabahdan akşama**" şarap içmekle meşgul olduğundan, karşıtlanndan habersiz kalmış ve tahtını bırakıp firar etmek zorunda kalmıştır.

Esterâbâdî, hâmisî Kadı Burhâneddin'in Sivas Eretna sultânının tahtını nasıl ele geçirdiğini ayrıntılarıyla şöyle anlatır: Sivas sultânı Eretna oğlu Mehmed ölünce yerine geçen genç oğlu, "**Sabahtan akşama kadar şarap içip saz ve hamam âlemlerinde**" vakit geçiriyordu.

İşret meclisinde **birbiri ardından âşık olduğu iki oğlanın sebep olduğu skandal yüzünden** şehir halkı arasında bütün hükm ve nüfuzunu kaybetti. Halk

aleyhine döndü. Kadı bundan yararlanmasını bildi, ulemâ ve ahilerin desteğiyle Sivas tahtını ele geçirdi.

(...)

İşret meclisi, görünüşte **büyükler ve halk arasında yaygın** bir âdetti. Sivas-Amasya-Samsun bölgesinde feodal tipte **birçok Türkmen emirleri, işleri ulemâyâ bırakıp vakitlerini 'ayş u 'işretle geçirirlermiş;** aralarında "gavgâ-yi mestâne" eksik olmamış.

(...)

Kıtlık ve salgın çıktığında veya sınırlarda düşman tehlikesi baş gösterdiği zamanlarda halk arasında dedikodu artar; **sarayın, beylerin Tann emirlerine karşı hareketleri, özellikle şarap içmeleri felâketlerin nederi sayılır;** vaizler her vakitten ziyade onlar aleyhinde halkı tahrik eden vaazlar verir.

Sultân ister istemez içki yasağı kor, meyhanelerin kapatılmasını emreder.

Osmanlı'da saray ve zurefâ işret meclislerine karşı Osmanlı'da ilk tepki Yıldırım Bayezid zamanına aittir.

(...)

IV. Murad döneminde, 26 Ağustos 1633'teki büyük İstanbul yangını akabinde, 16 Eylül'de tüm kahvehanelerin yıkılmasına ferman çıktı. Üç gün sonra da tütün (*duhân-i bed-bûy*) yasağı ilân edildi.

Siyasî dedikoduların odağı sayılan bu yerlerin yangına neden olduğu, ileri sürülen nedenlerden biridir. İktidarı ele alan **pâdişah çok geçmeden, 5 Ağustos 1635'te içki yasağı ilân etti, meyhaneleri yıktırdı** ve bu yerlerde yuvalandığı bilinen başıboş zorba sınıfını yok etme girişiminde bulundu. (...)

Patrona Halil Ayaklanması, Lâle Devri'nin sonu

(...) **İşret meclislerinde herkesin önünle "bir takım fuhşiyât"** (din ve ahlaka aykırı suçlar) **işlendiği herkesin dilinde idi.** Fakat meclis-i işret safâlarını terk edemeyen sultân, damadı sadrazamı, 12 yıl yanından ayırmamıştı.

Fâtih Sultân Mehmed (Avnî) Dîvânı'nda meyhane ve mugbeçe

Fâtih'in, saray bahçelerinde yaptırdığı kasrlarda, işret meclisleri düzenlediğine kuşku yok. Dünyanın dağdağasından kurtulmak için nedimleri ve servi boylularla işret meclisine yöneldiğini gösteren beyitleri, sadece bir edebî mecazdan ibaret değildir. Avnî (Fâtih'in mahlası) güzellikler karşısında "dîn ü îmânın" zabt edemez.

(...)

Ama **Fâtih'in, Amasya'da şehzadesi Bayezid'in esrar içtiğini öğrenince sert bir mektup gönderdiğini biliyoruz.**

OSMANLICA TARTIŞMASI¹

Bir insanın ve bir bilim adamının mütevazı olması gerektiğini biliyorum. Ancak son zamanlarda ister gündemi değiştirmek için, ister belirli amaçlara ulaşmaya bir adım daha yaklaşmak için, ister sadece bir devrin düşünce tarzını daha iyi anlamak için olsun, başlatılan ve uygulamaya sokulan Osmanlıca eğitim tartışmasına ciddi olarak müdahil olabilmek (karşabilmem) için şu cümleyi utanarak yazmak zorundayım: **Ben, Ali Demirsoy olarak 30 ülkeye 600 yıl egemen olmuş Osmanlıda biyoloji alanında, belki daha geniş anlamda doğa bilimlerinde yazılmış olan tüm bilimsel kitaplardan daha fazlasını yazmış birisiyim.** Hem de çok daha bilimsel, ayrıntılı ve Öztürkçe bir dille. (...)

Son zamanlarda televizyonlarda Osmanlıca tartışmaları ile sahneye çıkan insanların konuşmalarını dikkatle izliyorum. Bir ülkenin aydın, eğitimci, bilgin olarak sanılan insanları bu kadar cahil ve bilgisiz nasıl oluyor?

(...)

Osmanlıca diye bir dil yoktur. Osmanlıca, Türkmenlerin Anadolu'ya gelirken yollarında getirdikleri Türkçe gramer ve kelimeler ile yolda edindikleri Farsça ve daha sonra dini eğilimleri nedeniyle edindikleri Arapça kelimelerin, Arapça alfabesi ile yazılmasıdır. Osmanlıda bir kelime ararken, o kelimenin kökünü ya Türkçe ya Farsça ya da Arapça bir sözlükte aramaya başlarız. En geri zekâlıların bile anlayacağı bir biçimde Osmanlıca'yı tariflersek, Osmanlıca topluma bir dildir ve dünya dillerinin bir ögesi değildir.

Osmanlıca Arapça harfler ile yazılmıştır. (...)

Bütün bunlardan "*Osmanlıca denen derleme dili öğrenmeye gerek yoktur*" sonucunu çıkaramamız da son derece yanlıştır. Bu topraklar üç imparatorluğa, çok sayıda devlete ve kültüre ev sahipliği yapmıştır. Bunların araştırılması ve öğrenilmesi önce bizim görevimizdir. (...) **Osmanlıcanın öğretilmesi de milli hedefimiz olmalıdır.** Çünkü neresinden bakarsak bakalım, bizim ve komşularımızın, bir zaman Osmanlı toprağında yaşamış olan ülkelerin halkının geçmişini bilmeye ve bazı belgeleri öğrenmeye hakkı vardır ve bunu da öncelikle bizim insanımız yapmak zorundadır.

¹ 10 Aralık 2014 tarihli e-posta. (Özet alıntı, vurgulamalar bana ait-HC)

Ancak tartışma Milli eğitim Şurasından çıkan kararın arka planı ile ilgilidir. Halk, bu idarenin iyi niyetinden kuşkuludur. Çünkü yandaşlarını, dincileri önemli yerlere getirmesi, orta eğitimde dini öğretiyi sinsi bir şekilde örgütlemesi (ders ve okul seçimi bakımından) ve siyasilerin ağızlarını her açtığında dini istismar etmesi, çağdaş gelecek umudu taşıyan insanları ürkütmüştür. Hele birilerinin **Osmanlıcayı mezar taşı okumaya indirgemesi** yargısı, akli başındaki insanları çileden çıkarmıştır.

(...)

Bu satırları yazan, emekli olduktan sonra (2011-2012 yıllarında), Hacettepe Üniversitesinde öğrenciler ile birlikte aynı sıralara oturarak **kesintisiz olarak Osmanlıca dersi almış biridir**. Yani durumun önemini kavramıştır denebilir. Bu dilin, tarih, Türkçe bölümlerinde ve belki ilahiyat fakültelerinde ve tapu ile ilgili bölümlerde zorunlu; imam hatip okullarında, sosyal bilimlerle ilgili bölümlerde seçmeli olması beklenirdi. Ayrıca açılan kurslara (özel amaçlı olanlar da olabilir) da destek verilebilirdi.

(...)

Bir ülkede yapılan her türlü yanlışın ya da ihanetin önlenme şansı olabilir. Ancak eğitimde atılan yanlış bir adımın sonuçlarını ortadan kaldırma yüzyıllar alır. Bu coğrafyanın bu ülkeye çok ihtiyacı var; bu coğrafyaya kötülük etmeyin derim.

Dr. Hulki Cevizoğlu
**BİLİNMEYEN
OSMANLI**

*Osmanlı Bir Türk
Devleti Miydi?
Bizans'tan Ne Kadar
Etkilenmişti?*

*“Tarihimizle Yüzleşelim” diyenlere hodri meydan
diyen bir eser!*

*Cumhuriyet ve Atatürk’e karşı alternatif olarak
sunulan “Yeni Osmanlıcılık” felaket mi, çıkış yolu mu?*

*600 yıllık İmparatorluk dönemi “yüz akı” mı, yoksa
“uğursuz bir saltanat” mı?*

*Osmanlı bir Türk devleti miydi, yoksa Bizans’ın
kopyası mıydı?*

Cumhuriyet Osmanlı’nın devamı sayılabilir mi?

Kardeş Katli fetvaları dini mi siyasi mi?

Devşirme sistemi tam olarak neydi?

Osmanlı, İslamiyeti uygulamadığı için mi yıkıldı?

*Hulki Cevizoğlu bütün bu soruların ve daha fazlasının
cevabını, programına konuk ettiği konusunda uzman
akademisyen ve araştırmacı gazetecilerle birlikte
arıyor; Osmanlı’nın kutlu bir imparatorluk mu, yoksa
uğursuz bir saltanat mı olduğunu tartışıyor...*

9 786059 588003

